ANDREW GROSS

SINGURUL OM

virtual-project.eu

ANDREW GROSS

SINGURUL OM

Original: *The One Man* (2016)

Traducere din limba engleză şi note de:
CRISTINA BARBU

virtual-project.eu

PREDA PUBLISHING

2018

Rapoarte recente, apărute atât în ziare, cât şi din zona serviciilor secrete, arată că este posibil ca nemţii să se afle în posesia unei noi arme puternice, estimată a fi gata între noiembrie şi ianuarie [1944]. Se pare că există o probabilitate considerabilă ca această nouă armă să fie Tube Alloy[1] [pe bază de uraniu]. Nu mai e nevoie să descriem posibilele consecinţe, în cazul în care aceste rapoarte ar fi confirmate.

Este posibil ca nemţii să acumuleze, până la sfârşitul acestui an, suficient material pentru a crea un număr mare de dispozitive pe care le vor elibera simultan asupra Angliei, Rusiei şi ţării noastre. În acest scenariu, nu avem prea multe posibilităţi de contraatac... Marea Britanie, în special, se va găsi într-o poziţie extrem de vulnerabilă. Există însă o speranţă de ripostă din partea noastră înainte ca războiul să fie pierdut, cu condiţia ca propriul nostru program Tube Alloy să fie drastic accelerat în următoarele câteva săptămâni.

Edward Teller şi Hans Bethe,
fizicieni ai Proiectului Manhattan[2],
Într-o notă către Robert Oppenheimer

21 august 1943

---

[1] Tube Alloy a fost numele de cod al unui program de cercetare şi dezvoltare a armelor nucleare, iniţiat în timpul celui de Al Doilea Război Mondial. Programul a fost finanţat de Marea Britanie cu participarea Canadei. Demarat înainte de Proiectul Manhattan al Statelor Unite, Tube Alloy a fost un program ultrasecret şi, în consecinţă, toate referirile la el, chiar şi în cele mai înalte cercuri guvernamentale, se făceau utilizând acest nume de cod. (n.r.).

[2] Proiectul Manhattan a fost programul care a dezvoltat primele arme nucleare (cunoscute popular drept bombe atomice) în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Proiectul a fost condus de către Statele Unite ale Americii, cu susţinerea Marii Britanii şi a Canadei. Cercetarea ştiinţifică a fost condusă de fizicianul american J. Robert Oppenheimer. (n.t.).

PROLOG

Salonul privat se află la etajul patru, în aripa de geriatrie a spitalului pentru veterani Edward Hines Jr., de lângă Chicago. Bătrâni aduşi de spate îşi târăsc picioarele pe hol, în halate de spital, cu perfuzii în braţe, îndrumaţi de asistente medicale.

Femeia intră în salon – are în jur de 55 de ani, dar încă arată tânără – purtând o jachetă Burberry scurtă, matlasată, şi un pulover măsliniu pe gât. Are părul negru prins în coadă, îşi vede tatăl într-un scaun, mai mărunt şi mai fragil decât îl văzuse vreodată, chiar şi după două luni de la înmormântare. Pentru prima dată îi observă pomeţii osoşi proeminenţi, dar capul încă îi este complet acoperit de păr – cenuşiu, nu încă alb. Bărbatul are o pătură pe genunchi; televizorul este aprins. CNN. Ca întotdeauna: chiar şi în timpul unui meci al echipei Bears, de Ziua Recunoştinţei, cu toţi nepoţii prin preajmă – tatăl ei cerea ca televizorul să fie dat pe ştiri.

— Doar ca să aud ce se mai întâmplă! Ce e greşit în asta?

Dar de data aceasta, tatăl ei nu se uită la televizor, ci doar o priveşte absent.

Ea îi observă mâna tremurând.

— Tată?

Asistenta care îl supraveghează în timpul zilei e aşezată în faţa lui; pune cartea deoparte şi se ridică.

— Uite cine a venit!

Bătrânul se întoarce cu greu, nu mai aude atât de bine cu urechea dreaptă. Fiica lui merge către el şi îi zâmbeşte asistentei, o negresă corpolentă din Santa Lucia, pe care o angajaseră să stea cu bătrânul aproape tot timpul. Când, în sfârşit, îşi vede fiica, chipul i se luminează cu un zâmbet vesel.

— Bună, scumpo.

— Ţi-am spus că vin, tată.

Se apleacă, îl îmbrăţişează şi îl sărută pe obraz.

— Te aşteptam, spune el.

— Da?

— Desigur. Ce altceva e de făcut pe aici?

Privirea ei e atrasă de raftul de lângă pat, de lucrurile pe care ea însăşi le pusese acolo la ultima vizită: placheta cu Omul Anului, oferită de The Northern Illinois Bar Association, pe care tatăl ei o avusese agăţată pe

perete în birou, fotografia cu el și mama ei la Marele Zid Chinezesc, o fotografie a iahtului Hatteras, de aproape 12 metri lungime, pe care îl avea în Jupiter, Florida, și pe care acum îl scoseseră la vânzare. Și fotografii ale nepoţilor, printre care și băieţii ei, Luke și Jared.

Amintiri ale unei vieţi fericite, trăite din plin.

— Greg a spus că o să treacă și el puţin mai târziu, spune ea referindu-se la soţul ei. A avut niște treburi de rezolvat.

Câteva chestiuni legate de vechea casă din Highland Park și de proprietăţile mamei ei.

Bătrânul ridică privirea.

— Treburi? Aici?

— Doar câteva lucruri, tată... Nu îţi face griji. Ne ocupăm noi de ele.

Bătrânul încuviinţează din cap supus.

— Bine.

Chiar și în urmă cu un an, tatăl ei și-ar fi pus ochelarii de citit și ar fi insistat să verifice el însuși fiecare document, fiecare factură.

Ea își trece cu afecţiune mâna prin părul lui încă des.

— Deci, 92...? Încă arăţi destul de strașnic, tată.

— Pentru un bătrân, nu-i așa de rău, spune el, ridicând din umeri și rânjind. Dar nici nu alerg vreun maraton.

— Păi, mai e și anul viitor, nu? spuse ea strângându-i ușor braţul. Deci, cum se simte? o întreabă apoi pe asistentă. Sper că se poartă bine.

— A, întotdeauna se poartă frumos, răspunde femeia râzând. Dar nu vorbește prea multe zilele astea, de când i-a murit soţia. Doarme destul de mult. Facem plimbări pe etaj. Are câţiva prieteni cu care îi place să se vadă. Dar în cea mai mare parte a timpului, stă exact ca acum. Se uită la TV. Îi plac știrile, bineînţeles. Și baseballul...

— Adevărul este că nu a fost niciodată prea vorbăreţ, recunoaște fiica. În afara cazului în care era vorba de afaceri. Sau echipa Chicago Cubs. Îi iubește foarte mult, pentru cineva care habar nu avea ce e baseballul când a venit în ţara asta. 107 și povestea continuă, nu-i așa, tată?

— Nu renunţ, spune el, rânjind.

— Nu, pun pariu că nu. Hei, vrei să mergi la o plimbare cu mine? spuse ea aplecându-se și luându-i mâna tremurândă într-a ei. O să îţi povestesc despre Luke. Tocmai a intrat la Universitatea Northwestern. Unde ai fost și tu, tată. Este un puști deștept. Și face lupte greco-romane. Exact ca tine...

O expresie îngrijorată apare pe chipul tatălui ei.

— Spune-i să aibă grijă la fermierii ăia de la Michigan State. Sunt masivi. Și trișează, continuă el. Știi că...

Scoate un sunet de parcă ar vrea să mai adauge ceva. Ceva important. Dar apoi încuviinţează din cap şi se lasă pe spate, privind în gol cu ochii abătuţi.

Ea îl mângâie pe obraz.

— La ce te gândeşti tu mereu, tată? Aş vrea atât de mult să mă laşi o dată să îţi intru în minte.

— Probabil că nu se gândeşte la foarte multe lucruri de când..., spune asistenta, nedorind să o menţioneze pe soţia lui. Nu cred că mai ţine şirul gândurilor foarte mult.

— Pot să ţin şirul, ripostează el. Pot să ţin şirul foarte bine. Se întoarce spre fiica lui. Doar că... mai uit lucruri din când în când. Unde e mama? Priveşte în jur, de parcă s-ar aştepta să o vadă pe scaunul ei. De ce nu este aici?

— Mama s-a dus, tată, spune fiica lui. A murit. Îţi aminteşti?

— A, da, a murit. Dă din cap, continuând să privească în gol. Uneori mă zăpăcesc.

— A fost un om plin de viaţă, îi spune fiica asistentei, deşi întotdeauna a avut acest aer trist, pe care noi nu l-am înţeles pe deplin. Mereu ne-am gândit că e din cauza faptului că şi-a pierdut întreaga familie în Polonia, în timpul războiului. Nu a aflat niciodată ce s-a întâmplat cu ei. Am încercat să le dăm de urmă, doar ca să ştim şi noi. Există dosare despre ei, dar el nu a vrut niciodată să ştie. Nu-i aşa, tată?

Tatăl ei doar încuviinţează din cap, mâna stângă continuând să-i tremure.

— Uite, am ceva să îţi arăt, spune ea, apoi scoate din geantă o pungă de plastic.

Câteva lucruri care îi plac lui: revista The Economist, câteva fotografii noi cu nepoţii, o tabletă de ciocolată Ghirardelli.

— Am găsit ceva... făcând curăţenie în casă, ca să o eliberăm. Am umblat prin unele dintre lucrurile vechi ale mamei, pe care le urcase în pod, spune ea, apoi scoate o cutie pentru trabucuri din pungă. Uite ce am găsit...

Deschide cutia. Înăuntru sunt câteva poze vechi. Una cu părinţii ei în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, primind o medalie de la doi bărbaţi cu rang militar înalt. Un paşaport vechi şi documente militare. O fotografie alb-negru mică, mototolită, cu o femeie blondă, drăguţă, într-o barcă cu vâsle, purtând o beretă albă, cu borul ridicat în faţă. Prima pagină a unui concert de Mozart, ruptă în două, apoi lipită. O piesă de şah albă, lustruită – o tură.

Pentru o secundă, ochii tatălui ei se luminează vag.

— Și asta... Fiica lui îi arată un săculeţ de catifea, din care scoate ceva.

Este o medalie. O cruce din bronz cu un vultur pe ea, prinsă de o panglică roşu-albastră. Săculeţul este prăfuit; evident, stătuse în cutie multă vreme. Ea îi pune medalia în palmă tatălui ei.

— Nu este o medalie oarecare, tată. Este Crucea pentru Distincţie în Serviciu[3].

Bătrânul o priveşte o clipă, apoi îşi întoarce privirea. Este limpede că nu se bucură să vadă medalia.

— Această distincţie este acordată pentru cele mai impresionante acte de curaj, spune ea. Băieţii au căutat pe internet. Niciodată nu vrei să vorbeşti despre cum a fost pentru tine în război. În Polonia. Doar că erai în...

Fiica lui tace. De fiecare dată când era deschis subiectul ororilor lagărelor, tatăl ei se întorcea cu spatele sau pleca din încăpere. Ani întregi refuzase să poarte tricouri cu mânecă scurtă şi nu arătase nimănui numărul de pe încheietură.

— Uite..., spune ea întinzându-i fotografia cu el alături de ofiţerii militari. Nu am văzut niciodată asta când eram mici. Cum de este posibil? Ai fost un erou.

— Nu am fost un erou, spune el, dând din cap. Doar că tu nu ştii.

— Atunci spune-mi. De-atâta vreme ne dorim să aflăm. Te rog.

Bătrânul deschide gura de parcă, în sfârşit, ar vrea să spună ceva. Dar apoi dă din cap şi priveşte din nou în gol, absent.

— Dacă nu ai făcut nimic important, de ce ţi-au dat medalia asta? întreabă ea, apoi îi arată fotografia cu femeia drăguţă din barcă. Şi cine este ea? Făcea parte din familia ta din Polonia?

— Nu, nu era din familie...

De data aceasta, tatăl ei ia partitura muzicală ruptă şi lipită şi o priveşte lung. În ochii lui se zăreşte un licăr melancolic. Poate un zâmbet, ceva îngropat adânc în timp, care reînviase în mod neaşteptat.

— Mulţi dintre ei se comportă aşa, spune asistenta. Nu vor să îşi amintească acele vremuri. Le ţin închise înăuntrul lor pentru totdeauna, până când...

— Dolly..., bâiguie tatăl ei în cele din urmă.

— Dolly...? întreabă fiica lui atingându-i braţul.

— Prescurtarea de la Doleczki. Înseamnă „gropiţe”, spune el cu un zâmbet vag. Cânta atât de frumos pe atunci.

---

[3] Distinguished Service Cross – Crucea pentru Distincţie în Serviciu este cea de-a doua decoraţie SUA după Medal of Honor (Medalia de Onoare) şi se poate acorda oricărei persoane din forţele armate, care s-a distins prin acte extraordinare de eroism. (n.t.).

— Cine, tată? Te rog, spune-mi cine este. Şi cum ai primit medalia, spune ea, înfăşurându-i panglica medaliei în palmă. Nu mai există niciun motiv să ţii totul în tine.

Bătrânul oftează adânc, de parcă ar fi ţinut acel oftat o viaţă înăuntrul său, şi îşi priveşte fiica.

— Chiar vrei să ştii?

— Da, spune ea, aşezându-se lângă el. Cu toţii vrem, tată.

Bătrânul încuviinţează din cap.

— Atunci, poate că a venit timpul, spune el, privind din nou fotografia. Amintiri îngropate ca într-un mormânt, acoperit de nisipul timpului. Da, am o poveste. Dar nu începe cu ea, spune el, punând fotografia deoparte. Începe cu doi bărbaţi. Într-o pădure, în Polonia.

— Doi bărbaţi, spune fiica lui, încercând să îl îndemne să continue. Ce făceau?

— Fugeau, răspunde bătrânul, privind iar în gol, dar, de data aceasta, ochii îi sunt vii, plini de amintiri trezite la viaţă. Fugeau ca să îşi salveze viaţa.

PARTEA ÎNTÂI

1.

Aprilie 1944

Câinii se auzeau lătrând din ce în ce mai aproape.

Cei doi bărbaţi îşi croiau drum cu mâinile prin deasa pădure poloneză, în toiul nopţii, urmând malul râului Vistula, la doar câţiva kilometri de Slovacia. Corpurile lor uscăţive urlau de epuizare, fiind pe punctul de a ceda. Hainele pe care le purtau erau zdrenţăroase şi murdare; renunţaseră de mult la saboţii care nici măcar nu li se potriveau ca mărime, oricum le erau inutili în pădurea deasă. Iar ei duhneau mai degrabă a animale vânate, decât a oameni.

Dar acum vânătoarea era pe sfârşite.

— *Sie sind hier*! auziră strigăte în germană în urma lor. Pe aici!

Timp de trei zile şi trei nopţi stătuseră îngropaţi sub grămezile de lemne de lângă perimetrul marcat cu sârmă ghimpată al lagărului, camuflându-şi mirosul corpului cu un amestec de tutun şi kerosen, pentru a nu fi detectaţi de câini. Auziseră paşii gardienilor trecând pe lângă ei. Fuseseră la câţiva centimetri distanţă de a fi descoperiţi şi târâţi înapoi, spre genul de moarte pe care niciun om nu o putea contempla cu uşurinţă, nici măcar în locul acela.

Apoi, în cea de-a treia noapte, ieşiseră din ascunzătoare sub acoperirea întunericului. Călătoriseră doar pe timpul nopţii, furând orice fărâmă de mâncare găsiseră pe la fermele care le ieşiseră în cale. Napi. Cartofi cruzi. Dovlecei. Îi mâncaseră ca nişte animale înfometate. Orice ar fi fost, era mai bine decât lăturile acre cu care fuseseră ţinuţi în viaţă în ultimii doi ani. Vomitaseră, corpurile nefiindu-le obişnuite cu mâncare solidă. Ieri, Alfred îşi scrântise glezna, iar acum încerca să continue drumul cu acel şchiopătat supărător.

Dar cineva îi văzuse. La 200 de metri în spate, auziră câinii şi strigătele în germană, din ce în ce mai clare.

— *Hier entlang*! Aici!

— Alfred, haide, repede! îl îndemnă tânărul pe prietenul său. Trebuie să continuăm.

— Nu pot. Nu pot. Bărbatul şchiop se împiedică şi se rostogoli la vale, pe dig, cu rănile de la picioare sângerându-i. Sunt terminat.

Strigătele se auzeau din ce în ce mai aproape, şi mai aproape.

— Ce rost are? S-a terminat.

Resemnarea din glasul lui confirmă ceea ce deja ştiau în sufletele lor: că totul era pierdut, că fuseseră învinşi. Ajunseseră până aici, iar acum mai aveau doar câteva minute până să fie prinşi de urmăritorii lor.

— Alfred, trebuie să continuăm, îl îndemnă prietenul lui.

Coborî panta în fugă şi încercă să îl ridice pe partenerul său de evadare – dar chiar şi vlăguit şi uscăţiv, Alfred era destul de greu.

— Rudolf, nu pot. Nu are rost, spuse bărbatul rănit, întinzându-se epuizat pe pământ. Continuă tu. Poftim...

Îi întinse prietenului său săculeţul pe care îl luase cu el – dovezile de care aveau nevoie pentru a scăpa. Liste cu nume. Date. Hărţi. Dovezi incontestabile ale crimelor odioase despre care lumea trebuia să afle.

— Du-te! O să le spun că ne-am despărţit acum câteva ore. Vei câştiga ceva timp.

— Nu, protestă Rudolf ridicându-l de jos. Nu ai jurat să nu mori acolo, în iadul ăla? Doar ca să renunţi aici? Să mori aici...?

Dar apoi văzu în ochii prietenului său ceea ce văzuse în sute – mii – de alte perechi de ochi în lagăr: renunţarea totală. Uneori, moartea este o opţiune mult mai simplă decât continuarea luptei.

Alfred rămase pe loc, respirând greoi, aproape zâmbind.

— Acum pleacă.

Din pădure, la doar câţiva metri depărtare, auziră un clic. Sunetul trăgaciului unei puşti.

Cei doi încremeniră.

„S-a terminat", îşi dădură ei seama. Fuseseră descoperiţi. Inimile le tresăriră de spaimă.

Doi bărbaţi ieşiră din întuneric. Amândoi erau îmbrăcaţi în civil, aveau puşti, iar feţele le erau murdare de funingine, dar hotărâte. Era evident că nu sunt soldaţi. Poate doar fermieri locali. Poate chiar cei care îi dăduseră de gol.

— Rezistenţa? îi întrebă Rudolf, un ultim licăr de speranţă aprinzându-se în ochii lui.

Pentru o secundă, cei doi bărbaţi nu spuseră nimic; unul doar îşi înclină puşca. Apoi, cel mai masiv, cu barbă şi o pălărie de vânătoare mototolită, încuviinţă din cap.

— Atunci ajutaţi-ne, vă rugăm! îi imploră Rudolf în poloneză. Suntem din lagăr.

— Din lagăr? Bărbatul aruncă o privire uniformelor lor în dungi, fără să înţeleagă.

— Uite! Rudolf întinse braţele, arătându-le celor doi numerele înfierate pe pielea lui. Auschwitz.

Câinii care lătrau ajunseseră acum foarte aproape de ei. Erau la doar câţiva metri distanţă. Bărbatul cu pălărie aruncă o privire în direcţia zarvei şi încuviinţă din cap.

— Ia-l pe prietenul tău. Urmaţi-mă.

2.

Început de mai
Washington, D.C.

Era pentru prima dată când era invitat să ia loc într-o companie atât de selectă, iar căpitanul Peter Strauss spera să nu fie ultima, după ceea ce avea el de propus.

Era o seară ploioasă de luni, iar atmosfera din jurul mesei din Biroul Oval al Casei Albe era la fel de posomorâtă precum cerul plumburiu de afară. Veştile despre cei doi evadaţi, Rudolf Vrba şi Alfred Wetzler, ajunseseră în cercul intim al preşedintelui Roosevelt la câteva zile după ce trecuseră graniţa poloneză spre Slovacia.

Din postura de cel mai tânăr – dar principal – ofiţer operativ OSS[4] al lui Bill Donovan[5], şi el însuşi evreu, Strauss ştia că bănuieli despre lagărele naziste de exterminare – nu doar despre cele de muncă silnică – datau încă

---

[4] Office of Strategic Services – Biroul de Servicii Strategice a fost serviciul de informaţii al Statelor Unite în timpul celui de-al Doilea Război Mondial şi precursorul actualei CIA. Înfiinţat în 1942 şi dizolvat în 1945, OSS a avut drept misiune coordonarea activităţilor de spionaj în spatele liniilor inamice. Pe 14 decembrie 2016, organizaţia a fost decorată colectiv cu Congressional Gold Medal. (n.t.).

[5] William Joseph („Wild Bill") Donovan a condus, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Biroul de Servicii Strategice şi este cunoscut drept „Tatăl serviciilor secrete americane". Datorită documentelor vremii, declasificate astăzi, Donovan este recunoscut drept un personaj ale cărui isprăvi „sunt pur şi simplu incredibile, şi conturează portretul unui bărbat curajos, nobil, impetuos, amuzant şi uneori îngrozitor de încăpăţânat". Un veteran decorat al Primului Război Mondial, Donovan este singura persoană care a primit vreodată toate cele patru decoraţii majore ale SUA: Medal of Honor, Distinguished Service Cross, Distinguished Service Medal şi National Security Medal. (n.t.).

din 1942. Atunci ieşiseră la iveală rapoarte ale unor grupuri de evrei europeni, cum că în jur de 100 000 de evrei fuseseră luaţi cu forţa din ghetourile din Varşovia şi Łódź şi fuseseră, cel mai probabil, ucişi. Dar istorisirea aflată direct de la sursă, de la cei doi evadaţi din Auschwitz, confirmată de documentele pe care le aduseseră cu ei din birourile administrative ale lagărului – liste cu nume, cifre şi procese de lichidare în masă – oferea credibilitate celor mai groaznice temeri ale tuturor.

În jurul mesei ovale, Roosevelt; secretarul său de război, Henry Stimson; trezorierul Henry Morgenthau Jr.; William Donovan, şeful diviziei de spionaj şi directorul OSS; şi consilierul lui Donovan, Căpitanul Peter Strauss, studiau absorbiţi sinistrul raport şi se gândeau la semnificaţia acestuia. Şi mai tulburătoare erau afirmaţiile evadaţilor, care pretindeau că lagărul morţii se extindea rapid şi că ritmul exterminărilor, prin gazare în masă, crescuse. Mii de oameni erau sistematic raşi de pe faţa pământului în fiecare săptămână.

— Iar acesta este doar unul dintre numeroasele locuri ale morţii, spuse înverşunat Morgenthau – evreu, la rândul lui, a cărui familie de bancheri din New York avusese grijă ca rapoartele evadaţilor să ajungă în mâinile preşedintelui.

— Rapoartele sugerează că mai există zeci de alte astfel de locuri, continuă el. Familii întregi sunt trimise în camerele de gazare de îndată ce ajung acolo. Oraşe întregi.

— Şi care sunt opţiunile noastre, domnilor? întrebă abătut Roosevelt, privindu-i pe cei din jurul mesei. Cel de-al treilea an sângeros de război, îngrijorarea faţă de o iminentă invazie, decizia de a candida pentru un al patrulea mandat şi avansarea bolii sale debilitante îşi lăsaseră amprenta asupra lui, dar nu îi stinseseră determinarea din voce.

— Nu putem sta cu mâinile în sân, nu putem permite ca aceste acte scandaloase să continue.

— Congresul Evreilor şi Consiliul Refugiaţilor de Război ne imploră să bombardăm lagărul, îl sfătui trezorierul. Nu mai putem sta cu braţele încrucişate.

— Şi cu asta ce vom obţine, mai exact? întreabă Henry Stimson, care deservise administraţiile a doi preşedinţi înaintea lui Roosevelt şi care, pensionat fiind, revenise să conducă eforturile de război ale statului. În afară de faptul că am ucide noi înşine o mulţime de prizonieri nevinovaţi. Bombardierele noastre abia dacă pot ajunge până acolo şi înapoi cu încărcătură maximă. Am suferi pierderi considerabile. Şi ştim cu toţii că avem nevoie de absolut toate aeronavele pentru ceea ce urmează.

Era mai 1944, iar zvonuri despre pregătirile finale, aflate în plină desfăşurare, pentru iminenta invazie a Europei ajunseseră chiar şi la nivelul lui Strauss.

— Putem măcar să le distrugem planurile şi să bombardăm căile ferate, insistă Morgenthau, disperat să îl convingă pe preşedinte să ia măsuri. Prizonierii sunt duşi în lagăr cu trenuri sigilate. Măcar am domoli ritmul exterminărilor.

— Bombardiere zburând peste Europa în toiul nopţii... Lansând cu precizie bombe peste căile ferate? Şi, după cum ai spus tu, există multe asemenea lagăre? îşi exprimă Stimson scepticismul. Cred că cel mai bun lucru pe care îl putem face pentru bieţii oameni, domnule preşedinte, este să ajungem la ei şi să îi eliberăm cât mai rapid posibil. Fără să sponsorizăm raiduri prost gândite. Aceasta este părerea mea.

Preşedintele inspiră adânc şi îşi scoase ochelarii cu rame subţiri. Cearcănele adânci din jurul ochilor reflectau expresia palidă a unui om tulburat. Mulţi dintre prietenii săi apropiaţi erau evrei şi îl îndemnaseră să ia măsuri. Administraţia lui adusese mai mulţi evrei la guvernare decât oricare alta înaintea sa. Şi, ca fiinţă umană înzestrată cu compasiune, căutând întotdeauna să ofere speranţă şi prosperitate omului de rând, Roosevelt se simţea mai scârbit de raportul atrocităţilor pe care tocmai îl citise decât de oricare alt raport care îi ajunsese pe birou în timpul războiului. Chiar mai mult decât de tragicele pierderi de vieţi americane pe plajele Pacificului sau de pierderile de trupe pe mare, în drum spre Anglia.

Totuşi, fiind realist, Roosevelt ştia că secretarul lui de război are dreptate. Erau prea multe lucruri în joc şi prea importante. În plus, lobby-ul împotriva evreilor era încă unul foarte puternic, iar rapoartele despre eventualii soldaţi americani pierduţi în încercarea de a salva vieţi evreieşti nu ar da bine, având în vedere că urmărea să obţină al patrulea mandat de preşedinte.

— Henry, ştiu cât de greu îţi este, spuse el punând mâna pe umărul trezorierului. Este greu pentru noi toţi, fără îndoială. Ceea ce ne aduce în faţa motivului pentru care ne-am adunat aici, domnilor. Proiectul nostru special. Cum se cheamă, „Catfish”?

Roosevelt se întoarse către directorul OSS, Generalul Donovan.

— Spune-mi, Bill, avem vreo speranţă reală că acest proiect este încă activ?

„Catfish” era numele operaţiunii secrete conduse de Strauss, al cărei obiectiv era acela de a extrage un anumit individ din Europa şi a-l aduce în Statele Unite. Un evreu polonez, despre care oamenii preşedintelui spuneau că e vital pentru eforturile de război.

În 1942 se descoperise că deţinătorii anumitor documente de identitate latino-americană erau recompensaţi cu un tratament special în Varşovia. Timp de câteva luni, câtorva sute de evrei polonezi şi olandezi le fuseseră eliberate documente false din Paraguay şi El Salvador, pentru a obţine ieşirea din Europa. Mulţi îşi croiseră drum spre nordul Franţei, unde fuseseră expediaţi într-un centru de detenţie în satul Vittel, în timp ce cazurile lor erau analizate de oficiali germani sceptici. Oricât de mult s-ar fi îndoit naziştii de autenticitatea acelor documente, nu îşi permiteau să supere aceste ţări latino-americane neutre, ale căror reguli autoritare erau, de fapt, îngăduitoare cu cauza lor. Nu era limpede cum de reuşiseră aceşti refugiaţi să intre în posesia acelor documente – de provenienţă suspectă – achiziţionate în secret, prin intermediul unor emisari antinazişti din ambasadele Paraguayului şi El Salvadorului în Berna. Neclar era şi modul în care contacte prietenoase faţă de Statele Unite reuşiseră să facă astfel încât documentele să ajungă chiar în mâinile subiectului (alias „Catfish") – şi familiei lui – pe care încercau să îi scoată din Europa. Pentru o vreme, perspectivele păruseră promiţătoare. Transportul în afara Europei fusese aranjat, de două ori, via Olanda şi Franţa. Cu toate acestea, de fiecare dată, ieşirea le fusese blocată de germani. Apoi, în urmă cu doar trei luni, un informator din Varşovia făcuse publică originea suspectă a documentelor, iar acum soarta tuturor evreilor din Vittel, inclusiv a celui pe care ei şi-l doreau cu disperare, era complet în aer.

— Mă tem că am dat de un obstacol, domnule preşedinte, spuse Donovan. Nu ştim nici măcar dacă este acolo.

— Sau, în caz că este, dacă mai trăieşte..., adăugă secretarul de război Stimson. Legătura cu iscoadele noastre a fost complet întreruptă.

Emisarii care le dăduseră documentele fuseseră arestaţi şi acum erau în temniţele naziste.

— Deci, mi s-a spus că încă avem nevoie de omul acesta. Cu orice preţ. Informaţia e încă valabilă? întrebă Preşedintele întorcându-se spre secretarul său de război.

— Da, fără îndoială. Stimson încuviinţă din cap. Eram la Rotterdam, aveam un transport rezervat. Acum...

Dădu sobru din cap, apoi îşi luă stiloul şi indică un punct pe harta Europei, care era desfăşurată pe un suport de lângă masa de conferinţe. Un loc numit Oświęcim, în Polonia.

— Oświęcim? Roosevelt îşi puse din nou ochelarii pe nas.

— Oświęcim este numele polonez pentru Auschwitz, domnule preşedinte, răspunse secretarul de război. Ţinând cont de raportul pe care tocmai l-am citit cu toţii, acesta este motivul pentru care ne aflăm aici.

— Înţeleg. Preşedintele încuviinţă din cap. Deci acum el este unul dintre cele cinci milioane de evrei anonimi, luaţi cu forţa din casele lor, fără documente sau identitate?

— Şi nu ştim ce soartă îl aşteaptă... Trezorierul Morgenthau dădu solemn din cap.

— Soarta noastră, a tuturor, este incertă, domnilor. Roosevelt îşi împinse scaunul cu rotile de lângă masă. Deci sunteţi aici ca să îmi spuneţi că am făcut tot ce ne-a stat în putinţă să îl găsim pe acest om şi să îl scoatem de acolo. Şi acum este pierdut. Am pierdut.

Preşedintele dădu ocol mesei. Pentru o clipă, nimeni nu răspunse.

— Poate nu este totul pierdut, domnule preşedinte. Directorul OSS se aplecă în faţă. Colegul meu, Căpitanul Strauss, a analizat îndeaproape situaţia şi crede că ar mai fi o ultimă cale...

— O ultimă cale? Privirea preşedintelui obosit căzu pe tânărul asistent.

— Da, domnule preşedinte.

Căpitanul cu un uşor început de chelie, absolvent de drept al Columbia Law School, părea să aibă în jur de 30 de ani. Un tânăr inteligent, după cum îi fusese prezentat lui Roosevelt de către superiorii lui.

— Bine, fiule, mi-ai captat atenţia, spuse preşedintele.

Strauss îşi drese glasul şi îl privi încă o dată pe şeful său, apoi deschise dosarul.

— Dă-i drumul, spuse Donovan, încuviinţând din cap. Spune-i planul tău.

3.

Ianuarie, patru luni mai devreme
Centrul de detenţie Vittel, Franţa ocupată

— Papa, papa, trezeşte-te! Sunt aici!

Fluierele stridente străpungeau aerul rece al dimineţii. Dr. Alfred Mendl se trezi în patul lui îngust de cazarmă, cu braţul în jurul soţiei sale, Marte, pe care o proteja de frigul de ianuarie. Fiica lor, Lucy, stătea lângă pat, agitată şi entuziasmată deopotrivă. Fusese la fereastra acoperită cu o pătură a camerei înghesuite, care putea acomoda cel mult patru oameni, dar pe care acum o împărţeau cu alţi 14. Acesta nu era un loc potrivit pentru sărbătorirea vârstei de 22 de ani ai unei fete, care avusese loc cu o seară în urmă. Ghemuiţi pe saltelele infestate cu păduchi, dormind printre

geamantanele aruncate la întâmplare şi puţinele bunuri pe care le mai aveau, toţi cei din încăpere se dezmeticeau uşor de sub pături şi paltoane, cu senzaţia că, în mod evident, ceva se întâmpla.

— Papa, uită-te acum!

Pe palierul exterior, *la milice,* miliţia franceză mergea de la o cameră la alta, bătând în uşi cu bastoanele.

— Scularea! Jos din pat, evrei leneşi. Toţi cei care aveţi paşapoarte străine, luaţi-vă catrafusele şi coborâţi. Plecaţi!

Lui Alfred îi tresări inima. După opt luni crâncene, oare să fi venit în sfârşit clipa?

Sări din pat, purtând încă pantalonii şifonaţi din stofă şi flanela din lână, care îi ţineau de cald. Cu toţii dormeau îmbrăcaţi în cele mai călduroase haine pe care le aveau, în fiecare noapte, de câteva luni bune. Le spălau din când în când, atunci când aveau ocazia. Alfred aproape că se împiedică de familia întinsă pe podea, lângă patul lor. Dormeau prin rotaţie în pat, făcând cu schimbul o dată pe lună.

Uşa camerei se deschise brusc şi un miliţian îmbrăcat în uniformă neagră îi informă:

— Toţi cei care aveţi paşapoarte străine, luaţi-vă bagajele şi afară!

— Marte, trezeşte-te! Strânge tot. Poate azi este în sfârşit ziua cea mare! îi spuse Alfred soţiei, plin de speranţă. Speranţă care fusese năruită de nenumărate ori în decursul ultimului an.

Toţi cei din încăpere murmurau, trezindu-se încet la viaţă. Lumina de-abia pătrundea prin ferestrele acoperite cu pături. Vittel era un lagăr de detenţie în extremitatea nord-estică a Franţei, alcătuit, de fapt, din patru hoteluri a câte şase etaje, care formau un cerc în jurul unei curţi spaţioase. Nu tocmai o locaţie de „patru stele”, după cum circula o glumă, întrucât era înconjurat de trei rânduri de sârmă ghimpată şi străjuit în permanenţă de patrule nemţeşti. Mii de oameni erau ţinuţi aici – prizonieri politici, cetăţeni ai unor state neutre sau inamice, pe care nemţii sperau să îi dea la schimb. Evreii totuşi, majoritatea de origine poloneză şi olandeză, a căror soartă era decisă de Berlin, erau ţinuţi laolaltă, sub aceeaşi pază. Miliţianul francez care intrase în camera lor îşi croi drum printre trupurile care se foiau pe podea, înghiontind oamenii cu bastonul.

— Nu m-aţi auzit? În picioare, strângeţi-vă lucrurile. Repede, repede! De ce pierdeţi vremea? O să plecaţi de aici.

Pe cei care se mişcau prea încet îi împungea cu bastonul şi le lovea cu piciorul geamantanele împrăştiate pe podea.

— Unde mergem? întrebară oamenii în diverse limbi şi accente – poloneză, idiş şi o franceză stângace – toţi grăbindu-se să îşi strângă lucrurile.

— Veţi vedea. Doar mişcaţi-vă odată, treaba mea este să vă spun doar atât. Şi luaţi-vă actele. Veţi afla la parter.

— „Luaţi-vă actele!” Alfred le privi pe Marte şi Lucy cu speranţă. Oare venise momentul lor? Aşteptaseră atât de mult aici. Opt luni dure, după ce se strecuraseră cu identităţi falsificate pe care i le dăduse emisarul de la ambasada Paraguayului în Varşovia. Mai întâi ajunseseră la graniţa elveţiană, via Slovacia şi Austria, unde fuseseră întorşi din drum; apoi cu trenul prin Franţa ocupată, până în Olanda, în tot acest timp sub protecţia ambasadei Paraguay în Varşovia, trecând drept un naţional străin cu o misiune academică la universitatea din Lvov. O dată au ajuns chiar până în portul Rotterdam, unde erau pe punctul de a se îmbarca pe un cargobot suedez de marfa, Prinz Eugen, către Stockholm, cu documentele de călătorie în mâini, doar pentru a fi întorşi din drum, întrucât autenticitatea actelor trebuia verificată. Apoi, într-o confuzie totală, fuseseră trimişi la Vittel, timp în care organizaţiile guvernamentale evreieşti din Elveţia, Statele Unite şi Marea Britanie le susţineau cauza şi făceau presiuni asupra guvernelor din Paraguay şi El Salvador să le onoreze documentele. De atunci fuseseră ţinuţi aici, într-un fel de iad diplomatic. Chestiunea era investigată, aşa li se promitea mereu. Încă o zi, una singură, în timp ce ministerul de externe german şi ambasadele latino-americane le revizuiau cazul. Alfred şi familia lui chiar fuseseră autodidacţi şi învăţaseră spaniola pentru a-şi prezenta cât mai convingător cazul. Desigur, ştiau că documentele lor consumaseră hârtia degeaba. Alfred era polonez, se născuse în Varşovia şi predase fizică la universitatea din Lvov după ce petrecuse câţiva ani în Praga şi Göttingen, alături de câteva dintre cele mai strălucite minţi din domeniul atomic. Cel puţin până fusese demis din poziţia aceea în urmă cu un an, iar toate diplomele îi fuseseră rupte şi arse. Marte era din Praga, acum sub ocupaţie nazistă, dar fusese cetăţean polonez ani întregi. Cu toţii ştiau că singurul lucru care împiedicase autorităţile să îi trimită undeva de unde să nu mai audă nimeni de ei erau aceste documente – oricât de suspecte ar fi fost. Alfred nu ştia cine le aranjase actele, dar o făcuse cu promisiunea că îi va scoate familia de acolo şi o va duce în America, unde aveau să fie primiţi călduros de către Szilard şi Fermi, foştii lui colegi. Cu toate acestea, ceea ce înduraseră în aceste ultime luni tot fusese mai bine decât lucrurile cu care s-ar fi confruntat acasă. În urmă cu câteva luni, Alfred auzise că universitatea din Lvov fusese evacuată, la fel şi cele din Varşovia şi Cracovia. Colegii lui

care rămăseseră acolo fuseseră împuşcaţi, aruncaţi în stradă sau trimişi cu vaporul undeva, împreună cu familiile lor – nu se mai auzise nimic de ei.

Luaţi-vă actele, spunea miliţianul acum. Era un semn bun sau rău? Alfred nu ştia, dar toată lumea din jurul lui parcă revenea la viaţă, neliniştită şi, în acelaşi timp, nerăbdătoare. Poate că totul se rezolvase, în sfârşit. Poate că aveau să plece de-a binelea.

Nu trecuse o zi în care să nu viseze să îşi prezinte munca unor oameni care lucrau în slujba binelui, şi nu naziştilor acestora.

— Scumpo, vino repede!

Îşi ajută soţia să îşi strângă lucrurile în valiză. Marte era destul de fragilă zilele acestea; se pricopsise cu o răceală în noiembrie şi parcă încă nu scăpase de ea, ceva o tot supăra în piept. Arăta de parcă îmbătrânise cu zece ani de când îşi începuseră călătoria.

Fuseseră nevoiţi să lase totul în urmă – porţelanul lor fin, colecţia de flacoane farmaceutice antice, toate premiile care îi fuseseră acordate. Tot ce avuseseră de valoare, cu excepţia câtorva fotografii, şi, desigur, a muncii lui. Îndesaseră în valizele lor mici tot ce apucaseră să ia de acasă. În caz că venea vremea de plecare, trebuiau să o facă într-o singură zi.

— Lucy, repede!

Alfred îşi strânse hârtiile şi le aruncă în servieta din piele, împreună cu câteva cărţi pe care reuşise să le ia cu el. Putea să îşi piardă hainele, diplomele academice, fotografiile cu părinţii lui pe Vistula, în Varşovia, cele mai dragi bunuri personale. Până şi cei mai buni pantofi ai lui. Dar munca lui – munca lui trebuia să reziste. Formulele şi cercetările lui. Totul depindea de ele, trebuia să le scoată de aici. Într-o bună zi, acest lucru avea să devină clar. Înghesui degrabă totul în servietă şi o încuie.

— Marte, Lucy, trebuie să plecăm.

Câţiva oameni rămaseră în urmă în camera mică şi le urară de bine celor care plecau, asemenea prizonierilor care îşi iau rămas-bun de la un coleg de celulă care fusese graţiat.

— Ne vedem într-o viaţă mai bună, spuneau aceştia, de parcă ar fi ştiut că soarta lor nu avea să fie la fel de roz.

Se clădise o familiaritate stranie între oamenii ale căror vieţi fuseseră aduse laolaltă într-un spaţiu atât de mic, vreme de luni întregi.

— Dumnezeu să fie cu voi! La revedere!

Alfred, Marte şi Lucy ieşiră afară şi coborâră în curte, alăturându-se puhoiului de oameni care se revărsa pe coridoare. Părinţii îşi ţineau strâns copiii; fii şi fiice îi ajutau pe cei mai în vârstă să coboare încet scările, ca să nu fie trântiţi în graba aceea. Ajunşi la parter, fură îndrumaţi în curtea spaţioasă, tremurând în frigul de ianuarie, şuşotind, întrebându-şi vecinii ce

avea să se întâmple în continuare. Deasupra lor, cei rămași în incintă se aplecau peste balustrade, curioși.

— Papa, ce se va întâmpla cu noi? întrebă Lucy, cercetându-i cu privirea pe paznicii nemţi şi mitralierele lor.

Alfred privi în jur.

— Nu ştiu.

Erau nemţi acolo – întotdeauna erau – dar nu atât de mulţi pe cât ai crede în caz că li se pregătea ceva rău. Prizonierii se cuibăreau unii în alţii de frig. Negustori, profesori, contabili, rabini, purtând paltoane lungi, din lână, şi pălării din fetru.

Fluierele răsunară. Un căpitan cu un aer autoritar din miliţia locală franceză, urmat de un ofiţer neamţ, păşiră în faţa mulţimii şi le poruncіră tuturor să se alinieze cu documentele la vedere. Neamţul purta o haină din lână gri, specifică ofiţerilor, cu însemnele serviciului de informaţii numit Abwehr, ceea ce îl îngrijoră pe Alfred.

El și familia lui își luară valizele și se alăturară șirului de oameni.

Ofiţerul francez porni de-a lungul şirului, de la o familie la alta, inspectându-le cu atenţie documentele şi feţele. Unora le spuse să rămână pe loc, altora le făcu semn să meargă într-un colţ al curţii. Santinele înarmate erau pretutindeni. Şi câini, lătrând şi zbătându-se în lese, speriindu-i pe copiii mici, dar şi pe unii dintre părinţi.

— Va fi o bucurie să scăpăm de locul ăsta, spuse Marte. Oriunde am ajunge.

— Da, va fi, spuse Alfred, deşi simţea ceva în atitudinea soldaţilor, ceva nu tocmai bun. Aveau cagulele trase şi mâinile pe arme. Nu era o atmosferă lejeră, nu fraternizau cu nimeni.

Prizonierii care nu vorbeau franceză erau îndrumaţi într-o parte laterală a curţii, fără să ştie ce se petrece. O familie – din Ungaria, bănuia Alfred – ţipa în limba lor, în timp ce un miliţian francez încerca să îi mute, apoi le lovi valiza cu piciorul, deschizând-o. Plină cu obiecte religioase, toate se împrăştiară pe jos, iar bătrânul şi soţia lui se chinuiau în zadar să le adune. Un alt bărbat, evident un rabin, cu o barbă lungă, albă, îi tot arăta frustrat căpitanului documentele sale. Ofiţerul francez i le aruncă în faţă, iar bărbatul şi soţia lui se aplecară să le ridice degrabă de pe jos, de parcă ar fi fost bancnote de 1.000 de zloţi polonezi.

Nu, își spuse Alfred în sinea lui, *nimic nu părea în regulă aici.*

Căpitanul şi supraveghetorul neamţ îşi continuară inspecţia de-a lungul şirului. Soldaţii şi gărzile începură treptat să folosească mai multă forţă pentru a-i ţine pe oameni în frâu.

— Nu vă faceţi griji, documentele astea au fost verificate de multe ori, le asigură Alfred pe Marte şi pe Lucy. Sigur vor fi în regulă.

Dar o senzaţie îngrijorătoare îl încerca odată cu fiecare interacţiune care părea să fie întâmpinată doar de frustrare şi furie. Apoi oamenii fură brusc împinși spre șirul crescând, încercuit de gardieni înarmaţi.

Din afara zidurilor se auzi un tren şuierând şi oprind.

— Vedeţi, ne duc undeva, spuse Alfred, încercând să pară optimist în faţa familiei lui.

În cele din urmă, ofiţerul francez ajunse în dreptul lor.

— Hârtiile, ceru el impasibil.

Alfred îi întinse documentele de călătorie care dovedeau că el şi familia lui se aflau sub protecţia guvernului paraguayan şi avuseseră reşedinţa în Polonia doar în ultimii şapte ani.

— Aşteptăm de multă vreme să mergem acasă, îi spuse Alfred în franceză ofiţerului, ai cărui ochi negri şi ageri nu îl priviră nicio clipă cu adevărat, doar trecător, mişcându-se de la documente la chipurile lor – la fel cum se întâmplase de nenumărate ori în aceste ultime opt luni, fără incidente. Ofiţerul SS stătea în urma lui, cu mâinile împreunate la spate şi o privire împietrită, care îl nelinişte pe Alfred.

— V-a plăcut şederea în Franţa, señorita? o întrebă căpitanul miliţiei pe Lucy într-o spaniolă acceptabilă.

— *Sí,* domnule, răspunse ea, atât de agitată, încât Alfred îi simţi neliniştea din glas. Cine nu ar fi agitat? Dar acum sunt gata să plec acasă, în sfârşit, continuă Lucy.

— Sunt convins, spuse căpitanul, apoi veni în faţa lui Alfred. Spune aici că sunteţi profesor?

— Da. Fizică electromagnetică.

— Și de unde aţi obţinut hârtiile acestea, monsieur?

— Poftim? De unde le-am obţinut...? Alfred începu să se bâlbâie, stomacul învolburându-i-se de teamă. Au fost emise de ambasada Paraguayului în Varşovia. Vă asigur că sunt valide. Uitaţi, aici, puteţi vedea... Îi arătă ofiţerului sigiliul oficial şi semnăturile.

— Mă tem că aceste documente sunt false, declară căpitanul miliţiei.

— Poftim?

— Nu au nicio valoare. Sunt la fel de trase de păr precum spaniola dumneata, mademoiselle. Voi toţi... Ridică glasul pentru ca întreaga mulţime să îl audă. Nu mai sunteţi sub protecţia guvernelor Paraguay şi El Salvador. S-a stabilit că aceste vize şi paşapoarte nu sunt valide. Acum sunteţi prizonierii guvernului francez, care nu are de ales, având în vederea situaţia voastră, decât să vă predea autorităţilor germane.

Un icnet colectiv se auzi dinspre mulţime. Unii începură să se vaite – Dumnezeule, nu! Alţii pur şi simplu îşi întoarseră privirile spre cei de lângă ei, bâiguind:

— Ce-a spus...? Că hârtiile nu sunt valide?

Spre groaza lui Alfred, ofiţerul francez începu să îi rupă hârtiile în bucăţi. Tot ce îi ţinuse în viaţă în aceste ultime zece luni, singura lor scăpare spre libertate, se împrăştia din mâinile ofiţerului precum cenuşa pe pantofii lui Alfred.

— Voi trei, treceţi acolo lângă ceilalţi, spuse ofiţerul, bruscându-i, apoi îşi continuă inspecţia, fără vreun alt cuvânt. Următorul.

— Ce aţi făcut? Alfred se aplecă să adune hârtiile rupte de pe pământ, apoi îl trase de braţ pe ofiţer. Documentele acestea sunt perfect valide. Au fost verificate de multe ori. Uitaţi, uitaţi... Îi arătă semnătura pe o bucată de hârtie. Suntem cetăţeni paraguayeni, vrem să ne întoarcem acasă. Solicităm transportul!

— Solicitaţi transport? vorbi, în cele din urmă, ofiţerul SS care îl urma pe căpitanul miliţiei. Fiţi siguri că transportul este aranjat.

Doi gardieni îşi croiră drum spre ei şi îi împinseră cu puştile în afara şirului de oameni.

— Luaţi-vă lucrurile. Treceţi acolo! spuseră ei, arătând spre celălalt grup de deţinători de paşapoarte latino-americane, care acum erau împrejmuiţi de alţi gardieni – un sentiment de disperare crescândă începea să îi învăluie pe toţi.

Oamenii începură să strige furioşi şi să obiecteze, ridicând mâinile cu documentele în aer – opt luni de aşteptare, de speranţă, de captivitate, iar acum visul libertăţii li se năruia brusc. Ofiţerul francez anunţă în câteva limbi că cei care deţineau aceste documente de călătorie aveau la dispoziţie cinci minute să îşi ia bagajele şi să se îmbarce în trenul care îi aştepta în afara lagărului.

— Unde ne duceţi? strigă o femeie îngrozită.

Luni întregi se împrăştiaseră zvonuri – ca o epidemie de tifos prin lagărul de detenţie – despre locuri întunecate, de unde nu se mai auzea nimic despre cei care erau duşi acolo.

— La plajă, spuse râzând unul dintre miliţienii francezi. În sudul Franţei, unde altundeva? Nu acolo vreţi să mergeţi?

— V-am pregătit un tren accelerat. Nu vă faceţi griji, chicoti un altul cu acelaşi sarcasm. Voi, aristocraţii latino-americani, veţi călători la clasa întâi.

Iadul se răspândi ca un foc mistuitor. Unii, pur şi simplu, refuzau să îşi accepte soarta. Bătrânul rabin cu barbă albă şi soţia sa se aşezaseră pe valizele lor, refuzând să se mişte. Alţii ţipau furioşi la gardienii în uniforme

negre, care, acum că ieşise la iveală adevăratul scop a ceea ce făceau iar mulţimea devenise recalcitrantă, începuseră să strângă rândurile în jurul oamenilor, mânându-i ca pe o turmă de oi spre poarta din faţă, fluturându-şi armele.

— Rămâneţi împreună, le instrui Alfred pe Marte şi pe Lucy, ţinând strâns în mâini valizele lor. Fuseseră despărţiţi pentru o clipă de oameni care se înghesuiau în faţă, blestemând şi fluturând furioşi documentele discreditate.

Mulţimea începu să înainteze în valuri. Gardienii strângeau rândurile, folosindu-şi ţevile puştilor pe post de baston pentru vite. Rabinul cu barba albă şi soţia sa încă refuzau să se mişte; un gardian neamţ preluase acum comanda şi urla la ei de parcă ar fi fost surzi: *Aussen*! Afară!

— Ridicaţi-vă! Acum.

Apoi au început să se işte lupte. Unii oameni aveau feţele însângerate, după ce fuseseră loviţi cu ţevile puştilor. Câţiva mai bătrâni căzuseră la pământ, iar mulţimea înainta peste ei, în ciuda rugămintilor disperate şi strigătelor celor care se opriseră să îi ajute.

Dar nu aveau de ales decât să înainteze, familie după familie. Îngrijoraţi, toţi îşi luară bunurile. Miliţienii îi mânau cu bastoanele şi puştile în direcţia porţii din faţă. Unii se rugau, alţii se văicăreau, dar toţi, cu excepţia rabinului şi a soţiei sale, înaintau. Gardienii îşi croiseră drum printre oameni, lovindu-le bagajele cu picioarele.

— Ăsta e al tău? Ia-l sau rămâne aici.

Îi împingeau ca pe vite prin poarta din sârmă improvizată a lagărului Vittel, câinii lătrând, smucindu-se în lese, printre ţipete furioase sau vaiete. Toată lumea se lăsa pradă celor mai negre temeri.

— Papa, ce se întâmplă? întrebă Lucy temătoare.

— Vino, stai lângă noi, spuse Alfred, strângând în mână valiza lui şi a lui Marte, laolaltă cu servieta. Poate va fi doar un alt centru de detenţie, ca acesta. Am trecut prin altele mai rele.

Încercă să pară cât de optimist putea, deşi ştia, în inima lui, că nu avea să fie un alt centru. Acum nu mai aveau documente, iar sănătatea lui Marte devenea din ce în ce mai şubredă. Ieşiră pe poarta din faţă – pentru prima dată în opt luni, erau dincolo de gardul din sârmă.

Un tren de marfă îi aştepta pe şine. La început, oamenii au presupus că nu era pentru ei – mai degrabă pentru vite sau cai. Apoi toţi s-au speriat şi au tresărit când uşile s-au deschis cu un zăngănit asurzitor. Gardienii francezi rămaseră în urmă – soldaţii înşiraţi de-a lungul trenului erau nemţi, ceea ce puse pe jar inimile tuturor.

— Acestea sunt trăsurile voastre elegante, jidanilor, râse unul dintre ei. Vă rog, permiteţi-mi să vă ajut, spuse el, apoi lovi un bărbat în cap cu patul armei. Toată lumea în vagoane.

La început oamenii s-au împotrivit, obiectând şi ripostând. Acesta era un mijloc de transport potrivit pentru animale, nu oameni. Apoi răsunară două focuri de armă din spatele lor, şi toată lumea se întoarse. Rabinul cu barbă albă şi biata lui soţie zăceau acum la pământ într-o baltă de sânge, lângă bagajele lor.

— O, Dumnezeule, ne vor masacra! ţipă o femeie.

Toată lumea porni spre vagoane. Urcau unul câte unul, împingându-i pe bătrâni şi pe copii, târându-şi lucrurile după ei. Dacă nu puteau fi cărate sau dacă cineva se oprea ca să încarce mai întâi un bagaj, valizele le erau luate şi aruncate deoparte, haine, fotografii şi articole de toaletă împrăştiindu-se pe peron.

— Nu, sunt lucrurile mele! strigă o femeie.

— Urcă. Urcă. N-o să ai nevoie de ele, spuse un gardian împingând-o înăuntru.

— Nu sunt locuri aici, spuse cineva.

Alfred le ajută pe Marte şi pe Lucy să urce, iar cineva îl împinse din spate. Deşi vagonul era plin, tot erau împinşi oameni în el. În câteva minute, de-abia se putea respira acolo.

— Nu avem spaţiu! Nu mai este loc! Vă rog..., se văita o femeie. O să ne sufocăm aici.

Oamenii încă erau împinşi în vagoane.

— Vă rog, nu vreau să merg! strigă un bărbat peste vaietele femeii.

— Haide, vrei să sfârşeşti ca ei? îl împinse înainte un altul, aruncând o privire spre rabin şi soţia sa.

— Fiica mea, fiica mea. Sophie...! strigă o femeie, plângând. O fată tânără, obligată să urce în alt vagon din pricina învălmăşelii mulţimii, striga de departe:

— Mama!

Gardienii îi tot împingeau şi înghesuiau pe oameni în vagoane, cu orice puteau lua cu ei, până când trenul deveni mai aglomerat decât îşi închipuise Alfred că e posibil.

Apoi uşile se închiseră violent.

La început, doar întuneric. Singura lumină care pătrundea din afară se strecura prin crăpăturile din uşa laterală. Se auziră câteva scâncete în beznă, apoi se lăsă tăcerea – acea tăcere care se lasă atunci când nimeni nu are habar ce se va întâmpla în continuare. De-abia aveau loc să se mişte, să îşi mute braţele, să respire. Vagoanele duhneau – mirosul a 80 de oameni

înghesuiţi într-un spaţiu care trebuia să conţină doar jumătate, iar mulţi dintre ei nu se mai spălaseră de săptămâni întregi.

Rămaseră cum erau, ascultând strigătele şi ţipetele de afară, până auziră un fluierat; cu o hurducătură, trenul începu să se mişte. Acum oamenii scânceau, plângeau, se rugau. Stăteau în picioare, sprijinindu-se unii de alţii. Într-un colţ erau două urcioare – unul plin cu apă, dar nu era suficient, având în vedere numărul oamenilor din tren. Celălalt era gol, iar Alfred îşi dădu seama pentru ce era.

— Unde ne duc, Alfred? întrebă încet Marte, în timp ce trenul prindea viteză.

— Nu ştiu. Căută mâna ei şi pe a lui Lucy şi le strânse într-a sa. Dar măcar suntem împreună.

4.

Colonelul Gruppenführer Martin Franke păşi pe peronul de lângă centrul de detenţie, în timp ce trenul pornea la drum. Se terminase. Evreii fuseseră urcaţi în vagoane şi duşi de acolo. Înşelătoria fusese demascată, iar acum nu mai exista scăpare pentru ei. Tot ce avusese el de făcut fusese să legene momeala suficient, ştiind că cineva avea să muşte. Aceşti evrei s-ar bate pe nişte măruntaie mâncate de pe jos, chiar dacă acest lucru însemna să renunţe la unul de-ai lor. Colonelul privi trenul îndepărtându-se, cu locomotiva pufăind, Dumnezeu ştie încotro. Dar oriunde ar fi mers, ştia că niciun paşaport şi nicio viză din lume nu avea să le mai fie de folos.

— Căpitane, încuviinţă el din cap spre ofiţerul francez, ai cărui oameni curăţau dezastrul din curte – inclusiv trupurile celor doi sau trei încăpăţânaţi care zăceau în propriul lor sânge şi pe care soldaţii fuseseră nevoiţi să îi dea drept exemplu. Foarte bine lucrat, căpitane.

Acum nu va mai exista nicio urmă a celor care urcaseră în tren.

— Permiteţi-mi, domnule colonel... Ofiţerul francez se aplecă şi luă de pe jos documentele de identitate ale cuiva. Dar erau...?

— Ce să fie? Franke îl privi. Vorbeşte.

— Chiar erau falsificate? Paşapoartele. Erau contrafăcute?

Franke îi luă din mână documentele murdare de urme de pantofi. Probabil că ceilalţi evrei călcaseră pe ele în graba de a se îmbarca.

— Ce contează? Ofiţerul ridică din umeri. Oricum nu plecau nicăieri.

— Poftim, domnule colonel...?

— Asigură-te că restul documentelor sunt în ordine. Pentru evidența noastră, spuse Franke, fără să îi răspundă la întrebare.

— Da, Herr Gruppenführer. Căpitanul salută, apoi plecă.

Franke își strânse înfrigurat paltonul cenușiu și greoi al uniformei. Călătorise timp de două zile de la Varșovia, și unde era acum? Nu în Paris; nu în vreo cafenea călduroasă și aglomerată, cu o sticlă de vin de Medoc în față și vârându-și nasul în pieptul vreunei chelnerițe ușuratice. Nu. Ambala frumos o adunătură de evrei speriați și neînsemnați, dintr-o închisoare din mijlocul unei nenorocite de păduri. Nu trecea o zi în care să nu ducă dorul fostului său post. În urmă cu un an, Franke făcea parte din atașamentul militar german în Lisabona – o slujbă grozavă – petrecând războiul participând la petrecerile ținute în barul de pe acoperișul hotelului Mundial și cizelându-și abilitățile diplomatice. Cu puțin noroc, într-un an ar fi devenit atașat-șef și, din acea poziție, oricare ar fi fost deznodământul războiului, ar fi putut face trafic de influență: mită, vize de ieșire contra cost, obiecte de artă furate de pe pereții palatelor și vândute.

Dar secretara lui, o bucățică strașnică pe nume Lena – care nu putea să dactilografieze nici moartă, dar care se culcase cu jumătate de misiune – se dovedise a face parte dintr-o rețea britanică de spionaj și zburase la Londra cu numele a jumătate dintre membrii rețelei Abwehr în Lisabona și o agendă plină cu nume de cod. Expusese jumătate dintre contactele lor din Europa și Marea Britanie. Căzut în dizgrație, Franke fusese transferat la Varșovia, în cadrul secțiunii G – sabotaj, documente false, contacte secrete cu anumite grupuri minoritare. Acolo, toată mâncarea era fiartă, iar peștele ieșea doar din nenorocitele alea de canale. Ca să nu mai spunem de frig. Era genul acela de frig care nu îți ieșea niciodată complet din oase. Făcea ca Lisabona să pară sudul Franței. Și, de parcă nu ar fi fost de ajuns, soția lui, a cărei familie deținea o fabrică prosperă de metale în Stuttgart și care îl ținea îmbrăcat la patru ace și îi punea caviar pe masă – familia lui de-abia își permitea să pună carne pe masă – îi scrisese ca să îi spună că îl părăsește.

Eh, mai bine frigul decât o pastilă cu cianură, concluzionă Franke. Acum servea cauzei răsucind brațe la spate și rulând informatori, pentru a nimici rezistența luptătorilor de gherilă de la frontiera poloneză sau a evreilor încăpățânați, care încă se ascundeau în sectorul arian. Mult mai prejos de pregătirea și abilitățile lui, desigur, dar a lui fusese rețeaua de informatori care îl dăduse în vileag pe trădătorul însărcinat cu afacerile din ambasada paraguayană în Varșovia – sursa tuturor acelor falsificări ilegale de acte. Franke fusese întotdeauna genul de om care ar fi făcut orice, prin orice mijloace, pentru a îndeplini ceea ce trebuia îndeplinit. Fusese detectiv în Essen, nu vreun lingău care țintea direct prima pagină a ziarelor, ci unul care

răsfoia răbdător toate paginile, care se punea în genunchi și căuta fiecare fărâmă de dovadă, iar un asemenea om era întotdeauna hotărât să nu scape ocazia care avea să îl pună înapoi pe picioare. Altfel, dacă lucrurile ar merge prost, după cum simţea el, şi-ar petrece toată viaţa în acest oraş uitat şi inutil, până când aveau să îl trimită în est în linia întâi, să fie împuşcat – cel mai probabil de proprii lui oameni, în timp ce îi îndemna să se împotrivească hoardei ruseşti care avansa. În prezent, Franke tânjea după un singur lucru: șansa de a-și dovedi din nou valoarea și capabilitatea în faţa superiorilor săi de la Berlin.

Dar astăzi fusese o zi bună. Reţeaua lui îl deconspirase pe informatorul din Varşovia care își trădase semenii. Şirul de oameni se întindea din ghetourile din Varşovia spre ambasadele Paraguayului şi El Salvadorului. 240 de evrei. Doar o picătură într-un ocean, având în vedere imaginea de ansamblu, desigur, dar erau 240 de evrei care treziseră interesul guvernelor american şi britanic, aşa că Berlinul avea nevoie de dovezi solide dacă voia să conteste suveranitatea a doua state sud-americane neutre și prietene și să pună capăt acestei situaţii spinoase. Fără îndoială, Franke avea să primească laude de la Berlin, poate chiar de la Canaris – poate vor recunoaşte că se pripiseră să îl trateze astfel în Lisabona. Sau poate de la Reichmareşal însuşi. Reuşita lui avea să atragă atenţia tuturor.

Pentru că un om ca Franke, care crescuse în topitoriile de fier din Essen, lucrurile nu erau chiar atât de complicate. Trebuia doar să iei urma prăzii şi să nu îţi fie teamă să te murdăreşti pe mâini. Aceasta era problema cu îngâmfaţii ăştia cu ifose din Abwehr – erau prea ocupaţi să meargă la petreceri şi să flirteze cu soţiile demnitarilor ca să ştie să diferenţieze un informator de un chelner. Dar Franke era genul de persoană dispusă să rişte totul pentru ceea ce trebuia făcut.

Totuşi, momentan, se văită în sinea lui, trebuia să se întoarcă la Varşovia şi la iarna care avea să mai dureze încă două luni. Încă o ispravă ca aceasta şi avea să îşi recapete vechiul post. Poate la Geneva de data aceasta – îşi permitea uneori să viseze.

Poate chiar la Paris.

Ultimul firicel de fum se evaporase în aer, iar trenul coti la o curbă. Treaba lui aici se încheiase. Franke se uită la documentul de identitate pierdut, pe care i-l dăduse căpitanul. Pe viză era şi o fotografie. Drăgălaşă, pentru o evreică, 12 ani poate, cu codiţe şi un zâmbet vesel. Franke citi numele: Elena Zeitman. Zeitman. Nu contează, îşi spuse în sinea lui. O împături şi o băgă în buzunar. Nu ştia locul exact în care era trimisă fata – într-un lagăr de muncă în Polonia, aşa auzise. Dar Franke ştia, în timp ce

privea trenul îndepărtându-se, că orice soartă o aştepta, nicio viză şi niciun paşaport din lume nu îi vor fi de vreun folos.

5.

Ianuarie, ziua următoare

La biroul său de la sediul OSS din Washington, D.C., Peter Strauss citea cu o dezamăgire crescândă telegrama de la ataşatul Consiliului Refugiaţilor de Război din Berna, Elveţia. Era cu privire la câţiva civili ţinuţi în lagărul de detenţie Vittel din nord-estul Franţei, care căutau transport pentru a ieşi din Europa sub protecţia anumitor paşapoarte latino-americane. Paşapoarte pentru care el îşi dăduse tot interesul şi la falsificarea cărora ajutase.

Telegrama spunea astfel:

> *Cu tristeţe raportez că protecţia diplomatică pentru aceşti aplicanţi a fost respinsă definitiv. S-a decis că documentele sunt false. Toţi deţinătorii acestora au fost ridicaţi şi îmbarcaţi într-un tren sigilat. Destinaţia*: *lagăr de muncă în sudul Poloniei. Credem că este vorba despre un oraş numit Oświęcim*.

Strauss reciti telegrama şi simţi un gol în stomac. Durase un an. Un an în care aranjase totul cu grijă pentru ca documentele să ajungă în mâinile omului pe care îl căutau, pentru a-l scoate pe el şi familia lui din Polonia, prin teritoriul ocupat. Aranjase în secret transportul. Un an de zile în care tot înaintase cereri guvernului paraguayan să reziste presiunii diplomatice germane şi să le ţină partea.

Un an pierdut acum.

Toţi deţinătorii acestor documente fuseseră ridicaţi şi îmbarcaţi într-un tren sigilat. Destinaţia: un lagăr de muncă în sudul Poloniei.

Strauss puse jos telegrama. Operaţiunea Catfish era terminată.

Fiind fiul unui cantor care încă putea recita rugăciunile şi Tora la fel de bine pe cât îşi ştia numele, golul din stomacul lui Strauss se adânci. Fratele tatălui său era încă în Viena; habar nu aveau ce soartă se abătuse asupra lui sau asupra întregii sale familii. Într-un fel, Strauss îşi pusese toată încrederea şi credinţa într-un rezultat pozitiv al acestui război, sperând că această misiune va fi o reuşită. Acum ambele se năruiseră.

— Trimiteţi vreun răspuns, domnule?

Tânărul locotenent care îi livrase comunicatul aştepta.

— Nu, răspunse el, ridicând ursuz din umeri. Fără răspuns.

Îşi scoase ochelarii cu rame subţiri şi începu să îşi şteargă lentilele.

— Atunci, s-a terminat? 240 dintre ei..., spuse locotenentul, care nu ştia mai multe informaţii decât aceasta. Îmi pare rău, domnule.

— 240 de vieţi... Strauss încuviinţă din cap. Toate meritau să fie salvate, fără îndoială. Dar una singură era vitală.

6.

Patru zile mai târziu

Auziră şuierul aburului şi simţiră hurducăiala frânelor. După trei zile agonizante în care stătuseră înghesuiţi unii în ceilalţi, într-un miros nu tocmai plăcut, trenul se opri, în sfârşit.

— Unde suntem? întrebară oamenii în întuneric. Era noapte. Poate cineva să vadă?

O vreme rămaseră pe loc, ascultând strigătele în germană de afară şi câinii lătrând.

— Am auzit că lasă câinii să atace oamenii chiar înainte să coboare din tren, spuse cineva. Pur şi simplu, îşi aleg prada.

— Taci din gură, ripostă cu asprime o femeie. Sperii copiii.

Deodată, auziră lacătele descuindu-se şi uşile vagonului se deschiseră larg. Aerul rece intră înăuntru, odată cu luminile orbitoare.

— *Rauss, rauss.* Toată lumea afară! Ieşiţi afară! *Schnellen.* Mai repede! Soldaţi în uniforme gri, cu bastoane, veniră grăbiţi lângă tren şi începură să îi tragă pe oameni din vagoane. Repede! Acum! Adunarea pe platformă, cu tot cu lucruri.

Cu teama gonindu-le prin vene, Alfred, Marte şi Lucy coborâră din vagonul aglomerat, închizându-şi paltoanele în faţa frigului tăios şi ferindu-şi ochii de luminile puternice. Pe parcursul acelei călătorii nesfârşite, cel puţin patru persoane din vagonul lor muriseră. O bătrână care fusese bolnavă; o femeie însărcinată, care căzuse şi renunţase, pur şi simplu, la viaţă. Doi erau sugari. Existase un moment sau două în care Alfred nu fusese sigur că Marte avea să supravieţuiască – în spaţiul acela înghesuit, horcăitul din pieptul ei păruse să se agraveze. Mâncarea fusese puţină – doar ceea ce aduseseră oamenii cu ei şi erau dispuşi să împartă. Iar setea... Gâturile le erau uscate. Avuseseră o singură pauză de apă pe zi.

— Îţi mai aminteşti luna noastră de miere în Italia? încercase Alfred să o înveselească pe Marte în timpul călătoriei. Cât de supărată ai fost pe mine?

— Pentru că tu ai cumpărat bilete la clasa a treia, şoptise ea, neputând să vorbească mai tare, şi încuviinţase din cap.

— Atât mi-am permis. Pe atunci nu eram profesor, îi explicase el lui Lucy în timp ce vagoanele se legănau pe şine. Privind înapoi, nu mai pare atât de rău acum, nu-i aşa? îi spusese lui Marte, râzând.

— Tatăl tău ştie mereu cum să transforme un experiment eşuat într-o lecţie de viaţă, glumise Marte cu Lucy, apoi îşi lăsase capul să cadă pe pieptul lui şi tuşise. Dar glumele lui făcuseră timpul să treacă.

Acum, pe platformă, se auzeau strigăte pretutindeni şi câini lătrând. Lumini puternice ţâşneau din lanterne. În spate, Alfred reuşi să vadă gardieni cu mitraliere. Alţi gardieni îmbrăcaţi în negru suflau în fluiere şi îi mânau pe toţi să coboare.

— Pe aici! Lăsaţi-vă lucrurile unde sunt! Vom avea grijă de ele.

În acele ultime luni, Alfred ajunsese să îi deteste pe gardienii francezi de la Vittel, dar acum francezii nu mai erau prin preajmă, iar senzaţia că ei aveau să fie o amintire frumoasă faţă de ceea ce îi aştepta de-acum înainte i se instală rapid în suflet.

— Rămâneţi împreună, spuse el, ajutând-o pe Marte să înainteze prin mulţimea agitată. Măcar am scăpat de trenul ăsta uitat de Dumnezeu. Priviţi... Arătă în sus, spre nişte litere care formau o arcadă deasupra porţii.

— Ce scrie, papa? întrebă Lucy. Era în germană.

— Munca vă va elibera. Vezi, trebuie doar să te înzdrăveneşti, Marte. Dacă muncim aici, vom fi în siguranţă. Veţi vedea.

Ea tuşi şi încuviinţă din cap. Se aplecă după valiza ei, îmbulzită de mulţimea agitată.

— Dă-mi mie... Alfred i-o luă din mână. Lasă-mă să te ajut.

Pe măsură ce vagoanele se goleau, toată lumea mergea umăr la umăr, îmbulzindu-se pentru o vreme. Mamele îşi ţineau copiii de mână, tinerii îi consolau pe cei mai în vârstă, neştiind ce urma. Auziseră cu toţii zvonuri despre aceste locuri întunecate şi groaznice, de unde nu se mai auzea nimic de nimeni, niciodată. Brusc, spre uimirea lor, muzica răsună în jur. Cânta o orchestră. Cum de era posibil? Era Schubert, Alfred era convins. Auzise acea melodie în Praga, cântată în sala de concerte de la Rudolfinum Hall.

— Concertul pentru vioară în Do Major al lui Schubert, confirmă cineva.

— Vedeţi, au chiar şi o orchestră aici, spuse Alfred, punându-şi braţele pe după mijlocul lui Marte. Ce părere ai, Lucy? întrebă el, încercând să pară optimist. Nu poate să fie atât de rău.

— Pe aici, pe aici! Gardienii cu uniforme negre şi însemne SS îşi croiau drum cu coatele prin mulţime. Femeile şi copiii, veniţi aici! Toţi bărbaţii, chiar şi taţii – unul dintre gardieni arătă cu degetul spre direcţia opusă – acolo. Nu vă faceţi griji, este doar pentru procesare. Veţi fi reuniţi în curând.

— Ar trebui să încercăm să stăm împreună, spuse Alfred, luând ambele valize şi strecurându-şi servieta la subraţ.

— Tu, de colo! Un gardian masiv cu un chipiu negru SS îl împinse. Femeile şi copiii la stânga. Tu aici.

— *Meine frau ist nicht gut,* îl abordă Alfred în germană. Soţia mea este bolnavă. Are nevoie de îngrijire.

— Nu îţi face griji, va fi bine îngrijită aici. O vei revedea în curând. Toată lumea va fi fericită. Doar lăsaţi-vă bunurile aici.

O grămadă mare de valize şi săculeţe se formase pe platformă, de parcă ei erau un grup care făceau un tur turistic şi aşteptau transportul.

— Dar cum le vom găsi? întrebă o femeie înfăşurată într-o haină de blană. Cum vom şti care sunt ale noastre?

— Nu vă faceţi griji, se va rezolva totul. Ofiţerul german zâmbi politicos. Acum mergeţi repede acolo... Şi voi două...

Printre toţi oamenii care mergeau de colo-colo, câini lătrând şi ofiţeri îndrumându-i pe toţi, Alfred observă o mână de oameni în uniforme cu dungi albastre şi gri şi chipiuri mici croindu-şi drum prin mulţime. Aceştia luau bagajele abandonate ale oamenilor şi le aruncau într-o grămadă care creştea rapid. Aduşi de spate asemenea unor muncitori asupriţi şi slabi ca nişte scânduri, evitau contactul vizual cu nou-veniţii în timp ce îşi vedeau de treburile lor. Dar privirea unuia dintre ei o întâlni pe a lui Alfred. Capul ras al omului, trăsăturile lui supte, întunecate, şi ochii adânciţi în fundul capului – lipsiţi cumva de umanitate – păreau să spună o poveste complet diferită despre cum era viaţa aici.

— Femeile şi copiii trebuie să meargă acolo! *Schnellen*! Repede! urlă un neamţ, înşfăcându-le pe Marte şi pe Lucy de braţ şi târându-le după el. Într-o secundă, se treziră despărţite de Alfred, luate pe sus de mulţimea care se îmbulzea.

— Marte! Alfred se năpusti după ele. Lucy!

— Alfred! îi răspunse soţia, numele lui înecându-se în valul de ţipete şi vaiete, în timp ce ea încerca să se agaţe de el.

— Papa! strigă Lucy. Sunt aici!

Alfred lăsă valizele pe pământ şi încercă să îşi croiască drum spre ele, teama crescând înăuntrul lui în timp ce familia îi era luată de lângă el.

— Vă rog, trebuie să ajung la soţia şi la fiica mea. Eu...

— Nu îţi face griji, vor fi bine. Le vei revedea în curând, interveni un ofiţer SS. Tu mergi acolo, spuse şi arătă spre direcţia opusă.

— Sunt sigur că vă voi revedea pe amândouă în curând, strigă Alfred după ele. Fiţi puternice. Voi găsi o cale să vă contactez.

— Te iubesc, Alfred! strigă Marte. Prin puhoiul întunecat de oameni, el reuşi să o mai vadă o ultimă dată, iar în ochii ei citi o finalitate şi o capitulare pe care nu le mai văzuse niciodată.

Le făcu cu mâna, oferindu-le amândurora un zâmbet plin de speranţă, deşi inima îi fu cuprinsă brusc de tristeţe şi groază, şi de senzaţia că e posibil să nu le mai vadă niciodată.

— Şi eu vă iubesc, pe amândouă.

Şi apoi ele dispărură.

Peste tot în jur, pe peron, mulţi îşi luau rămas-bun plângând şi implorau în zadar. „Ai grijă de tine", „Ne vedem în curând", „Ai grijă de fiul nostru" îşi spuneau unii altora. „Nu îţi face griji, o să am".

Gardienii le spuneau bărbaţilor să îşi lase valizele şi toate bunurile deoparte. Alfred îşi încleştă pumnul pe mânerul servietei. Unul dintre prizonierii cu uniforme în dungi veni să i-o ia.

— Nu. Alfred o ţinu şi mai strâns. Aici am cărţile şi formulele mele.

— Nu te opune, spuse în şoaptă prizonierul. Or să te împuşte.

— Nu, nu voi renunţa la ele, spuse Alfred, strângând servieta în braţe.

— Nu îţi face griji, nu vei avea nevoie de nicio formulă, bătrâne, spuse un ofiţer german, venind lângă el cu un rânjet amuzat. Aici există o singură formulă şi o vei învăţa repede, promit.

— Sunt fizician, acestea sunt toate cercetările mele. E munca mea de-o viaţă, *Herr Obersturmführer,* spuse Alfred, observând gradul ofiţerului.

— Asta este munca ta acum, spuse ofiţerul, gesticulând spre prizonierii care adunau bagajele oamenilor la grămadă şi încercând să ia servieta din mâinile lui Alfred. Dacă îţi faci bine treaba, poate vei rezista. Germana ta e destul de bună. Mergi acolo, spuse el, arătând spre un şir de oameni.

— Vă rog..., Alfred continuă să se opună. Nu.

Într-o secundă, politeţea ofiţerului german se transformă în ceva complet diferit.

— Nu m-ai auzit? Am spus să-i dai drumul, jidanule! Duse mâna la tocul de la brâu şi scoase un pistol Luger. Sau ai prefera ca şederea ta aici să fie foarte scurtă?

— Dă-mi-o mie. Te rog, îl imploră prizonierul pe Alfred, cu ceea ce părea a fi un avertisment cumplit în ochi.

Alfred văzu furia clocotind în ochii ofiţerului german şi gâtul încordându-i-se. Ştia că, dacă se mai împotriveşte câteva secunde, avea să fie secerat pe

loc, aşa cum fuseseră împuşcaţi bătrânul rabin şi soţia lui în Vittel. Alfred trebuia să rămână în viaţă, de dragul lui Marte şi Lucy. Trebuia să le revadă.

Ezitant, dădu drumul servietei.

— Acum treci acolo. Ofiţerul îl împinse spre şirul de bărbaţi mai tineri care se formase. Germana ta va fi folositoare, spuse el, suflând în fluier şi trecând la altcineva.

Alfred îl privi pe prizonier aruncându-i servieta pe muntele de bagaje care se înălţa rapid. Îngrozit, văzu clema servietei deschizându-se şi pagini întregi din munca lui – ecuaţii, formule, cercetări pentru lucrări pe care le scrisese pentru *Academic Scientifica* şi *Zeitschrift für Physik,* truda a 20 de ani – alunecând încet din servietă şi împrăştiindu-se peste mormanul de bagaje, saci şi jucării ale copiilor, până dispărură – fiecare pagină, precum cadavrele aruncate cu indiferenţă într-o groapă comună, apoi acoperite de altele.

De-ar fi ştiut ei ce erau paginile acelea...

Lui Alfred i se dădu o uniformă şi i se spuse să meargă la o clădire apropiată să îşi schimbe hainele. Printre plânsetele omniprezente de pe peron, despărţirile disperate şi strigătele de „Te iubesc” şi „Fii puternic”, Alfred avu impresia că îşi aude numele. Se răsuci, inima tresăltându-i cu speranţă.

— Marte!

Dar, cel mai probabil, o altă persoană striga după altcineva. Alfred scană mulţimea cu privirea, sperând să îşi mai vadă o dată fetele, dar ele dispăruseră. Apoi se trezi forţat de mulţime să înainteze. Douăzeci şi opt de ani... îşi spuse în sinea lui. În tot acel timp, de-abia dacă petrecuseră o zi separaţi. Ea îi bătuse la maşină toate lucrările academice şi îi ascultase în avans toate discursurile, corectându-i sintaxa şi cadenţa. Îi făcea prăjituri şi plăcinte cu carne, iar în fiecare zi de joi el venea de la universitate cu flori de la piaţa de pe strada Regele Stanislav. Panica îl cuprinse la gândul că nu o va mai vedea niciodată. Pe niciuna dintre ele. Că aveau să moară toţi în locul acesta. Se ruga să fie bine cu toţii. În faţă, văzu că şirul de oameni era despărţit în două. Alfred avu sentimentul că într-una dintre cozi avea să trăiască, iar în cealaltă, să moară. Dar acum era prea târziu pentru frică. Sau pentru rugăciuni.

Privind înapoi şi văzându-şi hârtiile împrăştiindu-se asemenea frunzelor moarte peste mormanul acela de bagaje, mica parte din el care încă mai era capabilă de teamă sau speranţă nu simţi nimic.

Murise deja.

7.

Sfârşit de aprilie, trei luni mai târziu, Lisabona

Un Opel negru trase lângă bordură la aeroportul din Lisabona, iar Peter Strauss urcă pe bancheta din spate, aplecându-se pentru a se feri de ploaie.

Nu purta chipiul de ofiţer pe cap, nici uniforma de căpitan pe sub pelerina de ploaie. Doar o jachetă sport şi pantaloni din flanel, mototoliţi în urma zborului de două ore dinspre Londra. Cu valiza şi servieta lui din piele, ar fi putut trece cu uşurinţă drept un om de afaceri obişnuit, care încearcă să facă profit de pe urma războiului vânzând oţel sau mâncare sau cumpărând wolfram[6] portughez, întrucât, deşi Lisabona era unul dintre ultimele deschise, rămăsese totuşi un înfloritor centru de comerţ al Europei în vreme de război.

— Căpitane Strauss, îl întâmpină şoferul elveţian care lucra la Consiliul Refugiaţilor de Război, luându-i bagajele. Ştiu că aţi avut o călătorie lungă. Aţi vrea să oprim la hotel să vă înviroaţi?

— Mulţumesc, răspunse Strauss.

Prinsese un zbor diplomatic de noapte spre Londra, apoi petrecuse două zile absorbit de telefoane secrete şi telegrame, pentru a pune la punct întâlnirea la care urma să participe aici, în Lisabona.

— Aş prefera însă să terminăm cu asta, dacă nu te deranjează.

— Prea bine. Şoferul puse geanta lui Strauss în faţă, apoi urcă la volan. Toată lumea aşteaptă. Aţi mai fost vreodată în Estoril?

În aproximativ patruzeci de minute, ajunseră pe coastă şi apoi la resortul luxos de pe malul mării, care găzduia şi încântătorul cazinou în care membri deportaţi ai regalităţii europene pariau pe vize de ieşire în ţinute de seară, amestecându-se cu spionii britanici şi germani. Maşina opri în faţa casei cu două etaje şi acoperiş din ţiglă, orientată spre mare, amplasată în spatele unei porţi înalte din fier şi a unui zid exterior din stuc. Rua do Mare numărul 114. Vila ar fi putut aparţine oricărei familii bogate portugheze care căuta izolare şi o privelişte plăcută spre mare, dar, de fapt, era reşedinţa de vară a arhiepiscopului catolic. Zidurile înalte şi localizarea – departe de cuiburile de spioni din Lisabona şi aglomeraţia verii – o transformau în locaţia ideală pentru oamenii pe care Strauss venise să îi întâlnească.

---

[6] Element chimic, metal dur, cenuşiu-deschis (în stare compactă) sau cenuşiu-închis (sub formă de pulbere), lucios, folosit la fabricarea oţelurilor speciale şi a filamentelor pentru becuri electrice. (n.t.).

Poarta se deschise, iar Opelul trase în curte. O fântână mare, în stil florentin, trona în centrul curţii. Cineva îi ieşi în întâmpinare – un bărbat scund, cu barbişon, îmbrăcat într-un costum cu o croială impecabilă, care se prezentă drept Ricardo Oliva, de la Consiliul Internaţional al Refugiaţilor. Acesta îl escortă pe Strauss de-a lungul unei galerii boltite până la casa principală. Într-o încăpere spaţioasă, dominată de un şemineu uriaş din piatră şi un candelabru cu lumânări, un grup de oameni îl aştepta. Primul care îl întâmpină fu adjunctul arhiepiscopului, un om cu început de chelie, la vreo cincizeci de ani, purtând o robă neagră şi un crucifix. Se prezentă drept Monsenior Correa.

— Mulţumesc pentru că aţi aranjat întâlnirea aceasta, spuse Strauss, strângând mâna preotului. Şi vă rog să îi transmiteţi Eminenţei Sale recunoştinţa guvernului meu pentru că ne-a pus la dispoziţie intimitatea casei sale.

— Intimitatea este singura armă pe care o avem în zilele noastre, spuse monseniorul, încuviinţând din cap. Dar, în curând, sperăm ca aceste treburi necurate să iasă la iveală, să fie cunoscute de întreaga lume. Există chestiuni mai arzătoare decât neutralitatea politică sau religioasă. Chiar şi în toiul războiului.

— Aceasta este şi speranţa noastră, îi spuse Strauss.

Apoi se prezentă celorlalţi reprezentanţi ai grupurilor de refugiaţi din Berna şi Stockholm, celor doi rabini ortodocşi bărboşi, care nu vorbeau deloc engleză şi pe care Strauss îi salută cu tradiţionalul *Shalom, rebi*. În cele din urmă, îi fu prezentat lui Alexander Katzner, de la Congresul Evreiesc Mondial, ale cărui eforturi de a-i extrage pe evrei din teritoriile ocupate erau recunoscute acasă, în America. Cu toţi păreau nerăbdători să îl întâlnească pe Strauss.

— Ne bucurăm că sunteţi aici, îl întâmpină călduros Katzner. Este timpul ca lumea să vadă ce se petrece, lucruri pe care noi le ştim de ceva vreme.

— Preşedintele vostru trebuie să vadă acum, spuse unul dintre reprezentanţii comisiei refugiaţilor, cu ce ne confruntăm. Şi apoi să acţioneze.

— Vă rog, vă rog... Să îl lăsăm pe oaspetele nostru să îşi tragă sufletul. Aţi vrea să mâncaţi ceva, căpitane? Monsenior Correa îl luă de braţ pe Strauss. Ştiu că aţi avut o călătorie lungă.

Strauss îi mulţumi, dar refuză politicos.

— Vreau să trecem la treabă, dacă nu vă deranjează.

— Sigur că nu. Înţeleg. Pe aici, vă rog... Monseniorul deschise o uşă dublă adiacentă şi îl conduse pe Strauss într-o sufragerie spaţioasă şi formală. Vă aşteaptă.

Așezați la o masă lungă, din lemn, cu două candelabre aurii în centru, erau Rudolf Vrba și Alfred Wetzler.

•

Cei doi bărbaţi posomorâţi şi uscăţivi, îmbrăcaţi în costume care păreau mult prea largi, rămaseră aşezaţi în timp ce toţi ceilalţi intrară în încăpere. Ieşiseră din lagăr de doar câteva săptămâni, iar părul abia acum începea să le crească. Wetzler, pe care Strauss îl recunoscu din fotografii, avea o mustaţă mică. Compatriotul lui ceh, Vrba, fuma, aparent agitat, stând la masă. Un membru ceh al Consiliului Refugiaţilor de Război servea drept translator.

Mai întâi, Strauss le strânse mâinile şi îi felicită pentru evadarea curajoasă.

— Amândoi aţi dat dovadă de un curaj remarcabil. Lumea vă este îndatorată.

O ceaşcă de cafea neagră îi fu aşezată în faţă, împreună cu o bucată de zahăr dur.

Cehul traduse, iar cei doi bărbaţi încuviinţară din cap, cu o urmă de entuziasm.

— Acesta este raportul lor, spuse Katzner, împingând un teanc stufos de hârtii în faţa lui Strauss. Dar cred că deja sunteţi familiarizat cu detaliile importante. De multă vreme nu e un secret ceea ce se petrece. Ce vor să ştie toţi cei prezenţi aici este de ce reacţia întârzie atât de mult? Ceea ce fac naziștii împotriva noastră nu e război. Este o crimă.

— Eu sunt militar, nu diplomat, răspunse Strauss, dar vreau să vă asigur că preşedintelui i-a fost adusă la cunoştinţă această chestiune.

— Şi dumneata eşti evreu, nu-i aşa? îl întrebă un suedez din consiliul refugiaţilor.

Strauss dădu aprobator din cap.

— Da.

— Aşadar, sigur vedeţi situaţia mai clar ca oricine altcineva. Mii de oameni mor în fiecare zi. Cum de nu acţionează guvernul vostru?

— Guvernul Statelor Unite pune preţ pe toate vieţile ameninţate de regimul nazist, spuse Strauss, deși cuvintele îi sunară seci şi îi rămaseră în gât ca o bucată nedigerată de carne.

Era evident că oamenii de faţă priveau vizita lui Strauss ca pe un semn că genul de reacţie militară pe care îl cereau cu toţii de la guvernul american urma să aibă loc în curând. Un semn că Statele Unite, care găzduiau cel mai mare număr de evrei din lume în afara graniţelor Europei, aveau să trimită un raid aerian asupra lagărelor sau să bombardeze căile ferate care duceau la ele. Că vizita lui aducea îndelung căutata speranţă din partea Aliaţilor.

Dar nu de aceea se afla Strauss aici.

Dând din cap de parcă şi-ar fi cerut scuze, Strauss se întoarse către Vrba şi Wetzler. Băgă mâna în servietă şi scoase un dosar.

— Aş vrea să vă arăt o fotografie. Cehul îi traduse cuvintele, iar Strauss scoase o poză de 8x10 şi o împinse pe masă spre ei. Îl recunoaşteţi pe acest bărbat?

Cehul traduse, iar evadaţii îl priviră pe Strauss fără să trădeze vreun semn că ar fi recunoscut persoana din imagine.

— În lagăr, continuă să le explice Strauss. L-aţi văzut? Este acolo?

Vrba ridică alene de pe masă fotografia lui Alfred Mendl.

Rudolf avea părul negru, scurt, nasul ascuţit şi sprâncenele joase. Într-o parte, gura îi era uşor curbată în sus, dându-i un aspect aproape diabolic. Strauss aşteptă în timp ce bărbatul analiza fotografia. În cele din urmă, acesta ridică privirea spre el.

— Scuze. Vrba dădu din cap, vorbind o engleză şovăielnică.

Strauss simţi un junghi de dezamăgire. Aceasta era ultima lui speranţă – ultima speranţă a multor oameni. Munca lor de un an atârna de un fir de păr. Îi dădu apoi fotografia lui Wetzler, care avea un chip mai preocupat, cu o frunte înaltă şi sprâncene stufoase. Acesta studie imaginea un moment îndelungat, dar apoi o puse înapoi pe masă şi ridică indiferent din umeri.

— Te rog, îl îndemnă Strauss. Mai uită-te o dată. Este important.

Wetzler aruncă fotografiei o privire într-o doară, apoi se întinse peste masă după o ţigară portugheză. În timp ce o făcu, mâneca i se ridică, iar ochii lui Strauss căzură pe numerele albăstrii scrise pe partea inferioară a încheieturii evadatului. Wetzler aprinse ţigara şi trase un fum, apoi începu să vorbească în cehă pentru o vreme, neluându-şi ochii de pe Strauss nici măcar o clipă.

— Domnul Wetzler vrea să ştie..., traduse în cele din urmă cehul, ce a făcut acest bărbat ca să merite atenţia voastră mai mult decât ceilalţi? Sute de oameni nevinovaţi mor în fiecare zi. Femei, copii. De îndată ce coboară din trenuri li se iau bunurile şi sunt gazaţi. Cu toţii sunt oameni buni...

Wetzler vorbea repede, iar translatorul îşi dădea silinţa să ţină pasul cu el.

— Cu toţii au dus vieţi care merită să fie salvate, continuă el. Cine este acest bărbat, de v-a făcut să bateţi cale atât de lungă ca să aflaţi dacă este acolo?

Evadatul puse fotografia înapoi pe masă, aşteptând un răspuns.

— Nu există niciun răspuns, spuse Strauss, întâlnind ochii bărbatului. Există doar urgenţă. Deşi îţi înţeleg pledoaria şi o voi transmite celor mai înalte ranguri din guvernul meu. Ai promisiunea mea.

Evadatul pufăi, scuturând ţigara în scrumieră. Ochii îi ţâşniră spre prietenul său Vrba, de parcă ar fi existat un fel de înţelegere tacită între ei. După ce aşteptă un moment, Strauss puse fotografia lui Mendl înapoi în servietă.

Apoi Rudolf Vrba vorbi brusc, într-o engleză cu accent greoi, dând parcă invidios din cap:

— Omul tău e acolo. Sigur, asta era acum două luni. Sute de oameni mor în fiecare zi, aşa că cine poate să ştie sigur...?

Strauss simţi un fior de optimism străbătându-l. E acolo. Erau exact cuvintele pentru care traversase oceanul.

— De unde ştii sigur? îl întrebă el pe ceh. Sunt mii de feţe acolo, iar el probabil că arată diferit acum. Totul s-a schimbat.

Faptul că bărbatul îşi amintea era un început, dar Strauss avea nevoie de confirmare, de ceva ferm.

Vrba ridică din umeri.

— Era un fel de profesor, nu-i aşa? Cel puţin aşa îi spuneau oamenii.

— Da, spuse Strauss, încuviinţând din cap, sângele gonindu-i prin vene deja. Era.

— În plus, mai este şi LR7...

— LR7...? Strauss îl privi derutat. Mâzgăli numărul pe o foaie de hârtie. Ce înseamnă asta?

— Leziune carioasă la molarul din dreapta jos. Am studiat stomatologia acasă. L-au adus la mine o dată, pentru un abces. Gura diabolică i se schimonosi într-un zâmbet. În lagăr nu m-am uitat prea îndeaproape la chipurile oamenilor, dar nu uit niciodată un dinte.

8.

În seara aceea, Strauss stătea la barul Hotelului São Mamede, aflat pe o stradă lăturalnică şi întunecată, la o lume-ntreagă distanţă de zgomotul şi atmosfera jovială a cazinoului. Departe de Hotelul Pallácio Estoril şi barul lui aglomerat, unde spionii nemţi şi cei britanici socializau la un pahar de coniac şi unde toată lumea care intra sfârşea, cu siguranţă, pe lista cuiva.

În bar mai era un singur cuplu, bând Aperol şi alintându-se într-un colţ liniştit.

Aici nu avea cine să îl observe; niciun angajat care să tragă cu ochiul la mesajele lui. Strauss reciti telegrama pe care tocmai o trimisese la Washington.

Folosise un număr de telex special, menit a trimite mesajele lui direct în mâinile Generalului Donovan. În mare parte, telegrama descria detaliile cotidiene ale călătoriei lui – clienţii vizitaţi, ordinele aflate în aşteptare, o aplicaţie la Departamentul de Resurse Minerale. Toate false, desigur. Născociri. Doar ultimul rând al mesajului avea un înţeles important.

— Nu ne vei ajuta, nu-i aşa? îl întrebase Alexander Katzner după ce Vrba și Wetzler recunoscuseră că îl ştiu pe Mendl şi adevăratul scop al vizitei ieşise la iveală.

Nu. Nu pot.

Strauss studiase Tora până în adolescenţă. Familia tatălui său încă avea rude prin Europa. Se gândi la cifrele pe care le văzuse întipărite pe încheietura lui Wetzler. Dacă guvernul ar trimite avioane ca să bombardeze locurile alea nenorocite, el însuşi l-ar pilota pe primul.

Chelnerul veni lângă Strauss.

— Whisky scoţian, comandă el. Cel mai bun.

De obicei, Strauss nu bea alcool, dar în seara aceasta, gândindu-se la posibila reacţie a lui Donovan, un pahar de tărie părea potrivit.

Sute de oameni nevinovaţi mor în fiecare zi, îi spusese Wetzler. *Ce a făcut acest bărbat ca să merite atenţia voastră mai mult decât ceilalţi*?

— Cum de nu simţi și dumneata frustrarea? îl întrebase, privindu-l în ochi, unul dintre reprezentanţii refugiaţilor de război. Ca evreu...

Ba da, o simţea. Cât de tare îl duruse că nu putuse să îi dea un răspuns. Doar că nu acela era motivul pentru care se afla acolo.

Chelnerul îi aduse paharul cu whisky. Strauss îl dădu pe gât dintr-un foc și simţi cum inima i se înviorează. Zâmbi, închipuindu-și răspunsul şefului său, la aproape 5 000 de kilometri distanţă, când avea să primească telegrama.

Mai comandă un pahar de whisky.

Un abces... Strauss râse şi clătină din cap. Măcar acum ştiau unde se afla Mendl – într-un loc mai rău decât iadul. Acum tot ce aveau de făcut era să îl scoată de acolo.

Pescuitul pare promiţător aici, încheiase el telegrama. *Pregăteşte-ţi undiţa. E somn*[7] *berechet în iaz.*

---

[7] Joc de cuvinte – în limba engleză, *catfish* înseamnă somn (peşte), dar era şi numele operaţiunii secrete a guvernului american. (n.t.).

9.

Început de mai,
două săptămâni mai târziu,
Washington, D.C.

Aceeaşi întâlnire la Casa Albă cu Roosevelt, Stimson, Morgenthau şi Donovan.

Roosevelt îl privi lung pe Strauss, care îşi puse hârtiile pe masă.

— Omul acesta care este în Auschwitz, căpitane... Spuneai că mai există o altă cale?

— Da, spuse Strauss, aruncându-i o privire şefului său, Donovan, care îi făcu semn să continue. Dacă nu îl vom putea răscumpăra sau face un schimb pentru el – căpitanul îşi drese glasul – propun să îl luăm, pur şi simplu.

La început, nimeni nu spuse nimic.

— Să îl luăm...? Trezorierul Morgenthau îl privi derutat, de parcă nu auzise bine. Adică să mergem acolo, pur şi simplu? Într-un lagăr al morţii păzit de o mie de nemţi? În mijlocul Poloniei ocupate?

Strauss îi înţelese scepticismul. Aceasta era, fără îndoială, cea mai mare scenă pe care jucase el vreodată. *Şi poate ultima,* îi trecu un gând prin minte. Îl privi pe trezorier, unul dintre cei mai apropiaţi confidenţi ai preşedintelui, un om pe care ştia că trebuie să îl convingă cu orice preţ, apoi încuviinţă ferm din cap.

— Da, exact asta propun, domnule.

Strauss se întoarse spre Henry Stimson; aerul în încăpere era încărcat de scepticism.

— Aţi spus că aveţi nevoie de omul acesta, nu-i aşa, domnule secretar?

Secretarul de război încuviinţă din cap înciudat.

— A fost profesor, în Lvov. Fizică electromagnetică. Este unul dintre cei doi oameni – singurii oameni din lume – care au această expertiză. Fără el, spuse Stimson întorcându-se spre preşedinte, mă tem că oamenii noştri din vest vor simţi că rămânem şi mai mult în urmă.

Era pentru prima dată când Strauss auzea acea frază, „oamenii noştri din vest”, dar era evident că e ceva important. Se zvonea în reţeaua lor de spionaj că erau pe punctul de a livra o armă de o magnitudine decisivă.

— Spui că este unul din doi...? întrebă Roosevelt, privindu-l în continuare pe Stimson.

— Da. Dar conform Generalului Groves, interveni Donovan, directorul OSS, este singurul care nu lucrează în prezent pentru nemţi, la propriile lor experimente cu uraniu.

— Am înţeles.

Experimente ştiinţifice secrete în domeniul fisiunii nucleare – cu scopul de a produce o reacţie în lanţ capabilă să creeze o armă de o mie de ori mai puternică decât ceea ce cunoscuse vreodată omenirea – avansau de ambele părţi ale Atlanticului. În Statele Unite, la Los Alamos, New Mexico – „în vest” – experimentele erau conduse de fizicianul Robert Oppenheimer şi Generalul Leslie Groves. În camera aceasta, doar Roosevelt şi secretarul său de război ştiau adevărata miză a acestei curse şi faptul că, cel mai probabil, partea căreia îi vor reuşi experimentele avea să câştige războiul.

— În cazul acesta, reluă Strauss, privind în jurul mesei, exact asta propun să facem.

•

— Te referi la un raid? veni rândul preşedintelui să întrebe. În teritoriu nazist? Să trimitem o echipă, să scoatem gardienii din joc, să-l găsim şi să-l scoatem de acolo rapid?

— Nu, domnule preşedinte, spuse căpitanul OSS deschizând un dosar şi scoţând o hartă, o reproducere a lagărului pe care o desenaseră chiar Vrba şi Wetzler. Un raid ar fi imposibil. Lagărul este foarte bine păzit. În plus, în apropiere există numeroase alte detaşamente de trupe. Lucrul acesta nu poate fi făcut cu forţa, cel puţin nu atât de repede. Sunt mii de prizonieri înăuntru. Mi s-a spus că sunt identificaţi după numere, nici măcar după nume. Am văzut asta în Lisabona, spuse el, şi întinse mâna. Numere înfierate pe încheieturile prizonierilor.

Roosevelt se înfioră scârbit, apoi se întoarse spre Donovan.

— Atunci, care este planul tău?

— Un singur om, spuse directorul OSS luând harta lui Vrba. Îl paraşutăm în apropiere pe timp de noapte. Îl conectăm cu partizanii locali, cu care am luat deja legătura. Îl putem strecura în lagăr, apoi are la dispoziţie 72 de ore ca să găsească subiectul. Şi îi scoatem pe amândoi de acolo.

— Un singur om? Ar fi ca şi cum ar căuta un ac în carul cu fân, spuse Henry Stimson. Nici măcar nu ştim dacă mai trăieşte.

— Da, sunt de acord, răspunse Donovan, încuviinţând sobru din cap. E un mare „dacă”, şansele nu sunt prea mari. Dar, după câte înţeleg, fără omul acesta nici şansele noastre nu sunt cine ştie ce.

— Un om... Morgenthau dădu glas gândurilor tuturor. Cine ar vrea să se înhame la o asemenea misiune? Aţi citit ce atrocităţi se petrec acolo. Dacă este prins sau nu mai poate ieşi, e sinucidere curată. Şi va fi prins, Generale

Donovan, puteţi fi sigur de asta. Şi apoi? întrebă el întorcându-se spre Roosevelt. Va pune în pericol celelalte negocieri actuale ale noastre. Eichmann este pe punctul de a face el însuşi un troc în schimbul câtorva mii de evrei. Şi nu puteţi trimite un agent antrenat, ar ieşi imediat în evidenţă acolo, în câteva minute. Va trebui să vorbească limba lor, să arate ca ei...

— Noi credem că avem pe cineva, îl întrerupse Peter Strauss, deschizând un alt dosar şi trecând o fotografie din mână în mână.

Era fotografia unui bărbat cu trăsături posomorâte, semitice. Avea în jur de douăzeci de ani, un chip supt şi ochi negri.

— Nu este agent. Este locotenent în serviciul de spionaj aici, în D.C., spuse Strauss. În prezent decodează telegrame germane şi poloneze. Numele lui este Blum. Nathan.

— Este evreu? întrebă Morgenthau, luând fotografia şi studiind-o îndeaproape.

— Da.

Stimson îl privi cu scepticism pe căpitanul OSS.

— Vei strecura un translator obişnuit cu munca de birou într-un lagăr de muncă aflat pe teritoriu inamic, într-una dintre cele mai importante misiuni sub acoperire din întreg războiul? Eşti nebun?

Dispreţul secretarului de război faţă de ceea ce el considera a fi nesăbuinţă în cazul multora dintre acţiunile OSS era renumit în cadrul comunităţii de spionaj.

— Nu este doar un translator. A venit aici din Varşovia în 1941, explică Strauss. S-a strecurat afară din ghetoul din Cracovia şi şi-a riscat viaţa ca să ducă în siguranţă în Suedia un document religios venerat. A petrecut un an la Northwestern, unde a fost campionul universităţii la box, categoria uşoară, apoi s-a înrolat. Este fluent în patru limbi, inclusiv poloneză şi germană.

— Şi crezi că va fi dispus să facă asta?

Roosevelt privi fotografia, apoi i-o înapoie lui Strauss.

— Să se întoarcă în locul de unde abia a scăpat riscându-şi viaţa? Într-o goană nebunească după himere, ca să îl găsească pe acest singur om?

— Credem că există o şansă să accepte, interveni Generalul Donovan. A cerut deja să facă ceva mai mult decât munca de birou.

— O, asta clar se clasifică drept ceva mai mult, pufni ironic Stimson.

— În plus, mai este un lucru...

— Şi acela este...? Ochii obosiţi ai lui Roosevelt căzură asupra lui Donovan.

— Toată familia i-a fost ucisă de nemţi la şase luni după ce el a ajuns aici.

Donovan îl privi pe preşedinte în ochi.

— Conform celor care îl cunosc, reluă el, se simte vinovat, consideră că el este cel care i-a lăsat acolo, să moară.

10.

Ziua următoare
Sediul OSS, Washington, D.C.

Nathan Blum stătea la biroul lui, unul dintr-un rând de douăsprezece, de la subsolul clădirii C a sediului OSS, din Washington D.C. Tocmai sosise un teanc de telegrame de la partizanii din Polonia şi Ucraina ocupată. Unele în poloneză, altele în rusă şi ucraineană, majoritatea codate. Fiind un analist junior de nivel C, treaba lui Blum era să le traducă şi apoi să le dea mai departe personalului adecvat din departamentul lui, sortându-le după prioritate. În interiorul clădirii, acest personal era cunoscut drept UE-5, sau Activităţi Secrete în Europa, „5" reprezentând Polonia, şi se ocupa de contactul și coordonarea cu activitățile insurgente de acolo.

În acea dimineaţă, o serie de fotografii sosiseră de la Londra într-un săculeţ sigilat. Erau imagini ale unor bucăţi mari de reziduuri care fuseseră scoase de rezistenţa poloneză din râul Bug, în apropiere de oraşul Siemiatycze, în estul Poloniei. Cu două săptămâni înainte, interceptaseră telegrame care detaliau cum doi nemţi, oameni de ştiinţă importanţi de la laboratorul de rachete de la Peenemünde, merseseră în acea zonă a Poloniei, unde, aparent, naziştii îşi ridicaseră un fel de facilitate de testare secretă. Acum Blum înţelegea de ce. În urmă cu două zile, partizanii de lângă Siemiatycze raportaseră o străfulgerare pe cer dimineaţa devreme, care apoi se întorsese pe pământ în spirală – evident, testul de lansare eşuat al vreunei rachete secrete. Combinând rapoartele, Blum era convins că aceste fotografii nu arătau nişte simple gunoaie sau rămăşiţe, ci dovezi concrete; cel mai probabil avusese loc o probă de zbor a armei teleghidate a naziştilor, V-2, despre care existau zvonuri că ar putea fi lansată de pe continent împotriva unei Anglii lipsite de apărare. Rămăşiţele scoase din râu erau acum în mâinile serviciilor secrete poloneze, aşteptând să fie transportate într-o altă locaţie, de unde să poată fi trimise apoi în Anglia şi analizate de experţi – acţiune cunoscută drept Operaţiunea Most, care însemna „pod" în poloneză.

Imaginile pe care le privea Blum acum ar fi putut fi una dintre cele mai mari descoperiri ale serviciilor secrete din timpul războiului.

Deşi avea doar 23 de ani şi era principala legătură zilnică a OSS-ului cu AK, Armia Krajowa – grupul de rezistenţă polonez care era implicat activ într-un război de sabotaj şi asasinate dincolo de liniile inamice, făcând un iad viaţa naziştilor pe frontul rusesc – Blum îşi petrecuse ultimul an în acest subsol plin de igrasie, dornic să poată face mai mult.

Cu trei ani în urmă, era student la universitatea din oraşul său natal, Cracovia, studiind economie, în timp ce continua să exerseze Liszt şi Chopin la pian pentru a-i face pe plac mamei sale, deşi el ar fi preferat mai degrabă muzica pianistului Fats Waller şi cântăreţii americani de jazz, care luaseră continentul cu asalt. Blum cânta decent, dar nu atât de bine pe cât cânta la clarinet sora lui mai mică, Leisa. Toată lumea spunea că, într-o zi, ea avea să cânte în orchestra naţională. Tatăl lui deţinea cel mai elegant magazin de pălării din Cracovia, pe strada Florianska, cu o mică fabrică la etaj. Vindeau pălării din fetru, borsalino, jobenuri, chiar şi micile pălării alpine din tweed, atât de populare printre austrieci şi nemţi. Chiar şi pălării de rabin. Pălăriile nu au patrie, spunea întotdeauna tatăl lui. Înainte de sosirea naziştilor, familia Blum nu locuise în districtul evreiesc, ci într-un apartament spaţios pe strada Grodzka, în apropiere de catedrala Mariacki. Clienţii tatălui său erau oameni de afaceri, oficiali din guvern, profesori, rabini, chiar şi membri ai unor familii regale exilate. Aveau muzică în viaţa lor, artă şi prieteni din toate segmentele societăţii poloneze. Vorbeau poloneză, nu idiş. Nici măcar nu urmau o dietă cuşer.

Mama lui povestea mereu despre cum se plângea mătuşa Rosa atunci când venea în vizită: „Ştiu că pentru tine nu are importanţă, dar nu ai putea măcar să pui cuţite diferite pentru unt şi pentru tăiat carnea?”

La care mama lui răspundea: „Dar tu nu ştii, buna mea mătuşă, că, oricum, carnea este prăjită în unt?”

Biata lor mătuşă pălea la auzul răspunsului.

Toate acestea se petreceau înainte de 1941, desigur, când toate afacerile evreieşti au fost închise cu forţa, iar toţi evreii au fost mutaţi în ghetou.

Pe când era student la universitate, Blum s-a alăturat mişcării politice liberale de tineret de acolo. Chiar ajutase la publicarea unui buletin informativ antifascist, *HeHaluc HaLohem* – Pionierul luptător. Apoi, în octombrie, evreilor li s-a spus că nu mai au voie să studieze acolo. Magazinul tatălui său a fost jefuit şi marcat cu o stea galbenă mare, iar lor, tuturor, li s-a impus să poarte banderole. După 60 de ani de activitate, au fost obligaţi să închidă afacerea. Vreme de două generaţii, familia lui vânduse pălării celor mai importanţi bărbaţi din Polonia. În ghetou, au fost nevoiţi să se mute

într-un apartament înghesuit şi dărăpănat, pe strada Jozefinska, cu verii lor, familia Herzlich, douăsprezece persoane împărţind patru camere mici. Blum deveni imediat ceea ce se numea *cârtiţă* – intra şi ieşea nevăzut din casă folosindu-se de pasaje ascunse, lua regulat corespondenţa şi transmitea familiei mesaje, se ocupa de păstrarea banilor, făcea rost de mâncare şi de medicamentele necesare, chiar şi de pistoale. Prietenul lui de la universitate, Jakob Epstein, crescuse în zona aceea şi îl familiarizase pe Blum cu toate canalele şi tunelele subterane, cu uşile secrete dintre clădiri, neştiute de nimeni, cu ascunzătorile şi firidele neştiute – în caz că erau urmăriţi – chiar şi cu spărturile şi culoarele de sub sinagogă, până când Blum a ajuns să le cunoască mai bine decât pungaşii locali. Dacă erai prins furând ceva, asta însemna, în mod sigur, moarte, dar şi repercusiuni dure asupra familiei. Principala lui calitate era chipul său inocent, care îţi dădea senzaţia că puteai avea încredere în el, dar care masca o voinţă puternică.

O dată, pentru a evita să fie prins, fusese nevoit să se ascundă sub şasiul camionului unei trupe germane chiar în timp ce raidul era în plină desfăşurare. Apoi a ieşit de sub el şi s-a ascuns în spatele unor tomberoane până când camionul s-a pus în mişcare. Altă dată fusese oprit în faţa porţii ghetoului. Avea pachete de bani şi scrisori cusute în interiorul raniţei, dar a scos un permis contrafăcut, conform căruia ar fi lucrat la Struhl, o fabrică de zahăr germană în sectorul periferic.

— Pari cam mic să fii muncitor, îi spusese paznicul, privindu-l sceptic.

— Ei, nu sunt administrator, răspunsese Blum, netrădându-şi vreo clipă frica. Doar mătur podelele.

Îl lăsaseră să treacă. Altă dată trăseseră cu arma asupra lui, în timp ce alerga pe acoperişul unei clădiri; din fericire, se alesese doar cu o zgârietură la braţ, dar aceasta îi amintise cât de real e pericolul – mama lui tratase zgârietura de parcă ar fi fost o rană mortală.

În primăvara anului 1943, ghetoul s-a închis definitiv, iar tratamentul aplicat evreilor s-a înrăutăţit. O senzaţie de incertitudine apăsa pe umerii tuturor, circulau zvonuri despre execuţii în Łódź şi Varşovia. Deportări în masă spre locuri necunoscute, de unde oamenii dispăreau pur şi simplu. O tristeţe constantă se citea pe chipul tatălui său – tot ce construise împreună cu propriul lui tată, bunicul lui Blum, se năruise. Pierduse toţi clienţii din guvern pe care îi avusese de-a lungul anilor, toate relaţiile cu unele dintre cele mai înstărite familii din Cracovia, care acum nici măcar nu îi mai răspundeau la scrisori. Într-o zi, Epstein, prietenul lui Blum, a fost scos din apartamentul lui şi dus la sediul Gestapoului, în Dom Slaski. Nimeni nu a mai auzit de el de atunci. Mama lui Blum îl implora să înceteze cu ilegalităţile; era doar o chestiune de timp până aveau să îl salte şi pe Nathan.

La puţin timp după aceea, rabinul Morgenstern a venit la tatăl lui. Principala sinagogă din Cracovia avea un Talmud important, datând din secolul al XII-lea, cu un comentariu scris de un discipol al lui Maimonide însuşi. Textul sfânt trebuia să supravieţuiască cu orice preţ – hotărâseră bătrânii templului. Şi cine era persoana cea mai potrivită să îl scoată pe furiş din oraş şi să îl facă să ajungă pe mâini bune, în siguranţă?

Blum.

Iniţial, Nathan refuzase să plece, să îşi abandoneze părinţii şi sora, care îi fusese dintotdeauna cea mai bună prietenă. Zvonuri despre deportări în masă circulau cu viteza luminii în ghetou. Cine avea să aibă grijă de familia lui? Cine era mai capabil decât el să aibă grijă de ai lui? Câţiva dintre prietenii lui plănuiau să rămână în ghetou şi să opună rezistenţă.

Dar tatăl lui insistase că acest Talmud e o comoară mai importantă decât a oricărei alte sinagogi din Europa. Şi ce intenţiona să facă dacă rămânea aici? Nathan urma să sfârşească precum prietenul său, Jakob, săltat de Gestapo. Mort, fără îndoială. Avea să se întâmple într-o bună zi, nu exista niciun dubiu, aşa îi spusese tatăl lui. „Şi-atunci, ce se va alege de mama ta?” Sau avea să fie luat într-una dintre deportările în masă. Şi atunci, ce câştiga dacă rămânea? „Măcar aşa există speranţă”. Prin subteran exista o cale prin care Blum putea ajunge în nord. Mai întâi cu un camion pentru transportul laptelui, apoi pe Vistula, cu o şalupă, spre oraşul-port Gdynia; apoi traversând Marea Baltică, până în Suedia, cu un cargobot. Tatăl lui îi spusese că e o mare onoare să fie ales pentru această misiune. În cele din urmă, presiunea tatălui îl învinsese pe Blum. Împotriva propriei sale voinţe, acceptase misiunea. Durase o lună, dar Blum livrase Talmudul, legat şi înfăşurat ca un cârnăcior, în mâinile unei agenţii de refugiaţi evrei din Stockholm. Un verişor din partea mamei, care locuia în Chicago, strânsese banii necesari pentru transportul lui în Statele Unite, astfel că Blum, la 20 de ani şi fără să vorbească o boabă de engleză, traversase Atlanticul.

A învăţat repede limba engleză, de la verii săi şi din filme – avea un talent înnăscut pentru limbile străine. În anul următor a fost acceptat la Universitatea Northwestern, unde a mers timp de un an şi şi-a reluat vechile materii. Apoi a primit vestea că, drept represalii pentru uciderea unui ofiţer al Gestapoului, nemţii descinseseră în ghetou, îi scoseseră pe toţi cei din clădirea în care locuia şi familia Blum – mama, tatăl şi sora lui printre ei – îi duseseră în piaţă şi îi împuşcaseră. Şi pe verii lui, familia Herzlichs, de asemenea. Patruzeci pentru unu, spuseseră nemţii atunci. Patruzeci de vieţi neînsemnate de evrei pentru fiecare viaţă germană pierdută. Scrisoarea care ajunsese în secret la Nathan descria cum trupul însângerat al tatălui său atârnase în piaţa publică zile întregi, împreună cu cele ale altor bărbaţi,

neacoperite şi în putrefacţie, ca o lecţie pentru oricine ar fi avut gânduri necurate. Isidor Blum fusese un om blând, care, pe lângă familie, cel mai mult iubise în viaţă să aleagă pălăria perfectă pentru fiecare cap. Printre clienţii lui se număraseră o mulţime de nemţi şi austrieci. Şi biata Leisa, despre care toată lumea spunea că într-o bună zi avea să cânte în Filarmonica Poloniei. Ea nici măcar nu ştia nimic despre politică, ştia doar de Mozart şi partiturile ei. Blum era de neconsolat. Leisa avea să îi lipsească cel mai mult dintre toţi.

Nu se putea gândi decât la faptul că, dacă ar fi rămas acolo, el nu i-ar fi lăsat să iasă afară din clădire. Ar fi văzut camioanele sosind şi ar fi găsit o cale de scăpare: pasajul îngust pe care îl folosise de nenumărate ori să iasă neobservat din clădire: prin subsol, spre aleea care ducea la fabrica de cămăşi de alături şi apoi pe strada Lwowska. Sau pe acoperiş, dacă nemţii ar fi fost deja în clădire, ajungând pe clădirea Herzl 10, apoi coborând pe scara de incendiu, pe alee. Dacă Blum ar fi fost acolo, i-ar fi avertizat să nu meargă niciodată în piaţa aceea. Doar văzuse cu ochii lui metodele de răzbunare ale nemţilor.

După ce a primit vestea, viaţa la universitate nu a mai avut niciun sens pentru el. Era un loc straniu, în care studia materii care nu însemnau nimic pentru el, într-o limbă nouă. Toţi cei pe care îi iubea dispăruseră. După Pearl Harbor, toţi studenţii se înrolau, aşa că a făcut-o şi Blum, sperând să fie primul care să mărşăluiască înapoi în Polonia, mândru, să îşi scape ţara de porcii ăia germani pe care îi ura atât de mult. Dar, datorită abilităţilor lui lingvistice, a fost plasat în cadrul serviciilor secrete. I se spusese din nou că e o mare onoare, că acesta e cel mai bun mod de a-şi servi ţara.

Doi ani mai târziu, era încă acolo.

Acum se lucra la alcătuirea unei echipe noi: soldaţi tineri, majoritatea evrei de origine germană, care erau antrenaţi în cadrul serviciilor secrete la Fort Ritchie, în vestul statului Maryland, şi urmau să meargă pe continent, ca parte din invazie (despre care toată lumea ştia că avea să se întâmple), să ajute la interogarea prizonierilor germani şi să iniţieze contactul cu partizanii locali. Blum înaintase deja o cerere de transfer la superiorul său. Aici nu făcea nimic. Doar stătea într-un subsol, folosindu-şi abilităţile pe care le deprinsese şi perfecţionase de copil. Timbrând şi traducând documente, transferându-le la etaj. Acolo măcar şi-ar pune viaţa la bătaie pentru familia lui. Sentimentul că el fusese cel care plecase, în timp ce toţi cei dragi lui rămăseseră în urmă şi muriseră, nu încetase să îl bântuie nici măcar o clipă. Ardea de dorinţa de a face ceva cu adevărat important înainte ca războiul să se sfârşească. Altfel, imagini ale familiei lui moarte aveau să îl apese tot

restul vieţii. I se spusese că dosarul lui e analizat şi că ar trebui să primească veşti dintr-o clipă în alta.

Dar în acea dimineaţă... Blum puse fotografiile cu reziduurile într-un plic marcat URGENT și făcu demersurile necesare*. În atenţia Căpitanului Greer*. În sinea lui, Blum era mândru că luptătorii polonezi erau cei care îşi riscaseră vieţile ca să le găsească. Era convins că oamenii potriviţi aveau să le analizeze cu minuţiozitate. Apoi se ocupă de celelalte telegrame care sosiseră în ziua respectivă. De la Pilava. Łódź. Mişcări de trupe la graniţa ucraineană. Un pod peste râul Bug aruncat în aer, blocând rutele de retragere ale nemţilor. Varşovia în flăcări. Durase ceva vreme, dar polonezii se aruncaseră, în sfârşit, în luptă.

Gândul îi fugi la părinţii lui, în ziua în care îl trimiseseră de acasă cu misiunea aceea.

— Nu vreau să plec, îi spusese el tatălui său. Aveţi nevoie să rămân aici cu voi. Cine altcineva o să vă poarte de grijă?

— Dumnezeu ne va purta de grijă, îi răspunsese tatăl său, care nu era religios de fel. Dumnezeu îi protejează întotdeauna pe cei drepţi, nu? Îi făcuse cu ochiul de parcă ar fi spus o glumă doar de ei știută. Mai ales dacă poartă pălăria potrivită.

Tatăl lui îşi scosese preţuita pălărie din fetru, pe care o purtase şi tatăl său, şi i-o pusese lui Nathan pe cap, înclinând-o în unghiul potrivit. Isidor Blum spusese întotdeauna că îţi poţi da seama de caracterul unui om după pălăria aleasă, mai mult decât după orice altceva.

— Dumnezeu nu ne-a părăsit încă, Nathan, spusese el, bătându-şi fiul pe umeri. Acum, să mergem la rabin, înainte să se dea stingerea. Apoi se oprise şi îl privise pe Nathan pentru un moment îndelungat.

— Ce este?

— Când te voi vedea data viitoare, poate o să ai şi tu, în sfârşit, barbă, îi spusese tatăl, privirea înceţoşându-i-se uşor. Dar niciodată nu vei fi mai bărbat pentru mine decât eşti astăzi.

Se îmbrăţişaseră, iar în clipa aceea Blum fusese convins că nu avea să îşi mai vadă niciodată familia.

— Blum...

Reveni în prezent. Ofiţerul de serviciu, un roşcovan masiv, lat în umeri, pe nume Sloan, care jucase fotbal la Universitatea Virginia, veni lângă biroul lui.

Blum se ridică.

— Domnule?

— Ia o pauză. Eşti chemat în clădirea principală.

— În clădirea principală...?

Acolo lucrau toţi ştabii. Blum fusese o dată în clădirea aceea în ziua în care sosise, la sectorul administrativ, pentru a-şi lua sarcina în primire şi a semna acordul de confidenţialitate. Sângele începu să îi gonească prin vene.

— La personal...? întrebă el, convins că transferul lui la Fort Ritchie fusese aprobat.

— Nu chiar. Ofiţerul de serviciu râse cu subînţeles. Şeful cel mare vrea să te vadă.

— Şeful cel mare...? Blum îl privi pe ofiţer de parcă acesta glumea. Pe mine?

— Dă-i bătaie, domnule locotenent. Roşcatul cel masiv încuviinţă din cap şi îi azvârli chipiul. Te duci la Generalul Donovan.

11.

O femeie ofiţer îl conduse pe Blum, care îşi ţinea chipiul în mână, printre rânduri întregi de mese de scris şi telexuri zgomotoase, într-un sector de la etajul al treilea, unde erau covoare pe jos.

— Aşteaptă aici. Femeia bătu la uşa biroului din colţ şi băgă capul înăuntru. Locotenentul Blum este aici, domnule.

— Pofteşte-l înăuntru, spuse o voce.

Încă nevenindu-i să creadă, Blum intră în biroul spaţios, cu covor roşu pe jos şi o masă de scris masivă, din lemn de stejar, flancată de-o parte şi de alta de un drapel american şi de cel al aliaţilor. Pe un perete era o fotografie a preşedintelui Roosevelt.

Generalul William Donovan – pe care Blum îl văzuse doar de câteva ori şi căruia îi strânsese mâna o dată, când şeful cel mare trecuse prin dreptul lui, cu ocazia unei vizite la subsol – se ridică de la birou. Era un bărbat de statură medie, cu pieptul lat, un nas irlandez proeminent, o bărbie straşnică, de boxer profesionist, şi ochi mici, dar profunzi. Toată lumea ştia că primise Medalia de Onoare a Congresului pentru acte de curaj în războiul anterior, acte care îi aduseseră porecla de „Wild Bill”. La masa lungă de conferinţe mai stătea un ofiţer; se ridică şi el, de asemenea. Era mai scund, mai uscăţiv, iar părul negru începea să lase deja loc cheliei, deşi părea tânăr, după trăsăturile feţei.

Blum habar nu avea cum de Generalul Donovan, omul care conducea serviciile secrete americane, ştia cine e el.

— Locotenent Blum, am zis bine? Donovan, cu părul deja alb, ieşi din spatele biroului.

— Domnule. Blum înaintă ezitant, alungând dorinţa de a privi în spate pentru a vedea dacă nu cumva un alt ofiţer, cu acelaşi nume, era acolo.

— Locotenent Nathan Blum, ataşat Diviziei a Patra, UE-5...? continuă directorul OSS, văzând nedumerirea lui Blum. L-am chemat la mine pe ofiţerul care trebuie, nu-i aşa?

— Da, domnule. Eu sunt.

— Atunci relaxează-te, locotenente. Ia un loc aici. Donovan gesticulă spre masa de conferinţe la care stătea şi căpitanul. Te rog, spuse Donovan arătând spre un scaun de lângă cel din capul mesei, pe care se aşeză apoi el. Cafea?

Blum îşi simţea picioarele ca de mămăligă, aşa că se aşeză.

— Da, vă rog.

— Cum îţi place cafeaua, locotenente? întrebă şeful cel mare. O secretară intră în birou cu o tavă şi o aşeză în capătul îndepărtat al mesei.

— Neagră, vă rog, domnule.

— Şi mie. Încă de când eram mic. Sunt multe lucruri care îl pot băga în belele pe un irlandez bătrân, dar, după părerea mea, cafeaua – câtă vreme o mai poţi bea – nu se numără printre ele...

Blum, asupra căruia se trăsese cu arma înainte să împlinească 20 de ani, şi care se strecurase de nenumărate ori pe lângă santinele după ora stingerii – în ciuda faptului că nemţii nu ar fi clipit şi l-ar fi executat pe loc – nu îşi simţise niciodată inima bătând atât de repede ca acum, când bărbatul responsabil pentru vasta reţea a serviciilor secrete americane i se adresa direct. Scană impresionantul birou cu privirea.

— Poţi să te relaxezi, locotenente. Toate rapoartele spun că faci o treabă excelentă la subsol. Dânsul este Căpitanul Strauss, spuse generalul, dând din cap spre ofiţerul uscăţiv. El s-a ocupat de câteva operaţiuni pentru mine. Am văzut în dosarul tău o cerere de transfer la echipa cea nouă pe care o alcătuim la Fort Ritchie, băieţi evrei cu origini europene...

— Da, domnule, răspunse Blum. Încă simţea o oarecare ezitare în a se adresa în limba engleză cuiva de o asemenea statură şi educaţie. Sunt mulţumit cu ceea ce fac aici, domnule. Doar că... simt că pot fi de mai mult folos acolo...

— Nu este nevoie să îmi dai explicaţii, fiule, îl întrerupse generalul. Pregătim o echipă bună acolo şi nu am niciun dubiu că ai fi un membru cu adevărat valoros.

— Mulţumesc, domnule.

Secretara turnă cafeaua în ceşti.

— Doar că eu şi Căpitanul Strauss lucrăm şi noi la un proiect, puţin diferit. Am vorbit cu superiorii tăi, ne-au spus că ţi-ai exprimat deschis dorinţa de a face ceva... cum să spunem...? Ceva mai mult.

— Da, domnule, aşa este, răspunse Blum, inima bătându-i din ce în ce mai repede de nerăbdare.

— Deja faci ceva, fiule. Oamenii mei mi-au spus că eşti unul dintre cei mai capabili translatori pe care îi avem aici. Şi aceasta este o muncă foarte importantă, spuse generalul încuviinţând din cap, ne ajută foarte mult în eforturile de război. De fapt, am citit câteva dintre comunicatele pe care le-ai transmis mai departe.

— Sunteţi foarte amabil, domnule. În sinea lui, Blum simţi un fior de mândrie. „Wild Bill" chiar îl cunoştea.

— Da, căpitanul Strauss aici de faţă tocmai mă punea la curent cu... situaţia familiei tale. În Polonia.

Blum îi aruncă o privire celuilalt ofiţer, care nu scosese niciun cuvânt până atunci. Presupunea că motivul pentru care se înrolase se regăsea în dosarul lui.

— Da, au fost ucişi în oraşul meu natal, Cracovia, spuse el pe cel mai indiferent ton de care era capabil. Un ofiţer al Gestapoului a fost împuşcat în ghetou, aşa că i-au scos pe toţi cei din clădirea în care locuia şi familia mea şi i-au executat în piaţă, drept răzbunare. Patruzeci de vieţi pentru una, aşa au spus.

— Da. Generalul Donovan încuviinţă sobru din cap. Mă tem că ştiu povestea. Condoleanţele mele, adăugă el. Şi tatăl meu a murit de tânăr, dar din cauze naturale. Aceasta este o povară tare grea pentru oricine, darămite pentru un tânăr de vârsta ta... Luă o gură de cafea.

— Şi sora mea a fost executată, spuse Blum. Ea cânta la clarinet. Era foarte pricepută. Toată lumea spunea că într-o bună zi va ajunge la filarmonică. Dar asta era demult, într-o lume complet diferită. Oricum, vă mulţumesc, domnule.

Donovan puse ceaşca pe masă şi îl privi pe Blum. Aproape că privi prin el, aşa simţi Blum în timp ce bărbatul îl studia cu ochii aceia aprigi şi scrutători. Măsurându-l din cap până-n picioare. Spaţiul impresionant, biroul de scris imens şi masa lungă, ofiţerii din cameră, drapelele oficiale – toate îl făceau pe Blum să se simtă mic şi neînsemnat.

— Văd că ai ajuns aici, în America, pe cont propriu, spuse generalul.

— Da, domnule, confirmă Blum. Începea să aibă senzaţia că treaba asta nu are nicio legătură cu transferul. Dar am avut şi ajutor. Armia Krajowa m-a ajutat să ajung în Gdynia. Apoi spre nord...

— Ar-ia Krajora...? întrebă Donovan, stâlcind limba poloneză ca un cowboy texan care încearcă să vorbească spaniolă, după cum își amintea Blum dintr-un film.

— Înseamnă Armata Teritorială. Serviciile poloneze. De acolo, un diplomat suedez mi-a aranjat transportul la Stockholm. Am un văr în Chicago, iar el a aranjat ca eu să...

— AK îmi este destul de familiară, locotenente, îi transmise directorul OSS.

— Desigur, domnule, spuse Blum.

— Întrebarea mea este de ce *tu*...?

Donovan se lăsă pe spate în scaun – haina kaki a uniformei lui era decorată cu insigne, indicându-i rangul şi curajul.

— Trebuie să fi fost un milion de tineri ca tine, nerăbdători să plece din Dodge[8].

— Să plec din Dodge, domnule...? Blum îl privi confuz. Îmi pare rău, nu sunt sigur că ştiu ce...

— E doar o expresie, fiule. Înseamnă să pleci din oraş. Este dintr-un film western.

— Şi mie îmi plac westernurile. Va trebui să îl văd pe acesta. Blum observă că şeful cel mare încă aştepta răspunsul lui. Am fost rugat să livrez un pachet important într-un loc sigur. Un text istoric, Talmudul din templul nostru. Este o colecţie de legi şi interpretări din Tora... De data aceasta, Donovan zâmbi vag, aruncându-i o privire lui Strauss, indicând că ştia şi ce era un Talmud. A fost scris în secolul al XII-lea de un rabin faimos. Dar, ca să se ştie, nu eu am cerut asta, domnule.

— Ce nu ai cerut, fiule?

— Nu am cerut eu să plec. Eu am vrut să rămân şi să fac ce pot acolo. Să am grijă de familia mea.

— Era sinucidere curată să rămâi acolo, fiule. Ştii asta acum, nu-i aşa?

— Da, domnule. Blum îi aruncă o privire căpitanului tăcut, Strauss, întrebându-se dacă şi el e evreu. Dar nimic nu m-ar fi făcut să mă răzgândesc. Era familia mea, domnule. Sunt sigur că înţelegeţi.

— Desigur. Înţeleg perfect. Cu toate acestea, trebuie să ai nervi de oţel, nu am dreptate? Dosarul tău spune că erai o cârtiţă, un spion destul de bun încă de pe atunci. În Cracovia. Pentru asta este nevoie de mult curaj. Ai nervi de fier, fiule?

---

[8] *Getting* (*the hell*) *out of Dodge* – trad. „A pleca (naibii) din Dodge". Expresie care semnifică o plecare urgentă dintr-un anumit loc, în care situaţia începe să devină periculoasă. Referinţă la oraşul Dodge, din Kansas, renumit prin faptul că, în perioada de glorie a filmelor western, cele mai multe erau filmate aici. (n.t.).

Blum ridică din umeri, simţind ochii generalului aţintiţi asupra sa. Acela nu era un lucru pe care cineva să îl spună despre sine.

— Au existat multe momente în viaţa mea, domnule, de când au venit naziştii, când am fost nevoit să fac ceea ce era necesar ca să supravieţuiesc.

— Da, cred că înţeleg ce vrei să spui. Donovan dădu aprobator din cap. Fiecare dintre noi trebuie să renunţe la o părticică din sine, într-un anumit fel. În moduri pe care nu ni le-am fi închipuit niciodată, care ne pun la încercare.

Toată lumea ştia că şeful cel mare ţinuse cu o singură mână o mitralieră, rănit fiind, şi îşi salvase astfel întreaga unitate. Generalul mai răsfoi o dată dosarul lui Blum, apoi îl puse pe masă.

— Suntem pregătiţi să îţi dăm acea şansă, fiule. Şansa pe care ai cerut-o, dacă eşti dispus...

— Şansa să ce, domnule? Blum îl privi derutat, convins că, undeva pe parcursul discuţiei lor, el pierduse şirul logic.

— Să faci ceva mai mult. Nu asta ai tot cerut, locotenente? Directorul OSS mai luă o gură de cafea, apoi puse ceaşca pe masă. Cum ai spus tu, să faci ceea ce este necesar.

12.

Îşi reumplură ceştile cu cafea în timp ce Căpitanul Strauss, despre care Blum era convins acum că este evreu, cel mai probabil de origine germană, începu să îi spună de ce îl chemaseră acolo.

Căpitanul începu uşor vag şi ezitant.

— După cum ştii, locotenente, Polonia este un loc extrem de necruţător acum... pentru evrei. Drept urmare, să ceri cuiva care a reuşit să scape de acolo, riscând totul, şi să îşi clădească o viaţă nouă... să ia în calcul, făcând un sacrificiu personal imens pentru noua lui patrie... poate chiar pentru întreaga lume... Strauss îşi drese glasul şi îl privi pe Blum. Dacă vei considera că ceea ce suntem pe cale să-ţi propunem este prea mult, nu va exista nicio consecinţă negativă, te asigur.

Atât Strauss, cât şi Donovan îl priveau ţintă pe Blum. O tăcere prelungită se lăsă în încăpere.

— Vreţi să... mă întorc acolo? întrebă Blum, devenindu-i clar, în cele din urmă, ce îi cereau ei.

— Nu doar să te întorci, spuse căpitanul, ridicându-se cu dosarul lui Blum în mână şi trăgându-şi apoi scaunul lângă el. Vrem să localizezi pe cineva acolo pentru noi. În Polonia. Şi să îl aduci la noi.

— Să îl scot din Polonia? Blum se holbă la ei, nevenindu-i să creadă. Ştiţi cât de greu ar fi.

Căpitanul încuviinţă din cap.

— Mă tem că ceea ce-ţi propunem este chiar mai complicat decât atât, locotenente... Trase adânc aer în piept şi deschise dosarul. Sigur ai auzit de lagărele de muncă de acolo, nu?

— Desigur, dar, vă rog să mă iertaţi, căpitane, acelea sunt lagăre de muncă doar cu numele. Umblă vorba că oamenii sunt transportaţi acolo şi nu se mai aude niciodată nimic de ei. Familii, oraşe întregi. De fapt, sunt lagăre ale morţii, afirmă Blum. Cred că amândoi ştim acest lucru.

Căpitanul nu răspunse, dar dădu aprobator din cap. Gestul lui şi privirea fixă a lui Donovan îi spuseră lui Blum exact ceea ce voiau ei de la el.

— Vreţi să mă trimiteţi înapoi în Polonia. Într-unul dintre acele... lagăre? întrebă Blum.

— Într-un loc pe nume Auschwitz, spuse generalul Donovan, preluând controlul. Cred că numele original al oraşului este Oświęcim. Ai auzit de el?

Poate nu chiar după numele acela, dar Blum încuviinţă din cap de parcă lucrurile teribil de grave ar fi mai bine să rămână nerostite. Zvonuri neobosite circulau prin comunităţile de evrei din întreaga Europă despre ce se întâmpla în locuri ca acela – locuri atât de întunecate, atât de pline de rău şi moarte, încât nici nu îţi venea a crede că erau reale.

— Da, am auzit.

— Avem nevoie de cineva care cunoaşte zona şi care vorbeşte limba. Şi care ar... Strauss îl privi în ochi. Putea să se integreze.

— Să se integreze? repetă Blum, confuz încă.

— Ceea ce îţi propunem, locotenente, spuse „Wild Bill” Donovan aplecându-se înainte şi privindu-l în ochi pe Blum, este să te strecurăm pe furiş în lagăr, iar tu să scoţi pe cineva de acolo.

— În lagăr? Blum îl privi consternat. Pe cine...?

— O întrebare logică, spuse Căpitanul Strauss, preluând cuvântul de la şeful său. Dar mă tem că încă nu putem împărtăşi cu tine această informaţie. Scoase o hartă din dosarul lui, o reproducere mărită a zonei din jurul lagărului. Te-am putea paraşuta în timpul nopţii. Aici. Arătă un punct pe hartă. Este la vreo 20 de kilometri de lagăr. Ai sărit vreodată, Nathan? Nu am văzut asta în dosarul tău.

— Dintr-un avion? Nu. Blum dădu din cap. Doar la antrenamente am făcut câteva simulări.

— Nu are importanţă, te vom antrena noi. Trebuie să o faci o singură dată. Apoi, odată ajuns la sol, am stabili o întâlnire cu rezistenţa locală. Ştim cum să pregătim toată treaba asta. Te putem infiltra în interior, ca parte din personalul care munceşte acolo zilnic. Aceasta este partea uşoară. Aparent, muncitorii locali intră şi ies în fiecare zi.

— Sunteţi siguri de asta? insistă Blum.

Oamenii ăştia făceau ca misiunea să pară doar o simplă excursie cu trenul prin Chicago: mai întâi iei linia L până la Lake Street, apoi schimbi cu linia Southside, spre Garfield, şi apoi...

— După cum îţi poţi imagina... Donovan se aplecă înainte, schiţând vag un zâmbet fals. Să introduci pe cineva într-un loc ca Auschwitz nu este problema principală.

— Da, desigur, spuse Blum, trădând acelaşi zâmbet. Şi mă puteţi scoate de acolo? Cu persoana respectivă? Şi apoi să ne aduceţi înapoi în Statele Unite?

Mintea lui gonea prin toate scenariile, gândindu-se cât de riscantă era toată treaba asta. Nici măcar să intre în Polonia nu avea să fie uşor. Atât de adânc, în spatele liniilor inamice. Iar ideea de a sări dintr-un avion îl îngrozea. Şi dacă nu reuşea să se găsească cu rezistenţa locală? Avea să rămână captiv acolo. Singur. Sau dacă nu reuşea să îl găsească pe bărbatul acela? Sau dacă nemţii îl dibuiau? Era moarte sigură.

— Da, spuse Strauss, încuviinţând din cap cu convingere. Cred că putem.

— Dar odată ajuns înăuntru, trebuie să ştii că vei fi complet pe cont propriu, spuse Generalul Donovan. Vom face astfel încât uniforma ta de muncitor să aibă două feţe, să se transforme în uniforma lagărului. Nu ştim exact unde este această persoană în interiorul lagărului. Ca să fim sinceri, nici măcar nu ştim sigur dacă mai trăieşte. Are 57 de ani şi starea lui de sănătate nu e prea bună. Probabil că acolo se simte mai degrabă de 77 de ani. Şi din câte am auzit..., şeful cel mare bătu cu degetul în masă şi se încruntă. Viaţa înăuntru nu este tocmai ca o plimbare pe faleză.

— Da, am auzit zvonurile, spuse Blum. Îmi permiteţi să fumez?

— Sigur, te rog, spuse Generalul Donovan, întinzându-se după o scrumieră şi împingând-o spre el. Blum scoase un pachet de Lucky Strike şi aprinse o ţigară.

Din dosarul său, Strauss scoase o hartă desenată de mână şi i-o întinse.

— Acesta este lagărul.

Perimetrul era împrejmuit cu două rânduri de sârmă şi câteva turnuri de pază. Zeci de ceea ce păreau a fi sectoarele prizonierilor, denumite „blocuri”, toate numerotate. Privirea lui Blum căzu pe o clădire mică, dreptunghiulară, care era denumită „Crematoriu”.

— Ştim că era acolo în urmă cu o lună. Ştim cum să te introducem în obiectiv şi cum să te scoatem. Ce trebuie să faci tu pentru noi este să îl găseşti. Avem o rută de evadare, suntem încrezători că va funcţiona. De asemenea, avem şi numele câtorva oameni din interior, prizonieri, chiar şi gardieni, pe care te poţi baza. Ideea este că vei avea la dispoziţie doar 72 de ore şi nicio modalitate de a lua legătura cu noi. Avionul care va veni după voi vă ateriza exact în locul unde te va lăsa. Şi nu va veni decât o singură dată. Poate să rămână la sol doar câteva minute, apoi va pleca. Va trebui să fii acolo, la locul stabilit.

Blum îi privi îndelung.

— Şi dacă nu sunt...?

— Dacă nu eşti, mă tem că vei rămâne pe cont propriu. Generalul Donovan îşi împreună mâinile. Într-un loc foarte ostil. Dacă pierzi avionul, nu mai ai niciun bilet de întoarcere, fiule.

— 72 de ore... Blum rulă toate scenariile prin minte. Niciunul nu avea vreun rezultat prea roz. Şi dacă îl găsesc, sunteţi siguri că va dori să vină cu mine?

— Adevărul este, locotenente, spuse Strauss, lăsându-se pe spate în scaun, că nu suntem siguri de nimic din interior. Nu ştim în ce stare se află el în prezent. Nici măcar nu ştim dacă mai trăieşte.

— Cu toate acestea, sunteţi dispuşi să riscaţi? Să mă trimiteţi acolo?

Strauss îl privi pe Donovan.

— Da, suntem.

— Şi nici măcar nu îmi veţi spune cine este bărbatul acesta? Sau de ce este atât de important?

— Mă tem că nu putem, răspunse Generalul Donovan. Nu acum. În acest moment, putem doar să îţi arătăm o fotografie. Evident, dacă vei fi de acord ţi se va spune numele lui.

Blum scutură ţigara de marginea scrumierei.

— Mi-aş risca viaţa pentru acest om, spuse el, privindu-i pe amândoi, iar voi nici măcar nu îmi puteţi spune cu ce se ocupă?

Căpitanul dădu aprobator din cap.

— Mă tem că exact aceasta este situaţia, locotenente.

Blum privi din nou harta, absorbind toate informaţiile. Vorbea limba şi arăta potrivit pentru rol, se putea integra, după cum spusese Strauss. Şi mai evadase din alte locuri înainte. Dar dacă nu îl găsea pe acel bărbat? Sau dacă nu putea să iasă de acolo? Ar rămâne de unul singur. Familia lui era moartă acum. Mulţi dintre prietenii lui probabil că erau şi ei morţi. Nu mai avea pe nimeni acolo.

— De unde ştiţi toate astea? îi întrebă Blum, ridicându-şi privirea spre ei. Amplasarea. Cum se intră. Faptul că puteţi stabili o întâlnire cu rezistenţa locală.

Strauss mai scoase două fotografii din dosar.

— Acum două săptămâni eram în Portugalia. Unde m-am întâlnit cu bărbaţii aceştia doi, care, în urmă cu o lună, au reuşit să evadeze din Auschwitz. Primii care au făcut-o vreodată.

— Rudolf Vrba... Căpitanul puse o fotografie pe masă. Şi Alfred Wetzler. Sunt cehi. Ei mi-au spus totul. Mi-au descris configuraţia lagărului, rutina de acolo, zona înconjurătoare, prizonierii dinăuntru care ar putea fi de ajutor. Anumiţi gardieni care ar putea fi mituiţi. Harta este trasată de ei. Este actuală, până în urmă cu o lună. Va funcţiona, Nathan. Cei doi au fost de acord şi ei să ajute la derularea misiunii.

Blum îşi plecă din nou privirea asupra hărţii: perimetrul dublu de gard din sârmă, turnurile de pază. Ochii i se opriră din nou pe clădirea dreptunghiulară.

— Şi ce v-au spus cei doi evadaţi că se întâmplă aici? întrebă el, arătând spre Crematoriu.

La început Strauss nu răspunse, dar îi aruncă o privire şefului său. Apoi încuviinţă din cap, oarecum precaut.

— Eşti sigur că vrei să ştii?

— Îmi cereţi să îmi risc viaţa, să mă întorc într-un loc din care am fost binecuvântat să scap, pentru a găsi un singur om, despre care nu îmi spuneţi nici măcar cu ce se ocupă. Care este expresia aceea pe care o aveţi voi...? Îl privi pe Donovan. Acul în carul cu fân? Deci, da, ce se întâmplă acolo? Blum puse din nou degetul pe clădire. Cred că este corect să ştiu cu ce m-aş putea confrunta, dacă aş accepta să merg. În caz că toate pregătirile acestea detaliate nu vor decurge aşa cum trebuie.

— Nu mă refeream strict la misiune, locotenente, spuse Strauss, aruncându-i o privire lui Donovan, apoi îşi drese glasul şi continuă. Te întrebam din perspectiva unui evreu. Oamenii sunt gazaţi acolo. În numere mari. Cu miile. Zeci de mii. Mai mult. Apoi trupurile lor sunt arse. Aici sunt cuptoarele. Căpitanul arătă şi el pe hartă clădirea despre care întrebase Nathan. Dar ceea ce ţi-am spus este strict secret şi nu mai poate fi spus nimănui, fie că poartă uniformă sau nu. Îl privi foarte serios pe Blum.

Acesta simţi un gol în stomac. *Cuptoare.* Se lăsă pe spate, palid, cu o senzaţie puternică de greaţă învolburându-se înăuntrul lui. *Gazaţi.* Trase adânc aer în piept pe nas şi expiră cuvintele lui Strauss. *Cu miile. Zeci de mii. Mai mult.* Auziseră cu toţii zvonuri despre asemenea orori, despre ucideri în masă. Dar se rugaseră să fie doar zvonuri. Acum ştia că totul e adevărat. Pe

lângă acel groaznic adevăr, mai citi ceva pe chipul încordat al căpitanului OSS – suferință, durere.

— *Bisse yid*? întrebă Blum în idiș. Sunteți evreu?

Strauss tăcu pentru o clipă, apoi încuviință din cap și răspunse:

— Da.

— Și bărbatul acesta..., Blum își puse degetul arătător pe harta lagărului. Misiunea aceasta îi va ajuta și pe ceilalți, pe oamenii care sunt deja acolo...?

— Pe niciunul, din păcate.

Căpitanul clătină din cap, dând de înțeles că și el însuși își pusese aceeași întrebare.

Blum încuviință și el, ca o rudă apropiată care primește o veste proastă despre familie, lăsându-se pe spate în scaun.

— Oameni gazați... Bărbatul acesta, despre care nu vreți să îmi spuneți nimic... Doar 72 de ore să îl găsesc... Altfel, nu am nicio șansă să scap... Se întoarse spre Donovan. Dacă îmi permiteți, domnule general, sunteți un negociator dur.

— Da. Directorul OSS chicoti. Și asta nu este tot, mă tem. Avem nevoie rapid de răspunsul tău.

— Cât de rapid?

Blum își stinse țigara.

— Până mâine.

Donovan se ridică.

— Mâine...? Blum căscă ochii mari.

Șeful cel mare își puse mâna pe umărul lui și zâmbi din nou.

— Cred că tu ești cel care și-a exprimat dorința de a face ceva mai mult, locotenente.

— Da.

Blum se ridică și el.

— Faci o treabă bună pentru noua ta patrie, fiule, spuse generalul. Sunt sigur că ți se va accepta cererea de relocare în Fort Ritchie în curând. Asta dacă vrei să mergi pe drumul acela. Donovan întinse mâna. Cred că îți imaginezi cât de multe depind de misiunea aceasta.

— Mulțumesc, domnule, răspunse Blum, strângându-i mâna aspră și fermă. Dar am o întrebare, dacă îmi permiteți.

— Desigur, spune.

Mâinile încă le erau împreunate.

— Bărbatul acesta... Dacă îl scot de acolo... Va salva sau va costa vieți, într-un final?

— Într-un final... Șeful încuviință din cap, ororile războiului citindu-se în ochii lui pătrunzători și fermi. Mă tem că răspunsul este ambele.

Blum dădu aprobator din cap, își luă chipiul de pe masă și făcu un pas spre ușă.

— Mulțumesc, domnule.

Apoi se opri, ezitând pentru o clipă, simțind ceva învolburându-se în stomacul lui – curaj sau prostie, avea să decidă mai târziu care dintre acestea – și se întoarse.

— Încă un lucru...

Donovan se așezase deja la biroul său și începuse să analizeze un raport. Strauss, strângând dosarul de pe masă, ridică privirea.

— Desigur.

— Încă nu mi-ați spus cum plănuiți să mă scoateți de acolo.

13.

În noaptea aceea, după ce aproape toată unitatea se dusese la culcare, Blum rămase să fumeze o țigară pe treptele din spate ale cazărmii ofițerilor, lângă K Street. Tunetele zguduiau cerul în depărtare.

Dacă întâlnirea de mai devreme, din clădirea A, ar fi fost ca să îi confirme transferul la Fort Ritchie, poate că Blum ar fi sărbătorit mergând la un film; unul nou, *A avea sau a nu avea,* cu Humphrey Bogart și Lauren Bacall, adaptare după romanul lui Hemingway. Sau mai era fata aceea cu care ieșise de câteva ori, verișoara unui vecin din Chicago, care lucra în departamentul de cosmetice de la Woodward & Lothrop, un magazin universal imens de acolo. Fata era drăguță și o făcea să râdă destul de ușor, ceea ce îi amintea întotdeauna de sora lui. Și, spre deosebire de mulți ofițeri din unitatea lui, ea nu părea să fie deranjată de accentul său european.

Dar Nathan rămase în unitate. Se simțea așa cum se simțise în noaptea când plecase din Cracovia, când știuse, în adâncul sufletului, că își lua la revedere de la familia lui pentru totdeauna. Că i se impusese o alegere pe care el nu o putea cataloga într-un mod logic sau corect, dar una pe care știa că trebuia să o accepte.

Va salva sau va costa vieți, într-un final?

Ambele, spusese Generalul Donovan.

Noaptea era caldă. Îi amintea de multe asemenea nopți petrecute acasă, când umiditatea era atât de densă, încât o puteai întinde pe pâine dacă nu aveai unt la îndemână – așa spunea mama lui.

Așadar, cum putea el să aleagă? *Va salva sau va costa vieți*? Ce alte calcule mai trebuia să ia în seamă pentru a se decide? Tatăl lui l-ar fi întrebat acest

lucru pe general, cu pipa în mână. Blum aproape că îi putea auzi glasul cumpătat rostind întrebarea.

Sau rabinul Leitner, instructorul său? Blum își aminti ceva din Mișna, una dintre acele nenumărate învățături ale dreptului iudaic, care îi erau băgate în cap în încăperi slab luminate când era copil, în timp ce gândurile lui zburau pe fereastră, la lucruri mai interesante: un meci de fotbal cu prietenii luni, în parcul Krasinski, gâsca pregătită de sabat de mama, care îl aştepta acasă. Cu supă de orz și găluște *kreplach* și un *kompot* din mere și prune.

Pidyon shvuyim – așa era formulată legea în ebraică.

Să răscumperi un prizonier.

Trăgând un fum din ţigară, Blum și-l aminti pe bătrânul rabin întrebând cândva, glasul răsunându-i în sinagoga pustie, dacă răscumpărarea libertăţii unui om ţinut ostatic ar salva sau ar costa vieţi, în cele din urmă? Sau poate că, explicase rabinul, doar ar provoca greutăţi și suferinţă în plus. „Nu putem şti pe deplin ce este bun pe termen scurt, înţelegi asta, Nathan?” Sigur, o viaţă ar fi salvată, recunoscuse rabinul. „Dar dacă apoi alte vieţi ar fi luate şi ţinute captive, în acelaşi fel? Ai cheltui fondurile menite pentru reamenajarea templului pe această răscumpărare, lăsând, astfel, templul de izbelişte? Desigur, dacă am vorbi de fiul sau fratele tău, răspunsul nu ar mai fi atât de clar”.

Pentru Blum, dacă ar face ceea ce îi propuneau Strauss şi Donovan, nu ar însemna să „răscumpere” o viaţă, ci, mai degrabă, să o dea pe-a lui la schimb; cam ca o recompensă. Blum ar fi recompensa. Zâmbi – parcă îl şi vedea pe bătrânul rabin mângâindu-şi gânditor barba cenuşie, bombănind şi întrebând cum altfel ai putea lua decizia de a plăti sau nu pentru viaţa unui prizonier, dacă nu ai şti răspunsul la întrebarea *va salva sau va costa vieţi*?? Eliminând din ecuaţie omul al cărui viaţă era ţinută captivă – aflând dacă e frate sau străin. Acesta era singurul răspuns logic.

Blum îşi aminti că, încă de când împlinise 17 ani şi naziştii intraseră mărşăluind în Cracovia, niciun răspuns nu mai fusese simplu.

Îşi mai aminti că părinţii şi sora lui îşi sacrificaseră vieţile pentru ca el să poată fi aici, acum. Mulţi alţii ar fi putut fi aleşi să plece în locul lui să ducă Talmudul la Stockholm. Mai erau Perlman sau Pincas Schreive, îşi spuse Blum. Şi ei erau la fel de ageri ca el când venea vorba de evitarea nemţilor. *De ce nu i-au ales pe ei*? În mintea lui apăru licărul de speranţă din ochii trişti ai tatălui său, când îşi luaseră rămas-bun pentru ultima oară. Speranţa se stinsese, amândoi aveau senzaţia că se îndreptau spre destine diferite, ca ramurile divergente ale aceluiaşi copac.

Iar acum să se întoarcă acolo, într-o misiune care era mai mult sinucidere decât speranţă. Pentru un bărbat oarecare, un om cu un nume şi un chip,

nimic mai mult, a cărui valoare era posibil ca lui să îi rămână necunoscută pentru totdeauna. Decizia de a pleca din Cracovia – *Este o mare onoare,* insistase tatălui lui – ar fi anulată dacă Blum ar sfârşi sacrificându-şi viaţa în acelaşi loc în care ei renunţaseră la vieţile lor pentru ca el să poată pleca.

Atunci, cum altfel ar putea decide? Îl privise pe general în ochi, sperând să găsească răspunsul în ei*. Îți imaginezi cât de multe depind de misiunea aceasta.* Expresia de pe chipul lui era aceeaşi cu a tatălui său în timpul acelor ultime clipe petrecute împreună. Dar generalul mai spusese și că: *Nici măcar nu știm sigur dacă mai trăieşte.*

Şansele de eşec erau mari. Blum citise clar acest lucru în expresiile sobre ale lui Strauss şi Donovan. Dincolo de nevoia şi importanţa strategică a acestei misiune, cei doi ştiau bine unde îl trimiteau pe Blum.

Scoase din portofel mica fotografie cu el și Leisa – ea avea 14 ani şi stătea pe pervazul ferestrei deschise din casa familiei lor din provincie, din Masuria. El de-abia începuse să se bărbierească pe atunci.

Am un cadou pentru tine, îi spusese ea.

Îşi aminti cum stăteau pe balconul apartamentului lor înghesuit de pe strada Jozefinska, cu picioarele legănându-li-se peste margine.

— Nu vreau să pleci, îi spusese Leisa.

— Nici eu.

— Atunci, de ce...? îl întrebase ea rugătoare. Spune-i lui papa că te-ai răzgândit.

Când el avea 6 ani, iar ea 3 anişori, tatăl lor îl pusese să promită că va avea mereu grijă de sora lui – la şcoală, în parc. Odată, când ea era încă în faşă, tatăl lui o scosese pe fereastra apartamentului de la etajul patru, spunând: „Îi dau drumul. Dacă nu promiţi să ai grijă de ea”.

„Promit, promit”, strigase Blum, neştiind că fereastra avea un pervaz lat şi că Leisa nu fusese nicio clipă în pericol.

— Trebuie să plec, îi spusese el. Templul depinde de asta. Vei fi bine. I-am spus prietenului meu Chaim să aibă grijă de tine dacă se întâmplă ceva.

— Weissman? Este un idiot, răspunsese Leisa, strâmbând din nas.

Adevărat, Chaim era încrezut şi lăudăros, dar cunoştea toate aleile şi căile ferite de pericol mai bine ca oricine din ghetou. Şi mereu întreba de Leisa.

— Cu toate astea, dacă lucrurile merg prost iar el vine după tine, trebuie să pleci cu el, îi spusese Blum, privind-o cu seriozitate. Chiar dacă mama şi tata nu vin. Este important, Leisa. Trebuie să îmi promiţi.

Ea doar îşi coborâse privirea spre strada de dedesubt, unde zări un vânzător împingând un cărucior cu legume.

— Trebuie să îmi promiţi, repetase Nathan.

— Bine, îţi promit, fusese ea de acord în cele din urmă.

Blum o privise atent.

— Ai cuvântul meu. Promit.

— Bine, spusese el zâmbind.

Trecuse ceva timp până când ea își întorsese privirea spre Blum.

— Crezi că ne vom mai vedea vreodată?

— Absolut, răspunsese el. Pun pariu pe viața mea.

— Vom vedea. Nu îmi fac atât de multe griji pentru noi, Nathan – tata întotdeauna se descurcă, în orice situație – cât îmi fac pentru tine. America este un loc atât de diferit. Și tu nu vorbești o boabă de engleză.

— Nu este adevărat. Știu să spun „Pun'le sus", zise el pe un ton ca cele auzite în filmele western, apoi gesticulă de parcă ar fi avut un pistol și ar fi cerut cuiva să ridice mâinile sus.

— Nathan, nu mă tachina. Oricum, am ceva pentru tine. Așteaptă aici. Leisa intrase în casă și se întorsese după un minut sau două cu o partitură muzicală. Era concertul pentru clarinet în A major al lui Mozart. Unul dintre preferatele ei, pe care îl cântase la recitalul de la Conservator cu un an în urmă. Prinse prima pagină între degete și o rupse din legătură.

— Leisa, nu!

Apoi o împături în jumătate, pe lungime, și rupse pagina în două.

— Poftim..., împături o bucată într-un pătrat mic. Tu păstrezi jumătatea asta, iar eu o păstrez pe a mea. Când ne vom revedea, vom lipi bucățile la loc. Uite așa. O despături pe a ei și le uni din nou, portativele potrivindu-se perfect. Acesta este pactul nostru, bine? Este ca un bilet, dacă vrei. Nu o să-l pierzi, nu-i așa?

— Vor trebui să mă omoare ca să mi-l ia, răspunse el rânjind.

— Păi, aș prefera să nu lași să se întâmple asta. Apoi îl privi intens, căscând ochii negri și plini, parcă, de o presimțire neagră. Dar este valabil și pentru mine. Își aruncă brațele pe după gâtul lui. O să îmi fie dor de tine, Nathan.

— Și mie de tine, Doleczki.

Leisa nu voia să îi dea drumul.

— Orice ai face, Leisa, să continui să cânți. Asta ești tu. Să nu îi lași niciodată să îți răpească asta.

— N-o să-i las, răspunse ea, tremurând de teamă.

— Și nu uita, când situația devină critică...

— Da, Chaim. Leisa încuviință, cu capul pe umărul lui. Dacă tu spui că așa trebuie.

Acum, stând pe treptele din spate ale cazărmii, Blum despături jumătatea de pagină pe care o păstrase în acești ultimi trei ani. *Wolfgang Ama*... scria pe partea lui de partitură, în susul paginii. *Concerto ein*...

Apoi portativele de început.

Blum închise ochii și își închipui că Leisa strângea partea ei de partitură în pumn când gloanţele o răpuseseră. Ştia, în inima lui, că aşa se întâmplase.

Doi soldaţi trecură grăbiţi, iar el se ridică. Cei doi îl salutară.

— Domnule.

Blum îi salută și el.

Sunt sigur că ţi se va accepta cererea de relocare la Fort Ritchie, dacă vrei să mergi pe drumul acela.

Își aminti de bar mitzvah-ul lui în Cracovia, când vorbise de Aliyah – ca toţi evreii, şi el făcuse promisiunea de a merge în Ţara Sfântă într-o bună zi. O promisiune pe care mulţi nu și-o respectă niciodată. Poate că misiunea aceasta era aliyah pentru el – să își onoreze părinţii și moartea lor. Aceasta era soarta lui. Nu să meargă în Ierusalim, în Ţara Sfântă, ci într-un lagăr din pădurile din sudul Poloniei, unde se petreceau lucruri groaznice.

Pământul făgăduinţei pentru el.

Pentru a-l găsi pe acest singur om.

Fără vreun bilet de întoarcere.

Împături din nou partitura Leisei și o băgă în portofel, lângă fotografia ei. Stingând ţigara, își luă chipiul și dădu să intre înăuntru, dar se opri pentru o secundă. Faptul că se gândise la ea, ceea ce încerca să nu facă prea mult zilele acestea, îi umplu ochii de lacrimi.

La câteva luni după ce aflase de soarta surorii lui, primise şi vestea despre Chaim Weissman: murise în urma unei căzături de pe un acoperiş, pe strada Limanowa, în timp ce fugea de nemţi, chiar în dimineaţa când familia lui Blum fusese ucisă.

Când acel camion cu trupe ajunsese în faţa clădirii lor şi nemţii porunciseră tuturor să iasă afară, *Schnell!*, probabil că Leisa aşteptase, exact aşa cum o rugase Blum să îi promită. Se ascunsese în casa scării, sperând. Poate chiar până în clipa când ei dăduseră buzna în casă şi o târâseră afară, ţipând.

El o să vină, o să vină, probabil că își spusese în sinea ei. *Nathan mi-a promis.*

Chiar şi în timp ce erau aliniaţi la perete şi ciuruiţi.

14.

Înainte de începerea turei lui în dimineaţa următoare, Blum merse în clădirea principală și întrebă de biroul Căpitanului Strauss, care se dovedi a

fi o gheretă mică şi slab luminată la etajul trei, în capătul unui coridor lung. Blum rămase în faţa biroului câteva secunde, ţinându-şi chipiul în mână, apoi bătu la uşă.

Căpitanul ridică privirea din hărţi şi rapoarte şi păru încântat să îl vadă.

— Locotenente.

Biroul lui Strauss se afla parcă la o lume distanţă de al șefului său. Singura sursă de lumină era o lampă de pe masa metalică, lângă razele care pătrundeau prin obloanele ferestrei. Un perete era acoperit de rafturi ticsite de cărţi greoaie. O hartă a Poloniei şi o alta a Europei acopereau un alt perete. Pe masa de scris, Blum zări două fotografii înrămate. O femeie cu părul negru, frumoasă – cel mai probabil soţia căpitanului – şi doi copii mici, iar în cealaltă fotografie un cuplu în vârstă. Bărbatul purta un costum negru şi avea o barbă scurtă, iar soţia lui, o rochie albă şi pălărie.

Strauss se împinse cu scaunul din spatele mesei, aşteptând.

— Deci, când trebuie să plec? spuse Blum.

Căpitanul zâmbi, se ridică şi întinse mâna.

— Poimâine. Cel puţin spre Marea Britanie. Misiunea este stabilită pentru sfârşitul lunii mai. Adică avem două săptămâni să ne pregătim acolo, să te familiarizezi cu terenul şi cu lagărul. Să ştii la ce să te aştepţi înăuntru. Va trebui să slăbeşti câteva kilograme. Nu ar trebui să fie prea greu, cu ce ne dau să mâncăm zilele astea.

Blum rânji.

— Șeful va fi încântat. Al naibii de încântat, spuse Strauss, aşezându-se pe marginea biroului. Va dori să te felicite el însuși, desigur, dar astăzi este la Casa Albă. Poţi să îmi arăţi încheieturile tale, te rog?

— Încheieturile...? Blum întinse mâinile.

Strauss încuviinţă din cap, întorcându-i mâna stângă cu palma în sus. Nu ai vreo problemă cu acele, nu?

— Cu acele... Nathan dădu din cap. Nu, de ce?

— Nu îţi face griji. Îţi vom explica mai târziu. Ştiu că totul se petrece foarte repede pentru tine. Există cineva aici care ar trebui să ştie de tine?

— Aici...? Adică în America? Doar un prieten, poate. Nimeni special. Poate vărul meu şi soţia lui, din Chicago. Ei m-au adus în ţară.

— Hai să ne asigurăm că ţinem pentru noi motivul real al călătoriei tale. Ce-ar fi să le spunem, pur şi simplu, că eşti transferat cu serviciul? E un lucru foarte comun în zilele noastre, nu trebuie să mai dăm alte detalii.

— Înţeleg.

— A, şi mai este ceva... Strauss se întinse peste birou şi deschise un dosar, din care scoase o fotografie. Presupun că acum nu mai există niciun motiv pentru care să nu îţi arătăm asta.

Era fotografia unui bărbat de vârstă mijlocie, în jur de cincizeci de ani. Un chip obosit, dar plăcut, obraji uşor lăsaţi, ochelari cu rame subţiri, păr cenuşiu, pieptănat într-o parte.

— El este omul tău, spuse căpitanul. Deşi e posibil să nu mai arate la fel acum.

Blum analiză fotografia.

— Nu îţi face griji, până vom termina îi vei fi reţinut fiecare rid de pe faţă.

— Cum îl cheamă? întrebă Blum.

Bărbatul părea blând, dar ochii îi erau serioşi, înţelepţi. Pe o parte a nasului avea o aluniţă. Blum se întrebă cine era acest om şi ce anume ştia el de îl făcea, mai presus de oricine altcineva, să merite ca Nathan să îşi rişte viaţa pentru salvarea lui?

— Numele lui este Mendl, cu un singur „e”. Alfred. Este profesor. Din Lvov. Mă tem că, deocamdată, asta e tot ce-ţi pot spune.

— Mendl..., bâigui Blum. Care este domeniul lui de activitate?

— Fizica electromagnetică. Ceva destul de sofisticat. Ştii ceva despre asta?

— Ştiu că un măr cade pe pământ dacă îl scapi.

Strauss rânji.

— Cam atât ştiu şi eu. Dar o mulţime de oameni foarte inteligenţi de aici spun că ceea ce ştie Mendl este indispensabil. Şi că merită să facem orice ne stă în putinţă ca să îl aducem în Statele Unite. Cred că ar trebui să ştii, Nathan – sper că este în regulă că îţi spun aşa, o să fim în permanenţă împreună pentru următoarele două săptămâni – că această misiune, oricât de dificilă ar părea, are implicaţii până la cel mai înalt nivel. Şi nu doar în clădirea aceasta, dacă înţelegi ce vreau să zic. Tot ce pot să îţi spun este că, acceptând să participi, îi faci ţării tale o mare favoare.

Blum încuviinţă din cap şi simţi un fior de mândrie.

— Vă mulţumesc, domnule.

— Ceea ce m-ai întrebat ieri... Strauss se aşeză pe scaun şi îl privi. Dacă sunt evreu. Tatăl meu este cantor. Întoarse fotografia cu cuplul în vârstă spre Blum. Congregaţia lui este în Brooklyn. Templul Beth Shalom. Toată lumea îl întreabă mereu de ce...? De ce nu facem mai mult ca să ajutăm? Atât de multe lucrurile groaznice care se întâmplă în Europa ies la iveală. Eu îi spun că nu stăm degeaba, dar ştiu, în inima mea, că nu există nicio soluţie. Să scurtăm blestematul ăsta de război cât de mult putem şi să îi alungăm pe nazişti de la putere este singura soluţie. Iar asta... ceea ce ne ajuţi tu să facem, dacă ne reuşeşte – deşi nu îţi pot explica pe deplin detaliile mizei – va face mai mult decât orice ar putea face vreodată oricare dintre noi. Te rog..., Strauss se întinse peste birou şi luă înapoi fotografia lui Mendl, zâmbind

oarecum trist. Momentan, este singura fotografie pe care o am cu el. Nu îţi face griji, vei şti fiecare por de pe faţa lui până vei pleca. Îl voi informa eu pe ofiţerul tău superior. Presupun că există cineva care îţi va lua locul?

— Mojowitsky, spuse Blum. Este în EU-4. Este destul de bun.

— Bine, atunci... Căpitanul OSS încuviinţă din cap şi se ridică.

Blum se ridică şi el.

— Dacă nu te deranjează, spuse căpitanul, scoţându-şi ochelarii, sunt curios într-o privinţă...

— Care anume?

— Presupun că amândoi ne-am gândit la riscurile a ceea ce vei face. Pot doar să îmi închipui, pentru că Generalul Donovan şi cu mine nu ţi-am prezentat atât de atrăgător propunerea noastră...

— Vreţi să ştiţi de ce am fost de acord să plec?

— Da. Ţinând cont, desigur, de faptul că eu însumi m-aş înscrie într-o secundă, dacă aş fi ceea ce caută ei.

Blum zâmbi uşor. Privirea îi căzu pe rafturile din fier aliniate de-a lungul peretelui. Printre dosare şi cărţi masive, zări câteva volume în ebraică, legate în piele. Strauss era fiul unui cantor.

— Văd un Talmud. Se întâmplă să aveţi şi o Mişna aici?

Mişna Sanhedrin era cea mai veche culegere scrisă de dogme ale dreptului religios ebraic, din Tora, ceva ce fiul unui cantor citise probabil la primele sale lecţii.

— Pe undeva, răspunse căpitanul ridicând din umeri. Poate.

— Capitolul 4, versetul 5. Blum se ridică. Nu pot să vă explic mai bine altfel.

— Capitolul 4, versetul 5... O să văd dacă pot să găsesc o Mişna. Altceva?

— Nu, domnule. Strauss îl salută, iar Blum îi întoarse salutul. De fapt, ar mai fi ceva..., spuse el, întorcându-se în pragul uşii. Mă tem de ceva.

— Sper că nu de spaţii înguste, spuse căpitanul. Este posibil ca lucrurile să devină destul de înghesuite odată ce te lăsăm acolo.

— Nu. Blum dădu din cap şi zâmbi. De înălţime.

•

După plecarea locotenentului, Strauss rămase aşezat la birou pentru mult timp. Se simţea de-a dreptul optimist. Catfish era din nou în cărţi! Luă telefonul pentru a-i da vestea lui Donovan – şeful avea să fie în extaz – dar apoi se gândi mai bine şi puse receptorul jos. Se ridică de pe scaun şi merse la rafturi, căutând ceea ce îi spusese Blum. Mişna era ultima pe un rând de cărţi. Strauss nici măcar nu ştia de ce o avea. În mod sigur nu pentru că îl încerca vreun sentiment religios în ultima vreme. În ultimii trei ani, mersese

la templu doar cu ocazia sărbătorii Iom Kipur[9]. Poate pentru a-şi mulţumi tatăl, care îi dăruise lui Strauss cărţile sfinte înainte ca băiatul să plece la datorie, şi care era dezamăgit că fiul lui, după ce terminase dreptul şi începuse să îşi servească ţara, se îndepărtase de credinţă.

„Într-o zi te vei întoarce, ai să vezi”, îi spusese tatăl lui.

Mişna Sanhedrin.

Strauss luă cartea de pe raft şi se aşeză din nou pe scaun, răsfoind volumul legat în piele până găsi ceea ce căuta: capitolul 4, versetul 5.

Era despre povestea lui Adam. Un învăţăcel anonim – Strauss habar nu avea cine – îşi scrisese pe marginea paginii comentariul despre text cu roşu.

Găsi pasajul menţionat de Blum şi începu să citească, zâmbind. Ştia exact ce urma; era una dintre primele învăţături care îi fuseseră şi lui băgate în cap la şcoala religioasă.

Se gândi la Blum, la familia pe care o lăsase în urmă. Toţi erau morţi acum. Dar băiatul se simţea responsabil pentru ei. Era un lucru foarte curajos ceea ce făcea. Dar nu atât de curajos când ai pierdut totul. Totul în afară de un singur lucru. Singurul care mai conta.

— Dumnezeu să te apere, şopti Strauss. Să ne apere pe toţi.

După care citi următorul pasaj, deşi îl ştia deja pe de rost:

> *Din acest motiv, la început a fost creat un singur om. Ca să ne învețe că cine distruge o viață e considerat de Scriptură ca și cum ar distruge o lume întreagă; iar cine salvează o viață e ca și cum ar salva o lume întreagă.*

---

[9] Ziua ispăşirii – este cea mai însemnată dintre cele trei mari sărbători evreieşti. Este o sărbătoare deosebit de sobră şi austeră, care cuprinde un post absolut de 25 de ore, care marchează ziua ispăşirii. În Tora este numită Yom haKippurim. (n.t.).

PARTEA A DOUA

15.

Aprilie

În blocul 36, în baraca unde erau 250 de oameni, câte doi în pat, Alfred calculă că era în lagăr de trei luni. Tăioasa iarnă poloneză se îmblânzise în sfârşit, iar noroiul de pe jos începuse să se dezgheţe.

Nemţii îi luaseră cărţile, lucrările, totul, în prima zi în care sosise acolo. Probabil că toate sfârşiseră în foc, ca nişte gunoaie oarecare. Dacă ar fi avut măcar o idee despre ce erau... Cu toate acestea, Alfred simţea o mică satisfacţie – rezultatul ar fi putut fi altul dacă monştrii aceştia ar fi reuşit să-i folosească munca în beneficiul lor.

Umbla vorba, încă de pe vremea când el era în Vittel, că nemţii făceau progrese în crearea unui izotop fisionabil. Alfred ştia că munca la acest izotop avea loc într-un laborator din Haigherloch, pe râul Eyach, folosind apă grea din Norvegia. Dar îmbogăţirea uraniului era doar primul pas dintr-un proces foarte lung. Trebuiau să extragă plutoniu din uraniu şi apoi să separe izotopul fisionabil, cunoscut drept U-235, din vărul lui mai greu, U-238, despre care el auzise că Fermi[10] îl izolase cu succes la ciclotronul său din Chicago. Iar ca să faci acest lucru, existau câteva metode netestate. Puteai bombarda izotopii cu unde electromagnetice. Lawrence[11] demonstrase că un atom încărcat cu sarcină electrică, călătorind printr-un câmp magnetic, se mişcă într-un cerc a cărui rază este determinată de masa sa. Atomii mai uşori U-235 ar forma un arc mai îngust decât cei mai grei, U-238. Dar putea durea ani întregi să separi cantităţile necesare.

Apoi mai era difuzia termică, circulând hexafluorura de uraniu între cămăşile de răcire şi aburul de înaltă presiune.

---

[10] Enrico Fermi, fizician italian naturalizat în Statele Unite, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică în anul 1938, descoperitorul fisiunii nucleare. A fost creatorul primului reactor nuclear şi a avut un rol important în Proiectul Manhattan. (n.t.).

[11] Ernest Orlando Lawrence, fizician american, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică în 1939, cunoscut pentru inventarea, utilizarea şi îmbunătăţirea ciclotronului, precum şi pentru lucrările sale din domeniul separării izotopilor de uraniu în cadrul Proiectului Manhattan. (n.t.).

Dar cercetările lui Alfred arătaseră că cea mai bună cale de a face acest lucru era prin difuzia gazoasă, ceea ce însemna că izotopii necesari puteau fi separaţi pompând uraniu în formă gazoasă spre o barieră poroasă, moleculele mai uşoare trecând prin ea mult mai repede decât cele grele. Viteza de difuzie a unui gaz este invers proporţională cu rădăcina pătrată a masei lui nucleare. Mai devreme sau mai târziu, toţi se vor lovi de problema aceasta. Nemţii, americanii şi britanicii. Deşi Alfred auzise că, după ce scăpase din Danemarca ocupată și fugise în Londra, Bohr[12] era acum în Statele Unite – poate că Aliaţii îşi uniseră eforturile. Şi erau doar doi oameni în lume care lucraseră la acest tip de cercetare. Despre celălalt, Bergstrom, Alfred auzise că e de partea naziştilor acum. Pentru Bergstrom contase întotdeauna doar munca lui – indiferent cine o finanţa. Şi să rămână în viaţă. Alfred auzise că şi americanii făceau progrese.

Ştia acum, în timp ce nota nişte formule în lumina vagă a înserării, că ar fi trebuit să plece din Polonia în urmă cu mult timp. Toată lumea îl îndemnase să o facă. „Vino în Copenhaga", îi spusese Bohr. „Poţi să lucrezi cu mine. Marte şi Lucy vor fi mai în siguranţă aici". Dar Lvov era casa lor. Marte avea familia acolo. Îşi construiseră o viaţă acolo. Vreme de doi ani fuseseră în siguranţă, protejaţi de ruşi, prin pactul de neagresiune sovieto-german. Dar de îndată ce ruşii îşi luaseră tălpăşiţa, călătoriile în Europa deveniseră imposibile. Într-o zi, bărbaţi în cămăşi maronii cu zvastici dăduseră buzna în biroul lui şi îi spuseseră că nu mai este profesor, ci doar un jidan bolşevic. Îi aruncaseră cărţile de pe rafturi şi îi distruseseră lucrările – slavă Domnului că el ţinea întotdeauna lucrările cu adevărat importante acasă – şi îl împinseseră pe scări. Chiar în faţa doamnei Zelworwicz, cu care el lucrase în laborator vreme de 11 ani. Alfred fusese norocos. Mulţi dintre colegii lui fuseseră târâţi afară, în piaţă, şi împuşcaţi. În curând, toţi evreii fuseseră forţaţi să se mute în ghetou. Circulau zvonuri despre deportări în masă în lagăre.

Apoi, două luni mai târziu, un emisar de la ambasada Paraguayului în Varşovia reuşise să îl găsească şi îi explicase, într-o cafenea de pe strada Varianska, că „am găsit o soluţie".

Alfred se gândise să înceapă o viaţă nouă în America, împreună cu Marte şi Lucy. Poate chiar să obţină un post de profesor, la Universitatea din Chicago, alături de Fermi. Sau în California, unde s-ar fi reunit cu Bethe şi Lawrence. Poate chiar cu Bohr. Toţi laureaţi ai Premiului Nobel. Ca om de ştiinţă, el nu se ridicase niciodată la nivelul lor, desigur, când venea vorba

---

[12] Niels Bohr, fizician danez de origine evreiască (din partea mamei), care a avut contribuţii esenţiale la înţelegerea structurii atomice şi a mecanicii cuantice. A fost autorul modelului atomic care îi poartă numele. (n.t.).

despre partea teoretică. Dar, ca cercetător, și munca lui era valoroasă. Iar acum uite...

Alfred privi abătut în jurul lui, în baracă. Oameni care își târau picioarele înapoi la paturile lor, epuizaţi, ca niște fantome lipsite de suflet. Cei unul sau doi care aveau să dea ceva la schimb pentru ţigări trăgeau lacomi din ele. Doi muriseră chiar în ziua aceea în sectorul lui de activitate. Unul în urma unei lovituri cu bâta în cap – căzuse lat pe loc; celălalt, pur și simplu, de epuizare, renunţase și fusese împușcat.

Da, Alfred așteptase prea mult.

Marte era moartă. Știa asta în adâncul sufletului, la fel de clar ca imaginea ei frumoasă pe care o avea în faţa ochilor. Marte se îmbolnăvise la Vittel, iar starea i se agravase în timpul călătoriei cu trenul. Animalele astea nu iroseau nici măcar o supă pe bolnavi. Singurul motiv pentru care el fusese trimis în colţul celor cărora li se permitea să trăiască era că vorbea germană la fel de bine ca un nativ, o marfă preţuită în lagăr.

Și Lucy... blânda și frumoasa lui Lucy. Cel mai probabil, și ea pierise. Alfred se căsătorise târziu, iar fiica lui fusese ca un dar neașteptat, o comoară nepreţuită – de parcă ar fi descoperit teoria atomică și principiul originilor în același timp. La puţin timp după ce ajunseseră aici, Alfred primise vorbă de la soţia unui camarad de baracă că Lucy căpătase tifos, ceea ce era o sentinţă la moarte în locul acesta. Și forţa lui Alfred începuse să se stingă. Și de ce nu? Ce rost mai avea să rămână puternic și să trăiască? În fiecare zi dispăreau alte sute de oameni. Blocuri întregi. Gardienii spuneau că fuseseră transferaţi în alt lagăr de muncă. În cel din apropiere, la Monowitz. „Sunt fericiţi acolo”, li se spunea. Dar toată lumea știa. Duhoarea emanată din clădirea cu acoperiș plat, de lângă poartă, era îngrozitoare, iar dâra neagră de fum care venea dinspre închisoarea vecină din vest, Birkenau, și plutea deasupra lagărului, le amintea zilnic de ce se întâmpla acolo. *Himmelstrasse.* Drumul către rai, așa era numit. Și toţi aveau să meargă pe el în curând.

Drumul către moarte ar fi fost un nume mai potrivit.

În urmă cu o lună sau două, Alfred începuse să pună cap la cap părţi din munca lui, scriindu-le pe orice bucată de hârtie găsea. Parcurse în mintea sa sute de progresii, zece ani de cercetări, începând cu presupunerile de bază: Viteza de difuzie a gazelor este invers proporţională cu rădăcina pătrată a densităţilor lor – Legea lui Graham; diversele metode de a izola izotopul necesar U-235 de vărul lui mai greu, U-238. Toate mâzgălite pe spatele etichetelor alimentare furate din bucătărie sau pe listele de apel mototolite și lăsate în zăpadă. Rescrisese nesfârșitele succesiuni de formule și ecuaţii. Trasase schiţe aproximative ale izotopului trecând prin diversele stadii

radioactive; viziunea lui pentru genul de membrane de care ar fi nevoie pentru ca izotopul să treacă; își scrisese până și propriile gânduri despre posibilitățile declanșatoare pentru „dispozitivul" adevărat, după cum îl numeau ei, în cea mai teoretică formă a sa: un dispozitiv care, teoretic, ar valorifica uriașa energie explozivă creată de reacțiile în lanț provocate de izolarea izotopului. Alfred discutase această posibilitate pentru prima dată cu Szilard[13], la o conferință în Manchester, în '35. Rescrisese mare parte din cercetările lui timpurii în minte. Discursurile lui în cadrul Academic Scientifica și cursurile pe care le ținuse. Munca lui alături de Otto Hahn și Lise Meitner la Institutul Kaiser Wilhelm, din Berlin. Zece ani de cercetări – orice își putea aminti din ei – ținuți în sertarele creierului său. Măcar îl țineau întreg la minte. Scrisese totul pe hârtie și le vârâse într-o cutie metalică de cafea, pe care o ascundea în podeaua de sub patul lui, acoperind-o de fiecare dată când fie gardienii SS, fie răutăciosul lor kapo[14] ucrainean, Vacek, intra în încăpere.

Probabil că toată lumea din jur îl credea jalnic – bătrânul profesor, mormăind în sinea lui, într-o lume îndepărtată, mâzgălindu-și ecuațiile și argumentele. *Și cu ce scop*? se întrebau ei chicotind. Erau numai aberații, care în curând aveau să moară odată cu el aici.

Dar nu erau aberații, nici măcar o singură cifră din toate scrierile lui. Totul însemna ceva și trebuia salvat. Viața aici era guvernată de un regim zadarnic și absurd: trăiește încă o zi, dormi și apoi ia-o de la capăt. Evită contactul vizual cu gardienii și încearcă să supraviețuiești. *Schnellen.* Pe repede înainte. Și mai repede.

Dar gândurile trebuiau să continue, nu? Era un principiu de bază al existenței. Chiar și numai pentru a funcționa ca declarație răspicată că viața lui însemnase ceva. Sau că în toiul acestui iad încă mai exista speranță; sau în toiul haosului, ordine. Așadar, în fiecare după-amiază, se arunca în patul lui de cazarmă, cu picioarele umflate și pline de răni de la saboții din lemn care nu erau pe măsura lui. Se întorcea cu spatele la colegul de pat și scria orice își amintea. Pentru că Alfred știa că, în mâinile potrivite, aceste „aberații" ar fi putut însemna totul. Cineva ar plăti o avere pentru ele. Dar, cu fiecare nouă zi, Alfred simțea că voința îi scade din ce în ce mai mult.

---

[13] Leo Szilard, fizician evreu născut în Ungaria și emigrat în Statele Unite. A formulat ipoteza existenței reacțiilor nucleare în lanț și, împreună cu Enrico Fermi, a construit primul reactor nuclear. A redactat o scrisoare, semnată de Albert Einstein, în urma căreia a fost inițiat Proiectul Manhattan. După realizarea bombei atomice a pledat împotriva utilizării ei în război. A considerat lansarea primei bombe asupra orașului Hiroshima drept o eroare, iar lansarea celei de-a doua, la Nagasaki, drept o barbarie. (n.t.).

[14] Prizonier evreu în lagăre căruia i se ofereau privilegii în schimbul supravegherii celorlalți prizonieri la muncă. (n.t.).

Datorită vârstei înaintate şi a faptului că vorbea germană, îi fuseseră atribuite sarcini mai uşoare, dar el nu ştia cât va mai supravieţui. Într-o bună zi, ştia că avea să fie cel care se va uita, pur şi simplu, la pistolul aţintit spre el şi va renunţa.

— Profesore... Ostrow, un fost bibliotecar din Slovacia şi cel mai priceput furaj or din baracă, îngenunche lângă el şi îl întrerupse din muncă. Ai vrea să te ospătezi cu o mică gustare? Bucătarul nostru a riscat foarte mult ca să facă rost de această delicatesă rară.

Slovacul îi arătă o coajă crocantă de brânză învelită într-un şerveţel soios, probabil furată din gunoiul nemţilor – preţuită aici de parcă ar fi fost caviar.

— Dă-i-o lui François sau lui Walter, spuse Alfred. Cei doi arătau de parcă fiecare zi ar putea fi ultima pentru ei. În plus, eu nu am nimic de dat la schimb.

— Nimic? Glumeşti, cred, spuse furajorul astfel încât să îl audă toţi cei din jur. Două dintre formulele tale şi este a ta. Îmi dai o ecuaţie întreagă şi îţi aduc un biftec.

Câţiva dintre vecinii lor râseră.

— E egal mc pătrat, îi spuse Alfred. Ce zici de asta? Şi, te rog, biftecul meu să fie mai în sânge.

Şi mai multe râsete în jur. Era bine să râzi aici, din orice motiv, chiar dacă tu însuţi erai motivul de glumă.

Brusc, râsetele încetară, întrerupte de sunetul fluierelor. Gardienii dădură buzna în bloc, lovind zgomotos cu bastoanele în pereţi şi uşi.

— Toată lumea afară! Afară, mizeriilor! *Schnell.*

Inimile tuturor încremeniră. Fiecare fluierat, fiecare lucru neaşteptat venit din partea nemţilor îi îngrozea pe toţi, făcându-i să se teamă că timpul li se scursese, în cele din urmă.

Hauptscharführer Scharf intră în bloc însoţit de doi gardieni şi Vacek, kapo-ul lor fără suflet, care venea alene în urma lor. Se purta de parcă singura lui răsplată pentru faptul că petrecea războiul în lagărul acesta infect era să provoace cât mai multă durere şi suferinţă prizonierilor. Alfred îl văzuse cu ochii lui executând cel puţin 20 sau 30 de oameni, pentru simplul faptul că scăpaseră lopata din mâini după zece ore de muncă grea fără un strop de apă. Sau când el striga „Schnell! Schnell!”, iar vreun prizonier se împiedica sau rămânea în urmă. Vacek era un criminal meschin din Smolensk, care aici se transformase într-o ameninţare de temut. Avea o metodă eficientă, din două mişcări, de a ucide prizonierii lovindu-i cu bastonul: o lovitură în spatele picioarelor, pentru a-i pune în genunchi, şi apoi una la ceafă, cu care îi termina. Lui Alfred nu îi venea să creadă că un evreu, indiferent cât de mârşav, putea să se poarte atât de josnic cu un altul.

Cu toţii aveau să moară aici la un moment dat, până şi cei care ocupau postul de kapo. De ce să prelungească agonia provocând suferinţă altora?

— *Aussen*! *Aussen*! Afară! Afară! urlau nemţii, lovind cu bastoanele în pereţi şi în paturile din lemn. *Schnell*!

Alfred îşi ascunse hârtiile înapoi în podea, sub patul său, şi puse scândura la loc. Merse să se alăture şirului de oameni de afară.

— Mai repede, mai repede, viermi păduchioşi. Gardienii îi împungeau cu bastoanele în coapse. Fugiţi! Asta înseamnă şi tu, moşule. Acum!

Deşi era aprilie, aerul era încă rece noaptea, iar prizonierii se priviră îngrijoraţii unii pe alţii, îngrămădindu-se ca să se încălzească. Orice schimbare de rutină era întotdeauna motiv de panică. Cu toţii aşteptau temutul semnal să mărşăluiască. Ştiau încotro. Oricum, era doar o chestiune de timp, iar toată lumea ştia că, la un moment dat, timpul fiecăruia avea să se scurgă.

— Alinierea! urlară gardienii, împungându-i cu bastoanele.

Toţi prizonierii se înşiruiră într-un rând.

— Şi cum e friptura aia acum? îl întrebă Alfred pe Ostrow, care nimerise lângă el. Afurisitul mărunţise coaja de brânză în bucăţi mici în pantaloni şi lăsase firimiturile să cadă pe pământ, pe cracul pantalonilor, ascunzându-le acum în praf cu saboţii.

— Poate puţin cam tare, profesore, ca să fiu sincer, răspunse el cu un rânjet complice.

După câteva minute, deveni limpede că nu le venise sfârşitul, era doar o inspecţie. Cu toate acestea, dacă gardienii găseau ceva, tot era motiv de panică. Prizonierii îi auzeau lovind şi distrugându-le paturile, întorcând cu susul în jos saltelele infestate cu purici şi lovind în podea cu bastoanele, în căutare de ascunzători.

— Poate a trăncănit bucătarul, şopti Ostrow, aplecându-se spre Alfred.

— Nu cred, răspunse el. Nu cred că mâncare caută ei acum.

Vacek îl împunse în spate cu bastonul.

— Linişte!

După câteva momente, se auziră strigăte în bloc, apoi glasul agitat al lui Scharf. Tuturor li se încleştară stomacurile. Sergentul ieşi afară ţinând în mână o lamă improvizată din capacul unei conserve de mâncare. Prizonierii o foloseau pentru a tăia cojile de pâine sau brânză furată care ajungeau la ei.

— Pot să întreb a cui este asta? întrebă sergentul major, ţinând lama în sus.

Privirea lui acuzatoare scană şirul de oameni. Cu ochii aprigi, nasul plat şi buze groase, ticălosul arăta ca un măcelar. Toţi încremeniră, nimeni nu scoase un sunet. Era un lucru obişnuit ca un întreg bloc să fie pedepsit

pentru ofensa unui singur prizonier. Nu voiai să îl superi pe Scharf când îl apucau pandaliile.

— Vorbiţi! le porunci kapo Vacek, plimbându-se printre prizonieri, cu mâna pâlnie la ureche. V-a mâncat pisica limba? Nu aud pe nimeni?

Îi tachina ca pe nişte copii, ceea ce nu îi făcea decât să îl urască şi mai tare. Vacek se opri în spatele lui Ullie, un brutar din Varşovia, unul dintre prietenii lui Alfred.

— Ai ceva de spus, brutarule? îl întrebă el la ureche.

Brutarul închise ochii. Lama era a lui. Ştia că pentru el venise sfârşitul.

— Nimic? Vacek îl lovi cu bastonul în spatele picioarelor, punându-l în genunchi.

— Este doar pentru mâncare, Herr Hauptscharführer, spuse rugător Ullie, recunoscându-şi fapta. Nimic mai mult, jur.

În ochi i se citea groaza. Cineva îl dăduse în gât.

— Doar pentru mâncare, am auzit bine...? Scharf încuviinţă agreabil din cap, dar toată lumea ştia că e doar o prefăcătorie. Păi, atunci e în regulă. Nu-i aşa, Vacek? Adică, dacă este doar pentru mâncare... Doar că un cuţit adevărat este mult mai bun pentru tăiat mâncare.

Tonul îi era batjocoritor, evident. Îi dădu ocol lui Ullie.

— Nu eşti de acord că un cuţit adevărat este mai bun, brutarule?

— Ba da, domnule, desigur.

Era o glumă – una tristă. Aveau voie să umble doar cu linguri pentru canciogul de supă din cartofi putrezi şi, dacă aveau noroc, o fărâmă de carne oribilă pe fundul vasului.

— Nu eşti de acord, Herr Vacek?

— Ba da, domnule.

Ucraineanul încuviinţă din cap, ochii luminându-i-se de dorinţa slugarnică de a le face pe plac şefilor nemiloşi.

— Vă rog, domnule...

Ullie îşi plecă resemnat capul, ştiind ce îl aşteaptă. Ochii lui îi întâlniră zadarnic pe ai câtorva prieteni, luându-şi rămas-bun.

— Herr Hauptscharführer!

Un alt gardian ieşi din bloc ţinând în mână o cutie metalică, în care Alfred ştia că erau scrierile lui. Încremeni. Scharf dădu din cap şi rânji. Nici măcar nu întrebă ale cui sunt, veni direct lângă Alfred.

— Şi ce avem noi aici, profesore? Ucigaşul SS îl privi duşmănos. Tot cu fanteziile tale idioate? Nu te-am învăţat să renunţi la ele? Luă un pumn de hârtii din cutie şi le mototoli, formând o minge. Pentru un profesor, nu înveţi prea bine. Herr Vacek, ai un chibrit?

— Desigur, spuse ucraineanul şi îi întinse unul.

— Sunt simple mâzgăliturі, Herr Hauptscharführer, îl imploră Alfred. Nimic altceva. Nu înseamnă nimic pentru nimeni, în afară de mine.

— Aici nu contează absolut deloc cine erai afară, strigă sergentul major. Aprinse un băţ de chibrit şi îl privi pe Alfred cu un zâmbet rece, în timp ce hârtiile fură cuprinse de flăcări. Le dădu drumul pe pământ, marginile încreţindu-se şi transformându-se în scrum. Nu înţelegi? Uită cine erai. Acum eşti doar un muncitor. Un nenorocit de număr. Trăieşti dacă vreau eu. Înţelegi asta?

— Da, Herr Hauptscharführer.

— Nu sunt sigur. Dar îţi amintesc eu. Priveşte!

Îşi scoase pistolul Luger şi îl aţinti spre ceafa lui Ullie.

— Credeai că am uitat de ce am venit, brutarule? Ullie stătea cu capul plecat, aşteptând. Data viitoare când cineva mai vrea să ascundă arme, gândiţi-vă la asta! Scharf apăsă pe trăgaci. Ullie închise ochii şi scoase un scâncet.

Pistolul nu se declanşă.

Scharf înjură şi apăsă din nou trăgaciul.

— Rahat! Împunse ţeava pistolului în capul lui Ullie şi continuă să apese pe trăgaci. Clic, clic, clic. De fiecare dată, pistolul se bloca. Ochii îi erau aprinşi de furie. Caporal, îi strigă el unuia dintre gardieni, dă-mi arma ta!

Rottenführerul veni spre el, descheindu-şi tocul armei. Apoi, din direcţia postului principal de gardă, cineva strigă numele lui Scharf, iar sergentul major se întoarse într-acolo.

— Căpitanul Nieholtz, spuse gardianul. Vă aşteaptă în camera de gardă. Imediat.

Muşchii gâtului lui Scharf se încordară în văzul tuturor. Frustrat, îl lovi pe brutarul îngenuncheat, trântindu-l într-o parte.

— De ce să irosim un glonţ? Treci înapoi în linie, împuţitule. Oricum îţi va veni timpul în curând.

Plecă grăbit şi furios. Vacek îşi legăna bastonul cu un rânjet amuzat.

— Data viitoare, brutarule! Ţi-aş face eu felul, dar dacă a existat vreodată un om care să merite amânarea pedepsei, tu eşti acela. Plecă şi el.

Tremurând, Ullie se rostogoli pe partea cealaltă, alb ca varul. Îşi umpluse pantalonii de rahat.

— Bine-ai revenit printre cei vii, camarade.

Unul câte unul, oamenii îl ajutară să se ridice.

Alfred privi lung la resturile fumegânde ale muncii lui, acum transformată în cenuşă pe pământ. Porni spre ele – poate mai putea salva ceva – dar apoi se opri.

Ce rost mai avea acum? Scharf ar fi trebuit să termine odată cu el, cu o lovitură în cap. Erau construite cuptoare noi în fiecare zi. Oamenii nici măcar nu mai erau aduşi în lagăr; erau trimişi din tren direct la Birkenau şi dispăreau. O sută de mii de maghiari doar în ultima săptămână, aşa i se spusese. Ei toţi aveau să moară aici.

Bietul Ullie, un glonţ în cap ar fi fost o moarte atât de rea? Alfred privi rămăşiţele fumegânde ale muncii sale.

Zece ani.

Care era rostul de a mai amâna sfârşitul, putea să îi explice cineva?

16.

În lagăr munca nu se termina niciodată. Şinele de cale ferată erau extinse, ajungând acum până la porţile lagărului vecin Birkenau, unde aveau loc exterminările. Se muncea în două ture, atât ziua, cât şi noaptea. La doar 3 kilometri distanţă se construia o uzină chimică IG Farben. Circula gluma că îi scutea pe nazişti de costurile de transport al gazului letal.

În fiecare zi, după masa de dimineaţă, echipele de muncitori se aliniau. Muncitori în construcţii, electricieni, zugravi, mineri cu sape şi cazmale. Erau strigaţi de pe liste şi număraţi. Apoi se formau şiruri de oameni care porneau în marş spre o nouă zi de muncă de 12 ore, pe fundalul sonor asigurat de o orchestră. Noaptea se întorceau în lagăr epuizaţi, aducând morţii în roabe, pe aceleaşi tonuri muzicale înviorătoare.

Existau şi pauze: înainte ca uneltele şi instrumentele de lucru să fie adunate, în minutele de după strigarea listelor sau după o masă. Sau în timpul programului de lucru, dacă erai în tura de noapte. Iar dacă te internai la infirmerie pentru o zi sau două, erai ca în vacanţă.

Ultima sarcină atribuită lui Alfred, datorită vârstei lui, era să cureţe de noroi bicicletele ofiţerilor. În fiecare zi lustruia la nesfârşit, răzuind noroiul de pe roţi. În săptămâna de după inspecţia lui Scharf, în timp ce înlocuia o anvelopă spartă, primi ordin de la Obersturmführer Meitner să însoţească un prizonier bolnav la infirmerie. Acolo dădu peste un mic grup de oameni care urmăreau doi prizonieri jucând şah.

Unul era un bărbat de vârstă mijlocie, cu ochi sobri şi o expresie serioasă – se spunea că e campionul lagărului. Celălalt era un băiat, nu avea mai mult de 16 ani, după câte se părea. Jucau cu pietre sculptate în forma pieselor, pe o tablă de şah improvizată din carton. Nemţii le permiteau jocul de şah. La fel cum permiteau, chiar solicitau, ca orchestra să cânte în timp ce soseau

noi trenuri cu prizonieri sau când grupurile de muncitori mărşăluiau la treburile lor. Muzica transmitea o senzaţie, fie ea şi măruntă, de normalitate cotidiană şi chiar cultură în lagăr, în decorul morţii şi demenţei colective. Se spunea că nivelul la care se juca şah era foarte înalt şi, din când în când, chiar şi gardienii SS îşi odihneau bastoanele şi armele şi urmăreau partidele. Se auzea că până şi doctorul Mengele era interesat, ocazional, de şah. Erau ca gladiatorii Romei Antice: cu cât câştigai de mai multe ori, cu atât mai mari erau şansele să fii ţinut în viaţă.

După ce îşi duse pacientul la infirmerie, Alfred îşi croi drum prin mulţime, pentru a urmări partida. Nu mai jucase de pe vremea când era la universitate, dar era un joc intrigant. O tăcere deplină se aşternuse peste toţi. Ofiţerii SS şi prizonierii umili, care de obicei trăiau în frică din cauza lor, stăteau acum laolaltă şi comentau cu cei din jur, complet fascinaţi. Când Alfred ajunse acolo, partida era deja în plină desfăşurare. După fiecare mutare, jucătorul mai în vârstă îşi scotea ochelarii cu ramă subţire şi îşi frământa faţa cleioasă, trădându-şi emoţiile. De partea opusă, tânărul său oponent avea un aer relaxat. Chiar şi un începător îşi putea da seama că puştiul e în avantaj. Până şi nemţii mormăiau între ei şi dădeau aprobator din cap, în semn de admiraţie pentru dibăcia cu care tânărul jucător îl învingea pe celălalt.

— Eşti sigur că vrei să continui lupta?

Băiatul se lăsă pe spate şi îşi puse mâinile la ceafă.

— Genul ăsta de lăudăroşenie a doborât jucători mult mai buni decât tine, răspunse oponentul său încruntându-se, refuzând invitaţia de a renunţa.

— Pentru că nebunul la cal patru al regelui îţi bagă tura în belea, spuse tânărul.

— Nu sunt prost, răspunse campionul.

— Fără îndoială. Atunci, dacă îmi mut pionul la nebun cinci al reginei şi tu alegi să salvezi tura... sunt sigur că vezi şi singur...

Chiar şi Alfred observă că următoarea mutare a băiatului îi oferea control deplin. Deznodământul era inevitabil.

Jucătorul mai în vârstă îşi mai frecă bărbia câteva momente, amânându-şi soarta, apoi încuviinţă tăcut, cu un oftat învins, întinzându-i mâna tânărului.

— Avem un nou campion! aclamă mulţimea.

— Tânărul rege Wolciek! îl declară un prizonier.

Până şi nemţii vorbeau între ei impresionaţi, doi dintre ei făcând schimb de bancnote – evident, pariaseră pe rezultat. Apoi, gardianul care pierduse pariul se întoarse spre mulţime.

— Distracţia s-a încheiat, rahaţilor. Gata, mişcaţi-vă cururile înapoi la treabă. M-aţi auzit? Ridică bastonul spre câţiva pierde-vară, buna lui dispoziţie stingându-se. Acum!

Acum germanii se puteau întoarce la treaba lor de toate zilele, şi anume de a-i omorî pe toţi.

Pe măsură ce mulţimea începu să se împrăştie, Alfred observă o femeie blondă, atrăgătoare, purtând o rochie cu imprimeu şi un cardigan, care aplaudase apreciativ deznodământul partidei. Ofiţerii SS părură să o întâmpine şi să i se adreseze politicos. După ce mulţimea dispăru, ea se întoarse la infirmerie.

— Drăguţă, nu? Prizonierul de lângă el îl înghionti pe Alfred.

Era un francez cu un triunghi roşu pe uniformă, ceea ce însemna că e prizonier politic.

— Cine este? întrebă Alfred în franceză. O infirmieră? Nu am mai văzut-o până acum.

— Nu ştiu. Francezul ridică din umeri. Dar îi place şahul, asta e clar. Am mai văzut-o urmărind partide înainte. Frumoasă şi deşteaptă, o combinaţie bună, nu?

— Da, o combinaţie bună, răspunse Alfred.

Gândurile îi fugiră imediat la fiica lui, Lucy, şi se întristă.

— Puştiul ăla e o figură, nu? Prizonierul continuă să vorbească pe drum înapoi spre barăci. I-a învins pe toţi cei cu care a jucat aici. Se pare că are memorie fotografică. Pretinde că îşi aminteşte toate partidele pe care le-a jucat vreodată.

— Chiar aşa?

— Am stat odată în bloc cu el. Nu cunoştea pe nimeni acolo, cu excepţia unei singure persoane, un văr din Łódź, parcă. Cineva l-a provocat la un test de memorie. El a spus că acceptă pentru 50 de zloţi de persoană. Noi l-am întrebat de unde putea să aibă el 2000 de zloţi în caz că pierdea, iar neobrăzatul a răspuns: „Ce contează? Nu o să pierd”. Aşa că ne-am băgat toţi. I-am spus numele noastre şi oraşele natale, doar ca să fie mai dificil. Cred că eram vreo 30 acolo. Francezul se opri în faţa unei barăci. Aici e blocul meu. 22.

— Şi...? Alfred îl zori să termine.

Francezul ridică din umeri.

— Puştiul ne-a recitat toate numele corect. Cineva s-a enervat şi i-a acuzat pe el şi pe văru-său că au înscenat totul, aşa că el s-a întrecut pe sine. A recitat, unul câte unul, oraşele de unde am spus fiecare că suntem. Remarcabil, nu...?

— Da, dar eu am cunoscut mulţi tineri şi tinere cu asemenea minţi. Secretul este să îşi pună talentul în folosul a ceva practic.

— Şi tu cu ce te ocupi, dacă nu te superi că întreb? Predai, presupun?

— În prezent, din păcate, lucrez la transporturi. Alfred îi arătă cauciucul unei roţi de bicicletă.

— Da, cu toţii ne-am găsit ocupaţii noi aici, nu-i aşa? Francezul râse. Eu eram primar în oraşul meu.

— Şi cum îl cheamă? întrebă Alfred, scoţându-şi ochelarii şi ştergându-şi fruntea.

— Wolciek, cred, răspunse francezul, pornind spre baracă. Leo. Mai urmăreşte-l jucând, dacă totul merge bine.

Amândoi ştiau exact ce însemna „dacă totul merge bine”.

— Doar păzeşte-ţi banii. S-ar putea să te coste 50 de zloţi.

17.

O săptămână mai târziu, se întâmplă ca Alfred să îl vadă din nou pe băiat jucând, de data aceasta împotriva unui oponent pe nume Markov, un estonian despre care toată lumea spunea că fusese campion local în ţara lui. Leo folosi schema de deschidere indiana regelui şi, spre încântarea mulţimii, îl învinse pe jucătorul mai experimentat din doar douăzeci de mutări.

Până şi Markov aplaudă abilitatea băiatului.

De asemenea, Alfred o observă din nou pe blonda atractivă sprijinindu-se de balustrada scărilor ce duceau spre infirmerie, absorbită de joc. Dar de îndată ce partida se încheie, femeia se întoarse la infirmerie, trecând pe lângă gardienii nemţi, care plecau politicos capul. Probabil că era infirmieră. Sau chiar o doctoriţă nouă aici.

Pe măsură ce mulţimea se împrăştia, Alfred îşi croi drum spre învingător, ale cărui buzunare erau burduşite cu ţigări şi bunătăţi.

— Pot să îţi vorbesc, Pan Wolciek?

— Mie? Vă cunosc, domnule? întrebă băiatul.

Era firesc să fii bănuitor aici. Toată lumea, chiar şi cei în uniformă dungată, voia ceva de la cineva care, credeau ei, i-ar putea proteja, sau care ar fi putut fi spion.

— Păi, cât am lucrat la universităţile Göttingen şi Lvov mi se spunea Herr Doktor Mendl, dar presupun că Alfred, pur şi simplu, este în regulă aici.

— Iar eu eram Leo acasă în Łódź. Băiatul rânji. Dar aici am devenit Regele Leo.

— Ei bine, este o plăcere să te cunosc după oricare dintre nume, tinere. Avea o faţă curată, cu ochi albaştri, sclipitori. Umblă vorba că ai o memorie foarte bună. Fără îndoială, te pricepi la şah.

— Mă bucur dacă mă mai ţine pe aici câte-o zi în plus... În Łódź eram campion junior înainte să fim obligaţi să mergem în ghetou, iar apoi competiţiile s-au rărit până au dispărut de tot. Şahul nu părea atât de important pe-atunci. Dar dumneata, profesore, joci?

— N-am mai jucat de când eram la universitate, recunoscu Alfred. Şi, după cum vezi, a trecut ceva vreme de atunci.

— Păi, aici avem toţi cam aceeaşi vârstă, spuse Leo filozofic, din moment ce nu ştii niciodată când va fi ultima ta zi. Oricum, a fost o plăcere, Herr Doktor, dar, dacă nu te superi, mă tem că trebuie să...

— Eşti la fel de bun la matematică şi ştiinţe precum eşti la jocul de şah? îl întrebă Alfred direct. Nouă ne plăcea să spunem că inteligenţa fără aplicaţie este precum frumuseţea fără bunătate. E o risipă.

Băiatul ridică din umeri.

— Mă tem că educaţia mea a avut de suferit când am fost obligaţi să ne mutăm în ghetou. Cu toate acestea, spuse el rânjind şmechereşte, presupun că ţi-aş putea face o demonstraţie rapidă, dacă eşti curios.

— Aş fi onorat.

Băiatul avea trăsături luminoase, păr blond – dacă era lăsat să crească – o faţă îngustă cu ochi ageri şi, evident, o isteţime la fel de ageră precum cea de care dădea dovadă la şah. Totul amestecat cu o încredere de sine impresionantă.

— Îmi poţi spune data dumitale de naştere, Herr Profesor?

— După cum am spus, sunt un om bătrân. Poate prea bătrân ca să joc jocul acesta cu tine. Dar este 7 octombrie, dacă trebuie să ştii. Cu 14 ani înainte de începutul noului secol.

— Adică în 1886, corect? spuse rapid Leo. Îşi legănă braţele şi făcu o plecăciune. Vezi?

— Vai, asta chiar este uimitor, spuse Alfred, lăudându-l ironic.

— A, te aşteptai la mai mult? Bine, atunci... Deci 7 octombrie 1886. Aşa ai spus, nu?

— Din păcate, spuse Alfred.

— Atunci, stai să văd... Băiatul închise ochii, îşi puse două degete pe tâmple, mişcându-şi în tăcere buzele, de parcă ar fi calculat ceva. Apoi deschise ochii şi spuse: Felicitări, profesore, eşti un om foarte special, pentru că te-ai născut de Sabat.

Alfred făcu ochii mari.

— După calculele mele, pot să spun și că doar unul din șapte oameni se pot lăuda cu acest lucru, spuse Leo rânjind, parcă tachinându-l.

— Primul truc a fost destul de bun, spuse Alfred, fără îndoială impresionat.

Băiatul avea dreptate! Mama lui Alfred întotdeauna glumise că era o minune că el nu se hotărâse să devină rabin în loc de om de știință, din moment ce se născuse chiar de Sabat. Faptul că puştiul trecuse prin atâţia ani, prin cinci decenii, nevoit să ia în calcul și anii bisecţi...

— Este uimitor! Dacă nu te superi că întreb, cum ai reușit? Și fără creion și hârtie, atât de repede?

— Am conceput o formulă. Implică proprietăţi numerice pentru fiecare zi a săptămânii, dar și pentru fiecare secol. În orice an, datele 4/4, 6/6, 8/8, 10/10 și 12/12 tind să cadă în aceeaşi zi. Apoi trebuie să descompui în factori anii bisecţi, desigur. În cazul tău, 14 ani bisecţi. Aşa pot calcula fiecare zi în cap. Deci, ce spui de asta ca „aplicaţie", profesore? întrebă băiatul, jubilând puţin.

— Aş spune că este o formulă destul de solidă, spuse Alfred, dând înciudat din cap. Dacă scopul tău în viaţă e să fii un calendar.

— Și scopul dumitale care e, bătrâne? În timpul care ţi-a mai rămas aici.

— Ce spui să încerci asta...? Era un exerciţiu pe care Alfred li-l dădea doar studenţilor lui eminenţi, ca un mijloc de a calcula primalitatea numerelor. Eu îţi dau un număr, tu îl memorezi.

Leo îl privi lung și ridică din umeri, părând dornic să accepte provocarea.

— Nu ar trebui să fie o problemă.

— Este lung: 9.007.199.254.740.991. Acum repetă-l.

— Atât? Leo ridică din umeri și repetă rapid numărul. Care e șmecheria?

— Acum exprimă acelaşi număr ca multiplu de 2, îl instrui Alfred.

— Hmm... la puterea a doua... Leo îşi ţuguie buzele, gânditor. Nu e uşor. Trase aer în piept, parcă acceptând provocarea, fruntea încreţindu-i-se şi privirea concentrându-i-se. Îşi duse o mână la bărbie. Cât timp am la dispoziţie?

— Un flăcău ca tine... Alfred zâmbi. Nu ştiu, două, trei minute... De cât ai nevoie?

— Două sau trei minute ar trebui să fie în regulă... Băiatul începu calculele, părând să parcurgă multe socoteli abstracte în cap, mormăind numere în sinea lui, mişcându-şi degetul arătător înainte şi înapoi, ca pe un metronom muzical. Timpul trecu.

— Multiplu de 2, ai spus, zise el din nou, părând uşor frustrat. În cele din urmă, doar îl privi pe Alfred, dădu din cap şi ridică din umeri. Ţi-am spus că educaţia mea formală a fost întreruptă de război. Nu e vorba că nu pot

calcula ceea ce mi-ai cerut, doar că... Probabil aş avea nevoie de hârtie şi de puţin mai mult timp. Sunt sigur că o pot scoate la capăt.

— Sunt convins că da. Alfred îl bătu pe umăr. Nu contează, nu este atât de uşor. Gardienii le porunceau tuturor acum să se întoarcă la treburile lor. Putem să mai vorbim altă dată? Aş vrea să discut câteva lucruri cu tine.

— Vrei să te învăţ şah, profesore? Ai spus că au trecut ani întregi de când nu ai mai jucat. Ar putea dura ceva.

— Poate că eu sunt cel care ar vrea să te înveţe ceva pe tine, răspunse Alfred.

— Şi ce anume m-ai învăţa...?

— Fizică electromagnetică.

— Fizică electromagnetică... Leo își dădu ochii peste cap. A, asta chiar este utilă, profesore. Fizica electromagnetică și un bilet de la însuși Reichsführer Himmler te-ar mai putea ţine în viaţă aici încă o zi.

— Nu fi atât de încrezut. Aplicaţiile fizicii electromagnetice sunt vitale. Deci, putem să mai vorbim? Ce spui de mâine? insistă Alfred. Vedea că gardienii își pierduseră buna dispoziţie – își scoseseră bastoanele și împungeau pe toată lumea.

— Mă tem că şahul îmi ocupă mare parte din puţinul timp liber pe care îl avem aici, spuse Leo, ridicând din umeri, parcă cerându-și scuze. Dar mi-a făcut plăcere să discut cu dumneata, profesore. A, și ca să fie clar... Ridică degetul arătător în aer, de parcă și-ar fi adus aminte ceva. Cred că răspunsul pe care îl cauţi este 2 la puterea 53. Nu este așa?

— Poftim? bâigui Alfred, luat prin surprindere.

— Numărul dumitale, profesore. Este 2 la puterea 53, nu? Leo rânji încrezut. Asta voiai să ştii, nu-i aşa?

Alfred rămase cu gura căscată, de parcă ar fi avut o greutate atașată de maxilar. Îi dăduse băiatului doar două sau trei minute... Până și cei mai avansaţi studenţi ai lui ar fi avut nevoie de cel puţin o oră şi de paginile unui caiet întreg pentru a calcula exerciţiul.

— Da, este corect. Gura îi era uscată ca vata. Mă rog, aproape...

— Da, ai dreptate! fu de acord Leo. Ce prost sunt. De fapt, este 2 la puterea 53 minus 1, se corectă el, ochii sclipindu-i victorioși.

Alfred clipi uluit.

— Da, minus 1. Își drese glasul și încuviinţă din cap, ştiind că faţa îi devenise palidă.

— Deci, da, să mai vorbim, profesore, neapărat. Leo se retrase făcându-i cu mâna și rânjind.

Alfred rămase pe loc, captiv între şoc şi uimire. Un zâmbet vag i se strecură pe buze.

— Şi care este data ta de naştere? strigă el după puşti. Dacă nu te superi.

— A mea? spuse Leo. 22 ianuarie, Herr Profesor. Şi ca să fie clar, la douăzeci şi opt de ani *după* începutul noului secol.

— Da, după, desigur...

Alfred îl urmări cu privirea cum dispare în mulţime. De-a lungul anilor întâlnise multe minţi tinere uimitoare. Unii chiar ajunseseră să aibă cariere strălucite. Alţii îşi pierduseră strălucirea în profesii din domeniul dreptului, afacerilor sau administraţiei. Dar puştiul acesta... Da, francezul avea dreptate. Remarcabil. Nu exista alt cuvânt pentru el.

Şi avea doar 16 ani.

18.

Câteva zile mai târziu, un caporal pe nume Langer intră în blocul lui Leo în timp ce puştiul se odihnea după tura de 12 ore de muncă. În ciuda vârstei sale, Leo fusese inclus în echipa de transport motorizat, pentru că, în prima lui noapte aici, spusese că vărul său fusese mecanic în Łódź, ceea ce era adevărat. Aşa că îl însărcinaseră cu asta. Leo fusese nevoit să înveţe totul din mers, cât mai rapid posibil.

— Prizonier Wolciek. Langer se opri lângă patul lui.

— Rottenführer! Leo sări din pat; inima aproape că îi ţâşnise din piept.

— Pune-ţi chipiul. Vii cu mine.

— Unde, Rottenführer, domnule...? întrebă Leo, încercând să îşi alunge teama.

Să fii strigat pe nume nu era niciodată un semn bun şi el nu îşi amintea să fi avut vreodată un rezultat pozitiv.

— Doar mişcă-ţi fundul, rahat mic ce eşti, şi nu mai pune întrebări. Caporalul lovi cu bastonul marginea din lemn a patului. Vino cu mine. *Schnell*!

Cu stomacul agitat de îngrijorare, Leo îşi puse saboţii şi îşi luă degrabă chipiul, luptându-se din răsputeri să nu îşi trădeze teama. Făcuse ceva? Ce anume? Poate că nu le plăcuse modul în care îşi etalase abilităţile la şah sau jocurile de memorie pe care le juca. Poate că le interpretaseră prin faptul că se considera superior celorlalţi prizonieri, sfidând tot ceea ce încercau naziştii să le bage în cap – că eşti un nimeni şi un nimic. Colegii lui de baracă îl urmăriră cu ochii plecaţi, plini de compasiune, în timp ce Leo era scos pe uşă. Dar răsuflară cu toţii uşuraţi că nu după ei venise Rottenführerul.

— Așadar, unde mergem, domnule? întrebă Leo afară, îngrijorarea crescându-i.

Langer era un porc violent, care nu ezitase niciodată să bată un prizonier până la inconștiență. Chiar cu o zi în urmă, Leo îl privise luând o lopată și împingând un cadavru într-un șanț. Apoi urinase pe capul decedatului în timp ce râdea cu colegii lui gardieni pe seama unei povești pe care tocmai o auzise despre unul dintre bucătari, de parcă mortul nu fusese o persoană vie cu doar 30 de secunde mai devreme.

— Mergi, urlă gardianul SS, împingându-l pe Leo înainte cu bastonul, în direcția porții principale.

Inima lui Leo începu să bată mai tare. Unde îl ducea Langer? Trecură de rândurile de blocuri, în fața lor nu mai rămăseseră decât locurile rele. Zidul negru la care erau aliniați prizonierii și împușcați. Crematoriul cu acoperiș plat, de unde se împrăștiau în continuu mirosul morții și al fumului plumburiu. Poate aveau să îi dea de muncă acolo, îi trecu un gând prin minte. Să arunce trupuri moarte și desfigurate în cuptoare sau să mături cenușa după aceea, dintre cranii și oase. Auzise de asemenea orori petrecându-se acolo. Și de asemenea sarcini. Prizonierii erau nevoiți chiar să trăiască acolo.

Sau poate că îi venise clipa și acum mergea pe drumul spre moarte. Dacă era așa, avea să înfrunte sfârșitul curajos. Leo se calmă. Totul avea să se întâmple destul de repede. Își dorea doar să nu se fi pregătit atât de temeinic pentru următoarea partidă de șah.

În timp ce mărșăluia, întorsăturile sinuoase ale lungii călătorii care îl aduseseră aici îi reveniră în minte. Tatăl lui avusese un cabinet mic, dar de succes, de avocatură în Łódź și se mândrea să îl însoțească pe micul lui geniu la turneele de șah. Odată, Leo chiar participase la o competiție în Varșovia. Dar tatăl lui murise călcat de un tramvai pe când Leo avea doar 11 ani. Împreună cu sora lui mai mică și cu mama lor, se mutaseră la fratele ei. Când veniseră naziștii și lucrurile luaseră o întorsătură urâtă, fuseseră obligați să se mute în ghetou. Un prieten de-al unchiului său se oferise să îl ducă pe Leo și pe încă doi spre sud, prin Slovacia, în Ungaria, unde guvernul pronazist încă nu renunțase la evreii săi. Cu toții fuseseră de acord că Leo ar fi mai în siguranță acolo. Plecaseră la drum într-un camion comercial plin cu piese industriale și valve și totul părea să meargă conform planului, până au oprit la o tarabă cu legume și fructe, la doar 30 de kilometri de granița slovacă. Coasta părea liberă, iar Leo sărise din camion și alergase vreo 30 de metri înapoi ca să cumpere câteva curmale și prune cu puținii bani pe care îi avea. În acel moment, un camion cu trupe nemțești se întâmplase să treacă pe acolo, iar proprietarul tarabei, anticipând ce urma, îl trase de braț pe tânăr.

„Repede, băiete, vino aici”, îi spusese el, trăgându-l pe Leo în spatele tarabei. Nemţii inspectaseră camionul şi îi descoperiseră pe cei doi tineri pasageri ascunşi în spate, evident evrei. În ciuda rugăminţilor prietenului unchiului său, soldaţii îi duseseră pe câmp – Leo trăgea cu ochiul de după un morman de lăzi – şi îi mitraliaseră pe toţi, inclusiv pe copii. Apoi se întorseseră la tarabă şi începuseră să mănânce piersici şi smochine, spunându-i proprietarului cât de delicioase erau; în tot acest timp, Leo stătea ghemuit în spatele lăzilor, la câţiva centimetri de ei, cu inima bătându-i să-i spargă pieptul.

După plecarea nemţilor, proprietarul tarabei îi dăduse nişte fructe şi o haină şi, vreme de două săptămâni, băiatul trăise pe câmpuri, continuându-şi drumul spre sud, spre destinaţia sa. Într-o dimineaţă, se trezise din somn cu doi poliţişti locali îmbrăcaţi în negru uitându-se la el. Fusese dus într-o cameră de la un punct de control la frontieră şi apoi trimis cu un camion la un lagăr împrejmuit cu sârmă, numit Majdanek, lângă Lublin. Era frig acolo, condiţiile erau aspre. Gardienii îi tratau cu o brutalitate cu care Leo nu şi-ar fi închipuit niciodată că o fiinţă umană ar putea să o trateze pe alta. Norocul lui că întâmplarea făcuse ca un văr mai îndepărtat de-al lui să fie în aceeaşi baracă, iar el îl învăţase pe Leo cum să supravieţuiască: munceşte din greu, nu ieşi în evidenţă, nu face contact vizual. Fă tot ce îţi dau să faci, şi ceva în plus. Leo ajunsese atât de sfrijit şi de slăbit, încât colegii de baracă îi îndesau pagini de ziare în obraji pentru a-l face să pară mai dolofan, mai sănătos şi apt de muncă, astfel încât să nu fie selectat de gardieni. Şi începuse să joace din nou şah. În urmă cu opt luni, cei din baraca lui şi din alte câteva fuseseră înghesuiţi într-un tren sigilat şi transferaţi la Auschwitz, unde prizonierii fuseseră coborâţi din tren şi aliniaţi într-un şir lung. Li se spusese apoi că e nevoie de o sută de oameni apţi de muncă. Vărul lui Leo îl împinsese în faţă şi îi şoptise să spună că vor amândoi să se ofere voluntari, deşi Leo era de-a dreptul costeliv şi avea doar 15 ani. „Stai lângă mine”, îi şoptise vărul lui. „Orice faci, stai în linie”. Dar în îmbulzeală, alţi prizonieri se împinseseră în faţă, despărţindu-i. Un ofiţer SS număra voluntarii, unul câte unul. Leo era numărul 98, iar vărul lui era la trei oameni după el. Cei care rataseră lista de voluntari, fuseseră mânaţi în partea opusă; li se spusese că urmau să fie despăducheaţi şi să facă duş. O oră mai târziu, erau toţi morţi, după cum auzise Leo, inclusiv vărul lui. Din cei o mie de oameni din transportul lui, cei o sută de muncitori selecţionaţi, printre care şi Leo, fuseseră singurii supravieţuitori.

Iar acum, în timp ce se apropiau de zidul negru, Leo se gândea că poate călătoria lui norocoasă ajunsese la final. Îşi aminti privirea calmă de rămas-

bun a vărului său, în timp ce Leo pleca împreună cu ceilalţi voluntari, iar el rămânea în urmă. Îl instruise bine pe Leo.

— Aici.

Spre surprinderea lui, Langer îl îndrumă spre duşurile pentru despăduchere, unde Leo fusese dus şi când ajunsese în lagăr. Erau pustii. Pentru o clipă, inima îi tresări de frică. Gardianul îl împinse sub unul dintre duşuri şi dădu drumul la apă.

— *Wasch dich,* urlă el, arătând spre un săpun. *Mach dich sauber.* Freacă-te bine, până eşti curat lună.

Leo se conformă, neînţelegând pe deplin, dar apa rece ca gheaţa îi oferi o senzaţie plăcută pe măsură ce murdăria se scurgea de pe el. În tot acest timp, Langer stătea la nici trei metri de el şi îşi aprinse o ţigară. Când Leo termină şi se îmbrăcă, neamţul îl împinse din nou afară cu bastonul.

Spre surprinderea continuă a lui Leo, trecură de poarta principală. Langer schimbă câteva glume ironice cu vreo doi soldaţi care stăteau de pază, de parcă era o responsabilitate importantă pentru Rottenführer să îl escorteze pe prizonierul acesta pricăjit. Leo observă că ironiile celor doi îl înfuriară pe gardianul SS.

— Unde mergem, Rottenführer? îl întrebă din nou Leo.

Nu mai fusese niciodată afară, de cealaltă parte a porţii, de când sosise aici, în urmă cu un an.

— Nu pune întrebări, urlă Langer, pierzându-şi răbdarea. Fă stânga aici. Doar mergi.

Leo era convins că ticălosul ăsta nemilos îl pusese să se spele doar pentru a-l scoate pe un câmp, în afara perimetrului, unde să-l împuşte şi să-l arunce într-un şanţ. Şi apoi să urineze pe el, exact aşa cum văzuse Leo înainte.

Deci sosise momentul.

Dar continuară să meargă, trecând de şanţ, intrând pe un drum pe care Leo nu mai fusese niciodată; văzu trei case din cărămidă aliniate. Se opriră în faţa celei de-a doua, cu mansardă şi acoperiş roşu, trepte de piatră şi un coş cu flori curgătoare pe veranda din faţă.

— Aşteaptă aici, spuse Rottenführerul.

— Unde suntem? întrebă Leo.

— Încearcă să nu pari prost, jidanule. Nazistul îl lovi cu bastonul între picioare, făcându-l pe Leo să tresară. Niciun prizonier nu a mai pus piciorul aici înainte. Este casa Lagerkommandantului Ackermann.

Ackermann. Un fior rece îl străbătu pe Leo pe spate. Comandantul-adjunct al întregului lagăr. Ce făcuse Leo de îl aduseseră aici? Poate că voiau să îl transforme într-un informator, presupuse el. Dacă da, avea să refuze, chiar dacă asta însemna moarte. Niciun prizonier nu era mai urât şi mai

ponegrit decât cel despre care se ştia că se duce şi toarnă naziştilor tot ce aude. Sau poate că voiau să facă cine ştie ce experimente josnice pe el. Leo privi rândul de case, de garduri vii şi pomii fructiferi din curţi. Îi dădeau impresia unei cărţi poştale idilice care ilustra normalitatea în tot iadul acesta, aflat la câţiva metri mai încolo, dincolo de gardul din sârmă. La capătul străzii era o casă şi mai mare. Probabil acolo locuia Comandantul Höss. Sau poate temutul Mengele însuşi – toţi erau îngroziţi doar când îl vedeau. Aici puteau rahaţii ăştia să-l asculte pe preţiosul lor Mozart noaptea şi să îşi cânte preaiubitele cântece de beţie, pretinzând că ororile pe care le înfăptuiau în timpul zilei erau doar un vis.

Da, asta aveau de gând să îi facă, să experimenteze pe el...

Langer urcă treptele şi bătu la uşă, care se deschise câteva secunde mai târziu, iar el vorbi scurt cu cineva dinăuntru.

— Vino aici. Acum! îi strigă lui Leo.

Leo urcă treptele.

— Du-te. Caporalul îl împinse spre uşă. Intră.

Prudent, Leo intră în casă. Inima îi bătea cu putere, de parcă ar fi fost stimulată la o viteză de cinci ori mai mare de un drog special pe care i-l injectaseră. O uşă interioară se deschise înaintea lui, dezvăluind un foaier mic, decorat cu flori şi portrete. Foaierul ducea într-o sufragerie elegantă, mobilată cu o canapea cu model, măsuţe din lemn cu fotografii înrămate pe ele, un dulap din lemn lăcuit. Sfeşnice cu lumânări canelate decorau pereţii.

Era chiar şi un pian.

Pentru Leo, totul în acest loc părea să sugereze normalitate. Îi amintea de casa unchiului său din Moravia, nu de casa unui om care supraveghea moartea a mii de oameni nevinovaţi.

În lagăr, Leo îl văzuse de câteva ori pe Ackermann, inexpresiv şi cu trăsături sinistru de chipeşe, asistând la strigarea apelului sau prezentând oaspeţilor lagărul, conversând şi gesticulând în timp ce treceau pe lângă prizonieri care erau bătuţi ca nişte paraziţi – de parcă ar fi fost cel mai banal şi obişnuit lucru din lume.

Un alt gardian veni lângă el. Acesta era mai tânăr, nu avea chipiu care să îi acopere părul negru şi să îi ascundă ochii cenuşii şi duri.

— Intră! îl împinse pe Leo în sufragerie. Scoate-ţi chipiul, jidanule. Nu atinge nimic.

Gesticulă spre o măsuţă joasă, aproape de ferestrele prin care soarele era împiedicat să intre de nişte draperii cu model.

Pe măsuţă era o tablă de şah, cu piesele aranjate pentru joc.

Iar în faţa ei erau două scaune.

19.

Din interiorul casei se auziră paşi coborând scările. Inima lui Leo o luă la galop. *Ackermann.* Auzi voci – tânărul gardian luă poziţia de drepţi pe hol şi anunţă că prizonierul sosise.

— Mulţumesc, caporal, spuse o voce.

Dar nu era vocea lui Ackermann, şi nu el fu cel care intră în încăpere.

Era femeia blondă şi drăguţă pe care o văzuse în lagăr urmărindu-i partidele de şah. Purta o rochie albastră cu imprimeu, un cardigan alb deasupra şi avea părul strâns într-un coc conservator, aşa cum obişnuia să poarte şi mama lui.

Leo crezuse că femeia e o simplă asistentă la infirmerie. Dar era soţia Lagerkommandantului Ackermann.

— Deci tu eşti faimosul Leo? îl întâmpină ea în germană.

Îi zâmbi; zâmbetul ei avea un aer blând, dar reţinut, nu tocmai cald şi primitor.

Leo rămase pe loc, în picioare, cu chipiul în mâini şi gura uscată ca hârtia.

— Da, doamnă. Nu atât de faimos, cred.

— Eu sunt Frau Ackermann, spuse ea. Făcu doi paşi spre el, dar, desigur, nu îi întinse mâna. Tânărul gardian îi supraveghea din pragul uşii. Soţul meu este...

— Îl cunosc pe soţul dumneavoastră, doamnă, spuse respectuos Leo.

— Da, desigur. Speram... Te poţi relaxa. De fapt, te rog, vino aici, spuse ea, gesticulând spre tabla de şah.

Leo se supuse şi înaintă spre masă. Era greu să ignore piesele elegante şi sculptate manual de pe tabla din faţa lui.

— Îmi permiteţi...? întrebă el dacă le putea inspecta.

— Te rog, spuse ea, încuviinţând din cap. Desigur.

Erau din alabastru. Lustruite cum Leo nu mai văzuse niciodată, cu detalii superbe. Regele avea un sceptru imperial cu un blazon sculptat pe el, iar regina avea o robă lungă. Turnurile aveau turle elegant sculptate, cum Leo nu mai văzuse decât în cărţile de istorie. Luă un turn, apoi se gândi mai bine şi îl puse înapoi pe tablă.

— Sunt foarte frumoase.

— A fost al tatălui meu, spuse ea. Îi plăcea să joace şah după cină, în timp ce fuma trabuc. Era foarte priceput. Putea să învingă aproape pe oricine. Te rog, vreau să iei loc.

— Să iau loc...? Leo o privi lung, neînţelegând prea bine.

Văzu că ea pare la fel de stingheră şi de nesigură ca el. Un prizonier – un evreu, nici mai mult, nici mai puţin – în casa Lagerkommandantului. Langer spusese: „Niciun prizonier nu a mai pus piciorul aici înainte”.

— Eu, doamnă?

— Tu eşti campionul lagărului, nu-i aşa?

El ridică indiferent din umeri.

— Presupun. Da.

— Atunci, da, ia loc. Vreme de mulţi ani, după ce fraţii mei au plecat de acasă, tatăl meu a rămas doar cu mine, nu mai avea pe altcineva cu care să joace. Gesticulă spre un scaun. Te-am chemat aici să jucăm.

— Să jucăm...? Leo o privi lung, neştiind cum să răspundă. Doamnă.

— Da. Nu pentru asta este această tablă, Herr Wolciek? Să joci împotriva mea.

Leo se aşeză. Probabil era un lucru bun, întrucât picioarele îi amorţiseră brusc, fiind pe punctul de a-i ceda. Inima îi bubuia în piept. Să joace – cu ea. Soţia Lagerkommandantului. În casa lor. Cum putea el vreodată să spună cuiva despre asta?

Cine şi-ar fi închipuit?

— Îmi permiţi...? spuse ea, întrebându-l dacă putea alege albele şi zâmbindu-i vag. La urma urmei, tu eşti campionul lagărului. Te-am urmărit.

— Da, doamnă. V-am văzut acolo, dar... Şi, desigur, albele. Leo gesticulă spre scaun, apoi se trase mai aproape de masă.

Ea îşi netezi rochia şi se aşeză pe scaunul situat vizavi de el.

— Deci..., spuse femeia, întâlnindu-i ochii.

Lui Leo i se învârtea capul.

— Deci.

Ea începu. Pion la regină patru. Cal la nebunul regelui trei. Leo recunoscu rapid indiana regelui – o deschidere îndrăzneaţă. Nu mulţi jucători aveau curaj să înceapă aşa. Leo îşi aminti o partidă faimoasă dintre marele Capablanca[15] şi un englez, Yates[16], şi încercă să îşi amintească, prin ameţeala din capul lui, cum se derulaseră mişcările. Era agitat, îngrozit ca nu cumva să facă o mutare greşită. Ea juca rapid, încrezătoare. Lui îi bătea inima să-i spargă pieptul. Încerca din răsputeri să nu se piardă cu firea, măcar să poată ţine pasul cu ea.

Tânărul gardian îi privea impasibil din uşă.

---

[15] José Raúl Capablanca y Graupera a fost un şahist de naţionalitate cubaneză, care a deţinut titlul de campion mondial între anii 1921 şi 1927. Este considerat a fi unul dintre cei mai mari şahişti din toate timpurile. (n.t.).

[16] Frederick Dewhurst Yates a fost un şahist de origine britanică, care a câştigat Campionatul Britanic de Şah de 6 ori. (n.t.).

— Asta este bine, spuse ea, încântată să vadă cum Leo îi contracarează avansul. Tatălui meu îi plăcea să spună că, dacă poţi trece de indiana regelui, nu îţi va fi greu să treci de majoritatea oamenilor în viaţă. Eşti de acord, Herr Wolciek?

— Nu ştiu, doamnă.

— Da, sunt sigură că eşti puţin cam agitat ca să fii de acord cu ceva. Te rog, relaxează-te, este doar şah. Suntem doar noi doi. Mă rog, trei, spuse ea, aruncându-i o privire tânărului gardian şi zâmbind vag.

— Da, doamnă.

Lui Leo îi era prea frică să spună altceva.

O menajeră intră în sufragerie.

— Cafea? întrebă Frau Ackermann. Poate o prăjitură? Sau nişte fructe?

Cafea? Fructe? Prăjitură? Leo era convins că i se vedea nodul din gât. Acele lucruri erau delicatese în lagăr, disponibile doar în imaginaţia vreunui prizonier dornic să se tortureze singur. Sau poate obţinute în urma unor mite uriaşe. Dar chiar şi aşa, tot ce puteau obţine la schimb erau resturi furate din coşul de gunoi de la bucătărie. Orice lăsau nemţii în urmă.

Leo îşi linse buzele, dar negă din cap. Era prea neliniştit chiar şi pentru a putea vorbi. Doar îşi mută piesa – nebun la regină patru.

— Mai târziu, atunci, Hedda, îi spuse Frau Ackermann menajerei. Poţi lăsa coşul.

— Da, Frau Ackermann, spuse menajera, apoi plecă.

Şi ea părea la fel de neliniştită ca Leo.

Îşi continuară jocul. El o observă analizându-i mişcările cu un deget la buze, apoi mutând rapid. Era evident că tatăl ei o învăţase bine. Frau Ackermann îi anticipă câteva dintre trucurile menite să o atragă spre mutări nefavorabile, iar când îi citi intenţiile îl privi cu un zâmbet vag, dar încântat.

— Mă bucur că am rezistat atât de mult cu un jucător atât de priceput ca tine.

Regină la nebunul regelui cinci. Leo îşi drese glasul şi abia rosti cuvântul:

— Şah.

— Am înţeles.

Era frumoasă, chiar şi în felul modest în care se acoperea. Nu avea mai mult de 30 de ani, îşi spuse Leo în sinea lui. Ochii ei de un albastru pal aveau forma migdalelor. Când stătea pe gânduri, uneori îşi muşca buza de jos, care era acoperită de un strat subţire de ruj roşu. Când Leo o privea, o făcea doar pentru o fracţiune de secundă, iar când îl privea ea, el îşi ferea degrabă privirea.

Adevărul era că nu mai fusese niciodată singur cu o femeie.

— Să vedem acum..., spuse ea mutând un pion, ferindu-şi regele din calea pericolului.

Continuară, adâncindu-se şi mai mult în joc. Pentru Leo începea să se contureze o dilemă. Cum ar trebui să joace el această partidă? Aceasta era soţia Lagerkommandantului. Avea putere de viaţă şi de moarte asupra lui. Ca oricare dintre gardieni, dacă femeia pocnea din degete, ar fi putut să îl condamne la moarte. Oare ar trebui să o lase să câştige? Evident, femeia ştia ce face, aşa că ar fi nevoie doar de o singură mutare neatentă din partea lui, nu ar fi atât de greu să îi cedeze victoria. Dacă în locul ei ar fi fost soţul său, sau oricare dintre gardieni, Leo i-ar fi văzut descotorosindu-se de orice evreu ar fi avut tupeul să îi insulte. Chiar şi o insultă închipuită. Iar aceasta era soţia şefului lagărului! Capul începu să i se învârtă, şi tot ce ştia Leo despre joc păru se învolbureze în mintea lui, asemenea unui taifun. Decise să o testeze. Îi atacă regina cu nebunul, dar îl lăsă deschis în faţa turei ei.

— Herr Wolciek, spuse ea, ezitând după mutarea lui. Nebunul tău...

Ochii li se întâlniră pentru prima dată cu adevărat. Inima lui Leo galopa într-un ritm de trei ori mai alert decât cel normal. Îi era teamă că ea îi aude bătăile violente din piept, că avea să descopere ce se petrecea în capul lui.

— Dar desigur că ai văzut asta, spuse ea, rezolvându-i dilema. Femeia miji uşor ochii, cerându-şi scuze şi mustrându-l în acelaşi timp din privire, parcă spunând: Să nu se mai întâmple. Te rog.

— Mulţumesc, doamnă.

Nu mai vorbiră până la finalul jocului. Doar jucară; perioadele dintre mutările ei deveniră mai lungi. O dată sau de două ori, Leo îşi lăsă ochii să zăbovească asupra siluetei tentante a rochiei ei. Nu se putu abţine să nu îşi închipuie cum arăta ea pe dedesubt. Îşi lăsă mintea să hoinărească la lenjeria ei de corp – nu văzuse niciodată lenjeria intimă a unei femei, doar pe a mamei lui. Formele acelea line de sub puloverul ei, când se mişca pentru a muta. Sânii ei...

— Herr Wolciek... cred că este rândul tău să muţi.

— Iertaţi-mă, doamnă. Îşi drese glasul şi roşi. Tură la regină cinci.

Porniră apoi într-un schimb de piese despre care Leo îşi dădu seama că nu avea să se încheie în avantajul său. Cu toate acestea, decise să se arunce cu capul înainte. Avea să rămână cu o singură tură. Cele cinci mutări ale schimbului de piese dintre ei se succedară rapid, iar Leo rămase cu regele descoperit. Când ea îşi observă poziţia la finalul schimbului, îl privi din nou cu ochi bănuitori.

— Nu ar fi trebuit să muşc momeala, recunoscu Leo, ridicând din umeri. Mă tem că nu are rost să mai continuăm de aici.

Leo observă că ea nu ştia dacă să se bucure sau să fie furioasă pe el.

— Jucaţi foarte bine, Frau Ackermann. Leo îşi predă regele. Tatăl dumneavoastră v-a învăţat bine.

— Mulţumesc. Poate vom mai juca, spuse ea, întâlnindu-i ochii. Dacă eşti norocos.

Norocos. Cuvântul parcă îl străpunse. Leo ştia exact la ce se referea ea şi nu avea nicio legătură cu şahul.

— Aşa sper, spuse el.

— Şi poate data viitoare te voi învinge pe drept, spuse ea cu o uşoară mustrare în glas. În ochii ei ageri se zări o urmă de zâmbet. Te rog să îl chemi pe Rottenführer, strigă ea spre tânărul gardian. Oaspetele nostru pleacă. Dar vei lua astea, desigur. Împături două fursecuri şi un măr într-un şerveţel. Cu complimentele mele. Aici ar ajunge pe talia soţului meu.

— Vă mulţumesc, Frau Ackermann. Leo se ridică şi luă ofranda. Părul de pe braţe i se zbârli în timp ce mâinile li se atinseră uşor.

— Îmi permiteţi? întrebă Leo, arătând precaut spre o prună mare. Avea o semnificaţie specială pentru el. Nici măcar nu mai văzuse una din acea zi fatidică, la taraba cu fructe.

— Sigur. Aveţi grijă să se întoarcă în siguranţă în lagăr, domnule caporal, îi spuse ea lui Langer, care intrase în casă. Şi cu darurile mele, dacă binevoiţi.

— Desigur, Frau Ackermann.

Leo îl vedea pe Langer scrâşnind din dinţi, furios pentru că trebuia să îl escorteze pe Leo înapoi în bloc cu mica lui comoară.

Femeia se ridică.

— Iar data viitoare, spuse ea, privind înapoi spre Leo cu un zâmbet vag, dar jucăuş în ochi, va trebui să îţi câştigi gustările, Herr Wolciek. Nu să ţi se dea. Înţelegi?

— Da. Leo îşi plecă încet capul şi zâmbi, la rândul lui. Înţeleg.

Data viitoare..., îşi spuse Leo în sinea lui, în drum spre lagăr. Acele cuvinte erau cele mai fericite pe care le auzise de când ajunsese în locul acesta uitat de Dumnezeu.

Lagărul nu mai arăta chiar atât de rău când reveni înăuntru. Nici măcar cu Langer care îl tot împungea.

Acum avea pe cineva care să îi poarte de grijă.

20.

Frau Ackermann trimise din nou după el săptămâna următoare. Şi apoi, din nou, la câteva zile după aceea.

Şi în săptămâna următoare, de asemenea.

De fiecare dată, Rottenführer Langer venea să îl ia pe Leo din bloc după-amiaza târziu, când soţul ei era încă la muncă. Şi de fiecare dată se opreau la duş, unde îl punea pe Leo să se spele temeinic. Dar cu fiecare nouă vizită, gardianul părea să devină din ce în ce mai puţin încântat de această sarcină.

Şi de fiecare dată mărşăluia cu Leo pe lângă zidul negru, ieşeau pe poarta principală, trecând apoi pe lângă peronul unde sosise în acea primă noapte. Continuau apoi spre rândul de case din cărămidă, ale căror flori începeau acum să îmbobocească. De la a treia vizită, gardienii de la poarta principală începuseră să îşi dea amuzaţi ochii peste cap spre Langer, în timp ce el şi Leo treceau pe lângă ei. Şi, de fiecare dată, acelaşi tânăr soldat SS supraveghea uşa sufrageriei, în timp ce Leo şi soţia Lagerkommandantului jucau şah. Iar Leo nu o mai lăsa să câştige pe nedrept.

Aşa că, ori de câte ori se întorcea în lagăr, aducea cu el bunătăţi învelite într-un şerveţel: fursecuri, fructe, chiar şi ciocolată, care valorau sute de ţigări acolo. Premii pe care el le împărţea bucuros cu tovarăşii de bloc. Unii dintre aceştia râdeau de el, din cauza protecţiei lui sus-puse. O numeau Regina Milostiveniei deoarece, câtă vreme Leo rămânea sub protecţia ei, se gândeau că poate norocul lui avea să se reverse şi asupra lor. Iar el era Şeherezada lor.

— Distreaz-o în continuare, o implorau cu toţii. Cu cât joci mai mult, cu atât vom fi mai în siguranţă.

Alţii îl priveau încruntaţi, spunându-i că e la fel ca cel mai josnic informator. Cum putea să facă o asemenea ticăloşie? Ea era la fel de vinovată ca oricare dintre nemţi.

— Împarte patul cu ticălosul care se asigură că normele zilnice de morţi sunt atinse!

— Sunt perfect fericit să fac ce e necesar, se apăra Leo, dacă astfel mai câştig o zi aici. Şi tu ar trebui să faci la fel, Drabik, dacă ai avea puţin creier în capul ăla.

La cea de-a doua lor partidă de şah, Leo jucă mult mai relaxat. Frau Ackermann încercă o deschidere mai convenţională, pe care Leo o gestionă cu uşurinţă. Adevărul era că ar fi putut să o învingă din 20 de mutări, dar îi plăcea timpul petrecut acolo – sub vraja unei femei frumoase, mândrindu-se că niciun evreu nu mai avusese vreodată acest privilegiu. Nu voia ca meciul să se termine repede aşa că prelungea partida, mutând stângaci unele piese, provocând lupte pe care apoi le câştiga cu uşurinţă.

Cu fiecare nouă partidă, Frau Ackermann devenea din ce în ce mai relaxată. Chiar renunţă la formalul apelativ „Herr" şi începu să îi spună pe numele mic din când în când; între mutări, îl întrebase la un moment dat de

unde e şi cum învăţase să joace şah. Ea îi povestise că e din Bremen, din nord, unde erau toate marile fabrici de bere.

— Îţi place berea, Leo? îl întrebă ea. El era convins că îl tachina. Probabil că nu eşti destul de mare pentru asta. Probabil nu ai băut niciodată o bere bună.

— Am băut bere, răspunse Leo, încercând să pară mai în vârstă decât era. De fapt, băuse o singură dată, câteva guri, la ultima aniversare a tatălui său, înainte ca acesta să fie ucis.

Frau Ackermann avea ochi mari şi frumoşi, iar când era bucuroasă – ca de pildă atunci când Leo o felicita pentru o mutare bună sau când era în formă maximă şi contracara inteligent – se luminau imediat şi zâmbeau înţelept. Cu toate acestea, Leo observă şi un aer trist la ea. Ca şi cum ar fi fost o pasăre închisă în colivie, care se obişnuise cu captivitatea dar visa la ceva dincolo de ea. Sau ca cineva care ducea o viaţă complet diferită de cea la care visase. Leo îşi imagina că, într-un alt cadru, ar fi putut fi fermecătoare, vioaie şi isteaţă; în mintea lui, o vedea la o petrecere, cu un pahar de şampanie în mână, purtând o rochie roşie vaporoasă.

Cam de la a patra vizită, Leo începu să suspecteze că, şi pentru ea, partida lor de şah era cel mai aşteptat moment al săptămânii. Erau clipele care o eliberau de oroarea la care era părtaşă aici.

A cincea partidă avu loc într-o zi călduroasă, aproape văratică. Frau Ackermann nu mai purta cardigan. Descheiase un nasture în plus la gulerul rochiei, care îi cădea acum ispititor pe piept, astfel că, între mişcări, mintea lui Leo hoinărea la ce era dedesubt. O fărâmă din decolteul ei era expusă privirii şi o dată chiar îl surprinse pe Leo aplecându-se puţin înainte pentru a trage cu ochiul.

— Este rândul tău, Herr Wolciek, îi spuse ea cu un zâmbet dojenitor.

— Da. Desigur, zise el, dregându-şi glasul. Îmi cer scuze.

Leo se ruşină de încordarea bruscă pe care o simţi în pantaloni. Atât sub masa de şah, cât şi în patul lui noaptea. Ea era soţia Lagerkommandantului. Pentru Frau Ackermann, el era probabil doar un evreu josnic, care oricum nu avea să trăiască prea mult. Cine ştie? Poate că, după ce Leo pleca, o punea pe menajeră să şteargă temeinic piesele atinse de el.

Dar tot la a cincea partidă, Leo observă că e bucuroasă să-l vadă. Probabil că Frau Ackermann studiase temeinic, întrucât alese să joace cu albele şi încercă o deschidere nouă – o variaţie a apărării siciliene. Era genul de deschidere pasivă care ducea lejer la un joc mai lung şi contravenea

deschiderii standard Ruy López[17] pe care o folosea Leo; se abţinu să intre într-un schimb rapid de pioni şi cai, care ar fi încheiat mai rapid socotelile.

La un moment dat, ea îl întrebă de unde era.

— Łódź, răspunse Leo, ridicând privirea. Este în centrul Poloniei. Avem şi noi bere acolo.

Zâmbi şi plecă din nou ochii.

— Bere poloneză, zici? Nu am auzit niciodată de aşa ceva. Cum ar putea să existe un asemenea lucru? Mai jucară câteva mutări. Şi tatăl tău... Cu ce se ocupă? Leo o privi din nou. Dacă nu te deranjează că întreb...

— A fost avocat, Frau Ackermann. Reprezenta oamenii în tranzacţii, lucra pentru micile afaceri locale.

— Şi este...?

Ezită. Leo presupuse că fie a vrut să întrebe dacă e mort, fie, şi mai rău, dacă e aici.

— Nu, a murit, madame, înainte de război, spuse Leo mutându-şi tura pentru a pune presiune pe calul ei. Din fericire, adăugă el.

De data aceasta ochii li se întâlniră brusc. Era pentru prima dată când menţiona, chiar şi indirect, poziţia şi soarta lui. Leo era furios pe sine însuşi, avu impresia că spusele lui îi îndepărtă brusc. Ea îşi retrase calul, iar jocul continuă. Leo îi aruncă o privire tânărului gardian. Nu avea mai mult de 22 sau 23 de ani. Era doar un soldat, dar în mod sigur aceasta era o sarcină importantă, de a o supraveghea pe soţia Lagerkommandantului. Dar era totuşi una care îl ţinea departe de toată „distracţia” care se petrecea alături. Modul în care tânărul îl privea pe Leo – impasibil, de parcă vedea prin el – îl făcu să se întrebe câţi oameni, tovarăşi de-ai lui Leo, ucisese acest soldat în lagăr. Poate îşi golise Luger-ul de gloanţe în ţeasta cuiva care stătea în genunchi şi aştepta. Sau îl lăsase lat cu o lovitură de baston în cap. Sau strânsese pe cineva cu uşa la duş, râzând cu tovarăşii lui de ţipetele de durere dinăuntru. Poate că pariase şi câteva mărci pe cât de mult avea să reziste cel torturat înăuntru. Trei minute? Cinci? Opt?

Frau Ackermann văzu acest lucru în ochii lui Leo.

— Soldat, poţi să o chemi pe Hedda, te rog? îi ceru ea. Menajera.

— Desigur, Frau Ackermann. Tânărul soldat bătu din călcâie şi plecă.

Ea luă regina şi dădu să mute – probabil la calul regelui şase, presupuse Leo, pentru a-i ataca inutil regina – dar femeia nu o puse jos, ci aşteptă ca el să-şi ridice privirea.

[17] Una dintre cele mai populare deschideri, denumită în onoarea şahistului spaniol Ruy López de Segura, care o descrie în cartea sa *Librio del Ajedrez*, scrisă în 1561. (n.t.).

— Ştiu ce crezi – ce ar crede oricine, desigur. Dar nu sunt monstrul care poate crezi tu că sunt, Leo. Am studiat economie la universitatea din Leipzig. Când l-am cunoscut pe Kurt, el studia să își ia licenţa în drept. Era foarte chipeş şi hotărât, spuse ea. Pentru o fată tânără, era...

Era ce? Leo se întrebă ce avusese de gând să spună. Impresionant? Irezistibil? Ochii ei păreau să îl fixeze mai intens acum, mai ferm; de data aceasta, Leo nu îşi feri privirea.

— Doar pentru că sunt aici, pentru că sunt cu..., se opri din nou, înainte de a-i rosti numele, cu el... Nu înseamnă că aprob...

Că aprobă ce...? Iadul care se petrecea zi şi noapte dincolo de poartă, pe care soţul ei îl supraveghea? Nu pentru prima dată, Leo citi tristeţe în ochii ei. Ceva vulnerabil înăuntrul ei, din adâncul inimii, ieşea la suprafaţă. Privirea ei părea să spună: *Nu știu cât te mai pot salva, Leo. Înțelegi și tu, nu la nesfârșit*...

— Da, Frau Ackermann, răspunse Leo fără să mai adauge nimic.

Dar se uită adânc în ochii ei, pentru a-i transmite că înţelege. Apoi ochii lui căzură pe piesa pe care ea încă o ţinea în mână.

— Regina dumneavoastră, doamnă...

— Da, regina mea, desigur. O puse pe tablă în locul în care Leo era sigur că o va face. Şah.

Chiar în acel moment, Hedda intră în sufragerie.

— Poţi pregăti nişte fructe şi fursecuri pentru noi, te rog, Hedda?

— Imediat, Frau Ackermann.

— Şi te rog să te asiguri că...

Vorbele nici nu îi ieşiră bine din gură, că pe treptele din faţă se auzi tropotul unor bocanci.

— Cine este? se întoarse ea, cu neliniştea citindu-i-se pe chip.

Uşa de la intrare se deschise larg, iar inima lui Leo se opri complet.

Era însuşi Lagerkommandantul, întorcându-se acasă.

Bărbatul se întoarse spre ei în sufragerie şi îşi scoase chipiul – avea părul negru, dat pe spate, ochi la fel de negri şi o bărbie dură ca piatra.

— Kurt... Frau Ackermann se ridică, netezindu-şi agitată rochia.

— Greta, îi zâmbi el pe un ton neutru, nici cald, nici agresiv.

Privirea bărbatului căzu apoi grea asupra lui Leo, ca un sac de plumb care plonjează în adâncul mării. Îi aruncă şi lui acelaşi zâmbet, dar mai aspru şi mai rece, ca vântului iernii care loveşte o uşă deschisă. Leo avu impresia că Ackermann îl privi o eternitate, că lumina din încăpere dispare şi întunericul pătrunde peste tot.

— Văd că ai un musafir.

Leo îşi plecă ochii.

— Tocmai terminam..., spuse Greta. Eram în toiul unei partide strânse.

— Atunci, vă rog..., spuse el, cu ochii încă aţintiţi pe Leo, părând să le spună „continuaţi”.

Leo era prea încremenit ca să ridice o piesă. Nu ştia dacă să se ridice în picioare în prezenţa Lagerkommandantului, în casa acestuia şi cu soţia lui, sau să cadă în genunchi. Dar inima lui nu voia să se urnească. Aşa că Leo rămase pe loc, cu gâtul uscat precum şmirghelul.

— Când terminaţi, draga mea..., spuse bărbatul, deschizându-şi nasturele de sus al uniformei. Apoi îşi văzu de drum, ghetele răsunându-i greoaie pe podeaua din lemn. Hedda!

— Îmi pare rău, spuse Frau Ackermann, încă stând în picioare, fără pic de culoare în obraji. Îl aşteptam abia mai târziu. Mă tem că va trebui să continuăm partida altă dată.

Apoi faţa i se înroşi, iar când se uită la Leo, el văzu un amestec de părere de rău şi nelinişte în ochii ei.

— Desigur, Frau Ackermann.

Leo se ridică şi el. Dădu apoi să aranjeze piesele la locul lor iniţial, convins că totul se terminase, că nu va mai fi invitat vreodată să joace.

— Te rog, nu. Frau Ackermann se întinse să îl oprească, atingându-i braţul. Săptămâna viitoare vom relua de unde am rămas.

21.

Cinci luni mai devreme
Los Alamos, New Mexico

Bărbatul costeliv şi înalt, în palton din stofă ecosez şi pălărie maronie, se îndreptă spre Fordul prăfuit, care tocmai venise de la Santa Fe.

Un bărbat cu păr alb şi rar, umeri căzuţi, frunte înaltă şi ochii adâncii, trişti, coborî de pe bancheta din spate.

— Bohr.

Robert Oppenheimer îl îmbrăţişă pe renumitul fizician danez, urându-i bun venit în cel mai securizat laborator ştiinţific din lume, unde zeci dintre cei mai buni fizicieni, chimişti şi matematicieni ai lumii lucru de zor, izolaţi de exterior, într-un efort masiv de cercetare cunoscut doar câtorva persoane: Proiectul Manhattan.

— Robert.

Danezul strânse afectuos mâna americanului. La 58 de ani, Niels Bohr se număra printre cei mai respectaţi fizicieni ai lumii, unul dintre autorii teoriei cuantice. Înainte de război, Conferinţele sale din Copenhaga atrăseseră toţi fizicienii de marcă ai planetei la uşa biroului său de la universitate.

— Sper că drumul acesta a fost puţin mai confortabil decât plimbarea până la Londra? rânji Oppenheimer, bătându-l pe danez pe umăr.

La începutul războiului, Bohr şi familia lui aleseseră să rămână în Danemarca lui natală, convins că naziştii care îi invadaseră ţara nu vor îndrăzni să ameninţe un venerabil om de ştiinţă, laureat al Premiului Nobel în 1922. Dar se împotrivise hotărât tuturor eforturilor acestora de a-l convinge să colaboreze cu regimul. Apoi, în septembrie, cu doar trei luni în urmă, Bohr fusese avertizat că, din cauza mamei lui evreice, urma să fie arestat chiar în ziua următoare şi deportat într-unul dintre lagăre – o arestare care echivala cu o condamnare la moarte, pentru un bărbat de vârsta lui. În noaptea aceea, el şi soţia lui luaseră o singură valiză şi traversaseră strâmtoarea Öresund sub lumina lunii, trecând în Suedia într-o bărcuţă, croindu-şi drum printre mine şi bărci germane de patrulă. Două luni mai târziu, cu o paraşută în spate şi inconştient – leşinat din pricina lipsei de oxigen – cel mai renumit fizician al lumii fusese transportat în secret în Marea Britanie, ascuns în cala unui bombardier britanic ce transporta corespondenţa între Londra şi Stockholm. După o asemenea evadare, drumul sinuos spre ascunzătoarea ultrasecretă din munţii Sangre de Cristo trebuie să-i fi părut o plimbare pe malul mării.

— Incomensurabil, ar fi drept să spun, răspunse cordial danezul.

— Ei bine, ne bucurăm că ai venit, spuse Oppenheimer. Te aşteaptă câţiva prieteni vechi.

O oră mai târziu, în timpul prânzului de la reşedinţa sa, Oppenheimer se aşeză lângă şemineu împreună cu Richard Feynman, Hans Bethe şi marele Enrico Fermi, şi începu să-l pună la curent pe savantul danez cu progresele lor. Bohr fusese întotdeauna preocupat de consecinţele asupra umanităţii ale creării unui asemenea instrument de distrugere în masă; în timp ce îşi mânca friptura şi îi asculta pe colegii lui fizicieni, îşi suprimă un fior de entuziasm şi un sentiment de îngrijorare. Pe de o parte, teoreticianul din el nu se putea abţine să nu se entuziasmeze la adresa progresului lor dar, pe de altă parte, consecinţele erau devastatoare. Era totuşi impresionant să discute chestiuni care, în urmă cu câţiva ani, ar fi fost doar simple exerciţii teoretice, cugetări ale unor fizicieni pasionaţi, care trăncăne la un pahar de coniac după o conferinţă ştiinţifică.

Cel mai mare obstacol cu care se confruntau acum era separarea lui U-235 de vărul lui mai greu şi mai prevalent, U-238, în cantităţi suficiente pentru a produce o serie de reacţii în lanţ necesare.

Şi, din moment ce ceasul ticăia, acesta era şi cel mai important lucru pe care îl aveau de făcut în puţinul timp care mai rămăsese.

Erau dornici să îl întrebe pe Bohr unde credea el că ajunsese Heisenberg în acest proces, lucrând pentru nazişti.

Restrânseseră soluţiile la trei posibile metode de separare, pe care le schiţară pentru Bohr pe şerveţele şi faţa de masă. Bombardarea cu unde electromagnetice, difuzia termică şi difuzia gazoasă. Toate necesitau foarte mult efort şi timp, dar şi fonduri imense. Ciclotroane masive se aflau în construcţie, rezervoare de difuziune vaste în Oak Ridge, Tennessee – unul era compus dintr-o serie de 58 de clădiri conectate, întinse pe 42 de acri de teren, capabil să separe şi apoi să mai separe o dată izotopul 238, mai uşor, gazificat, în mii de stadii. Bohr era uluit. Era cel mai mare dispozitiv ştiinţific conceput vreodată şi construit de om. Şi cel mai costisitor.

Cu toate acestea, totul era experimental şi plin de erori, se văita Oppenheimer. Cum nimic din toate acestea nu mai fusese vreodată făcut, uneori se simţea ca un orb care ghidează alţi orbi. Materialele pentru aceste camere de izolare a izotopilor trebuiau să fie incredibil de rezistente şi ermetice. Orice scurgere sau eroziune ar fi condus la închiderea lor. Noi dispozitive erau construite. Şi totul se întâmpla într-o cursă contra cronometru, deoarece se temeau că nemţii erau înaintea lor.

Iar războiul urma să fie câştigat de învingătorul cursei.

— Acest proces de difuziune gazoasă..., spuse Oppenheimer, aprinzându-şi pipa după plăcinta cu rubarbă. Începem să credem că aceasta este soluţia.

Pentru Bohr, totul prevestea o lume de consecinţe neînchipuite şi neprevăzute. Iar acum Teller vorbea despre activarea plutoniului şi crearea unor bombe chiar şi mai mortale. Şi ruşii? Şi ei lucrau la asta. Oare împărtăşeam ceea ce ştiam cu ei, presupuşii noştri aliaţi? se întreba în sinea lui Bohr. Şi dacă nu, ce avea să se întâmple cu lumea atunci când ei toţi vor pune mâna pe aceeaşi putere, ceea ce era inevitabil.

— Difuzia gazoasă? spuse Bohr, încuviinţând din cap.

Oppenheimer trase din pipă.

— Da. Dar este ca o ruletă rusească. Cantităţile sunt reduse. Iar Bergstrom, care cunoaşte acest proces, este acum în pat cu Heisenberg, după cum ştii.

— Da, Bergstrom...

Bohr încuviinţă din nou după o pauză lungă. Lăudă plăcinta; în Europa nu reuşise de multă vreme să mai facă rost de asemenea delicatese.

— E posibil să ştiu eu pe cineva, zise el printre înghiţituri. Pentru procesul ăsta de difuzie gazoasă. Un polonez. Un evreu, de fapt. A lucrat la un moment dat în Berlin cu Meitner şi Hahn, chiar la această chestiune. E posibil ca tu să ţi-l aminteşti, îi spuse lui Bethe. Un tip specializat strict pe zona asta, o minte foarte ageră, dacă mă întrebaţi pe mine.

Ceilalţi tăcură, aşteptând. Era un proces mult prea amplu, predispus la greşeli costisitoare dacă o luau de la zero. Aveau nevoie de cineva care să scurteze procesul.

— Singura problemă..., spuse Bohr, muşcând încă o dată din plăcintă şi ridicând dezamăgit din umeri spre Oppenheimer, este că nu sunt sigur dacă a reuşit să scape din Europa.

22.

Aprilie 1944

— Leo...

Alfred îl zări pe tânăr din nou în curte, după apelul de seară.

— Profesore. Mă bucur să văd că eşti bine, răspunse băiatul. Ai mai născocit teste pentru creierul meu?

— Nu încă, dar tu te-ai mai gândit la ce te-am rugat?

— Adică la proiectul dumitale de fizică? Mă tem că am fost puţin ocupat.

— Jucând șah cu noua ta admiratoare, presupun. Am auzit cu toţii. Poate că rigorile a ceva cu adevărat important sunt prea serioase pentru tine în acest moment, în comparaţie cu un simplu joc de şah.

— Dacă șahul este un simplu joc, atunci şi ceea ce faci dumneata, profesore, e la fel. Iar admiratoarea mea e posibil să ne ţină în viaţă, pe mine şi colegii mei de bloc. Dar de dragul discuţiei, spune-mi te rog, la ce te gândeai? Să mă înveţi fizică electromagnetică, parcă ai spus. Cu ce scop?

— Nu să te învăţ. Hai să vorbim undeva mai retras. Îţi voi explica, nu trebuie decât să mă asculţi.

— Bine, presupun că două trei minute nu fac rău nimănui. Ia-o înainte, profesore.

Se îndreptară spre blocul lui Alfred. Toţi erau în paturile lor, odihnindu-se după o zi de muncă, aşteptând masa de seară. Îşi croiră drum printre ei, până într-o secţiune restrânsă din spate, unde era amenajată un fel de

carantină. Şase paturi, pentru ca cei care aveau febră sau dizenterie să nu îi infecteze pe ceilalţi. Şi latrina.

— Te rog, ia loc, Leo.

— Biroul dumitale, profesore? Leo se rezemă de un pat gol. Impresionant.

— Te rog, ceea ce am de spus nu este o glumă, fiule. Și deși nu îţi pot spune încă motivul, îţi promit că este mult mai important decât orice ţi-ai închipuit vreodată. Ceea ce îmi propun să fac este să îmi parcurg munca, lucrările, cu tine. Ecuaţii, formule, teorii. Nu trebuie să le înveţi. Vreau doar ca tu să mă asculţi şi să le reţii în memoria ta.

— În memorie?

— Da. Să ţii totul bine încuiat în mintea aceea strălucită a ta. Vei face asta, Leo? Eu sunt bătrân şi încep să îmi pierd puterile. Vezi şi tu că oasele încep să îmi împungă pielea. Cine ştie cât timp mi-a mai rămas?

— Cine ştie cât timp ne-a mai rămas tuturor?

— Dar tu, fiule... tu eşti tânăr. Tu ai o șansă să scapi de aici. Şi dacă vei reuși, ceea ce îţi voi spune eu va fi mai valoros decât toate partidele de şah pe care le-ai jucat vreodată. Dar nu va fi uşor. Vom avea nevoie de mult timp şi concentrare ca să parcurgem totul. Chiar şi pentru tine va fi greu. Ecuaţii elaborate și progresii. Lucruri de care nu ai auzit niciodată şi poate că nu vei înţelege cum se completează reciproc, dar este vital. Te simţi în stare?

— Fizică...? Leo ridică nasul în aer şi adulmecă de parcă ar fi întrebat ce aveau la cină şi i s-ar fi răspuns „napi”.

Alfred încuviinţă din cap.

— Şi matematică. Pe alocuri foarte complicată.

— Ca să fac ce într-o zi, dacă reuşesc să supravieţuiesc...? Să predau ce mă înveţi?

— Fizica înseamnă mult mai mult decât formule şi ecuaţii, fiule. Are aplicaţii în lumea reală. Lucruri pe care oamenii îşi doresc cu disperare să le ştie. Pentru prezent, dar şi pentru viitor.

— Nu ştiu ce îmi rezervă viitorul. Leo ridică din umeri. Dar în acest moment, şahul pare un garant mai bun al viitorului decât ce spui dumneata.

— Am nevoie de tine, tinere. Într-un fel, lumea are nevoie de tine. Ce spui?

— Lumea? Vorbeşti de parcă ceea ce ai dumneata ne poate face să câştigăm războiul. În regulă. Leo îşi scoase chipiul de pe cap. Să spunem că muşc momeala. Dă-i drumul. Încearcă-mă, profesore. Lecţia unu, din moment ce suntem deja aici.

Alfred zâmbi şi se aşeză pe patul aflat vizavi de Leo.

— Vei auzi multe despre atomi, băiete. Şi diverse gaze. Chestii numite izotopi.

— Izotopi...?

— Îţi este cunoscută structura moleculară a masei?

Leo ridică din umeri.

— Am studiat tabelul periodic al elementelor la chimie, la şcoală.

— E un început. Ei bine, atomii aceluiaşi element pot avea un număr variat de neutroni. Variatele versiuni posibile ale fiecărui element se numesc izotopi. De exemplu, cel mai comun izotop de hidrogen nu are deloc neutroni. Mai există un izotop al atomului de hidrogen care are un neutron şi se numeşte deuteriu, şi mai există unul care are doi neutroni şi se numeşte tritiu...

— Deuteriu? Tritiu? Leo clipi confuz. Trebuie să ştiu toate astea ca să salvez omenirea?

— Nu îţi face griji pentru asta acum. Şi te rog să nu mă iei peste picior, fiule. Haide să începem cu ceva elementar. Legea lui Graham. A fost formulată de un chimist scoţian în secolul trecut. Spune că viteza de difuzie a unui gaz este invers proporţională cu rădăcina pătrată fie a masei sale, fie a densităţii lui.

— Difuzie? Şi ce înseamnă asta, bătrâne? Leo îşi dădu ochii peste cap.

— Fără „bătrâne”. Dacă e să facem asta, poţi începe prin a mi te adresa cu „profesore”. Sau chiar Alfred, dacă preferi. O să te învăţ lucruri mai complicate decât orice ştii sau îţi imaginezi, aşa că totul va decurge ca orice curs la şcoală. Există un instructor şi un elev. Şi începe cu respect. Respect pentru cei care ştiu mai multe decât tine. Înţelegi?

Pentru o clipă, Alfred fu convins că băiatul se săturase de el şi că îşi va lua chipiul şi va pleca. Pentru a se întoarce la jocul lui, care, evident, era mai amuzant şi îi făcea rost de fursecuri, ciocolată şi admiraţie.

Dar, spre surprinderea lui Alfred, Leo rămase pe loc, în ochii lui citindu-se transformarea de la plictiseală la ruşine, interesul, dar şi o oarecare remuşcare în acelaşi timp.

— Îmi pare rău, profesore. Nu am vrut să fiu nepoliticos. Te rog să continui.

Alfred zâmbi în sinea lui. Dacă ignorai obrăznicia, scuzabilă la un tânăr atât de precoce, înăuntrul acelui creier perfect era un bazin inepuizabil de curiozitate, aşteptând să fie umplut cu orice exista la îndemână.

— Bun. Acum, referitor la întrebarea ta, băiete, difuzia este rata de transfer a unui gaz printr-o sondă sau, mai bine, o membrană. Legea lui Graham spune că, dacă masa moleculară a unui gaz este de două ori mai mare decât a altuia, se va difuza printr-un strat poros sau chiar printr-o deschidere mică cu viteza rădăcinii pătrate a diferenţei dintre cele două.

Aceasta este axioma-cheie în separarea izotopilor – care au aceeaşi structură moleculară, dar mase atomice diferite.

— Separarea izotopilor... Straturi poroase... De ce trebuie să mă înveţi toate astea? Leo ridică din umeri, în mod evident plictisit.

— Pentru moment, doar lasă ca totul să îţi pătrundă în cap, flăcău. Priveşte – Alfred scoase o bucată de cretă. Avea o bucată subţire de tablă, rămasă de la un motor. Tot ce contează acum este cum sunt exprimate aceste cuvinte într-o formulă. Alfred scrise:

$$Rata_{\ difuzie} \propto \frac{1}{\sqrt{densitate}}$$

— Ai reţinut-o? îl întrebă Alfred.

Leo o privi îndelung, repetând-o în sinea lui.

— Cred că da.

— Aşadar, *inversa* acestei ecuaţii este... densitatea gazului este direct proporţională cu masa lui moleculară.

Alfred o şterse pe prima cu mâneca şi scrise noua formulă:

$$Rata_{\ difuzie} \propto \frac{1}{\sqrt{densitate}} \propto \frac{1}{\sqrt{MM}}$$

— Mă urmăreşti, fiule? Alfred văzu cum ochii băiatul se înceţoşează.

Leo încuviinţă din cap, puţin confuz.

— Aşa cred.

— Bine, atunci spune-mi-o, te rog. Aşa cum am scris-o.

Leo ridică din umeri.

— Rata de difuzie a unui gaz este invers proporţională cu rădăcina pătrată a densităţii lui.

— Bun. Acum, poftim, scrie enunţul ca formulă. Alfred îi dădu creta şi bucata de tablă, ştergând ce scrisese el. Exact cum ţi-am arătat eu.

Leo ezită o clipă, răsuflă îndelung, apoi scrise:

$$Rata_{\ difuzie} \propto \frac{1}{\sqrt{densitate}}$$

Exact cum o scrisese Alfred.

— Excelent. Acum, inversa acesteia? Pentru densitate?

Leo se gândi un moment.

— Densitatea unui gaz este invers proporţională cu masa lui moleculară.

— Nu. Nu invers. Opusul. Este *direct* proporţională, îl corectă Alfred.
— Poftim, profesore...? Leo miji ochii.
— Densitatea unui gaz este *direct* proporţională cu masa lui. Este exact inversa primei ecuaţii pe care ţi-am dat-o. Vezi tu...
— În regulă. Scuze. Cred că m-am prins acum. Leo scrise formula, corect de data aceasta.

$$Rata_{\ difuzie} \propto \frac{1}{\sqrt{densitate}} \propto \frac{1}{\sqrt{MM}}$$

— *Direct* proporţională, continuă el. Deci acesta este simbolul pentru proporţional – îl desenă cu o înfloritură:

$$\propto$$

— Foarte bine. Acum, în difuzia gazoasă avem de-a face cu principiul identic, doar că lucrăm cu doi izotopi radioactivi. Uraniu-235, care este fisionabil. *Fisionabil* înseamnă că poate fi divizat şi este capabil să creeze ceea ce noi numim „reacţie în lanţ”, dacă este separat de vărul lui mai dens, dar *nefisionabil,* U-238.
— Doi treizeci şi cinci? Doi treizeci şi opt? Scuze, profesore, dar încep să mă simt de parcă şi capul meu ar fi fisionabil.
— Nu încerca să înţelegi totul acum. Ai auzit de uraniu, da?
— Da. Simbolul lui este U. Şi cred că are cea mai grea masă moleculară dintre toate elementele.
— A doua cea mai grea. Dar nu contează, plutoniul abia a fost izolat, probabil că nici nu era în tabelul periodic când ai studiat tu la şcoală. Uraniu-235 apare într-un coeficient redus, de 0.139 la 1, într-un minereu natural de uraniu. Asta înseamnă că doar 7% din tot uraniul este U-235. Restul este 238. Este destul de rar. Şmecheria este să separi acest izotop rar, radioactiv, care are aceleaşi proprietăţi, dar o masă moleculară diferită de a rudei lui mai comune, U-238. Pentru a face acest lucru, sau măcar pentru a o face în cantităţile necesare, nu ai nevoie doar de membrane pentru difuziune, ci şi de unicul compus de uraniu suficient de volatil pentru a genera asta, hexafluorura de uraniu, UF-6, care este complet solid la temperatura camerei, dar sublimează odată ce se apropie...
— Sublimează? Privirea lui Leo începu din nou să devină confuză. Mă tem că mă pierzi, profesore.

— Uite... Alfred luă din nou creta şi scrise o ecuaţie mult mai complexă. Doar memorează asta:

$$\frac{Rata_1}{Rata_2} = \sqrt{\frac{M_1}{M_2}} = \sqrt{\frac{352.041206}{349.034348}}$$

— Care este egal, cred, cu... Alfred închise ochii şi făcu o serie de calcule în cap. Unu virgulă zero zero patru doi nouă opt sau ceva de genul... Unde – iar asta este important, Leo – RATA Unu este rata de efuziune a U-235 şi RATA Doi este efuzia a...? Aşteptă ca Leo să încheie propoziţia.

— U-238, răspunse Leo, după ce se gândi o clipă.

— Corect! Iar M1 este masa moleculară a U-235 şi M2 este masa moleculară a U-238. Mica diferenţă de mase explică diferenţa de 0,4 procente în viteza medie a neutronilor lor. Îşi privi elevul. Deci, cum e până acum?

— Să fiu sincer, profesore, e puţin cam neclar.

— Nu te da bătut. Ştiu că pentru tine este ca şi cum aş vorbi în greacă acum...

— Nu, greaca chiar am studiat-o la şcoală..., spuse Leo dându-şi ochii peste cap.

— Ascultă, nu trebuie să înţelegi totul acum. Dar este important să ai o idee elementară şi să reţii ecuaţiile – trase o linie dublă sub ecuaţie – în creierul ăla genial al tău. Deci, uită-te din nou la ea. Las-o să îţi intre în cap.

Leo privi din nou ecuaţia, apoi închise ochii.

— Gata?

— RATA 1 mic supra RATA 2 mic este egal cu radical din M1 mic supra M2 mic... Trebuie să îţi spun şi rezultatul, profesore? Sunt destul de sigur că pot... Unu virgulă zero zero patru...

— Nu este nevoie. Oricine cu o diplomă de matematică de nivelul trei poate calcula asta.

— Deci, unde R1 mic este rata de efuzie a... UF6-235, iar R2 mic este efuzia pentru UF6-238, iar M1... Leo îşi apăsă un deget pe frunte. Masa moleculară a U-235 şi M2 mic, masa moleculară pentru 238. Şi aşa mai departe...

— Bravo! spuse Alfred, aplecându-se înainte şi strângând genunchiul băiatului, apoi tuşi şi expectoră o flegmă.

— O întrebare, profesore, dacă nu te superi...?

— Desigur, dă-i drumul.

— Tot nu înţeleg de ce este nevoie să separi acest U-235 de 238. Şi ai spus mai înainte, „în cantităţi suficiente”... Suficiente pentru ce?

— Hai să nu ne grăbim. Alfred îi zâmbi răbdător. Vom ajunge şi acolo, băiete. Data viitoare.

— Deci, asta este? Asta aveai nevoie să memorez? Fizica ce va salva omenirea?

— Aceasta este lecţia unu, răspunse Alfred. Este destul pentru astăzi.

— Lecţia unu... Leo îşi înclină precaut capul. Unu din...?

— Sute, băiete. Alfred îl bătu pe umăr. Sute. Totuși, trebuie să te avertizez, de mâine începe să devină puţin mai complicat.

23.

Săptămânile treceau una după alta. Se întâlneau aproape în fiecare zi, când puteau, câteva minute după apelul de dimineaţă şi după mese.

În afară de zilele de marţi, când, de obicei, Leo era chemat să joace şah cu soţia Lagerkommandantului Ackermann, lucru care îl enerva pe Alfred.

— De ce alegi un simplu joc, când avem treburi serioase de făcut?

— Pentru că acel joc, cum îi spui dumneata, ar putea face într-o zi diferenţa între viaţă şi moarte. Mi-ar putea salva viaţa. Şi pe a dumitale, ar trebui să îţi reamintesc. Îi spun tot timpul că împart dulciurile pe care mi le dă cu unchiul meu, profesorul. Ea îmi promite că va avea grijă de noi.

— Va avea grijă de noi... Eu cred că îţi place să mergi acolo pentru că ai 16 ani şi poţi să te zgâieşti la sânii unei femei. Oi fi eu bătrân, dar nu atât de bătrân încât să nu-mi amintesc plăcerea de a face asta.

— Şi asta, presupun. Leo roşi, rușinându-se puţin. Totuși este amabilă cu mine. Şi cred că nu este ca soţul ei, atunci când vine vorba de ceea ce se petrece aici. Cred că este sincer revoltată de ce îl vede făcând. De aceea dă o mână de ajutor la infirmerie.

— Aşa crezi, ha? Şi îţi spune ţie toate astea?

— Da. În timp ce jucăm.

— Eu cred că joacă şah ca să-şi calmeze conştiinţa încărcată, spuse Alfred. Într-un fel, tu eşti izbăvirea ei.

— A, văd că acum eşti şi Dr. Freud, pe lângă Dr. Mendl, pufni Leo.

— În situaţia noastră, băiete, studierea minţii omului e la fel de importantă ca studierea atomului. Nu uita că ea este soţia Lagerkommandantului, iar tu eşti doar un evreu, spuse el, întorcând braţul

lui Leo cu palma în sus. Cu numărul ăsta pe încheietură. Da, îţi va purta de grijă până ţi se va scurge timpul, dar apoi nu se va mai gândi deloc la tine.

— Vom vedea. Leo ridică din umeri. Între timp, fursecurile şi ciocolatele pe care mi le dă sunt bune.

— Da, bine, ai dreptate, vom vedea... Alfred tuși, ștergându-se la gură cu mâna. Oricum, să ne întoarcem la treabă.

Tusea se agravase, devenind din ce în ce mai seacă în fiecare zi, iar oasele și coastele începeau să i se vadă și mai mult.

— Îmi pare rău că aici nu poţi să te zgâieşti decât la mine.

— Da, indiscutabil, priveliştea este mult mai puţin atrăgătoare. Poftim, stai să pun o pătură pe dumneata, bătrâne. Pardon, scuzaţi-mă, rânji el. Am vrut să zic „profesore”, desigur.

Pătura era de fapt o pânză subţire de sac, care nu proteja mai deloc de frig.

În aceste ultime săptămâni, Alfred începuse să prindă drag de băiat. Şi avea senzaţia că și Leo începe să simtă la fel în privinţa lui. În prima zi în locul acesta, toată lumea învăţa că nu e înţelept să ai sentimente pentru un alt prizonier, nici măcar să investeşti în povestea unei alte persoane. Nu ştiai niciodată ce avea să se întâmpla în ziua următoare.

— Nu e nimic grav, spuse Alfred, dar îşi puse totuşi cârpa pe umeri şi, pentru o clipă, frigul se mai domoli. Mulţumesc, băiete.

•

După cum îl avertizase Alfred, munca devenea mai grea şi mai complexă cu fiecare zi care trecea. Acum îi vorbea despre ceva numit „funcţii Bessel” – ecuaţii complexe, care îi puneau serios mintea la contribuţie, de parcă ar fi trebuit să parcurgă în cap o întreagă partidă de şah, dintr-o singură ecuaţie. Zeci de partide, de fapt, cel puţin asta era impresia lui Leo, fiecare necesitând concentrarea de care avea nevoie când juca împotriva unui maestru. Dar Alfred recita numerele şi valorile fără să ezite o clipă; profesorului îi erau la fel de familiare precum propria dată de naştere sau adresa de acasă.

— Nu uita, avem de-a face cu materiale foarte radioactive aici, îi explică el, care sunt în tranziţie de la o stare la alta şi, în cazul difuziei, printr-un spaţiu restrâns – în cazul de faţă, cilindri. Aşadar, trebuie să introducem ecuaţia difuziei neutronilor pentru o asemenea stare. Alfred mâzgăli pe spatele unui bilet medical rupt:

$$\frac{\partial N}{\partial l} = \frac{V_{ment}}{\lambda_f}(\nu\text{-}1)N + \frac{\lambda_f V_{ment}}{3}(\nabla^2 N)$$

— Bine... Leo privi lung ecuaţia, puţin nedumerit. Înţeleg.

— Trebuie să o ştii, Leo. La perfecţie. Este obligatoriu.

— Încerc, Alfred.

— Atunci încearcă mai tare. Trebuie să te concentrezi mai mult. Scopul aici – Alfred tuşi în cârpa lui – este să aplicăm populaţia de neutroni într-un cilindru. Partea spaţială a densităţii neutronului, caracterizată drept N, va fi o funcţie a coordonatelor cilindrice şi se presupune a fi separabilă şi exprimată ca... Răsfoi printre bucăţile de hârtie pe care le păstrase de la lecţia de ieri:

$$N_{\rho,\phi,z}(\rho,\phi,z) = N_{\rho}(\rho)\, N_{\phi}(\phi)\, \mathrm{N}_{z}(z)$$

Leo îl privi complet nedumerit.

— Mă urmăreşti, băiete?

Tânărul trase adânc aer în piept şi răsuflă îndelung.

— Mergi prea repede, Alfred. Nu sunt sigur.

— Nu eşti sigur? Credeam că am trecut ieri prin partea asta.

— Ştiu, dar nu e ca şahul. Nu înţeleg pe deplin de ce sunt importante ecuaţiile astea.

— În momentul acesta, sunt importante pentru că spun eu că sunt. Aşa că hai să o luăm de la capăt. Ce este coordonata asta în ecuaţie, dacă nu te superi? îl întrebă Alfred.

— O...?

— Da, o-ul ăsta mic. Unde ţi-e capul, băiete? Am trecut prin astea de câteva ori. Este unghiul dintre diametrul cilindrului şi raza. Şi p?

— P...? P trebuie să fie înălţimea, atunci? răspunse ezitant Leo.

— Da. Înălţimea. Dimensiunea. Credeam că eşti deştept, Leo. Credeam că poţi înţelege lucrurile astea. Trebuie să te concentrezi, asta este partea uşoară. Altfel, sunt prea multe de învăţat.

— Putem să luăm o pauză, profesore? Capul stă să-mi explodeze. Şi care este scopul chestiei ăsteia, oricum? Ai inventat-o dumneata sau ceva? Acest preţios proces de difuzie gazoasă? Tot repetăm aceleaşi chestii plictisitoare!

— Pentru că trebuie să le reţii, băiete. Aşa cum îţi ştii propriul nume! Mă auzi?

— Da, te aud! Leo sări de pe pat. Te aud. Te aud... Capul îi exploda de la atâtea numere. Un sentiment de frustrare deplină şi de inutilitate îl învălui. Poate ar trebui să ne oprim pe ziua de azi.

Alfred îl privi, ştiind că depăşise limita. Îl lăsă pe băiat să se calmeze o clipă, apoi spuse, lăsând hârtia deoparte:

— Nu, nu l-am inventat eu. De fapt, britanicii îl dezvoltă şi ei în acelaşi timp. Şi am auzit că cercetătorii de la Columbia University din New York sunt şi ei pe aceeaşi pistă.

— Atunci, lasă-i pe ei să înveţe procesul, spuse ţâfnos Leo.

— Ar fi simplu, nu-i aşa? Alfred clătină din cap, lăsându-se pe spate. Tot ce am făcut eu, spuse el, a fost, pur şi simplu, să transport datele într-o etapă ulterioară. Uite... Luă un afiş despre epidemia de tifos, care fusese lipit în blocul lor, şi schiţă pe spatele lui un desen brut. Un fel de sistem interconectat de tuburi, cu cilindri lungi introduşi în tuburi mai mici, printr-o reţea de arcuri şi pompe. Dacă uraniul sub formă gazoasă, hexafluorura 6, care este extrem de caustic, este pompat spre o barieră poroasă de orice fel, moleculele mai uşoare ale gazului, conţinând îmbogăţitul U-235, ar trece prin cilindri mai rapid decât U-238, care este mai greu. Corect?

Leo încuviinţă din cap. Măcar atât învăţase şi el.

— Exact ceea ce reprezintă formula aceasta. Trebuie să ştii asta la perfecţie, Leo. Indiferent de cât de plictisitor sau complicat ar părea. Aceasta este esenţa a ceea ce trebuie să ştii.

— Trebuie să ştiu, de ce...? Cine dă doi bani pe procesul ăsta idiot de difuzie, oricum? Sau este efuzie? Leo luă desenul de pe pat, îl mototoli şi îl aruncă în colţ. Ştii ce am văzut azi...? Cum şase oameni din tura mea la muncă au fost scoşi din linie şi li s-a poruncit să se întindă pe jos. Apoi li s-a spus „Ridicaţi-vă!” Şi apoi „Jos!” din nou. Ţac-pac, repede. Şi apoi „Sus!” din nou. Apoi „Jos! mai repede! mai repede!” Şi apoi „Alergare pe loc!” şi apoi „Ghemuit! De zece ori!” Şi apoi „Sus din nou! Repede. Acum jos. *Schnell*! *Schnell*! mai repede”. Până când, unul câte unul, s-au oprit toţi epuizaţi, nemaiputând să respire, şi au fost terminaţi cu bastoanele în timp ce încercau să tragă oxigen în plămâni. Ultimul, roşu la faţă, de-abia se ţinea pe picioare, iar gardienii râdeau de el de parcă ar fi fost o marionetă într-o scenetă comică. Până când l-au bătut şi pe el de l-au lăsat lat. Deci, spune-mi, ce a făcut Legea lui Graham pentru ei?

Alfred îl privi, pur şi simplu.

— Şi ai auzit? Acum două nopţi, toată lumea din blocul 46 a fost scoasă afară în toiul nopţii. Nimeni nu s-a mai întors. I-au salvat toţi cilindrii ăştia şi toate ecuaţiile de difuzie? În curând vom urma noi. Eşti un prost, Alfred, dacă tu crezi că nemţii ne vor lăsa vreodată să plecăm. Pe oricare dintre noi! Ştii asta la fel de bine ca mine. O să murim cu toţii aici. Şi tu şi eu. Atunci, ce contează, într-un final, dacă este p mic sau P mare... U-235 sau 238? Îmi explodează capul, Alfred. Facem asta în fiecare zi. Iar şi iar. Şi de ce? Îmi bagi cu forţa chestiile astea în creier şi nici măcar nu îmi spui de ce?

Alfred încuviință din cap. Se rezemă de perete și răsuflă îndelung, înțelegător.

— Contează mult, băiete. Ai dreptate, probabil că eu voi muri aici. Dar tu... Războiul și-a schimbat cursul, Leo. Auzi și tu asta de la nou-veniți. Armata germană e ferfeniță în est. Aliații sunt gata de invazie. Poți vedea asta în ochii gardienilor, sunt din ce în ce mai îngrijorați. Într-o zi e posibil să ieși de aici, iar eu îți voi da numele oamenilor pe care să îi cauți. Oameni respectați. Pentru că ceea ce îți arăt pe bucățile astea jerpelite de hârtie și pe spatele etichetelor ăstora murdare valorează mai mult decât tot aurul pe care îl iau nemții din dinții noștri. De o mie de ori mai mult.

— Știu. Îmi tot spui asta, Alfred. Dar de ce?

Profesorul se aplecă și luă diagrama mototolită pe care Leo o aruncase în colț, apoi o netezi pe pat.

— Chiar în acest moment, în laboratoarele din Anglia și din Statele Unite, chiar și în Germania, cei mai pricepuți oameni de știință, unii care mă fac pe mine să arăt ca un bou, parcurg exact aceleași lucruri pe care ți le-am spus...

— Atunci, de ce au nevoie de tine? insistă Leo. Și de toate ecuațiile astea pe care mi le îndeși în cap?

— În fond, nu au nevoie. Alfred ridică din umeri. Doar că eu știu un lucru, și îl știu foarte bine. Iar acela este cum să colectezi o masă suficient de mare de uraniu pentru a capta și folosi neutronii secundari înainte ca ei să scape prin suprafața materialului. Și, deși poate că ție nu ți se pare mare lucru, Leo, pentru că nu ai o tablă de șah sau piese pe care să le muți, să fii sigur că oricine înțelege acest proces – cine îl înțelege primul – acela va câștiga războiul. Și toate armele și tancurile, și avioanele de pe cer nu vor putea să îl împiedice.

— Acest proces de efuziune...? Leo îl privi chiorâș. Sau difuzie, care este?

— Difuzie, spuse Alfred, dând din cap zâmbind.

— Tot folosești cuvintele „cantități suficiente”, Alfred. Suficiente pentru ce?

Alfred îl privi cu seriozitatea unui bătrân care decide că e timpul să îi explice lucruri dificile unui băiat ce urmează să devină bărbat.

— M-ai întrebat la un moment dat care este scopul separării U-235 din U-238.

— Îmi dau seama acum. Evident, este o modalitate de a valorifica energie, spuse Leo. Poate un fel de dispozitiv de alimentare cu energie? Un motor. Pentru un tanc, poate? Sau un vapor?

— Da, dar mult, mult mai mare de atât. Și cu un efect mult mai devastator.

— Vrei să spui că este o bombă? Leo căscă ochii mari.

Rezemat în continuare de perete, Alfred zâmbi resemnat.

— O mică parte dintr-una, da. Dar o bombă mult mai mare şi mai distructivă decât orice altceva a văzut lumea vreodată. Mai degrabă ca o mie de bombe, Leo. În una singură.

— O mie de bombe... Leo privi din nou desenul. Şi totul porneşte de la asta? De la acest proces de difuzie?

Alfred ridică din umeri cu vinovăţie.

— Prietenul meu Bohr spune că bombardarea unei cantităţi mici din izotopul pur U-235 cu neutroni lenţi ar fi suficientă pentru a porni o reacţie în lanţ destul de puternică pentru a-i arunca în aer laboratorul, clădirea şi tot ce se află în jur, pe o rază de câţiva kilometri. *Dacă* ştii cum să separi izotopul, Leo... Şi în cantităţi suficiente. Încuviinţă din cap. Iată-ţi răspunsul, băiete.

Leo se aşeză din nou. Chipul bătrânului era palid, aşa că Leo deveni brusc serios.

— Îmi pare rău. Îmi pare rău că ţi-am mototolit desenul, profesore...

— Nu-i nimic. Se întâmplă din când în când, între colegi. Ascultă, ştiu că este dificil. Ştiu că mintea ta este încărcată cu chestii pe care nu ţi le-am explicat pe deplin. Ştiu că ai prefera să joci şah în puţinul timp liber pe care îl ai aici. Fără doar şi poate, ştiu că noul tău oponent este mult mai captivant decât mine, că îţi face mai multă plăcere să îl vezi.

Leo rânji, un junghi de vinovăţie făcându-l din nou să roşească.

— Şi cui vrei să duc eu informaţiile astea? Tot ce mi-ai îndesat în cap... Dacă reuşesc să ies de aici.

— Unor oameni de ştiinţă, spuse Alfred, ridicând din umeri. Faimoşi. Vor vrea să vadă toate datele acestea. Poate în Anglia sau chiar în America.

— *America*? Leo făcu ochii mari. Acesta este un vis, profesore.

— Da. Este un vis. Dar, crede-mă, când vor auzi ce ştii, te vor vrea alături de ei. Vor avea nevoie de tine, fii sigur.

Rămaseră amândoi în tăcere, privind diagrama. Leo părea să asimileze totul în mintea lui. *O bombă. De dimensiunea a o mie de bombe în una singură. Mai mare şi mai distructivă decât orice altceva a văzut lumea vreodată.* Genul de informaţie care transformă un băiat într-un bărbat.

Leo îşi ridică privirea spre Alfred şi spuse, fără să clipească:

— Densitatea neutronilor pentru coordonate, p mic, o mie, zet mic, egal cu neutronul p mic înmulţit cu p mic, înmulţit cu neutronul o mie înmulţit cu o mie, înmulţit cu neutronul zet mic înmulţit cu zet mic... unde p egal cu raza unui cilindru, o egal cu unghiul dintre diametru şi rază, iar zet egal cu înălţimea cilindrului.

— Perfect. Ochii lui Alfred se luminară, iar el bătu uşor din palme.

— Vezi, sunt deştept, spuse Leo.

— Da, eşti.

Alfred tuşi din nou, întreg corpul zguduindu-i-se.

— Eşti bolnav. Ar trebui să te duc la infirmerie.

— E doar o răceală. Şi dacă nu te faci bine la infirmerie în două-trei zile, ştii unde te trimit... sus, pe horn.

— Şi dacă nu te faci bine aici, cine o să-ţi livreze teoriile şi ecuaţiile afară? întrebă Leo.

— Ai un argument bun, fu de acord Alfred.

Rămaseră tăcuţi pentru o vreme; capul lui Leo se învârtea din cauza informaţiilor pe care i le împărtăşise profesorul. Apoi băiatul spuse, privindu-l în ochi:

— Vom ieşi amândoi de aici, vei vedea. O să-ţi duci formulele şi diagramele în America.

— Acesta chiar este un vis, spuse Alfred, zâmbindu-i afectuos.

— Cineva mi-a spus că un singur lucru nu îţi pot răpi aici... visele.

— Da, şi eu cred asta, spuse Alfred, dând aprobator din cap.

Leo îl privi cu o certitudine de nestrămutat.

— Vom ieşi, ai să vezi. Apoi îi dădu desenul înapoi lui Alfred. Mai avem câteva minute, mai învaţă-mă ceva.

24.

Se trezi în toiul nopţii, transpirat şi tremurând. Nu îşi amintea cu exactitate unde se află sau de ce e îmbrăcat cu cămaşa asta de noapte iritantă. Ştia doar că i se învârte capul şi că are crampe la stomac. Strigă în întuneric:

— Marte! Era o noapte caldă, dar el tremura de parcă ar fi fost luna ianuarie, nu mai. Marte, unde eşti?

— Taci din gură, moşule! mormăi prizonierul din patul alăturat.

Cine e acolo? Alfred avea senzaţia că cineva îl priveşte.

— Rahat, a luat febra, spuse colegul lui de pat.

— Mi-e atât de frig, spuse Alfred cu dinţii clănţănind. Ajutaţi-mă, strigă el spre oricine voia să îl audă. Dumnezeule, se ridică în capul oaselor, stomacul meu...

Îi aduseră degrabă o găleată de la latrină, iar el îşi vărsă măruntaiele în ea peste marginea patului.

— Profesorul este bolnav. Trebuie să îl scoatem de aici, auzi pe cineva spunând.

Nu, vă rog. Nu puteţi. Nu încă.

Instinctiv, ştia că dacă îi lasă să îl ducă la infirmerie, asta ar însemna sfârşitul pentru el. Auzi zarvă – voci, înjurături, oameni adunaţi lângă patul lui.

— Îmi pare rău, bâigui el. Unde este Marte?

— Soţia ta este moartă, moşule, auzi pe cineva spunându-i.

Da, corect. Este moartă. Și Lucy. Amândouă sunt moarte.

— Înfăşuraţi-l într-o pătură şi duceţi-l în spate, spuse o voce. Ostrow, furajorul. Îl ducem mâine-dimineaţă la infirmerie.

— Dacă mai rezistă până dimineaţă, spuse cineva.

— Rezistă, bătrâne! zise Ullie, brutarul.

Se simţi luat pe sus, ridicat în aer; parcă putea vedea ce se petrece sub el. Trei oameni îl duceau pe braţe, înfăşurat în pătură ca o mumie, spre capătul blocului, unde erau ţinuţi bolnavii.

Poate că așa e cel mai bine. Poate că e timpul să renunţ, îşi spuse în sinea lui. Marte îl aştepta cu ceaiul, cu biscuiţii cu migdale şi cu ziarul de amiază.

— Profesore, o să fii bine. Doar rezistă, îl îndemnă cineva.

— Dumnezeule, arde tot!

— E grav.

Un minut mai târziu, Alfred simţi un fir de lichid cald umezindu-i buzele uscate.

— Mulţumesc.

Într-o secundă de luciditate, Alfred ieşi din delir şi îşi dădu seama ce are. Ca om de ştiinţă, ştia ce însemna boala lui. Era ca o sentinţă la moarte. Dar încă nu îi ajunsese la intestine. Asta era bine, dar şansele tot erau jumi-juma, în cel mai bun caz. Dar aici, unde nu îi păsa nimănui dacă mori sau trăieşti, cine ştie ce avea să se întâmple?

Nu pot să mor. Nu încă.

Mai am atâta treabă de făcut.

Vocile se stinseră. Alfred zăcea întins acolo, înfofolit în pătură, cu dinţii clănţănind – ca atunci când era mic şi mersese să patineze cu tatăl lui pe un lac îngheţat în munţi şi căzuse printr-o spărtură subţire din gheaţă, iar tatăl lui fusese nevoit să îl pescuiască din apă. Totul îi părea atât de real acum – lacul, mâna tatălui său trăgându-l afară. În viaţa lui nu îi fusese atât de frig.

Apoi faţa altcuiva i se strecură în minte.

Băiatul.

Avem nevoie de mai mult timp, îşi spuse Alfred în sinea lui, deşi cel mai probabil o spusese cu voce tare, iar cine îl auzea avea să creadă că delirează.

E prea devreme.

În primul rând, nu trebuie să cedezi în fața febrei, își spuse. *Trebuie să rămâi lucid, să îți păstrezi rațiunea.*

În timp ce Alfred lupta cu impulsul de a adormi, cel mai straniu lucru îi veni în minte. Principiul reacțiilor în lanț al prietenului său Polanyi, chimist. Cum era?

— Centrul unei reacții chimice produce mii de molecule-produși de reacție, care, ocazional, au o ciocnire favorabilă cu un reactant și, în loc să formeze doar un singur centru nou, formează două sau chiar mai multe, fiecare dintre acestea fiind capabile, la rândul lor, să provoace o nouă reacție în lanț...

Exprimat numeric, principiul ar arăta astfel: 1; 2; 4; 8; 16; 32; 64; 128; 256; 512...

Zăcea acolo, tremurând, dar calculând. *1.024*; *2.048*; *4.096*; *8.192*; *16.384*; *32.768*; *65.536*; *131.072*...

Cât de departe poți extinde șirul?

262.144; *524.288*; *1.048.576*; *2.097.152*; *4.194.304*... *8.388.608.*

16.777.216.

Alfred zâmbi în sinea lui.

Nu poți să mori încă, Alfred. Mai ai multe să îl înveți. Nu i-ai vorbit încă despre Legea lui Arhimede. Sau despre părerile tale cu privire la compoziția membranei difuzoare.

Spre propria lui uimire, un univers întreg de numere și ecuații, sfere și demonstrații matematice începură să plutească în întuneric, învolburându-se și întinzându-se spre el.

Nu încă, te rog, e prea devreme, își repeta în sinea lui. *Nu încă. Mai ai multe să îl înveți.*

Dar, Marte, trebuie să vezi asta! spuse el uimit. Cerul era luminat de numere și ecuații. *Voi ajunge în curând*. Încetă să mai lupte. O greutate invizibilă îl făcea să închidă ochii.

E prea devreme, repetă el. *Dar totul este atât de frumos*!

25.

20 mai
Hipodromul Newmarket, Suffolk, Anglia

Bâzâitul elicelor şi zumzetul greoi al bombardierelor care decolau pentru a-şi lansa încărcăturile peste continent erau un fundal sonor constant aici. În ultimele două zile, loviseră zi şi noapte coasta Franţei şi fabricile de pe teritoriul german.

— Le distrugem apărarea, spuse Strauss. Pentru lovitura cea mare.

Invazia iminentă. Toată lumea ştia că urmează să se întâmple.

— Când? întrebă Blum.

Căpitanul OSS ridică din umeri.

— Cine ştie? În curând.

Nathan era în Anglia de zece zile. El şi Strauss erau găzduiţi la acest hipodrom istoric, aflat la vreo 100 de kilometri de Londra, cândva locul de desfăşurare a doua curse britanice clasice. Acum era o bază RAF, Forţele Aeriene Regale, găzduind escadrila 75 de bombardiere Stirling şi Lancaster. Celor doi le fuseseră repartizaţi doi agenţi britanici ai MI-6, maiorii Kendry şi Riggs, şi un anume colonel Radjekowski, din Armia Krajowa, Armata Teritorială poloneză cu baza la Londra, care trebuia să asigure contactul cu cei din rezistenţa locală.

Supus unei diete stricte, Blum slăbise deja trei kilograme şi jumătate. Faţa lui, care era şi înainte destul de suptă, avea acum pometi proeminenţi şi ascuţiţi, maxilarul osos al unei persoane care mănâncă o singură dată pe zi. Era o dietă menită să te ţină în viaţă, nimic mai mult. În fiecare noapte, Blum se inspecta în oglindă în baraca lui, situată ceva mai departe de cazarma principală, şi îşi vedea ochii din ce în ce mai afundaţi în orbite şi înconjuraţi de cearcăne din ce în ce mai negre.

Îl învăţaseră să sară de pe rampa de antrenament, instruit de un sergent major RAF. Săritura cea mare de-abia acum urma.

Îi mai şlefuiră abilitatea de a trage cu arma, trăgând la ţinte de la aproape 20 de metri cu un pistol Colt 1911. Îşi puse poloneza la punct – în principal expresii argotice – întrucât limba lui nativă fusese în stare latentă în ultimii trei ani. Repetă detaliile identităţii lui. Mirek, aşa îl chema. Era un tâmplar din oraşul Giżycko, în Mazuria, tărâmul celor o mie de lacuri. Când era mic, Blum dăduse dovadă de oarece înclinaţii spre prelucrarea lemnului. Asemenea abilităţi au întotdeauna căutare şi sunt preţuite în lagăr, după spusele lui Strauss. Şi studiară hărţi, iar şi iar, la nesfârşit. Hărţi ale zonei înconjurătoare, ale punctului unde aveau să-l livreze pe Blum, într-un câmp lângă Vistula, la aproximativ 20 de kilometri de lagăr, şi ale coordonatelor de extragere, la vreo 400 de metri spre sud-est.

— Să nu îţi faci prea multe griji în privinţa asta, partizanii te vor duce acolo.

Memorase drumurile locale, în caz că era nevoie, amplasarea micului sătuc Rajsko, care era în apropiere, şi a unei ascunzători – o casă clandestină – la care putea apela, în caz că lucrurile mergeau prost.

— Menţionează cuvintele *ciasto wisniowe,* îi spuse Radjekowski, ofiţerul polonez.

— Plăcintă cu cireşe?

— A trebuit să ne gândim la ceva repede, din scurt... Ofiţerul ridică din umeri, parcă cerându-şi scuze.

— Nu contează. Kendry, maiorul britanic cu mustaţă subţirică, îşi scutură pipa. Nu îţi face griji. Dacă lucrurile merg prost la sol, probabil că vei fi mort oricum.

Blum zâmbi scurt. Kendry era un om pe care nu îl plăcea prea mult.

— O să încerc să improvizez în privinţa asta, domnule.

Și mai multe hărţi. Hărţi ale lagărului, desenate de mână de Vrba şi Wetzler. Nathan le studiase până îl apucase durerea de cap. Fiecare structură îi era întipărită în memorie. Șinele de tren care duceau până acolo. Poarta lagărului. Barăcile prizonierilor, denumite „blocuri”. Infirmeria. Perimetrul dublu de gard electric. Şi clădirea dreptunghiulară cu acoperiş plat despre care îi întrebase pe Strauss şi Generalul Donovan.

Crematoriul.

Hărţi ale zonei înconjurătoare, din afara lagărului.

— Zona aceasta este foarte importantă. Strauss tot insista cu acest lucru. Trebuie să ai întipărită perfect în minte zona aceasta.

Fabrica IG Farben, care era în construcţie. Noua şină de cale ferată, care ducea până aproape de lagărul vecin, Birkenau. Pădurile înconjurătoare şi râul. Parcurseseră de nenumărate ori toate hărţile, până când Nathan şi le întipărise în cap la fel de bine cum ştia cartierul în care crescuse, din Cracovia.

Îi dăduseră dosarul lui Alfred Mendl, omul lui. Fotografii peste fotografii – la conferinţele ştiinţifice, la universitatea unde predase. Chipul lui blând, părul grizonant pieptănat într-o parte, fruntea înaltă, maxilarul rotunjit, cărnos. Aluniţa de pe partea strângă a nasului.

— E posibil să nu mai arate aşa acum, astfel că aluniţa aceea va fi confirmarea ta, Nathan. Caută aluniţa. Memorează fiecare por al feţei lui.

Iar Nathan o făcu, memorând toate detaliile pe care le adunaseră despre Mendl. Unde s-a născut: Varşovia. Unde a studiat: universităţile din Varşovia, Göttingen şi Institutul Kaiser Wilhelm de la Berlin. Mentorii lui: faimosul Bohr, Otto Hahn şi Lise Meitner. Aria lui de expertiză: fizica electromagnetică; procesul de difuzie gazoasă. Orice mama naibii o fi fost asta. Soţia şi fiica lui Mendl, Marte şi Lucy, care au fost duse la Auschwitz

împreună cu el și erau, cel mai probabil, moarte. Strauss încă nu îi dezvăluise motivul real pentru care aveau atât de mare nevoie de Mendl și de ce îl infiltrau pe Nathan în lagăr.

„În caz că ești capturat”, așa îi explicase Strauss, ridicând nonșalant din umeri. Blum înțelese adevărul din cuvintele lui. Capturat și torturat, asta voia să zică.

Noaptea, când Blum se retrăgea în baraca lui, fuma şi continua să citească dosarul lui Mendl. De ce el, mai presus de oricine altcineva? Hoinăreau pisici maidaneze prin bază, în căutare de mâncare, iar una dintre ele dădea târcoale pe lângă camera lui Blum. O pisică vărgată, cu ochi mari, cenușii. Îi amintea de pisica pe care o avuseseră pe strada Grodzka. Pisica Leisei. Cea pe care nu avuseseră voie să o ia cu ei în ghetou. Cum o chema? Blum încercă să își amintească.

A, da, Schubert, desigur.

Blum îi dădu firimituri de pâine şi o lăsă să îi lingă de pe degete crema desertului pe care nu îl mâncase. Îi amintea de o viaţă normală, care acum părea doar o amintire foarte îndepărtată. Blum prefera să rămână singur noaptea, să revizuiască hărţile şi dosarele.

— Îl vezi pe acest bărbat? Blum arătă fotografia lui Mendl pisicii, care sărise pe pervazul ferestrei lui deschise. Motanul mieună, cerşind lapte, şi își arcui spatele. Ei se aşteaptă ca eu să îl găsesc, într-un lagăr cu mii de oameni. Poate o sută de mii. E o nebunie, nu-i aşa? Bănuiesc că până şi tu ai fi de acord. Şi dacă nu reuşesc să... îl localizez, e posibil să ajung exact ca tine, zise Blum, mângâind pisica, apoi rupse o bucată din tartă. Captiv pentru totdeauna. Doar că mie n-o să-mi dea nimeni tarte şi cremă... Lăsă motanul să îi lingă degetele. Dacă tot suntem într-un hipodrom, presupun că nu ar paria nimeni prea mult pe succesul meu. Pisica mieună. A, văd că până şi tu ești de acord, Schubert, prietene.

În ziua a cincea îi arătară, în sfârșit, uniforma pe care urma să o poarte. Cusută de croitori special repartizaţi agenţiei MI-6, era costumaţia de muncitor, largă, cu pantaloni subţiri. Dacă o întorceai pe dos, obţineai tunica și pantalonii din pânză de sac, cu dungi alb-negre. Fiecare detaliu al uniformei fusese verificat cu evadaţii, Vrba şi Wetzler. Uniforma era completată de o pereche de saboţi din lemn înguști, în care Blum fusese nevoit să își îndese picioarele.

— Puţin cam incomozi, văd? Kendry trase din pipă.

— O să fie bine.

— Probabil ţi se potrivesc mai bine decât orice altă pereche din lagăr, bănuiesc. Vei avea cizme adecvate pentru săritură, desigur, dar va trebui să scapi de ele înainte să intri în lagăr.

La câteva zile după aceea, se întâlniră într-o mică sală de conferinţe din bază, unde comandanţii misiunii rezumară sarcinile tuturor. Strauss merse lângă tabla pe care erau desenate o hartă generică a lagărului și zonei înconjurătoare.

— Știu că vrei să afli mai multe detalii despre cum plănuim să te luăm înapoi, spuse el zâmbind.

— Da, o curiozitate trecătoare, spuse Blum, zâmbind şi el.

Chiar și Kendry chicoti în spatele lui.

— Ni s-a spus că lagărul de muncă este folosit pentru a ajuta la finalizarea noii căi ferate care duce la Birkenau. Strauss arătă spre tablă. Care nu este nimic altceva decât o fabrică a morţii chiar peste drum. Ştim că evreii maghiari sunt transportaţi acolo și lichidaţi de cum ajung. Cu miile. Gazaţi.

— Cu miile... Numărul îl izbi pe Blum de parcă ar fi primit o lovitură în moalele capului. *Pieprzy,* înjură el în barbă. Futu-i.

— În fiecare zi. Conform surselor noastre, munca pentru a termina aceste şine se desfăşoară zi şi noapte. Se pare că se grăbesc – pufni Strauss – să crească rata uciderilor în masă. Ce trebuie să faci tu este să te asiguri că eşti repartizat chiar pe acel tronson de muncă. Vrba și Wetzler insistă că munca pe tura aceea nu este o sarcină grea. Gardianul care supraveghează de obicei această sarcină, un anume Oberführer Rauch, este renumit pentru faptul că acceptă mită. De fapt, cei doi spun că aceasta e o practică zilnică în lagăr, pentru tot felul de lucruri. Se pare că sunt unii care chiar doresc să lucreze pe tura de noapte, întrucât au parte de o a doua masă.

— Mită? Cu ce să îl mituiesc? întrebă Blum.

— Vei afla mai multe despre asta mai târziu... Între timp, ce contează este ca, în cea de-a treia noapte, la ora 00:30, partizanii locali – despre care colonelul aici de faţă m-a asigurat că sunt pregătiţi şi capabili să îşi facă treaba – vor organiza un atac asupra punctului de lucru din pădurea din apropiere. Aici. Strauss arătă un loc pe hartă cu indicatorul. De aceea este atât de important să reţii foarte bine terenul din jur. Tu – şi Mendl, desigur, sperăm noi – veţi fugi de atac nu spre pădure, ci spre râu. Aici... Strauss arătă din nou locul pe hartă. Este vital ca, în toiul agitaţiei, tu şi Mendl să vă croiţi drum într-acolo, Nathan. Veţi fi aşteptaţi şi duşi apoi la locul de extracţie. Avionul va ateriza la ora 1:30 fix. Gardienii ar trebui să fie ocupaţi cel puţin câteva minute, până sosesc întăriri, şi pare logic ca oricine caută să evadeze să fugă în direcţia pădurii, de unde vor trage partizanii, și nu spre râu. În orice caz, ambuscada vă va oferi o acoperire. Ai înţeles toate astea?

Blum încuviinţă din cap.

— Da. Cred.

— Desigur, dacă nu reuşeşti să îl găseşti pe Mendl sau, în caz că e mort sau nu este într-o condiţie bună pentru a putea evada – Strauss ridică din umeri – atunci vei fi doar tu.

— Înţeleg.

— Deci, acesta este planul. Vom mai repeta totul de câteva ori. Strauss se aşeză pe marginea mesei. Sunt convins că ai întrebări...

— Doar una, pentru început. Pun pariu pe viaţa mea că Armia Krajowa locală va fi cea care va lansa atacul, spuse Blum.

— Aşa e. Şi o vor face, spuse Radjekowski, colonelul polonez. Poţi să fii convins de asta.

— Şi – Blum se întoarse spre Strauss zâmbind – suntem siguri că acel gardian poate fi mituit.

— Da. Strauss lovi de două ori harta cu indicatorul. Aşa este. Deci...

O tăcere apăsătoare se lăsă în încăpere.

Blum simţi că era momentul să pună întrebarea.

— Deci, când plec?

Strauss aruncă o privire britanicilor, după care primi un semnal de confirmare din partea ofiţerului din rezistenţa poloneză.

— Pe 23. Va fi lună plină, vizibilitate maximă. Vom avea nevoie de asta pentru a zări terenul de aterizare. Vei fi dus acolo cu un bombardier Mosquito al RAF. Este foarte uşor şi foarte rapid şi poate zbura mult deasupra radarului nemţilor. Oświęcim este situat cam la 1.600 de kilometri pe rută directă, dar tu vei zbura întâi la Göteborg, în Suedia, apoi spre sud, pe deasupra Mării Baltice. Mosquito parcurge aproximativ 480 km/oră. Având în vedere ocolul, zborul ar trebui să dureze vreo patru ore. Ne vom da toată silinţa să ţinem ocupate avioanele Luftwaffe nemţeşti cu câteva raiduri de diversiune.

Îl privi pe Blum de parcă ar fi fost un avocat pledant la sfârşitul pledoariei sale, când nu mai era nimic de spus.

— E totul clar?

— Deci, pe 23 atunci... Blum încuviinţă din cap, un fior de nelinişte străbătându-l.

— Da. Strauss îşi puse indicatorul pe masă. Două zile.

26.

Ziua următoare era duminică, iar lui Blum i se dăduse liber în dimineaţa aceea. Dar starea de nelinişte îl trezise încă de la răsăritul soarelui. Răsfoi

din nou toate dosarele – harta lagărului, informaţiile despre Mendl – deşi totul îi era deja ferm întipărit în creier.

La amiază, Schubert veni la baraca lui – era evident că opţiunile de hrană erau reduse în altă parte. Blum tocmai punea câteva firimituri pe pervaz, când auzi o bătaie în uşă.

Era Strauss.

— Îmi pare rău că te deranjez, Nathan, spuse el. Avea o expresie pe care Blum nu prea reuşea să o descifreze. Sobră. Neliniştită. Era însoţit de Kendry, britanicul tăcut în care Blum nu avea încredere. Te superi dacă luăm loc?

— Vă rog..., spuse Blum, punându-şi hainele şi dosarele pe celălalt pat. Kendry alese să se sprijine de pervaz şi îşi scoase pipa.

— Deci... Strauss îi oferi un zâmbet calm. Mâine-noapte este... Privi dosarele şi fotografiile de pe celălalt pat. Eşti pregătit?

— Aşa cred, domnule.

— Ai reţinut tot?

— De parcă aş fi de-al locului, răspunse el zâmbindu-i.

— Bun, spuse Strauss, zâmbind şi el. Desigur, mai avem de pus la punct câteva detalii. Te vei bucura să afli că am primit confirmarea finală de la oamenii de la sol. Te aşteaptă. Iar vremea pare perfectă. Strauss îşi scoase chipiul, apoi adăugă: Ar mai fi totuşi un lucru...

— Care anume, domnule?

Britanicul făcu un pas în faţă şi trase din pipă, apoi spuse:

— Suntem îngrijoraţi în privinţa unui aspect, locotenente, care nu a făcut parte din antrenament.

— Care? Nathan stătea pe loc, privindu-i pe amândoi.

— Întrebarea este... poţi să ucizi, locotenente?

— Dacă pot să ucid? Blum îi privi confuz. Se trăsese asupra lui, chiar de câteva ori, dar nici măcar în ghetou nu fusese nevoit vreodată să ucidă pe cineva. Sunt soldat, spuse el. Desigur că pot să ucid. Dacă este nevoie.

— Mă tem că asta nu este suficient, Nathan. Strauss se ridică. La o miză atât de mare, este foarte posibil să existe un moment în această misiune când va trebuie să o faci. Când viaţa ta şi tot ce este în joc vor depinde de asta. Şi nu putem să te lăsăm să iei decizia acolo, la faţa locului, dacă poţi sau nu să ucizi.

— Atunci, voi ucide. Vă puteţi baza pe asta, declară ferm Blum, privindu-i pe amândoi.

— Atunci, ne-ar plăcea să ne-o dovedeşti, spuse Kendry. Îşi desfăcu tocul armei şi îşi scoase pistolul Browning.

Blum îi privi oarecum derutat.

— Cum?

— Văd că ţi-ai făcut un prieten, spuse britanicul, zâmbindu-i lui Schubert, care stătea pe pervaz. Întinse un deget, iar motanul veni spre el, arcuindu-şi spatele şi gudurându-se de mâna lui.

— Da, cred că v-am spus despre el, zise Blum. El...

Britanicul îl privi.

Brusc, lui Blum îi deveni clar ce îi cereau.

— Doar nu vorbiţi serios? spuse el, dând din cap. Privirea britanicului nu se clinti. Este doar o pisică nevinovată. Este prietenul meu.

— De acum înainte nu mai ai prieteni, răspunse Kendry. Şi nu mai există vinovăţie sau nevinovăţie. Doar oameni care stau între tine şi ceea ce trebuie să faci. Aşadar, vorbesc foarte serios... Încărcă pistolul şi i-l întinse lui Blum. Amândoi vorbim serios. Arată-ne că poţi.

Blum rămase cu gura căscată şi se întoarse spre Strauss. Căpitanul OSS nu îi oferi nicio alinare, ci doar ridică din umeri.

— Din păcate, Nathan, nu putem să pornim la drum cu această incertitudine. Pur şi simplu, sunt prea multe în joc.

Blum privi lung pistolul, nevenindu-i să creadă. Nu putea să accepte aşa ceva.

— Există o diferenţă, spuse el în timp ce Schubert sări de pe pervaz pe pat.

Naziştii erau criminali. Ucideau oameni nevinovaţi, ca părinţii şi sora lui. Ca mulţi dintre prietenii lui. Nathan trecuse pe lângă gardieni nemţi şi prin punctele de control cu medicamente interzise în buzunare. Traversase Polonia cu un Talmud sfânt în bagaj; se strecurase pe un cargobot suedez, când, dacă ar fi fost prins, ar fi fost împuşcat imediată. *Dar asta*... Exista o limită, undeva trebuia să tragă linie, iar ceea ce îi cereau ei era clar de partea cealaltă a liniei. Pisica sări pe podea şi se gudură pe lângă patul lui.

Asta îl făcea exact ca ei.

— Crezi că asta e mai rău decât ceea ce vei înfrunta când vei ateriza? spuse Strauss.

Kendry încă ţinea pistolul întins spre el.

Blum îşi simţea stomacul de parcă ar fi fost străpuns de un cuţit. Era ca şi cum toate principiile după care se ghidase, toate amintirile vieţii pe care o avusese cândva, părinţii şi sora lui, tot ce îl diferenţia de teroriștii fără suflet care îi omorâseră familia erau distruse de-a binelea.

Tu ești cel care a vrut să facă mai mult...

— E nevinovat, Nathan, ştiu. Dar este posibil să mai fie şi alţii care sunt nevinovaţi şi care pot pune în pericol această misiune. Dacă nu poţi să o faci, spuse Strauss, aşteptând, mă tem că nu îţi putem încredinţa sarcina aceasta.

Schubert se plimba pe podea.

Fugi acum, te rog, re ruga Blum în sinea lui. Motanul se opri la uşă şi ridică ochii spre Nathan, aşteptând o mângâiere blândă sau mâncare, apoi mieună.

Blum luă pistolul.

— Iartă-mă, spuse el, şi merse lângă pisică.

Îndreptă pistolul spre animal şi apăsă pe trăgaci. Se auzi o împuşcătură puternică, iar arma îi reculă în mână. Motanul se prăbuşi pe podea. Blum îl privi pentru o clipă, în timp ce un sentiment de pustietate şi ruşine se învolbură înăuntrul lui, ştiind că ceva în el tocmai se schimbase şi depăşise limita.

— Poftim. Îi înapoie pistolul lui Kendry.

Strauss veni lângă Blum şi îi puse o mână pe umăr.

— Nathan, îmi pare rău. Ştiu cât te-a costat să o faci, dar trebuia să fim siguri.

Blum dădu aprobator din cap.

— Înţeleg.

— Şi, crede-mă... Kendry puse pistolul înapoi în teacă. Acesta nu va fi cel mai rău lucru pe care vei fi forţat să îl faci în această misiune.

27.

În ziua în care trebuia să plece, lui Blum i se ceru să preia un apel de la sediul central.

Strauss îl instală într-un birou privat, cu un aparat de radiorecepţie şi un receptor telefonic.

Blum se gândi că trebuie să fie Donovan – poate voia să îi ureze baftă – sau vreun membru al noii sale familii din Chicago. Dar când primi legătura, Nathan recunoscu, prin tot şuieratul acela static, vocea faimoasă din toate discursurile şi conversaţiile publice. Era preşedintele Statelor Unite ale Americii.

— Vorbesc cu Locotenentul Blum? întrebă Roosevelt.

— Da, domnule. Din reflex, Blum se ridică, deşi îl despărţea un ocean de măreţul om cu care vorbea. Domnule preşedinte... Gâtul i se uscă.

— Voiam să ştii că sunt sută la sută la curent cu misiunea ta, locotenente. Şi am sunat ca să îţi urez mult noroc.

— Vă mulţumesc, domnule, spuse Blum, înghiţind în sec. Sunt onorat că vi s-a spus despre ea.

— Să mi se spună? Preşedintele râse. Eu am dat ordinul, locotenente.

Un val de mândrie îl străbătu pe Blum. Îl privi pe Strauss şi simţi cum obrajii îi iau foc.

— Cunosc riscurile, spuse preşedintele, şi la ce renunţi pentru a face asta. Îţi suntem datori, tinere. Dar nu ne dezamăgi. Habar nu ai câte depind de succesul misiunii tale.

— Nu vă voi dezamăgi, domnule, spuse Blum, pieptul umflându-i-se de mândrie.

— Bun. Atunci, tot ce pot face eu este să vă urez să mergeţi cu Dumnezeu. Fie ca ochii Săi vigilenţi să vă vegheze. Am primit asigurări din mai multe părţi că am ales omul potrivit.

— Sunt onorat, domnule, spuse Blum.

— Atunci aştept cu nerăbdare vestea întoarcerii tale triumfătoare. Mult noroc, tinere.

Apoi Blum auzi un semnal sonor şi legătura fu deconectată. Dar Blum trase aer adânc în piept şi spuse:

— Vă mulţumesc, domnule.

•

Înainte de a pleca, Blum primi trei lucruri.

Primul erau banii – 500 de lire sterline.

— Vei avea nevoie de ceva cu care să mituieşti gardianul. Îţi vor fi cusuţi în căptuşeala tunicii, spuse Strauss, făcându-i o demonstraţie. Împreună cu încă ceva.

Adusese cu el un mic săculeţ albastru, pe care i-l aruncă lui Blum. Nathan îl deschise şi căscă ochii mari.

Înăuntru era un diamant – unul destul de mare. Mai mare decât văzuse vreodată Blum, chiar şi pe degetele soţiilor elegante care îşi însoţeau soţii bogaţi la prăvălia tatălui său. Opt carate, estimă Blum.

— Zece carate, văd că stai pe gânduri, spuse Strauss. Aproape perfect. Valorează o sumă frumuşică. În caz că intri în belele, spuse căpitanul, făcându-i cu ochiul, şi eşti nevoit să îţi cumperi scăparea. Este mai bun decât banii sau aurul în lagăr şi mult mai uşor de transportat. Ştii unde să-l ascunzi, nu-i aşa? La nevoie...? Strauss îi aruncă un zâmbet oarecum viclean.

— A, da, înţeleg, spuse Blum, roşind uşor.

— Foloseşte-l cu înţelepciune. Şi, orice ar fi, încearcă să nu uiţi că îl ai acolo.

— Nu, nu voi uita. Desigur că nu. Blum îşi drese glasul.

— Între timp, îl voi ţine eu, dacă nu te superi... Strauss întinse mâna. Doar pentru siguranţă, până pleci. A, şi încă ceva... Se scotoci prin buzunare. Nu ştiu exact cum să abordez subiectul acesta cu tine. Vei merge într-un loc de

coşmar. Nici măcar eu nu ştiu sigur peste ce vei da acolo. Mai ales, în caz că ceva merge prost...

Deschise mâna. În palmă avea două capsule roşiatice, într-o cutiuţă de plastic.

Blum le privi atent, apoi ridică ochii spre Strauss, cu o expresie fermă.

— Înţeleg.

— Instantaneu, practic fără pic de durere, aşa mi s-a spus. Trebuie să recunosc, spuse el zâmbind trist, că nu le-am testat eu însumi. Îţi vor fi cusute în gulerul tunicii. Presupun că ideea este, în caz că ai mâinile legate, să poţi... ştii tu... Strauss îşi întoarse capul spre umăr, demonstrându-i. Să muşti. Las la latitudinea ta. Oficial, nu îţi vom putea veni în ajutor. Şi, cu cât dezvălui mai puţin, cu atât mai bine, desigur...

— Desigur. Blum încuviinţă din cap, înghiţind în sec.

— Şi, fie vorba între noi – Strauss închise recipientul şi îl puse înapoi în buzunarul de la uniformă – este posibil să fie cea mai bună alternativă, în caz că eşti capturat, dacă ştii ce vreau să spun.

— Da, înţeleg, spuse Blum.

Strauss ridică din umeri.

— Presupun că nu mai sunt multe de spus...

Blum zâmbi şi îl privi în ochi.

— În afară de..., Strauss îşi puse mâna pe umărul lui Nathan. *Mazel tov,* Locotenent Blum. Generalul Donovan şi cu mine respectăm enorm ceea ce vei face...

— *A sheynem dank,* răspunse Blum, rânjind. Mulţumesc foarte mult.

— Da, *a sheynem dank.* Căpitanul zâmbi. Nu am mai auzit cuvintele acestea de foarte multă vreme.

Cei doi bărbaţi îşi strânseră mâinile, moment în care cineva bătu la uşă.

— A, era să uit..., spuse Strauss. Încă un lucru.

Un englez scund şi îndesat, purtând o uniformă a Apărării Civile, intră în cameră aducând cu el o trusă metalică.

— Domnule căpitan, spuse acesta, apoi se uită la Blum. Domnule locotenent...

Bărbatul puse jos trusa şi scoase un aparat de tuns electric.

— Ia-ţi rămas-bun de la părul tău pentru o vreme, spuse Strauss.

Blum se aşeză în timp ce bărbatul îi drapă o pânză pe umeri.

— Ai fost frizer înainte de război? îl întrebă Nathan.

— Nu chiar, domnule, răspunse englezul, pornind aparatul de tuns.

După ce îl rase pe Blum în cap şi părul negru îi căzu la picioare, Nathan se privi în oglindă; ochii adânciţi în orbite şi obrajii proeminenţi păreau şi mai pronunţaţi. Arăta exact ca ceea ce avea să devină în ziua următoare: un

prizonier. Îi creştea inima de magnitudinea responsabilităţii pe care o puneau pe umerii lui. El, un polonez. O persoană fără niciun drept, care scăpase din acea lume întunecată cu doar trei ani în urmă.

Strauss ridică din umeri.

— Ne mai rămâne un singur lucru..., spuse el.

Încuviinţă din cap, iar englezul cotrobăi prin trusa lui şi scoase un ac pentru tatuat. Îl băgă în priză şi îl cufundă într-o cerneală albăstruie.

— *Asta* am făcut înainte de război, domnule, îi spuse el lui Blum.

Strauss îi dădu omului un număr din şase cifre. Instrumentul începu să vibreze.

— Domnule, îi spuse englezul lui Blum, îmi daţi, vă rog, braţul stâng?

28.

Varşovia

Colonelul Martin Franke stătea la biroul său din sediul central al Serviciilor Secrete Germane, din Varşovia, pe strada Szucha. Ajutorul său, locotenentul Versteoder, tocmai îi punea pe birou un *kaffee,* cafeaua de dimineaţă. Nu poşirca îndoită cu apă pe care o beau polonezii cu zahăr şi frişcă, pentru a-i masca gustul, ci o cafea nemţească adevărată, cu aromă bogată. Neagră, adusă de la magazinul Dallmayr din München. Frunzărea telegramele care sosiseră prin sistemul agenţiei. Câteva fuseseră interceptate din transmisii codate, altele direct din radiotransmisie. De la BBC. Franke le păstra pe cele care îi atrăgeau atenţia în ceea ce el numea cutia „A”, de pe biroul lui. Celelalte ajungeau în cutia „B” pentru a fi arhivate. Adevăratul spionaj nu însemna doar o rundă de băuturi la barul din Estoril sau jocuri de noroc la cazinou. Aceasta era regula numărul unu. Spionajul necesita meticulozitate. Şi determinare, dar şi instinct. Un nas fin.

Un nas fin bătea toate băuturile din Lisabona.

Apoi, regula a doua: totul era arhivat – din ultimele patru luni, de când Vittel îl făcuse pe Franke să îşi dorească şi mai mult recăpătarea poziţiei anterioare. Războiul nu mergea bine, orice prost putea să vadă asta. Armata Roşie avansa; aproape că ajunsese în Polonia. Se duceau lupte aproape de ei, în Lvov. Chiar şi polonezii începeau să se revolte şi să devină o pacoste. Şi toată lumea ştia că invazia Aliaţilor e iminentă; Normandia sau Calais? Singura întrebare era locul pe unde aveau să pătrundă.

În Varşovia, ghetoul fusese incendiat şi ras de pe faţa pământului. Ultimii evrei, în afară de cei care se refugiaseră în sectorul arian, erau fie morţi, fie transportaţi în locuri de unde nu aveau să se mai întoarcă. Sarcina lui actuală era să îi nimicească pe cei din ascunzători sau pe cei cu documente falsificate. Şi să îi adune pe polonezii suspectaţi de colaborare cu inamicul, să îi arunce în beciul închisorii Pawiak şi să lase matahalele Gestapoului să le stâlcească feţele, până când îşi dădeau drumul la gură. Sau nu o făceau, în cazuri rare. Oricum ar fi fost, erau duşi în pădurea Katyn, aliniaţi lângă copaci şi împuşcaţi.

Pădurea era atât de îmbibată cu sânge, încât circula o glumă, cum că primăvara aceasta iarba va creşte roşie.

Totuşi Franke ştia că aceasta era, în principiu, treaba miliţiei. O treabă pentru *Ordnungspolizei,* Poliţia de Ordine, nu pentru serviciile secrete.

El primise doar o scrisoare de la SS Brigadeführer Schellenberg, noul său supraveghetor de la Berlin, în care era felicitat pentru „rolul lui util” în eliminarea deţinătorilor de paşapoarte false din Vittel.

„Rol util”? Franke le dăduse 240 de evrei.

În vreme ce războiul era pierdut de proşti, el era lăsat în urmă.

În timp ce îşi bea cafeaua, Franke răsfoia teancul de telegrame şi mesaje din ziua respectivă. Majoritatea erau fraze care aveau sens doar pentru cei cărora le erau destinate: „Pantofii Lilei au sosit. Îi poţi ridica oricând”. „Oskar vrea să ştii că lecţia de violoncel este stabilită pentru săptămâna viitoare, la aceeaşi oră”. „Jani de-abia aşteaptă să te vadă din nou. Dar, de data asta, te roagă să porţi pălăria roşie, nu pe cea albastră”. Totul însemna ceva, desigur. O parte din treaba lui Franke era să selecteze orice ar putea avea o legătură specială cu reţeaua partizanilor, ai căror membri începeau să devină o pacoste pe front şi în Varşovia, şi să le dea de urmă.

Ca această telegramă, poate... Franke reciti un mesaj de noaptea trecută, care îi atrase atenţia. Era genul de mesaj care, pentru majoritatea oamenilor, ar fi putut să treacă neobservat. Sosise chiar înainte de transmisia programului BBC, *Evening with the Philarmonic.* Menţiona un vânător de trufe aflat în drum spre Polonia. Mesajul spunea aşa: „Cresc foarte bine în acest sezon, printre mesteceni”.

Mesteceni?

— Ce sunt trufele? întrebă Verstoeder, ajutorul lui, în timp ce ordona grămezile A şi B.

— Sunt ca ciupercile, doar că mult mai scumpe, răspunse Franke. Cresc în rădăcinile copacilor. Dar în Italia, remarcă el în mod curios, nu în Polonia. Asta mă uimeşte aici. Şi toamna. Folosesc porci pentru a le găsi.

— Porci?

Franke încuviinţă din cap.

— Porci şi câini.

— Deci, cine este vânătorul ăsta de trufe? întrebă Verstoeder. Şi de ce vine în Polonia?

— Primăvara..., adăugă Franke.

— Da, primăvara.

— O întrebare bună. Franke îşi bău ultimul strop de *kaffee.* Şi alta ar fi: cine este porcul?

Gândul la trufe îi făcu lui Franke stomacul să mormăie cu dor, întrucât trecuse multă vreme de când nu mai mâncase altceva în afară de cartofi, varză şi cârnaţi. Dar era un joc al intuiţiei, al mirosului fin – colonelul ştia asta, iar acest mesaj mirosea suspect de la o poştă.

— Păstrăm sau arhivăm? întrebă locotenentul, pentru a şti în care cutie să pună telegrama.

— Păstrăm, cred. Cel puţin pentru moment. Bănuia că aveau să urmeze mai multe mesaje despre acest vânător de trufe.

Franke avea un nas fin pentru asemenea lucruri. Şi acum nasul îl mânca din pricina acestui mesaj. Puse telegrama în cutia A.

29.

Blum încerca să îşi calmeze nervii.

Îşi privi braţul. Încă îl ustura de la numărul tatuat pe piele cu cerneală albastră. A22327. Numărul lui Rudolf Vrba, astfel încât să se potrivească cu unul real. Oricum, nu prea conta, iar Blum ştia acest lucru. Ca spion, dacă era prins, era interogat şi împuşcat imediat. Toate numerele din lume nu l-ar fi putut salva. Nici toate diamantele.

Avionul se zdruncina în sus şi-n jos. Ocazional, artileria antiaeriană se auzea pe cer. Aliaţii plănuiau un bombardament asupra oraşului Dresda pentru a distrage avioanele inamice şi artileria, dar tot era înspăimântător pentru Blum, mai ales că ştia ce îl aşteaptă.

Blum se gândi la conversaţia pe care o avusese mai devreme cu preşedintele Roosevelt. Cât de mare era miza; încrederea pe care o aveau în el. Sângele încă îi gonea cu mândrie prin vene. Mândria că un polonez, un evreu din ghetoul din Cracovia vorbise cu cel mai puternic om al lumii, de care îl despărţea un ocean. De-ar fi ştiut tatăl şi mama lui – nu le-ar fi venit să creadă. Şi Leisa. Ea şi-ar fi dat ochii peste cap şi i-ar fi spus: „Nu mai umbla cu nasul pe sus. Într-un minut ai putea fi împuşcat. Sau ai putea

ateriza pe un camion cu trupe naziste. Ce-ar mai conta atunci conversaţia ta?”

Blum zâmbi în sinea lui, amintindu-şi de ce se află acolo, încercând să se calmeze. Avionul se hurducăi, intrând într-o zonă cu turbulenţe. Se zdruncină atât de tare, încât, pentru o secundă, Blum avu impresia că şuruburile care ţin fuzelajul laolaltă sunt pe punctul de a se desprinde. Îşi privi ceasul. Mai erau câteva minute. Apoi...

Apoi săritura. Stomacul i se învolbură la gândul ei.

— Pregăteşte-te! îi strigă copilotul din carlingă. Coborâm la 1 800 de metri.

Blum îi arătă semnul „OK” cu degetul ridicat în sus, dar, pe dinăuntru, nervii îi erau întinşi la maximum. Dacă ar fi existat puţină lumină în locul acesta uitat de Dumnezeu, faţa lui Nathan s-ar fi văzut ca un cearşaf alb.

— Sărim la 400 de metri! Mai sunt şase minute.

— Sunt pregătit, spuse Blum, deşi toate celulele din corpul lui se revoltară.

Recapitulă în gând planul de rezervă. Dacă rezistenţa locală nu îl aştepta la sol? Va trebui să îşi croiască drum spre satul Rajsko, 8 kilometri spre est. La casa clandestină. Repetă parola: *ciasto wisniowe.* Plăcintă cu cireşe.

Avea la el hărţi, un compas, bani, un pistol Colt 1911. Paraşuta fusese verificată şi răsverificată. Cinci secunde, îşi aminti. Atât trebuia să numere până să tragă de cordon. Încercă să alunge gândurile negative: dacă nu trăgea la timp şi cădea? Ce s-ar întâmpla? *Nu ne dezamăgi, locotenente.*

— Două minute! Copilotul veni şi el lângă Blum. Să mergem lângă trapă.

Blum simţi cum i se încleştează stomacul. Îşi verifică rucsacul şi merse lângă trapă, oprindu-se la linia pentru sărituri. Îşi strânse mai tare centura căştii.

— Ne vom întoarce după tine în 72 de ore, spuse copilotul. La ora zero unu şi treizeci de minute. Chiar lângă drumul principal este un câmp neted. La 3 kilometri spre est de locul de livrare.

Blum încuviinţă din cap. Recapitulase de nenumărate ori aceste detalii. Le avea în harta minţii sale. Dar nu conta, partizanii aveau să îl preia de acolo.

— Nu uita, vom rămâne la sol doar două minute. Atât. Apoi o ştergem, cât de repede putem. Ai face bine să fii acolo.

— Înţeleg.

— Şi orice ai face acolo jos – îl bătu pe Blum pe umăr – mult noroc!

— Mulţumesc.

— Ţine-te bine acum... Copilotul deschise trapa, iar aerul rece intră înăuntru.

— Uite, acolo jos! Copilotul indică un loc în întuneric.

Chiar în faţa lor, pe pământ, se zărea un grup de lumini sub formă de X.

— Acela este semnul tău. Vântul este bun. Ne aflăm la o altitudine mai mică de 400 de metri. Nu ar trebui să fie prea greu. Presupun că ai mai făcut asta înainte?

Blum dădu din cap.

— Doar la pregătire. De pe clădiri.

— De pe clădiri? Copilotul îşi dădu ochii peste cap. Ei bine, este exact la fel, spuse el, trăgând de centura căştii lui Blum. Doar trage adânc aer în piept şi sari la semnalul meu. Vei ajunge jos înainte să îţi dai seama. Avionul se smuci, asemenea unui cal care încearcă să-l arunce din şa. Blum fu nevoit să se ţină de balustradă pentru a nu cădea în gol.

Numără până la cinci, îşi aminti în sinea lui. *Apoi trage.* Inima îi bubuia în piept.

— Pregăteşte-te. Aproape am ajuns.

Vântul rece îi brăzda faţa.

— Nu uita... Copilotul îi puse mâna pe spate. 72 de ore. Privi din nou în jos pentru a se orienta în spaţiu, ţinându-se de centura lui Blum. Acum, du-te!

Inima lui Nathan făcu un salt în aer, dar picioarele lui, încremenite în loc, rămaseră lipite de fuzelaj. Blum văzu X-ul luminat apropiindu-se sub ei. Erau aproape deasupra lui.

— Sari, am spus! Acum! Dă-i drumul! strigă copilotul.

Îl apucă pe Blum de curelele de pe umeri şi, practic, îl azvârli în noapte. Blum închise ochii şi ţipă. Era întuneric beznă şi foarte frig; cădea mai repede decât îşi închipuise că avea să se întâmple. Unu, doi... Auzi motorul avionului îndepărtându-se, înălţându-se. Vântul îl lovea în faţă, împingându-l de colo-colo. Trei... patru!

Cinci!

Blum îşi ţinu respiraţia şi trase de cordon. Spre uşurarea lui, fu ca şi cum liftul cu care mergea s-ar fi oprit brusc. Pentru o secundă, avu impresia că alunecase dintre centurile paraşutei şi cădea în gol, de unul singur. Frica gonea prin el.

Apoi Blum deschise ochii. Era în siguranţă. Plutea. Totul era cufundat în beznă. Inima îi reveni la ritmul normal. Depăşise semnul cu puţin. Nu avea să aterizeze chiar lângă X, dar nici foarte departe.

Un fior de îngrijorare îl străbătu: dacă rezistenţa îl dăduse în gât? Dacă partizanii se dovedeau a fi, de fapt, o adunătură de trupe nemţeşti care îl aşteptau într-un camion la sol? Blum văzu coroanele întunecate ale copacilor apropiindu-se rapid. Asta era, misiunea chiar urma să înceapă.

Ţine-te bine...

Ajunse la sol mai repede decât anticipase, răsuflând greu şi agitat, şi când atinse pământul se rostogoli. Paraşuta din spate aproape că îi tăie respiraţia.

În jur nu era nicio lumină.

Primul lucru pe care îl făcu fu să îşi scoată pistolul. Tufişurile erau dese acolo şi totul era cufundat în beznă şi tăcere. Îşi strânse paraşuta grămadă. Se aşteptase ca cineva, nişte oameni, să vină degrabă spre el, dar, până acum, nici urmă de om, nu se auzeau nici măcar voci. Zări pădurea în stânga – sudul, conform busolei de la încheietura mâinii. Făcu paraşuta cocoloş şi porni spre pădure, să se adăpostească. Se lăsă la pământ şi săpă o groapă sub un tufiş. Din fericire, ploile fuseseră generoase, iar solul primăvăratic era moale. Îndesă paraşuta în groapă şi o acoperi cu frunze şi ramuri.

Inima îi bătea să îi spargă pieptul.

Pentru prima dată, îi pică fisa că era înapoi în Polonia.

Era linişte. Blum habar nu avea cine îl aşteaptă – membrii rezistenţei sau soldaţii nemţi? Aruncă o privire în jur. Pustiu. Nu se aşteptase la asta. În ce naiba se băgase? Dacă nu venea nimeni? Ar fi singur aici, în teritoriu ocupat. Ar...

Auzi o ramură trosnind în spatele lui. Sângele începu să îi gonească prin vene. Cineva era aproape... Blum se ridică în picioare, cât putu de silenţios, cu sudoarea prelingându-i-se pe tâmplă. Ridică pistolul şi puse degetul pe trăgaci. În curând avea să afle de ce e capabil. Apoi auzi un sunet ca un clic, de data aceasta la doar un copac sau doi distanţă. Presupunea că sunt prieteni, dar ar fi putut să fie şi inamici. Auzi din nou clicul, iar de data aceasta îl recunoscu – sunetul unui pistol armat. Al cui pistol?

Blum îşi încleştă degetul pe trăgaci. Auzi un bărbat şoptind – în poloneză, slavă Domnului.

— *Lubisz trufle*...? întrebă glasul. Îţi plac trufele?

— *Tak,* răspunse şi Blum în şoaptă. Da. Dar nu la fel de mult ca sfecla.

— Păi, ai bătut cale destul de lungă... pentru sfeclă.

Doi oameni ieşiră din întuneric, un bărbat şi o femeie tânără. Bărbatul purta jachetă de vânătoare şi pălărie; avea şi o puşcă. Tânăra avea părul blond prins în două cozi şi purta un pulover tricotat şi o beretă; ţinea în mână un pistol-mitralieră Blyskawica.

— *Witaj w domu, przyjacielu,* spuse partizanul cu un rânjet larg, bătându-l straşnic pe umăr pe Blum. Bine ai venit acasă, prietene.

30.

Urcară în camionetă şi o luară pe drumuri lăturalnice – unele nici măcar pavate – înaintând cu farurile stinse.

— Ce se întâmplă acum? întrebă Blum.

— Acum? Acum petreci noaptea cu noi, răspunse şoferul cu haină de vânătoare. Ce-a mai rămas din ea, cel puţin. În Brzezinka, la 15 kilometri spre nord. Mâine-dimineaţă te vom infiltra într-o grupă de muncă din lagăr.

— Cum te cheamă?

— Josef, răspunse şoferul. Nepoata mea este Anja.

Fata, în hainele ei bărbăteşti – nu avea mai mult de 20 ani şi era drăguţă – părea să îi zâmbească.

— Ce e aşa amuzant? îl întrebă Blum pe Josef.

— Nepoata mea crede că nu prea arăţi ca un soldat din trupele de comando. Ne aşteptam la altcineva, cum se spune, puţin mai... bărbatul ridică din umeri. Mai comando.

— Poţi să-i spui nepoatei tale că nici ea nu prea arată ca un soldat, zise Blum, nu că poloneza lui ar fi avut nevoie de vreo traducere.

Anja chicoti pe bancheta din spate.

— Să ştii că dacă dăm de belea te vei bucura s-o ai cu tine, spuse Josef. A ucis mai mulţi nemţi decât o mulţime de bărbaţi în toată firea, care au poate de două ori vârsta ei. E drăguţă la exterior, dar are gheaţă în vene.

— Oricum, nu sunt soldat de comando, îi explică Blum. Şi dacă aş fi arătat ca unul nu m-aş fi integrat prea bine printre prizonierii din lagăr.

— E un argument valid, recunoscu Josef.

Camioneta traversă un câmp deschis, apoi intră pe un drum de pământ cufundat în întuneric. La un moment dat, Josef opri maşina, iar Anja sări din spate pentru a deschide o poartă, pe care o închise la loc după ce intrară. Josef aprinse farurile.

— Eşti sigur că ştii în ce te bagi acolo? îl întrebă bărbatul, privindu-l. Acolo unde mergi...

— Nu ştiu, răspunse Blum, ridicând din umeri. Vom vedea.

— Mâine avem la masă *pierogi* şi *sauerkraut,* colţunaşi şi varză murată. Poţi să rămâi, eşti binevenit. Şi peste trei zile te ducem noi la locul de aterizare. Îl privi pe Blum şi rânji. Ce zici...?

— Asta ar însemna o risipă imensă de benzină, spuse Blum. Şi de timp petrecut făcând planuri.

Îşi întoarse gulerul tunicii, arătându-i bărbatului uniforma vărgată de dedesubt.

— Să faci planuri nu costă mare lucru, spuse Josef, ridicând din umeri, dar benzina... O luară printr-un tufiş mare, ieşind apoi pe un drum pavat. Ai dreptate, nu pot irosi combustibilul. Oricum, eşti mai câştigat, soţia mea habar nu are să gătească, spuse el, făcându-i cu ochiul.

Anja râse din spate.

— Are dreptate. Colţunaşii ei sunt tari ca piatra. Dacă scapi unul pe podea, face gaură.

— Da, recunosc, aşa este, spuse Josef râzând. Dar – rahat! Se uită atent în faţă. Stai puţin. Efectiv de nicăieri, blocând calea ferată cu autoşenila lor, apăruseră doi gardieni germani. Ce dracu' fac ăştia aici?

Blum observă vulturul cu svastică pe uniformele lor.

— Ofiţeri Einsatzgruppe[18]... Josef o privi pe Anja. Oameni răi. Sunt aici pentru evrei. Încetini şi luă o sticlă de vodcă de pe podeaua maşinii. Doar fă-te că eşti beat. Şi acoperă armele. Tocmai venim de la petrecerea aniversară a vărului tău din Wilezkowice. Dacă ne cer să coborâm – îi aruncă o privire lui Blum şi îi făcu semn spre pistol – ştii ce să faci.

Blum încuviinţă din cap. Inima începuse să îi bubuie în piept. Își trase chipiul peste ochi.

În spate, Anja aruncă o pătură peste arme, dar Blum o auzi încărcându-şi pistolul ascuns.

— Dacă fac o mişcare, spuse ea în barbă, o să fie ultimul lucru pe care îl fac.

— Nu fi atât de pripită, nepoată, o avertiză Josef. Trebuie să ne protejăm oaspetele. Nemţii morţi provoacă belele.

Josef opri motorul. Unul dintre gardieni sări din autoşenilă şi veni lângă camionetă. Blum observă că e un sergent, dar văzu şi cei doi „S" stilizaţi sub forma unor fulgere pe gulerul lui.

— Bună seara, Unterscharführer, spuse Josef, ţinând în mână o sticlă pe jumătate goală de vodcă din cartofi. Ştiu că e puţin cam devreme, poate, dar, cu complimente din partea familiei Luschki, cu ocazia aniversării...

— Ţine-ţi băutura. Încotro la ora asta din noapte? îi întrebă gardianul în germană. N-aţi auzit de interdicţie, de semnalul de stingere?

— Mergem în Brzezinka. Şi ştiu că e târziu, domnule sergent. Am fost la vărul meu, în Wilezkowice. Vă asigur că acolo te înecai în băutură. Am fi dormit acolo, dar e datoria mea să fac pâine dimineaţa, la prima oră. Aşa că...

— Eşti brutar? Neamţul scană maşina cu ochii, privindu-i pe toţi suspicios.

---

[18] Grupare paramilitară formată de Heinrich Himmler şi operată de SS înainte şi în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Principala lor misiune era „anihilarea evreilor, ţiganilor şi comisarilor politici". (n.t.).

— Dacă nu sunt lângă cuptor până la ora cinci, nimeni din sat nu are micul dejun, răspunse Josef, apoi ridică din umeri. Şi nu îmi fac prieteni aşa.

— Şi el cine e? Sergentul îl lumină pe Blum cu lanterna. Lasă-mă să ghicesc, măcelarul?

— Mirek, domnule, răspunse Blum politicos. De fapt, sunt instalator. I-am spus vărului meu aici de faţă că e prea târziu să conducă până acasă. Dar sora mea, o vedeţi acolo în spate, merge la şcoală – dădu din cap spre Anja – şi nu poate să mai rateze încă o zi, altfel măicuţele se... mă rog, ştiţi cum se supără... În plus, mi-am asumat responsabilitatea pentru ea şi...

— Şi ce? Sergentul puse lanterna pe Anja. E miezul nopţii, ce dracu'. Brutarii şi instalatorii sunt scutiţi de interdicţie?

— Desigur că nu, spuse Josef. Dar adevărul este că rar este aplicată aici, în pădure...

— Şi ce mai aveţi acolo? Neamţul plimbă lumina lanternei prin interiorului camionetei. O broboană de sudoare se prelinse pe ceafa lui Blum, care duse mâna la pistol.

— Nimic, domnule. Doar faină.

— Făină? Totuşi cred că o să arunc o privire, spuse el, uitându-se în jur.

Brusc, auziră sunetul unui tren apropiindu-se. Nu era un şuierat, ci un huruit, iar o lumină puternică se apropia pe şine. Neamţul care rămăsese în autoşenilă sări pe pământ şi începu să îşi fluture mâna.

— Sergent!

Sergentul luă lumina lanternei de pe camionetă.

— Aşteptaţi aici.

Cei doi gardieni merseră la punctul de control şi rămaseră acolo pentru unul sau două minute, după care trenul îşi continuă drumul. Unul dintre ei flutură din mână spre un gardian care stătea pe vagonul din faţă. Blum nu mai văzuse niciodată un asemenea tren. Era negru şi complet baricadat, ferestrele fiind acoperite cu ceea ce părea a fi sârmă ghimpată. Avea aproximativ zece vagoane pentru vite şi se îndrepta spre est. Blum ştia încotro; nu era un tren de clasa întâi spre Varşovia.

— Oświęcim, bâigui Josef, dând din cap şi scuipând pe fereastră, apoi făcându-şi cruce.

Sângele lui Blum începu să clocotească de furie. Putea doar să îşi închipuie ororile din acel tren – cine ştie spre ce soartă îi ducea pe cei dinăuntru? *Oamenii sunt gazaţi acolo... Cu miile,* îi spusese Strauss. Blum îşi încleştă pumnii. Se întrebă câţi dintre cei care erau acum în tren vor mai fi în viaţă mâine, când el avea să se strecoare în lagăr.

— E o cale mult mai directă, apropo – Josef îl înghionti cu cotul – dacă vrei îi fac semn să oprească şi să urci în el.

— Mersi, spuse Blum zâmbindu-i. Mi-e bine aici.

Într-un minut, trenul trecu. Un gardian urcă înapoi în autoşenila goală, iar sergentul reveni la ei.

Mâna lui Blum se retrase înapoi în buzunar, pe Coltul lui.

— Ai noroc, brutarule, spuse neamţul. E târziu, iar noi suntem în toane bune. Dar dacă te mai prind umblând pe aici noaptea, n-o să mai zâmbeşti data viitoare.

— Am înţeles, Herr Unterscharführer. Mulţumesc, spuse Josef. Poftiţi... îi oferi pâinea şi nişte brânză.

— Ţine-ţi pâinea, mormăi sergentul. Sticla, totuşi... Dă-oncoa, spuse el, gesticulând cu degetele.

Josef îi întinse sticla cu vodcă. Neamţul o luă şi se întoarse la autoşenilă.

Blum scoase mâna din buzunar şi răsuflă uşurat.

— Sper să moară în somn de la alcool, bombăni Josef, pornind motorul. Scuze, Anja. Data viitoare când îl vedem, mai întâi tragem şi apoi îi dăm vodca.

Îl văzură pe sergent arătându-i celuilalt neamţ din autoşenilă prada lui, apoi amândoi le făcură semn să treacă.

31.

Dimineaţa următoare,
Sediul Serviciilor Secrete Germane,
Str. Szucha, Varşovia

Martin Franke era în biroul lui şi bea *kaffee*. Încă o telegramă codată fusese interceptată în timpul nopţii. Aceasta era din Marea Britanie, prin intermediul BBC. Era unul dintre cele 12 mesaje care erau citite la radio înainte de concertul săptămânal, *Famous Orchestral Marches.*

Pentru vărul Josef. Te vei bucura să afli că vânătorul de trufe este pe drum.

Franke ştia că mesajul ar fi putut fi destinat oricui din Europa, dar el citise o telegramă asemănătoare cu doar două zile în urmă.

Uite-l din nou, îşi spuse în sinea lui. *Vânătorul de trufe.*

Separat, un raport ajunsese pe biroul lui chiar în acea dimineaţă, menţionând că în timpul nopţii fusese auzit un avion. Jos, deasupra pădurii de lângă micul oraş Wilezkowice, aproape de Rajsko, la vreo 300 de

kilometri de Varşovia. Rajsko. Franke nu auzise niciodată de locul acela. Un fermier local zărise pe cineva paraşutându-se la sol. Probabil lua legătura cu rezistenţa locală, bănuia Franke. Sau poate o livrare de arme. Sau poate cineva plănuia un soi de sabotaj în zonă – se întâmpla frecvent acum. Dar să trimită pe cineva aici pentru asta...

Pe Franke începu să îl mănânce nasul.

— Verstoeder! strigă el.

— Herr Colonel?

— Adu-mi telegrama aia de alaltăieri. Despre prietenul nostru, vânătorul de trufe.

— Da, domnule colonel.

Într-un minut, tânărul locotenent reveni cu un dosar plin de hârtii.

— Ce este în Rajsko? îl întrebă Franke.

— Rajsko? Nu prea multe, cred. Ofiţerul junior merse lângă o hartă mare a Poloniei. E în mijlocul pustietăţii. E doar o pădure întinsă de mesteceni. Dar mi s-a spus că este un lagăr de muncă în apropiere, unde sunt ţinuţi evreii. Auschwitz. Numele polonez este Oświęcim, Herr Colonel.

Auschwitz... Franke auzise de el, desigur. Evreii din Vittel fuseseră trimişi acolo, împreună cu jumătate din populaţia evreiască a Varşoviei. Nimeni nu ştia prea multe despre ce se întâmplă într-un asemenea loc. SS-ul ţinea lagărul sub un control strict. Se ştia doar că nimeni nu se mai întorcea de acolo.

— Ce v-a atras atenţia, domnule colonel? întrebă locotenentul.

— Mesteceni..., spuse Franke cu voce tare, de data aceasta în engleză. Repede, găseşte-mi ultima lor transmisie.

Verstoeder cotrobăi prin dosarul gros.

— De marţi, cred, nu?

— Repede, locotenente, astăzi!

— Iat-o, Herr Colonel.

Franke îi smulse documentul din mână. Urmări textul cu degetul, până când ajunse la fragmentul pe care îl căuta: „Cresc foarte bine în acest sezon, printre mesteceni”.

Acest detaliu îi captase atenţia.

Cineva se paraşutase... Franke îşi frecă gânditor bărbia, într-o afurisită de pădure de mesteceni. Lângă Oświęcim. Vânătorul de trufe... Se ridică şi merse lângă hartă. De ce ar merge cineva acolo? În mijlocul pustietăţii. Când nu era nimic în jur, în afară de o pădure de mesteceni şi un lagăr de muncă.

Auschwitz, îşi tot repeta în sinea lui.

— Fă-mi legătura sus, îl instrui pe locotenent. Cu Generalul Graebner. Acum.

— Imediat. Ofiţerul junior ieşi grăbit din birou.

Franke puse detaliile cap la cap în minte. Oricât de neînsemnate ar fi părut, unul câte unul, începeau să prindă contur. Şi dacă bănuiala lui era greşită? Ce conta? Oricum era condamnat să petreacă războiul în acest post inutil.

Dar dacă avea dreptate... Ar fi putut exista o sumedenie de motive: o evadare, o misiune de recunoaştere sau chiar bombardarea lagărului.

Dacă avea dreptate, aceasta putea fi oportunitatea pe care o aştepta Franke.

Vânător de trufe... Ce face un vânător de trufe? se întrebă în sinea lui, privind lung harta.

Sapă.

Dar în ce sapă?

Sună telefonul. Franke reveni la biroul său, îşi acordă o clipă pentru a-şi aduna gândurile, apoi îşi drese glasul şi ridică receptorul.

— Domnule General Graebner...

Franke era convins că Aliaţii trimiseseră pe cineva să se strecoare pe furiş în lagărul de la Auschwitz

32.

Marţi

La ora opt dimineaţa, Blum îşi bea cafeaua în piaţa centrală a satului Brzezinka. El şi Josef reuşiseră să doarmă câteva ore în cabana din pădure a partizanului. După cum spusese Anja, pâinea pe care soţia bărbatului le-o oferise i-ar fi spart dinţii, dacă ar fi avut lipsa de inspiraţie de a încerca să o mestece – atât era de tare.

Piaţa era aglomerată. Blum numără zece soldaţi nemţi şi un ofiţer de recrutare, care organizau detaliile turelor de muncă, dându-le oamenilor ordine.

— Tu, aici! Arătă neamţul spre cineva. Tâmplar, spui. Treci acolo!

Potenţialii muncitori se îngrămădeau lângă cele câteva camionete care aşteptau să îi ducă la diversele locuri de muncă. Fabrica IG Farben avea nevoie de zidari şi electricieni. Birkenau avea nevoie de tâmplari şi muncitori puternici, care să ajute cu încărcăturile grele. Mare parte din munca descrisă de Vrba şi Wetzler utiliza forţa de muncă gratuită aflată la dispoziţia nemţilor, sclavii din lagăre. Ture de 10-12 ore fără pauză,

prizonieri împinşi peste limită. Dacă cineva cădea, din cauza epuizării extreme sau a deshidratării, era împuşcat pe loc.

Dar anumite proiecte aveau nevoie de abilităţi tehnice specifice: tâmplari abili, instalatori capabili, mecanici şi zidari. Muncitori puternici care să poată face munca a zece prizonieri subnutriţi. Din câte se zvonea, aveau loc lucrări masive de expansiune – „cresc rata uciderilor în masă”, după cum spusese Strauss. Noi barăci erau construite în lagărul vecin Birkenau, şinele de tren fiind prelungite până la poarta acestuia. Era extinsă şi infirmeria de la Auschwitz, unde erau efectuate diverse experimente medicale. Nemţii plăteau un salariu mic, şi mare parte din el ajungea în buzunarele contractorilor. Dar, pentru muncitorii polonezi, orice plată era bună dacă te ajuta să cumperi o franzelă sau un cocoş subnutrit.

— Vino, îi spuse Josef lui Blum. Am vorbit cu unul dintre constructorii locali. Intră în linia aia de acolo, merge în lagărul principal.

Vreo 20 de muncitori aşteptau la rând să urce într-o camionetă ramolită.

Josef merse la bărbatul scund şi dolofan care purta un palton din flanel subţire şi chipiu plat din tweed – el părea să fie responsabilul.

— El e prietenul de care îţi spuneam. E prin zonă vreo două zile. Este foarte priceput cu ciocanul.

— Ce fel de muncă faci? Te pricepi la acoperişuri? La tencuit? Au nevoie de oameni în lagărul principal.

— Da, spuse Blum.

— Păi... Şeful de echipă îl analiză din cap până-n picioare pe Blum, uşor sceptic. Nathan nu avea tocmai constituţia sau mâinile unui tâmplar. Dacă Josef garantează pentru tine... pot să-ţi ofer 10 zloţi pe zi.

— 10?

— Bine, 12, dar doar după ce văd ce poţi să faci. Bine?

Blum încuviinţă din cap.

— Urcă în camionetă, atunci, spuse bărbatul.

Blum urcă în maşină, care era deja aproape plină. Găsi un loc liber lângă un bărbat în salopetă, care fuma o pipă şi îşi adusese propriile unelte.

Un soldat veni şi numără oamenii din camionetă.

— *Eins, zwei, drei*... Blum se aplecă să îşi lege şiretul. Tu de acolo, ridică-te! Soldatul numără din nou.

Erau 18 oameni în camioneta lui. Soldaţii continuară să numere muncitorii din celelalte maşini.

— Mult noroc, prietene! Josef lovi cu palma exteriorul camionetei. Pe joi seara... Deşi, cel mai probabil, în barbă mormăia ceva de genul: „Dumnezeu să fie cu tine. Mă îndoiesc că ne vom mai vedea vreodată”.

— Pe joi, răspunse Blum, făcându-i cu mâna.

Camioneta porni la drum. Un soldat neamţ sări în cabina din faţă, lângă şofer. Ofiţerul urcă într-o autoşenilă gri împreună cu cinci sau şase soldaţi şi porniră în urma camionetei.

Blum îl văzu pe Josef fumând, privindu-i în timp ce se îndepărtau. Nathan îşi trase chipiul pe cap, iar când ridică din nou privirea, partizanul dispăruse.

Camioneta era plină cu bărbaţi de toate vârstele. Mulţi aveau în jur de patruzeci sau cincizeci de ani, negustori de-o viaţă întreagă, prea bătrâni pentru a fi trimişi pe front. Rapid, camioneta ieşi hurducăindu-se din sat şi intră pe drumul principal, luând-o spre sud. Blum îşi lăsase pistolul Colt la ferma lui Josef, împreună cu ceasul şi busola. Nu avea nevoie de ele acum. Cu toate acestea, avea cusuţi în căptuşeala cămăşii destui bani cât să îi cumpere pe toţi cei din camionetă. Îşi ţinu privirea înainte în timp ce maşina intră în viteza a treia, apoi îşi plecă ochii pe crăcii pantalonilor. Manşetele i se ridicaseră puţin, şi dacă te uitai foarte atent, puteai să distingi dungile uniformei de dedesubt. Inima i se încleştă.

Fără să atragă atenţia, se aplecă şi îşi lăsă calm manşetele în jos; nu îl văzu nimeni. Nu se vorbea prea mult; vreo doi localnici discutau despre îngheţul târziu din acest sezon şi despre cum rămăseseră recoltele în urmă. Blum îşi plecă privirea. Drumul era accidentat, iar în spatele camionetei erau doar câteva bănci pe care puteau să stea, astfel că toată lumea ea zdruncinată la fiecare obstacol sau groapă. A doua camionetă îi urma îndeaproape, iar autoşenila cu soldaţi era la vreo 18 metri în spatele lor.

Oświęcim, scria pe un indicator. *8 km.*

Inima lui Blum începu să bată mai tare.

— Intri pentru prima dată? îl întrebă bărbatul în salopetă, cu ceea ce el luă drept accent galiţian. Avea o mustaţă stufoasă şi ochii pătrunzători, adăpostiţi de chipiu.

— Da.

— De unde eşti?

— Mazuria, răspunse Blum. Gizycko, lângă Lacul Śniardwy. Îşi ţinu privirea înainte, vrând să rămână cât mai discret posibil, pentru că nu avea să se afle în camionetă şi la întoarcerea acasă.

— Un sfat, spuse muncitorul, aplecându-se spre el; respiraţia îi duhnea a nicotină. Acoperă-ţi nasul când intri. Duhoarea e insuportabilă.

Blum dădu aprobator din cap.

— Aşa o să fac, mulţumesc.

— Și orice ai face, nu întreba de la ce vine. Nu le pică deloc bine naziştilor.

— Am înţeles, răspunse Blum, zâmbindu-i în semn de mulţumire. Îşi privi mâinile şi, spre groaza lui, văzu că încheietura stângă îi era uşor descoperită,

iar primele două caractere ale numărului de identificare pe care îl avea tatuat se vedeau. A2... Dacă observa cineva, avea să fie imediat dat de gol.

Aruncă o privire bărbatului din faţa lui, care închisese ochii pentru un moment şi părea să nu fi observat. Blum se relaxă. Îşi trase mâneca tunicii sub paltonul subţire din lână, iar inima începu să îi revină la ritmul normal.

Aproape că se dăduse de gol – de două ori.

Drumul continua pe la marginea unei păduri dese şi de-a lungul râului Sola, spre care Blum spera să se îndrepte împreună cu Mendl în vreo 60 de ore de acum. Râul continua până la graniţa slovacă. După vreo zece minute, drumul lăsă pădurea şi râul în urmă. Blum văzu un indicator pe care scria „Rajsko" şi o săgeată arătând spre est, apoi încă unul cu „Oświęcim 3 km". Spre vest.

Camioneta îşi văzu de drum, hurducăindu-se, apoi coti la stânga. Acum drumul mergea paralel cu şinele de cale ferată. Primul lucru pe care îl observă Blum fu un nor cenuşiu înainte, atârnând jos, deasupra copacilor, ca ceaţa deasupra unui golf.

Apoi simţi un miros putred în aer – cel despre care îl avertizase bărbatul de lângă el. Semăna puţin cu sulful la miros, îşi spuse Blum în sinea lui. Sau cu plumbul, doar că mai dulce. Mirosul fu urmat imediat de o senzaţie de greaţă în stomac, atunci când Nathan îşi dădu seama ce este.

Observând reacţia lui Blum la miros, muncitorul de lângă el îi făcu cu ochiul şi scoase un chicotit macabru.

Înaintea lor, Blum zări o faţadă lungă de cărămidă, cu un turn ţuguiat deasupra. Câteva turnuri, de fapt. Şi sârmă, întinzându-se cât vedeai cu ochii. Garduri duble de sârmă, cam la trei metri distanţă unele de altele. De sârmă ghimpată şi electrificată. Indicatoare cu semnul *Verboten*! – Interzis! – cu cranii şi oase încrucişate sub ele, erau amplasate din loc în loc. Era evident că înăuntru e un oraş – un oraş al morţii. Turnuri de supraveghere la fiecare 30 de metri, cu trepiede pentru mitraliere. Şinele se opreau chiar la poarta principală. Toţi cei din jurul lor erau acum nemţi – SS.

Camioneta se opri în faţa porţii.

Un val de nelinişte îi învolbură măruntaiele lui Blum. Se trezi că bâiguie în sinea lui ceea ce îşi amintea dintr-o rugăciune pentru sufletele celor dispăruţi: *Kel Maleh Rachamim. Ayl molay rachamin, shochayn bam'romin*... „Dumnezeu milostiv, care sălăşluieşti întru cele prea înalte, dăruieşte odihnă binemeritată pe aripile divine..."

Cam atât mai ştia Blum.

Brusc, se auziră strigăte, voci ridicate, în germană. Un ofiţer veni lângă camionetă, gesticulând cu hotărâre. Îi spunea şoferului să continue drumul, să nu rămână acolo. *Nicht hier*! *Nicht hier*! Nu aici.

Lui Blum îi sări inima din piept. Îl tot auzea pe ofiţer strigând „Birkenau" şi arătând în direcţia respectivă.

Birkenau era situat la mică distanţă, dar era un lagăr complet separat, harta lui Vrba arăta clar lucrul acesta. Se presupunea că Mendl e aici, în Auschwitz 1[19]. Blum trebuia să fie aici, întreaga misiune se baza pe asta.

Dacă era redirecţionat la Birkenau, întreaga zi avea să fie pierdută. Şansele să îl găsească pe Mendl în cele trei zile pe care le avea la dispoziţie erau oricum destul de mici, darămite să fie nevoit să o facă în două zile, în caz că trebuia să revină şi să încerce a doua zi.

Dacă reuşea să se infiltreze într-o nouă echipă de muncitori.

Rahat.

Blum surprinse discuţia aprinsă dintre noul ofiţer, şeful de echipă polonez şi ofiţerul de recrutare SS pe care îl văzuse în Brzezinka. Nimănui altcuiva din camionetă nu părea să îi pese; munca era muncă, atâta vreme cât erau plătiţi nu îi interesa.

În cele din urmă, şeful de echipă urcă în camionetă, iar neamţul le făcu semn să continue spre Birkenau. Blum simţi cum îi stă inima, apoi îşi dădu seama că ofiţerul gesticula spre cea de-a doua camionetă, cea trasă în spatele lor, care ieşi din linie şi trecu pe lângă ei, îndreptându-se spre noul lagăr. Camioneta lui Blum fu îndrumată spre Auschwitz, continuându-şi drumul până la poarta principală, pe care el şi-o amintea din schiţa lui Vrba. Acolo se opri. Şeful de echipă sări din nou din maşină şi deschise trapa din spate. Le făcu tuturor semn să coboare.

— *Wychodzic.* Haideţi, haideţi! *To jest to.* Să mergem!

— Toată lumea să se aşeze în linie, îi instrui ofiţerul SS în timp ce toţi se adunară în faţa porţii. Dacă ieşiţi din rând, veţi fi împuşcaţi. Fără întrebări. S-a înţeles?

Toţi încuviinţară din cap şi se aliniară.

— Auzim asta de fiecare dată, îi şopti lui Blum colegul din camionetă. Dar nu i-aş testa dacă aş fi în locul tău.

— Nu ţin neapărat să mă conving.

Dar Blum ştia că exact asta urma să facă înăuntru. Să testeze terenul mai mult decât îşi închipuia muncitorul acela în cele mai năstruşnice vise. Privi în jur şi încercă să îşi dea seama pe unde o luau şinele de cale ferată spre Birkenau. Pădurea era la aproximativ 55 de metri distanţă. Iar râul...

— Înainte! strigă ofiţerul.

---

[19] Auschwitz este numele celui mai mare şi mai cunoscut complex de lagăre de concentrare şi exterminare ale Germaniei naziste. Când capacităţile de „cazare" ale lagărului Auschwitz I au devenit neîncăpătoare, s-a procedat la construirea altor două asemenea lagăre, la Birkenau (Brzezinka şi Auschwitz II). (n.t.).

Începură să mărşăluiască de-a lungul şinelor, spre poartă. Deasupra ei, cu litere arcuite şi metalice, scria: *Arbeit Macht Frei* („Munca te va elibera”).

Da, te eliberează, îşi spuse Blum în sinea lui. Mormăi din nou rugăciunea pentru sufletele celor pieriţi. Pentru că morţii sunt liberi. Morţii.

Pentru că, fără îndoială, el se număra printre ei acum.

Trecu pe sub literele arcuite şi intră în Auschwitz.

33.

Leo urcă din nou treptele din piatră ale casei Lagerkommandantului, în timp ce Rottenführerul Langer îşi aprinse o ţigară şi rămase afară. Având în vedere că era cea de-a şasea vizită a lui Leo, gardianul nici măcar nu îl mai conducea până la uşă.

Trecuseră şase săptămâni de când începuse să joace şah cu Frau Ackermann şi Leo îşi dădea seama că vizitele lui nu mai erau exclusiv despre şah. Era evident că femeia ajunsese să ţină la el, că abia aştepta să petreacă timp împreună. Până şi Leo era nevoit să recunoască – oricât de mult ar fi încercat să pretindă contrariul – că simţea la fel. Ea nu putea să îl învingă, acest lucru fusese stabilit de mult. Chiar şi Frau Ackermann înţelegea acest lucru, deşi uneori, el o lăsa să zăbovească în partide pe care le-ar fi putut încheia rapid. Dar astfel prelungea timpul petrecut alături de ea.

În aceste săptămâni, Frau Ackermann începuse să îi împărtăşească lui Leo lucruri despre viaţa şi sentimentele ei. Părinţii ei, dornici de avansare, o împinseseră să se căsătorească. Ea tânjise după mai multă libertate, intenţionase să-şi construiască o carieră, să predea, dar pusese toate aceste lucruri în aşteptare. Leo era acum convins că femeia nu susţinea deloc lucrurile oribile la care era martoră acolo. La infirmerie, oamenii spuneau că încerca să aline suferinţa pacienţilor cât de mult putea. Şi apoi erau lucrurile perverse săvârşite acolo de sadicul Mengele. Ea nu rostise numele doctorului decât o singură dată în faţa lui Leo, dar în acel moment maxilarul i se încordase, iar în ochi i se citise dispreţul. Leo îşi dădu seama că şi soarta ei era aceea de a fi captivă aici, la fel de izolată ca oricare dintre prizonieri.

O dată sau de două ori, Frau Ackermann îşi descheiase gulerul rochiei suficient cât Leo să vadă însemnele pe care le purta. O cicatrice închisă la culoare de-a lungul gâtului, într-o parte. Când ea se întinsese să mute o piesă, el zărise şi o vânătaie pe braţul ei. Buza de jos îi era puţin umflată. Văzând toate aceste semne, Leo ajunsese să îl urască şi mai mult – dacă era posibil – pe Lagerkommandant. Băiatul ardea de nerăbdare să aducă în

discuţie acele cicatrici ale ei, să o întrebe de ce rămânea în locul acesta, în căsătoria aceasta. De ce fusese de acord? Putea să plece. Ea era, de fapt, singura care putea să plece! Restul – gardienii, prizonierii – erau obligaţi să rămână.

Dar Leo nu îndrăznea să deschidă acest subiect. Nu putea risca să spargă gheaţa subţire pe care dansau amândoi în timpul partidelor de şah. El era totuşi un prizonier umil, iar dacă o jignea, ea l-ar fi putut condamna la moarte doar pocnind din degete. Cu toate acestea, Leo nu îşi putea închipui cum ar fi să nu o mai vadă. De multe ori, vedea prin cuşca de tristeţe în care părea să trăiască ea, alături de un asemenea monstru. Speranţele şi dorinţele ei erau spulberate. Leo îşi dorea ca Frau Ackermann să fie fericită, să fie liberă. Şi ştia că îi aducea puţin din aceste lucruri – libertate, un zbor scurt din colivia ei – în fiecare marţi, chiar dacă ea era femeie, iar el de-abia dacă era bărbat. Iar Leo se temea ca nu cumva să rişte ceea ce aveau, nu cumva să supraestimeze intimitatea lor. Să spună ceva greşit şi să se termine totul. De asemenea, se temea şi de furia Lagerkommandantului în caz că Leo ar fi pierdut „protecţia” ei.

— Ah, Herr Wolciek.

Frau Ackermann zâmbi încântată când intră în salon şi îl văzu, ochii albaştri luminându-i-se.

— Frau Ackermann.

Era luna mai acum. Vremea era mai caldă, florile erau îmbobocite. Ea îşi purta rochia cu imprimeu deschisă la gât, cu un pulover alb, subţire, pe după umeri, într-un mod cum Leo nu mai văzuse vreodată.

Purta la gât un lănţişor subţire din aur. Pentru prima dată, în toată captivitatea lui, Leo simţi miros de parfum.

— Unde este soldatul Horschuler? întrebă el.

Gardianul tânăr şi impasibil care le supraveghea de obicei partidele de şah.

— Este plecat cu nişte treabă, cred. Curăţă pădurea. Presupun că zilele astea au nevoie de toţi oamenii disponibili, spuse ea, privindu-l. De ce?

— Fără niciun motiv, madame.

Dar Leo se bucura că nu trebuia să mai suporte privirea dispreţuitoare a soldatului.

— Jucăm?

Ea alese albele şi începu cu deschiderea Ruy López. Leo ripostă cu o variaţie a apărării braziliene. Când Frau Ackermann se aplecă pentru a muta o piesă, el îi zări breteaua sutienului pe sub rochie şi, pentru o secundă, lănţişorul ei se legănă chiar în punctul în care sânii i se uneau.

Imaginaţia lui se ocupă de restul.

După şapte sau opt mutări, ea luă o piesă şi nu o puse pe tablă, părând distrasă.

— Nu vom putea să jucăm săptămâna viitoare, anunţă Frau Ackermann. Merg acasă pentru câteva zile, în Bremen. Îmi vizitez familia.

Mergea acasă. Cât de mult i-ar fi surâs şi lui gândul acela.

— Frumos, spuse el, încuviinţând din cap. Dacă aş putea şi..., Leo se opri în mijlocul frazei. „Dacă aş putea şi eu să fac acelaşi lucru. Dacă aş putea măcar să aflu dacă familia mea mai trăiește".

— Îmi pare rău, zise ea, privindu-l în ochi. A fost stupid din partea mea să spun asta. Voiam doar să ştii că voi fi plecată, în caz că nu primeşti vreo veste de la mine. Îşi mută apoi nebunul, asigurându-se că este protejat de cal. Ca să nu... crezi că nu mai vreau să jucăm şah.

— Va merge şi Lagerkommandantul? întrebă Leo. Pară avansul ei, mutându-şi pionul.

— Mă tem că nu, răspunse ea şi urcă, la rândul ei, cu pionul. Comandantul Höss va fi plecat la Berlin, așa că munca îl va ţine aici.

— Înţeleg.

În sinea lui, Leo se cutremură. Munca de a ucide oameni. Ce îl preocupa pe Leo, de fapt, era ce i s-ar putea întâmpla cât ea nu era aici, să vegheze asupra lui. Oare acesta era modul în care ea îi transmitea că se terminase totul? Că nu avea nicio putere să împiedice inevitabilul?

Apoi, din senin, Greta spuse:

— Ești singura rază de lumină pentru mine în locul ăsta uitat de Dumnezeu. Știi asta, nu?

El nu o privise niciodată atât de îndeaproape. Nu observase niciodată tremurul din ochii ei de un albastru delicat.

— Că jocurile noastre sunt singurul lucru pe care îl aştept cu nerăbdare aici. Timpul acesta petrecut împreună...

Leo încuviinţă din cap, inima agitându-i-se în piept şi izbindu-i-se de coaste, asemenea unui metronom la viteză maximă.

— Frau, jocul, fu tot ce putu el să răspundă, coborându-şi ochii pe masă.

Îi era prea teamă să ridice privirea. Stătea încremenit pe scaun, temându-se să îşi ia ochii de pe tabla de şah. Inima îi bătea cu o forţă nemaicunoscută lui înainte. Încercă să ignore şi să alunge tensiunea care se aduna între picioarele lui, rugându-se ca uniforma subţire să nu îl dea de gol.

— Da, desigur, jocul, zâmbi Greta.

Partida de şah era acum doar un gând îndepărtat. Leo era prea agitat ca să ridice măcar o piesă de pe tablă, ca nu cumva mâinile să li se atingă întâmplător. Dorinţe pe care le ţinuse doar pentru el, pe care le lăsa să zburde libere doar în timpul nopţii, rugându-se ca lituanianul care îi era

coleg de pat să nu se trezească, se năpusteau acum spre suprafaţă, umplându-l de dor. Leo îşi ţinu ochi plecaţi, feriţi de privirea ei. Nu ştia ce să facă. Când ridică în cele din urmă ochii, ea îl privea.

Leo iniţie un schimb de piese, iar Frau Ackermann acceptă. Mutările se derulară rapid – patru, cinci, cedare de pioni, de ture, și un cal în schimbul unui nebun. La un moment dat, în schimburile rapide de piese, degetele li se atinseră într-o doară. De data aceasta, în loc să şi le retragă, amândoi le ţinură pe loc. Ochii li se întâlniră din nou.

— Ştii că nu te pot proteja la nesfârşit, Leo. Glasul ei nu era insistent. Mai degrabă trist, la fel cum îi era şi privirea.

— Ştiu, madame.

— Greta.

El încuviinţă din cap şi înghiţi în sec.

— Poţi să îmi spui pe nume. Spune-o, Leo.

El trase aer în piept şi o furtună se dezlănţui înăuntrul lui. Se străduia din răsputeri să invoce puterea de a-i rosti numele. Sunetul de-abia îi ieşi din gât, rostogolindu-se greoi ca o piatră printre buzele lui.

— Greta.

— Vezi? zâmbi ea.

Zâmbi şi el, apoi simţi furnicături în coapse. Ce se întâmplă...?

— Hedda! strigă Greta după menajeră, care era în capătul opus al casei.

O jumătate de minut mai târziu, femeia apăru în prag.

— Da, Frau Ackermann?

— Vrei să mergi în oraș, la magazin, te rog? Cred că soţul meu a spus că i-ar plăcea nişte îngheţată astă-seară, pentru ştrudel.

— Cred că avem îngheţată, doamnă. O să...

— Îngheţată de fructe, Hedda. Orice aromă. Sunt convinsă că o vei alege pe cea potrivită.

Menajera ezită în pragul uşii, apoi spuse:

— Da, doamnă.

Meciul de şah se încheie. Niciunul dintre ei nu mai făcu vreo mutare. Doar aşteptară, minute în şir, minute nesfârşite, până când auziră uşa din spate închizându-se.

— Ești virgin, nu-i aşa? îl întrebă Frau Ackermann.

Leo înghiţi în sec, dorindu-şi să îi poată răspunde altfel decât prin vorbe, fiecare milimetru din corpul lui vibrând de emoţie.

— Haide, poţi să îmi spui, Leo. Kurt este singurul bărbat cu care am fost vreodată, e în regulă.

El ştia că acesta e cel mai periculos lucru pe care îl făcuse vreodată. Chiar şi să răspundă la o asemenea întrebare. Dacă soţul ei intra în acel moment,

dacă ea i-ar fi spus vreodată despre asta, Leo ar fi mort într-o secundă, cât i-ar lua Lagerkommandantului să-şi scoată pistolul din teacă.

— Da.

Ea se ridică, ocoli masa şi veni lângă el. Voluptatea sânilor ei se dezvăluia acum ochilor lui, respiraţia ei era delicată, dar fermă. Greta îi luă mâna şi i-o puse pe şoldurile ei. Ochii îi erau trişti şi înlăcrimaţi.

— Aş vrea să pot opri totul, Leo, dar nu pot...

— Ştiu.

Ea îl încălecă apoi pe scaun, iar lui Leo îi fu imposibil să îşi mai ascundă tensiunea dintre picioare. Treptat, Greta îşi desfăcu nasturii rochiei. Un nasture, al doilea...

— Uite, pune mâna aici..., spuse ea, luându-i mâna într-a ei şi ghidându-i-o pe sub rochie, pe sutien. Aşa. Şi aici...

Se ridică uşor, îi luă cealaltă mână şi i-o ghidă sub fustă, pe lenjeria intimă, care era moale şi umedă. Leo nu-şi putea desprinde privirea de a ei.

— Nu vrei să mori virgin, Leo, nu?

El înghiţi în sec, aproape prea agitat pentru a vorbi.

— Nu.

— Poţi să mă săruţi, spuse ea, apropiindu-şi gura de a lui, apoi râse. Ştii, dacă el ar intra acum pe uşă, ne-ar ucide pe amândoi. Eşti pregătit să mori împreună cu mine, Leo?

El privi în ochii ei frumoşi şi pătrunzători.

— Da.

— Ştii de ce fac asta...?

El nu răspunse.

— Pentru că tu eşti un om bun. Şi pentru că vreau să ştiu cum este. Doar o dată.

Greta îşi coborî privirea în poala lui, pe pantalonii vărgaţi. Nici în visele lui, Leo nu îşi închipuise că ar putea avea o asemenea erecţie. Roşi şi încercă să şi-o acopere.

— Nu, spuse Greta, dându-i mâna la o parte. Nu trebuie. Zâmbetul ei îi dădu lui Leo senzaţia că totul era în regulă. Ai încredere în mine, Leo... Ea îi luă mâinile şi i le puse pe şolduri, apoi începu să se legene uşor. Astăzi vei pleca de aici un bărbat mult mai fericit decât dacă ai fi plecat doar cu un măr.

34.

Intrase în lagăr.

Blum fusese repartizat într-o echipă de muncitori care construia barăci suplimentare în lagărul principal. Pretutindeni vedea prizonieri. Slabi, cu ochii cufundaţi în orbite, îmbrăcaţi în uniformele largi, cu dungi albe şi negre, mulţi răvăşiţi de ceea ce păreau a fi răni şi molime, alergând agitaţi de colo-colo, ca şoarecii, încercând să rămână cu un pas înaintea gardienilor SS – care urlau constant la ei şi îi împungeau cu bastoanele lor greoaie. Mulţi arătau atât de bolnavi şi de crunt bătuţi, încât nu păreau să supravieţuiască zilei respective. Nici măcar unul dintre ei nu făcea contact vizual direct cu vreunul dintre membrii echipelor de muncitori sosiţi din exterior. În curtea principală, un prizonier fusese spânzurat pe un eşafod şi lăsat aşa, cu gâtul frânt, să fie văzut de toţi – evident, un avertisment pentru ceilalţi. În timp ce bătea cuie şi şmirgheluia grinzile acoperişului, Blum simţi mirosul dulceag şi distructiv ce venea dinspre lagărul alăturat. Un nor subţire şi cenuşiu plutea în aer când sosiseră muncitorii şi nu se evaporase de atunci. *Îi gazează cu sutele. Cu miile*... Aşa spusese Strauss. Şi în toiul acelei brutalităţi revoltătoare şi a mizeriei lipsite de speranţă, Blum auzi de undeva o orchestră cântând.

Toţi îşi făceau treaba aşa cum li se poruncea şi nu interacţionau cu nimeni.

La amiază, într-o pauză, echipei de muncitori îi fu servită o fiertură chioară şi fără gust în castroane din lemn: o supă de varză şi cartofi, însoţită de o bucată de pâine uscată. Câţiva dintre prizonierii care trecuseră pe lângă ei se uitaseră la castroanele lor cu jind; pe lângă ceea ce li se dădea lor de mâncare, probabil că fiertura aceasta era o delicatesă! Blum şi-ar fi cedat bucuros castronul pe jumătate terminat, dar ofiţerul care îi condusese în lagăr le interzisese cu stricteţe să evite până şi cel mai mic contact. Ultimul lucru pe care voia să îl rişte Blum era să fie exclus din echipa de muncitori. El se afla aici cu un scop, îşi aminti în sinea lui, aşa că, oricât îl durea, îşi făcu treaba cât de bine putu, fără să interacţioneze, încercând să nu atragă atenţia asupra sa. Îşi purta chipiul jos pe frunte, pentru a-şi feri ochii. Gardienii îi lăsau în pace pe muncitori. Blum trebuia doar să aştepte momentul potrivit – la sfârşitul zilei, când echipele de lucru se împrăştiau. Faptul că trebuia să aştepte îi mânca din timp, dar, dacă ar fi acţionat mai devreme, fără îndoială că absenţa i-ar fi fost observată. Nemţii ăştia păreau să aibă o obsesie pentru numărat şi renumărat, pentru alinierea oamenilor în rând şi respectarea şirului. Dar chiar dacă exista vreo discrepanţă, cel mai probabil că ei nu puteau afla cine era responsabil pentru ea; odată ce Blum îşi va schimba uniforma, le va fi imposibil să îl găsească într-un lagăr atât de mare, fără să întoarcă totul cu susul în jos.

În timp ce bătea cuie, Blum stătea cu ochii în patru, urmărind fiecare chip în uniformă vărgată care trecea pe acolo. Repetase în gând ce îi va spune lui Mendl când îl va vedea. Își închipuise şocul și uimirea pe care, fără îndoială, le-ar simţi bărbatul. *Am venit după tine, profesore.* Dar Blum nu văzu pe nimeni care să se apropie măcar de înfăţişarea sau de vârsta omului. La 57 de ani, Mendl era probabil un bătrân în toată regula aici înăuntru. *Nici măcar nu ştim sigur dacă mai trăieşte,* recunoscuse Strauss. Asta ar fi ironia supremă, își spuse Blum în sinea lui, ajutându-i pe ceilalţi să fixeze grinzile acoperişului plat: să bată tot acest drum, să își rişte viaţa și, posibil, să nu mai iasă niciodată din acest loc, doar pentru un cadavru. Un om mort, o persoană care nu îi mai poate ajuta. Şi privindu-i pe şoarecii uscăţivi, raşi în cap, care treceau pe lângă ei, părând mai degrabă fantome ambulante decât oameni, Blum avea bănuiala că scenariul lui ar putea foarte bine să fie adevărat.

Soarele urcase spre vest acum. Blum estima că era undeva în jur de ora cinci după-amiaza. Mai aveau doar câteva minute de muncă. Trebuia să găsească momentul potrivit pentru a acţiona.

În următoarele câteva minute, lagărul se trezi la viaţă. Unde înainte erau câteva sute de prizonieri, numărul se dublă – triplă – brusc. Acum păreau să fie cu miile, întorcându-se în lagăr pe poarta principală, aduşi de spate și epuizaţi, mai mult târându-se decât mergând drept, încadraţi de gardieni la fiecare zece paşi. Câţiva prizonieri, deşi purtau uniformele vărgate, semănau mai mult cu nişte gardieni – unii aveau pe piept triunghiuri albastre sau verzi şi aveau şi ei bastoane, împungând turma de prizonieri cu strigăte şi insulte, ca pe nişte vite într-un ţarc. Toţi prizonierii care reveneau în lagăr erau aliniaţi în curtea principală. În urma lor erau aduse roabe pline cu cadavre contorsionate, membrele lor uscăţive şi gurile deschise ieşind grotesc în evidenţă. Erau cei care nu rezistaseră acelei zile.

Curtea se umplu. Gardienii şi ceilalţi kapo începură să numere fiecare bloc. Număratul constant *einz, zwei, drei*... se auzea pretutindeni. Până şi roabele cu cadavre erau numărate; prizonierii îi aruncau pe morţi ca pe nişte buşteni pentru foc. „Zece, unsprezece, doisprezece...”

Lui Blum i se întoarse stomacul pe dos.

Şeful de echipă chemă grupa lui Blum şi le spuse că mai au zece minute.

— Vă luaţi uneltele şi vă aliniaţi, îi avertiză el.

Apoi aveau să urce înapoi în camionetă.

Acum era momentul. Blum trebuia să acţioneze. Trebuia să îşi adune curajul de a face ceea ce instinctele lui de supravieţuire îi zbierau că e sinucidere curată. Cu toate acestea, Blum ştia că e acum sau niciodată. Urma

să fie cel mai curajos lucru din viaţa lui, sau cel mai stupid, presupuse Nathan. Cel mai fatidic.

— *Tak, tak.* Blum ridică mâna pentru a atrage atenţia şefului de echipă.

— Ce este? întrebă acesta, venind lângă el.

— Toaletă, domnule. Blum îi făcu semn spre o latrină de lângă un bloc, pe care muncitorii aveau voie să o folosească.

— Du-te, spuse şeful de echipă, arătându-i ceasul. Dar grăbeşte-te.

— Da, domnule, mulţumesc.

Bărbatul merse în capătul opus al barăcii pe jumătate construite, iar Blum îşi puse jos ciocanul. Mai devreme în acea zi, se dezbrăcase de jachetă din pricina căldurii amiezii, o făcuse cocoloş şi o aruncase pe fundul unui container pentru unelte.

Porni spre latrină. Nu erau gardieni prin preajmă; toţi păreau distraşi de numărătoare şi de adunarea prizonierilor înapoi în curtea lagărului. Blum intră în latrină. Rămase încremenit pentru o secundă, inima bătându-i mai tare ca niciodată pentru ceea ce urma să facă – să depăşească o limită către un loc de unde era posibil să nu mai existe cale de întoarcere. În mirosul de putrefacţie ce ieşea prin gaura deschisă, Blum îşi aminti în sinea lui de ce se află acolo. De ce face acest sacrificiu pentru o persoană pe care nici măcar nu o cunoştea şi pentru o ţară în care poate că nici nu se va mai întoarce. *Aceasta este aliyah ta* îşi aminti el. Angajamentul tău. Penitenţa ta. Pentru că fusese cel care scăpase.

Nu mai poţi da înapoi acum, Nathan.

Se dezbrăcă de cămaşă, întorcând-o apoi pe dos, scoţând la iveală pânza de sac în dungi gri şi albastru decolorat de pe partea cealaltă. Apoi o îmbrăcă şi îşi încheie nasturii până în gât, pentru a ascunde ce era pe dedesubt. Se descălţă de saboţii din lemn pe care îi purtase toată ziua – similari cu ceea ce purtau cei din lagăr – şi îşi întoarse pe dos şi pantalonii largi.

Acum purta uniforma de prizonier. Dintr-un buzunar interior scoase chipiul, care era exact ca celelalte o mie pe care le văzuse în ziua aceea, şi şi-l puse pe cap.

Avea la dispoziţie mai puţin de 60 de ore pentru a face ceea ce avea de făcut.

Trăgând aer în piept, în ultimul moment petrecut în ceea ce semăna a libertate, Blum deschise uşa latrinei şi aruncă o privire afară.

În capătul opus al curţii, şeful de echipă îşi aduna muncitorii laolaltă. Doi gardieni trecură prin apropiere. Cu inima încleştată, Blum închise uşa la loc şi îşi ţinu răsuflarea. Dacă îl vedea cine nu trebuia ieşind din latrină, jocul s-ar fi terminat din start. Ar fi fost împuşcat pe loc. Îşi recăpătă cumpătul, îşi şterse fruntea de sudoare şi îşi instrui inima să facă linişte şi nervii să se

calmeze. Înăuntrul lui, o voce sceptică îi șoptea că ar fi putut să se schimbe repede înapoi, în ținută de lucru, și să se alăture celorlalți muncitori. S-ar fi putut ascunde la Josef și apoi să meargă să aștepte avionul peste două nopți; să spună că nu reușise să îl găsească pe Mendl. Cine ar fi știut adevărul...?

Nu... Blum deschise ușa și trase din nou cu ochiul afară. De data aceasta nu era nimeni prin preajmă. *Du-te*! Ieși afară și închise rapid ușa în urma lui. Aruncă o privire spre echipa de muncitori; nimeni nu era atent la el, toți inventariau uneltele și erau preocupați să se alinieze. Blum se lipi de perete și porni în sensul opus latrinei, departe de ei, spre gardul din sârmă.

Privi lung agitația din curte, prizonierii aliniindu-se în formații în fața blocurilor lor. Era sinucidere curată. Mii de prizonieri cu aspect bolnăvicios formând șiruri indiene, ridicând mâinile la apel. Nu vei mai pleca niciodată de aici. Gardienii le urlau oamenilor în față, ca niște câini sălbatici. Era ca un coșmar ieșit din tablourile lui Hieronymus Bosch, înfățișând iadul și întorcându-ți stomacul pe dos. Sinucidere. *Nu ne dezamăgi,* îi spusese Roosevelt.

Acum.

— *Was machst du denn*? O voce lătră furioasă în spatele lui. Ce faci?

Fiecare părticică din trupul lui Blum încremeni.

Se întoarse. Un caporal SS corpolent îl fixa cu privirea. O frânghie greoaie, răsucită și cu câteva noduri groase, îi atârna amenințător la brâu.

— Din ce bloc ești? întrebă caporalul.

— *Zwansig,* domnule.

Blum își drese glasul, ferindu-și ochii. Raportul spunea că blocul 20 e supravegheat de un kapo ucrainean care era cât de uman puteai fi în locul acesta, însemnând că nu te trosnea în cap cu bastonul doar de dragul distracției, trebuia să aibă un motiv întemeiat. Inima lui Blum începu să bubuie de teamă, era convins că gardianul i-o auzea.

— Atunci treci dracu' înapoi la bloc, jidanule! Doar dacă nu cumva vrei să-ți dau eu un imbold...

Gardianul ridică funia înnodată. Disprețul și nepăsarea față de omenire radiau din el asemenea unor vapori reci, terifianți.

— Nu, Rottenführer. Blum încuviință din cap umil. Adică da, acum. Mulțumesc.

— Mișcă-ți curul jegos de aici!

— Da, domnule.

Blum alergă grăbit spre rândurile de barăci, rugându-se în tot acel timp să nu simtă funia înnodată lovindu-l din spate. Știa cât de arbitrară putea să fie linia dintre viață și moarte aici. Momentul nepotrivit cu gardianul nepotrivit, unul care ucidea doar de dragul de a ucide sau doar pentru a

scăpa de plictiseală, lucru pe care alţii l-ar face jucându-se cu o monedă... Şi erai terminat! Prizonierii se tot revărsau în zona de aşteptare în curte, gardienii urlând la ei, asmuţindu-se asupra lor ca nişte câini furioşi.

— Alinierea! La apel. Acum! În pas alergător!

Blum trecu în linie, amestecându-se cu succes în numărul mare de prizonieri.

Îşi croi drum prin mulţime până găsi un grup aliniindu-se în faţa unei barăci.

— *Dwadziescia*? întrebă el pe cineva din rând în poloneză. Douăzeci?

Prizonierul nu îl privi nicio clipă, doar încuviinţă din cap.

— *Ja. Dwadziescia.*

Vizavi, Blum zări echipa de muncitori în care fusese şi el aliniindu-se şi pornind în marş spre poarta principală. Îi privi ieşind din lagăr, neştiind dacă, asemenea lor, avea să mai vadă vreodată lumea de afară.

— Alinierea! Toată lumea în linie! strigau gardienii.

Blum bâigui câteva cuvinte din rugăciunea pe care o recitase mai devreme: *Ayl molay rachamin, shochayn bam'romin.*

De data aceasta era pentru el.

Pentru că acum el era cel care trăia cel mai negru coşmar.

PARTEA A TREIA

35.

Mai
Washington, D.C.

Generalul Bill Donovan coborî treptele Casei Albe, mergând spre Cadillac-ul negru care îl aştepta pe alee.

Un alt sedan negru trase în faţă, chiar când generalul era pe punctul de a urca în maşină. Avea un steag albastru cu o stea prins de masca radiatorului, indicând că era vehiculul unui general cu o stea. Un ofiţer junior în uniformă kaki coborî din maşină şi deschise portiera pentru ofiţerul din spate.

— Generale, spuse Donovan recunoscându-l, înainte să urce în propria lui maşină.

Ofiţerul de armată coborî din sedan şi întinse mâna.

— Bill.

Generalul Leslie Groves era cel care supraveghea, din partea Armatei, Proiectul Manhattan, programul ultrasecret de înarmare la care lucrau toate minţile luminate ale ţării – cele care nu erau repartizate la spargerea codurilor. Donovan nu înţelegea o boabă de „ştiinţă”, dar un lucru îi era clar: cu toată atenţia primită de la Roosevelt şi secretarul lui de război, cu toate zvonurile despre vastul buget şi locaţiile secrete ale proiectului, dacă acesta reuşea, urma să le ofere Aliaţilor avantajul decisiv de care aveau nevoie pentru a pune capăt războiului.

— Ai o clipă, dacă tot ne-am întâlnit...? întrebă Groves.

— Desigur, generale, răspunse Donovan.

— Putem să facem o plimbare? spuse Groves, conducându-l pe directorul OSS mai departe de maşinile parcate şi şoferii lor, spre peluza sudică.

— Presupun că nu e vorba despre aruncarea grozavă a lui Dutch Leonard din meciul de baseball de aseară, nu-i aşa, Leslie? întrebă directorul OSS.

Groves zâmbi şi dădu din cap.

— Nu, nu este despre asta.

Inginer de meserie, Leslie Groves era un cugetător strălucit, cu o personalitate ambiţioasă. Conceptele pe care era nevoit să le înţeleagă şi

analizeze amănunţit, pentru a lua decizii valide referitoare la finanţare, necesitau capacitatea de înţelegere a unui laureat Nobel pentru ştiinţă şi cunoştinţele despre finanţe ale unui bancher. Groves era un bărbat masiv şi înalt, cu umeri laţi, cu o bărbie pătrăţoasă şi fermă.

— Fizicianul acela despre care am vorbit acum câteva săptămâni... Mendl...? Mi s-a spus că depui eforturi să îl localizezi, începu generalul.

— Cred că l-am localizat, răspunse Bill Donovan. De fapt, avem pe cineva care se ocupă de asta chiar acum.

— Şi în ce stadiu al operaţiunii sunteţi, dacă poţi să îmi spui?

Donovan îl privi în ochi pe general şi înţelese cât de vital era pentru ei omul pe care îl căutau. Totuşi, aceasta era o operaţiune ultrasecretă, despre desfăşurarea căreia ştiau puţini oameni.

— Ce pot să îţi spun este că omul nostru este acum acolo. Pe teren. În două zile, Mendl va fi într-un avion, în drum spre D.C. Dacă nu, va trebui să te descurci fără el.

Groves încuviinţă din cap sobru. Îl trase pe Donovan şi mai departe de maşini.

— Suntem într-o cursă, Bill. O cursă spre iad, ar spune unii, dar Oppy mă asigură că tipul ăsta, Mendl, ar putea să ne ofere un avans de şase luni. Îţi dai seama ce pot să însemne şase luni în cursa pentru arma supremă. Şi în viaţă.

— Tot ce pot spune, generale, este că îţi promit că facem tot ce ne stă în putere.

— Atunci, asta este tot ce pot să vă cer. Groves se uită la ceas. Aş face bine să plec. Preşedintele se aşteaptă ca noi, cei din armată, să fim punctuali. Senatorii şi membrii cabinetului pot hoinări în voie.

— Da, aşa e întotdeauna. Directorul OSS şi cel al Proiectului Manhattan porniră înapoi spre maşini. Înainte să pleci, Leslie, presupun că mai ai şi alte cercetări în curs, simultan, în acest sens?

— În acest sens...?

Donovan se opri.

— În domeniul lui Mendl.

— Difuzia gazoasă. Groves se opri şi el. Este un proces. Separă uraniu-238 de vărul lui mai uşor, 235.

Donovan ridică din umeri.

— N-am fost niciodată prea bun la chimie, Leslie.

— Dacă aş fi ştiut că voi avea slujba asta, aş fi fost şi eu puţin mai atent, spuse Groves râzând. Dar ca să îţi răspund la întrebare, Bill – da, avem alte cercetări în curs. La Berkeley... şi la Universitatea din Minnesota. Facem progrese, dar, după cum am spus, este o cursă. Poate că şi nemţii avansează. Porniră din nou spre maşini. De ce întrebi?

— Nu aş vrea să creez speranţe deşarte în privinţa acestei misiuni... directorul OSS se opri şi îl privi din nou pe general. După cum am spus, avem un om pe teren, iar ofiţerul lui senior, Strauss – cred că l-ai întâlnit o dată – spune că este unul bun şi că există o şansă de reuşită. Dar, să fiu sincer, nu ne-am făcut niciodată speranţe prea mari că îi vom vedea venind spre casă, vâslind pe râul Potomac. Dacă înţelegi ce vreau să spun.

— Da, Bill. Conducătorul Proiectului Manhattan dădu din cap sobru. Înţeleg perfect ce vrei să spui.

— Păcat, dacă mă întrebi pe mine... Donovan deschise portiera maşinii. Părea un tânăr capabil când l-am cunoscut.

36.

Blocul în care îşi croise drum Blum cuprindea în jur de 300 de prizonieri – doi sau trei la un pat.

După numărătoarea de afară, Nathan intră înăuntru împreună cu prizonierii epuizaţi, care tocmai se întorseseră de la muncă şi acum oftau şi gemeau de oboseală, lăsându-şi trupurile vlăguite şi sfrijite să cadă pe saltelele subţiri din paie sau îngrijindu-şi băşicile şi rănile. Blum se gândea că avea să treacă ceva timp până când nemţii vor actualiza numărătoarea iniţială după scăderea celor care muriseră astăzi.

Duhoarea mirosurilor corporale şi a excrementelor umane îl făcu să îşi ţină răsuflarea. Înăuntru se auzeau toate sunetele posibile şi imposibile – gemete, tuse, scărpinat, vânturi. Unii bâiguiau, într-o stare de amorţeală incoerentă. În Anglia, Blum fusese vaccinat pe cât posibil împotriva diverselor boli care făceau ravagii în lagăr – tifos, dizenterie – dar duhoarea aproape că îl făcu să îşi verse stomacul. Şi gândul la păduchi. Într-un final, găsi un pat cu o singură persoană în el.

— E liber? îl întrebă pe bărbatul care zăcea în el.

— *Zugangi*? Prizonierul îl privi pe Blum cu ochi roşii, iar lui i se păru că accentul bărbatului suna lituanian sau estonian.

— Poftim?

— *Novy*...? clarifică bărbatul din patul de deasupra. Eşti nou?

— Da, răspunse Blum. Azi am venit.

— Nou-veniţii în spate, spuse bărbatul din pat, arătând spre fundul barăcii. Lângă groapa cu rahat.

Ţinându-şi respiraţia, Blum înaintă. Văzu încă un pat cu un singur prizonier.

— Acolo sus. Cineva îi arătă de pe podea, ghidându-l.

Aproape de spatele barăcii, doi prizonieri stăteau întinşi pe patul de sus. Unul era uriaş şi îşi zgândărea rănile deschise şi supurânde de pe picioare. Celălalt era sfrijit, cu o faţă suptă, ca a unui dihor, cu ochi bănuitori şi scrutători. Niciunul dintre ei nu se mişcă măcar un milimetru ca să îl lase să urce.

— Îl păstram pentru tine, spuse un bărbat dintr-un pat de jos, care avea pe cap un chipiu plat din tweed şi părea să fie un fel de lider al blocului. Ocupantul anterior a murit de febră chiar ieri.

— Norocul meu, atunci, răspunse Blum.

— Ai un castron, spuse bărbatul cu chipiu, arătând spre un vas agăţat de piciorul patului.

Era făcut din tablă ruginită şi murdară – cine ştie ce mâini infestate de microbi fuseseră pe castron.

— Dacă aş fi în locul tău, l-aş lua, continuă bărbatul. N-ai castron, n-ai mâncare. Așa merg lucrurile pe aici.

— O să-l iau, mulţumesc.

Blum se trase în sus, împingându-se în marginile de lemn ale patului.

— Acolo, mormăi bărbatul ostil, deloc primitor, arătându-i locul cel mai apropiat de latrina deschisă. Care nu era, de fapt, nimic mai mult decât o zonă separată, cu o gaură în podea şi un taburet.

— De unde eşti? îi strigă cineva.

— Gizycko. Lângă Lacul Śniardwy, spuse Blum.

— Mazuria? Frumos. Cum de-ai reuşit să reziști atât de mult afară?

— M-am ascuns la o fermă. I se spusese să fie cât mai vag cu privire la noua lui identitate, ca nu cumva cineva să fie tocmai din acel loc sau să cunoască pe cineva care să-l expună. Poştaşul ăla nenorocit m-a dat de gol.

— Poştaşul? Nici măcar în poştă nu mai poţi să ai încredere în zilele noastre. Şi ce poţi să ne spui de afară?

— Nu prea multe. Blum nu voia să atragă atenţia sau să devină prea cunoscut printre prizonieri. Doar că războiul se duce în forţă în est. Ruşii au ajuns acum în Ucraina.

— Ucraina! exclamă cineva cu bucurie.

— Iar în Anglia, Aliaţii sunt pregătiţi de invazie.

— Invazie? Unde? întrebă cineva, ridicându-se în capul oaselor.

— Pe coasta franceză. Calais, Normandia, nu ştie nimeni, desigur, dar în curând, aşa spune BBC. Cică ar fi cea mai mare armată pe care a văzut-o lumea vreodată.

— Prea târziu pentru noi, oftă cineva din patul alăturat. Să recunoaştem, nemţii or să ne omoare pe toţi înainte să lase pe cineva să vadă ce se petrece

aici. Și dacă n-o fac ei, sigur o vor face rușii. Credeți-mă, am văzut cum arată un pogrom acolo.

— Ni s-a spus că trenurile sunt pline de unguri acum, zise altcineva. Îi auzim, sosesc cu miile, zi și noapte. Dar nici măcar nu îi mai aduc în lagăr. Puf, dispar direct în fum.

— Nu am de unde să știu asta, spuse Blum, ridicând din umeri. Deşi ştia prea bine ce spusese Strauss şi mai ştia de la Vrba şi Wetzler că e adevărat. Poate m-ar putea ajuta unul dintre voi. Încerc să găsesc pe cineva. Mi s-a spus că unchiul meu este aici. Îl cheamă Mendl. Alfred. Era profesor în Lvov. Îl știe cineva?

— Mendl...? Nu cred, spuse bărbatul cu chipiu din tweed. Dar nimeni nu ştie nume aici, doar feţe.

— Eu am cunoscut un Petr Mendl, interveni cineva. Dar era din Praga. Și era vânzător de peşte – nu tocmai profesor. Oricum, s-a dus pe coş în urmă cu mult timp.

— S-a dus pe coş? spuse Blum, auzind câteva chicote.

— Duhoarea aia de afară, doar nu credeai că-i de la fabrica de ciocolată, nu?

Și mai multe râsete.

— Sau de la bucătărie..., spuse cineva. Dar o să vezi în curând, cam așa are gustul.

— Am o fotografie. Blum scoase de la brâu poza cu colţuri îndoite a lui Mendl. Daţi-o de la unul la altul, poate îl recunoaşte cineva.

Fotografia se plimbă de la un pat la altul. Unul sau doi prizonieri dădură din cap, apoi o plimbară mai departe. Unul doar ridică indiferent din umeri.

— Îmi pare cunoscut. Dar nu recent, oricum, spuse altul, dând-o următorului.

— Scuze, spuse acesta, dând-o celui din patul de deasupra. Nu sunt mulţi din Lvov aici. Oricum, eu încerc să nu mă uit la feţe.

— Sunt mii și mii de oameni aici, spuse bărbatul cu chipiu din tweed, dând solemn din cap. Și, din păcate, componenţa se schimbă zilnic.

— Am un mesaj important pentru el, spuse Blum. Dacă îl cunoaşte cineva.

— Cu toţii avem mesaje importante, râse cineva. Din păcate, niciunul dintre ele nu ajunge să fie livrat.

— Filozofule. Bărbatul cu chipiu își dădu ochii peste cap.

— Dac-aş fi în locul tău, aş uita de unchi, îl sfătui cineva. Probabil e mort, oricum.

— Cu toţii avem unchi, interveni altcineva. E evident că eşti nou aici, dacă încă îţi pasă.

— Tăceţi dracu' din gură, înjură cineva mai de departe. Încerc să dorm.

— Scuze.

Fotografia se întoarse la Blum, care o strecură înapoi în buzunarul de pe interiorul cămăşii.

Uriaşul de lângă el sforăia deja. Blum se lăsă pe spate, sprijinindu-se de tăblia de lemn. Era stupid din partea lui să creadă că va fi atât de simplu, cât ai pocni din degete. Erau mii de oameni aici, sute de mii, şi, după cum spusese bărbatul acela, componenţa se schimba zilnic. *Un ac în carul cu fân,* îşi spuse Blum în sinea lui. Asta fusese de la început misiunea aceasta – un ac în sute de care cu fân. Sute de care cu un băţ de chibrit aprins şi aruncat peste ele, iar timpul se scurgea. Ziua întâi deja se dusese, mai rămâneau două. *Nu, normal că nu va fi atât de simplu,* se mustră în sinea lui.

Blum închise ochii, oboseala copleşindu-l în cele din urmă.

— Probabil că tu şi unchiul tău sunteţi foarte apropiaţi, spuse celălalt coleg de pat, cel cu faţa ca de dihor. Să porţi cu tine fotografia lui...

În ochi i se citea o urmă de suspiciune, iar zâmbetul îi era la fel de neîncrezător.

— Da, răspunse Blum, zâmbindu-i şi el, dându-şi seama că fusese cam neglijent în graba lui. De fapt, mi-a fost mai mult ca un tată.

— Ca un tată... înţeleg, spuse bărbatul, ferindu-şi privirea. Atunci, eşti din Lvov, adăugă el după o pauză. Credeam că ai spus că eşti din Mazuria?

Un fior de panică îl străbătu pe Blum pe spinare. Fusese avertizat că erau informatori pretutindeni. De parcă nu era destul că trebuia să-i fenteze pe nemţi încă două zile, acum trebuia să îşi facă griji şi pentru alţii, care erau chiar mai aproape de el.

Da, foarte neglijent.

Bărbatul îşi puse capul pe saltea şi închise ochii. În depărtare, Blum auzi muzică – o orchestră cântând. Se ridică în capul oaselor.

— Aud muzică.

— Nou-veniţi, spuse cineva oftând, de parcă nu era nicio noutate.

— Se încing cuptoarele, spuse altul, întorcându-se pe partea cealaltă în pat. Să spună cineva o rugăciune.

O rugăciune... Ziua întâi trecuse. Cincizeci de ore... Atât mai avea. Se va ruga. Blum îi aruncă o privire dihorului, care părea să fi adormit. Cincizeci de ore să înfăptuiască un miracol.

Dacă Mendl mai era în viaţă, îşi spuse Blum în timp ce închise în sfârşit ochii.

37.

La întoarcerea de la partida de şah cu Frau Ackermann, după revenirea ei din călătorie, Leo îl lăsă la poartă pe Rottenführer Langer şi intră în blocul 36.

Îl găsi pe bătrân în patul lui.

— Cum te simţi astăzi? îl întrebă Leo, aşezându-se vizavi de el.

— Mai bine. Alfred se ridică în capul oaselor, forţându-se să afişeze un zâmbet palid. Puţin mai bine în fiecare zi.

— Poftim, ţi-am adus ceva. Cred că te vei bucura. De sub un şervet din pânză scoase o cană aburindă.

— Ceai? Chipul lui Alfred se lumină. Probabil că visez. De unde?

— De unde crezi? spuse Leo. Normal că Langer m-a tot împuns cu bastonul pe drum, sperând că o să-l vărs, dar el n-a îndrăznit să mi-l verse. Totuşi, mă tem că nu mai este aşa fierbinte cum era când am plecat.

— Nu contează. Alfred luă o gură de ceai şi inhală aroma parfumată. Ah, cuişoare... Sunt în rai.

— Ţi-am spus c-o să aibă grijă de noi, zise mândru Leo. De tine.

Alfred detectă ceva trist şi aproape resemnat în ochii băiatului, dar nu îşi dădea seama ce anume era.

— Da. Ai avut dreptate, băiete.

Greta chiar avusese grijă de el. Alfred nu murise.

Într-adevăr, fusese tifos, dar doar o formă uşoară, superficială. Cu toate acestea, Alfred stătuse la infirmerie o săptămână întreagă, pentru a-şi recăpăta forţele. Acesta chiar era un miracol! Două zile petrecute într-o stare febrilă de inconştienţă, apoi febra începuse să scadă. În timpul delirului, îi apăruseră în minte Marte, strigându-l, dar şi formulele şi întreaga lui muncă.

Iar apoi celălalt vis, foarte straniu, pe care nu reuşise să îl înţeleagă pe deplin decât atunci când îşi recăpătase luciditatea: o femeie tânără. Drăguţă, blondă, lângă patul lui, îngrijindu-l. Supraveghindu-i pe doctori, spunându-le să se asigure că îl vor face bine.

— Cu orice preţ, insistase ea.

Cu orice preţ.

De ce?

Mai târziu, Alfred aflase că îl injectaseră cu vaccinul rezervat în mod normal doar pentru nemţi. Îi dăduseră antibiotice şi îi făcuseră transfuzii de sânge.

Leo rânji.

— Vezi, a fost un înger şi pentru tine.

— Într-adevăr, a fost, spuse Alfred, încuviinţând din cap. Îţi mulţumesc. Dacă asta ar trebui să spun după ce m-am trezit din nou aici.

Alfred se întorsese printre prizonieri de o săptămână. Fusese lăsat să-şi recapete puterile, în loc să fie trimis la camera de gazare sau direct la treabă, ca toţi ceilalţi. Dar încă era puţin slăbit. O infirmieră venise chiar să verifice cum se simte – un lucru fără precedent. Cei mai surprinşi oameni din lagăr fuseseră colegii lui de bloc, când Alfred revenise printre ei după o perioadă de absenţă.

— Aproape că ţi-am dat patul altcuiva.

Îi spuneau „Lazăr” acum, revenit printre cei vii după o scurtă pauză petrecută printre cei morţi. Nimeni nu mai făcuse acest lucru înainte.

Leo venea în fiecare zi să vadă ce face profesorul.

Şi în fiecare zi găseau puţin timp ca să lucreze. Alfred îşi dăduse seama că încă mai avea multe să îl înveţe pe Leo. Şi atât de puţin timp... Lua creta şi îşi mâzgălea formulele pe bucata de tablă în fiecare zi.

Puse deoparte ceaşca cu ceai.

— A fost minunat. Acum să trecem la treabă.

— Alfred, nu are rost. Am parcurs deja totul.

— Nu. Nu am acoperit modelul de dispersie. Ştii că se presupune că toţi atomii din procesul de difuzie se mişcă la o viteză (v), dar problema fundamentală este...

— Problema fundamentală este să calculăm numărul atomilor care scapă printr-un orificiu sau chiar printr-un milion de orificii într-un anumit timp scurs, continuă Leo gândul lui Alfred. Exprimat prin delta (t). Am spus corect?

— Păi, da, e corect, recunoscu Alfred.

— Şi apoi, având în vedere că numărul atomilor conţinuţi ar fi rezultatul volumului cilindrului de difuzie înmulţit cu densitatea atomilor p mic (n) plus N mare supra V mare, unde N este numărul atomilor din cilindru, iar V, desigur... lasă-mă o secundă... este volumul cilindrului.

— Da, bine, continuă...

— Cu plăcere. Numărul atomilor este egal cu densitatea acelor atomi înmulţit cu aria suprafeţei cilindrului... apoi înmulţit cu viteza cu care atomii călătoresc, înmulţit cu lungimea unghiului de înclinare. Leo trase aer în piept. Întreaga ecuaţie ar fi exprimată astfel... Luă creta şi bucata de tablă şi scrise:

$$N_{cyl} = \rho_N S \langle v \rangle (\Delta t) \cos\theta.$$

— Cum a fost? întrebă Leo, ochii licărindu-i cu mândrie.

— A fost bine, fiule. Bine, a fost excelent, trebuie să recunosc. Dar am vorbit şi despre cum – Alfred începu să scrie – nu toţi atomii se vor deplasa în direcţia corectă pentru a atinge un flux maximum de eliberare? Iar asta va produce dispersia. Deci, ca să reprezentăm acest lucru...

— Ca să reprezentăm dispersia, trebuie să multiplicăm formula de mai sus cu probabilitatea ca viteza unui atom să fie altfel direcţionată. Da, ai parcurs toate aceste detalii cu mine, Alfred, îţi promit. Leo se bătu cu degetul pe frunte. Este totul aici, înăuntru.

— A. Alfred încuviinţă din cap, forţându-şi uşor memoria, îmi amintesc acum. Dar am...

— Dacă mi-ai spus că, aplicând aceeaşi logică, putem lua cele două gaze ale noastre pentru îmbogăţire, U-235 şi U-238, în ciuda diferenţei dintre densităţile atomice, şi cuantifica gradul de îmbogăţire, care se calculează astfel... stai să mă gândesc... %(235) = 100 {x/x+1}, unde x este numărul atomilor de 235 împărţit la numărul atomilor de 238? Da, am parcurs şi asta. Leo îşi puse mâna pe braţul lui Alfred. Îţi promit, este totul în siguranţă. Ştiu totul.

— Atunci, bravo, spuse Alfred, zâmbind mulțumit. Am reușit.

Leo dădu aprobator din cap.

— Cu ce scop, încă nu ştiu, dar da, cred că am reuşit.

— Deci acum eşti expertul absolut al lumii în procesul difuziei gazoase... Felicitările mele!

— Al doilea cel mai mare expert, spuse Leo.

— Ei bine, mă tem că în curând distincţia aceasta va fi numai a ta. Şi, ţi-am spus, există oameni care, odată ce vor afla că...

— Da, profesore, mi-ai spus. Există oameni care vor avea nevoie să ştie toate astea. Îi voi aştepta pe toţi.

Zâmbetul lui Leo se stinse, iar chipul îi redeveni gânditor, ca atunci când venise în bloc şi Alfred nu ştia cum să-i descifreze expresia.

— Te supără ceva, băiete?

— Nu îţi face griji. Dacă totul este în regulă cu tine, şi eu sunt bine. Bea ceaiul...

— Bine. Alfred mai luă o gură de ceai şi închise visător ochii. N-am crezut că o să mai am vreodată plăcerea asta. Mulţumesc, fiule. Acum, nu uita de Legea lui Arhimede.

— Cum aş putea să uit? Îmi este atât de adânc întipărită în minte, ca mutarea pion la rege patru.

— Atunci, mi-am făcut treaba. Probabil că o să vrei să scapi de mine acum, că nu mai ai nimic de învăţat.

— Îmi spui că nu mai este nimic de valoare, demn de a fi împărtăşit, în mintea acea vastă a ta, profesore...?

— Ai dreptate, trebuie să mai fie ceva, spuse Alfred. Mai este difuzia termică... Un proces mult mai greu, prin care este mult mai dificil să obţii gradul necesar de îmbogăţire. Îl privi pe Leo, care dădu supărat din cap. În fine...

Leo lăsă deoparte creta şi tabla.

— O să mă înveţi şi despre asta, bine? Încet-încet.

— Da. Dar ceva nu este în regulă, văd asta. Nu te preface, băiete. Noi doi suntem prieteni.

Leo recunoscu într-un final, încuviinţând din cap.

— Mai am un cadou de la ea, mi l-a dat astăzi împreună cu ceaiul. Cotrobăi prin pantaloni, găsi ceea ce căuta şi deschise palma.

Era o piesă de şah. Una rafinată, observă Alfred. O tură din alabastru alb, sculptată în cele mai mici detalii.

Leo i-o puse în mână lui Alfred.

— Cred că asta înseamnă că s-a terminat cu partidele noastre de şah.

— Da. Alfred încuviinţă din cap şi îşi puse mâna pe genunchiul lui. Aşa s-ar părea.

— Ceea ce înseamnă, desigur... Leo zâmbi, dar era mai mult un zâmbet resemnat, cu un aer trist.

— Ceea ce înseamnă că eşti norocos să ştii toate lucrurile pe care le-ai învăţat de la mine..., îl încurajă Alfred şi îi făcu cu ochiul. Măcar nu o să pleci de aici cu mintea goală.

Leo chicoti.

— Nu cred că Lubinsky sau Markov, sau oricare dintre cei pe care i-am zdrobit la şah ar spune că mintea mea este goală.

— Şi ce au făcut Lubinsky sau Markov ca să îşi extindă cunoştinţele, te rog să îmi spui...?

— Am luat şi asta, spuse Leo, scoţând o fotografie mototolită. O înfăţişa pe Frau Ackermann într-o barcă cu vâsle. Purta o beretă albă, marinărească, cu borul ridicat în faţă, şi afişa zâmbetul acela luminos al ei şi ochii veseli. Am văzut-o într-un teanc de poze. Când ea a ieşit din cameră pentru o clipă, am ascuns fotografia în tunică. Pare atât de fericită în poza asta.

Alfred observă că era aceeaşi femeie care se asigurase că el e bine îngrijit la infirmerie.

— Da, aşa este.

— N-o să renunţe la mine, spuse Leo, privindu-l. Nici la tine. Nu aşa de uşor, ai să vezi.

— Eu sugerez să nu ne lăsăm duşi de val, Leo. Poate că soţul ei a pus piciorul în prag. Ştiai că nu e mare fan al partidelor voastre. Dar noi trebuie să ne păstrăm speranţa. Unde există speranţă, există viaţă. Şi unde există viaţă... există mai multe lucruri de învăţat, nu-i aşa? Alfred zâmbi.

— Atunci, pentru speranţă, spuse Leo, ridicând ceaşca cu ceai şi întinzându-i-o lui Alfred.

— Şi pentru învăţătură. Mendl ridică şi el ceaşca şi luă o ultimă gură de ceai. În învăţătură stă speranţa. Ne-am înţeles?

— Ce-ar fi să ne oprim doar la speranţă? rânji Leo.

38.

Miercuri

În zori, maşina Daimler cu însemnul svasticii sub vulturul nazist de pe portieră gonea prin zona rurală poloneză, cu farurile brăzdând ceaţa.

Colonelul Martin Franke stătea în spate.

Şoferul lui, care era încă tânăr şi necopt, purta insigna Abwehr pe guler, dar ieşise de doar câteva luni din stagiul de pregătire şi antrenament prin care treceau cei recent înrolaţi – era evident că nu prea ştia să conducă. De la Varşovia la Oświęcim erau peste 300 de kilometri: patru ore pe vreme bună de-a lungul autostrăzii S8, dar mult mai mult pe terciul ăsta.

— Te rog, mai repede, caporal, spuse nerăbdător Franke. Depăşeşte camionul acela.

Un camion de aprovizionare încetinise înaintea lor.

— Da, domnule colonel, răspunse caporalul, accelerând.

Franke îşi convinsese superiorul, pe Generalul Graebner, să îi dea autorizaţia să meargă în lagăr. Apelul lui ajunsese la Berlin, unde comandantul lagărului, Colonelul SS Höss, era într-o conferinţă cu Reichsführer Himmler şi Reinhart Heydrich. I se spusese că un anume Maior Ackermann fusese lăsat responsabil în lagăr. Franke ştia că ar fi bine ca bănuiala lui să fie adevărată; întrecerea dintre Wilhelm Canaris, şeful Abwehr, şi Heinrich Himmler, şeful SS, pentru a intra în graţiile Führerului nu era un secret. Să umilească pe oricare dintre ei ar însemna nici mai mult, nici mai puţin decât Frontul de Răsărit pentru Franke.

Dar el era din ce în ce mai convins, pe măsură ce își recapitula argumentele, că instinctul nu îl înșală, că lagărul din Oświęcim este ţinta unui plan bine pus la cale. Telegrama care spunea că „vânătorul de trufe este pe drum”. Raportul local despre observarea unui avion. Paraşutistul care fusese zărit. Pădurea de mesteceni. Regiunea nu era foarte populată și nu se luase cunoştinţă de mişcări de trupe în zonă sau de elemente strategice de interes care să indice altceva.

Lui Franke îi clocotea sângele în vene, după o perioadă îndelungată în care stagnase. În ultimul an, Franke nu prea fusese băgat în seamă. Cineva era acolo, cu siguranţă. De unde? Din Anglia, poate. Şi pentru ce? Un atac? O evadare? Un act de sabotaj?

Acum mai trebuia doar să afle cine și de ce.

Franke aproape că putea să simtă gustul victoriei; dacă reuşea, toată umilinţa lui trecută avea să fie dată uitării. Însuşi Himmler îi va acorda atenţie. Soţia l-ar primi înapoi şi, odată cu asta, şi ar recăpăta şi poziţia în confortabilul castel din Rottach-Egern. Trebuia să îl dea în vileag pe acest intrus – de asta depindea totul.

Încă trei ore. Franke își privi ceasul.

— Ar fi bine să ajungem astăzi, îi strigă el șoferului, care acum încetinise pentru ca o turmă de capre să traverseze drumul.

Drumurile poloneze erau toate bătătorite de bovine. Șoferul claxonă nerăbdător.

Franke era mistuit de o dorinţă violentă de a reuşi. Cineva era, în mod singur, în lagăr. Trebuia doar să îl găsească. Pe acest bărbat, indiferent de unde venea. Acest vânător de trufe.

Era o competiţie a minţilor, își spuse Franke în sinea lui. O partidă de şah.

Crezi că eşti singur. Crezi că nu poţi pica în plasă, dar te înşeli.

Asta este plasa mea. Nasul meu te va mirosi când te voi vedea.

Acum suntem doar noi doi. Tu şi eu.

39.

Blum deschise ochii înainte de răsăritul soarelui. Zinchenko, kapo-ul lor lituanian, intră în barăci lovind în pereţi şi paturi cu bastonul.

— *Rauss. Rauss*! Trezirea, animăluţele mele. Vă aşteaptă încă o zi plină de aventuri. Mişcaţi-vă cururile!

În paturi, oamenii începură să se foiască alene.

— S-a luminat deja?

— Încă două minute, te rog, Zinchenko!

— Sus! În picioare acum, porcilor! strigă kapo fără milă. Eu încerc să fiu drăguţ cu voi, lăsându-vă să dormiţi cinci minute în plus, şi uite cum mă răsplătiţi.

Blum se trezise de cel puţin douăzeci de ori în timpul nopţii. Cu poziţia incomodă în care era obligat să doarmă, trăgând de-un colţ al păturii subţiri şi soioase pe care trebuiau să o împartă toţi trei şi care nu ar fi ţinut de cald nici măcar păduchilor, cu sforăitul constant din jur şi grija pentru ceea ce îl aştepta astăzi, Nathan abia reuşise să aţipească o oră.

— Plecarea la muncă în 30 de minute! Apelul în 5! strigă kapo.

Era un bărbat musculos, cu o excrescenţă greoaie pe faţă şi un chipiu plat pe cap, care îl diferenţia de prizonierul obişnuit. La fel şi triunghiul roşu cusut pe pieptul său, marcându-l drept un criminal de rând.

— Toată lumea afară în cinci minute!

Treptat, blocul se trezi de viaţă. Nici nu se punea problema de spălat. Câţiva se aşezară la coadă pentru latrină şi îşi făcură nevoile în găleata aceea revoltătoare.

Blum se dădu jos din pat şi îl văzu pe bărbatul cu chipiu din tweed, cu care vorbise noaptea trecută, strângându-şi pătura.

— Am nevoie de-o slujbă, spuse el. Poţi să îmi faci rost de ceva? În lagăr, dacă este posibil. Măcar pentru o zi sau două. Vreau să îmi găsesc unchiul.

— Vorbeşte cu el, zise omul, arătând spre un bărbat scund, cu sprâncene stufoase. A fost avocat în Praga. Este *blockschreiber* aici.

Copistul blocului. Wetzler şi Vrba îi menţionaseră pe aceştia; rolul lor era să repartizeze datoriile fiecăruia.

— Mulţumesc.

Blum îşi croi drum prin mulţimea grăbită şi ajunse la bărbatul scund.

— Sunt nou aici.

Îi spuse apoi că avea nevoie de o zi ca să îşi găsească unchiul.

— Cum te cheamă?

— Mirek.

— Numărul?

Blum îi arătă braţul. Blockschreiber-ul notă numărul de identificare într-un carneţel mic şi negru.

— Am o singură poziţie disponibilă, spuse bărbatul, râzând sinistru. Rosten, felicitări! strigă el spre un alt prizonier. Ai fost promovat.

— Aleluia! răspunse cineva din îmbulzeală.

— Brigada sanitară, îi spuse lui Blum.

— Ce este asta?

Bărbatul notă în carneţelul lui.

— Rosten îţi va arăta ce trebuie să faci.

•

Treaba lui Blum, după cum i se arătase, era să care găleţile cu rahat şi urină de la latrină la haznaua lagărului, aflată dincolo de poarta principală. Nu doar găleţile din blocul lui, ci şi pe cele din blocurile de la 18 până la 32. Principalul beneficiu, îşi dădu Blum seama în curând, era că astfel putea intra şi în celelalte blocuri.

— Dar ai grijă, îl avertiză *blockschreiber*-ul. Dacă verşi vreuna înăuntrul lagărului, cel mai probabil vei primi un glonţ în cap. Rosten va fi foarte supărat. Va trebui să reia el sarcina.

— Atunci voi fi foarte atent, spuse Blum.

— Şi fii cu ochii în patru. Uneori gardienii or să te împungă cu bastoanele, doar să se distreze. Dacă se varsă găleata, poţi să începi să îţi spui rugăciunile. Cred că se gândesc că cei cărora le dăm sarcina asta nu prea merită hrăniţi.

— Mulţumesc. Şi Rosten cum a supravieţuit până acum?

— Rosten? *Blockschreiber*-ul ridică din umeri. Cred că el nu mănâncă prea mult, oricum.

Afară răsunară fluierele, iar oamenii ieşiră din blocuri şi se aliniară la apel. Aerul dimineţii de mai era umed şi răcoros, aşa că cei aliniaţi stăteau aproape îmbrăţişaţi, cu uniformele lor subţiri din pânză. Blum era agitat. Apelul era unul dintre acele momente în care ar fi putut fi demascat cu uşurinţă. Blockführerul SS, Locotenentul Fischer, apăru ţinând un teanc de hârtii cu colţuri îndoite pe o planşetă.

— Ştiţi rutina, urlă el. Alinierea. De la A la Z. Un pas în faţă când vă auziţi numele. Prizonierii se grupară în patru şiruri lungi, iar Fischer începu: Abramovitz...

— Aici! strigă un bărbat din rândul din spate.

Gardianul îşi linse creionul şi îl bifă pe prizonier.

— Adamczyk?

— Da, aici.

— Alyneski...?

Blum se înghesui prin mulţime în rândul al patrulea. Erau strigaţi după nume. Astfel, el se putea pierde în mulţime fără să fie nevoit să şi-l spună singur. Dacă gardienii s-ar fi plimbat printre rânduri, verificând om cu om, fiecare fiind nevoit să îşi strige prenumele, prenumele lui – Mirek – nu s-ar fi potrivit. Ar fi fost mult mai complicat.

— Bach?

— Aici!

— Balcic...

Dură aproape douăzeci de minute să fie strigat întregul bloc. Zona de aşteptare din curte era ticsită de prizonieri, fiecare în faţa blocurilor lor, fiecare linie contopindu-se cu cele ale blocurilor alăturate, formând o îmbulzeală vastă, iar Blockführerii rivali strigau numele tuturor. Bărbatul de lângă Blum se aplecă spre el.

— Eşti nou aici...?

Blum încuviinţă din cap.

— Da.

— Ţi-a arătat cineva împrejurimile?

— Împrejurimile? Nu încă.

— Atunci ascultă-mă. Eu o să te ţin în viaţă. Fischer, spuse el, dând din cap spre Blockführerul care le striga numele, face totul ca la carte, sută la sută. Nu caută probleme, dar nici n-o să te ajute vreun pic. Acela..., arătă spre un caporal SS cu păr roşcovan şi nas turtit. Fuerst. Are o soră bolnavă acasă. Îşi face treaba, iar uneori poate să fie deschis la negocieri, dacă înţelegi ce vreau să spun.

— Te referi la mită?

Bărbatul ridică din umeri.

— Dacă ai ceva de dat la schimb. Dar, orice ai face, să nu-i stai în cale ticălosului ăluia... Gesticulă spre un gardian cu o expresie răutăcioasă, care semăna cu un dulău, cu buze groase şi pleoape greoaie de oboseală. Dormutter. Este nebun, el e ca în rai aici. Poate să ucidă pe cine vrea. Nu-i sta în drum. Nu-ţi pot descrie grozăviile la care am fost martor.

— Aşa o să fac, mulţumesc, spuse Blum.

Îi făcu lui Blum prezentarea celorlalţi gardieni şi kapo. Unii erau adevăraţi monştri, care te-ar ucide doar de dragul de a ucide. Şi mai erau cei care doar îşi făceau treaba, cei pe care Blum putea să conteze şi cei pe care trebuia să îi evite cu orice preţ.

— Cu toţi primim instruirea asta şi turul o singură dată, îi explică bărbatul. De acum înainte eşti pe cont propriu.

Înainte ca prizonierii să se alăture echipelor de lucru, şirurile se amestecară pentru o vreme, oamenii mai schimbând câte o vorbă cu vecinii lor, împărtăşind noutăţi, cine mai murise în ultima zi, făcând troc cu ţigări şi resturi de mâncare.

Blum scoase fotografia.

— Îl caut pe unchiul meu, spuse el cuiva dintr-un bloc vecin. Numele lui este Mendl. Îl cunoaşteţi? Este din Lvov.

— Scuze, răspunse bărbatul, dând din cap. Nu e aici.

Blum înaintă prin mulţime şi întrebă pe cineva din partea opusă a curţii.

— Îl caut pe acest bărbat. Este unchiul meu, îl cheamă Mendl.

Din nou, același răspuns negativ.

— Nu-l cunosc, scuze.

Blum merse de la un grup la altul, privind în jur, inspectând chipurile din mulţimea agitată, stând cu ochii în patru şi la gardieni şi abordând pe oricine stabilea un contact vizual cu el.

— Îl cunoşti pe omul acesta? L-ai văzut? Mendl.

— Nu, auzea încontinuu. Scuze.

— Asta este poza lui. Uită-te, te rog.

— Îmi pare cunoscut, spuse cineva, dar nu te pot ajuta. Ai o ţigară totuşi? Mor.

— Probabil e mort, spuse altcineva, ridicând din umeri. De ce îţi pasă, oricum? Cu toţii avem unchi pe aici, pe undeva.

— Scuze.

Blum se temea că ar putea fi prea târziu, privind miile de oameni care păreau mai mult morţi decât vii, încercând doar să mai supravieţuiască încă o zi. Vrba şi Wetzler confirmaseră că Mendl e aici, dar asta era în ianuarie – în urmă cu patru luni. Era posibil ca frigul să-l fi răpus. Sau tifosul. Sau un baston în cap. Sau gazul. Blum îşi dădu seama că totul putea fi zadarnic. *Să nu ne dezamăgeşti,* îi spusese preşedintele Roosevelt. Dar nici măcar Roosevelt nu avea control asupra vieţii şi morţii aici.

Exista posibilitatea ca Blum să fi bătut atâta cale doar pentru un cadavru.

Veni ora micului dejun. Blum se întoarse la blocul lui şi se aşeză la rând cu castronul metalic. Nu mai pusese nimic în gură de la supa scârboasă pe care o mâncase ieri la prânz. Micul dejun era mult mai rău. Nici măcar nu îşi putea da seama ce era: varză, cartofi – un polonic plin cu o poşircă subţire şi fără gust, făcută din pieliţe, coji şi cărbuni fierţi. Cu o bucată râncedă de pâine. Blum privi în jur, la colegii lui înghesuindu-se în faţa blocului lor şi sorbind-o pe toată.

Dacă nu reuşesc să îl găsesc? se întrebă Blum în sinea lui. *Ce fac atunci*?

Şi dacă nu reuşesc să ies de aici? Aceasta ar fi viaţa lui de acum înainte – atât cât ar dura.

Sorbi din castron, înfiorându-se când simţi pentru prima dată gustul rânced. Apoi mai luă o gură şi o înghiţi, aşa cum făcea toată lumea. Trebuia să muncească astăzi.

Fluierele răsunară din nou.

— Alinierea. Alinierea. Pauza de masă s-a terminat.

Începea treaba.

40.

— *Guten morgen,* Herr Lagerkommandant!

Personalul din biroul comandantului se ridică în clipa în care Ackermann intră în încăpere.

— Bună dimineaţa. La locurile voastre.

Fluturând din mână, maiorul merse la biroul său, unde îl aştepta o cafea.

Se aşeză şi scană rapoartele dimineţii. Numărul de prizonieri „procesaţi” ieri: peste 21 000. Foarte bine. Un procentaj de 12 la sută peste normă. Majoritatea sosiseră chiar în ziua aceea şi fuseseră duşi direct la exterminare. Se uită la cifrele aşteptate pentru astăzi – tot un număr frumuşel. Două trenuri. Unul de la Theresienstadt, de lângă Praga, iar celălalt din Ungaria. Urmau o zi şi o noapte la fel de ocupate ca anterioarele.

Maiorul avea norme zilnice de atins, dar voia să le depăşească în absenţa Comandantului Höss. Voia ca toată lumea să vadă că el putea să conducă lagărul atât eficient, cât şi cu disciplina adecvată. Şi, cine ştie – începu el să se gândească – poate că şeful lui chiar avea să fie promovat în timpul convocării prelungite la Berlin. Poate de aceea rămăsese mai mult acolo. Era important să vadă toată lumea că, în absenţa şefului său, locul rămânea pe mâini puternice. Că munca era îndeplinită şi normele erau atinse. Ceea ce se petrecea aici era sub directa supraveghere a Reichführerului Himmler şi a celor din cercul lui restrâns. Dacă se întrezăreau perspectivele unor promovări, Ackermann îşi voia numele în capul listei.

Ceea ce îl făcu să se gândească la singura problemă pe care o avea în acea dimineaţă. Greta.

Începea să îl îngrijoreze faptul că soţiei lui îi picase cu tronc jidanul acela şahist pe care îl invitase în casa lor. Una sau două partide poate ar mai fi înţeles. Dar apoi ea ar fi trebuit să le arate celorlalţi că nu îl tratează diferit, că nu e cu nimic special. Pe când soţia lui ce făcea? Îl copleşea cu cadouri şi îl ruga pe Ackermann să îl protejeze. Trebuie neapărat să clarifice această chestiune odată pentru totdeauna, hotărâse el în timpul scurtei plimbări până la birou în această dimineaţă. Se părea că deja subiectul devenise motiv de tachinări printre trupe, ceea ce era întotdeauna rău pentru moral. Höss chiar menţionase chestiunea înainte să plece, nu într-un mod direct, desigur, ci aproape în glumă, la un pahar de şnaps. „Cred că Greta a ajuns expertă în şah până acum...” Höss râsese, dar Ackermann înţelesese exact la ce se referă şeful lui. Luă decizia să se ocupe de asta înainte să se întoarcă Höss. „Tratamentul special” trebuia să fie ceea ce fusese dintotdeauna – o purificare organizată a Reichului, nu favoritisme stupide şi nesăbuite. Greta

trebuia să înţeleagă acest lucru. Ackermann ar fi putut să rezolve totul cât ai clipi, să radă tot blocul fără ca nimeni să-şi dea seama. Dar femeile puteau să fie foarte dificile. De aceea problema era atât de spinoasă. Ştia că Greta nu e fericită acolo; trecuse deja o lună de când ea nu îi mai dăduse pic de atenţie.

Da, mormăi în sinea lui, *e rău pentru moral.*

Ajutorul său, Locotenentul Fromm, intră în încăpere şi veni lângă biroul lui.

— Îmi cer scuze că vă deranjez, domnule, dar am un mesaj pentru dumneavoastră. De la Varşovia.

— Varşovia...? Ackermann ridică privirea din rapoarte.

— Da, de la un anume General Graebner. Face parte din Abwehr.

— *Abwehr...*? Ackermann făcu ochii mari.

Serviciul de informaţii. Lagărul primea ordine direct de la Berlin, de la Reinhart Heydrich şi Reichsführer înşişi. Ce dracu' o vrea Abwehrul de aici?

— Se pare că un anume Colonel Martin Franke va sosi azi, răspunse locotenentul. Îi dădu lui Ackermann telegrama. S-ar părea că are nişte întrebări cu privire la securitate.

— Securitate? Aici...? Lagerkommandantul pufni. Cred că glumeşte. Securitatea e atât de strictă aici că nici nu poţi să te pişi fără să ştie gardienii.

— Cu toate acestea, generalul ne-a rugat să îi acordăm tot sprijinul nostru, în lipsa Comandantului Höss.

— Sprijin, zici? Ackermann se încruntă. Lasă-l să vină.

Exact ce le lipsea astăzi, ca agenţii Abwehr să îşi bage nasurile înfumurate în treburile lor. Când el avea de atins norme.

— Dar nu-i arăt eu împrejurimile, continuă el. Pune-l pe Kimpner să facă asta. Kimpner era un funcţionar responsabil cu operaţiunile de aprovizionare pentru bucătărie şi infirmerie. Eu trebuie să mă ocup de alte lucruri astăzi.

Veneau două trenuri – încă 20 000 de prizonieri de procesat. Şi apoi mai era şi chestiunea cu soţia sa, dar în cazul acesta trebuia să găsească soluţia potrivită, pentru că deja devenea frustrat. Ackermann trebuia să îi arate Gretei că ceea ce e rău pentru moralul lui, e rău şi pentru ea.

Da, treaba asta a mers prea departe, îşi spuse în sinea lui Lagerkommandantul.

Îi înapoie telegrama lui Fromm.

— Să mă anunţi când ajunge.

41.

Blum căra găleţile cu excremente închegate afară din lagăr, la şanţul de gunoi aflat chiar dincolo de gardul din sârmă. Își ţinea răsuflarea din pricina mirosului groaznic. Trecea pe lângă gardieni rapid, dar cu grijă, ţinându-şi ochii în pământ, ştiind că putea fi oricând ţinta mofturilor lor. Apoi răsturna conţinutul găleţilor în şanţ, spăla găleţile cu furtunul şi le ducea înapoi.

În fiecare bloc, chiar dacă majoritatea prizonierilor erau plecaţi la muncă, mereu mai erau câţiva rămaşi prin preajmă – cei care erau fie bolnavi, fie se odihneau, pur şi simplu, după ce se întorseseră din turele de muncă de noapte.

Iar în fiecare bloc, Blum scotea fotografia cu Mendl.

— Îmi caut unchiul, spunea el. L-aţi văzut?

Şi de fiecare dată primea aceleaşi răspunsuri descurajatoare:

— Nu, scuze.

— Nu este aici.

Sau cel întrebat ridica indiferent din umeri.

— Scuze, dar sunt atât de mulţi oameni aici.

Blum începuse să creadă că totul e în zadar, până când, în blocul 31, un bărbat care stătea întins în pat luă fotografia şi, după ce o studie câteva secunde, dădu aprobator din cap.

— Îl cunosc. Mendl. E profesor, nu-i aşa?

— Da, spuse Blum însufleţit.

— Din Lvov, cred.

— Aşa este, confirmă Blum, care se învioră de-a binelea.

Dar apoi bărbatul dădu din cap într-un mod fatalist şi spuse:

— Nu l-am mai văzut de o lună deja. Am auzit că a avut tifos. Îi înapoie fotografia lui Blum. Îmi pare rău, cred că e mort.

— Mort, spuse Blum, revenind cu picioarele pe pământ. Eşti sigur?

— Ştiu că a fost dus la infirmerie. Foarte puţini se întorc de acolo. Întreabă-l pe băiatul cu şahul. Erau prieteni, el trebuie să ştie.

— Băiatul cu şahul?

— Campionul lagărului. Joacă şah aici cam o dată la două săptămâni. O să-l vezi acolo lângă infirmerie. Scuze, nu te pot ajuta mai mult de-atât.

Băiatul cu şahul. Joacă o dată la două săptămâni..., îşi spuse Blum în sinea lui. Speranţele îi scăzură brusc. Mai avea două zile – chiar mai puţin. *Cred că e mort*. În timp ce luă găleata cu rahat din blocul respectiv, Blum se întrebă pentru a mia oară dacă nu cumva riscase totul, dacă nu cumva bătuse atâta cale doar pentru un cadavru?

Se gândi să verifice la infirmerie. Dacă Mendl fusese bolnav, cineva de acolo sigur îl cunoştea. Dar ar trezi şi mai multe bănuieli. Acest „băiat cu şahul”... Nu putea fi atât de greu să îl găsească. Dar Blum deja intrase în contact cu foarte mulţi prizonieri, arătând fotografia oricui voia să o privească. Acum să înceapă să întrebe brusc de altcineva... Asta sigur l-ar face să iasă în evidenţă.

Dar ce altă opţiune avea?

Cără următoarele găleţi în afara lagărului. Gardienii erau pretutindeni. Blum era şi mai precaut în curte, având grijă să evite contactul vizual direct şi să nu verse nici măcar un strop. Totuşi găleţile erau foarte grele şi pline ochi. Auzi un gardian râzând de el în timp ce trecu grăbit. *Trebuie doar să treci de el...*

— Stop! strigă cineva din urma lui.

Blum încremeni pe loc.

— Unde te grăbeşti aşa tare cu asemenea mărfuri fine de vânzare? îl întrebă ironic un gardian.

Blum închise ochii pentru o secundă, apoi se cutremură când îi deschise şi văzu că era tocmai gardianul de care i se spusese să se ferească, la apelul din dimineaţa aceea. Dormutter. *E nebun. Orice ai face, nu îl provoca. Pe el trebuie să îl eviţi.*

Gardianul avea un chipiu SS kaki, care îi umbrea faţa pătrăţoasă, ochi fermi şi cufundaţi în orbite, buze groase şi un aer de superioritate în privire.

— Par grele, spuse el, legănând în mână o bâtă groasă.

Veni în spatele lui Blum.

— Sunt grele, domnule. Dar e în regulă, răspunse el, făcând un pas spre poartă. Dacă îmi permiteţi să continui...

— Pleci când îţi spun eu să pleci, jidanule, ripostă gardianul cu răceală în glas.

— Da, domnule. Blum încremeni.

— Cum te cheamă?

— Mirek, răspunse Blum, având limba uscată şi aspră.

— Da, în mod sigur îl supraîncarcă pe acest biet om! le spuse Dormutter colegilor lui gardieni din apropiere, prefăcându-se îngrijorat.

Din spate, Blum simţi o împunsătură uşoară cu bâta în braţul stâng. Găleata se clătină în faţă, iar Blum încercă din răsputeri să o echilibreze, ca să nu se răstoarne.

— Hmm, bombăni Dormutter din spatele lui.

Apoi Blum simţi a doua lovitură uşoară, pe braţul drept de data aceasta. Acum, găleata plină ochi se legănă şi mai tare. Amintindu-şi de

avertismentul *blockschreiber*-ului, Blum își folosi fiecare fărâmă de putere pentru a o echilibra. Dar era evident ce încerca să facă gardianul.

— Nu ne place când prizonierii sunt neglijenţi şi lasă găleţile astea să se umple prea tare. Astfel creşte posibilitatea ca...

Blum simţi din nou bastonul împungându-i braţul stâng – mai tare de data aceasta. Ambele găleţi se legănară. Încremenit, Blum se luptă să le ţină drepte. Mânerele îi săpau în degete, iar găleţile deveneau din ce în ce mai grele.

Dacă verşi vreuna înăuntrul lagărului, cel mai probabil vei primi un glonţ în cap, îi răsună în minte.

— Îţi dai seama ce risc ar fi pentru sănătate dacă s-ar vărsa vreo găleată. Rahat de evrei peste tot, într-o curte publică. Nu-i prea frumos, nu?

— Nu, domnule sergent, spuse Blum, încuviinţând din cap.

Simţea că braţele îi vor ceda în curând.

Apoi simţi capătul bastonului împungându-l în spate. Găleţile se legănară din nou, iar el făcu tot ce îi stătu în putere să le împiedice să se verse. Le poruncea, în mintea lui, să nu se verse. Cumva, nu se vărsară.

— Ca să fie clar, prin risc pentru sănătate..., spuse neamţul, împungându-l din nou cu bastonul în spinare. Normal că mă refeream la sănătatea ta, jidanule.

Găleţile continuau să sape adânc în pielea lui Blum, iar el ştia că nu va face faţă unei lovituri mai dure. Sudoarea începu să i se prelingă pe frunte. Se aştepta în orice clipă să simtă greutatea bastonului izbindu-l în cap, ca o bâtă de baseball lovind mingea. El s-ar prăbuşi la pământ, găleţile s-ar vărsa, iar apoi gardianul l-ar termina.

Blum simţi din nou bastonul împungându-l, găleţile legănându-se, iar el făcu un pas în faţă. Excrementele urcară până la marginea uneia dintre găleţi şi începură să se scurgă pe peretele exterior, trimiţând un fior de groază prin corpul lui Blum.

Nu mai putea ţine găleţile prea mult. Dacă era să moară, Blum hotărî că nu va muri precum familia lui – fără să opună rezistenţă. Probabil că un om asemănător, cu aceeaşi ură în ochi, îi omorâse pe toţi ai lui. Voia să se întoarcă şi să își golească găleţile pe gardian. *Fie ce-o fi*. Își înteţi strânsoarea, aşteptând o ultimă provocare. Zoaiele de excremente continuau să se prelingă pe găleată. Acesta putea fi momentul.

— Voiam doar să îţi spun, zise gardianul SS, că şi postul de gardă trebuie curăţat.

— Postul de gardă, bâigui Blum cu gura uscată. Da, domnule sergent.

— Şi consideră-te norocos, spuse Dormutter, că avem un musafir important astăzi în lagăr şi tocmai mi-am lustruit ghetele. Că altfel... Neamţul

făcu un sunet cu limba, ca un clic. Aş putea să găsesc alt jidan să lingă latrina gardienilor. Acum du-te.

— Da, domnule sergent.

Blum încuviinţă din cap, reluându-şi treaba.

— Şi nu uita de postul gardienilor. Vei avea nevoie de-un permis de trecere.

Veni din nou lângă Blum şi îi îndesă în mâna încleştată un formular alb.

— Mulţumesc, domnule. Blum răsuflă uşurat şi se grăbi să ducă găleţile în afara lagărului.

— Şi, Mirek... Ai un echilibru destul de bun cu găleţile alea, strigă gardianul după el. Ar trebui să te faci acrobat la înălţime în viaţa viitoare.

Bărbatul râse, la fel şi alţi câţiva gardieni care îl auziseră, apoi se întoarse cu spatele şi îl lăsă pe Blum să îşi facă treaba.

Nathan ieşi grăbit pe poartă, picioarele aproape cedându-i. Lăsă găleţile pe marginea şanţului şi oftă uşurat şi recunoscător. Îşi întinse degetele şi apoi goli găleţile.

Ar fi vrut să plece chiar acum din locul acela. Era evident, nu mai avea nicio misiune de îndeplinit. Cel mai probabil, Mendl era mort. Acum mai trebuia doar ca Blum să iasă singur de aici. Îşi dorise atât de mult să îl ducă în America pe omul de care aveau nevoie. *Nu ne dezamăgi. Habar nu ai câte depind de succesul misiunii tale.* Dar ce putea el să facă? Chiar dacă Mendl era aici, viu, era evident că erau prea multe clădiri în lagăr şi nicio modalitate de a le verifica pe toate, nici timp suficient. Trei zile, atât îi dăduseră. *Un ac în carul cu fân*. Încă de la început... În sute de care cu fân, îşi spuse în sinea lui. Sarcina era imposibilă.

Se întoarse grăbit în lagăr şi duse găleţile înapoi în blocul 31. Mai avea două barăci de curăţat, dar nu voia ca Dormutter să îi mai iasă în cale până nu îşi termina treaba. Blum ştia unde e postul gardienilor. Memorase toate clădirile din lagăr de pe harta lui Vrba şi Wetzler. O parte din el îi spunea *Termină-l pe nazistul ăla nenorocit.* Cu ajutorul lui Dumnezeu, Blum avea să mai stea aici o singură zi. Dacă Dormutter îi căuta numele, „Mirek”, nu avea să găsească nimic. Erau mii de oameni aici. Gardianul SS nu l-ar găsi niciodată. Exact cum el nu îl găsise pe Mendl. Să le lingă alt jidan rahatul.

Cu toate acestea, Blum merse la postul gardienilor.

Merse pentru că orice alt evreu ar fi fost tachinat sau chiar ucis în locul lui. Şi merse ca penitenţă pentru norocul de la poartă; să ignore milostenia arătată de Dumnezeu l-ar fi făcut nedemn de ea.

La postul de gardă ajungeai trecând de o poartă de lângă turnul cu ceas.

— Acolo.

După ce îi verifică permisul de trecere, gardianul de la poartă arătă spre post fără să se uite la Blum.

Era o clădire lungă, din cărămidă, cu un acoperiş ţuguiat, din ţiglă. Pe de o parte erau parcate câteva vehicule. Un camion de trupe gol, cu o cruce pe portieră, şi versiunea germană a unui Jeep. Un gardian ieşi din clădire, venind spre el.

Blum îi arătă permisul de trecere.

— Latrina...?

Ofiţerul SS gesticulă spre spatele clădirii.

— Acolo în spate.

De partea cealaltă a clădirii era un suport pentru biciclete, iar în faţa lui un bărbat – alt prizonier – care stătea aplecat şi curăţa de noroi roţile unei biciclete. Blum dădu să meargă în spatele clădirii, când privirea îi căzu asupra prizonierului.

Inima i se opri.

Era evident că bărbatul era mai bătrân decât majoritatea oamenilor de aici. Părul îi era complet alb acum, nu mai era gri, şi se rărise, dar era tot pieptănat într-o parte.

Era mai slab. Obrajii îi erau supţi. Era o umbră a omului care fusese.

De-abia mai semăna cu cel din fotografia pe care o purta Blum cu el.

Dar când bărbatul ridică privirea, Blum îi văzu nasul bont şi conturul bărbiei uşor lăsate care erau întipărite în memoria lui. Să fie oare posibil? Apoi văzu aluniţa neagră de pe partea stângă a nasului şi un fior de fericire se învolbură înăuntrul lui. *Aceea va fi confirmarea ta,* îi spusese Strauss.

Confirmat, îşi spuse Blum, exultând.

Făcu un pas în faţă.

— Profesore Mendl?

42.

Bărbatul ridică privirea.

Blum parcă vedea un miraj în deşert. Era real? Sau doar îşi dorea el să fie real? Bătrânul era numai piele şi os şi arăta atât de bolnăvicios, încât era uimitor că nu murise deja. Era uimitor chiar şi faptul că Blum îl recunoscuse.

— Te cunosc? întrebă bărbatul.

— Profesor Alfred Mendl? Aţi predat fizică electromagnetică la Universitatea din Lvov?

Bătrânul miji ochii, gândindu-se poate că Blum i-o fi fost student la un moment dat.

— Da.

Blum fu cuprins de euforie. *Era el*! Doar că mai slab. Mai palid, cu ochii resemnaţi. O umbră a omului care fusese, din punct de vedere fizic. Undeva între fantomă şi om.

Dar era el!

— Nu vă speriaţi, domnule. Blum făcu un pas spre el. Şi vă rog să nu mă credeţi nebun pentru ceea ce o să spun. Privi în jur pentru a se asigura că nu erau gardieni prin preajmă. Dar slavă Domnului că v-am găsit. V-am căutat peste tot.

— Pe mine? Profesorul îl privi nedumerit.

— Da, răspunse Blum, încuviinţând din cap. Uitaţi. Scoase fotografia pe care o ţinea ascunsă în uniformă.

Mendl se ridică şi îşi privi propriul chip, căscând ochii mari. Apoi, fără să înţeleagă prea multe, îi înapoie poza lui Blum.

— De ce pe mine?

— Profesore, s-ar putea să ţi se pară nebunesc ceea ce îţi voi spune, zise Blum, întâlnindu-i privirea. Dar nu este, promit, și pot dovedi fiecare cuvânt. Vorbi suficient de încet, cât să nu îl poată auzi nimeni. Dar m-am infiltrat aici, în lagăr. Am venit de la Washington. Din Statele Unite al Americii.

— Washington...? Acum profesorul îl privi sceptic, nevenindu-i să creadă. Şi spui că te-ai infiltrat aici, în lagăr? De ce...?

— Pentru dumneata, profesore. Ca să te scot de aici.

— Să mă scoţi de aici...? Mendl pufni, de parcă era convins că vorbeşte cu un nebun. Vorbeşti prostii, oricine ai fi. Doar doi oameni au reușit să iasă de aici și nimeni nu ştie ce s-a ales de ei.

— Wetzler şi Vrba, spuse Blum. Mendl făcu ochii mari. Ascultă-mă... Blum îşi ridică mâneca și îi arătă încheietura mâinii. Acesta este numărul lui Rudolph Vrba. A22327. Au reuşit, profesore. Sunt amândoi în Anglia acum. Ei m-au ajutat să mă infiltrez aici.

Mendl apucă braţul lui Blum şi se holbă uluit la număr, apoi înapoi la Nathan.

— Îmi dau seama cum sună toate astea, domnule. Dar pot dovedi fiecare cuvânt.

— Atunci cine naiba eşti de ai reuşit să intri aici? Un fel de soldat de comando? Nu arăţi ca unul. Dar poloneza ta este impecabilă. Şi totuşi spui că vii de la Washington? Sunt bătrân, dar nu sunt prost, tinere.

— Numele meu este Blum. Sunt polonez. Până acum trei ani locuiam în Cracovia. Familia mea a fost ucisă de nazişti, iar eu am reuşit să scap şi să

fug în Statele Unite, unde m-am înrolat în armată. În urmă cu o lună m-au contactat cu propunerea să mă întorc aici. După dumneata, mai exact. Să te scot afară şi să te duc în America.

— În America... Mendl făcu ochii mari, apoi zâmbi şi dădu din cap. Priveşte în jur, fiule. Nu vezi două rânduri de sârmă electrificată şi toţi gardienii ăştia? Ai de gând să chemi un taxi şi să ne ducă până la poarta principală? Cum propui să ieşim de aici?

— Avem o soluţie. Totul este gândit. Încă se lucrează la şinele de cale ferată, nu, în afara porţii lagărului?

— Zi și noapte. Poţi simţi mirosul cuptoarelor de la Birkenau. 24 de ore pe zi. Cu cât vin mai multe trenuri, cu atât mai mult combustibil pentru foc.

— Mâine-noapte ne oferim voluntari să muncim acolo, șopti Blum. Va avea loc un atac al partizanilor polonezi.

— Partizani? Aici?

— Da. Totul a fost aranjat. Avem un avion. În urmă cu două zile eu însumi m-am paraşutat din el. Avionul ne va duce în Anglia, apoi în Statele Unite. Oricine aţi fi, domnule, pot doar să spun că vă vor cu disperare.

— Oricine aş fi...? Privirea profesorului deveni sceptică. Dacă acesta este vreun joc, te asigur că...

— Au încercat şi înainte să vă scoată din ţară, cu documente de la ambasada paraguayană. Aţi fost contactat de un emisar al ambasadei din Berna. Blum îi spuse tot ce ştia. Aţi mers la graniţa elveţiană şi apoi la Rotterdam ca să vă îmbarcaţi pe un cargobot, Prinz Eugen. Nu este așa? Apoi aţi ajuns în Franţa, la centrul de detenţie Vittel...

Privirea lui Mendl se schimbă treptat, trecând de la neîncredere la uluire. În cele din urmă încuviinţă din cap, apoi zâmbi, înţelegând.

— Nu este niciun joc, domnule, vă promit. Blum îl privi în ochi. Nu au vrut să îmi spună ce anume aţi făcut sau de ce au nevoie de dumneavoastră, doar că este vital să vă scot din lagăr. De aceea mă aflu aici. Şi să vă dau asta...

Blum rupse o cusătură de pe interiorul uniformei şi scotoci în căptuşeală. Scoase o hârtie împăturită şi i-o dădu lui Mendl. Bătrânul o privi, încă bănuitor la început, sau cel puţin nesigur, apoi o despături în timp ce continuă să îl privească precaut pe Blum. Îşi puse la ochi ochelarii cu rame subţiri.

Era o scrisoare. Avea logo-ul Casei Albe în susul paginii.

Profesorul căscă ochii mari.

— „Profesore Mendl...”, începu el să citească în engleză, șoptit. „Eforturile de război au nevoie de dumneavoastră. Sunt încântat să vă spun că suntem aproape. Din motive de securitate, nu pot spune aici de ce anume suntem aproape. Dar ştiu că veţi şti despre ce vorbesc. Vă scriu pentru a vă spune că

vă puteţi încrede în acest bărbat, Nathan Blum, cu viaţa dumneavoastră. El este emisarul meu direct. Libertatea şi soarta războiului necesită ca dumneavoastră să veniţi aici şi să vă împărtăşiţi cercetările cu noi. Braţele recunoscătoare ale Statelor Unite ale Americii au nevoie de dumneavoastră şi vă aşteaptă. Cu Dumnezeu înainte, profesore. Şi pentru binele omenirii”.

— Dumnezeule, bâigui Mendl.

Scrisoarea era semnată Franklin Delano Roosevelt, Preşedintele Statelor Unite ale Americii.

Mendl, de-a dreptul palid acum, ridică ochii spre Blum.

— Cum este posibil să ai asta?

— Mi-a fost dată. În Anglia, înainte să plec.

— Experimentele cu apă dură? Mendl începu să pună totul cap la cap. Americanii sunt aproape? Trebuie să fie, dacă te-au trimis aici după mine.

— Am auzit despre asta, dar nu ştiu. Mi s-a spus doar să vă dau scrisoarea. Şi să vă duc la ei.

— Nenorociţii ăştia mi-au distrus toată munca. Mendl dădu din cap resemnat. Nu o dată, ci de două ori. În plus, vezi şi tu că nu sunt tocmai sănătos tun. Sunt prea bătrân ca să mă mai joc de-a agentul secret.

— Trebuie să veniţi, insistă Blum. Mi-am pus viaţa în pericol ca să vă scot de aici şi exact asta voi face. Nu ştiu ce anume ştiţi sau de ce vă vor pe dumneavoastră mai mult decât pe oricine altcineva, dar mulţi oameni şi-au riscat vieţile ca să mă aducă aici şi să vă trimită această scrisoare, profesore. Aşa că trebuie să veniţi. Trebuie.

Mendl răsuflă îndelung şi îşi frecă faţa cu mâna.

— Trebuie neapărat să ascundem asta acum, spuse el, împăturind din nou scrisoarea. Dacă ar vedea-o cineva..., privi în jur uluit, presimţind parcă ceva, apoi îşi îndesă scrisoarea la brâu.

— Trebuie să vă întreb, domnule, zise Blum. Familia dumneavoastră...?

Mendl dădu din cap.

— S-au dus. La scurt timp după ce am ajuns aici.

— Îmi pare rău. Şi ai mei sunt duşi. Atunci, nu vă reţine nimic. Pot să garantez pentru partizani. Sunt soldaţi capabili şi dedicaţi. Vor face ceea ce au fost însărcinaţi să facă.

— Şi apoi ce facem? Profesorul râse sceptic. Aruncăm lopeţile cât colo şi fugim? Spre pădure? Iar naziştii or să întoarcă, pur şi simplu, capul şi-o să ne lase să plecăm?

— Nu, nu spre pădure, spre râu, răspunse Blum. În direcţia opusă. Vom fi aşteptaţi acolo.

— Aşteptaţi acolo... Profesorul râse cinic. A trecut ceva vreme de la zilele când puteam să alerg, dacă nu poţi să îţi dai deja seama de asta. În plus, am fost bolnav.

— O să fie haos în jur. Atacul ar trebui să îi ţină ocupaţi pe gardieni. O să vă ajut eu să mergeţi.

— Și când trebuie să se întâmple toate astea?

— Mâine-noapte. La ora 00:30, spuse Blum. Eu o să plec, fie că veniţi cu mine sau nu. Deşi aş prefera să fim amândoi.

— Şi spui că ne aşteaptă un avion?

— Va ateriza la vreo 20 de kilometri de aici. Partizanii ne vor conduce acolo.

Mendl închise ochii pentru o secundă şi încuviinţă, cufundându-se în gânduri.

— Aici au murit Marte şi Lucy ale mele. O parte din mine simte că ar fi drept ca şi eu să mor aici.

— Drept ar fi ca moartea lor să însemne ceva, domnule profesor. Așa cum încerc şi eu să fac pentru a-i mei. Mai stau aici o singură zi, e tot timpul care ne-a mai rămas. Orice aţi şti, domnule, Aliaţii par să aibă nevoie disperată de acea cunoaştere.

— Totul este atât de incredibil...

— Se prea poate, domnule. Cu toate acestea, trebuie să veniţi.

Doi soldaţi ieşiră pălăvrăgind din postul de gardă. Coborâră treptele din lemn, continuară să vorbească o clipă, apoi îi observară pe Mendl şi Blum.

— *Was gibts hier*? întrebă unul dintre ei. Ce se întâmplă aici?

— Latrina, domnule. Blum îi întinse permisul de trecere. Doar îl întrebam...

— Atunci du-te la latrină, se răsti un soldat. Lasă-l pe bătrân să-şi facă treaba. Latrina e acolo în spate, du-te!

Apoi cei doi îşi văzură de drum, reluându-şi discuţia, şi urcară în camioneta parcată de partea cealaltă a clădirii. Motorul porni.

Blum îl privi pe Mendl.

— Am nevoie de răspunsul dumneavoastră, domnule. Trebuie să plec, ar fi bine să nu atragem atenţia...

— Răspunsul meu... Profesorul încă părea confuz.

— Da. Mai avem multe de făcut.

— Atunci, da! Răspunsul meu este da, voi veni. Mendl îşi puse mâna osoasă pe umărul lui Blum şi strânse. Ai dreptate, este prea târziu pentru Marte şi Lucy, dar nu şi pentru ceea ce ştiu eu. Voi veni cu tine.

Blum strânse şi el mâna profesorului.

— Vă dau cuvântul meu, domnule, că vă voi duce la ei. Sau voi muri încercând.

— Ar mai fi un lucru...

— Care?

— Nu voi veni singur. Există cineva care trebuie să mă însoţească.

Blum dădu din cap.

— Mă tem că nu este posibil.

— Este un băiat. De fapt, nu mai este băiat, are deja 16 ani.

— Nici nu se pune problema, insistă Blum. Va fi destul de greu să vă protejez pe dumneavoastră. Darămite să mai luăm şi un băiat... Acesta nu este un concurs de popularitate, vorbim despre război aici. Guvernul Statelor Unite a riscat foarte mult ca să pună acest plan la cale.

— Mă tem că nu este o dorinţă, Panie Blum. Este o condiţie ca eu să vin. Iar el nu este doar un băiat oarecare... Mendl ezită pentru o clipă. Este nepotul meu şi nu îl voi părăsi. Privirea îi era fermă. Fără el, nu merg.

— Nepot... Blum trase aer în piept tulburat. Trei oameni însemnau mai multe probleme. Mai multă responsabilitate. Trei oameni ar atrage mai mult atenţia într-o evadare. Şi dacă băiatul ar fi împuşcat? Ce s-ar întâmpla atunci? Profesorul ar merge cu Nathan sau ar rămâne în urmă? Blum ştia răspunsul. Mendl nu avea să îl lase atât de uşor în urmă.

— Nu ţi-ai lăsa sânge din sângele tău în urmă, nu-i aşa, Panie Blum?

Blum se înmuie. Ce altă soluţie avea? Iar întrebarea lui Mendl păruse să atingă nervul potrivit.

— Băiatul acesta poate să ţină un secret?

— O să mă asigur eu de asta, spuse Mendl, încuviinţând din cap. Este un flăcău remarcabil, în multe privinţe.

— Nu îmi pasă cât de remarcabil este, nu trebuie să scoată niciun cuvânt. Totul depinde de asta.

— N-o s-o facă, promise Mendl. Jur.

Blum îşi dădea seama că e un risc în plus. Nu ştia ce ar fi făcut cineva ca Strauss dacă s-ar fi confruntat cu aceeaşi decizie. Dar avea de ales? Văzu hotărârea din ochii profesorului. Fără acest băiat, nu exista Mendl. Iar el era aici să îl ia pe Mendl.

— Bine. Dar nu trebuie să afle nimeni. Nimeni.

— Vei vedea, flăcăul n-o să fie o povară, îţi dau cuvântul meu.

— Aşa sper. Vieţile noastre depind de asta. Înainte să plecăm, vreau să îl cunosc. În ce bloc sunteţi?

— 36.

— Eu sunt în 20. Şi va trebui să fim în echipele de muncitori la şine.

Mendl încuviinţă din cap.

— Ştiu cum să ne asigurăm locurile. Este un gardian, Richter, care supraveghează repartizările de obicei. Şi un kapo pe care îl cunosc. Ei caută mereu muncitori. Sau mite. Dacă aş avea bani...

— Pot să mă ocup eu de partea asta. O să vă caut mâine. Poate puteţi să vă daţi bolnav. Blum întinse mâna. O să fiu lângă blocul dumneavoastră.

Își strânseră mâinile.

— Ştii, din ziua în care am plecat din Lvov, începu Mendl, privindu-l cu tristeţe, eu și Marte am visat să o ducem pe fiica noastră în America. Desigur, în clipa în care ne-au urcat în trenul acela am știut că visul e mort. Așa că poate este mai bine, într-un fel, că ele nu mai sunt acum. Poate aşa este menită istoria să fie. Dacă oricare dintre ele ar fi trăit, chiar şi grav bolnave fiind, ştii că nu le-aş fi părăsit niciodată.

— Știu asta.

— Mă întreb dacă va lua cineva în seamă acest fapt într-o zi... dacă vom reuşi să ajungem acolo, spuse gânditor profesorul. Sau dacă va conta măcar, în cele din urmă...

43.

Daimlerul Abwehrului intră pe poarta principală a lagărului şi fu îndrumat spre birourile administrative.

Martin Franke coborî din maşină.

Un maior într-o uniformă SS, chipeş, cu trăsături puternice, coborî scările şi îi veni în întâmpinare.

— Herr Colonel... Ofiţerul îl salută pe Franke cu un Heil scurt. Eu sunt Lagerkommandant Ackermann. Sunt responsabil de lagăr în absenţa Comandantului Höss.

— Domnule maior. Franke întinse mâna şi se salutară.

— Aţi bătut cale lungă în această dimineaţă aglomerată pentru o vizită. Îmi pare foarte rău că domnul comandant nu poate fi el însuşi aici ca să vă întâmpine.

— Mie îmi pare rău că mi-am anunţat din scurt venirea. Sper că nu vă întrerup munca, dar vin cu o chestiune importantă, care cred că are legătură cu lagărul dumneavoastră.

— Dacă Abwehr consideră că este o chestiune atât de urgentă, zâmbi Ackermann trădându-şi sarcasmul, atunci nicio muncă nu este atât de importantă cât să nu poată fi întreruptă. Veniţi, a fost un drum lung de la Varşovia. Vom discuta chestiunea înăuntru, la o *kaffee.*

Intrară în clădirea administrativă. Locotenentul Fromm veni cu două cafele, iar cei doi se aşezară la mica masă de conferinţe aflată în faţa unei hărţi a lagărului.

— Îmi pare rău că domnul comandant nu este aici. Din păcate, a fost reţinut pentru încă o zi în Berlin, la întâlniri cu Obersturmbannführer Eichmann şi Reichsführer Himmler.

— Aşa am înţeles, răspunse Franke, sesizând tonul de superioritate al ofiţerului SS. Deşi, practic, Franke era mai mare în grad, lupta politică dintre Abwehr – şi, implicit, conducerea sa reprezentată de Amiralul Canaris şi Göring – şi SS, care îi raporta lui Himmler însuşi, nu era un secret. Toţi concurau pentru atenţia Führerului. Probabil că acest Ackermann, gândea Franke, se gândeşte că această poziţie îl va proteja. Dar el era hotărât să îi demonstreze că se înşală.

— Astfel că, vă rog, dacă nu vă deranjează..., spuse Ackermann aruncând o privire la ceas. Nu vreau să fiu nepoliticos, dar sunt multe lucruri de care trebuie să mă ocup.

— Atunci voi trece direct la subiect. Cred că este posibil ca cineva să fi intrat în lagărul dumneavoastră, domnule maior.

— Să intre în lagăr?

— Cineva paraşutat dintr-un avion, undeva în apropiere. Probabil un agent de un anume fel, cu misiunea probabilă de a elibera lagărul pentru Aliaţi. Sau, cine ştie, dintr-un alt motiv...

Franke puse cafeaua pe masă.

— Alt motiv...? Ackermann se lăsă pe spate sceptic şi îşi puse un picior peste celălalt.

— Poate pentru a localiza pe cineva, domnule maior. Pe cineva dinăuntru.

— Nimeni nu poate să intre aici fără să fie detectat. Ackermann îl privi sceptic pe Franke. Şi pentru ce...? I-aţi văzut pe evrei adunaţi în Varşovia. Trebuie să aveţi o idee cât de mică despre ce se petrece aici. Doar cel mai mare prost din lume ar intra de bunăvoie în lagăr.

— Atunci, poate pentru a scoate pe cineva de aici, spuse Franke, privind în ochii fermi ai Lagerkommandantului.

— Sunt convins că aţi observat cât de strictă este securitatea când aţi intrat cu maşina. Există un gard dublu din sârmă, electrificat. Gardieni cu câini patrulează zi şi noapte. Toată lumea are un număr de identificare, verificat zilnic. Fiecare vehicul care intră şi iese este percheziţionat temeinic.

— Da, domnule maior. Franke îşi deschise servieta şi scoase dosarul pe care îl pregătise. Am observat măsurile de securitate de aici. Dar nu sunt sigur că dumneavoastră aveţi cunoştinţă de faptul că un avion care zbura sub plafonul de nori a fost auzit în urmă cu două zile în apropiere de

Wilczkowice, la aproximativ 20 de kilometri de lagăr, iar un paraşutist a fost zărit coborând la sol. Cel mai probabil pentru a se întâlni cu rezistenţa poloneză. Îi prezentă raportul celor văzute de fermierul local. Ackermann îl citi încet.

Se părea că nu avea cunoştinţă de acest lucru.

— Sunteţi ocupat, Herr Lagerkommandant. Acesta este genul de corvoadă cu care ne ocupăm noi, cei din corpul de informaţii. Apropo, spuse Franke, scoţând încă o hârtie, se întâmplă cumva să aveţi trufe prin pădurea din apropiere, domnule maior?

— Trufe? Trufele sunt originare din Italia de nord. Şi Franţa, răspunse ofiţerul SS.

— Mă gândeam eu, spuse Franke. Dar aveţi mesteceni?

— Mesteceni? Da, pădurea e plină de ei.

Ackermann îl privi curios pe Franke în timp ce acesta îi dădu telegramele interceptate despre „vânătorul de trufe” şi pădurea de mesteceni. Le citi şi le puse deoparte.

— Dar astea nu dovedesc nimic, desigur. Această persoană, chiar dacă este ceea ce spuneţi, ar putea fi oriunde în regiune.

— Mai există o altă ţintă de importanţă strategică în zonă?

— Mai este un lagăr pentru prizonieri de război, care face parte din complexul general. Şi fabrica IG Farben, care se construieşte acum.

— Pentru care voi furnizaţi forţă de muncă, am impresia, spuse Franke.

Ackermann răsfoi din nou raportul şi îl puse pe masă.

— Ei bine, dacă el este aici, aşa cum sugeraţi, nu există cale de ieşire. Sunt peste 300 000 de prizonieri aici, spuse Lagerkommandantul. În toate lagărele complexului.

— Da, şi îi vreau pe toţi număraţi, spuse Franke. Astăzi.

— Dumneavoastră vreţi, domnule colonel? Ackermann ridică din sprâncene.

— Da. Conform ordinelor Generalului Graebner din Varşovia şi ale Amiralului Canaris din Berlin. Franke scoase un ordin oficial. Şi ale Reichmareşalului Göring...

Ackermann luă hârtia şi privi cu o furie crescândă ordinul semnat de un general Abwehr. „Lagerkommandant Ackermann, vă rog să luaţi cunoştinţă că, în urma suspiciunii asupra unei breşe în securitate, am vorbit cu superiorii mei de la Berlin, iar ei v-au instruit să...” Citi ordinul fără să îşi ascundă dispreţul, apoi îl puse pe masă. Canaris, liderul Abwehr, era un bărbat încă puternic în poziţia lui, despre care se ştia că se bate cap în cap cu Reichsführerul SS Himmler, întrecându-se pentru atenţia Führerului.

— Herr Lagerkommandant, nu vrem ca o investigaţie asupra unui lucru care ar putea fi dăunător efortului de război să se împotmolească într-un, cum să spunem, fel de ceartă politică în timp ce dumneata îţi petreci ziua încercând să obţii o confirmare de la superiori, care îşi vor da oricum aprobarea. Iar în cazul în care am dreptate în această situaţie, mă gândesc că nu aţi vrea ca acest gen de eroare să se fi petrecut în timp ce comandantul era la Berlin.

Expresia lui Ackermann deveni încordată. Privi din nou ordinul şi îl împinse pe masă, deşi Franke îşi dădu seama că omul ar fi preferat să i-l rupă în faţă şi să arunce bucăţile de podea. Apoi, din senin, Lagerkommandantul deveni gânditor.

— În urmă cu două zile, aţi spus...?

— Da. În dimineaţa zilei de 23.

— Ieri am primit 31 de muncitori în lagărul principal, pentru a ajuta la construcţie. Doar 30 au fost număraţi la plecare.

Franke căscă ochii mari.

— Şi nu aţi cercetat detaliul acesta?

— Gardienii au presupus că au numărat greşit. Se mai întâmplă din când în când. Nici măcar un singur prizonier nu lipseşte. Şi ce prost ar alege de bunăvoie să fie lăsat în urmă în iadul ăsta, Herr Colonel?

— Poate un prost foarte îndrăzneţ şi bine antrenat, domnule maior. Aş vrea să îmi aduceţi persoana care a organizat echipele de lucru.

— Asta va dura ceva timp, desigur.

Era foarte multă treabă de făcut astăzi, norme de îndeplinit. Soseau două trenuri. Să fie încetinit de o asemenea absurditate avea să îl coste multă forţă de muncă şi totul avea să fie dat peste cap. Şi cu ce scop? Erau 300 000 de prizonieri în incinta lagărului.

— Mă tem că va trebui să discut acest lucru cu Comandantul Höss, Herr Colonel..., insistă Ackermann.

— Repet, Herr Maior, sunt sigur că nu aţi vrea ca o asemenea breşă de securitate să se întâmple în lipsa comandantului şi în timp ce dumneata insişti să ne luăm la întrecere cu privire la cine are autorizaţia adecvată...?

SS-ul nu respecta prea mult Abwehrul, din câte înţelegea Franke. Probabil că Ackermann se credea un om de acţiune, murdărindu-şi mâinile cu munca Führerului în fiecare zi, indiferent de ce grozăvii presupunea această muncă, care provoca şi mirosul macabru pe care Franke îl simţise când sosise. Fără îndoială, Ackermann îl vedea pe Franke doar ca pe un funcţionar zelos, care îşi murdărea mâinile doar răsfoind rapoarte.

Cu toate acestea, Franke observă că Ackermann era încolţit.

— Fromm! îl strigă Lagerkommandantul pe ajutorul său.

Locotenentul care le servise cafelele intră grăbit în birou.

— Da, domnule maior. Îl puteţi primi pe Căpitanul Kimpner acum?

— Nu. Vreau să îmi aduci haina aia care a fost găsită în dimineaţa asta. În containerul pentru unelte.

— Da, domnule maior. Locotenentul îl privi confuz. Voi cere să fie adusă chiar acum.

Franke îl privi pe Lagerkommandant.

— A fost găsită o haină?

— Chiar în dimineaţa aceasta. Putea fi a oricui, domnule colonel. Putea fi acolo de zile întregi, săptămâni chiar...

— Cineva este infiltrat aici, domnule maior! Franke împunse masa cu degetul, iar ochii i se aprinseră zeloși. De asta puteţi fi sigur. Și-a riscat viaţa ca să ajungă aici, iar acum o să aflăm de ce.

44.

Înainte de cină, Alfred merse la blocul 40 și îl găsi pe Leo în patul lui, studiind o tablă de șah improvizată.

— Vino în spate, îi spuse el. Am ceva important să îţi arăt, fiule.

— Analizez nişte lucruri, spuse băiatul.

Bătrânul părea destul de entuziasmat.

— Vino repede, acum.

— Nu te-am mai văzut de mult mergând atât de repede, comentă Leo în drum spre zona bolnavilor. Ce se petrece?

— Rugăciunile tale au fost ascultate, spuse Alfred cu un zâmbet larg. Ce îţi voi spune rămâne exclusiv între noi doi. Nu spui nimănui, nici măcar vreunui prieten sau colegului de pat. În mod sigur, nu noului tău partener de șah. Îmi dai cuvântul tău în privinţa asta?

— Cuvântul meu? Desigur. Leo văzu sclipirea din ochii lui Alfred. Spune-mi, ce se întâmplă?

Alfred îi strânse braţul.

— Cineva e înăuntru să ne scoată de aici.

— Înăuntru...?

— Da. În lagăr.

— Și prin „să ne scoată de aici” ce vrei să spui?

— Să ne scoată din lagăr. Ştie o cale de evadare.

Leo zâmbi. Puse mâna pe obrazul lui Alfred, parcă verificându-i temperatura.

— Te-a lovit din nou tifosul, moşule? Pentru că de data asta chiar începi să delirezi.

Alfred îl ţintui pe Leo cu ochii fermi.

— Par bolnav, Leo?

— Adevărul este că nu, pentru prima dată de săptămâni întregi, răspunse băiatul, dând din cap.

— Atunci, uite, am ceva să îţi arăt. Un alt prizonier trecu pe lângă ei şi merse la latrină. Vino aici şi vorbeşte în şoaptă.

— Da' ştiu că eşti foarte precaut. E o glumă, nu?

Merseră într-un alt colţ al zonei bolnavilor, unde, cel puţin pentru moment, erau singuri.

— Ascultă-mă, Leo, cineva s-a strecurat pe furiş în lagăr din exterior. Nu doar din exterior... A venit din Washington. Din America. După mine! Ştiu că sună nebunesc, şi înainte să te gândeşti să mă duci din nou la infirmerie..., Alfred scoase scrisoarea împăturită din pantaloni. Mi-a dat asta. Citeşte-o.

Leo luă hârtia, iar Alfred îi strânse mâna într-a lui.

— Mai întâi trebuie să îmi promiţi din nou că totul rămâne între noi.

— Deja ţi-am promis asta, Alfred. După cum am spus, jur.

— Pe familia ta.

— Da, pe familia mea, jură Leo. Cât a rămas din ea.

— Atunci, citeşte... Alfred îi eliberă mâna.

Leo despături încet scrisoarea, aruncându-i o privire îngrijorată prietenului său, despre care credea că o luase complet razna. El nu ştia engleză, doar câteva cuvinte pe care le ştia din filme cu Chaplin şi westernurile de la cinematograf, dinainte de război. Cu toate acestea, observă numele lui Alfred la începutul scrisorii, Profesor Mendl. Apoi, deasupra numelui, Leo observă complet şocat expeditorul, citind cuvintele „Statele Unite ale Americii", alături de imaginea Casei albe din Washington. Unde trăia preşedintele american.

Leo îl privi pe Alfred cu gâtul uscat.

— De unde ai asta...?

— Citeşte în continuare, băiete. Şi uite, uite cine a semnat-o! spuse Alfred, arătându-i cu degetul pe hârtie.

Leo scană scrisoarea cu privirea, iar ochii i se opriră pe semnătura citeaţă, cu litere mari dedesubt.

Franklin D. Roosevelt

Preşedintele Statelor Unite

Leo începu să respire greoi.

— E vreun truc? Dacă da, Alfred, îţi apreciez efortul, dar nu ştiu de ce ai vrea să...

— Nu e niciun truc, băiete. Au venit să mă scoată de aici. Au un plan. Şi chiar s-ar putea să meargă. Ochii lui Alfred erau atât de hotărâţi şi de lucizi, încât Leo ştiu sigur că nu era vreun truc. Dar există o şmecherie.

— O şmecherie?

— Da. Alfred îşi puse mâna pe umărul lui Leo. Am nevoie ca tu să vii cu mine.

— Eu?

— Tu, fiule, încuviinţă Alfred din cap. Tu ştii totul acum. Fiecare formulă, fiecare progresie a tot ce am făcut, referitor la difuzie. De aceea te-am învăţat toate lucrurile acestea. În caz că, Doamne fereşte, se întâmplă ceva cu mine... Îl apucă pe Leo de umeri, ochii licărindu-i plini de viaţă şi scop, şi îl privi intens. Am nevoie ca tu să fii creierul meu.

45.

Înviorat şi plin de speranţă, Blum îşi termină munca pentru ziua respectivă şi se întoarse în baraca lui*. Îl găsise*! Peste tot în jur auzea epuizarea şi nefericirea colegilor lui de bloc, dar înăuntrul său, Blum radia de exuberanţă şi mândrie.

Îşi găsise omul. Acul în sutele de care cu fân. Acum tot ce trebuia să facă era să îşi pună în aplicare evadarea a doua zi. Dar nu era o sarcină uşoară. Era evident, la prima vedere, că profesorul nu e într-o condiţie fizică care să-i permită să se ferească de gloanţe. Era norocos dacă i se permitea măcar să fie într-o echipă de muncitori – aici intervenea mita. Iar acum îl aveau şi pe băiatul ăsta, nepotul lui Mendl, încă o persoană de care Blum trebuia să aibă grijă. Era un risc în plus. Cu toate acestea, înţelegea că profesorul nu ar fi plecat fără băiat. *Nu ţi-ai lăsa sânge din sângele tău în urmă, nu*...? Aşa că trebuia să o facă, indiferent de cum aveau să se desfăşoare lucrurile.

Mâine... Blum încercă să ignore şi să blocheze gemetele de durere şi epuizare care veneau dinspre restul barăcilor. Sarcina prizonierilor era să supravieţuiască fiecărei zile, dar Blum spera că până mâine-noapte el avea să fie deja plecat de aici. Repetă în minte desfăşurarea planului. Trebuiau să se poziţioneze pe partea cea mai apropiată de râu. La 00:30, focurile de armă vor erupe din pădure. Probabil că gardienii aveau să răspundă tot prin foc. În toiul haosului, ei aveau să se îndepărteze de luptă, spre Sola. Un detaşament avea să îi întâmpine acolo. Dacă totul mergea bine, în puţin peste 24 de ore Blum avea fi înfăptuit cel mai mare miracol al războiului.

Sau va deveni doar un alt număr uitat dintre miile de oameni a căror soartă nu va fi niciodată ştiută.

Tot ce trebuia să facă era să reziste următoarei zile.

— Şi? L-ai găsit? îl întrebă cineva pe Blum. Era bărbatul cu chipiu din tweed. Pe unchiul tău?

— Nu, răspunse Nathan. Fusese neglijent o dată; nu voia să provoace nici cea mai mică bănuială. Sigur este mort.

— Păi, măcar ai făcut un tur la clasa întâi a locului ăstuia, cu noua ta slujbă, glumi vesel bărbatul. Nu îţi face griji, mulţi dintre noi am avut plăcerea asta. Cu ce te ocupai înainte de război?

— Eram pălărieri, răspunse Blum. Tatăl meu avea un magazin cu o fabrică mică deasupra.

— Pălării, zici...? Bărbatul îşi dădu propria pălărie mototolită de pe cap şi o studie. Poate dacă ieşim vreodată din văgăuna asta, voi avea nevoie de una nouă.

— Dacă reuşim să ieşim din văgăuna asta, se poate să nu vrei să o mai dai vreodată jos pe a ta, intră Blum în joc, pentru că sigur este norocoasă. Oricum, dacă ajungi vreodată în Gizycko, intră pe la noi. Îţi promit un preţ bun la o pălărie nouă.

— Poate din fetru de data asta, spuse cu jind omul. Cu un bor frumos, zdravăn.

— Da, din blană de castor, spuse Blum. De departe cea mai bună. Bătătorită şi presată. Se numeşte bimzuire.

Se gândi la tatăl lui, care adora să îi prezinte fiului său fabrica de deasupra magazinului. Muncitorii, aproape în exclusivitate bărbaţi, modelau şi prelucrau produsele la maşinării.

Brusc izbucniră strigăte şi bubuituri asurzitoare peste tot în jur. Gardienii intraseră în barăci şi izbeau pereţii şi paturile cu bastoanele.

— Ce se întâmplă? şuşoteau oamenii îngrijoraţi. Vede cineva?

O invazie neaşteptată a gardienilor strecura groază printre rândurile de prizonieri.

— Aveţi noroc, anunţă Müller, Blockführerul, plimbându-se printre paturi. Crucea Roşie vine mâine şi vrem să arătaţi cât mai bine pentru ei. E timpul să vă spălaţi. Lăsaţi-vă aici toate bunurile, vă veţi întoarce repede înapoi. Haide, sus! Vă veţi simţi mult mai bine într-o oră.

Incertitudinea puse stăpânire pe oameni, amestecată cu teamă. Crucea Roşie? Cei de la Crucea Roşie nu mai veniseră niciodată aici. Mulţi dintre prizonieri erau în lagăr de ani întregi. Poate veneau în lagărul copiilor. Ne mint? Oare ne-a venit clipa?

— Ştiţi ce înseamnă asta. O să ne omoare, strigă cineva. Ca pe cei din blocul 34 săptămâna trecută. Sunt duşi cu toţii!

— Nu, ce prostie. Müller încercă să calmeze lucrurile. De unde ai ideea asta? Este doar o baie. N-o să fiţi mai morţi decât mine. Și veţi mirosi mult mai bine. Și fără păduchi. Nu sună atât de rău, nu-i aşa? Iar prietenii voştri din 34 au fost doar transferaţi într-un alt lagăr de muncă. Aşa că haideţi, sus, sus, toată lumea! Este pentru inspecţia Crucii Roşii. Toată lumea, alinierea! Ştiţi că puteţi avea încredere în mine.

Unul câte unul, oamenii îşi cântăriră opţiunile şi se dădură reticenţi jos din paturi. Teama se împrăştie printre ei. Oare era un truc sau le spuneau adevărul? Era aceasta temuta „selecţie" la care fuseseră cu toţii martori? Gardienii treceau printre rândurile de prizonieri, bătând în scândurile paturilor, purtându-se brusc precum nişte îngrijitori preocupaţi, nu ca ucigaşii nemiloşi pe care îi ştia toată lumea.

— Haideţi, nu vă speriaţi. Nu există niciun motiv de îngrijorare. Să mergem!

Bărbatul cu care vorbise Blum mai devreme îşi dădu pălăria uşor pe spate şi bombăni filozofic:

— Cred că pălăria aia nouă vă trebuie să aştepte.

Blum fu cuprins de îngrijorare. Ştia exact ce se întâmplă, unde erau duşi. Văzuse rapoartele lui Vrba şi Wetzler. Dar chiar acum... Tocmai ce îl găsise pe Mendl. Încă o zi şi aveau să plece. Blum sări din patul lui. În toată agitaţia şi neliniştea tuturor, el căuta o cale de scăpare. Poate prin latrină, avea ferestre. Apoi îl văzu pe kapo-ul lor, Zinchenko, mergând spre spatele blocului şi, pe aceiaşi ton liniştitor ca al lui Müller, asigurându-i pe toţi că nu aveau de ce să îşi facă griji.

— Prostii, asta nu este o „selecţie". Ne vedem înapoi aici. Probabil vă veţi întoarce chiar înaintea mea, spuse el, împingându-i în faţă pe cei care se dăduseră jos din pat, dar erau confuzi. Lăsaţi aici toate bunurile, într-o oră o să fiţi înapoi.

Îngrijorarea falsă din tonul lui trăda ceea ce avea să se întâmple cu adevărat.

Mintea lui Blum o luă la goană în timp ce toată lumea se aşeza în linie, după cum fusese instruită. Prizonierii fuseseră atât de chinuiţi şi de înfrânţi de-a lungul timpului, încât acum era mai simplu să se supună în loc să se împotrivească? Sau înţeleseseră că orice împotrivire e inutilă şi doar amână inevitabilul?

— Alinierea! Alinierea!

Gardienii îi împingeau pe toţi în faţă. Un bărbat rămase în patul lui şi se ghemui sub o pătură, în încercarea disperată de a sta ascuns. Un gardian îl bătu uşor pe picior şi ridică pătura cu bastonul.

— Ai văzut vreodată pe cineva atât de speriat de-o baie? Haide şi tu, nu rămâne nimeni în urmă.

— Nu, nu! strigă prizonierul. Nu vreau să fac baie, vreau să stau aici.

Se agăţă de piciorul patului.

— Ridică-te acum, Holecek!

Zinchenko veni lângă el şi îl ridică din pat.

— Te rog... te rog, imploră omul, agăţându-se de braţele lui Zinchenko.

— Haide, mergi!

Kapo-ul îl împinse în rând cu ceilalţi.

Bărbatul cu chipiu din tweed îşi împături pătura şi o aşeză la piciorul patului.

Toţi ştiu, Blum era convins de acest lucru. Sigur ştiau. Nu era un secret. Cu toate acestea, mergeau cu toţii să îşi întâlnească soarta, precum oile la tăiere.

— Ar trebui să luptăm, spuse cineva din rând.

— Cu ce? întrebă altcineva. Cu pumnii? Ei au bastoane şi pistoale. Şi mai e și posibilitatea ca de data asta să spună adevărul. Şansele sunt mai bune dacă ne supunem.

— Da, prietenul meu Rudi a fost trimis la duş alaltăieri şi s-a întors perfect în regulă, confirmă un alt prizonier. Ar trebui să mergem, pur şi simplu.

— Toată lumea să rămână în linie și să iasă afară! lătră Blockführerul Müller.

Blum vedea că nu are de ales decât să se alăture celor din rând. La uşă, un ofiţer le bifa numerele pe o listă. Erau gardieni pretutindeni, astă-seară aduseseră întreaga patrulă. Nu avea rost să încerce să fugă. Şi, oricum, încotro să fugă? Nu avea unde, gardienii le urmăreau fiecare pas. Blum ajunse treptat în capătul rândului şi îşi ridică mâneca.

— Mirek. A22327.

— A22327, eşti veteran aici, aşa-i? Ofiţerul îl privi în ochi şi bifă numărul. Mergi. Bucură-te de duș.

Afară se ghemuiră la grămadă şi aşteptară să fie golit tot blocul. Gardienii verificară baraca pentru a se asigura că nu mai rămăsese nimeni. Blum privi în jur – câţiva soldaţi cu căşti îi supravegheau, cu puştile-mitralieră în alertă. Fuga i-ar fi împiedicată într-o clipită. Tinerii soldaţi îi priveau cu expresii indiferente și cu degetele pregătite pe trăgaci.

Dacă înainte existau îndoieli cum că acesta nu ar fi un drum până la duşuri, pentru ca prizonierii să fie curaţi pentru inspecţia Crucii Roşii, acum era clar ca bună ziua.

Câţiva dintre ei începură să scâncească.

— Să mergem în linie spre poarta principală! strigă ofiţerul care bifase numerele pe listă.

Spre locul de unde venea acel miros groaznic. Cu inima bătându-i nebuneşte, Blum privi expresiile împietrite ale gardienilor din jurul lor, ştiind că viaţa lui depindea de a face alegerea corectă – pe cine trebuia să abordeze dintre gardieni. Îşi trecu mâna peste locul unde avea o cusătură interioară în căptușeală, la brâu.

Începură să înainteze în pas de marş.

— Am pornit în sfârşit pe Himmelstrasse, bâigui cineva. Drumul spre rai.

Câţiva spuneau rugăciuni, în principal Şema – crezul iudaismului – unii chiar plângeau. Alţii doar se uitau în jur după feţe cunoscute, repetând la nesfârşit că nu putea fi adevărat. Nu se putea întâmpla acum.

— De ce noi? Mai sunt mulţi alţii.

— Erau numerele noastre la rând, atâta tot. Spune-ţi rugăciunile, Walter. Ştiam cu toţii că e doar o chestiune de timp.

— De ce trebuie să murim? Încă putem să muncim.

Blum înaintă, jurându-şi în sinea lui că nu avea să moartă fără să lupte. Ca părinţii lui, aliniaţi la zid. Probabil minţiţi în acelaşi fel. Poate li se spusese că doar caută pe cineva. Apoi fuseseră seceraţi. Tatăl lui, supus şi calm până la final, probabil că le liniştise pe mama lui şi pe Leisa, spunându-le să nu se sperie, că în câteva minute se vor întoarce acasă pentru ceai. Blum îşi târa picioarele, iar privirea i se plimba în toate părţile. *Trebuie să existe o cale de scăpare. Întotdeauna există una.* Ca în Cracovia – un tunel, un acoperiş. Mereu exista o soluţie.

Apoi îşi aminti.

Fixă chipurile gardienilor cu privirea, unul câte unul. Care? Unul dintre ei trebuie să fie cel bun. Cel care l-ar cruţa.

Pe sub cămaşă, descusu căptuşeala de la brâu şi prinse diamantul care stătuse ascuns acolo. Inima îi bubuia în piept.

Era mare, ca o scoică lustruită în mâna lui. Zece carate. Blum îl privi rapid, doar pentru o secundă, ca să se asigure că era diamantul.

Valora o avere.

Mai bun decât banii, îi spusese Strauss*. În caz că intri în belea.*

Ar fi bine să funcţioneze, pentru că era singura lui șansă.

Iar situaţia aceasta – Blum simţea panica urcându-i în piept – clar se încadra la categoria „belele”.

46.

Blum strângea cu putere piatra în pumn în timp ce înainta.

— Nu încetiniţi! Mişcaţi-vă!

Gardienii îi împingeau, iar oamenii se văitau şi plângeau.

Ştiind că viaţa lui depinde de următoarea decizie, Blum continuă să scaneze rândurile de gardieni, care erau poziţionaţi la fiecare zece paşi şi îi făceau pe toţi să înainteze, cu bastoanele şi mitralierele lor.

— Haideţi, mişcaţi-vă. O să fiţi fericiţi când o să fiţi curaţi.

Majoritatea era chipuri pe care Blum nu le văzuse niciodată, din moment ce era în lagăr de o zi. Îl zări pe Dormutter în stânga şirului, cel care îl chinuise mai devreme cu găleţile. Blum ştia că ar fi sinucidere curată să îl abordeze pe el. Mai văzu un gardian care fusese şi el de faţă la poarta principală, când Nathan cărase găleţile la şanţ şi înapoi. Şi pe Müller, Blockführerul. Ce i se spusese lui Blum în dimineaţa aceea? Îşi vede de treabă, nimic mai mult, nimic mai puţin.

Nu el.

Timpul se scurgea.

Cine, atunci? Blum continuă să scaneze chipurile indiferente. O alegere greşită, şi ar fi împuşcat pe loc.

Prizonierii îşi târau picioarele înainte pe două rânduri, fiecare având, poate, 45 de metri lungime. Rostov, a cărui sarcină o preluase Blum în acea dimineaţă, era înaintea lui în şir. Nimeni nu mai sărbătorea acum. La câţiva oameni în spate era bărbatul amabil care îi arătase „împrejurimile”. Până şi *blockschreiber*-ul, care rezistase atâta vreme aici, mergea cu capul plecat.

Nimic nu îi mai putea ajuta acum.

Pe măsură ce se apropiau de poartă, rândurile lor se contopiră cu un şir de femei ce veneau dinspre lagărul femeilor.

Toate erau rase în cap, iar chipurile chinuite le erau palide din pricina aceleiaşi frici de necunoscut.

— De ce noi...? Câteva dintre ele întrebau rugătoare printre bărbaţi, plângând. Nu vrem să murim.

— Puteţi să ne ajutaţi? implora o alta.

— Nici măcar nu ne putem ajuta pe noi înşine, răspunse un bărbat. Ce-am putea să facem pentru voi?

— Fiţi puternice, le spuse bărbatul cu chipiu din tweed, aflat la câţiva oameni în faţa lui Blum.

Ce mai era de spus?

Toată lumea se ruga, scâncind, dar înaintând încet.

Blum îi privea în ochi pe toţi gardienii pe lângă care trecea. Care dintre ei?

Se apropiau de clădirea din cărămidă, cu coşuri de fum circulare. Acesta fu momentul în care Blum zări înaintea lui părul roşcat şi buzele groase ale Oberscharführerului Fuerst, cu un pistol semiautomat Luger în teacă.

Fuerst.

Cel despre care i se spusese în dimineaţa aceea că ar putea fi „deschis la negocieri”. El trebuia să fie.

Brusc, o femeie care îşi acoperise capul ras cu un batic ieşi din linie şi strigă tare:

— Nu vreau să merg!

Dând sfidător din cap, porni în paşi vioi înapoi spre lagărul femeilor.

— Treci înapoi în rând! îi strigă un gardian care alergase după ea.

— Nu, mă întorc în lagăr, spuse ea, ignorându-i ordinul.

— Treci înapoi acum! Acum! îi porunci gardianul, ridicând pistolul-mitralieră.

— Treci înapoi! Vino în rând! îi strigau oameni din toate şirurile. O să fii...

Apoi, în acelaşi timp, tuturor păru să le treacă prin cap faptul că nu mai conta. În câteva minute, toţi aveau să întâlnească aceeaşi soartă, doar că a ei avea să vină mai repede. Şirurile de oameni se opriră şi toţi rămaseră tăcuţi, cu ochii pe femeie.

— Opreşte-te! strigă gardianul, roşu la faţă acum. Femeia continuă să meargă, ignorându-l. Acum!

Apoi – foc de armă. Femeia se prăbuşi în faţă, iar pe rochia ei zdrenţuită înflori brusc o pată roşie. Femeia continuă să se zbată, luptându-se să respire, în timp ce degetele săpau în pământ.

— Continuă! îi strigau oamenii. Mergi.

Dar gardianul stătea impunător deasupra ei, iar pistolul se descărcă din nou. Apoi urmă un moment de tăcere, iar femeia rămase încremenită.

— Acum mergeţi! Mergeţi! Nici măcar nu vă uitaţi!

Müller le făcu semn tuturor să înainteze.

Şirurile mixte se apropiau rapid de poarta crematoriului. În curând va fi prea târziu.

Blum îşi croi drum prin mulţime spre locul unde era Fuerst. Oberscharführerul nu arăta ca un om deschis la negocieri. Chipiul cu însemnul SS îi era înclinat într-o parte, iar el adoptase o postură dură, fără să clipească, îndemnându-i cu pistolul pe toţi să înainteze. Blum ştia că dacă făcea alegerea greşită, totul avea să se termine şi pentru el, la fel cum se întâmplase cu femeia aceea. Dar în doar câteva minute vor intra cu toţii în

acea clădire cu acoperiş plat, uşa se va închide în urma lor, iar ei vor muri oricum. Nu avea de ales.

Acum era pe partea de rând dinspre Fuerst, la doar câţiva metri de el. Blum strânse diamantul în mână; era unica lui şansă. Se ruga să vadă un licăr de speranţă în ochii scrutători şi indiferenţi ai gardianului. Încă un pas; înaintau cu toţii.

Acum era momentul.

Cu inima bubuindu-i în piept, Blum ieşi din rând și se repezi spre neamţul care tresări.

— Tu! Treci înapoi în linie! Fuerst făcu un pas înapoi și ridică Lugerul, ochii arzându-i de furie.

— Nu trageţi! Nu trageţi! Vă rog..., îl imploră Blum în germană. Am ceva valoros dacă mă scoateţi din rând, șopti el. Un diamant. Zece carate... Îşi deschise foarte puţin pumnul. Îl am la mine. Este al dumneavoastră, doar scoateţi-mă din rând. Privirile li se încleştară pentru un moment. Ce spuneţi?

La început, Blum fu convins că neamţul va apăsa pe trăgaci și totul se va termina. Orice „negociere" ar fi trecut prin mintea precaută a gardianului, pur şi simplu erau prea mulţi oameni în jur ca să rişte.

Blum era convins că e terminat.

Apoi gardianul îl înşfacă de guler şi spuse cu o expresie scârbită:

— Cum mi-ai spus, jigodie? Ia-ţi mâinile jegoase de pe mine. Treci aici... Îl scoase pe Blum din rând. Şi tu, scârbă... Luă după el şi o tânără. Ce aţi spus? Amândoi, treceţi aici, în genunchi! Îi împinse pe amândoi spre colţul unei clădiri lungi, cu acoperiş plat. Duşurile sunt prea bune pentru voi doi!

De îndată ce ieşiră din raza vizuală a celorlalţi, Fuerst îşi armă Lugerul, îl aruncă pe Blum la perete şi i-l împunse sub bărbie. Femeia începu să se smiorcăie, convinsă că sfârşitul era aproape. Blum simţi oţelul rece pe gât şi îşi spuse şi el rugăciunea.

Apoi, în şoaptă, gardianul spuse:

— Ai face bine să nu minţi, altfel îţi trag un glonţ în ţeastă chiar acum. Dă-mi să-l văd, repede! Nu trage de timp, altfel or să te culeagă de pe jos.

Blum ştia că exista şi posibilitatea ca Fuerst să ia diamantul şi să îl împuşte oricum. Dar ce altă opţiune mai avea?

— Uite. Blum deschise palma şi i-o împinse în faţă neamţului. Fuerst se holbă la diamant, ochii sclipindu-i. Mulţumit, luă piatra din palma lui Blum şi o băgă în buzunarul uniformei.

Apoi îl întoarse pe Blum cu spatele şi îi puse ţeava Lugerului la ceafă.

— Vă rog... Nathan stătea încremenit cu fața la zid și cu inima bubuindu-i în piept. Vi l-am dat, așa cum ați cerut. Închise ochii și aşteptă să fie învăluit de întuneric. Am făcut o înțelegere.

— Ți-ai cumpărat puţin timp, jidanule, spuse gardianul, apoi scuipă. Dar atât, timp. Acum ieşi dracu' de aici. Îl împinse pe Blum în lateral. Dac-aş fi în locul tău, aş intra în primul bloc care mi-ar ieşi în cale, înainte să mă răzgândesc.

— Mulţumesc. Inima începu din nou să îi pompeze sânge, iar Blum încuviinţă din cap. Așa o să fac. Apoi se uită la tânără. Nu avea mai mult de 18 ani, gândi el. Era drăguţă și palidă de frică. Amândoi știau ce voia Fuerst să facă. Blum îl privi şi spuse: Vine şi ea.

— Ea? E ca și moartă, oricum, mormăi neamţul. Nu-ţi irosi mila. Pentru ea e mai rapid așa.

Îngrozită, fata, care nu vorbea o boabă de germană dar era limpede că înțelege ce se spune, întinse mâna şi se agăţă de piciorul lui Blum.

— Te rog, nu mă lăsa aici. Nu mă părăsi! bâigui ea în poloneză.

Blum mai avea banii, ar fi putut poate să cumpere şi viaţa ei. *Orice viaţă este la fel de valoroasă ca oricare alta,* așa spunea Tora. Dar avea nevoie de banii aceia ca să îi mituiască pe gardieni mâine-noapte. Fără ei nu avea cum să îl scoată pe Mendl din lagăr, și acesta era scopul venirii lui aici. Chiar şi acum, știa că avea la dispoziţie doar câteva secunde ca să fugă de acolo, până să vadă cineva ce se petrece.

— Îmi pare rău, spuse Blum privind-o.

— Nu, nu pleca! Te rog... Tânăra se aruncă spre el cu disperare, căscând ochii mari de groază.

— Dă-i drumul de aici acum, spuse neamţul. Sau muriţi amândoi.

Blum se eliberă din strânsoarea ei și o rupse la fugă, rămânând în umbra clădirii lungi. Aruncă o ultimă privire în urmă.

Auzi un foc de armă. Rugăminţile plângăreţe ale femeii încetară. Apoi mai auzi unul – cel care se presupunea că e pentru el.

— Jidani afurisiţi și jegoși, bombăni cu voce tare gardianul, astfel încât să fie auzit până la șirurile de oameni, apoi își șterse mâinile pe uniformă.

Blum alergă în întuneric şi dădu colţul în capătul clădirii. Blocul 12 era chiar vizavi. *Dacă aş fi în locul tău, aş intra în primul bloc care mi-ar ieşi în cale*, îl avertizase Fuerst.

Blum traversă curtea şi deschise uşa blocului. Înăuntru, oamenii se îngrămădeau lângă o fereastră.

— Cine eşti? Ce se întâmplă?

— Am nevoie de un pat, spuse Blum. Inima aproape că îi sărea din piept. Eu eram în 20. Ne duceau la gazare. Am reuşit să mituiesc un gardian... Se uită pe fereastră şi văzu rândul colegilor lui de bloc dispărând pe poartă.

— Poţi să dormi acolo, spuse cineva, indicându-i un loc liber într-un pat.

Blum încuviinţă din cap şi răsuflă uşurat.

— Mulţumesc.

— 20..., şopti cineva. Levy era în 20, nu-i aşa? Purta mereu un chipiu din tweed.

— Da, spuse Blum, era în 20.

— Păcat, era un om bun. A rezistat mult timp.

Blum, învelit într-un strat de sudoare rece, se urcă în pat, o parte din el abţinându-se să nu vomite, iar cealaltă parte fiind pe punctul de a izbucni în lacrimi, ştiind cât de norocos era că trăia.

— Nu mai tremura, spuse persoana de lângă el.

— Îmi pare rău, nu pot.

Îi veni în minte tânăra la uciderea căreia tocmai fusese martor. O auzi din nou implorându-l cu ultimele puteri să o salveze; îi văzu chipul tânăr şi frumos. Pentru ea e mai rapid aşa. Practic, Blum îşi cumpărase viaţa cu a ei, deşi adevărul era că fata urma să moartă oricum, în câteva minute. Strauss avusese dreptate: existau lucruri mult mai rele decât o pisică moartă.

Se întinse pe spate cu ochii larg deschişi.

Nu reuşea deloc să îşi calmeze inima – ruşinată şi bucuroasă în acelaşi timp.

Ruşinată pentru că el îşi cumpărase viaţa cu preţul vieţii altcuiva şi că fata era moartă acum.

Bucuroasă pentru că, făcând lucrul acela ruşinos, misiunea era încă în picioare.

47.

Joi dimineaţa devreme,
Baza aeriană Newmarket, Anglia

Deşi era trecut bine de miezul nopţii, Peter Strauss nu putea să doarmă. La fel cum nu dormise nici în ultimele două nopţi.

Le scria scrisori soţiei şi copiilor lui, apoi se întindea în pat, cu aşteptarea chinuindu-l. Dimineaţa devreme se consola cu bâzâitul escadrilei de

bombardiere care se întorceau din raidurile nocturne deasupra Germaniei. Număra avioanele care decolau unul câte unul – 30 în noaptea aceasta – şi se înălţau în aer la intervale de 20 de secunde, dispărând apoi în noapte, pentru a pulveriza coasta Bretaniei şi „invincibila” Germanie. Apoi, câteva ore mai târziu, tot treaz, Strauss le număra la întoarcere şi îşi închipuia – ca într-un pariu cu el însuşi – că ultimul avion îi aducea înapoi pe Blum şi Mendl, aşa cum trebuia să facă bombardierul Mosquito care urma să plece după ei mâine-noapte. Strauss era un bărbat meticulos şi puternic, dar în ultimele două nopţi se lăsase pradă scenariilor.

Ce putea să facă, în afară de a se înnebuni pe el însuşi? Fiecare oră părea o eternitate, iar el îşi închipuia detalii care poate le scăpaseră sau lucruri care puteau merge prost. În fiecare noapte naviga pe un ocean nesfârşit de timp, până la răsărit, iar în fiecare zi se prefăcea că lucrează, dar mintea nu îi stătea la nimic altceva. Dar care fusese munca lui în ultimul an, dacă nu plănuirea acestei misiuni? Cunoştea programul lui Blum înăuntrul lagărului. Oare ce făcea el acum? Se trezea? Mânca? Căuta să intre într-o echipă de muncitori? Avea acces la ceilalţi prizonieri din lagăr? Era unul dintr-un milion. Oare numărul lui Vrba rezistase? Oare Blum fusese ucis din toanele vreunui gardian, iar ei nu vor afla niciodată?

Oare Mendl mai trăia, măcar?

Contactul lor, Katja, le transmisese prin radio că Blum aterizase cu bine şi apoi, o zi mai târziu, că intrase în lagăr. Până în acel moment, totul părea să meargă conform planului. Dar mai mult de atât nu aveau ce face, totul depindea de Blum acum. Strauss nu putea face altceva decât să aştepte – şi să deruleze în minte aceste scenarii. Şi să se roage.

Da, chiar se rugase, pentru prima dată în ani de zile. Citise versurile din Sanhedrin pe care i le indicase Blum, conform cărora dacă cineva salvează o viaţă este ca şi cum ar salva lumea întreagă. Tatăl lui, cantorul, ar fi mândru de el. Cum l-ar fi numit pe Blum? „Un adevărat Kiddush Hashem”, ar spune. Un om care se poartă onorabil. Care merită admiraţia noastră.

Strauss zâmbi. Era adevărat. Cam ca toţi oamenii pe care îi cunoştea el.

Dar zicala avea şi o altă semnificaţie, una mult mai tragică. Se referea la cei care muriseră ca martiri ai credinţei. Şi ei erau Kiddush Hashem. Acest lucru îl puse pe gânduri pe Strauss. Dacă toţi scepticii aveau dreptate? Dacă Blum nu găsea calea de întoarcere? Dacă el îl trimisese pe tânăr într-o misiune sinucigaşă? Mai putea Strauss să trăiască ştiind acest lucru? Să trimită un om la moarte, cu o sarcină atât de improbabilă? Oare într-o zi Strauss îşi va privi propriul fiu în ochi şi îi va spune: „Nu am ucis niciodată un om cu mâinile mele, dar am trimis unul, un om bun, după cai verzi pe pereţi şi nu am mai auzit niciodată de el”?

Cu toate acestea, din clipa în care Blum se întorsese spre ei din ușa biroului lui Donovan, după acea primă întâlnire, şi îi întrebase cum aveau de gând să îl scoată de acolo, Strauss ştiuse că alesese omul potrivit.

Afară, Strauss auzi bâzâitul îndepărtat al primului bombardier care se întorcea în noaptea aceea. Era ora 02:30. Se ridică din pat şi ieşi afară. Spre vest văzu primele semnale luminoase ale avionului care cobora lin, aterizând şi retrăgându-se mai departe pe pistă, întrucât un alt bombardier se zărea nu departe în urma lui.

Şi apoi încă unul.

Strauss numărase 30 de avioane care decolaseră în noaptea aceea şi se simţea uşurat când le vedea întorcându-se în siguranţă, unul câte unul. În curând numără 8, apoi 10, 15, 20. Bombardierele tot continuau să apară.

În cele din urmă, 28, apoi 29...

Strauss privea cerul şi aştepta.

Mai trebuia încă unul.

Ambulanţe și muncitori responsabili cu întreţinerea avioanelor se grăbeau să ajungă la cele care aterizaseră deja. Doi sau trei piloţi care fuseseră loviţi și fură luaţi pe tărgi. Ceilalţi piloţi săriră din carlingile lor.

Haide, îşi spuse Strauss în sinea lui, cu ochii lipiţi de cerul luminat de lună. *Unde ești*? *Vino.*

În mintea lui, ultimul era avionul care îi aducea pe Blum şi Mendl înapoi în Anglia. Încă unul.

În cele din urmă, auzi un bâzâit şi privi spre vest. Văzu becul aprins al unei singure aripi, care părea să pâlpâie, coborând şi apoi urcând pe cerul nopţii.

Ultima dintre acele mari şi bătrâne fortăreţe zburătoare se întorcea acasă şchiopătând. Fusese lovită. Coborî din ce în ce mai jos, fum negru ieşind din motorul stâng. *Trebuie să reușești, ticălosule.* Cu respiraţia tăiată în timp ce privea bombardierul, Strauss îşi încleştă pumnii.

Haide.

Într-un final, avionul ateriză, iar Strauss oftă uşurat. Era un semn bun. Nu ştia cui îi spusese să reuşească – lui Blum sau avionului?

Mâine el va fi cel care va alerga pe pistă pentru a-i îmbrăţişa pe Blum şi pe Mendl în timp ce vor coborî din avion.

Un Kiddush Hashem.

Orice s-ar întâmpla, Strauss ştia că alesese omul potrivit.

48.

Joi

Odată cu prima rază a răsăritului, kapo-ul veni în blocul în care Blum petrecuse noaptea şi bătu cu bastonul în scândurile paturilor.

— Toată lumea afară, la apel. Fără întârzieri! Afară, acum! În pas alergător!

Toţi săriră din paturile lor, agitându-se, alergând să îşi facă rapid nevoile, alungându-şi somnul din ochi. Toţi Blockführerii erau afară.

— Toată lumea să se alinieze lângă blocuri, porunciră ei.

Le spuseră să formeze rânduri de câte patru în curtea principală. Mii de prizonieri mişunau în jur – întreg lagărul. Nimeni nu avea habar ce se petrece.

Blum avea o presimţire rea. Ce naiba se întâmplă?

— Sigur se întâmplă ceva, spuse omul de lângă Blum în timp ce se organizau în rând. Rar vezi asemenea mobilizare.

Un fior de nelinişte îi trecu lui Nathan pe spinare. Deja păcălise moartea o dată. Îl găsise pe Mendl; tot ce trebuia să facă era să se piardă în mulţime şi să reziste până diseară, apoi vor pleca de aici. Dar după ce intră în rând şi văzu numeroşii gardieni adunând pe toată lumea – *Schnell*! *Schnell*! – şi verificând barăcile după ce fuseseră golite, îşi dădu seama că există un motiv pentru această mobilizare. Nimeni nu era hrănit sau pregătit pentru a pleca la muncă. Blocurile erau numărate. Toţi oamenii – unul câte unul.

Dacă întârziau plecarea grupurilor de muncitori, ceva sigur se întâmpla. Ca şi cum ar şti ceva.

Prizonierii rămaseră cu toţii încremeniţi, treizeci – patruzeci de minute, până când întreg lagărul se alinie în curtea principală. Apoi, un maior în uniformă completă şi ghete veni în faţa lor. Era, evident, conducătorul acestui loc.

Comandantul lagărului, bănui Blum.

— Ce dracu' caută Ackermann aici? se întrebă cu voce tare omul de lângă Nathan. Era un bărbat scund, cu pleoape grele şi urechi mari, şi vorbea cehă – Blum ştia o brumă de cehă. Şi cine e ăla de-i cu el? Avem un soi de musafir.

— Nu ştiu, răspunse Blum, lungindu-şi gâtul ca să vadă.

Un colonel care arăta destul de important veni lângă comandant. Avea jacheta uniformei cenuşii încheiată până în gât şi un vultur cu aripile deschise pe piept.

— Serviciul de informaţii. Cuvintele se răspândiră spre capătul rândului cu viteza luminii, circulând de la un bloc de altul. Din Varşovia. E cineva important.

— Serviciul de informaţii...? mormăi vecinul lui Blum. Ce dracu' caută aici un colonel de la serviciile secrete? Caută ceva...

Inima lui Blum începu să bată mai tare. Orice deviere de la rutina obişnuită era o grijă, dar această adunare a întregului lagăr, cu un ştab de la Abwehr... Tocmai azi, dintre toate zilele. Mergând din bloc în bloc, oprindu-se la fiecare om, Rapportführerul nota numele tuturor. Fiecare prizonier din fiecare baracă era verificat după nume şi după numărul de identificare.

Toată treaba asta nu era pentru spectacol. Evident, căutau pe cineva.

Blum îşi ridică mâneca şi îşi privi numărul de pe încheietură. A22327. Numărul lui Vrba, dar de îndată ce îl vor potrivi cu prizonierul căruia îi aparţinea de fapt, jocul se va termina. Numărul îi va duce în blocul în care era Blum acum. Iar identitatea falsă care fusese creată pentru el, Mirek din Gizycko, nu se potrivea cu a niciunui prizonier din lagăr. Blum ascultă numele şi numerele strigate, întinzându-şi gâtul pentru a vedea mai bine, întrucât îi pierduse din vedere pe cei doi ofiţeri care treceau printre rânduri.

— Berger. A33546

— Pecsher. T11345.

— Un transfer de la Theresienstadt, bâigui cehul. Ca mine.

Inima lui Blum începu să bubuie de îngrijorare. Strauss îl avertizase, acesta era un risc major cu care urma să se confrunte înăuntru. Sub nicio formă nu existase posibilitatea să îi dea un nume şi un număr valide. Numerele din documentele pe care Vrba şi Wetzler le furaseră din lagăr aparţineau unor oameni care erau morţi acum.

Mai aveau puţin şi ajungeau la el.

Blum avea nevoie de un nume. Un nume care să se potrivească unui prizonier din lagăr şi să îi mai câştige ceva timp.

Verificarea fiecărui bloc dura aproximativ cincisprezece minute, comandantul lagărului şi distinsul său musafir croindu-şi drum printre rânduri în timp ce erau strigate numele. Timpul trecea – patruzeci de minute, o oră. Apoi două. Toată lumea era epuizată şi se clătina pe picioare. Ajunseseră cu apelul la blocul 9 acum, mai erau doar trei până la al lui. Blum privi precaut în jur.

Din când în când, câte un prizonier mai cădea din picioare. Deodată, bărbatul de lângă el se aplecă şi îl întrebă în şoaptă:

— Tu eşti cel care a venit noaptea trecută, nu?

Lui Blum îi stătu inima. Privi înainte şi nu răspunse.

— Din blocul 20? Tu eşti cel care şi-a cumpărat libertatea?

Blum ezită din nou, privind neliniştit cum ofiţerii se apropiau.

— Abramowitz. A447745.

— Aschkov. T31450.

— Nu-ţi face griji, nu trebuie să te temi de mine, îi şopti din nou bărbatul de lângă el.

Blum îşi privi din nou încheietura care avea să îl dea de gol. Mirek nu se va potrivi cu rapoartele. Ce naiba, oricum o să fiu prins. Blum îi aruncă o privire cehului şi încuviinţă din cap.

— Da.

Oare tocmai îşi semnase sentinţa la moarte?

— Păi, ai noroc, spuse bărbatul. Uite acolo, locul blocului 20 este liber în dimineaţa asta. Blum privi în direcţia indicată. Într-adevăr, toţi oamenii pe care îi cunoscuse şi cu care petrecuse două nopţi lipseau. Spaţiul alocat blocului lor era liber. Trebuie să fi dat la schimb ceva foarte special ca să te scoată de pe listă.

Blum îl urmări din ochi pe colonelul serviciilor secrete, care mergea cu mâinile la spate şi privirea concentrată şi mijită, oprindu-se în faţa fiecărui om din linie, ascultându-i numele şi numărul.

— Weisz.

— Ferber.

Rapportführerul îi bifa pe lista lui, unul câte unul, privind impasibil chipul fiecărui prizonier. De parcă ar fi căutat pe cineva, un anume om printre miile de oameni de aici. Un om pe care l-ar recunoaşte de îndată ce i-ar cădea ochii pe el.

El.

Cu cât se apropiau mai mult, cu atât mai repede îi gonea lui Blum sângele prin vene de frică.

— Krausz. A487193, strigă un prizonier. Ajunseseră la blocul 10 acum. Încă două.

— Hochberg. T14657, spuse un prizonier transferat din alt lagăr.

Parcă ştiau. Ştiau că e acolo, ascunzându-se undeva. Acum încercau să îi dea de urmă. Dar cum de era posibil...?

Apelul se apropia. Inima lui Blum bătea să îi spargă pieptul. Doar un bloc până la el.

— Halberstram. A606134.

— Laska. B257991.

Rapportführerul şi cei doi ofiţeri avansau.

— 12, citi Rapportführerul.

Blocul lui Blum.

— 12? Ce s-a întâmplat cu 11? îl întrebă Blum pe bărbatul din spatele lui.

— Nu există 11. Bărbatul îl privi curios.

— Fără 11? Blum oftă agitat. *Atunci, Mirek să fie,* își spuse în sinea lui. Ce altă opţiune avea? Acum mai erau doar câţiva prizonieri până la el.

Colonelul Abwehr se oprea în faţa fiecărui om. Blum îl vedea acum, dacă se apleca uşor înainte. Era un bărbat chel, sub acel chipiu. Avea ochii unui om răbdător şi metodic, care nu se lasă descurajat. Care nu renunţă.

— Primul rând... Rapportführerul se opri în faţa cuiva.

— Aschensky. A432191, strigă prizonierul respectiv.

— Kurtzman.

Următorul își spuse numărul și își expuse încheietura.

O broboană de sudoare se prelinse pe gâtul lui Blum. Îşi verifică din nou numărul, pregătit să îl arate. Îl observă pe omul de lângă el privindu-l.

Era spion? Toate întrebările pe care i le pusese... Blum îşi dăduse deja drumul la gură. Oare îl vor da de gol când ofiţerii vor ajunge în faţa lui?

— Gersh. A293447, strigă un prizonier.

— Bodner. T141234, spuse următorul.

Pentru o clipă, Blum luă în calcul să cadă din picioare, ca unii dintre prizonieri – poate va fi dus la infirmerie. Trebuia doar să reziste acestei zile.

— Ai nevoie de un nume, nu? șopti din nou vecinul lui, aplecându-se spre el.

Blum nu răspunse. Cum de îi citise gândurile şi teama omul acesta? Erau spioni și informatori pretutindeni. Să demaşte un impostor ca el – cineva care își negociase scăparea de la moarte noaptea trecută – probabil valora o recompensă uriaşă. Dar noaptea trecută părea atât de îndepărtată acum, când tot ce avea nevoie era să treacă de acest apel.

— Rândul patru.

Rapportführerul veni la capătul rândului lui Blum.

— Livshitz. A366711, spuse primul din linie.

— Hirsh. 414311, spuse următorul.

Lui Blum îi urcase inima în gât. Încă vreo zece oameni şi aveau să ajungă la el.

Ce să fac?

— Da, răspunse el în cele din urmă, încuviinţând din cap spre vecinul lui, cu o privire disperată, rugătoare.

— Fisher, şopti bărbatul.

— Fisher...?

— Foloseşte-l. O să fii în siguranţă. Toată lumea mă cunoaşte aici, ai cuvântul meu.

Comandantul şi ofiţerul Abwehr erau la doar câţiva prizonieri distanţă acum. Fiecare părticică din corpul lui Blum părea să explodeze, asemenea unui cuptor supra-încălzit.

— Liebman. A401123.

— Halpern. T27891.

Toţi întindeau braţele şi îşi arătau numerele.

Rapportführerul se opri la doi oameni înainte de Blum. Privirea fermă şi pătrunzătoare a comandantului analiză prizonierul, apoi avansară. Colonelul, la un pas în urma lor, privea fiecare om cu expresia unui vânător care şi-ar fi putut identifica prada într-o clipită.

— Koblic, spuse bărbatul de lângă Blum. A317785.

— Şapte, opt, cinci...? Rapportführerul se opri şi studie încheietura omului, apoi scrise numărul pe hârtie.

— Da.

Apoi veni în faţa lui Blum. Acestuia i se oprise inima – de parcă o singură bătaie l-ar fi putut da de gol.

— Fisher, spuse el cu gura uscată ca hârtia. A22327. Ridică mâneca.

— Fisher...? repetă Rapportführerul, cercetând lista.

Comandantul şi ofiţerul se opriră direct în faţa lui. Blum era convins că numele e fals şi că tocmai fusese dat de gol. Asta dacă nu cumva propriul chip palid şi sudoarea care i se prelingea pe gât nu o făcuseră deja. Evită ochii colonelului şi simţi privirea fierbinte a ofiţerului Abwehr fixându-se asupra lui, intensă precum lumina aceea orbitoare dintr-o cameră de interogare a poliţiei. În schimb, Blum îl privi pe Rapportführer şi înghiţi în sec.

— Da.

Privirile comandantului şi colonelului nu zăboviră asupra lui mai mult de o secundă sau două, dar lui i se păru că durează o oră. O oră în care Blum făcu tot ce putea ca să rămână calm. Temându-se că vor vedea prin el, până în sufletul lui. Pe de o parte, Nathan se aştepta ca cei doi să îşi scoată pistoalele şi să îi poruncească pe loc să se pună în genunchi.

— Următorul, spuse Rapportführerul, trecând la bărbatul scund de lângă Blum.

— Shetman. Omul îşi prezentă încheietura. T376145.

Comandantul şi colonelul îşi văzură de drum.

Corpul lui Blum, care în urmă cu o clipă fusese încordat precum un arc, se relaxă, iar el oftă.

Ofiţerii se îndepărtau deja de el, apelul continuând de-a lungul rândului. Apoi Blum îl auzi pe Rapportführer anunţând:

— Blocul 13.

Blum răsuflă uşurat. Îi aruncă o privire omului de lângă el, în timp ce îl treceau toate apele.

— De unde ai ştiut?

Bărbatul cel scund zâmbi şi gesticulă spre tatuajul de pe încheietura lui Blum.

— Număr vechi, cerneală nouă.

Blum îl privi şi el.

— Când eşti pe-aici de multă vreme, ăsta e genul de lucru pe care îl observi repede. Am fost poliţist în Zilina. Ai fost norocos că ei n-au observat asta.

Blum dădu aprobator din cap.

— În plus, oricine este în locul ăsta de o săptămână ştie despre blocul 11. Acolo duc ei oamenii. Nimeni nu se mai întoarce din 11. Este un loc în care nu vrei să ajungi.

— Mulţumesc.

Era deja a doua oară când era cruţat.

— După cum ai auzit, numele meu este Shetman, spuse bărbatul cel scund. Orice ai ascunde, secretul tău este în siguranţă cu mine. Doar Dumnezeu ştie ce cauţi în văgăuna asta.

Blum reuşise să treacă de apel. Cel puţin până când ei potriveau numele cu numerele şi vedeau discrepanţa. Apoi... Acum tot ce trebuia să facă era să treacă de restul zilei, după care începea partea periculoasă...

— Şi cine e Fisher? îl întrebă Blum pe Shetman, aplecându-se spre el.

Omul ridică din umeri.

— A murit noaptea trecută. Mor atât de mulţi, că mereu le ia o zi sau două ofiţerilor să pună la punct hârţogăria. Dar vor descoperi asta, poţi să fii sigur. Numărul o să îi aducă înapoi la blocul ăsta. Aşa că nu ai prea mult timp la dispoziţie.

Blum îi urmări pe colonel şi pe comandant avansând la următorul bloc. Cumva, nu se ştie cum, erau pe urmele lui. Era convins de asta. Doar că nu ştia cum de se întâmplase acest lucru. Poate unul dintre partizanii locali îl dăduse de gol. Poate chiar Josef. Asta ar însemna că şi planul lor de evadare era compromis. Nu avea nicio cale de scăpare.

Nu, îşi spuse ferm în sinea lui, *Josef nu m-ar trăda.* Văzuse determinarea bărbatului.

Dar totuşi, colonelul ăsta se afla aici dintr-un motiv...

— Să îmi spui dacă mai ai nevoie de ceva, spuse Shetman. Uneori pot să aranjez anumite lucruri pe aici.

— Mulţumesc, aşa voi face.

Blum se aplecă şi îi strânse mâna.

Încă zece ore. Numărătoarea blocurilor durase trei.

Încă zece ore în care să rămână ascuns printre numeroşii prizonieri din lagăr şi să stea departe de colonelul Abwehr.

După care el și Mendl aveau să plece de aici.

49.

După apel, toată lumea se întoarse la blocurilor lor pentru micul dejun şi pentru a forma grupurile de muncitori. Blum îşi croi drum prin mulţime spre locul unde văzuse că se adunaseră cei din blocul 36. Îl zări pe Mendl în îmbulzeală, îndreptându-se alene spre baraca lui. Era însoţit de un tânăr, care părea să aibă în jur de 16 ani – Blum presupuse că era nepotul despre care profesorul îi vorbise cu o zi în urmă.

— Încă ești pregătit pentru mai târziu, profesore? îl întrebă Blum când se apropie de el.

Mendl se întoarse, surprinderea citindu-i-se pe chip, dar era evident că e bucuros să îl vadă.

— Mă bucur că eşti bine, spuse Alfred şi îl îmbrăţişă. Am auzit cu toţii despre blocul 20. Eram convins că ești pierdut. Cum ai reuşit să scapi?

— Am fost norocos, răspunse Blum. Am găsit un gardian a cărui lăcomie a fost mai puternică decât simţul datoriei.

— Cine?

— Oberscharführer Fuerst.

— Alegerea corectă. Ai mituit călăul în drum spre eşafod... Mendl rânji. Te felicit.

— Nici ultimele trei ore la apelul ăsta nu au fost tocmai o plimbare prin parc, spuse Blum.

— Da, ceva sigur se petrece. Tipic nemţilor. Numără, numără şi iar numără. Oricum, ne bucurăm amândoi să vedem că ești bine.

— El este băiatul despre care mi-ai vorbit?

— Da. Leo. Profesorul puse mâna pe umărul băiatului. Leo, el este omul de care îţi spuneam. Acum știi că nu sunt nebun. Și cred că deja ţi-ai făcut o idee despre cât de inventiv şi plin de resurse este.

— Eu sunt Blum, spuse Nathan, întinzând mâna spre flăcău, care de-abia dacă părea destul de mare cât să se radă. Profesorul ţi-a explicat condiţiile venirii cu noi?

— Nu trebuie să îţi faci griji pentru mine, răspunse băiatul.

— Cred că îți vei da seama că Leo este la fel de talentat ca tine într-un loc foarte util. Aici, sus..., spuse Mendl lovindu-și ușor fruntea cu degetul. Dar mă tem că se întâmplă ceva. Nu am mai avut un apel complet ca acesta de săptămâni bune. Și tocmai azi, dintre toate zilele. L-ai observat pe ofițerul simandicos de la informații...?

— Da. L-am observat când m-a privit fix în ochi. Am crezut c-o să mă scap pe mine. Dar de mâine, aceasta nu va mai fi problema noastră. Planul rămâne în picioare. La ora 19:30.

— Alinierea pentru tura de noapte se face la poarta de lângă turnul cu ceas, spuse Mendl, aproape de locul unde ne-am întâlnit ieri. Este o tură de noapte pentru fabrica IG Farben și mai este una pentru șinele de cale ferate spre Birkenau, care sunt aproape gata. Mulți oameni abandonează din cauza bolilor sau chiar mor. Și mereu se găsesc oameni care se oferă să ocupe locurile de muncă pentru o masă în plus. În situația asta, ceva bănuți ne pot ajuta să ajungem în capul rândului.

— De cât avem nevoie? întrebă Blum.

Leo ridică din umeri.

— Sunt destul de sigur că vreo 20 de mărci de căciulă ar trebui să fie suficient. 4 sau 5 lire sterline ar fi și mai bine.

— Ți-am spus, are o minte foarte agilă, spuse profesorul. Și destul de renumită aici. Este deja campionul la șah al lagărului. Ți-am spus că n-o să ne încetinească.

— A, băiatul cu șahul, spuse Blum. Da, am auzit de tine...

— Și ești în lagăr de doar două zile. Vezi, Leo, reputația ta te precede. Și într-o zi, dacă totul merge bine, o să devii o legendă aici!

— Orice s-ar întâmpla, spuse Blum în șoaptă și se întoarse cu spatele la un grup de prizonieri care treceau pe lângă ei, așteptăm atacul partizanilor și apoi stai lângă mine, îl instrui pe băiat. Sarcina mea este să îl scot pe profesor de aici cu orice preț. Și asta am de gând să fac. Dacă nu ești lângă mine sau dacă ești rănit și nu mai poți să mergi, nu te putem ajuta.

— Înțeleg, spuse Leo.

— Este valabil și pentru dumneata, îi spuse Blum profesorului. Dacă el este lovit, îl lași în urmă. Înțelegi asta, nu-i așa, profesore? întrebă el, privindu-l în ochi. Aceasta este o condiție pentru ca el să meargă.

— Recunosc, nu îmi va fi ușor să fac asta, spuse Mendl.

— Ei bine, să sperăm că nu va trebui să faci alegerea asta.

— Trebuie, Alfred. Este singura condiție ca să merg și eu, îi spuse Leo.

— Atunci, este valabilă pentru amândoi, spuse Mendl, încuviințând din cap cu reticență.

— De acord, spuse Leo.

— Am nevoie să îmi juraţi, spuse Blum. Amândoi.

— Jurăm.

Amândoi încuviinţară din cap.

Muzica porni din senin. Orchestra. Era aşezată de partea cealaltă a curţii, în spatele unui gard din sârmă ghimpată, lângă infirmerie. Muzica lor era semnalul că prizonierii trebuie să înceapă pregătirea pentru tura de dimineaţă. Cântau „Muzica focurilor de artificii”, a lui Händel. Uvertura.

— Cortina se ridică. Mendl îi privi cu sarcasm. Oricum, cred că mai bine am merge. Tu ai tot latrinele astăzi?

Blum ridică din umeri.

— Presupun că este cea mai bună acoperire pe care o am.

— Deci ne întâlnim lângă turnul cu ceas? Ora 19:30. Înainte de adunarea pentru tura de noapte?

Blum dădu aprobator din cap.

— Voi aduce banii. Şi Dumnezeu să ne apere. Mâine, pe vremea asta, vei fi în Anglia, profesore.

— Anglia..., spuse visător bătrânul. Sau în viaţa de apoi.

— De preferat Anglia, spuse Leo.

— De data asta sunt de acord cu el, spuse Blum. Aşa că stai departe de ochii lor astăzi. Şi ne întâlnim toţi acolo. La 19:30.

Blum le făcu discret cu mâna şi se pierdu în mulţime. În faţa blocurilor se formaseră rânduri pentru masa de dimineaţă şi apoi pentru formarea echipelor de muncitori. Chiar dacă sarcina lui ar fi fost deja repartizată altcuiva, gândi Blum, oricine era nefericitul care o moştenise ar fi bucuros să o împartă cu cineva. Nathan trebuia doar să nu iasă în evidenţă până venea timpul să plece.

Orchestra schimbă melodia, iar Blum recunoscu autorul: Beethoven. Faimoasa Uvertură „Leonora” din opera Fidelio; fusese una dintre preferatele Leisei.

Pentru prima dată, Blum se întoarse şi se concentră asupra muzicienilor. Erau şapte la număr, cântând la următoarele instrumente: un trombon, un corn francez, un violoncel, un picolo, un flaut, o tobă mare şi un clarinet. Blum ştia povestea din spatele ariei. În ultimul act, Florestan, eroul, ar fi trebuit să moară ca martor al nelegiuirilor lui Pizarro. Cu toate acestea, el a trăit, exact aşa cum muzica îi încuraja pe toţi cei de aici să continue să trăiască, nu să dispere şi să îşi piardă speranţa, ci să persevereze cu voinţă reînnoită.

— *Slavă zilei, ora dreptăţii a venit*..., îşi aminti Blum cuvintele. *Ajutaţi-i, ajutaţi-i pe cei sărmani*...

Era Beethoven, un erou pentru germani. Dar oricine alesese opera, era ca o palmă peste faţă dată forţelor care erau la conducere.

Blum se apropie de orchestră, care era aşezată pe o platformă lângă infirmerie, de partea cealaltă a gardului. Nu erau gardieni în jur. Ochii lui Nathan se fixară asupra muzicianului care cânta la clarinet – o femeie. Cu capul ras şi constituţia firavă, aceasta cânta ca o fantomă, cu o detaşare bântuitoare, cu ochii plecaţi. Cu toate acestea, părea să iasă în evidenţă datorită talentului ei.

Era ca şi cum încă mai exista o fărâmă de speranţă în ea, care îşi croia drum în aria cântată. Chiar şi în cel mai întunecat loc.

Notele muzicale – vibrante şi familiare – îl atraseră pe Blum mai aproape, amintindu-i cu drag cum era să asculte asemenea piese minunate. Nimeni nu îl împiedică să înainteze. Majoritatea prizonierilor încă mâncau. Dar Blum se opri brusc la câţiva metri distanţă, holbându-se la femeie, la degetele ei pe clape, minunându-se de precizia cu care cânta. Iar senzaţia... Asemenea frumuseţe tulburătoare şi...

Brusc, totul înăuntrul lui încremeni.

Femeia, care parcă era în transă, ridică încet capul palid şi ras şi îl privi.

Instrumentul îi căzu din mâini.

Încet, femeia se ridică de pe scaun cu gura căscată. Privirea i se însufleţi, iar ochii li se întâlniră.

— Doleczki, șopti Blum, holbându-se la chipul pe care şi-l imaginase în minte de o mie de ori.

Ochii ei se umplură de lacrimi.

— Nathan, spuse ea.

Blum nu se mai putea mişca, inima îi încremenise. O bucurie nemărginită îi invadă fiecare părticică a corpului, umplând toate golurile din ultimii trei ani.

În faţa ochilor săi o avea pe sora lui.

50.

La început, Blum fu prea șocat şi sceptic pentru a vorbi, îngrozit că acel moment se va nărui, că nu era real.

Dar nu era un vis. Leisa stătea în faţa lui, la nici zece metri distanţă. Îi rostise numele. Toate sentimentele pe care el şi le reprimase în ultimii trei ani, chinuit de durere şi vinovăţie, se învolburară acum şi îl năpădiră ca un val de apă rece, eliberându-l.

— Leisa!

Amândoi alergară la gard şi îşi împreunară degetele – atingându-se, nevenindu-le să creadă, lăsând uluirea şi bucuria nespusă să îi învăluie.

— Nathan? spuse ea, căscând ochii mari. Visez?

— Nu, nu visezi, răspunse el. Îi strânse degetele într-ale lui, îi atinse faţa prin gard. Nu mai mult decât mine!

De-abia când o atinse, Blum recunoscu şi acceptă în sinea lui că ea era reală.

— Leisa, trăieşti!

Făcu ochii mari – mai mari ca niciodată – şi se holbă la ea, absorbind incredibila imagine dinaintea lui. Sora lui purta o cârpă zdrenţuită şi găurită, ca un sac. Avea capul ras şi răni pe faţă. Chiar şi aşa, Blum nu văzuse niciodată ceva mai frumos. Lacrimile îi inundară ochii.

— Mi s-a spus că eşti moartă. Că aţi fost ucişi cu toţii.

Se agăţă de mâna ei şi o strânse, lacrimile de bucurie prelingându-i-se acum pe obraji.

— Nathan, ce cauţi aici? Tu ai scăpat din Polonia. Ni s-a spus că eşti în America, că eşti în siguranţă! Cum e posibil să fii aici?

— Leisa, eu...

Ar fi vrut să îi spună: „M-am întors. Sunt într-o misiune. Ştiu o cale de scăpare, la noapte”. Dar nu putea, desigur, nu aici. Încă mai erau gardieni în jur. Blum privi spre infirmerie. Oamenii se plimbau de colo-colo, atât prizonieri, cât şi infirmieri – i-ar fi putut auzi oricine. Brusc, lui Nathan îi trecu prin cap că poate mai exista o şansă, cumva, să fi supravieţuit toţi. Că ceea ce i se spusese lui nu era adevărat.

— Leisa, este vreo şansă ca mama şi tata să...

— Nu, Nathan, răspunse ea, dând din cap. Sunt morţi. Au fost adunaţi oameni din pricina uciderii unui ofiţer german şi au fost puşi la zid şi executaţi. Şi mama şi tata erau printre ei. Chiar pe strada noastră.

— Da, aşa am auzit. Dar am auzit că şi tu ai murit!

— Eu am scăpat doar pentru că întâmplarea a făcut să îi predau o lecţie fiicei domnului Opensky când s-a petrecut totul. Când m-am întors, oamenii nu mă lăsau să merg acasă, ca să nu văd nimic. Am stat pe la prieteni vreme de o lună, până când, într-un final, tot ghetoul a fost evacuat şi am fost trimisă aici.

Cu degetele încă împreunate cu ale ei, Blum îşi abţinu lacrimile, de data aceasta pentru ei. Părinţii lui fuseseră oameni blânzi, civilizaţi. Adoraseră muzica şi baletul. Nu avuseseră pic de ură în ei, nici măcar pentru asupritorii lor. Aşadar, era adevărat ceea ce auzise. Fuseseră ucişi şi lăsaţi în stradă, ca nişte câini vagabonzi. Mai rău decât criminalii.

— Îmi pare rău, Nathan. Nu am avut cum să îţi trimit vorbă, mi-a fost imposibil.

— Leisa, am crezut că ai murit, spuse Blum în timp ce ochii îi sclipeau. Lumea mea a fost un coşmar în doi ani de când am aflat vestea.

— Iar eu am crezut că tu eşti în siguranţă, Nathan, în America. Şi totuşi eşti aici! Îl privi din nou, iar când vorbi, în glas i se simţea furia. Parcă îl învinuia. Ai scăpat. Era tot ce îşi dorea papa pentru tine. Cum e posibil să fii aici, Nathan? Cum?

— Repede, vino aici... Se îndepărtară de orchestră, care continua să cânte. Vino mai aproape. Leisa, nu pot să îţi spun, zise el în şoaptă, grăbit, dar trebuie să mă crezi, o să stau aici doar până la noapte. Tu eşti în lagărul femeilor? Există vreo legătură între lagăre, se poate trece dintr-unul în altul?

— Nu, este imposibil, spuse ea, dând din cap. Dar cum adică, „doar până la noapte"? Uită-te la tine, eşti prizonier. Eşti captiv aici, ca oricare dintre noi. Despre ce vorbeşti, Nathan?

El privi în jur pentru a se asigura că nu trage nimeni cu urechea. Curtea principală se golise, în mare parte. Toţi erau înapoi la blocurilor lor. Gardienii erau şi ei la posturile lor. Nathan nu avea mult timp la dispoziţie. O femeie trecu prin apropiere, ducând un teanc de cearşafuri la infirmerie.

— Ascultă-mă, poţi să vii aici mai târziu? Chiar înainte să se lase întunericul?

— Aici?

— În lagărul principal. Lângă turnul cu ceas.

— Nu. După ce terminăm nu mai avem acces între lagăre. Şi dacă sunt găsită aici or să mă împuşte, ca pe oricine altcineva. Şi oricum, pentru ce să vin aici? Ce cauţi aici, Nathan? Leisa nu înţelegea cum de era posibil, iar ochii îi tremurau. Ce încerci să îmi spui?

— Eşti în orchestră, trebuie să ai ceva libertăţi. Dar la infirmerie poţi să ajungi?

— Avem şi noi propria infirmerie în lagăr.

— Atunci trebuie să vii acum.

— Acum...? Leisa îl privi speriată şi uluită deopotrivă.

— Trebuie să existe o cale să treci de gardul ăsta. Te ascund eu aici. Leisa, sunt aici doar până la noapte, este singura noastră şansă.

— Ce spui acolo, Nathan? Nu înţeleg.

— Leisa! şopti cineva. O altă femeie din orchestră gesticulă îngrijorată spre cineva din spatele lor.

Blum privi în jur. Un gardian se îndrepta spre ei.

— Leisa, în ce bloc eşti? În lagărul femeilor, adăugă el grăbit.

— 13. De ce?

El îi strânse şi mai tare degetele prin gard şi îşi apropie gura de faţa ei.

— Leisa, pot să te scot de aici! Ştiu că sună nebunesc, dar trebuie să ai încredere în mine. De aceea mă aflu aici. Ştiu o cale de ieşire, dar este doar pentru noaptea asta. De aceea, dacă ai putea veni aici, orice ar trebui să faci, aş putea...

— Şşş, Nathan!

Ochii ei îl urmăriră pe gardianul din spatele lui şi tresăriră panicaţi.

Gardianul veni lângă ei şi îl împunse pe Blum între omoplaţi cu patul puştii. Țipând, Blum căzu în genunchi.

— Fără fraternizări, porumbeilor. Mergi unde ai treabă, lătră el la Blum. Şi tu, îi spuse Leisei, treci înapoi la muzică. Altfel, data viitoare nu pentru partea asta a puștii trebuie să vă faceţi griji, aţi înţeles?

— Da.

Blum încuviinţă din cap, încă ţinând mâna pe a surorii lui.

— Am terminat, domnule, spuse Leisa tremurând. Vă rog să nu trageţi. Nathan, trebuie să plecăm.

— Leisa... Blum simţi un gol în piept şi fu copleşit de tristeţe. Încă nu am stabilit...

Gardianul îl lovi în coaste, iar Blum căzu într-o parte.

— Nu m-ai auzit? Pleacă! Trase siguranţa puștii şi îndreptă arma spre Blum. Dă-i drumul acum! Sau vrei să vă împuşc pe amândoi aici, acum?

— Nu. Nu! îl imploră Lisa. Plecăm. Nathan, du-te! Ascultă-l.

Şi ei i se umpluseră ochii de lacrimi de durere şi neputinţă.

Blum întinse mâna, simţind cum degetele surorii lui se retrag de lângă ale lui, posibil pentru ultima dată. Nu putea să o lase să plece, pur şi simplu. Nu după trei ani, după ce o regăsise în mod miraculos şi având la dispoziţie o cale de a o scoate de aici. Dar era imposibil să facă ceva cu gardianul lângă el – doar să o privească în timp ce ea se îndepărta neputincioasă de gard.

Îndurerat, Blum se ridică în picioare.

— Pleacă acum! strigă neamţul, împungându-l cu puşca.

— Nathan, te rog... Leisa îl privi pentru o ultimă oară, implorându-l. Trebuie să mă întorc. Te iubesc. Să fii în siguranţă.

— O să te contactez, îi spuse el în poloneză, îndepărtându-se de gard şi împleticindu-se, știind că gardianul nu va înţelege. Aşteaptă vorbă de la mine. Diseară.

Gardianul îşi armă puşca.

— Am spus gata! Ăsta este ultimul avertisment!

Leisa încuviinţă din cap spre el, cu ochii înlăcrimaţi şi plini de speranţă. Porni grăbită spre colegii ei de pe platformă. Dar Blum ştia că e o promisiune mută pe care ea nu şi-o va respecta niciodată.

Femeia care ducea cearşafuri la infirmerie grăbi pasul.

Leisa urcă înapoi pe platformă. Flautistul care stătea lângă ea îi dădu clarinetul, iar ea reîncepu să cânte în toiul ariei. Cu gardianul încă în urma lui, Blum se mai întoarse odată spre ea în timp ce mergea, ştiind că fiecare privire putea să fie ultima. Ştiind că o găsise, însă doar pentru câteva secunde agonizante – şi pentru a o pierde din nou.

— Eşti îndrăgostit, jidanule? Gardianul rânji la Blum, împingându-l spre blocuri. Mai că-mi vine să plâng.

— Da, spuse el, ascunzându-şi suferinţa.

Nu putea să o lase în urmă. Nu avea să o facă, indiferent care era misiunea. Nu din nou. Blum se întoarse şi o mai privi o ultimă dată, în timp ce orchestra trecu la o melodie mai veselă, şi văzu tristeţea în ochii ei.

Nu ţi-ai lăsa sânge din sângele tău în urmă, nu-i aşa? îl întrebase Mendl.

Nu, o făcuse o dată, iar acest lucru nu avea să se mai repete.

Misiunea încă era prioritară – să îl ducă pe Mendl înapoi. Se gândi la promisiunea pe care i-o făcuse lui Strauss; lui Roosevelt.

Dar pentru Blum misiunea tocmai se schimbase.

PARTEA A PATRA

51.

Uşa din fier a blocului 11 se deschise, iar un bărbat corpolent, cu barbă, intră ezitant înăuntru, ţinându-şi chipiul în mână. Privi neliniştit în jur şi văzu un rând de celule întunecate lângă peretele barăcii. Dinăuntru se auzeau oameni înghesuindu-se în ele, în beznă, şi câteva gemete disperate. Câteva dispozitive din fier, care arătau ca nişte lanţuri sau hamuri, atârnau din cârlige bătute în pereţi.

Franke, sprijinit de un perete, văzu privirea neliniştită a bărbatului căzând pe ele, de parcă ar fi înţeles pentru ce erau.

— Haide, intră. Lagerkommandantul Ackermann se ridică. Te rog să iei loc, spuse el, arătând spre un scaun din lemn de partea cealaltă a mesei. Te cheamă Macak, corect?

— Da, eu sunt. Macak.

— Pavel, nu? Şi mi s-a spus că oamenii îţi spun „Ursul”?

— Probabil din cauza dispoziţiei mele vesele.

Bărbatul bărbos se forţă să zâmbească. În primul rând, nu-i plăceau nemţii – doar banii lor – iar acum, luat din echipa de muncitori de o patrulă înarmată şi adus aici, în iadul ăsta, cu un gardian încruntat la uşă şi doi ofiţeri importanţi privindu-l fix, până şi un bărbat călit ca el putea fi iertat pentru că nu se simţea tocmai în largul său.

— Fără îndoială. Comandantul lagărului rânji. Şi eşti şef de echipă al uneia dintre echipele de construcţii din Brzezinka?

— Aşa este.

— Şi mi s-a spus că aţi avut de muncă şi aici, în lagăr? Recent?

— Da. Bărbatul încuviinţă din cap stingher, aruncându-i o privire lui Franke, care stătea rezemat de perete. Oriunde este de muncă, acolo mergem. Iar acum se pare că este de muncă aici.

— Chiar şi ieri, dacă nu mă înşel, insistă Lagerkommandantul. Tu şi echipa ta aţi ajutat la construirea noilor barăci lângă bucătării, nu?

— Dacă sunteţi mulţumiţi de ce a ieşit, da, aceea este munca noastră, răspunse şeful de echipă, încercând să zâmbească.

— Şi cu o zi înainte, la fel?

— Sarcina aceea a durat trei zile, spuse el, ridicând din umeri. Am făcut ce ni s-a cerut.

— Treaba este făcută bine, Herr Macak. Se pare doar că a existat o discrepanţă minoră în numărătoarea noastră, între cei care au urcat în camionetă în Brzezinka pentru a fi aduşi în lagăr şi cei care au plecat la sfârşitul zilei. Noi am numărat 31 dimineaţa şi, cumva, doar 30 au plecat seara. Sunt convins că a fost o simplă greşeală.

— 30 spuneţi...? Şeful de echipă îşi trecu mâna prin barbă. Sunt sigur că a fost o greşeală. Mereu sunt foarte atent şi precis cu numerele mele. În plus... Un geamăt se auzi dintr-o celulă din spatele lor. Acesta nu este genul de loc în care cineva vrea să fie lăsat în urmă, dacă mă înţelegeţi.

— Şi de ce aţi spune una ca asta, Herr Macak? Lagerkommandantul îl privi cu un zâmbet rece.

— Fără supărare, spuse şeful de echipă. Doar că...

— Da, doar glumeam cu dumneata, Herr Macak. Înţeleg perfect ce vrei să spui. De fapt, şi nouă ne-a fugit gândul la asta prima dată. De ce ar vrea cineva să fie lăsat în urmă aici? Doar că apoi am găsit asta... Comandantul se ridică de pe scaun şi luă o haină din pânză de culoare crem dintr-un cârlig de pe perete, apoi o aruncă pe genunchii şefului de echipă. Într-un container de unelte. Aproape de locul unde ai lucrat împreună cu echipa ta. Poate îţi aminteşti cine a purtat-o în ziua aceea. Din câte îmi aduc aminte, marţi nu a fost tocmai cald. Aş putea să înţeleg dacă cineva şi-a dat-o jos, poate s-a încălzit. Dar să o găsim apoi la fundul unui container de unelte, sub cârpe şi găleţi... Şi apoi să facem legătura cu chestiunea asta cu omul lipsă, despre care dumneata spui că nu există. Numărul 31. Ştii că noi, germanii, trebuie să fim mereu precişi. Aşadar, ai vreo părere în privinţa asta, Herr Macak? Doar pentru evidenţa noastră... Lagerkommandantul rămase cu privirea aţintită asupra lui.

Şeful de echipă simţi cum i se prelinge sudoarea pe gât şi îşi frământă chipiul în mâini.

— Ar putea fi a oricui, zise el, ridicând din umeri. Nu pot să spun exact. Glasul îi era uşor tremurat şi neliniştit acum.

— Am putea face noi ceva ca să îţi împrospătăm memoria, ce părere ai? Poate un contract de muncă extins la unul dintre şantierele de construcţie din jur. E greu să găseşti o slujbă stabilă zilele astea, nu-i aşa?

— Este, fu de acord bărbatul. Şi aş fi onorat să am un asemenea contract. Dar rămâne valabil faptul că nu recunosc haina asta, spuse polonezul, încercând să le-o înapoieze. Îmi pare rău, dar dacă doar despre asta este vorba – se uită la ceas – ştiu că echipa mea mă aşteaptă şi...

— Deci noi spunem că erau 31 de muncitori în echipa dumitale... Comandantul își trase un scaun chiar în fața omului, se așeză și îl privi lung. Ținea un bici scurt în mână. Iar dumneata spui 30. Dar știi ce cred eu? Cred că haina asta aparține celui care, până acum, rămâne de negăsit. Așadar, cu toate scuzele de rigoare pentru echipa dumitale... Privirea i se înăspri. Mă tem că nu este vorba doar despre asta, Herr Macak, și este posibil să dureze mult, până știm exact cine este cel care lipsește.

Polonezul răsuflă îndelung. Îl privi pe comandant și își scărpină barba. Franke își dădu seama că omul știa acum că e cu un picior în groapă și căuta, în mintea lui, cea mai bună cale pentru a nu intra cu tot corpul.

— Poate, în timp ce te gândești, iei în calcul și posibilitatea să devii rezident permanent aici de acum înainte, Herr Macak? Putem să aranjăm asta, nu e o problemă pentru noi. De aceea am stabilit să ne întâlnim aici. Deși nu îți pot promite – comandantul ridică din umeri cu un zâmbet forțat – că șederea dumitale aici va fi prea lungă. Înțelegi ce spun, Herr Macak?

Șeful de echipă trase adânc aer în piept. Îi aruncă o privire lui Franke, care încă nu se mișcase și nu vorbise, dar a cărui prezență în încăpere – un ofițer al serviciilor secrete, cu o uniformă cenușie brăzdată de simbolul vulturului cu aripile deschise – îi provoca disconfort.

Apoi îl privi din nou pe Ackermann.

— Vărul meu. Polonezul înghiți în sec și ridică haina din pânză. Mi-a spus că tipul ăsta e doar în vizită. Că e un muncitor bun. Îmi amintesc că a luat o pauză spre sfârșitul programului. Nu am stat să-l urmăresc.

— Descrie-l, interveni Franke, aruncându-i o privire lui Ackermann. Confirmarea că avea dreptate îi gonea prin vene.

— Înălțime medie. Brunet, destul de slab. Macak ridică din umeri. Ca mulți dintre cei pe care îi vezi aici. Și habar n-avea să lucreze cu strungul, asta vă spun sigur.

— Și vorbea poloneză? continuă Franke, venind în fața lui Macak acum.

— Da.

— Ca un nativ? Sau ca cineva care a învățat limba? Cineva din străinătate?

— A vorbit foarte puțin, răspunse șeful de echipă. Dar, din câte am auzit, vorbea destul de bine.

— Deci, vărul dumitale? interveni Ackermann, bătând ușor cu biciul în palmă. Cum îl cheamă?

Macak trase aer în piept tulburat.

— Te întreb pe dumneata, Herr Macak. Noi oricum vom afla, într-un fel sau altul. Dacă e nevoie, îți aducem toată echipa aia afurisită aici și le punem pistoalele la genunchi. Deci, ce va fi mai ușor pentru dumneata, Herr Macak? Ar fi greu să lucrezi cu un glonț în genunchi, nu-i așa?

Polonezul îi privi și înghiți în sec. Încăpățânarea din ochi i se stinse. Încercase, făcuse tot ce îi stătuse în putere. Nimeni nu s-ar fi putut aștepta la mai mult. Doar nu era să moară ca să îl salveze pe vărul său. Trebuia să treacă de un război. Și avea o soție și două fiice.

— Josef, spuse el, trecându-și mâna peste față. Wrarinski. E brutarul din Brzezinka.

— Brzezinka, confirmă Ackermann.

Macak încuviință posomorât.

— Saltă-l, îi spusese colonelul Abwehr lui Ackermann fără ezitare. Acum.

Macak îl cunoștea pe Josef de când se știa. Brutarul pregătise tortul pentru nunta șefului de echipă, cu trei etaje, cu praline și glazură de vanilie. Stătuse până târziu în noapte la nunta lui, dansase neîncetat. De fiecare dată când era Sfântul Stanislau, el și Mira veneau în vizită și le aduceau brioșe și tarte cu fructe.

Dar Macak știa că tocmai îi semnase sentința la moarte vărului său.

52.

Blum ronțăia la o coajă râncedă de pâine și sorbea terciul subțire din castron în fața barăcii lui înainte ca blocul să fie împărțit pe sarcinile de lucru.

Putea să cântărească opțiunile toată ziua, dar știa că nu ar ajunge la un răspuns diferit. Nu ar reuși decât să piardă timp – timp prețios. Și oricât de vital era să îndeplinească misiunea pentru care fusese trimis aici, altceva îl măcina acum. Ceva la fel de important.

Ceva care nu îl lăsa să plece.

Nicio tragedie nu e mai mare decât aceea a unei persoane care se teme să facă lucrul corect. Nu așa ne spune Talmudul? Să fugi din fața curajului moral, știind ce este drept, este moartea luminii. Era exact ceea ce vedea el în jurul lui aici. Va costa sau va salva vieți? Uneori, asta nu conta. Blum își dădu seama ce riscă – promisiunea făcută lui Strauss; promisiunea făcută președintelui Roosevelt; misiunea lui, cu tot ce implica și ce depindea de ea; cei ale căror vieți depindeau de rezultatul misiunii. Iar lui îi părea rău pentru tot, dar acum era vorba despre o singură viață. O viață care însemna totul pentru el. Dacă salva acea viață, era ca și cum ar salva lumea.

Blum o mai părăsise o dată înainte, în Cracovia – o lăsase să moară. Îi lăsase pe toți să moară.

Jurase că nu se va mai întâmpla niciodată, iar acum avea şansa să dovedească acest lucru.

Apelul îndelungat căruia fusese supus lagărului mâncase jumătate din dimineaţă – era deja trecut de ora zece. Astfel, mai rămâneau doar nouă ore înainte ca Blum, Mendl şi Leo să se alinieze lângă ceasul cu turn pentru munca pe tura de noapte. Blum ştia că ar fi şi mai dificil ca patru oameni să scape nevăzuţi. Leisa nu fusese niciodată o curajoasă. Va trebui să rămână aproape de ea – și de Mendl. Cu toate acestea, știa că trebuie să încerce. Un nor negru atârna asupra lagărului în fiecare zi, dar, înăuntrul lui Blum, calea era acum luminată şi clară.

Răsunară fluierele. Masa de dimineaţa se încheiase.

— Alinierea! Grupurile de muncă! strigară cei cu funcţii de kapo. În pas de marş! Acum!

Blum îl zări pe Shetman spălându-şi castronul la robinet şi merse la el.

— Ai zis să îţi spun dacă am nevoie de ceva aici, nu?

Bărbatul cel scund continuă să își clătească vasul.

— De ce ai nevoie?

Blum îngenunche lângă el.

— Există vreo cale să intri în lagărului femeilor?

Shetman ridică din umeri.

— Întotdeauna există o cale. Când trebuie să mergi?

— Azi. Acum, răspunse Blum. În următoarele două ore.

— Următoarele două ore...? Shetman chicoti și își dădu ochii peste cap. Băiete, cred că te mănâncă foarte tare. Incursiunile în lagărul femeilor, situat la câteva sute de metri distanţă, erau în scop conjugal de obicei.

— E greu, spuse Shetman ridicând din umeri. Și costă bani.

— Cât? Blum scoase din căptușeala uniformei patru bancnote mototolite de 50 de lire. Lire sterline.

— Dar cu bani întotdeauna există o cale. Chiar și aici. Ochii bărbatului se aprinseră.

— Mai este doar o complicaţie...

— Complicaţie...? Shetman îl privea nedumerit.

Blum mai scoase două bancnote de 50.

— Am nevoie să fie scoasă de acolo.

— Ei, asta chiar o să te coste. Shetman îl privi în ochi și zâmbi. Își scutură castronul de apă și strânse bancnotele în palmă.

— Și dacă tot plătesc... Blum mai scoase o bancnotă de 50. O să am nevoie de o uniformă bărbătească. Una mică.

53.

Femeia intră ezitând în biroul Lagerkommandantului, purtând o rochie subțire din pânză de sac, având capul ras și acoperit cu o basma.

Se vedea că e agitată. Ochii i se plimbau de la comandant la colonelul de la informații, Franke, care stătea la masă. Era atât de neliniștită, încât nici nu se îndura să pășească în cameră, în cușca leului, să stea față în față cu omul care controla viața și moartea aici.

— Nu te teme. Ackermann îi făcu semn femeii să înainteze. Promit că nu mușcăm. Te rog, ia loc, spuse el gesticulând spre un scaun. I-ai spus Obersturmführerului că ai ceva important de împărtășit.

Femeia se apropie de biroul lui și încuviință din cap. Ar fi putut să aibă 40 de ani sau 60 – era greu să îți dai seama aici.

— Fiul meu, spuse ea neliniștită, are doar douăzeci de ani. E undeva în lagărul principal. Nu l-am mai văzut de când am venit.

— Și îl vei vedea, draga mea, răspunse binevoitor comandantul. Și îți dau cuvântul că eu însumi îl voi proteja. La fel și pe tine, dar după ce auzim ce ai de spus.

— Îmi promiteți? Femeia îl privi neîncrezătoare.

Franke observă că prizoniera nu avea încredere în Lagerkommandant nici cât să toarne apă pe ea în caz că lua foc, iar el avea găleata în mână. Nimeni din lagăr nu ar avea încredere în el.

— Vă dau cuvântul meu de ofițer, doamnă. Acum vorbiți. Colonelul Franke și cu mine avem treabă. Ce anume aveți de spus?

— În dimineața aceasta s-a întâmplat să aud o conversație, începu ea. Nu am prins tot, doar frânturi. Dar mi s-a spus că vă va interesa să știți că este cineva aici, în lagăr, care s-a strecurat din afară.

Franke se foi în scaun. Trimiseseră o trupă de soldați să îl salte pe brutar, dar aceasta era o dovadă în plus că bănuiala lui e întemeiată.

— Ați auzit asta? Vedeți, este aici! îi spuse el lui Ackermann, sângele gonindu-i prin vene. Acum nu mai există dubii. Sunteți sigură de asta, doamnă? L-ați văzut?

— Da.

— Și unde ați auzit acest lucru, doamnă? o întrebă Ackermann.

— Lângă orchestră, în dimineața asta. Duceam cearșafuri curate la infirmerie. Spunea că s-a strecurat pe furiș aici. Și că o să plece cumva. La noapte.

— La noapte? Acum Franke se ridică în picioare și o privi pe femeie.

— Da. A spus că are o cale de ieşire. Dar doar la noapte, tot spunea asta. Îmi pare rău, nu am putut să aud mai multe, pentru că m-au văzut la un moment dat, cred.

Lui Franke îi clocotea sângele în vene. Bănuiala lui se adeverise. În urmă cu câteva zile era doar o enigmă pe care el trebuia să o rezolve, iar pe măsură ce aşezase lucrurile cap la cap, pusese totul în joc: cariera, reputaţia lui. Ştiuse de la început că aceasta e şansa lui! Acum mai rămânea să afle motivul – de ce era aici bărbatul acesta? Şi cum să îl oprească.

Doar până la noapte. Asta nu le dădea prea mult timp.

— Cine, doamnă? Franke veni lângă femeie. Cine este bărbatul acesta? Dacă l-aţi vedea, aţi putea să mi-l arătaţi?

— În locul acesta...? Femeia dădu din cap. Nu ştiu cine este. Sau din ce bloc. Doar l-am auzit vorbind pentru o clipă, când am trecut pe acolo.

— Atunci descrieţi-l.

— Era slab, cam de înălţimea dumneavoastră, spuse ea, arătând spre Franke. Brunet. Purta uniformă de prizonier. Pare tânăr, nu cred să aibă mai mult de douăzeci şi patru de ani. Ştiu că asta nu vă ajută prea mult. Am încercat să-l urmăresc în timp ce a fost condus de acolo.

— Condus de acolo?

— De un gardian. Dar apoi tânărul s-a amestecat în mulţime. Nu ştiu în ce bloc este. Îmi pare rău, Lagerkommandant. Dar mai ştiu ceva...

— Spuneţi-ne, doamnă, insistă Ackermann.

— Aţi spus că o să îmi văd fiul. Femeia aşteptă confirmarea lui finală. Îmi promiteţi?

— Da, da, răspunse el, fluturând din mână. Continuaţi. O să-l vedeţi.

Cel mai probabil în camerele de gazare, bănuia Franke, dacă avea măcar puţin habar de ceea ce se petrecea aici.

— Cred că are o soră aici, spuse femeia.

— O soră? spuse Franke, căscând ochii.

— Da. Şi încă ceva... Ea este în orchestră. Femeia încuviinţă din cap. Pe ea v-o pot arăta.

54.

— Mirek, el este Levin. Shetman îl prezentă pe Blum şefului echipei de reparaţii a lagărului. Mi s-a spus că Pan Mirek, aici de faţă, poate să ia un carburator mort şi să-l readucă la viaţă. După cum am discutat, o să ţi se alăture astăzi.

Şeful echipei de reparaţii îl privi pe Blum şi dădu din cap într-un mod complice. Din câte spunea Shetman, echipa de reparaţii avea acces liber între lagărul bărbaţilor şi cel al femeilor, deţinând permise de liberă trecere încolo şi încoace, după cum o cerea situaţia. Iar pompa de apă a complexului, care era în lagărul principal, era cărată până în lagărul femeilor şi înapoi, în multe cazuri doar drept acoperire pentru vizitele conjugale, şi adesea cu înţelegerea tacită a gardienilor, care erau mituiţi ca să întoarcă privirea.

— Bun. Mereu ne prinde bine o mână îndemânatică. Şeful echipei strânse câteva bancnote în palmă.

Blum îi dăduse lui Shetman 350 de lire – o sumă incredibilă – pentru a duce treaba la bun sfârşit.

— Vii cu noi şi nu scoţi un cuvânt, spuse şeful echipei. Dacă vreun gardian îşi bagă nasul bănuitor, renunţăm. E decizia noastră, fără ceartă. Şi fără rambursări. Aceştia sunt termenii.

— Înţeleg, acceptă Blum.

Avea de ales?

— De obicei ne lasă vreo douăzeci de minute ca să creştem presiunea – Levin chicoti – dacă înţelegi ce vreau să zic. Ştiu şi ei care e treaba aici. Avem cadouri pentru ei. Ăsta este permisul tău de trecere.

Blum se holbă la hârtia albă cu o inscripţie greu de descifrat pe ea.

— Nu-ţi face griji, e perfect valid. Fă-ţi griji pentru ce-o să faci în continuare. Nu am scos pe nimeni niciodată de acolo.

— Atunci mulţumesc pentru că faci asta.

— Nu eu. Rozen merge cu tine, spuse Levin, arătând spre cineva. El s-a oferit.

Un bărbat cu păr negru şi sârmos şi umeri ca nişte umeraşe de sârmă păşi în faţă. Blum îi strânse mâna.

— Ar trebui să funcţioneze, dacă totul decurge conform planului. În ce bloc este ea? întrebă şeful echipei.

— 13, răspunse Blum.

— 13? Şeful îi făcu cu ochiul lui Rozen. Ce se tot întâmplă cu apa în 13? Am fost acolo chiar joia trecută.

Shetman îi dădu lui Blum uniforma cerută şi îl bătu pe spate.

— Noroc.

— De ce? îl întrebă Blum pe Rozen în timp ce târau pompa şubredă spre poarta principală.

— De ce, ce?

— De ce faci asta? Levin a spus că te-ai oferit.

Amândoi ştiau că dacă erau prinşi erau împuşcaţi pe loc. Sau spânzuraţi şi lăsaţi pe eşafod, să îi vadă toată lumea.

Rozen opri căruciorul şi îşi ridică mâneca.

— Vezi numărul acesta? Blum se uită. A11236. Sunt aici de la început. Din ’41. În niciun caz n-or să lase vreodată pe cineva ca mine să plece de aici. Am văzut mult prea multe. Ridică din nou bara de remorcare a căruţului. Mă mai ţin pe aici pentru că au de lucru. Aşa că, între timp, încerc să fac bine cui pot.

— Păi, oricare ar fi motivul, mulţumesc, spuse Blum.

— În plus, după cum a spus Levin, îmi surâde ideea. Porniră din nou la drum. Deci, cine este? Soţia ta? Iubita?

— Sora, răspunse Blum, ţinând pompa din spate. Era compusă dintr-o carcasă cilindrică din tinichea, care conţinea pompa şi furtunul de alimentare, şi era aşezată pe o platformă şubredă din lemn, cu patru roţi şi o bară de remorcat.

— Sora? Atunci de ce ai nevoie de ea aici? Rozen se întoarse spre el, uluit.

— E în regulă dacă îţi spun mâine? zise Blum.

Până atunci nu va mai trebui să răspundă la întrebare. Vor fi deja duşi.

— Nu trebuie să îmi spui, zise Rozen ridicând din umeri. Nu e treaba mea.

Trecură pe lângă bucătării şi clădirea administrativă aflată de cealaltă parte a gardului. Gardienii îi supravegheau cu privirea în timp ce treceau. Rozen îi salută din cap pe câţiva pe care îi recunoscu. Nimeni nu le puse beţe în roate.

— Fac afaceri pe aici de foarte mult timp. Îi cunosc pe majoritatea celor de la poartă, zise el. O să vorbesc eu, dacă e în regulă.

— Sigur.

— Motivul pentru care mergem acum – ridică privirea spre turnul cu ceas – după ora zece, este ca să ne asigurăm că, până la întoarcere, nu se vor fi schimbat turele.

La poarta principală le prezentară permisele gardienilor. Blum tot simţea un nod încleştându-i-se în stomac. Un sergent SS cu un pistol-mitralieră agăţat pe umăr se uită la pompă.

— Urgenţă în lagărul femeilor, îi spuse Rozen. Bloc 13.

— 13? E-a doua oară săptămâna asta. Gardianul pufni şi dădu din cap. Ce fac cu apa acolo?

— Dacă ne-aţi lăsa să reparăm ca lumea ţevile alea blestemate, n-ar trebui să tot cărăm chestia asta de colo-colo.

— Tu. Gardianul veni lângă Blum, iar el îi întinse permisul. Eşti nou...? Nu te-am văzut cărând găleţile cu rahat ieri?

Blum observă acum că era unul dintre gardienii cu care Dormutter se hlizea cu o zi în urmă. Nathan nu ştia exact cum să răspundă.

— Pare tânăr, dar e un mecanic ager, interveni Rozen. De ce să irosim asemenea abilităţi cu latrinele?

Gardianul îl analiză pe Blum din cap până-n picioare.

— Frumoasă promovare, zise el, apoi îi înapoie permisul. Bucură-te de priveliştea din lagărul femeilor.

Li se făcu semn să treacă, iar ei îşi croiră drum pe lângă peretele din cărămidă, urmând cărarea. Căruciorul şubred avea nevoie de ajutor pentru a trece peste hârtoapele din drum. Lagărul femeilor se afla la doar vreo 200 de metri în faţă, dar drumul părea să nu se mai termine din cauza utilajului pe care trebuiau să îl care. Cu cât se apropiau mai mult de Birkenau, cu atât duhoarea din aer devenea mai insuportabilă. De parcă Blum şi Rozen mergeau direct spre norul cenuşiu şi jos, care atârna mereu asupra lagărului.

Un transportator de trupe trecu pe lângă ei, plin cu soldaţi. Mai la vest, Blum observă şinele de cale ferate care erau construite, iar dincolo de ele, linia de pini şi arţari dinspre care grupul de partizani al lui Josef urmau să atace la noapte. Pădurea aceasta era singurul petic de verde pe care Blum îl vedea de când ajunsese acolo. Apelă la harta lui Vrba, pe care o avea întipărită în minte. În timp ce se gândea la ce îl aştepta mai departe, îşi dădu seama că harta era destul de precisă. Trase aer în piept agitat. Mai târziu.

— Poarta lagărului femeilor este chiar aici. Aici începe să fie riscant, îl avertiză Rozen. Blocul 13, zici? Ea ştie că vii?

— Nu. Abia azi a aflat că sunt aici.

— Atunci îţi asumi un risc foarte mare, dacă nu te superi că îţi spun. Ştii că asta poate să se întâmple doar o dată.

— Înţeleg.

O dată e tot ce am, îşi spuse în sinea lui.

Nu mai auzise orchestra cântând de câteva ore bune, întrucât majoritatea populaţiei era la muncă. Blum presupuse că asta înseamnă că orchestra e acum în pauză. Tocmai ce trecuse de ora două după-amiază. În faţă, Blum văzu o clădire din cărămidă, nu foarte mare, păzită de doi gardieni SS.

Rozen se întoarse spre Blum cu o privire serioasă.

— Am ajuns.

Un perete din cărămidă se întindea pe toată lungimea perimetrului lagărului femeilor, pe alocuri înălţându-se obişnuitele turnuri-santinelă cu mitraliere.

— Ah, Scharführer! Rozen încuviinţă formal din cap spre un gardian, în timp ce se apropiară de poartă.

— Te-ai întors aşa repede? Gardianul îşi dădu ochii peste cap.

— Crede-mă, nici pentru mine nu e vreo plăcere să car drăcia asta. Mi-aţi uşura tare mult viaţa dacă ar avea şi ele pompa lor aici.

— O să ridic problema asta data viitoare când voi vorbi cu Führerul, spuse gardianul pufăind şi afişând un rânjet ironic. Încotro azi? 13? Iar? observă gardianul când Rozen îi prezentă permisele lor. Blum era convins că e o bancnotă ascunsă între hârtii.

— Deci, ce-i acolo? Gardianul veni lângă Blum şi îl verifică scurt din privire. O domniţă?

Blum îi aruncă o privire lui Rozen, neştiind cum să răspundă. Şeful echipei de reparaţii îi făcu un semn aprobator din cap.

— Da. Soţia mea.

— Atunci, sper ca vechea pompă să funcţioneze, dacă ştii ce vreau să zic. Gardianul chicoti complice. Ne vedem în douăzeci de minute, îi spuse lui Rozen, făcându-i cu ochiul. Dacă mai sunt aici.

Blum şi Rozen înaintară grăbiţi, iar gardianul îşi verifică palma în timp ce se întoarse la postul său, apoi ascunse ceva în uniformă.

Intraseră.

55.

Barăcile femeilor semănau cu ale bărbaţilor – structuri lungi, cu două etaje, cu ferestre în înaltul pereţilor şi şanţuri în părţi. Unele chiar aveau mici grădini plantate în faţă, în care creşteau flori sălbatice. Erau prin preajmă câţiva gardieni posomorâţi, de sex feminin, în uniforme SS maronii şi cu pistoale prinse în toc, la curele. Erau şi gardieni bărbaţi. În timp ce Blum şi Rozen treceau, câteva prizoniere le făcură avansuri.

— Veniţi la noi, iubăreţilor. Şi noi avem nevoie de furtun! Unde mergeţi?

— La 13.

— Cum se face că 13 are parte de toată acţiunea? Ce are 13 şi noi nu? Uite!

— E oprită apa, atâta tot, răspunse Rozen, trăgând pompa pe lângă rândul de barăci.

— Şi a noastră e oprită! strigă o femeie. Aduceţi pompa aia mare a voastră aici.

Câteva prizoniere izbucniră în râs.

— Ne vedem la întoarcere.

Majoritatea aveau capetele rase şi purtau rochii zdrenţuite fără formă, ca nişte saci, peste piele şi oase. Rar vedeau un bărbat – în afară de gardieni, care le tratau cu aceeaşi brutalitate ca pe prizonierii din lagărul bărbaţilor.

— 13 e acolo, spuse Rozen, arătând spre o baracă lungă, identică cu celelalte. Tu deschizi carcasa, iar eu conectez furtunul. Ai douăzeci de minute. Mai puţin, din moment ce trebuie să dăm impresia că şi muncim pe bune. Şi nu poţi să intri în baracă, e interzis. Şi nu uita, o scoatem doar dacă nu e nimeni prin preajmă. Şi la comanda mea. Altfel, îmi strâng catrafusele şi vă las pe amândoi aici.

— Am înţeles.

Inima lui Blum începu să bată mai tare de nerăbdare. Privi în jur. Şi aici erau Blockführeri şi funcţionari care supravegheau totul, nu doar gardieni. Câteva femei îngrijeau o grădină.

— Doamnelor... ne-am întors, spuse Rozen. O să facem apa să curgă imediat. Trase pompa în lateralul barăcii, astfel încât să nu se vadă prea mult. Blum deschise carcasa. Un furtun gros din cauciuc era înfăşurat în jurul unei bobine din lemn, pe care Nathan îl desfăşură şi i-l dădu lui Rozen, care porni motorul şi deschise robinetul. Curseră câteva picături de apă sălcie. Probabil atât aveau oricum într-o zi bună, presupuse Blum, ca în tabăra bărbaţilor. Rozen luă o cheie şi se aplecă, deşurubând capul robinetului şi înşurubând furtunul, apoi îi dădu lui Blum semnalul, iar Nathan începu să ridice şi să coboare maneta pompei.

Rozen îl privi din nou pe Blum şi încuviinţă din cap complice. Ceea ce însemna „treci la treabă!”

— Preiau eu de aici, îi spuse Rozen.

Blum dădu din cap, apoi merse lângă cele două femei din grădina din faţa barăcii şi spuse rapid în poloneză:

— Vă rog, Pani, o cunoaşteţi cumva pe Leisa Blum de aici, din blocul 13?

Una dintre ele dădu din cap şi spuse:

— Greco. Sunt grecoaică. Nu înţeleg.

Cealaltă ridică din umeri.

— Blum? Nu. Nu ştiu numele pe aici.

— Este în orchestră. Cântă la-clarinet.

— A, clarinetul, da! Chipul femeii se lumină. O cunosc.

— Poţi să o cauţi pentru mine? Repede, te rog!

— Dar nu ştiu dacă e aici.

Femeia intră în baracă. Blum se întoarse la pompă şi îngenunche lângă robinet, prefăcându-se că verifică presiunea, în timp ce Rozen ridica şi cobora maneta. În partea opusă a curţii, Nathan văzu o femeie-gardian corpolentă bătând fără milă o prizonieră neajutorată, care ţipa şi ridica mâinile pentru a se apăra. Dar în curând încetă să se mai mişte. Femeia-gardian lovi de câteva ori trupul inert, pentru a se asigura că prizoniera e moartă, apoi o rostogoli cu piciorul. Oricât de groaznic era, Blum continuă să

verifice blocul. Trecuseră cinci minute. Dacă Leisa nu era acolo? Dacă el trebuia să se întoarcă cu mâna goală, ştiind că ar fi putut să o salveze, dar eşuase?

Acest lucru îl va bântui pentru totdeauna.

În cele din urmă, femeia care plecase să o caute pe Leisa se întoarse, dând dezamăgită din cap.

— Scuze, nu e aici. Dar am trimis pe cineva...

Dacă îi văzuse cineva vorbind mai devreme? Dacă orchestra repeta undeva? O mie de scenarii se derulau în mintea agitată a lui Blum. Îl privi pe Rozen. Zece minute. Unde e Leisa?

Brusc, Oberaufseherin, femeia-gardian a blocului – exact cum ei aveau blockschreiberul lor – ieşi cu capsa pusă din baracă, urlând la Rozen:

— Ce-i asta? Eu n-am trimis după voi.

— Păi, cineva a trimis, doamnă. Rozen îşi ridică nonşalant mâinile în aer. Vedeţi că este o problemă. Oricum, se pare că presiunea începe să revină.

Acest lucru păru să o liniştească şi o făcu să se întoarcă în biroul ei, strigând:

— Data viitoare trebuie să veniţi chemaţi de mine!

Dar timpul se scurgea, nu mai puteau sta mult.

Într-un final, Blum văzu o altă femeie ieşind încântată din blocul vecin, iar la câţiva metri în urma ei, Leisa. Slavă Domnului! Şocată, Leisa se opri de îndată ce îl văzu, la vreo 20 de metri distanţă. Blum îi făcu semn cu mâna să vină lângă pompă, lângă peretele lateral al barăcii, de parcă ar fi doi iubiţi care mergeau acolo pentru câteva momente de intimitate.

— Nathan, ce faci aici? îl întrebă ea uluită. Repetam cu orchestra. Eu...

— Şşş.

O trase mai spre spatele barăcii, pentru a se asigura că erau complet singuri, apoi începu să vorbească în şoaptă.

— Leisa, ascultă-mă. Ţi-am spus că ştiu o cale de ieşire, dar trebuie să se întâmple astă-seară. Şi trebuie să vii cu mine în lagărul bărbaţilor. Acum.

— În lagărul bărbaţilor? Leisa îl privi îngrozită. Acum? Cum, Nathan?

— În carcasa pompei. Vino mai aproape, o instrui el, să pară că suntem iubiţi. Va funcţiona, Leisa. Încapi acolo. Rozen se plimbă încolo şi-ncoace tot timpul. Dar nu avem timp de gândire, trebuie să vii acum. Nu poţi să intri în baracă, nu poţi să îţi iei nimic cu tine, nici măcar să spui cuiva la revedere. Trebuie doar să ai încredere în mine.

— Acum...? Leisa dădu temătoare din cap. Nu pot, Nathan.

— De ce?

— Nu ştiu. Nu pot, pur şi simplu. Este prea din scurt. Am prieteni...

— Trebuie să vii. Altfel o să mori aici, Leisa, cu prietenii tăi. Te-am dezamăgit eu vreodată?

— Nu, niciodată, răspunse ea.

Dar Blum îşi dădu seama cât de derutată era.

— Şi n-o s-o fac nici acum. Ascultă, ştiu că eşti speriată, şi eu sunt. Ştiu că totul pare un vis, să mă vezi aici. Dar sunt într-o misiune, Leisa. Trebuie să scot pe cineva din lagăr. Un om de ştiinţă. Şi avem o cale de ieşire. Vine un avion în noaptea asta în apropiere, ca să ne ia de aici şi să ne ducă în Anglia.

— Un avion...? Anglia...

Blum văzu cum i se luminează chipul, dar în timp ce Leisa privi în jur pentru a se asigura că nu îi vede niciun gardian, deveni din ce în ce mai palidă. Îngrijorarea i se citea în ochi.

— Nathan, nu pot. Vreau, dar nu sunt pregătită, nu...

— Leisa, ascultă-mă. Trebuie să vii! O apucă de umeri. Măcar de dragul părinţilor noştri. Ştii cât de mult şi-ar dori asta pentru tine, pentru noi. Trebuie să încercăm.

Blum încercă să îşi dea seama cât timp trecuse – poate cincisprezece minute. Mai aveau vreo cinci minute, cel mult. Cinci minute ca să îşi convingă sora să renunţe la tot ce crezuse că era adevărat în ultimii ani şi să îşi pună toată încrederea în el – o umbră din trecutul ei, revenită brusc la viaţă. Şi să se pună într-un pericol imens. Blum aruncă o privire spre pompă; Rozen avea să devină nerăbdător în curând. Nathan o apucă de braţe.

— Acum că te-am găsit, nu voi pleca fără tine, Leisa. Indiferent ce altceva mai este în joc. Nu te voi lăsa în urmă niciodată.

Prin confuzia din ochii surorii lui, Blum putea să vadă până în adâncul inimii ei. Văzu teama de acolo şi încrederea nelimitată pe care ea o avea în el. Dar Leisa era încremenită. Locul acesta îi luase totul – voinţa, speranţa, abilitatea de a acţiona. Totuşi, un licăr din toate acestea încă ardea mocnit în adâncul ei, Blum vedea asta. Asemenea unui lumini la capătul unui coridor lung şi întunecat din ochii ei nedumeriţi. Nathan îi cuprinse chipul în mâini şi îi spuse din nou:

— Eu sunt, Leisa. Eu îţi spun toate astea. Trebuie să ai încredere în mine, Dolly. Vino!

La început, în ochii ei se citi indecizia. Apoi, brusc, Leisa încuviinţă din cap.

— Bine. Voi veni, Nathan, spuse ea, dând neîncetat din cap. Am încredere în tine. Voi veni.

În culmea fericirii, Blum îi luă mâinile într-ale lui.

— Ştiam eu c-o să vii.

— Trebuie doar să-mi iau...

— Nu. Blum dădu din cap. Nu avem timp, trebuie să vii acum.

— Clarinetul meu... nu pot să-l las aici.

— Nu poţi să iei nimic, Leisa. Nici măcar instrumentul. Deja am pierdut mult timp, trebuie să plecăm acum.

Ea înghiţi în sec, încuviinţând hotărâtă din cap, iar Blum îi şterse o lacrimă de pe obraz.

— Bine, atunci... Să mergem.

— O să reuşim, spuse el, punându-i mâna pe obraz. Îţi promit. Bine, Doleczki?

Ea trase aer în piept pentru a-şi aduna curajul şi zâmbi.

— Da.

Ţinând-o de umeri, Blum o conduse înapoi spre căruciorul pompei. Încuviinţă din cap spre Rozen, care încă pompa apa.

E pregătită.

— Gata, presiunea a revenit! anunţă Rozen, dându-şi importanţă, apoi deşurubă furtunul şi puse capătul robinetului la loc. Veniţi să vedeţi...

Două sau trei femei merseră şi îngenuncheară lângă robinet, apoi îl deschiseră. Apa începu să curgă, poate cu puţin mai multă presiune decât înainte, dar la fel de sălcie.

— Haideţi, beţi, spuse el. Noi am terminat.

Câteva prizoniere îşi umplură cănile, în timp ce Blum o ajută pe Leisa să urce pe platforma din lemn şi apoi să se înghesuie în carcasa din metal, care era suficient de spaţioasă cât să încapă Leisa în ea. Apoi Rozen veni cu furtunul şi îl încolăci pe bobina din lemn, Leisa ghemuindu-se lângă el. Cu cât furtunul se încolăcea de mai multe ori, cu atât o ascundea mai bine pe sora lui. După ce terminară cu furtunul, Blum închise trapa carcasei.

— Ştiu că este întuneric acolo, spuse el lângă o gaură de aerisire, dar o să fii în siguranţă, îţi promit. Doar stai calmă.

— Bine, Nathan, răspunse cu sfială Leisa.

Ştia cât de îngrozită trebuie să fi fost, înghesuită acolo. Sora lui cea mică nu fusese niciodată cea care să sară de pe stânci în lac la casa lor de vacanţă sau, în ghetou, să se strecoare printre clădiri după ce se dădea stingerea.

Rozen îi aruncă o privire lui Blum.

— Gata?

Blum încuviinţă din cap.

— Da.

— Atunci să mergem.

Rozen privi în jur şi nu observă pe nimeni care să îi privească îndeaproape. Fusese doar o reparaţie de rutină, iar acum erau pregătiţi să se întoarcă acasă. Cu Rozen în faţă, duseră pompa înapoi în curtea principală.

— La revedere, doamnelor, spuse el, făcându-le cu mâna. Pe data viitoare.

— Data viitoare, Rozen, ar trebui să te bucuri și tu, strigă o femeie.

— Așa o să fac, răspunse el, făcându-i cu mâna. Promit.

Cărară pompa – mai grea acum, cu Leisa înăuntru – prin curtea principală a lagărului femeilor, până la poartă. Blum își simţea picioarele ca de cauciuc în timp ce acelaşi gardian le verifică permisele şi se uită la pompă, aruncându-i și lui Nathan o privire amuzată și ironică.

— Așa repede? Voi, evreii, sigur nu rezistaţi foarte mult.

— Ai spus douăzeci de minute, Unterscharführer. Rozen îl privi pe sergent dând târcoale pompei. Sunt sigur că, dacă ar fi avut timp, prietenul meu ar fi putut continua ore întregi.

Blum ştia că e nevoie doar de o singură privire superficială în carcasa pompei şi erau toţi morţi. Se şi vedea spânzurat pe eşafod, aşa cum îi văzuse pe alţi prizonieri, sau răpus pe loc, cu un glonţ în cap. Şi pe Leisa la fel, ceea ce îl îngrijora şi mai mult.

Doar stai liniştită, Leisa... Nu te mişca, se ruga în sinea lui, dorindu-şi ca acele gânduri să ajungă la ea.

— Pari cam palid. A fost prea mult pentru tine?

Gardianul îi râse în faţă lui Blum.

— Nu, doar că nu mi-am mai văzut de foarte mult timp soţia.

— Şi poate că nici n-o s-o mai vezi. Mai bine să crezi că fiecare moment poate să fie ultimul. Bine, daţi-i drumul, spuse sergentul făcându-le semn să treacă, în sfârşit.

Împinseră mai departe căruciorul, încercând să nu arate că e mai greu decât la venire. Aproape ajunseseră pe cărare. Brusc, apăru un al doilea gardian lângă poartă, spunând:

— Eu plec. M-au chemat în lagărul principal, la postul de gardă de acolo. Îi escortez eu înapoi.

Lui Blum îi stătu inima în loc. Îi aruncă o privire îngrijorată lui Rozen, care era în faţa lui. Privirea acestuia o oglindea pe a lui, încercând să îi transmită: *Stai calm, nu te panica.* Blum spera că şi Leisa va rămâne calmă. Nu aveau ce altceva să facă.

— Haideţi, jidanilor. Mai repede. Gardianul duse mâna la puşcă. Nu am toată ziua la dispoziţie.

Blum simţi un nod în stomac de frică. Continuară să care pompa pe terenul deloc prietenos – cei 200 de metri între cele două lagăre. Cu Leisa înăuntru, căruciorul era şi mai greu de manevrat. Roţile lui instabile fugeau încolo şi-ncoace peste rădăcinile de buruieni şi hârtoape. Blum îşi închipuia că sora lui îşi iese din minţi înăuntru. Sigur auzise totul şi ştia că moartea ei, a lor, e foarte aproape.

— Frumoasă după-amiază, nu-i aşa, Herr Scharführer? îl întrebă Rozen pe gardian, mai mult pentru a-i transmite Leisei că erau însoţiţi, în caz că ea voia să spună ceva.

Gardianul nu avea dispoziţia necesară.

— Vedeţi-vă de treabă. N-am toată ziua.

Mergând la câţiva metri în urma lor, neamţul îşi aprinse o ţigară şi fuma. Făcu cu mâna unei cohorte care trecea pe drum. Blum ţinea roţile drepte cu toată puterea de care era în stare. Dacă se rupea vreo osie în vreo piatră sau vreo rădăcină ieşită din pământ, sfârşitul avea să vină foarte repede pentru toţi trei.

În cele din urmă, ajunseră la poarta spre lagărul bărbaţilor. Norocul ţinea cu ei – îi întâmpinară aceiaşi gardieni care erau în tură când plecaseră.

— Uite ce v-am adus, spuse râzând gardianul care îi escorta înapoi şi îşi stinse ţigara. Doi saci împuţiţi de rahat. Numa buni pentru groapa cu bălegar. Sunt ai voştri acum.

— Gata urgenţa...? Sergentul care îl cunoştea pe Rozen îşi dădu ochii peste cap şi rânji. Sunt convins că femeile fac acum baie cu apa lor proaspătă şi curată.

— Permisul, îi porunci al doilea gardian lui Rozen, întinzând mâna. Dă-mi să văd.

Era evident că acesta era nou şi părea să îşi ia sarcina ceva mai în serios decât partenerul său. Avea ochi albaştri, mijiţi, păr blond, care i se vedea sub chipiu, şi un nas bont.

Rozen îi dădu permisul.

— Şi-al tău..., zbieră gardianul la Blum.

Nathan îi întinse hârtia albă.

Gardianul o verifică, uitându-se chiar şi la dată, luând toată treaba foarte în serios.

— Uneori folosesc pompa de apă a bărbaţilor şi în lagărul femeilor. Sergentul părea să îi explice colegului său cum merg lucrurile. Se întâmplă tot timpul, nu-i aşa, Rozen? spuse el, făcându-i cu ochiul.

— Da, domnule. Tot timpul.

— Din când în când, spuse râzând gardianul senior, până şi evreii trebuie să-şi mai bage lingurile mici în supă, nu?

— Şi ce supă fierbinte a fost, spuse conspirativ Rozen, aruncându-i o privire lui Blum.

Caporalul blond, în uniforma SS nouă şi apretată, dădu ocol pompei. Se uită la roţile nesigure ale căruciorului, la platforma şubredă din lemn, apoi, spre groaza lui Blum, bătu cu ţeava armei în carcasa din metal, sunând a gol.

— Ce e înăuntru?

— Pompa, domnule, răspunse Rozen.

— Pompa... Gardianul bătu din nou în carcasă. Deschide-o, vreau să văd.

Blum încremeni.

Sergentul își dădu ochii peste cap și, privindu-l pe Rozen, oftă neputincios, parcă vrând să îi spună: „E nou aici. Fă-i pe plac. Trebuie să își facă treaba”. Dar Blum știa ce s-ar întâmpla dacă ar deschide carcasa și ar găsi-o pe Leisa înăuntru.

— Este doar pompa, domnule caporal, repetă Rozen.

Gardianul cel nou îl privi lung, apoi se uită la trapa carcasei.

— Atunci deschide-o.

Blum era împietrit de frică. Nu putea să deschidă trapa. Dacă o făcea, erau toţi morţi. Leisa de-abia ar putea să stea liniştită înăuntru. *Stai nemișcată,* îi porunci el în gând. Sigur sora lui auzea tot ce se întâmplă. Blum îi aruncă o privire lui Rozen. Nu aveau ce să spună. Gardianul bătu din nou în trapă.

— Acum.

— Cum spui tu... Rozen ridică din umeri, aruncându-i o privire conspirativă lui Blum, şi merse lângă trapă. Dar dacă voi, nemţi nenorociţi, ne-aţi lăsa să reparăm ţevile alea blestemate odată pentru totdeauna, n-ar mai trebui să cărăm drăcovenia asta înainte şi înapoi tot timpul.

— Ce-ai spus? Gardianul căscă ochii mari, nevenindu-i să creadă.

— Nimic. Rozen rămase ţanţoş în picioare, aşteptând ploaia de lovituri care urma. Eu doar...

— Nemţi nenorociţi...? Caporalul îşi luă puşca şi îl izbi pe Rozen în bărbie cu ea. Prizonierul căzu la pământ. Gura i se umplu de sânge şi un dinte îi căzu pe jos. Jidani nenorociţi! urlă gardianul, roşu de furie. Îl lovi pe Rozen cu piciorul în burtă şi în vintre, iar instalatorul încercă să se apere cu mâinile. Rahaţi ordinari! zbieră el şi continuă să îl lovească iar şi iar. Trase siguranţa puştii şi o puse la tâmpla lui Rozen.

Lui Blum îi clocotea sângele în vene; îşi dorea cu disperare să intervină. Rozen putea fi împuşcat cu uşurinţă sau snopit în bătaie. Dar ce să facă Nathan? Orice ar face ar fi sinucidere curată pentru el şi pentru Leisa.

Rozen îşi acoperi capul, aşteptând sfârşitul.

— Caporal... Sergentul puse mâna pe braţul colegului său. Îl cunosc. E aici de la început. O să-i vină rândul în curând...

Gardianul mai tânăr se încordă, cu mâna pe trăgaci şi privirea furioasă aţintită asupra lui Rozen.

— Dar poate nu astăzi. Ce spui? O să ai şansa ta, îi spuse generalul. Dar sunt de acord... nemţi nenorociţi... Îl lovi şi el pe Rozen în burtă cu putere. Bărbatul icni, ţinându-se de mijloc. Dacă te mai aud spunând aşa ceva, noul

meu caporal, aici de față, va putea să facă ce vrea, ai înțeles? Și cu permisiunea mea.

Ghemuit pe pământ, Rozen scuipă sânge și încuviință recunoscător din cap.

— Da, domnule. Îmi pare rău.

— Acum dați-i drumul de aici. Suntem în regulă, caporal? îl întrebă sergentul pe gardianul mai tânăr, care încă își ținea pușca îndreptată spre capul lui Rozen.

— Să-ți numeri zilele, jidane. Caporalul coborî în sfârșit pușca și îl mai lovi o dată pe Rozen în burtă, care se rostogoli și gemu. Acum plecați dracu' d-aici și considerați-vă norocoși. Acum!

— Da, domnule. Rozen se ridică în genunchi, iar caporalul îi dădu un șut în fund, împingându-l înainte și trântindu-l cu fața în pământ. Blum fugi lângă el și îl ajută să se ridice. Mulțumesc, domnilor. Amândurora. Blum începu să tragă pompa, ajutându-l în același timp și pe Rozen, care mergea aplecat de durere, scuipând sânge și împleticindu-se. Blum aruncă o privire înapoi și îl văzu pe sergent bătându-l pe umăr pe noul gardian și rânjindu-i înțelegător.

Reușiseră să treacă de ei.

— Doamne, ce noroc. Ești bine? îl întrebă Blum în șoaptă pe Rozen, de îndată ce fu convins că gardienii nu îl mai puteau auzi. Câțiva prizonieri și chiar câțiva ofițeri SS din apropiere se întorseseră să privească.

Rozen tuși și încuviință din cap, apoi îi făcu lui Blum cu ochiul și zâmbi victorios.

— Câteva lovituri în coaste sunt mult mai bune decât un glonț în cap dacă ar fi deschis carcasa. Noroc...? pufăi Rozen. Singurul noroc este că i-am mânjit palma ticălosului ăluia de atâtea ori, încât gândul de a petrece restul războiului fără să mai primească nimic de la mine a fost prea mult pentru el, evident.

Blum îl privi în ochi pe vicleanul prizonier și zâmbi și el.

— Și oricum, cine are nevoie de dinți aici? Rozen mai scuipă puțin sânge. Ne dau doar supă de mâncare.

Duseră pompa înapoi la postul de reparații. Nu era nimeni prin preajmă. Văzând că frontul e liber, Blum deschise trapa carcasei și șopti:

— Leisa, poți să ieși acum, e sigur.

Rozen și Blum ridicară puțin furtunul, iar fata ieși afară, albă ca varul și speriată. Bucuroasă, totuși, îl îmbrățișă pe Blum, temându-se să îi mai dea drumul, apoi îl îmbrățișă și pe Rozen, drept mulțumire.

— Poftim. Nathan îi dădu uniforma de care îi făcuse rost Shetman. Pune-ți asta, repede. Poți să te schimbi acolo.

Leisa merse după o camionetă, își scoase rochia și îmbrăcă uniforma dungată.

Deşi era o uniformă mică, îi era puţin largă şi îi atârna pe umeri; o făcea să pară de parcă era doar piele şi os. Blum îi dădu propriul lui chipiu. Cu capul ras și pielea fină, Leisa arăta ca un băiat de 14-15 ani. Dar era suficient.

— Şi ultimul retuş... Rozen luă puţin pământ de jos, şi-l frecă în palme şi apoi o murdări pe Leisa pe obraji şi sub ochi, făcând-o să pară cu un an sau doi mai mare. Acum măcar arăţi numa bună de muncă. Bine ai venit în lagărul bărbaţilor. Le făcu din nou cu ochiul, apoi își frecă coastele. Orice ai avea de făcut aici.

Blum îi strânse mâna bărbatului.

— Mulţumesc.

Nu se gândise vreodată că ar putea să fie atât de fericit să se întoarcă în iadul acesta.

Încă patru ore.

56.

— Kurt... Greta Ackermann se întoarse surprinsă când soţul ei intră pe neaşteptate în dormitor.

Era abia ora trei, iar ea se schimba ca să meargă la infirmerie. El rar apărea acasă în acest moment al amiezii. Greta tocmai îşi pieptănase părul şi îşi alesese o rochie modestă.

— Nu te-am auzit urcând scările. Ai mâncat de prânz?

— Nu mi-e foame, spuse el, venind în spatele ei la oglindă, chiar în timp ce Greta voia să își îmbrace rochia peste lenjeria de corp. Lasă-mă să te ajut.

— Aş putea să o rog pe Hedda să îţi pregătească ceva. Cred că mai este nişte pui rămas în frigider...

— Am mâncat, spuse el privind-o, apoi o îmbrăţişă din spate. Mm, miroşi bine. A trecut ceva vreme.

— Nu acum. Kurt, te rog... Greta încercă să se desprindă din îmbrăţişare. Tocmai voiam să plec la infirmerie pentru o oră sau două. Le-am spus infirmierelor că o să le ajut să...

— Ce păcat să iroseşti parfumul ăsta minunat al tău pe jidanii ăia râioşi, spuse el, fără să îi dea drumul. Oricum vor muri toţi în scurt timp. Sau poate ai întâlnire cu tânărul tău prieten evreu... Te-ai găti pentru el, nu? Ai

deschide un nasture sau doi și l-ai lăsa să tragă o ocheadă gratis. Să nu crezi că nu știu...

— Ce ştii, Kurt? Vorbeşti prostii. Greta încercă să se întindă după rochie. Este doar un băiat. În plus, e joi. Partidele erau marţea. Şi oricum, m-ai rugat să nu mai joc cu el, aşa că le-am anulat.

— Asta e bine.

În sinea lui, Ackermann radia. O problemă fusese rezolvată; acum, următoarea. Își scoase pălăria și o aruncă pe pat. Își descheie nasturii de sus ai hainei.

— A trecut multă vreme. Nu ne-am mai tras-o din noaptea petrecerii de la Von Hoellen. Au trecut luni întregi.

— Da, şi tu erai beat în noaptea aceea, din câte îmi amintesc. Oricum, Kurt, te rog, trebuie să plec. Mă aşteaptă. Greta încercă să se elibereze.

Ackermann o strânse şi mai tare, trecându-şi un braţ pe sub sânul ei, iar pe celălalt peste umăr, trăgând-o spre el.

— Te rog... Du-te înapoi la birou dacă pentru asta ai venit. Nu e timpul pentru aşa ceva acum.

— Nici acum, nici altă dată, se pare. Îi linse urechea şi o strânse în braţe, apoi îi șopti calm: Ai face-o pentru el, nu? Pentru jidanul pricăjit şi jucător de șah. Te-ai găti și i-ai trage-o, nu? Dar pentru mine nu. Soţul tău.

— Despre ce vorbeşti, Kurt? Eu – mă doare! Te rog, dă-mi drumul.

Încercă din nou să se elibereze, dar el își înteţi strânsoarea. Nu avea de gând să îi dea drumul. Greta îl ura când era așa, încăpăţânat și cu atitudinea aceasta intimidantă şi hărţuitoare. De obicei, se purta astfel când era beat. Îl simţi pregătit în spatele ei. Avea dreptate – nu îl mai lăsase să se apropie astfel de ea de multe luni. Greta abia mai putea suporta atingerile accidentale din pat, darămite altceva. Când erau la masă, ea îl asculta vorbind întruna despre cum îi decurgeau zilele: numărul de prizonieri sosiţi, numărul de prizonieri plecaţi, scop îndeplinit. Îl însoţea la petrecerile superiorilor lui și îl privea îmbătându-se împreună cu tovarășii săi și cântând cântecele lor stupide, iar ea trebuia să zâmbească în tot acel timp. Îi asculta pălăvrăgeala necontenită despre sacrificiile pe care le făcea pentru cariera lui; despre ambiţia şi valoarea lui, despre scopul lui de-al înlocui pe Höss, care în curând avea să preia o sarcină mai importantă, şi de a folosi această gură de iad de care era responsabil pentru a consolida viitorul lor, ca familie. În tot acest timp, Greta ura sunetul vocii lui şi cea mai mică atingere a sa, regretând cu toată ruşinea pe care o mai avea decizia din tinereţe de a se mărita cu el, de a se lăsa condusă de el. Când soţul ei se întorcea spre ea în pat, ea se temea întotdeauna să nu rămână însărcinată. Dacă îi purta copilul în pântec? Ce s-ar face atunci?

— Kurt, nu. Îl împinse de lângă ea. Ar fi preferat ca o reptilă să își plimbe limba pe gâtul ei. Te rog...

— Fără nu – da, răspunse el, amenințarea simțindu-i-se în glas. Astăzi nu mă mai respingi. Astăzi nu mai spui nu, Greta. Spui da.

— Nu sunt unul dintre prizonierii tăi aici, Kurt. Se încruntă la el în oglindă. Nu îmi dai ordine, nu îmi spui ce să fac.

— De fapt, ești prizoniera mea, Greta. Ești soția mea. Și, ba da, îți dau ordine. Ackermann își plimbă degetele pe brațul ei. Lucrul acesta nu poate fi schimbat.

Greta se întoarse spre el, cu ochii arzători.

— Atunci răspunsul este da, Kurt.

— Da...? El zâmbi, părând încântat că reușise să o convingă, în sfârșit.

— Da, aș prefera să mi-o tragă un evreu pricăjit, nu tu.

— Târfă mică! Ackermann se înroși la față de furie și o lovi cu dosul palmei.

Gretei i se tăie răsuflarea în timp ce se împletici spre pat. Își atinse buza; sângele îi curgea pe bărbie.

— Ești un nenorocit, Kurt!

— Nu astăzi, am auzit bine...? O lovi din nou, iar ea căzu. O, ba da, astăzi. Îngenunche lângă ea, împingându-și genunchii între coapsele ei și descheindu-și pantalonii. Greta încercă să se elibereze, lovindu-l cu mâinile, dar el o țintui cu o mână sub bărbie, lăsând-o aproape fără aer. Cu cealaltă îi trase în jos portjartierul, apoi veni și mai aproape de ea. Greta îl privi cu ură și ochii plini de lacrimi, în timp ce el declară triumfător: Astăzi, Greta, *eu* voi fi cel care o să ți-o tragă.

Mai târziu, după ce îi acoperise gura cu mâna pentru a-i înăbuși țipetele, în timp ce îi ridica picioarele în sus cu forța și se împingea înăuntrul ei; după ce îi sfâșiase sutienul și își lăsase dârele îngrozitoare pe coapsele ei și pe așternuturi; după ce o lăsase plângând, Kurt se ridică din pat și râse – un râset mânios și rece, dar satisfăcut.

— Vezi, spuse el, ochii licărindu-i batjocoritor. Încă pot să mai fiu bărbat pentru tine, într-un fel în care nimeni altcineva nu mai poate fi.

— Ești un ticălos pentru mine, Kurt. Ești diavolul.

— Te rog, îmi acorzi prea multe merite, Greta. Încă sunt doar Lagerkommandant. Dar oricum, mă așteaptă o zi și o noapte agitate. Vin două trenuri. Unul din vest, din Praga, cred. Celălalt din Ungaria, spuse în timp ce își încheia cureaua pantalonilor. Și mai e și chestiunea asta cu dihorul de la informații, din Varșovia... Ackermann strâmbă din nas, prefăcându-se că adulmecă ceva. Crede că a intrat cineva în lagăr din afară. Și, cine știe, se poate să aibă dreptate. În orice caz, o să-l prindem în curând.

Între timp, tot ce face este să ne încetinească pe noi să ne îndeplinim numerele şi să atingem normele. Kurt îşi luă haina şi o netezi cu mâna. Iar numerele astea sunt viitorul nostru, Greta... Ştii asta, nu?

Ea nu răspunse, privea în gol pe fereastră. Nu vedea cablurile şi fumul greoi care atârnau jos, ci pădurea, în depărtare. Ceva plăcut, verde.

Departe de aici.

— Oricum, o să-l prindem în curând pe micul vânător de trufe. Kurt îşi îmbrăcă haina, îşi aranjă reverele şi îşi încheie nasturii. Cât despre cealaltă chestiune, scumpo, eu nu m-aş ataşa prea mult de el, dacă aş fi în locul tău.

— Care cealaltă chestiune, Kurt, spuse distrasă Greta. Cine?

— Băieţaşul tău cu şahul. Ar fi o risipă cam mare de atenţie din partea ta, să ştii. Se lucrează de zor la aranjamente speciale.

— Aranjamente speciale...?

— Nu fi naivă, draga mea. Ştii la fel de bine ca mine ce facem noi aici. Cum se numeşte ceasul acela micuţ care îţi cronometrează mutările la şah?

— Ceasul de şah, Kurt, răspunse ea.

— Da, ceasul de şah. Păi, mai bine l-ai porni, scumpo. Tic, tac, tic, tac... Pentru că nu mai ai prea mult timp.

Greta se ridică în capul oaselor, începând să se îngrijoreze. Îl cunoştea pe Kurt şi nu îi plăcea cum vorbea acum. Era ceva în tonul lui batjocoritor – de parcă o decizie deja fusese luată.

— Deja am încetat să mai joc şah cu el, Kurt. Aşa cum mi-ai cerut. Ai spus c-o să ai grijă de el.

Greta îşi trase rochia peste sâni.

— Cred că am spus că o s-o fac atât cât voi putea... Kurt se privi în oglindă şi îşi netezi din nou haina. Dar acum mă tem că nu mai depinde de mine...

— Mi-ai promis, Kurt. Greta se ridică în picioare. Încă mai ai puterea să salvezi un evreu în văgăuna asta. Faci lucrul ăsta doar ca să mă răneşti.

— Mă tem că am mâinile legate. Ackermann ridică din umeri şi se întoarse spre ea. Ordinul vine direct de la Berlin, de la conducere. Tic, tac. Timpul se scurge repede. Nu-i aşa, draga mea?

Greta îl privi lung, dispreţul faţă de el se învolburându-se înăuntrul ei.

— Cine naiba eşti, Kurt?

— Cine sunt...? Întrebarea lui fu urmată de un zâmbet vag.

— Ce ai devenit? Nu te mai recunosc. Obişnuiam să ne închipuim amândoi cum va fi viaţa noastră. Credeai că o să practici dreptul. Ce fel de animal eşti acum?

— Acelaşi pe care îl vezi peste tot în jurul nostru, Greta. Te uiţi la el în fiecare zi, doar că nu îl vezi. Eşti oarbă. Da, azi este o noapte mare... Îi puse

mâna pe obraz şi zâmbi. Şi tu ştii cum îmi place să îi întâmpin pe oaspeţii noi.

Kurt se privi din nou în oglindă, mulţumit. Îşi puse chipiul pe cap şi îl înclină în unghiul potrivit.

— Acum, legat de chestiunea cu prietenul nostru de la serviciul de informaţii şi vânătorul lui de trufe... Se pare că mica nevăstuică infiltrată are o soră aici. Tocmai în orchestră. Dar nu îţi face griji, scumpo, suntem pe punctul de a rezolva toată dilema. Se aplecă şi o sărută pe obrazul uscat ca hârtia. Să ai o după-amiază minunată, iubirea mea, spuse el, apoi merse la uşă. A, scumpo?

Greta ridică privirea spre el, o durere zvâcnindu-i în stomac, de parcă ar fi fost însărcinată cu un copil despre care ştia deja că e mort.

— Salută-l pe bunul doctor pentru mine când ajungi la infirmerie, bine? Ar trebui să îl invităm la cină în curând, nu eşti de acord?

57.

Blum o duse pe Leisa în blocul lui şi o ascunse în zona rezervată celor bolnavi, în spatele barăcii.

— Întinde-te puţin aici, îi şopti el, aşezând-o într-un pat şi dându-i o pătură subţire. Ţine asta peste tine. Deja se făcea târziu; cei din tura de zi trebuiau să se întoarcă în curând de la muncă. O să fii în siguranţă aici. N-o să ştie nimeni.

Un singur prizonier mai era prin preajmă, întins pe un pat, cu gura deschisă. Părea mai mult mort decât viu.

— Nathan, nu pot să cred că eşti aici. Leisa îi puse mâinile pe faţă, ochii licărindu-i de uimire. Că te ating de-adevăratelea.

— Iar eu nu pot să cred că, după tot ce s-a întâmplat, trăieşti! Atâta vreme am fost convins că...

— Nu spune asta acum. Leisa îi puse un deget pe buze.

— Nu mă pot abţine. Pentru mine este ca şi cum ai fi revenit din morţi. Mi-am recăpătat sora. Mai ştii cum îţi spuneam când eram mici?

— Desigur. Doleczki, spuse ea. Gropiţe. Dar mă tem că de abia se mai văd acum. Iar tu erai Myszka. Pentru că erai mereu ca un mic şoricel. Datorită agilităţii tale de a intra şi de a ieşi din belele.

Blum râse.

— Da, Myszka... Parcă o şi aud pe mama strigându-mă aşa. Gonindu-mă din bucătărie. „Pleacă, Myszka, şu, şu, sau pun pisica pe tine”. Ochii i se

luminară la gândul acelei frumoase amintiri, apoi Nathan își feri privirea. Ştii, nu m-am putut ierta niciodată, nici măcar pentru o secundă, pentru faptul că am plecat, că i-am abandonat. Şi pe tine.

— Nu ne-ai abandonat, Nathan. Tata te-a împins să pleci.

— Dacă aş fi fost acolo, nu i-aş fi lăsat să iasă în piaţă. Ştiam căi de scăpare. Apartamentul domnului Loracyk dădea în acoperişul casei vecine. Puteai sări uşor de pe unul pe altul. Am fi putut să ne strecurăm pe acolo şi am fi ieşit pe următoarea clădire, pe strada Cimilianska.

— Şi apoi? Să fugim prin subsoluri ca nişte infractori, până ne-ar fi denunţat cineva? Mama și tata nu ar fi acceptat niciodată, știi asta. Într-un final, toată lumea din ghetou a fost trimisă undeva. Soarta lor nu ar fi fost diferită. Leisa încercă să îi alunge tristeţea de pe chip. Ei te-au privit întotdeauna cu admiraţie, Nathan. Mereu te-au iubit şi au avut speranţe mari pentru tine. În cele din urmă, aceasta a fost singura noastră speranţă. Că orice s-ar întâmpla cu noi, măcar tu vei reuşi să scapi. Să supravieţuieşti. Şi uite acum... Ochii i se umplură de lacrimi. Ești aici... în lagărul acesta. La fel ca noi. Care a fost rostul?

— Rostul este că amândoi o să ieşim de aici, Leisa. Blum îi luă mâna într-a lui. Împreună. Vei vedea.

— Așa cum Chaim trebuia să mă salveze? Leisa se sprijini în cot pe pat. Am mers la el, Nathan. Exact aşa cum m-ai rugat tu. Nu aveam unde în altă parte. Şi ştii unde era? Pe o targă, la morga de la sediul Gestapoului. Urma să fie aruncat într-o groapă comună. Lucrurile se întâmplă, Nathan, lucruri pe care nici măcar tu nu le poţi controla. Este timpul să îi laşi pe mama şi papa să plece. Dar destul cu asta. Trebuie să îţi arăt ceva, continuă ea, chipul luminându-i-se. Cred că îţi va plăcea. Se descălţă şi scoase o bucată de hârtie împăturită dintr-o crăpătură din călcâiul sabotului, apoi o deschise. O am cu mine din ziua în care ai plecat. Am ascuns-o, chiar şi aici. Îţi aminteşti? Ne-am promis unul altuia...

Blum se holbă la hârtie.

Era jumătatea ei de partitură, din concertul pentru clarinet al lui Mozart, pe care o rupsese în două pe balconul apartamentului lor în noaptea dinaintea plecării lui.

— Sigur că îmi amintesc, spuse Blum, luând bucata de hârtie de la sora lui.

— Concertul în A major al lui Mozart. Trebuia să avem partitura cu noi până când...

— Până când ne vom revedea. Nathan o privi chinuit de remuşcări. Leisa, a fost un drum lung până în America, şi apoi am crezut că te-am pierdut. Mă tem că...

— Nathan, știu. Leisa îi puse mâna pe obraz. Este în regulă. Nu îţi face griji, înţeleg...

— Mă tem că de aceea a trebuit să o ascund şi eu foarte bine, spuse el cu un rânjet larg, ducând mâna spre căptuşeala uniformei şi scoţând o hârtie împăturită asemănător, care, atunci când o deschise, deveni jumătatea partiturii ei.

— Eşti un împieliţat, Nathan! strigă bucuroasă Leisa.

— Şi eu am avut-o tot timpul cu mine. Este talismanul meu norocos. Dar niciodată nu mi-am închipuit c-o să ne revedem şi-o să facem asta.

Uniră jumătăţile pe pat, iar partitura deveni întreagă.

Leisei i se umplură ochii de lacrimi de bucurie.

— O aud în cap. La-la, la-la-la, la-la... cântă Blum, legănându-şi mâna ca un dirijor. Îl şi văd pe Maestrul Bernheimer de parcă ar fi aici acum.

— Da. Domnul Pantaloni-lălâi. Leisa chicoti. Mereu arăta ca un personaj zdrenţăros dintr-un roman de Tolstoi. Şi eu îl văd.

— Pun pariu că e mort, presupuse Blum.

— Da. Am auzit că a fost printre primii care au fost luaţi. Leisa încuviinţă din cap. Majoritatea celor pe care îi cunoşteam sunt morţi acum.

Nathan îi strânse mâna.

— Dar, surioară, mâine te vei trezi şi totul va fi fost un vis – locul ăsta, tot ce a fost urât. Totul va rămâne în urmă. Vom fi în Anglia.

— Anglia? Leisa îl privi sceptică. Cum?

— Ţi-am spus, există un avion. Va ateriza în apropiere în noaptea asta. Eu o să ne înscriu în tura de muncă de noapte. Te vei da drept băiat. Ştiu că nu pare aşa uşor, dar va fi noapte şi va fi înghesuială. Va funcţiona. La ora zero treizeci va avea loc un atac al partizanilor locali, care este o acoperire pentru evadarea noastră. Dacă totul merge bine, ne vor duce la avion.

Leisa căscă ochii uimită.

— Cum de faci parte din planul acesta, Nathan? Eşti soldat acum?

— Da. După un an de şcoală, m-am înrolat în Armata Statelor Unite ale Americii. Ei m-au trimis înapoi aici cu o misiune. Am venit să scot din lagăr un important om de ştiinţă, de care au nevoie pentru efortul de război.

— Om de ştiinţă...?

— Adevărul este că nici măcar nu ştiu ce face. Doar că este vital efortului de război. N-o să-ţi vină să crezi, Leisa, dar misiunea a fost aprobată de însuşi preşedintele Americii.

— Roosevelt?

— Da.

— L-ai cunoscut?

— Nu, dar am vorbit cu el la telefon. Din Londra. Mi-a urat noroc.

— Te-a sunat preşedintele? Şi ce i-ai spus?

— I-am spus că sunt onorat, dar că nu am nevoie de noroc... Blum ridică de pe pat jumătatea lui de partitură. Atâta vreme cât am talismanul norocos de la surioara mea.

— Hai, taci. Sigur exact aşa i-ai spus... Leisa îşi dădu ochii peste cap. Cu capul ras şi trăsăturile uscăţive, îi amintea lui Blum de fetiţa pe care el nu o uitase niciodată. Eşti foarte curajos, Nathan. Mama şi tata ar fi foarte mândri de tine. Închipuie-ţi, preşedintele...

— Da, mama probabil i-ar fi copt un tort cu migdale şi i l-ar fi trimis la Casa Albă.

— Şi papa l-ar fi întrebat ce mărime poartă la pălărie şi i-ar fi trimis una. Probabil un melon elegant.

— Cred că preferă pălăriile fedora. Sau poate pălăriile Panama pe timp de vară. Am citit prin ziare.

— Oricare ar fi, trebuie să fie fermă şi rezistentă, după cum ar spune papa, zise Leisa, mimând glasul jos al tatălui lor.

— Dar niciodată băţoasă, adăugă Blum.

— Nu, nu. Niciodată băţoasă, orice ar fi.

Prizonierul din celălalt pat, cu ochii sticloşi, se foi şi se întoarse pe partea cealaltă.

— Şi dacă nu, Nathan...? Leisa îl privi îngrijorată. Dacă lucrurile nu merg atât de bine?

— Ce vrei să spui?

— În noaptea asta. Dacă avionul tău nu vine? Dacă ne găsesc nemţii? Dacă vor observa gardienii că nu sunt băiat? Ar trebui să mă laşi aici. Ştii la ce risc te supui pe tine şi pe omul acesta ca să mă scoţi de aici şi să mă iei cu tine?

— Atunci totul va fi meritat, surioară. Să mă întorc aici, să te găsesc, indiferent ce îmi pregăteşte soarta. Niciodată nu am simţit atâta bucurie ca în momentul când am urmat sunetul clarinetului şi am văzut că eşti tu. Blum îşi împături jumătatea de partitură. Tu şi cu mine suntem din nou întregi. Nu te-aş lăsa niciodată aici, oricare ar fi riscul. Sau rezultatul. Nu din nou.

Leisa se întinse spre el şi îl îmbrăţişă pentru un moment îndelungat.

— Dar oricum, astea sunt prostii, zise Blum, bătând-o pe spate cu afecţiune. Pentru că o să reuşim. În curând o să unim aceste jumătăţi în America, iar tu o să cânţi la clarinet la Carnegie Hall.

— Şi tu o să fii cu mine? Leisa se desprinse din îmbrăţişare şi îl privi. Blum văzu că plânsese.

— Desigur. Chiar pe scenă, lângă tine, încă încercând să îmi învăţ portativele. Îi şterse o lacrimă de pe obraz.

Gluma lui o făcu să râdă.

— Dar acum trebuie să te prefaci că dormi. Trebuie să mă ocup de câteva lucruri. Nu îţi face griji, vei fi în siguranţă aici. Momentan, ai grijă de astea. Îi dădu cele două jumătăţi de hârtie împăturite. Suntem un întreg din nou, asta este tot ce contează. Mai avem doar câteva ore aici.

— Bine. Leisa ascunse hârtiile înapoi în crăpătura tocului.

— Şi, ca să nu te ia prin surprindere, mai vine cineva cu noi în noaptea asta. Un băiat, nepotul profesorului. Este un puşti foarte inteligent. E cu un an sau doi mai mic decât tine.

— Deci suntem patru? În glasul Leisei se simţea îngrijorarea.

— Da. Probabil că şi expresia lui Blum trăda aceeaşi preocupare. Dar nu îţi face griji, o să reuşim, Leisa. Îi strânse mâna într-a lui. Dumnezeu vrea să reuşim. Cum altfel aş fi ajuns atât de departe?

— Nu sunt sigură că Dumnezeu ne priveşte, spuse Leisa. Altfel, locul acesta nu ar fi existat.

— Atunci, într-un fel sau altul, eu o să te scot de aici. Ce zici de asta? Blum îi făcu cu ochiul.

— Da, tu, fratele meu curajos. Ei, în asta chiar pot să cred. Leisa zâmbi, îmbrăţişându-l din nou.

58.

Josef Wrarinski privi în jur, în camera întunecată, şi înţelese că îi venise timpul. Gemete înăbuşite se auzeau din celulele aliniate în spatele lui. Pe pereţi erau atârnate instrumente – instrumente al căror scop era să producă durere, iar Josef ştia asta. Avea mâinile legate la spate. Doi ofiţeri stăteau în faţa lui: unul era comandantul lagărului – chipeş, cu o falsă expresie compătimitoare; celălalt era un colonel cu început de chelie şi ochi nerăbdători, dar fermi – purta însemnele serviciului de informaţii Abwehr.

Un sergent solid, cu buze cărnoase şi braţe scurte şi groase, stătea deoparte, având haina descheiată şi mânecile suflecate – parcă aştepta să fie chemat.

Dacă mă aflu aici, îşi spuse Josef în sinea lui, *e evident că ei ştiu.*

Se gândi că ar putea măcar să tărăgăneze lucrurile. Putea să nege tot, să îşi declare nevinovăţia până răguşea. Putea să se aşeze în genunchi şi să cânte Die Holzhackerbaum, „Pădurarul fericit”, şi să închine o bere nenorocită cu ei. Dar totul ar fi fost în zadar. Alesese calea asta şi acum trebuia să o urmeze. Josef ştia că nu va pleca pe picioarele lui de aici.

Nu avea să îşi mai vadă vreodată familia.

— Herr Wrarinski, bine ai venit în blocul 11, spuse comandantul cu un zâmbet fals. Te rog, priveşte în jur, trage aer în piept. Cred că înţelegi ce fel de loc este acesta şi ce se petrece aici.

Josef nu răspunse.

— Așa că hai să nu mai pierdem vremea sau să ne jucăm. Ne presează timpul. Îţi voi spune de ce te afli aici. În primul rând, să nu ne prefacem că eşti un simplu brutar, cum nici eu, ca Lagerkommandant al acestui lagăr, nu conduc un spa elegant pentru cei bogaţi. În urmă cu două zile, cineva s-a infiltrat în lagăr. Credem că a zburat până în zonă cu un avion şi că un grup de partizani, dumneata printre ei, l-au preluat şi l-au inclus a doua zi într-o echipă de muncitori pentru acest lagăr. Colonelul Franke, aici de faţă – poţi vedea că face parte din serviciul de informaţii din Varşovia – crede că misiunea acestui bărbat este să extragă pe cineva din interior. Credem că evadarea lor este stabilită pentru aceeaşi noapte, aşa că, după cum vezi, nu avem timpul necesar pentru obişnuitul joc de-a şoarecele şi pisica. M-ai înţeles? Așadar, întrebarea pe care ţi-o adresez, Herr Wrarinski, dacă speri să mai ieşi vreodată de aici, este: cine este acest bărbat? Şi cum vrea să plece de aici la noapte?

— Nu ştiu. Nu ştiu despre ce vorbiţi. Josef ridică din umeri.

Ca locotenent în Armia Krajowa, Josef era pregătit să îndure tot ce ar fi avut ei de „oferit”. Cu toţii făcuseră jurământul acesta. Cunoştea riscurile, le înţelesese cu mult timp în urmă, iar acum trebuia să îl înfrunte.

— Acesta este răspunsul dumitale? întrebă comandantul.

— Singurul meu răspuns, din moment ce nu ştiu răspunsul la ceea ce căutaţi dumneavoastră, spuse partizanul încuviinţând din cap.

— Ce păcat...

Colonelul de la informaţii se ridică oftând, desfăcându-și nasturii mânecilor.

— Asta înseamnă că ori dumneata, ori vărul dumitale, Herr Macak, care este încă oaspetele nostru în celula din spatele tău, minţiţi. Pentru că el ne-a spus clar că tu ai mers la el alaltăieri şi i-ai sugerat să ia în echipă această persoană. Verii..., continuă colonelul ridicând din umeri și suflecându-şi alene manşetele. Cine poate să ştie exact de partea cui vor fi? Dar din moment ce nu avem prea mult timp la dispoziţie, vom pleca de la premisa că minţiţi amândoi. Acum, am putea să procedăm în mai multe feluri pentru a afla cine spune adevărul şi cine nu, pentru a ne ocupa apoi de el. Aş putea să-l rog pe sergentul Dormutter, aici de faţă, să facă uz de abilităţile sale – mi s-a spus că este un interogator foarte încăpăţânat şi convingător.

Josef îi aruncă o privire sergentului, care rânjea lângă perete.

— Sau aş putea să îţi adresez din nou întrebarea... Franke se aşeză pe biroul din faţa lui Josef şi deschise un dosar. De data aceasta subliniind că ai o soţie şi doi copii minunaţi acasă, Karl şi Nikolas, corect? Sunt în şcoala primară, nu? Nici nu vreau să mă gândesc ce s-ar întâmpla cu ei dacă Maiorul Ackermann i-ar sălta şi i-ar aduce aici în seara asta, de dragul discuţiei. Din păcate, mi s-a spus că mulţi oameni, femei şi copii printre ei, nu rezistă nici măcar o zi în lagăr.

Josef se uită la sergentul cu braţe mătăhăloase şi rânjet crud şi la ofiţerul Abwehr cu privire tăioasă, care acum se ridică, veni lângă el şi puse dosarul pe scaunul de lângă Josef, astfel încât o fotografie cu Mira şi băieţii lui să se vadă puţin.

— Păcat – colonelul ridică din umeri, scărpinându-se la sprânceană – că ei trebuie să plătească pentru tăcerea dumitale.

Se aşeză din nou pe marginea mesei şi îl privi, compătimitor dar cu o hotărâre implacabilă.

— Timpul a expirat, Herr Wrarinski, spuse neamţul. Singura întrebare la care trebuie să mai răspunzi acum este: cum rămâne cu soţia şi copiii dumitale?

59.

Alfred îl zări pe Zinchenko, kapo-ul lituanian care organiza de obicei turele de noapte, plimbându-se prin curte cu bastonul lui omniprezent, în timp ce prizonierii serveau masa de seară. Merse lângă el şi îi atrase atenţia.

— Pot să-ţi vorbesc, kapo...?

— Dacă e ceva rapid.

Lituanianului îi sărea repede ţandăra. Alfred îl văzuse cu ochii lui de nenumărate ori bătând violent oamenii din pură plăcere sau, şi mai mult, pentru că putea. Lui nici măcar nu îi plăcea să meargă să îi vorbească, pentru că nu ştiai niciodată în ce stare de spirit îl găseşti, darămite să fii nevoit să te târguieşti cu el pentru soarta ta.

— Speram să poţi aranja să fiu în tura de noapte pentru munca la şine, îi zise Alfred, aplecându-se spre el.

— Tu? Zinchenko pufni amuzat.

— De ce nu?

— De ce nu... Ai ţinut vreodată în viaţa ta un târnăcop sau o lopată în mână? îl întrebă el cu un zâmbet superior. Uită-te la tine, nu mai ai pic de muşchi pe oasele alea, dacă ai avut vreodată.

— Poate. Dar am suficienţi cât să trag tare pentru o masă în plus, dacă ai fi de acord să mă iei.

Turele de noapte erau alcătuite în principal de kapi, care mergeau din bloc în bloc şi îi ridicau din paturile lor pe cei care tocmai ieşiseră din turele de 12 ore. Ca nu cumva aceştia să cadă epuizaţi, li se servea un al doilea castron cu supă în pauza scurtă de după miezul nopţii, iar apoi puteau să doarmă toată ziua următoare, după micul dejun. Cu toate acestea, nu era tocmai o muncă uşoară. Gardienii din tura de noapte erau întotdeauna morocănoşi şi ţâfnoşi, iar în fiecare dimineaţă, câţiva dintre cei care plecaseră pe picioarele lor cu o noapte înainte se întorceau ca şi cadavre contorsionate, aduse într-o roabă.

— Ai şi tu câteva bancnote, dacă eşti de acord. Lire sterline..., spuse Alfred, zărind un licăr în ochii lacomi ai lui Zinchenko.

— Ce crezi că sunt eu? Lituanianul se încruntă la el. Aş putea să-ţi scofâlcesc ţeasta aia supra-încărcată doar pentru că îmi ceri asta.

— Îmi pare rău. N-am vrut să jignesc, spuse Alfred. Vreau doar o masă în plus.

— O masă. Zinchenko scuipă, apoi ridică privirea. Lire sterline, zici...? Alfred ştia că tocmai pusese capcana cu caşcaval sub nasul şobolanului. Echipele sunt alcătuite la 19:30 lângă turnul cu ceas, fu de acord lituanianul.

— Mulţumesc, Zinchenko. O să fiu acolo.

— Să nu îţi verşi maţele pe-aici apoi, profesore. Nu ţi-ai cumpărat doar o masă în plus. Vii, munceşti, la fel ca toată lumea. Că altfel...

— Înţeleg, spuse Alfred. Şi, ascultă... Făcu un pas spre el după ce kapo-ul pornise deja mai departe. Mai ştiu şi alţii care caută acelaşi privilegiu.

— Alţii?

— Unul dintre ei este Leo. Îl cunoşti, este campionul la şah al lagărului.

— Nu-ţi forţa norocul, moşule. Altfel or să te care înapoi cu roaba şi la dracu' cu masa ta.

— Mă gândeam doar că lirele sunt greu de obţinut aici... Acelaşi preţ, desigur.

La început, lituanianul dădu să plece, dar rotiţele care i se învârteau în minte erau la fel de transparente precum cadranul unui ceas ieftin.

— Sterline, zici...?

— Bancnote noi-nouţe. Luate de la un nou-venit. Ce altceva pot să fac cu ele? Alfred ridică din umeri. Nu mai am niciun viciu.

— 10 lire de persoană. Zinchenko îşi frecă nasul.

— 10? Păi în mărci e jumătate!

— Ăsta e preţul. Altfel, dacă vrei mai multă mâncare, du-te şi bagă-ţi nasul prin gunoaiele de la bucătărie.

— Aoleu... cu banii ăştia aş putea să mănânc la cel mai elegant hotel din Vilnius, spuse Alfred prefăcându-se jecmănit, recurgând la locul natal al lituanianului.

— Atunci, te rog, du-te la Vilnius. Fac eu cinste.

Zinchenko începu să se îndepărteze.

— Bine, bine. Am de ales? O să fim acolo.

— Aşteptaţi la capătul rândului, spuse kapo-ul cu un zâmbet lacom. Ne vedem acolo.

60.

Când Martin Franke era mic şi locuia în Essen, tatăl lui, care era fierar în fabricile deţinute de Krupp Ironworks, se purta de parcă ar fi avut un singur fiu. Dar avea trei.

Tatăl lui era un beţiv ursuz şi irascibil, şi în fiecare noapte după ce ieşea din tură, în timp ce soţia sa stătea în dormitor şi confecţiona cuverturi, el stătea la masa din bucătărie și bea până se împleticea apoi în pat, rareori schimbând vreo vorbă cu copiii lui. Asprimea cu care îi trata nu era menită să îi inspire pe băieţii săi să își construiască o viaţă mai bună prin educaţie sau muncă. Scopul lui era, pur şi simplu, să îi umilească şi să îi desconsidere, să le reamintească de furnalul întunecos şi înăbuşitor care îi aştepta, unde el se spetea în fiecare zi, şi de viaţa sărăcăcioasă pe care le-o oferise şi din care nu reuşise să răzbească.

Hans, fiul cel mare, fusese un fotbalist renumit în copilărie. Nimic special, doar la nivel local, dar tatăl lor îi arunca în faţă lui Martin reuşitele fratelui său. Martin nu avusese niciodată acelaşi fizic impunător ca Hans şi asta îi atrăsese dispreţul tatălui. La masă, familia se purta de parcă Hans ar fi fost un mare star internaţional, sau vreun jucător de bază în echipa Germaniei, deşi el nu pusese niciodată piciorul decât pe terenurile de fotbal din zonă.

— Tu de ce eşti atât de pricăjit? Tatăl lui îl privea ruşinat. Uită-te la fratele tău. El are un viitor înainte. Tu ce-o să ai de oferit la fabrică? Germania are nevoie de brazi semeţi ca să își construiască viitorul, nu de crenguţe subţiri.

Ernst, fiul mijlociu, nu fusese binecuvântat cu prea multă minte, dar într-o încăierare puteai fi sigur că va rămâne ultimul în picioare. Când Ernst se privea în oglindă cu tatăl său în spate, bătrânul se vedea pe el însuşi în tinereţe – un băiat dur, cu pumnii grei, care visase poate o viaţă diferită, dar după Primul Război Mondial fusese forţat să lucreze la fabrică. De câte ori nu îl lăsase Ernst pe Martin să tragă ponoasele pentru năzbâtiile lui la şcoală

sau când lipsea câte o bere din frigiderul de acasă. Ernst avea atitudinea aceea sfidătoare şi îngâmfată a cuiva care ştie că nu are nimic de oferit lumii, aşa că se impune prin forţă, tupeu şi minciună, pretinzând că are tot ce şi-ar putea dori. Chiar şi astăzi, ori de câte ori şi-l amintea pe Ernst, lui Martin îi venea în minte imaginea nasului turtit al fratelui său şi buzele lui groase care îi zâmbeau încrezut.

Martin era cel tăcut, mai degrabă observator decât executant, încă de la o vârstă timpurie. Nu fusese niciodată binecuvântat cu agilitatea sau muşchii fraţilor mai mari. Dar avea o minte metodică. Cu toate acestea, notele mari pe care le avea la şcoală provocau indiferenţă, nu mândrie în ochii înceţoşaţi de bere ai tatălui său. Nimeni nu pleca niciodată din oraşul lor – toţi ajungeau să lucreze la fabrică, care era ca un cuptor uriaş ce se hrănea cu tineri. După terminarea şcolii, Hans, ale cărui abilităţi fotbalistice nu progresaseră mai departe de câteva menţiuni în ziarul local, a devenit topitor la fabrică, unde muncea alături de tatăl său. În 1942, la 46 de ani, a fost recrutat – armata lua pe oricine era în stare să meargă – şi îndesat în uniformă. Un an mai târziu, cei de acasă au primit vorbă, chiar înainte să ajungă telegrama oficială, că Hans murise îngheţat în Stalingrad. Ernst, bătăuşul, a fost recrutat de SA[20] în 1935, când Hitler a venit la putere, şi umbla de colo-colo spărgând ferestrele sinagogilor şi vitrinele magazinelor şi bătând evrei, pumnii lui fiind la mare căutare. Dar în 1938, a fost găsit mort pe o alee din Dortmund, cu un cuţit înfipt în uniforma kaki şi Steaua lui David pe piept.

În acest timp, Martin a mers la academia de poliţie locală. Felul lui de a fi, liniştit şi vigilent, l-a transformat într-un anchetator remarcabil. A muncit din greu zece ani şi a devenit cel mai decorat inspector de poliţie din Essen. În 1937, a fost recrutat de Abwehr, cu rangul de căpitan. A fost recompensat cu o detaşare în Franţa în 1940, iar apoi cu un post la ambasada din Lisabona în 1942 şi o promovare la rangul actual.

Dar tatăl lui murise demult într-un accident de strung şi nu a apucat să vadă nici măcar o medalie pe pieptul fiului său.

La asta se gândea Martin Franke în seara aceea, în biroul Lagerkommandantului, în timp ce aştepta să-i cadă prada în gheare. Cât de surprins ar fi fost tatăl său – dacă ar fi fost treaz – să vadă că fiul lui pricăjit, crenguţa subţire care nu îşi putuse înfrunta tatăl bătrân şi beţiv, avea să demaşte un complot pe care toţi brazii straşnici din Berlin vor fi nevoiţi să îl recunoască cu admiraţie.

---

[20] Batalioanele de asalt (în germană Sturmabteilung, acronim SA), cunoscute şi sub denumirea de „cămăşile brune", organizaţie paramilitară nazistă care a jucat un rol-cheie în ascensiunea la putere a lui Adolf Hitler. (n.t.).

•

— Deci, unde este această fată din orchestră? îl întrebă Ackermann pe locotenentul Fromm când acesta intră în birou. Ai avut trei ore la dispoziţie.

— Am găsit două femei, dar conform informatoarei noastre, niciuna nu este cea căutată. A treia, clarinetista – o cheamă Blum – nu a apărut astăzi după-amiază să cânte cu orchestra la întoarcerea prizonierilor de la muncă.

— Atunci, salt-o. Ce e cu întârzierea asta? Adu-o la mine, insistă Ackermann.

— Asta este problema, Herr Lagerkommandant. Am fost în blocul ei, 13, în lagărul femeilor, dar nu am găsit-o nicăieri. De fapt, nu a mai fost văzută de atunci.

— Din această dimineaţă...?

— Se pare că de când a fost trimisă o echipă de reparaţii la blocul ei, după-amiază. Supraveghetoarea blocului pretinde că a fost văzută vorbind cu unul dintre ei. La acel moment, s-a presupus că e o vizită conjugală.

— Conjugală? Nu înţeleg.

— A fost trimisă acolo o echipă cu pompa de apă. Deşi se pare că nimeni n-a solicitat-o în mod oficial.

— Deci, asta este! Ackermann se întoarse entuziasmat spre Franke, care stătea la masa din apropiere. Cred că acum ştim pentru cine a venit aici vânătorul tău de trufe.

Franke se ridică încet şi dădu din cap sceptic.

— Să îşi găsească sora? Nu, nu cred, domnule maior. Nu de aceea a fost adus aici cu avionul şi a luat legătura cu partizanii locali. Nu, sunt convins că există un premiu mai mare la mijloc. Vom vedea.

— Evadarea unui singur prizonier este un premiu destul de mare pentru mine, spuse Ackermann. Găseşte-l pe şeful acestei echipe de reparaţii, îi spuse el locotenentului. Îl vreau în faţa mea imediat.

— Da, Herr Lagerkommandant...

Locotenentul îşi drese glasul, dar nu plecă.

— Du-te, Fromm. De ce mai eşti încă aici?

— Pentru că am impresia că ştiu deja unde îi găsesc, Herr Lagerkommandant, spuse locotenentul SS.

— Atunci vorbeşte odată. Sau aştepţi să îţi trimită o vedere de la Londra după ce scapă?

— Ceva neobişnuit a ieşit la iveală după apelul bărbaţilor din dimineaţa asta. S-a descoperit în urmă cu puţin timp. Locotenentul îşi drese din nou glasul.

— Aştept...

— Unul dintre prizonierii din blocul 12 a folosit numele Fisher. Un anume Pavel Fisher a fost înregistrat pe lista celor decedaţi. Ieri. Blockführerul a confirmat că era singurul Fisher din blocul lui.

— Şi care e numărul acestui Fisher? îl îndemnă Ackermann pe asistentul său.

— Al celui de azi? Locotenentul îşi găsi notiţele şi citi numărul. A22327, Herr Lagerkommandant.

— Şi...? Ackermann aştepta. Încerc să îmi dau seama dacă numărul acestui Fisher se potriveşte cu numărul celui mort, Obersturmführer Fromm, aşa că, te rog...?

— Nu, domnule, nu se potriveşte, spuse agitat locotenentul. De fapt, numărul A22327 aparţine unui alt prizonier.

— Cui? Ackermann îl privi nerăbdător, apoi pocni din degete. Repede, Fromm. Timpul ne presează.

— Rudolf Vrba.

Locotenentul înghiţi în sec.

— Vrba.

Ackermann se ridică, palid. Numele îi era cunoscut, bineînţeles. Era cunoscut tuturor din lagăr – prizonieri şi gardieni deopotrivă. Acum ştia că, dacă se află de Vrba şi nu descoperă imediat sabotajul, lucrurile nu vor sta prea bine pentru el la întoarcerea lui Höss. Nici pentru cariera lui, indiferent de normele îndeplinite.

— Ce este? întrebă Franke.

— Ai dreptate, Herr Colonel. Chestiunea este mult, mult mai complicată; omul nostru nu a venit aici doar pentru a-şi salva sora. Adunaţi în curte tot blocul, îi spuse Ackermann lui Fromm, până la ultimul jidan nenorocit! Vreau să fie întors cu curu'n sus şi verificat, până o să ştim şi numărul păduchilor din bloc. M-ai înţeles, locotenente?

— Da, Herr Lagerkommandant. Am înţeles.

Locotenentul SS salută şi dădu să plece.

— Stai, Herr Locotenent... Franke îi făcu semn să rămână. Domnule maior, în joc este mai mult decât acest bărbat şi o evadare. Este imperativ să aflăm şi pentru cine a venit aici.

— Şi ce sugerezi, Herr Colonel?

— Sugerez să lăsăm planul să se desfăşoare.

— Să se desfăşoare? De ce să ne asumăm un asemenea risc? întrebă Ackermann. Ştim unde este. Îl avem în mână.

— E doar un risc minor, nu crezi? Echipele de muncitori se vor aduna în scurt timp, nu-i aşa?

Franke se uită la ceas. O parte din el şi-l închipui pe tatăl lui – cu ochii împăienjeniţi, într-un maiou murdar, stând în bucătărie, aplecat peste o bere. Cu cei doi fii eminenţi ai lui pieriţi în mod ruşinos, în timp ce crenguţa lui, progenitura nedemnă, e pe punctul de a da în vileag un complot major al Aliaţilor şi de a căpăta Crucea de Fier.

— Eu zic să lăsăm totul să decurgă conform planului lor. În câteva minute, ştim exact unde vor fi.

61.

Alfred stătea în patul lui, printre muncitorii epuizaţi. Luase deja masa de seară – ultima în lagăr, spera el. Dintre toate lucrurile pe care le experimentase şi spera să le uite, lăturile râncede servite de două ori pe zi, care abia dacă îi ţineau în viaţă, erau undeva în capul listei.

Mintea îi fugi la Marte şi Lucy, la cum vorbiseră cu toţii să ajungă în America într-o bună zi. Să se stabilească într-un oraş frumos şi plin de viaţă, în care să existe o universitate apreciată. Poate la Chicago, cu Fermi. Sau în Berkeley, California, cu vechiul lui prieten, Lawrence. Sau la New York. Alfred fusese o dată acolo pentru a-şi prezenta o lucrare la Atomic Science Symposium, în 1936. Ar fi fost un vis să îşi continue munca într-un loc sigur şi neostil pentru evrei.

Fusese visul tuturor când trecuseră din Polonia în Olanda şi apoi în Franţa, cu documentele în mână.

Dar acum doar el avea să îşi continue drumul, dacă soarta îi va permite. El, care acum nu mai era decât o umbră palidă şi subnutrită a fostului bărbat, atât de diferit că Marte probabil l-ar privi de două ori şi tot nu l-ar recunoaşte.

El şi băiatul acesta.

Exact ca în principiul incertitudinii al lui Heisenberg, medită Alfred. Incertitudinea este singura certitudine din lume. Singurul lucru pe care îl poţi măsura. Până şi pe scara redusă a atomului existau limite inerente ale preciziei cu care puteai determina anumite lucruri.

Şi, evident, pe scara mai vastă a vieţii, de asemenea.

Gândul îl făcu să zâmbească. Îşi aminti ceea ce se zvonea că ar fi bombănit marele Einstein când i s-a spus că teoria lui, E=mc2, a fost cea care a deschis această nouă lume şi a declanşat consecinţele radioactive ale masei şi energiei:

— *Ist das wirklich so*? Chiar aşa?

Nici măcar mintea vastă a lui Einstein nu îşi închipuise vreodată consecinţele propriilor sale cugetări aleatorii, pe o foaie de hârtie dintr-o agendă.

Necunoscutul e frumuseţea vieţii, ştia Alfred acum. Dar şi cea mai mare tragedie a ei.

Dacă identificai poziţia unei particule, îşi aminti el, permiţându-i să se transfere printr-o diafragmă de sulfat de zinc, îi schimbai viteza şi, prin urmare, pierdeai informaţia pe care o purta. Dacă o bombardai cu raze gama, îi schimbai definitiv şi traiectoria, astfel că cine mai putea apoi să măsoare cu precizie unde se află? Orice nouă măsurătoare se construia întotdeauna pe cea dinaintea ei, incertă, chiar şi cu o secundă înainte. Şi apoi pe cea de după, și pe următoarea, aşa spunea Heisenberg.

Doar întregul duce la claritate.

Și când poate cineva să vadă întregul? Când apucăm vreodată să vedem imaginea de ansamblu?

Tu o vezi acum, nu-i aşa, Marte? *Şi Lucy*? *Ştiu că o vedeţi. Iar eu merg înainte, cât de departe mă va lăsa Dumnezeu. Cu acest băiat*.

Singurul moment de claritate adevărată este la final.

Alfred se ridică din pat şi îşi încălţă picioarele vineţii şi umflate cu saboţii duri. Împături cu grijă cârpa plină de găuri care îi servise drept pătură în aceste ultime luni şi o aşeză la capătul saltelei.

— Pleci, profesore? îl întrebă Ostrow, furajorul, care dormea vizavi de el şi îl observă pe Alfred aranjându-şi patul.

— Mi-e foame, spuse Alfred. Am de gând să-mi caut ceva de mâncare.

— Ce? Vreo bucată de pâine râncedă? Puţin cărbune, poate, fiert la perfecţie? Poate o bucată de grăsime? Furajorul chicoti.

— Nu, răspunse Alfred privindu-l. De fapt, mă gândeam la brioşe englezeşti.

— Brioşe englezeşti? Cizmarul îl privi pe Alfred croindu-şi drum spre ieşirea din bloc, convins că bătrânul îşi pierduse în sfârşit minţile, cu toate cifrele şi teoremele alea care îi împuiau capul.

— Lucrez în tura de noapte la şine astă-seară, îl informă Alfred pe Panish, Blockführerul.

— Tu? Panish ridică din sprâncene.

— De ce nu? E atât de ciudat că pot să-mi fac şi eu cota de lucru?

— Nu, nu ciudat, doar...

Blockführerul se gândi în sinea lui că e sinucidere curată; că, aşa cum făceau mulţi prizonieri din când în când, bătrânul renunţase, învins în cele din urmă.

— La revedere, profesore. Mila Domnului să fie cu tine.

— Mulţumesc, Panish. Voi avea nevoie de ea.

Blockführerul îşi notă în caiet că patul cu numărul 71 rămăsese gol şi trebuia ocupat.

La uşă, Alfred îşi privi blocul pentru ultima oară – ştia că aşa va fi. Siluete aduse de spate, uscăţive, mai mult os decât piele. La revedere. *Doar întregul aduce claritate,* îşi spuse el. Vor vedea şi ei acest lucru mâine. Noi ştim doar frânturi, fragmente. Ceea ce ne permite universul să vedem. Restul... Restul sunt doar lucruri plutind în neant. Incertitudine.

Ist das wirklich so?

Alfred zâmbi şi ieşi afară, în noapte.

62.

Blum stătea pe marginea patului în care dormea sora lui şi o privea.

Îi puse mâna pe umăr, simţindu-i respiraţia regulată, plămânii care inspirau şi expirau. Se întrebă dacă nu cumva, în visele ei, Leisa evadase deja într-un loc îndepărtat, un loc al siguranţei şi încrederii, departe de duhoarea morţii care impregnase totul aici. O mângâie pe obraz.

Doleczki.

Blum îşi aminti în sinea lui de ce se afla aici. De ce se întorsese în ţara aceasta care avea doar amintiri nemiloase pentru el. De ce îmbrăcase această uniformă în dungi, de ce se strecurase în această gură de iad, riscând să moară pe loc dacă s-ar fi aflat cine este şi care îi e misiunea.

Acum ştia că motivul nu fusese doar să-şi ajute noua patrie să câştige războiul. Nici să se răzbune pe nemţi pentru ceea ce le făcuseră părinţilor lui. Nu, nu asta era.

Venise aici pentru a îngropa ruşinea pe care o simţise în tot acest timp: că el fusese cel care plecase. Să îşi plătească, în inima lui, datoria faţă de cei pe care îi lăsase în urmă.

Iar acum, în timp ce privea cu afecţiune chipul adormit al surorii sale, Blum îşi dădu seama că îşi plătise acea datorie în cel mai extraordinar mod cu putinţă.

Se simţea grandios.

Una dintre primele opere pe care le cântase Leisa la un recital era „Orfeu în infern”, a compozitorului german Jacques Offenbach. Piesa vorbea despre un iubit îndurerat şi disperat, care coborâse în infern cu lira lui, plimbându-se printre fantomele şi sufletele chinuite ale unor oameni necunoscuţi şi fermecându-l pe Cerber, gardianul lumii din adâncul pământului, cu cele trei

capete fioroase ale sale, până când a înduplecat chiar şi inima de piatră a lui Hades, zeul infernului, care i-a permis lui Euridice, iubita lui Orfeu, să se întoarcă în lumea oamenilor împreună cu el.

Orice ai face, nu privi înapoi, fusese singura condiţie a zeului infernului.

Și, într-un fel, Blum se simţea precum Orfeu. Își croise drum prin iad, printre gardieni, păcălind moartea nu o dată, ci de două ori, până când minunatul sunet al muzicii îl ademenise cumva la ea.

Doar că de data aceasta nu avea să o mai lase în urmă.

De aceea îl trimisese Dumnezeu aici, nu pentru calculele unui profesor oarecare.

— Leisa, şopti el, strângând-o de umăr. Trezeşte-te.

Sora lui tresări şi se trezi, apoi zâmbi, liniştită să-l vadă pe Nathan alături de ea.

— Am avut cel mai tulburător vis, spuse ea. Eram înapoi în Cracovia. Eu mă ascundeam în podul magazinului lui papa. Mai ştii că ne plăcea să ne jucăm acolo sus, printre rândurile de pălării şi matriţe pentru dimensiuni?

— Da.

— Doar că de data asta eram încuiată acolo. Era întuneric şi nu mă auzea nimeni strigând, iar pentru o clipă am fost foarte speriată. Așa că am început să cânt. Cumva, aveam clarinetul cu mine şi am cântat din ce în ce mai tare. Eram sigură că nu va veni nimeni, că o să rămân pierdută în podul acela pe vecie. Dar apoi ai venit tu. Ai reuşit să găseşti o cale de a intra. Tu m-ai salvat, Nathan.

— Știu, spuse el zâmbind. Și eu mă gândeam la un lucru asemănător mai devreme.

Leisa se întoarse spre el.

— O să reuşim, nu-i aşa, Nathan?

— Da, o să reuşim.

— Eu vorbesc serios. Poţi să îmi spui, Nathan. Pentru că nu aş putea să merg dacă aş şti că te pun în pericol. Aş prefera să mor aici. Eu...

— Şşş, spuse Blum şi îi strânse uşor braţul. Nu o să moară nimeni. Mai ştii jurământul pe care i l-am făcut lui papa când te-a scos pe fereastră...?

— Îmi amintesc că mi-ai povestit tu despre asta. Leisa zâmbi. Eu eram doar un bebeluş.

— Trebuie să ştii că determinarea de a-mi respecta jurământul e şi mai puternică acum. Aşadar, da, o să reuşim. Îţi promit. Blum se uită la bărbatul care dormea în patul aflat vizavi de ei. Acum pune-ţi asta. Îi dădu chipiul lui şi i-l îndesă pe frunte. Își plimbă mâinile prin praful de pe jos şi îi murdări puţin obrajii. Acum arăţi ca un tânăr straşnic.

— Nu e un lucru foarte flatant, Nathan.

— Poate, dar astăzi îţi va salva viaţa. Hai să mergem.

O ridică în picioare, iar inima începu să îi bată mai tare.

— A venit momentul.

63.

Baza aeriană Newmarket, Anglia

Strauss era pe pista de decolare, dând ultimele instrucţiuni echipajului care se pregătea de zbor, când un radiotelegrafist veni grăbit la el şi îi spuse că are un apel important. Strauss îl urmă pe bărbat înapoi la centrul de comunicaţii.

Era Donovan, din Washington.

— A sosit noaptea cea mare, Peter? spuse şeful OSS.

— Da, domnule.

— Sunt convins că este o zi foarte stresantă pentru tine. Mai avem vreo veste?

— Doar ce ştim deja. Blum este înăuntru. Echipajul avionului îşi repetă planul de zbor. Avem bombardiere de diversiune pregătite pentru Hamburg şi Dresda. Atacul partizanilor va avea loc aşa cum am plănuit, în cinci ore.

— Păi, ţi-ai făcut treaba bine, fiule. Ar trebui să fii mândru, indiferent de rezultat. Am sunat doar ca să îţi urez noroc.

— Mulţumesc, domnule.

— Cum se spune în ebraică, căpitane?

— *Beh-hats-la-khah,* domnule, răspunse Strauss. Literalmente, înseamnă „succes”.

— Succes...? Ştii, căpitane, în domeniul acesta nu este un lucru bun, în general, să îţi setezi aşteptări prea mari. În asemenea situaţii, mai multe lucruri pot merge prost decât bine. În cazul acesta, mult mai multe lucruri. Amândoi am ştiut de la început că şansele de succes sunt mici.

— Înţeleg, domnule. Dar cred că omul meu s-ar putea să vă surprindă în acest caz.

— Ei bine, nimic nu m-ar face mai fericit decât să îl informez pe preşedinte de reuşită. Să spunem că amândoi ne punem o mică speranţă în omul tău.

— Mulţumesc, domnule. Apreciez.

— *Beh-hats-la-khah* atunci, spuse şeful OSS, stâlcind cuvântul. Ştii, *mazel tov* ar fi mult mai uşor.

Strauss râse.

— Da. O să puteţi să-mi spuneţi şi aşa, domnule. Puţin mai târziu.

— Voi fi la birou cât va fi nevoie, aştept veşti de la tine.

— Da, domnule, vă voi informa de îndată ce aflu ceva.

Strauss puse receptorul în furcă. Inima lui o luase la galop. Avea un presentiment bun. *La naiba cu şansele,* îşi spuse în sinea lui şi zâmbi. Era convins că în seara asta vor învinge.

64.

Chiar înainte de ora 19:30, muncitorii se adunară sub turnul cu ceas de lângă poarta principală. În jur de 30-40 de prizonieri stăteau într-o formaţie dezordonată. Majoritatea, mulţi dintre ei abia treziţi din somn, după ce lucraseră deja o zi întreagă, nu păreau prea dornici să fie acolo. Blum apăru cu Leisa şi se alăturară rândului. La instrucţiunile lui Blum, ea îşi ţinea ochii în pământ şi chipiul tras pe frunte. Cu trăsăturile supte şi cu obrajii murdari de praf, nu arăta prea diferit de orice alt băiat adolescent. Se lăsase întunericul. Patru sau cinci gardieni SS stăteau prin preajmă, menţinând ordinea. Alţii împrejmuiau zona porţii principale înarmaţi cu pistoale-mitralieră. Câinii lătrau şi se smuceau în lese, de parcă mirosul evreilor târându-şi picioarele la muncă le amintea că e timpul mesei.

Alfred şi nepotul lui veniră şi ei şi se aşezară în linie.

— E totul aranjat? întrebă Blum.

Mendl încuviinţă din cap.

— El cine e? întrebă Alfred, surprins să îl vadă pe Blum cu cineva.

Chipul lui reflecta ceea ce Nathan ştia deja: trei persoane erau un risc, dar acum patru, oricine ar fi fost acest om în plus... Patru oameni vor fi mai greu de ascuns şi mai uşor de reperat de gardieni în timpul atacului. Patru era cu unu prea mult.

— Ai spus că nu ţi-ai lăsa în urmă sânge din sângele tău, zise Blum, gesticulând spre Leo.

— Da, dar...

— Păi, nici eu. Leisa, el este omul pe care am venit să-l salvez.

— Leisa? Mendl se holbă la ea, surprins.

— Sora mea, şopti Blum. O întorsătură de situaţie neaşteptată. Dar vine cu noi. Vreo problemă?

— Sora ta? Mendl nu văzu nicio ezitare pe chipul lui Blum. Nicio problemă, răspunse el. Şi oricum nu avem timp să ne contrazicem.

— Eu sunt Leo, spuse nepotul lui Mendl. O să ne purtăm de grijă unul altuia.

Leisa încuviinţă din cap şi zâmbi agitată.

Blum împinse câteva bancnote în mâna lui Alfred.

— Poftim. La preţul normal, suficient pentru patru persoane.

Mai sosiră câţiva rătăciţi.

— Staţi în linie! Gardienii şi kapii îi împingeau pe toţi în rând. Treptat, formaţia începu să înainteze. Câinii lătrau, mârâind la prizonieri, ţinuţi în frâu doar de lese. Blum îl privi pe Mendl stabilind contactul vizual cu un kapo care se plimba de-a lungul şirului cu un baston.

— Eşti gata pentru o noapte grea de muncă, profesore? Kapo-ul păru să îl recunoască.

— Să sperăm că n-o să fie atât de rău. Coada asta este pentru şinele de tren, nu?

— Da, pentru şine.

Alfred întinse mâna şi lipi de palma lituanianului bancnotele pe care i le dăduse Blum. Zinchenko îşi plecă privirea şi păru surprins.

— Acum suntem patru, explică Alfred.

— Patru?

— Ce îţi pasă ţie? A mai venit cineva şi s-a plătit pentru el.

Zinchenko îl privi încruntat şi dispreţuitor, dar puse banii în buzunar.

— Stai în linie, altfel o să am grijă să regreţi, spuse el, ridicând bastonul la un prizonier din spatele lor.

Camionetele traseră în faţa porţii. Lagărul de muncă aproviziona diverse şantiere. Unii prizonieri munceau la şinele de cale ferată care duceau la Birkenau şi mai lucrau şi la câteva şanţuri de dincolo de porţile lagărului, folosite drept canalizare, dar şi gropi comune pentru cei care nu mai ajungeau în cuptoare. Alţii lucrau la fabrica IG Farben şi la uzine de armament, care erau situate la 2-3 kilometri de Auschwitz 3. Ideea era să stai în rândul potrivit; altfel, totul era pierdut. Atacul avea să se dezlănţuie oricum, dar dacă ei ar fi fost în altă parte, ar fi rămas împotmoliţi aici pe vecie.

— Nu uita, fugiţi spre râu, îi şopti Blum la ureche lui Alfred. De îndată ce încep focurile de armă. Nu spre pădure. O să avem acoperire.

— Îl duc eu spre râu, zise Leo.

— O să faci exact cum am discutat, îl mustră cu asprime Alfred.

Pentru prima dată, Blum observă cât de mult se îndoia bătrânul că va putea să alerge printre împuşcături. Totuşi, Mendl trebuia să ajungă la râu – totul depindea de asta. Şi trebuia să ajungă viu.

— Stai lângă mine, spuse Blum, aşezându-se între Alfred şi Leisa.

Acum avea doi de protejat.

— Dar dacă suntem acolo, afară, şi atacul nu începe? întrebă Alfred. Dacă primim doar polonicul de supă şi apoi suntem aduşi înapoi aici?

— Atunci nu îţi va fi mai rău decât atunci când te-ai trezi azi-dimineaţă, spuse Blum filozofic, ridicând din umeri. Dar eu n-o să pot spune acelaşi lucru.

Leo arătă spre poartă.

— Pornim.

Rândul începu să înainteze, un ofiţer de lângă poartă numărându-i pe cei care treceau pe lângă el. Alfred şi Leo erau printre ultimii.

— Trebuie să îţi spun ceva, îi şopti Mendl lui Blum la ureche, în caz că nu scap.

— O să scapi.

— Este despre Leo.

— Nepotul tău? Nu îţi face griji. O să-mi dau silinţa să am grijă şi de el. Îţi dau cuvântul...

— Nu, nu la asta mă refer. Eu...

Brusc, ofiţerul care îi număra strigă:

— *Vierzig*! *Vierzig nur. Nicht mehr.*

Patruzeci. Doar patruzeci.

Număra fiecare prizonier şi îi atingea pe cap în timp ce treceau.

Blum încremeni. Se uită în faţă – trecuseră deja cincisprezece, poate chiar douăzeci de persoane. Înaintea lor mai erau tot cam atâtea. Simţi un nod în stomac.

— O să rămânem pe-afară, îi spuse lui Mendl, îngrijorarea punând stăpânire pe el.

Dacă voiau să fie siguri că vor ieşi pe poartă, trebuiau să depăşească vreo trei sau patru persoane dinaintea lor.

— Zinchenko... Mendl îl privi pe kapo-ul pe care îl mituise. Au spus doar patruzeci...

— O masă e o masă, profesore, răspunse lituanianul indiferent. Mai sunt şi alte rânduri.

— Celelalte arată mai mult ca marşuri spre moarte, insistă Mendl. Ţi-am plătit preţul cerut. O înţelegere este o înţelegere, Zinchenko. Onoreaz-o.

— Vrei să ne contrazicem, profesore? Zinchenko ridică bastonul. Iată curtea de apel.

Era evident că ticălosului nu-i plăcea să fie provocat.

Blum se panică şi mai tare când privi în faţă şi văzu că mai era nevoie doar de zece oameni, ofiţerul numărând cu voce tare.

— Treizeci şi unu, treizeci şi doi...

Înaintea lor încă mai erau vreo cincisprezece oameni, dacă nu mai bine.

— N-o să reuşim, spuse Blum, din ce în ce mai speriat.

Să fi fost totul în zadar? Poate avionul era deja în aer. Atacul... era acum ori niciodată. *Trebuia* să-i ducă pe toţi mai în faţă.

— Mai sunt şi alte bancnote de unde au venit primele, Zinchenko, îi şopti Mendl, întrezărind acelaşi tipar. Pot să îţi fac rost.

— *Dreiunddreißig, vierunddreißig*... strigă ofiţerul. Treizeci şi trei, treizeci şi patru.

Încă zece oameni înaintea lor şi doar şase locuri disponibile.

— Zinchenko..., spuse Alfred printre dinţii încleştaţi.

— Ia de-aici! mai mult grâu pentru moară, strigă Zinchenko, împingându-i pe profesor şi pe Leo înainte şi înşfăcându-l pe Blum de gulerul uniformei. Blum nu îi dădu drumul Leisei. Kapo-ul îi îmbrânci pe toţi patru în faţa liniei, mormăindu-i ofiţerului care îi număra: Fac eu cinste cu ăştia patru în noaptea asta. Muncitori de top, toţi.

— Niciunul nu pare în stare să ţină o lopată în mână, răspunse neamţul, studiindu-i din cap până-n picioare. Apoi reveni la numărătoare, de parcă nu ar fi fost mare lucru. 35, 36, 37, 38... Ofiţerul îi împinse, până trecură toţi patru. Încă doi, strigă el spre rândul din spatele lor. Toţi ceilalţi rămâneţi aliniaţi. Mai sunt şi alte locuri de muncă.

Reuşiseră să treacă.

Uşurat, Blum strânse braţul Leisei în timp ce ieşeau alene pe poarta principală, păzită de gardieni absenţi care priveau prin ei, de parcă ar fi fost vite, nu oameni. Majoritatea celor din rând îşi bombăneau soarta mizerabilă – sculaţi din paturi, privaţi de o noapte de somn. Şi ce noroc pe capul lor că pe tură cu ei era Hauptscharführer Scahrf; era foarte sensibil şi uşor de enervat, chiar şi atunci când era odihnit. Ridicară prelatele camionetelor, iar cei din faţa liniei începură să urce, gardienii verificându-le numerele şi îmbrâncindu-i, câinii mârâind şi lătrând, amintind oricui avea vreun gând de evadare ce îi aştepta.

Lui Blum îi bătea inima violent. Una era să se strecoare pe furiş doar cu Mendl, şi alta să îi aibă şi pe Leo şi Leisa – sarcina avea să fie mult mai dificilă. Dar mai aveau un singur hop de trecut, un ultim punct de control. Înaintea lor, un gardian nota numerele muncitorilor. Ultimul obstacol care trebuia depăşit era ca Leisa să treacă de neamţ. Cu părul ras şi faţa murdară, arăta ca Leo.

— Doar îţi spui numele şi îţi arăţi braţul, îi şopti Blum la ureche. Şi nu îl privi în ochi. Ţine capul plecat, o să fii bine.

Ea încuviinţă din cap curajoasă, dar Nathan îi simţea inima bătând cu putere.

Mendl fu primul care trecu de control, după ce își recită numele și numărul, gardianul făcându-i semn să înainteze. Urmă Leo – același rezultat. Următorul era Blum. O împinse pe Leisa în fața lui, fără să dea drumul brațului ei.

— Blum, bâigui ea încet, arătându-și antebrațul.

— A390207, citi gardianul de pe listă. Leisa își ținea ochii în pământ.

Nathan zări Luger-ul din tocul prins la centura gardianului. Dacă neamțul o oprea pe Leisa, dacă aici se încheia totul, el avea de gând să se repeadă la pistol. Sigur, ar fi morți într-o clipită, dar Blum nu avea să permită să fie capturați și torturați. Nu avea să renunțe fără luptă, ca părinții lui.

— Următorul.

Leisa trecu. Reușiseră.

— Mirek. A22327, spuse Blum.

— Mirek. A22327, confirmă gardianul, apoi privirea îi căzu pe prizonierul din spatele lui Blum. Și tu ești...

Reușiseră. Rândul lor urca acum în camionetă, iar Blum îi strânse umărul Leisei. Totul decurgea conform planului. Tot ce trebuiau să facă acum era să muncească preț de câteva ore la șinele de tren și să aștepte atacul. Când va veni, cu focuri de mitralieră și poate o grenadă sau două, va fi haos; fum, oameni alergând de colo-colo. Exista un ultim obstacol, desigur – acela de a se furișa prin învălmășeală și de a ajunge la râu. Iar acum că erau patru avea să fie și mai greu. Dar, dacă era nevoie, Blum era pregătit să scoată din joc pe unul dintre gardieni – toată lumea avea să fie distrasă în acel talmeș-balmeș. Fără îndoială, avea să fie riscant, dar greul trecuse. Reușise să intre în lagăr, reușise să îl găsească pe Mendl, dar și pe Leisa. Totul avea să meargă bine, era convins – o simțea în inima lui. În câteva ore, avionul avea să aterizeze, iar ei vor pleca spre Londra și apoi spre America. Îi veni în minte cum Orfeu o adusese pe Euridice înapoi din lumea morților – și el avea să facă același lucru. Apoi îi răsună în cap avertismentul lui Hades: *Orice s-ar întâmpla, Leisa, nu privi înapoi.*

Câteva secunde și camioneta avea să pornească la drum.

Jumătate din echipa de muncitori urcase în prima camionetă. Prelata fu coborâtă și închisă, iar restul prizonierilor se îndreptară spre cea de-a doua. Începură să urce pe rând. Cinci, apoi zece, în timp ce gardienii îi mânau să urce mai repede:

— *Schnell*! *Schnell*!

Aproape le venise și lor rândul, iar inima lui Blum o luase la galop. Un gardian îi împingea în camionetă pe cei care pășeau în față. Tu. Și tu. Acum era rândul lor. Leo puse piciorul pe treaptă și sări primul în mașină. Apoi se întoarse ca să îl ajute pe Alfred, care puse cu stângăcie un picior pe treaptă,

se sprijini de mâna lui Leo şi se ridică în camionetă cu o expresie mulţumită, care părea să spună „până aici, toate bune”. Blum îşi plecă uşor capul spre Leisa şi îi şopti la ureche:

— O să te ajut eu să urci. Aproape am reuşit. Mai trebuie doar...

Gardianul o blocă pe Leisa cu braţul.

— *Alt*!

O secundă mai târziu, lumini puternice se aprinseră de nicăieri; totul era cufundat într-o lumină orbitoare. Blum îşi feri ochii; câinii lătrau şi se smuceau, dezgolindu-şi colţii. Apoi răsună o sirenă asurzitoare.

Ce se petrece?

Spre groaza lui Blum, comandantul pe care îl văzuse în dimineaţa aceea la apel apăru de după camionetă. Urmat îndeaproape de colonelul Abwehr – şi pe el îl văzuse – cu pistolul Mauser în mână.

Cum de erau aici? *Ce naiba mersese prost*?

Cineva îl înşfacă de umeri, într-o hărmălaie de voci nemţeşti.

— Aceştia patru!

Colonelul Abwehr veni în faţa lui Blum, ochii sclipindu-i de satisfacţie.

— Vânătorul de trufe, în sfârşit..., spuse el în engleză. Şi care dintre voi este premiul?

Comandantul îl salută pe Alfred.

— Herr profesor.

În secunda aceea, Blum îşi dădu seama că totul e pierdut – misiunea, Mendl, Leisa. Totul. Cu sângele gonindu-i în vene, Nathan se repezi spre pistolul colonelului, încercând să i-l smulgă din mână. Ştia că e un gest inutil. În orice clipă avea să fie ciuruit de o mitralieră. Ştia că sora lui avea să plătească cu viaţa, oricât de curajos încercase el să o salveze. Dar tot se aruncă spre colonel. Reuşi să pună mâinile pe pistol, concentrându-se doar asupra faptului că el nu va muri ca părinţii lui, resemnaţi şi speriaţi, când cineva îl lovi în spate cu un obiect dur, bont, iar Blum căzu la pământ.

Leisa alergă la el, ţipând, acoperindu-l pe Nathan cu corpul ei şi strigându-i numele.

— Leisa, nu, nu..., o rugă Blum. O privi cu durere în ochi, ştiind că o dezamăgise. Că îi dezamăgise pe toţi.

— A, iată şi clarinetista noastră, cea care lipsea..., spuse comandantul. Leisei îi căzuse chipiul de pe cap şi era complet expusă. Poţi să fii sigură că prietenii tăi din orchestră îţi vor face o serenadă pe cinste în drum spre spânzurătoare.

Bărbatul dădu aprobator din cap, iar un gardian o lovi pe Leisa în spate cu patul puştii. Scâncind, sora lui căzu la pământ.

— Leisa, nu! Nu o răniţi. Vă rog! Blum se întinse spre ea.

— Ia să vedem cine e el, spuse comandantul.

Un gardian îl trase pe Leo din camion.

— Îmi pare rău, tinere, spuse Mendl, în timp ce un gardian îl târî şi pe el afară, lovindu-l pe bătrânul profesor în spate şi în cap cu patul pistolului.

— Alfred! Leo îşi smuci braţele, eliberându-se, şi alergă la profesor, dar fu şi el lovit cu patul puştii în cap şi se prăbuşi.

Blum fu ridicat în picioare şi orbit cu lumina unei lanterne.

— Daţi-i drumul, spuse el, neputând măcar să distingă chipurile din faţa lui. Mă aveţi pe mine. Vă rog, daţi-i drumul.

Apoi ceva dur şi bont îl lovi în ceafă, iar priveliştea surorii lui, inconştientă şi târâtă spre lagăr, se cufundă într-un val de întuneric.

65.

— „Într-o lume îndepărtată, prin vălul de ceaţă, poţi să vezi o privelişte de o frumuseţe...” Greta îi citea bărbatului aproape inconştient de pe pat, care privea absent în gol.

Venea aici şi le citea bolnavilor aproape în fiecare după-amiază. Astăzi, după ceea ce îi făcuse Kurt mai devreme, nu putea să meargă acasă. Oricât de greu îi era să vadă trupurile uscăţive şi desfigurate, mulţi dintre bolnavi trecând prin ultimele chinuri ale vieţii, acesta era, totodată, şi unul dintre puţinele locuri care o făceau să se simtă întreagă. O făceau să creadă din nou în viaţă, când vedea un zâmbet vag sau un licăr stins în ochii cuiva care era pe moarte, a cărui minte era acum eliberată. Gretei nu îi era permis să îi îngrijească pe bolnavi, din moment ce nu avea pregătirea necesară unei infirmiere. Şi, după cum insistase Kurt, nici nu se cuvenea ca soţia Lagerkommandantului să îi atingă direct pe evrei sau, şi mai grav, să încerce să îi vindece. Astfel că făcea ce putea.

Le vorbea cu blândeţe celor care erau pe moarte, asigurându-i că nu sunt singuri. Nimeni nu ar trebui să părăsească această lume fără ca cineva să îi ţină de mână sau să stea lângă ei. O dată, Greta adusese pe furiş aici preţioasa sulfamidă, pentru a trata un pacient cu cangrenă, care, în general, reprezenta o sentinţă la moarte în lagăr. Şi altă dată, când născuse o tânără prizonieră care îi îngrijea pe bolnavi şi care îşi ascunsese îngrozită sarcina – întrucât însemna moarte atât pentru mamă, cât şi pentru copil, din moment ce Kurt insista că aici nu e creşă şi că aducerea pe lume a unui alt evreu nu merita laptele cu care trebuia hrănit – Greta luase nou-născutul şi aranjase cu menajera ei, Hedda, să îl scoată pe furiş din lagăr. Şi se ruga cu toată

speranța pe care încă o mai avea ca, deși nu adusese ea însăși pe lume un copil, undeva să existe unul care trăieşte datorită ei.

Unul. Pe lângă toţi cei care muriseră.

Dar în cea mai mare parte a timpului, le citea bolnavilor. Rilke. Heine. Hölderlin. Majoritatea oamenilor cărora le ţinea companie erau deja mai mult cadavre decât fiinţe vii. Trei zile, apoi te duceau la crematoriu şi soarta îţi era pecetluită. Dar Greta ştia că lor le plăcea să audă sunetul vocii unei femei, transportându-i pentru un moment într-un loc liniştit. Iar în timp ce ea îi ajuta pe câţiva dintre ei să își lase ultimele gânduri să zboare dincolo de norul acela negru și de gardurile din sârmă, la casele și familiile lor, Greta se simţea și ea, pentru o clipă, mai puţin captivă și singură.

Aproape liberă.

— Pani... pacientul căruia îi citea întinse mâna și îi atinse braţul. Buzele îi tremurau. Bărbatul îi făcu semn că ar vrea o gură de apă.

— Odihneşte-te. Mă întorc imediat. Puse un semn paginii şi merse să îi pună apă într-o ceașcă.

Atunci Greta auzi sunetul sirenei – un vaiet inconfundabil, repetat, străpungând întreg lagărul asemenea unui cuţit care trece prin urechi, menit să alerteze gardienii în caz de evadare sau urgenţă şi să transmită prizonierilor că cineva fusese prins.

În inima ei, Greta îi aplauda întotdeauna pe cei suficient de curajoși cât să încerce.

Dar acum se temea, din ceea ce îi spusese Kurt, că găsiseră cârtiţa despre care vorbea ofiţerul de la serviciile secrete. O descuraja faptul că ei câștigaseră din nou, exact așa cum prevăzuse Kurt.

Cu toate acestea, pentru o secundă, Greta speră că poate nu câștigaseră, nu și de data asta. Poate măcar o dată cineva reușise să se elibereze.

Duse ceaşca cu apă la buzele pacientului şi îl lăsă să bea, apoi se scuză şi merse afară.

Gardienii alergau grăbiţi cu armele în mâini spre poarta principală.

— Rottenführer Langer, strigă ea, văzându-l pe caporal venind din direcţia porţii. Ce se petrece?

— O tentativă de evadare, răspunse el.

— Evadare...?

Atunci poate că încă nu fusese prins intrusul. Încă mai exista speranţă.

— Dar nu vă faceţi griji, Frau Ackermann, spuse Langer, ironia simţindu-i-se în glas. Vă veţi bucura să aflaţi că nu a reușit.

Se va bucura... Greta ar fi fost bucuroasă dacă cineva ar fi reușit să treacă dincolo de gard, măcar pentru o clipă, să moară acolo, așa cum se întâmpla

cu mulţi, să pună capăt nenorocirii pentru totdeauna. Dar oricine erau aceşti evadaţi, ea ştia că nu vor avea parte de o moarte atât de rapidă.

— Excelent, caporal, spuse ea într-un mod atât de transparent, încât până şi un ticălos încet la minte ca Langer înţelese ironia.

— Dar cred că vă va interesa în special, Frau Ackermann, să auziţi care este identitatea unuia dintre fugari... Ochii bărbatului sclipiră maliţioşi. Mă tem că este băiatul acela tânăr, spuse el.

— Băiat...? Inima începu să îi bată cu putere, panicată.

— Partenerul dumneavoastră de şah, Wolciek, Frau Ackermann.

— Leo? Gretei îi îngheţă sângele în vene.

— Mereu am ştiut că şmecheraşul ăla mic are mai multe feţe, spuse Langer şi strâmbă din nas. Chiar şi cu toată blândeţea cu care l-aţi tratat. Oricum, ar trebui să vă asiguraţi că nu v-a furat ceva înainte să-l scutim de suferinţă.

Leo.

Îşi simţi inima grea, de parcă ar fi fost legată de o greutate şi aruncată în mare. Pentru o clipă, se gândi că poate chiar Kurt îi înscenase totul lui Leo. Greta ştia cât de mult ura el intimitatea lor. Şi ce îi spusese în acea dimineaţă, că nu îl mai putea proteja. „Am mâinile legate”. Ştia că el ar face orice să o rănească, iar acesta părea un lucru tipic lui.

Leo.

Greta era de-a dreptul zguduită. Leo era un om mort acum, era convinsă. Mai rău decât mort. Kurt găsea întotdeauna o pedeapsă specială pentru cei care erau prinşi încercând să evadeze – drept avertisment pentru cei care ar fi nutrit gânduri asemănătoare. Iar de data asta avea să aplice fericit pedeapsa. Şi cum avea să se laude mai târziu, cu rânjetul acela dezgustător şi îngâmfat. „Din câte îmi amintesc, Greta, te-am avertizat să nu deschizi uşa casei noastre unui jidan şi să laşi garda jos”.

— Da, ai dreptate, îi răspunse ea lui Langer. O să verific. Dar înăuntrul ei, inima îi era sfâşiată de durere din pricina veştii devastatoare. Şi unde l-au dus, Rottenführer? întrebă Greta, deşi ştia, desigur.

— Unde sunt duşi toţi, Frau Ackermann. Langer râse cinic. Ca să li se ureze un bun-venit călduros înapoi în lagăr. Nu că ar conta, oricum până la micul dejun o să fie spânzurat şi lăsat acolo, să îl vadă toţi. Un asemenea parazit trebuie dat ca exemplu, nu credeţi? întrebă Langer.

El, care îl târâse pe Leo vizită după vizită la uşa ei şi căruia i se spusese să aştepte afară, părea acum să savureze durerea pe care ştia că i-o pricinuieşte.

— Da, Herr Caporal, spuse ea încuviinţând din cap. Desigur, trebuie dat ca exemplu.

Caporalul se scuză cu un zâmbet satisfăcut şi plecă grăbit, râzând în sinea lui. Fără îndoială că toţi gardienii vor râde pe seama asta într-o oră. Un exemplu, spusese el. Da. Un exemplu, într-adevăr.

Greta porni spre casă. Leo era singurul lucru bun pe care îl cunoscuse aici.

Dar, pentru prima dată, Rottenführerul avea dreptate.

Exact în asta trebuiau transformaţi aceşti oameni. Într-un exemplu.

66.

Cineva îl stropea cu apă. Blum îşi veni în fire. Avea braţele suspendate de nişte cârlige prinse în tavan, iar picioarele îi atârnau pe podea. Era întuneric. Îl dureau braţele. Celula duhnea a fecale şi urină. Încă era ameţit de la lovitura pe care o încasase în cap. Vru să întrebe unde se află, unde sunt Leisa şi Mendl, ce le făcuseră, dar apoi îşi dădu seama că avea gura lipită cu bandă adezivă. Doi bărbaţi stăteau în celulă în faţa lui. Pe unul îl recunoscu drept sergentul-maior Scharf. *Evită-l, este un ucigaş înnăscut,* aşa fusese avertizat Nathan. Celălalt era Zinchenko. Blum habar nu avea cât timp trecuse – ore întregi, poate. Cel mai probabil că avionul – singura lui cale de scăpare – venise şi plecase până acum.

Ce mai conta? Urma să moară în curând, oricum.

— Herr Vrba. Neamţul râse, înşfăcându-i încheietura mâinii. A22327. Bine ai revenit. Habar nu aveam că ţi-a fost aşa dor de locul ăsta.

Îl dădură jos din cârligele de care era agăţat.

— Iartă-ne, dar trebuie să te aranjăm puţin pentru interviu. Arăţi cam neîngrijit, spuse sergentul SS. Apoi îl lovi cu pumnul în stomac pe Blum, tăindu-i răsuflarea şi făcându-l să se chircească de durere. Zinchenko îl ridică, iar Scharf îl lovi din nou. Fiecare celulă din corpul lui Blum urla de durere şi cerşea aer. Nathan simţi nevoia să vomite.

— Ăsta e doar începutul. Obişnuieşte-te, jidanule, spuse gardianul SS. Avem toată noaptea la dispoziţie. Pentru mine, asta nici măcar nu e muncă, e plăcere.

Rinichii lui Blum încasară următoarea lovitură, iar o durere paralizantă goni prin corpul său.

Apoi îi dădură drumul, iar el se ghemui pe podeaua murdară din beton.

Unde era Leisa? Moartă deja, cel mai probabil. Ei nu aveau nevoie de ea, aşa că de ce să o ţină în viaţă? Leisa era doar un alt prizonier care încercase să evadeze. Mor mii de oameni în fiecare zi. Cineva îi trădase. Poate Josef, partizanul. Cine ştie? Oricum nu mai conta, misiunea eşuase. Iar el era

terminat. Când vor fi pregătiţi, nemţii vor face tot ce le va sta în putere ca să afle ce căuta aici. Îl vor tortura – era joacă de copii pentru ei. Poate îl vor lovi în călcâie sau îl vor curenta cu electrozi. Blum nu ştia dacă va putea să îndure abuzul. Și, la urma urmei, ce știa el cu adevărat? Nu prea multe. De aceea nu îi dezvăluiseră toate detaliile, chiar Strauss îi spusese. În caz că... în caz că ajungea în situaţia în care era acum.

Era o misiune sinucigaşă, ştiuseră cu toţii acest lucru, încă de la început.

— Haide, jidanule, ai o întâlnire. Ridică-ţi curu'.

Scharf îi smulse banda de pe gură.

Gândul lui Blum fugi la capsula cu cianură cusută în gulerul uniformei. *Muşcă,* îi spusese Strauss. Îşi va face treaba. În câteva secunde. Blum trebuia să creadă că încă mai avea capsula. Cum spusese Strauss: *E posibil să fie cea mai bună alternativă, în caz că eşti capturat*...

Dacă şi-ar muşca gulerul, nu ar mai fi nevoit să îndure tortura.

Îl târâră pe lângă un rând de celule, picioarele nefiindu-i capabile să îl susţină. Lumina deveni uşor mai stridentă, radiind dintr-un bec neacoperit. La capătul unui coridor, Blum văzu o masă. Un neamţ se sprijinea de ea. Îl recunoscu pe colonelul de la serviciul de informaţii. Şi pe Ackermann, comandantul, care stătea în spatele lui, purtând uniforma de gală, de parcă ar fi avut o întâlnire cu Führerul. În faţa mesei erau trei scaune din lemn. Pe două dintre ele erau două trupuri vlăguite, cu braţele legate la spate. Blum văzu că erau Mendl şi Leo. Aveau feţele învineţite şi umflate; nu arătau mai bine ca el. Mai ales Mendl, care avea capul plecat şi respira foarte încet. Leo încerca din răsputeri să pară curajos, cu o urmă de bici pe faţă, dar Blum ştia că, în sinea lui, era mort de frică.

Pentru că şi el era.

— Ţi-am păstrat un loc! spuse colonelul, chipul luminându-i-se de încântare. Mă bucur că ai putut să ni te alături, Herr Blum. Așa te cheamă, nu? Am avut prilejul să îţi cunosc sora. Ce păcat că n-o s-o mai auzi cântând.

— Unde este? Blum ridică acuzator privirea spre el.

— Te rog, trecem mai târziu la asta, spuse colonelul. Între timp, hai să ne concentrăm asupra a ceea ce avem aici.

Îl aruncară pe Blum pe scaunul liber din dreapta, îi răsuciră mâinile la spate şi i le legară cu o frânghie. Cu o satisfacţie evidentă, Scharf strânse nodul cât putu de tare. Blum îi privi pe Mendl şi Leo.

— Îmi pare rău, le spuse, apoi încercă să tragă în plămâni aerul de care avea atâta nevoie.

— Nu contează. Mendl trase şi el cu greu aer în piept şi încercă să zâmbească. Oricum nu sunt sigur că stomacul meu ar fi reuşit să se bucure

de mâncarea de afară. De fapt, de Leo îmi pare rău... Din start a fost vina mea să îl includ. Şi desigur, de...

Alfred decise să nu spună „sora ta”. Cine ştia unde era Leisa sau ce soartă îndurase deja?

— Nu asculta ce spune, îi zise Leo lui Blum. E bătrân, capul nu-i mai merge bine uneori.

— Obraznic până la final, spuse Mendl, zâmbindu-i cu afecţiune lui Leo. Asta te-a tras mereu în urmă ca elev.

— Deci, începem? spuse colonelul cu început de chelie, lovindu-şi palmele una de alta, de parcă ar fi anunţat începerea unei petreceri.

— Vreau să ştiu unde este sora mea, îi spuse Blum în germană comandantului din spatele mesei, care ţinea un bici pentru călărie în mână.

— Eu nu mi-aş face griji pentru ea acum, răspunse Ackermann, dând din cap. Mă tem că soarta ei este pecetluită. Doar tu o poţi face mai – bătu cu biciul în palmă – acceptabilă, dacă înţelegi ce vreau să spun.

— Spuneţi-mi ce aţi făcut cu ea, zise Blum. Vreau să o văd.

— Serios...? Comandantul pufni indignat şi scârbit, apoi zâmbi amuzat.

— Eu sunt colonelul Franke, spuse ofiţerul Abwehr aşezându-se pe colţul mesei.

Ochii lui cenuşii şi calmi poposiră asupra lui Blum. Bărbatul părea mulţumit că îşi găsise prada, dar făcea calcule metodice în minte.

— Ştiu că eşti în lagăr de doar câteva zile, dar cred că ai văzut – şi prietenii tăi aici de faţă pot confirma, dacă e nevoie – că maiorul Ackermann este capabil de foarte multe lucruri. Şi am observat că unul dintre ele este acela de a provoca unui om cât de multă suferinţă poate îndura. El şi ajutorul său, de asemenea prezent, Hauptscharführer Scharf. Şi tocmai asta se va întâmpla, te asigur, dacă discuţia noastră nu va fi productivă.

Sergentul mătăhălos îl privi cu aroganţă, iar ochii îi licăriră.

— Permite-mi să încep cu ceea ce ştim. Te va interesa să auzi că ţi-am urmărit călătoria de mult timp. Ştim că ai fost paraşutat în apropiere în dimineaţa zilei de 23 mai, în urmă cu trei zile. Accentul tău este foarte bun, Herr Blum. Presupun că eşti polonez? Ceh, poate?

— Vreau să îmi văd sora, ceru din nou Blum.

— Ne vei spune în curând. Franke îi ignoră cererea. Sau unul dintre partenerii tăi, aici de faţă, ne va spune, te asigur. Ştiu că ai fost preluat de partizanii locali şi că ai intrat în lagăr ca membru al unei echipe de construcţii. Mă tem că şeful de echipă a suferit subit un accident de muncă ce i-a sfârşit cariera – i-a fost strivit capul. Ştiu că ai fost trimis aici să localizezi pe cineva din lagăr şi se pare că noi l-am găsit – colonelul bătu cu degetul în masă – profesorul aici de faţă... şi să scoţi această persoană afară.

Dar unde afară, Herr Blum, dacă nu te superi că întreb şi dacă vrei să îţi mai vezi sora vreodată? Înapoi în Anglia, poate? Care era specializarea ta, profesore Mendl? Matematica? Fizica...?

Franke aşteptă o clipă, apoi continuă.

— Nu vorbeşti...? Nu contează, vom şti în curând. Iar ceilalţi... Colonelul se întoarse spre Leo. Rolul tău care este, tinere? Am auzit că eşti un fenomen al şahului. Şi mie îmi plăcea să joc. Ar fi păcat să nu accepţi provocarea. Nu se oferă nimeni? Franke încuviinţă din cap, zâmbind cu nonşalanţă, şi îşi verifică ceasul. Zece şi jumătate... Este încă devreme, avem toată noaptea la dispoziţie. Pot fi făcute multe lucruri pentru a convinge pe cineva să vorbească, atunci când ai toată noaptea în faţă.

— Să începem odată, Herr Colonel. Comandantul îşi bătu ceasul cu degetul, nerăbdător. Destul cu vorba. Hauptscharführer Scharf îşi pierde răbdarea, la fel şi eu. Aceştia sunt prizonierii mei, nu ai tăi. Îi vom interoga după bunul plac. Dar, din păcate, va sosi un tren în scurt timp, care ne va întrerupe. Şi, lăsând spionajul deoparte, încă avem o afacere de gestionat aici.

— Mergi la trenul dumitale, Herr Maior. Îi vei da socoteală lui Göring însuşi dacă nu scoatem de la ei informaţiile pe care le ştiu înainte ca sergentul tău să îi snopească în bătaie până îi lasă laţi. Aşadar, cine eşti...? întrebă colonelul, întorcându-se spre Blum. De ce Mendl? De ce eşti atât de important, bătrâne, încât cineva să vină în iadul acesta ca să te scoată de aici? Şi să te ducă unde...? Iar tu, tânărul meu prieten... Se întoarse spre Leo. Pari foarte ataşat de bătrân. Vorbeşte, altfel îl pun pe sergent să facă ce ştie cu tine, dacă prietenii tăi sunt prea proşti să cedeze.

— Suntem morţi oricum. Leo ridică din umeri, întâlnindu-i privirea. Am murit din clipa în care am intrat pe poarta aia. Era doar o chestiune de timp.

— Dă-le drumul, spuse Blum. Leisei şi băiatului. Promite-mi, dă-mi cuvântul tău de ofiţer că nu vor fi răniţi, şi îţi voi spune ce ştiu.

— Atunci dă-i drumul la vorbă, Herr Blum. Colonelul se ridică şi veni în faţa lui. Maşina mea este afară. Pot să-i duc la graniţa cu România în câteva ore.

— Nu pleacă nimeni nicăieri, îl întrerupse Mendl, făcând eforturi să vorbească. De fapt, niciunul dintre noi nu va mai fi mâine. Deşi colonelul îţi dă cuvântul său, în clipa în care va pleca, ni se va trage un glonţ în cap. Sau poate ceva mult mai puţin „acceptabil”... Nu-i aşa, Herr Lagerkommandant? Suntem deja morţi, mai lipseşte doar lovitura finală.

— După cum am spus, alegerea vă aparţine, zise Ackermann, încuviinţând din cap, dorind parcă să termine odată cu pierderea asta de timp. Eu zic să-i

punem pe rând pe roată şi să-l lăsăm pe Scharf să facă o încercare. Într-un minut or să măcăne ca raţele.

— După cum vedeţi, nu pot să vă salvez pentru prea mult timp, zise Franke. Altfel, ce se întâmplă nu mai ţine de mine.

Se auzi o bătaie în uşă, iar un gardian intră de afară.

— Trenul, Herr Lagerkommandant. Aţi cerut să fiţi anunţat...

Ackermann dădu aprobator din cap şi trase aer în piept.

— Jumătate de oră. Maximum o oră şi mă întorc. Comandantul se ridică. Nimeni nu părăseşte blocul, nu pleacă nimeni nicăieri. Doar la comanda mea, s-a-nţeles, Scharf?

— Desigur, Herr Maior. Sergentul luă poziţia „drepţi". Am înţeles perfect.

— Kapo Zinchenko, mă poţi însoţi. Iar dacă dumneata nu ai obţinut ce cauţi până mă întorc... Îi aruncă o privire încruntată lui Franke. O s-o facem în felul meu. Iar tu, micul meu jucător de şah – îi spuse lui Leo cu un zâmbet rece – când mă voi întoarce noi doi o să avem o discuţie mult mai personală despre cum ai ajuns tu în posesia acestor lucruri... Scoase fotografia cu Greta pe care Leo o luase din casa lor şi o puse pe masă, apoi puse peste fotografie tura albă pe care i-o dăduse soţia lui. De-abia aştept discuţia asta. Ackermann zâmbi, apoi îşi aruncă biciul pentru călărie pe masă şi ieşi pe uşă.

— L-aţi auzit, spuse Franke, aruncându-şi mâinile în aer de frustrare, parcă pentru a le transmite că el nu mai avea control asupra situaţiei. Are o slujbă foarte dificilă. Dar, în anumite privinţe, s-ar putea să aibă dreptate. Mereu mi s-a spus că am prea multă răbdare. Deci, ce ştii? Ocoli masa şi merse lângă Alfred. Bătrânul avea capul plecat şi gura uşor deschisă. De ce l-au trimis pe bărbatul acesta să te caute? Ce ştii, profesore, de este atât de vital?

— Doar că densitatea unui gaz este direct proporţională cu masa lui, răspunse Mendl, zâmbind vag. Nu-i aşa, Leo?"

— Da, profesore, aşa este, răspunse băiatul. Cel puţin, aşa mi s-a spus.

— Foarte curajos. Nu crezi, Scharf? O asemenea demonstraţie de îndrăzneală. Deci tu eşti trufa..., îi spuse Franke lui Mendl, scoţându-şi Mauser-ul din teacă şi legănându-l în mână. Iar asta te face pe tine porcul, vânătorul de trufe, îi spuse apoi lui Blum. Şi vezi ce li se întâmplă porcilor aici, nu? Prinse ferm pistolul şi îl îndreptă spre Alfred. De ce a venit să te scoată de aici?

— Dacă tu crezi că perspectiva unui glonţ mă sperie după şase luni petrecute aici, ai subestimat grav văgăuna asta de șobolani, spuse Mendl.

— Chiar aşa, profesore? Franke apăsă pe trăgaci.

Urmă un foc de armă surd, apoi mirosul înţepător de material şi carne arse. Gemând, Alfred se legănă în scaun, chipul schimonosindu-i-se de durere.

Sângele începu să păteze uniforma lui Alfred, luând forma unei flori.

— Următorul glonţ i-l trag în genunchi, băiete. Apoi în ouă. Ştii ce sunt alea ouă, nu, fiule? Dacă pe el nu îl deranjează, știu că pe tine, da. Deci, de ce tocmai bunul profesor, aici de faţă? Ştiu că ştii. Şi unde voiaţi să plecaţi? Vorbeşte, băiete! Lipi ţeava pistolului de genunchiul lui Mendl. Doar tu mă poţi opri să fac asta.

— Nu. Mendl se întoarse spre Leo şi dădu din cap. Își privi șoldul – sângele îi păta uniforma. Mă auzi, Leo? Nu o face.

— Da, Leo, ascultă-l. Franke își încordă degetul pe trăgaci. Cât poţi să înduri să îl vezi suferind, băiete? Nu ai atât de mult timp la dispoziţie. Niciun răspuns...

Colonelul apăsă din nou pe trăgaci.

Mendl se zbătu în scaun, frânghia cu care era legat ţintuindu-l în loc. Își lăsă capul pe spate şi se zvârcoli de durere. Sângele i se prelingea pe jos.

— Opreşte-te! îl imploră Leo.

— O mai spun o dată, fiule. Colonelul încărcă din nou pistolul şi apoi îl îndreptă spre vintrea lui Alfred. O să număr până la cinci...

— Nu, băiete, spuse Mendl, dând din cap, de-a dreptul palid acum. Niciun cuvânt.

— Doi, unu, fiule... Mâna lui Franke se încordă pe pistol. Acum!

— Este fizician! strigă Leo. Opreşte-te! Te rog! În chimie electromagnetică. Are expertiză într-un proces numit difuzie gazoasă. Este despre deplasarea gazelor într-un spaţiu închis.

— Și de ce este important lucrul ăsta? insistă Franke, îndreptând din nou pistolul spre zona inghinală a lui Alfred. Îl dezmembrez bucată cu bucată, îţi promit, dacă nu îmi spui de ce a venit el aici. Gesticulă spre Blum. Cine e în spatele planului ăstuia? Britanicii? Americanii? Unde voiau să îl ducă? Nu mă forţa, băiete, nu mai are mult timp.

— Fă-mi-o mie! Leo se agită în scaun. Lasă-l pe el. Împuşcă-mă pe mine. Nu vezi că moare? Împuşcă-mă pe mine!

— Ultima şansă. Franke îl privi pe Leo în timp ce apăsa treptat pe trăgaci.

— Pentru Dumnezeu, nu, spuse Blum, luptându-se să se elibereze din legături.

Matahala SS din spatele lui veni și îl lovi în cap pe Nathan cu pumnul acoperit de mănuşă.

— Îl duce în America! strigă Leo. America.

— America! Franke căscă ochii mari și i se tăie răsuflarea.

— Pentru o armă. Îmi pare rău, Alfred, dar nu pot să stau degeaba şi să văd cum te omoară. Îmi pare rău... Leo se uită la colonel şi începu să plângă. Împuşcă-mă pe mine. Poţi să mă împuşti pe mine. Nu vezi că îl omori?!

Franke îşi retrase pistolul. Blum vedea cum rotiţele i se învârteau în creier, colonelul punând piesele laolaltă, dându-şi seama că mizele erau mai mari decât îşi închipuise el iniţial.

— Ce fel de armă? îl întrebă pe Leo. Ce fel? De data aceasta îndreptă pistolul spre capul lui Alfred. Altfel jur că ăsta e doar începutul a ce-o să vezi. Spune-mi, sau îi împrăştii creierii la tine în poală.

— Nu ştiu! Nu ştiu ce fel de armă, jur! Nu ştiu nimic despre armă. Atât mi-a spus el. Nu-l mai răni. Îmi pare rău, Alfred, dar nu pot să-i privesc omorându-te. Nu pot... nu pot...

Băiatul îşi lăsă capul în piept şi continuă să plângă.

— E-n regulă, fiule, bâigui încet Alfred, apoi se întoarse spre Franke. E tot ce ştie. Ai obţinut tot ce puteai obţine de la el. Floarea de sânge continua să se mărească pe uniforma lui. Atât i-am spus.

Franke se aşeză din nou pe marginea mesei, de data aceasta în faţa lui Blum.

— Bine... Atunci e rândul tău, vânătorule de trufe. Puse pistolul pe genunchiul lui Blum. Am vaga senzaţie că nu se va grăbi nimeni să te salveze.

— Probabil ai dreptate, răspunse Nathan. Îşi înclină capul pentru a ajunge la cele două capsule cusute în gulerul uniformei. Chiar şi prin material, în sistemul lui avea să ajungă suficientă otravă cât să îşi facă treaba – aşa spusese Strauss. Şi de ce nu acum? Nu mai exista nicio misiune. Probabil că Leisa era moartă; toţi aveau să fie morţi în câteva ore. Ridică umărul, astfel încât gulerul să îi ajungă lângă gură. De ce nu acum?

— Doar că mai există o persoană..., spuse colonelul, apoi încuviinţă din cap spre Scharf. O persoană care te-ar putea convinge. Adu-o.

67.

Leisa fu adusă târâş din ultima celulă, apoi Scharf îi smulse banda adezivă de pe gură. Fata trase aer în piept şi strigă:

— Nathan.

Era greu să o priveşti. Avea faţa umflată şi ochii vineţi. Văzând-o, Nathan fu cuprins de durere, dar tot ce putea să facă era să dea din cap neputincios.

— Îmi pare atât de rău.

— Nathan, să nu-ţi pară. Leisa îl privi cu ochii plini de lacrimi. Mie îmi pare rău că eşti aici.

El zâmbi printre lacrimile care îi curgeau pe obraji – lacrimi de suferinţă, de neputinţă. Se luptă cu disperare să îşi elibereze braţele – aproape îşi dislocă braţul drept – deşi nu ştia exact cu ce scop.

— Să nu mai pui mâna pe ea, îi spuse furios în germană lui Franke, altfel o să găsesc o cale să te omor.

— Chiar aşa? Foarte îndrăzneţ din partea dumitale, Herr Blum. Eşti foarte protector. Şi foarte înduioşător. Nu crezi, sergent Scharf? Lumina se reflecta în fruntea lucioasă a colonelului.

— Ba da, Herr Colonel, chicoti lacheul SS, de parcă lucrurile urmau să ia o întorsătură plăcută pentru el.

— Am auzit despre mica voastră reuniune la gard. O întrebare. Ştiai că sora ta e aici sau providenţa a făcut să o găseşti în timp ce îl căutai pe profesor?

Blum nu răspunse.

— Presupun că a doua variantă. Cu atât mai emoţionant, nu-i aşa, sergent?

— Da, domnule, într-adevăr. Hauptscharführerul rânji amuzat.

— Ei bine, acum vom vedea cât de înduioșătoare o să devină situaţia. Franke îşi luă pistolul şi îşi trecu alene dosul palmei pe obrazul şi gâtul Leisei.

Blum îl privi încruntat, sângele clocotindu-i în vene.

— Las-o în pace.

— Cine ţi-a poruncit să vii aici şi să îl cauţi pe bunul profesor? Cum plănuiai să îl duci de aici? Mai întâi în Anglia, presupun? Sau poate în Suedia? Cu transport terestru? Sau există un avion pe undeva?

— Profesore, cum te simţi? întrebă Leo, aplecându-se spre Alfred.

— Nu prea bine, îmi pare rău... Capul îi căzu pe spate. Era evident că bărbatul murea încet.

— Nu îţi face griji pentru el. Spune-mi despre bomba de care vorbea flăcăul. Franke se apleca asupra lui Blum, plimbându-şi ţeava pistolului pe obrazul Leisei. Am auzit de lucrurile astea – apă grea, valorificarea puterii atomului. Cât de departe au ajuns Aliaţii cu procesul lor? Ţi-a mâncat pisica limba? Poate ţi-o mai descleştez eu puţin. Mută pistolul la capul Leisei. Cum ar fi să îi vezi creierii zburându-ţi în poală? Ar face mizerie, cred. Doar tu poţi să opreşti asta.

Leisa dădu din cap, iar ochii i se umplură de lacrimi.

— Nathan, nu. Niciun cuvânt. Oricum suntem toţi morţi. Nu-i da ce vrea.

Blum ţipă şi se zbătu cu toată forţa de care era în stare pentru a-şi elibera mâinile. Doar ca să le pună în jurul gâtului lui Franke, dacă îl ajuta Dumnezeu, şi apoi să fie snopit în bătaie de sergentul însetat de sânge. Leisa avea dreptate, erau morţi oricum.

— Nu ştiu ce fel de bombă, strigă el. Te rog! Las-o în pace.

— Mă întreb cum o fi să îţi vezi sora murind. Sora pe care ai salvat-o atât de curajos din lagărul femeilor. Şi acum să o vezi atât de aproape de moarte şi să fii singurul care o poate salva, cu un singur cuvânt. Trebuie doar să apăs uşor piedica şi... Degetul lui Franke se încordă pe trăgaci.

— Jur, nu ştiu nimic despre armă! ţipă disperat Blum, implorându-l din ochi. Am fost trimis doar ca să îl scot de aici. E tot ce ştiu, jur.

Leisa îi întâlni privirea şi îl imploră:

— Nathan, nu.

— De ce tu? insistă colonelul. Blum se zvârcoli zadarnic pe scaun, nereuşind să se elibereze. Spune-mi, altfel moare într-o secundă.

— Pentru că eu vorbesc limba. Şi am înfăţişarea potrivită. Ca să mă amestec printre prizonieri.

— Eşti polonez?

Blum încuviinţă din cap.

— Da.

— Şi de unde ai venit pentru această misiune? Din Anglia? Din Statele Unite?

— Din Statele Unite! Blum se uită la Leisa, dând din cap deznădăjduit.

— Din America! Ochii lui Franke se luminară. America. Şi cum ai ajuns acolo? întrebă el şi ridică din nou pistolul. Să nu taci acum...

— Am scăpat din ghetoul din Cracovia în 1941. M-am înrolat în armată un an mai târziu.

Leisa îl privea şi brusc, calmul luă locul fricii pe faţa ei. Dintr-odată, Blum văzu adevărul. În tot acest timp, ea crezuse opusul. Dar acum, în acest moment, când el nu mai era capabil să facă nimic pentru a o salva sau a-l opri pe Franke, Nathan văzu că Leisa e mult mai puternică decât el. Şi frumoasă.

— Nathan, te eliberez de promisiune, spuse ea, zâmbindu-i cu subînţeles. E în regulă acum, te poţi opri.

— Şi de ce te-ai întors? insistă Franke. Lacrimile ameninţau să îi curgă, iar Blum dădu din cap. Oricare ar fi promisiunea despre care vorbeşte ea, sigur nu merită să o vezi murind. Ai scăpat din ghetou, erai în siguranţă. De ce ai riscat totul ca să te întorci? Ca să îţi cauţi sora?

Nathan dădu din cap.

— Nu. Credeam că e moartă.

— Atunci, pentru noua ta ţară...? spuse Franke, ţinând pistolul lipit de tâmpla Leisei. Ea întoarse capul.

— Nu, răspunse Blum, dând din cap. Pentru că îmi era ruşine că am scăpat. Nathan se uită la Leisa şi ochii i se umplură de lacrimi. Pentru că toţi ceilalţi, părinţii mei, sora mea – cel puţin aşa credeam – erau morţi. Privirea i se fixă asupra lui Franke. Pentru că eu am fost singurul care a scăpat.

— Vezi? Întotdeauna vorbesc. Fac ei pe eroii la început, dar până la urmă îşi dau drumul la gură. Franke zâmbi. Voiai să răzbuni moartea părinţilor tăi. Şi cum te simţi acum, Herr Blum, ştiind că ceea ce ai făcut a avut exact efectul opus? Că ai provocat moartea persoanei pe care o iubeai cel mai mult şi care, culmea, era în viaţă?

— Am fi murit cu toţii oricum, Myszka, îi spuse Leisa fratelui ei. Aşa doar se întâmplă mai repede.

— Cum mă simt...? spuse Blum.

În depărtare auzi marşul cântat de orchestră. Sosise trenul lui Ackermann. Nathan îi zâmbi Leisei, invocând în minte o imagine de-a ei când era copilă şi făceau năzbâtii împreună, apoi îl privi din nou pe colonel.

— Aş face-o din nou, într-o clipită. Se gândi că poate acestea erau ultimele cuvinte pe care le va mai auzi sora lui. Ea este jumătate din mine. Nu ne poţi despărţi. Aş prefera să mor cu ea decât să trăiesc, fără să ştiu. Apoi iar se uită la Franke şi ridică din umeri. Deci, cât de mult te-a înduioşat asta?

— Hai să-ţi arăt, spuse colonelul şi întinse braţul cu pistolul spre tâmpla Leisei, dar fu distras de sunetul uşii, care se deschise. O femeie intră în bloc. Drăguţă, purtând o rochie cadrilată şi o pelerină de ploaie. Avea părul blond strâns la spate, într-un coc.

— Frau Ackermann! spuse surprins sergentul Scharf.

Leo ridică privirea.

— Nu am mai fost niciodată aici, spuse ea, scanând cu privirea încăperea în care se zvonea că sunt săvârşite fapte îngrozitoare. Doar am auzit...

— Frau Ackermann, cu tot respectul cuvenit, acesta nu este un loc potrivit pentru o femeie. Franke lăsă pistolul în jos. Drept urmare, trebuie să vă rog să...

— Am ceva de spus, zise ea. Îl căută cu privirea pe Leo; la început, în ochi i se citi o urmă de afecţiune când observă fotografia şi piesa de şah pe masă, apoi, brusc, privirea i se înăspri. Eu te-am tratat cu respect. Ţi-am dat mâncare, daruri. Am spus că o să te protejez... Şi tu... Aşa îmi trădezi încrederea?

Scharf, care stătea în spatele lui Leo, îşi abţinu rânjetul.

— Oamenii aceştia sunt mizerabili, madame, spuse Franke. Le arăţi puţină blândeţe şi ei se poartă ca...

Ea ridică mâna și scoase un pistol din pelerină.

— Frau Ackermann! Franke căscă ochii mari şi făcu un pas spre ea.

La început, Gretei îi tremură puţin mâna – era evident că nu mai ţinuse niciodată o armă în mână – dar apoi întinse ferm ambele braţe şi îndreptă pistolul direct spre Leo, captiv pe scaunul lui.

— Eu te-am luat sub aripa mea. Ţi-am dat speranţă. Tu m-ai umilit. Greta trase piedica pistolului.

— Madame, îmi pare rău. Leo o privi şi apoi plecă privirea, aşteptându-şi sfârşitul.

— Să nu-ţi pară. Greta îndreptă brusc pistolul spre Franke, care o privea şocat. Cum se poartă, colonele...?

Trase, iar Franke rămase cu gura căscată, cu răspunsul nerostit, în timp ce o gaură neagră îi apăru între ochi. Se prăbuşi secerat pe podea.

Cu rânjetul dispărându-i, Scharf se grăbi să îşi scoată pistolul din teacă, dar Greta îi trase două gloanţe în piept, impactul izbindu-l cu spatele de perete, apoi se prelinse uşor pe podea, lăsând o dâră de sânge în urmă.

La început, încăperea se cufundă în tăcere. În aer se simţea miros de plumb şi carne arsă. Pentru o clipă, toţi fură prea şocaţi pentru a înţelege ceea ce tocmai se întâmplase.

— Repede, spuse Greta, nu aveţi prea mult timp. Gardienii vor fi ocupaţi cu trenul alte câteva minute.

Aleargă la Leo şi îi dezlegă mâinile.

— Aveţi o cale de scăpare? îl întrebă pe Blum.

— Da, aşa cred, răspunse el, încă uimit.

— Atunci poţi să te schimbi, zise ea, arătând spre uniforma ofiţerului Abwehr. Maşina lui este afară, cu un şofer în ea. Dar trebuie să vă grăbiţi.

— Nathan! Leisa alergă la el şi îi dezlegă mâinile.

Blum îşi eliberă braţele din frânghii şi îşi îmbrăţişă sora, după ce crezuse că nu o va mai face vreodată. Apoi merse grăbit lângă Franke şi făcu aşa cum îi sugerase Frau Ackermann; descheie nasturii hainei cadavrului şi îl dezbrăcă. Auzi sunetul îndepărtat al muzicii şi zarva nou-veniţilor pe peron. Oamenii nu mai erau separaţi în stânga sau în dreapta, ci formau un singur rând, fiind procesaţi rapid, probabil mergând spre moarte chiar în noaptea aceea.

Blum ar fi vrut să îi avertizeze pe fiecare în parte, dar, în acest moment, oamenii aceia erau cea mai bună acoperire pe care ar fi putut să o ceară.

De îndată ce Greta îl eliberă pe Leo, acesta aleargă la Mendl. Chipul bătrânului era alb ca varul acum. Pierduse mult sânge; rana îi sângerase masiv prin tunica dungată. Cu toate acestea, ochii îi erau calmi şi limpezi,

chiar pe măsură ce forţa îl părăsea. Blum îmbrăcă haina ofiţerului german în timp ce Leo îi dezlega mâinile lui Mendl.

— Profesore, te rog să te ridici, spuse el. Vii cu noi.

— Nu. Bătrânul dădu din cap. E prea târziu acum. Nu merg nicăieri, vezi şi tu că sunt terminat.

— Nu, nu eşti terminat, îl imploră Leo. Nu încă, Alfred. Trebuie să vii.

Blum îl descălţă pe Franke de ghete şi îl dezbrăcă de pantaloni.

— Cred că dumneata știi mai bine decât oricine câte depind de asta, domnule, spuse Nathan.

Îmbrăcă pantalonii, apoi se încălţă cu ghetele negre, poate cu un număr sau două mai mari, dar picioarele îi alunecară în ele fără dificultate.

Leo încercă să îşi ajute prietenul să se ridice.

— Alfred, te rog... trebuie să încerci. Te ducem noi.

— Nu. Nu pot. Nu pot... Respiraţia îi devenise greoaie. Îşi privi şoldul şi îşi duse mâna la rană, iar când o ridică înapoi, palma îi era pătată de sânge. Alfred dădu din cap resemnat. O să mor pe drum şi o să vă încetinesc. Lăsaţi-mă să rămân.

— Imposibil, insistă Blum, îmbrăcat acum în uniforma de ofiţer Abwehr a lui Franke.

Desigur, nu arăta precum colonelul, nici măcar pe-aproape. Avea jumătate din vârsta lui şi trăsături mai închise la culoare. Dar pe timpul nopţii, în uniformă, cu chipiul tras jos pe frunte – aveau nevoie doar de-o secundă.

— Ridicaţi-vă, domnule. Am fost trimis de preşedintele Statelor Unite ale Americii să vă duc înapoi şi, atâta vreme cât respiraţi, exact asta voi face. Ştiţi mai bine ca oricine care este miza plecării dumneavoastră de aici. O să vă duc în cârcă dacă trebuie. Doar până la maşină.

— Blum, te rog... Floarea de sânge se mărise pe uniforma lui Mendl, iar în ochi îi rămăsese un licăr aproape stins. Nu pot.

— Trebuie! Nu vă voi lăsa în urmă. Nu după câte am riscat ca să vă găsesc, profesore. Nu acum.

Blum ştia că mai aveau doar câteva secunde la dispoziţie ca să plece de acolo. Ackermann spusese că se va întoarce în jumătate de oră; se putea întâmpla în orice clipă. Blum îl privi pe fizicianul palid, temându-se că ar putea să moară în orice secundă şi totul ar fi pierdut: misiunea, jurământul lui, glasul lui Roosevelt răsunându-i în cap – *Nu ne dezamăgi.* Nu ştia ce să facă.

— Mă tem că Dumnezeu a avut în minte un alt final, zise Mendl, zâmbind vag. Dar mai există o cale...

— O cale...? Singura cale e pe uşa aceea, domnule. Ce vreţi să spuneţi?

Blum ştia că, în câteva minute, bărbatul pentru care îşi riscase viaţa putea să moară.

— Leo, spuse profesorul.

Întinse mâna, aproape orbeşte, iar băiatul o strânse într-a lui. Mendl îl privi pe Blum.

— Nu este nepotul meu. Am minţit. Îmi pare rău, ştiu că ne-ar fi încetinit, dar era tocmai pentru această eventualitate. Băiatul... Mendl tuşi, apoi tresări, ştergându-şi sângele de pe buze cu mâneca. El ştie tot. Tot ce ştiu eu. Toate teoriile, toate formulele de care ai tu nevoie. L-am învăţat tot în aceste ultime luni.

— L-ai învăţat? Blum se holbă la Leo cu gura căscată. E adevărat?

— Da, răspunse băiatul. Dar...

— Ştie tot, Blum. Fiecare părticică. În ochii lui Mendl se aprinse un licăr, venind ca o confirmare a spuselor sale. Chiar mai mult decât dacă ţi-aş fi dat notiţele mele ca să le iei cu tine. Îţi dau cuvântul meu în această privinţă.

Blum se întoarse spre Leo. Băiatul nu avea vreun caiet sau vreo hârtie cu el – absolut nimic. Nici atunci când încercaseră să iasă din lagăr.

— Cum? Unde...?

— Spune-i, Leo, zise Alfred, zâmbind şi încuviinţând din cap. Haide.

Băiatul îşi bătu uşor capul cu degetul.

— Aici, înăuntru.

— În capul tău? Blum căscă gura şi se uită din nou la Mendl.

— Aminteşte-ţi, ţi-am spus că este un tânăr remarcabil, zise profesorul, fiecare nouă răsuflare părând să îl vlăguiască. Este la fel de bun ca o enciclopedie cu ce are în cap. Am ştiut din clipa în care l-am cunoscut. Crede-mă, Blum, ar fi o mare bucurie pentru mine să merg şi să îmi revăd nişte vechi prieteni, să îmi prezint munca, în sfârşit. Dar nu aş face decât să vă încetinesc. Ştii la fel de bine ca mine că nu am avea nicio şansă de reuşită. Plecaţi acum, spuse el, zâmbind vag, apoi tuşi din nou sânge. Nu mai ai nevoie de mine.

— Repede, trebuie să vă grăbiţi, spuse Greta. Auziţi orchestra? Mulţimea începe să se pună în mişcare. Kurt se va întoarce în scurt timp.

— Cântă „Oda Bucuriei” a lui Beethoven, îi confirmă Leisa lui Blum. Asta înseamnă că pleacă de pe peron.

Ochii lui Leo se umplură de lacrimi.

— Alfred, te rog, vino... Trebuie să vii.

— Nu, fiule. Aceasta este calea ta, Leo, nu a mea. De aceea mi te-a trimis Dumnezeu. Înţeleg acum. E singurul lucru de care sunt sigur.

— Nu pot să te las în urmă.

— Ba da, o vei face, Leo. Trebuie să mă laşi. Aşa mi-ai promis, îmi eşti dator cu promisiunea asta.

Blum îl apucă pe Leo de umeri şi îl privi în ochi.

— Este adevărat? Ştii tot? Aşa cum spune el, fiecare fărâmă de informaţie? Trebuie să fiu absolut sigur în privinţa asta.

— Da. Leo ezită la început, apoi încuviinţă ferm din cap. Jur.

— Atunci trebuie să plecăm. Acum. Luă Mauser-ul lui Franke de pe podea. Profesore, aş vrea să pot spune ceva. Dumnezeu vă datorează o soartă mult mai bună decât aceasta, să vă lăsăm aici să muriţi.

— Soarta mea este în mâini bune, spuse Alfred cu un zâmbet ferm. Fetele mele mă aşteaptă de foarte mult timp.

— Şi, madame... Blum se întoarse spre Greta. Avem loc. Veniţi cu noi?

— Mulţumesc, spuse ea, dând din cap. Dar voi rămâne cu el.

— Te rog, vino..., o imploră Leo.

Toată lumea ştia ce soartă o aştepta la întoarcerea soţului ei.

— Nu. Greta îi zâmbi. Profesorul are dreptate. Aceasta nu este nici soarta mea. Şi oricum, poate că veţi avea nevoie de câteva momente de diversiune când se va întoarce soţul meu. Aşa că plecaţi.

Blum încuviinţă din cap.

— Atunci, orice v-a împins să faceţi ceea ce aţi făcut pentru noi, vă mulţumesc din inimă.

— Trebuie să vă grăbiţi. Greta îl privi pe Leo în ochi şi îi puse mâna pe obraz. Plecaţi. Gardienii se vor întoarce de pe peron în orice clipă. Dumnezeu să vă aibă în pază.

— Şi pe dumneavoastră, madame, răspunse Blum. Leisa, înfăşoară-te în cârpa aia. Nathan îi arătă o pătură de pe podea. Leo, tu vei veni în spatele meu de îndată ce îţi dau semnalul că este sigur să vii. Spuneţi că maşina lui este chiar afară?

— Da, răspunse Greta. Când am intrat eu, şoferul fuma o ţigară.

— Ei bine, să sperăm că a terminat-o şi s-a întors în maşină. Blum verifică pistolul lui Franke. Altfel, războiul se va termina aici pentru el, iar noi va trebui să ne descurcăm cu maşina cât de bine putem. Leo, e vreo şansă să ştii să conduci?

— Nu, răspunse el, dând din cap.

— Nici eu, din păcate. Atunci, să sperăm că s-a întors în maşină. Profesore...

Mendl nu răspunse. Avea capul plecat într-o parte, gura deschisă, buzele albe şi uscate. Bâiguia ceva. Murea.

— Alfred! spuse Leo, sfâşiat de durere.

Din nou, părea incapabil să plece de lângă bătrân.

— Leo! Blum îl apucă de umăr. Trebuie să îl laşi aici. E timpul să mergem.

— Rămân eu cu el, spuse Greta. Nu va muri singur. Prietenul tău are dreptate, trebuie să îl laşi şi să pleci imediat. Dar, Leo...

— Da, Frau Ackermann... Leo se întoarse în pragul uşii.

— Greta, spuse ea zâmbind. Nu ai face de ruşine o doamnă, să o uiţi atât de uşor, nu...? Luă de pe masă fotografia cu ea în barcă şi piesa albă de şah. Merse la el şi i le puse în mână, apoi îl sărută afectuos pe obraz. Binele învinge, Leo. Din când în când, chiar şi aici. Să nu uiţi asta. Aşa că pleacă şi trăieşte-ţi viaţa. Măcar pentru mine.

— Aşa voi face, madame, spuse el, lacrimile curgându-i pe obraji.

— Atunci pleacă. Greta se întoarse lângă profesor şi îi luă mâna într-a ei. Acum are nevoie să audă o voce liniştitoare.

— Vă mulţumesc din nou, spuse Blum şi deschise uşa blocului doar câţiva milimetri. Aruncă o privire afară. Văzu maşina încăpătoare la doar câţiva metri distanţă. Drumul părea liber. Sunteţi gata? îi întrebă pe Leo şi Leisa. Amândoi încuviinţară din cap. Atunci, acesta era momentul. Îl mai privi o dată pe Alfred, apoi îi zâmbi Gretei pentru ultima oară. Pentru binele care învinge, doamnă. Pare o urare potrivită.

— Da. Pentru bine.

Blum îşi trase chipiul colonelului în jos pe frunte şi ieşi afară.

68.

Norocul era de partea lor afară. Niciun gardian nu era prin preajmă. O zarvă imensă şi lumini orbitoare veneau din direcţia peronului de tren, lângă poarta principală. Şoferul lui Franke era pe scaunul din faţă al unui sedan Daimler, cu portiera de pe partea lui deschisă.

— Vino. Blum, ţinând-o pe Leisa în braţe, înfăşurată în pătură, îi făcu semn lui Leo.

Şoferul sări de pe scaun să îi deschidă portiera.

— Rămâi în faţă, se răsti Blum în germană.

Avea Mauser-ul lui Franke în mână şi era pregătit să îl folosească dacă şoferul nu se supunea. Din fericire, probabil că Franke trebuie să fi fost un adevărat tiran, întrucât şoferul rămase pe loc, în spatele volanului, spunând „Da, Herr Colonel”.

Blum deschise portbagajul şi văzu că e foarte spaţios. O puse pe Leisa înăuntru.

— Acum. Privi în jur şi îl chemă pe Leo. Băiatul alergă la maşină şi se urcă şi el în portbagaj. Să nu vorbiţi, le spuse el. O să vă scot eu afară când vom ajunge undeva în siguranţă.

Închise portbagajul şi merse la portiera din spate.

— Porneşte motorul, zbieră Blum, urcând pe bancheta din spate, cu chipiul colonelului Abwehr tras jos pe frunte. Ne întoarcem în noaptea asta. Să mergem.

Şoferul se întoarse spre el.

— Înapoi la Varşovia, Herr Colonel...? Era aproape miezul nopţii şi era un drum de multe ore.

Bărbatul căscă ochii mari, şocat. Blum avea pistolul îndreptat spre faţa lui.

— Dacă vrei să trăieşti, o să conduci. După ce trecem de poartă te las să pleci. Dar dacă scoţi un cuvânt sau dai cel mai mic semnal că ceva nu este în regulă, acela va fi ultimul lucru pe care îl faci. Ne-am înţeles?

Şoferul, un caporal într-o uniformă Abwehr gri şi chipiu, cu cel mult doi ani mai în vârstă ca Blum, încuviinţă şi se întoarse din nou spre volan.

— Da, domnule, am înţeles.

Răsuci cheia în contact, iar motorul Daimler-ului se trezi la viaţă.

— Ţine ambele mâini pe volan, să le văd. Şi, după cum poţi auzi, caporal, germana mea este perfectă, aşa că fără jocuri. Să fii sigur că ai pistolul la ceafă.

— Da, Herr Colonel. Şoferul încuviinţă din cap agitat.

— Condu.

Caporalul întoarse maşina şi porni alene spre poarta principală. Nimeni nu părea să îi observe sau să vină după ei. Blum îi vedea pe gardieni în turnurile de veghe, în spatele mitralierelor, dar atenţia părea să le fie îndreptată spre şine, nu spre maşina împopoţonată a ofiţerului. În faţa lor era multă activitate, după ce trenul îşi descărcase marfa. Lumina reflectoarelor era orbitoare, muzica răsuna. Un dans festiv slav. Gardienii zbierau ordine. Blum vedea o mulţime imensă – mii de oameni, asemenea unui val negru, înghesuiţi pe peron.

Cel mai probabil, niciunul dintre ei nu avea să apuce zorii zilei următoare.

— Să opreşti la poartă, ca de obicei, îl instrui Blum. Inima începu să îi bată mai tare. Văzu doi sau trei gardieni supraveghind intrarea. Şi îţi repet, un cuvânt greşit şi va fi ultima ta gură de aer.

— Da, am înţeles, răspunse şoferul, încuviinţând din cap.

— Bun.

Încetiniră pe cărarea din cărămidă şi traseră la poarta principală, exact cea pe care Blum intrase aici cu trei zile în urmă. Ceasul din turn arăta ora

douăsprezece zero opt. Încă o oră şi jumătate, sau aproximativ, până când era programat să aterizeze avionul. *Dacă* va mai ateriza. Blum îşi alungă un fior brusc de îngrijorare, la gândul că el şi Mendl nu aveau să fie lângă râu, conform planului, atunci când va avea loc atacul, peste douăzeci de minute. Un gardian ieşi din postul de gardă şi veni lângă Daimler. Şoferul coborî geamul. Blum trase piedica pistolului, astfel încât şoferul să audă.

— Nu uita, ascult fiecare cuvânt.

— Plecaţi atât de târziu? întrebă gardianul, aruncând o privire în maşină.

— Ne întoarcem la Varşovia, spuse şoferul. Mă tem că au apărut treburi urgente.

— Herr Colonel..., îl salută gardianul pe Blum, aruncând o privire superficială în spate.

Ascuns în întunericul banchetei, Blum îl salută făcându-i cu mâna. Pistolul era ascuns de paltonul colonelului, pe care îl ţinea pe braţ.

Inima îi bătea să îi spargă pieptul.

— Atunci, aveţi grijă cu ceaţa, spuse gardianul şi dădu semnalul de trecere postului de gardă. Se înteţeşte în vale noaptea.

— O să am, mulţumesc, răspunse şoferul. Poarta se ridică uşor, iar gardianul se îndepărtă de maşină.

Blum răsuflă uşurat.

Daimler-ul înaintă. În timp ce ieşeau pe poartă, Nathan aruncă o privire înapoi şi îl văzu pe gardian întorcându-se la postul său. Poarta se închise, iar inima îi reveni treptat la normal.

Petrecuse trei zile de coşmar în cel mai groaznic iad de pe pământ.

Dar acum erau liberi.

69.

Ackermann ştiu că ceva nu e în regulă de îndată ce el şi Fromm se apropiară de bloc.

Fluierele răsunau în jur. Gardienii alergau de colo-colo, strigând. Locotenentul Kessler stătea palid în uşă şi luă poziţia „drepţi” când se apropie Ackermann.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Lagerkommandantul, o senzaţie de nelinişte străbătându-l.

Kessler gesticulă spre încăpere.

Ackermann intră în bloc, iar bărbia i se încordă violent când privi în jur.

Franke era mort. Imposibil. Pe podea, cu o gaură neagră în frunte. Avea ochii căscaţi, mari cât monedele de două mărci.

Şi Scharf... Stătea sprijinit de perete în capul oaselor, părând de-a dreptul uluit, cu două găuri roşii în piept. Corpul lui lăsase o dâră de sânge în urmă, atunci când alunecase spre podea.

Greta se întoarse spre Ackermann. Purta o rochie cadrilată şi o pelerină şi avea un pistol în mână.

— Ce s-a întâmplat aici? întrebă el şocat, deşi răspunsul era evident.

— Au plecat, Kurt. Asta s-a întâmplat. Greta zâmbi, dar nu amuzată. Preţioasa ta cârtiţă şi sora lui. A, şi micul meu jucător de şah. Au plecat cu toţii. Profesorul... Mendl stătea pe scaun cu capul pe spate, clipind la intervale lungi, bâiguind ceva; o pată mare de sânge era pe uniforma lui vărgată. El a rămas cu mine.

— Ce naiba spune Mendl? întrebă Ackermann, neştiind exact de ce i-ar păsa.

— Vorbeşte germană, Kurt. Ar trebui să înţelegi. Ceva despre *Ist das wirklich so*?

— Chiar aşa? spuse Ackermann confuz.

— Poate că şi el este la fel de uimit ca tine, Kurt, de ceea ce vede.

— Greta, lasă jos pistolul. Te rog.

— Nu, Kurt. Nu-l las. Ridică arma spre el.

Fromm dădu să îşi scoată pistolul, dar Ackermann îi puse mâna pe braţ.

— Aş putea să te ucid şi pe tine, Kurt. Dar de ce ar mai conta acum? În glasul şi în ochii ei se citea plăcerea. Cariera ta, pentru care ai muncit din greu, e terminată. Toate numerele tale preţioase... Şi nici măcar nu trebuie să apăs pe trăgaci, eşti mort deja. La fel de mort pentru ei cum eşti şi pentru mine. Eşti mort pentru toată lumea.

Ackermann o privea îngrozit, apoi se uită alene în jur.

— Greta, ce ai făcut?

— Ce am făcut eu? Ea râse. Întrebarea este, Kurt, ce ai făcut tu? Ce aţi făcut cu toţii? Numerele tale preţioase... erau oameni. Nu cifre, Kurt. Erau mame, soţi, copii mici. Aveau vieţi, speranţe. Aşa cum am avut şi noi cândva. Oameni.

— Am făcut ce a trebuit să fac, Greta. Dacă nu eram eu, era altcineva. Ackermann făcu un pas înainte. Fromm, du-te şi sună alarma. Îi vreau pe ăia trei înapoi acum.

— Da, Herr Lagerkommandant. Locotenentul se retrase încet spre uşă, conştient de pistolul din mâinile Gretei, a cărui ţintă fusese în tot acel timp pieptul soţului ei. Fromm ieşi grăbit afară.

— O să-i prindem, Greta. Va fi fost totul în zadar. O să-i prindem, și tu știi deja ce-o să le facem. Acum pune jos pistolul.

— Mă tem că nu pot, Kurt, este prea târziu acum. Amândoi ştim acest lucru. A, și încă ceva, dragul meu soţ... ceva ce-ar trebui să știi.

— Ce anume, Greta? Ackermann o privi, devenind din ce în ce mai furios. Ea avea dreptate – cariera lui era distrusă, la fel şi vieţile lor. Ce mai era de făcut?

— Aveai dreptate. I-am tras-o micului evreu.

Bărbia Lagerkommandantului se încleștă de furie.

— L-am lăsat de bunăvoie să îmi facă ceea ce tu mi-ai făcut cu forţa.

Kurt scrâşni din dinţi.

— Greta, dă-mi pistolul.

Bătrânul profesor încetă să mai bâiguie. Capul îi căzu într-o parte şi gura i se deschise, dar ochii îi rămaseră limpezi și fermi. O ultimă răsuflare adâncă îi ieşi din piept şi Mendl muri.

— Cred că știu la ce se referea, Kurt. *Ist das wirklich so*? Oricine a trăit în iadul ăsta ar şti. Cred că le vede pe soţia și pe fiica lui. Așa cum și eu văd ceva acum...

— Ce vezi, Greta?

— Văd dincolo de toate astea. Trebuie să continui să crezi în ceva. Chiar și în iadul ăsta, nu?

— Și tu în ce crezi, Greta?

— În ce cred...? Greta îi zâmbi vag. Cred în cer, Kurt. În imensitatea albastră a cerului.

— *Greta*!

Dar ea ridică pistolul la tâmplă şi apăsă pe trăgaci.

După ce trupul i se prăbuși pe podea, Greta reuși să se ridice. Nu se mai simţea legată de un loc plin de urâţenie şi moarte. Trecu pe lângă Kurt, care încă privea îngrozit și uluit, de parcă ea nu ar fi fost acolo. Uşa era deschisă. Trecu pe lângă barăci, una după alta, simetrice în asemănarea lor, și pe lângă crematoriul sinistru din cărămidă roşiatică. Gardienii fugeau peste tot în jur. Greta lăsă în urmă mirosul amar şi norul greoi care atârna mereu atât de jos, încât nu puteai vedea niciodată albastrul cerului din spatele lui, nici măcar în zilele senine.

Dar acum putea să vadă cerul – infinit şi frumos. Putea să vadă stelele, galaxiile. Putea să vadă până într-un loc îndepărtat, despre care citise. Un loc cu iarbă, râuri și lucruri frumoase. Totul părea atât de aproape, chiar în faţa ei, prin ceaţă. O făcu să zâmbească.

Fusese întotdeauna atât de aproape, își spuse Greta în sinea ei*. Întotdeauna.*

Chiar aici, dincolo de gard.

70.

— Ia-o spre oraşul Rajsko, îi spuse Blum şoferului de îndată ce ieşiră din raza lagărului. Indicatorul de pe marginea drumului spunea că Rajsko e la 12 kilometri depărtare. Nu uita, încă ai un pistol la ceafă.

— Vă rog, zise tânărul şofer. Fac ce spuneţi, doar nu mă împuşcaţi. Tocmai m-am însurat acum patru luni.

— Atunci condu. Şi ambele mâini pe volan, tot timpul.

Punctul de livrare fusese pe un câmp aflat la 3 kilometri de cătunul Wilezkowice, iar cel de aterizare era acum pe un drum de ţară suficient de lat cât să aibă loc bombardierul Mosquito, la vreo 400 de metri spre nord. Josef i-l arătase când venise să îl ia.

— Cât e ceasul? îl întrebă pe şofer.

— Ceasul? Zero zero cincisprezece, domnule, răspunse el, aruncând o privire în spate.

Atacul asupra echipei de muncitori din tura de noapte era plănuit să înceapă în 15 minute. Avionul era pe drum. Dar, având în vedere că nu avea să mai meargă nimeni la râu, Blum se temea acum ca nu cumva avionul să nu mai aterizeze deloc. Se ruga măcar să mai fie oameni la locul de aterizare. Trebuiau să elibereze terenul şi să lumineze calea. Sigur ţineau legătura prin radio cu avionul.

Acum trebuia doar să găsească locul.

— Care este kilometrajul, caporal? Pe contor.

— Kilometrajul? Şaptezeci şi opt patru doi nouă, citi şoferul.

— Şaptezeci și opt patru doi nouă, repetă Blum. Mulţumesc. Pentru prima dată, se lăsă pe spate.

Drumul era cufundat în beznă; după miezul nopţii nu mai era aproape nimeni pe aici. Blum se întrebă oare ce avans aveau până să fie prinşi, până să fie descoperită Greta Ackermann. La început, nemţii nu vor şti sigur în ce direcţie o luaseră, dar, cel mai probabil, aveau puncte de control în fiecare oraş şi aveau să fie recunoscuţi imediat într-un Daimler elegant.

— Stinge farurile, îi porunci Blum şoferului.

— Dar, domnule, este întuneric. E periculos.

— Crede-mă, nu la fel de periculos pe cât va fi dacă nu le stingi. Blum îi împinse pistolul în ceafă. Stinge farurile.

Şoferul se supuse şi le stinse.

Gândurile lui Blum zburară acum la Mendl şi la soţia lui Ackermann. Probabil că profesorul era deja mort; iar ea, cine ştie. Nathan se ruga doar ca ceea ce îi spusese Alfred să fie adevărat. Că tot ce ştia el era stocat în siguranţă în creierul lui Leo. Totul depindea de asta acum.

Rajsko, 3 kilometri.

— Încetineşte. O să virăm la stânga în curând.

— La stânga? Credeam că vreţi să mergeţi la Rajsko.

— O să dăm peste un fel de moară pe partea dreaptă a drumului, iar spre stânga ar trebui să fie un drum de pământ. Mergi încet, altfel o să treci de el.

Era unul dintre drumurile lăturalnice pe care o luase Josef cu maşina pentru a evita să fie detectat în drum spre Brzezinka, în noaptea în care sosise Blum.

Înainte, Nathan văzu brusc faruri aprinse în depărtare, venind spre ei.

— Repede, scoate maşina de pe drum.

— Aici, domnule?

— Acum! Aici, în şanţul ăsta, pe dreapta. Blum îi puse din nou pistolul la ceafă. Şi nici măcar să nu îţi treacă prin cap să semnalizezi cu farurile când trec ei, doar dacă nu cumva vrei ca proaspăta ta soţie să rămână văduvă.

— Da, domnule, spuse şoferul, încuviinţând din cap. Trase Daimler-ul cu farurile stinse într-un luminiş de pe marginea drumului. Luminile maşinii care se apropia deveniră din ce în ce mai puternice. Blum văzu că e o camionetă care se îndrepta spre lagăr. În timp ce trecu pe lângă ei, inima i se opri. Se aplecă înainte, cu pistolul lipit de capul şoferului.

— Nicio mişcare.

Camioneta trecu pe lângă ei şi Blum văzu că e plină cu trupe. Ştia că în Rajsko exista un detaşament – probabil că vestea evadării lor se răspândise deja. Îşi ţinu răsuflarea în timp ce privi maşina îndepărtându-se, luminile stopurilor pierind în noapte.

În cele din urmă, Blum răsuflă uşurat.

— Bine, să pornim. Şi fii cu ochii în patru după virajul la stânga.

Reintrară pe drum şi ocoliră orăşelul adormit. Treceau pe lângă ferme şi căsuţe cufundate în întuneric, cu locuitorii adânciţi în somn. Drumul era brăzdat de făgaşe, potrivit mai degrabă pentru o camionetă de fermă sau un tractor decât pentru un Daimler. Lui Blum îi părea rău pentru chinul pe care probabil îl îndurau Leisa şi Leo în portbagaj.

Într-un final, ieşiră din nou la drumul principal.

— Încotro? întrebă caporalul.

— Stânga. Spre Wilezkowice.

Şoferul luă virajul şi, pentru câţiva kilometri, singurul vehicul cu care se întâlniră fu un camion cu produse chimice care se îndrepta spre est, cel mai

probabil spre fabrica IG Farben. Blum căuta cu privirea orice reper care să îi pară măcar vag familiar. Nu recunoştea absolut nimic, dar, spre bucuria lui, după vreo doi kilometri dădură peste trecerea de cale ferată unde îi opriseră gardienii pe el şi pe Josef în urmă cu trei nopţi. Blum ştia că e pe calea cea bună, dar de acum încolo lucrurile începeau să devină complicate. El, Josef şi Anja stătuseră de vorbă în timp ce mergeau, astfel că Blum nu fusese atent la drum. Nu-i trecuse nicio clipă prin cap că va fi nevoit să caute singur drumul înapoi. Ştia că trebuie să găsească un drum lăturalnic, nepavat, care se desprinde din artera principală. Dar unde? Trecură pe lângă o fermă cu un siloz conic. Da, Blum avu impresia că îl mai văzuse undeva. Poate.

— Condu în continuare.

Mai departe, trecură pe lângă un drum de pământ cufundat în beznă, blocat de un gard.

— Stop!

Şoferul apăsă frâna.

— Care este kilometrajul acum? întrebă Blum.

— Şaptezeci și cinci patru cincizeci și unu, citi şoferul pe contor.

Conduseseră 22 de kilometri. Ăsta trebuia să fie drumul.

— Coboară și deschide poarta, îl instrui Blum. Dacă încerci să fugi, te împuşc în spate. Nu mai am nevoie de tine acum.

— N-o să fug. Nu mă împuşcaţi, vă rog.

— Dă-mi pistolul tău.

— Nu port armă, spuse şoferul. Sunt doar un mecanic. Uitaţi... Își ridică haina. După cum spusese, nu avea nicio armă prinsă la mijloc.

— Bine, atunci repede. Blum coborî din maşină împreună cu el. Poarta ar trebui să aibă un zăvor.

Şoferul alergă la poartă, umblă la zăvor preţ de câteva secunde şi, în cele din urmă, o deschise; în tot acest timp, Blum ţinea pistolul îndreptat spre el. Era întuneric beznă. Nathan nu era sută la sută convins că acesta e drumul corect, dar poarta trebuia să fie cea pe care o deschisese Josef în drum spre Brzezinka. Nu mai trecuseră pe lângă alta asemănătoare, iar kilometrajul parcurs părea corect.

— Acum du-te la maşină şi deschide portbagajul, îl instrui Blum.

— Bine, zise şoferul cu palmele ridicate la nivelul umerilor. Doar să nu trageţi.

Deschise portbagajul, iar Leo şi Leisa scoaseră cu ezitare capetele.

— Unde naiba suntem? întrebă Leo.

— Aproape de locul unde trebuie să fim. Ieşiţi afară.

Leisa privi în jur.

— Este totul în regulă, Nathan? Ştii unde suntem?

Blum o asigură că totul era bine, făcându-i cu ochiul.

— Ce facem cu el? spuse Leo, vorbind despre şofer, care îi privea cu o îngrijorare crescândă.

— Decidem mai târziu. Deocamdată urcaţi în maşină. Leo, tu stai în faţă.

Înaintară pe drumul întunecat, cu farurile aprinse acum. Blum se concentra la fiecare semn, la fiecare viraj, încercând să recunoască ceva familiar. Un hambar, o poartă de fermă, un indicator.

Nimic.

— Cât e ceasul? îl întrebă din nou pe şofer.

— Zero zero patruzeci, răspunse el.

Cincisprezece minute până la aterizare. Dacă ratau avionul, nu conta dacă erau pe drumul bun sau nu, nu conta unde erau. Nu mai aveau altă cale de întoarcere acasă. Sigur, s-ar fi putut adăposti în ascunzătoarea rezistenţei din Rajsko, dar asta însemna să conducă până acolo într-un vehicul pe care toţi naziştii din Polonia probabil că îl cunoşteau până acum. În plus, planul lor de evadare fusese deconspirat, asta era clar. Cine ştie dacă adăpostul mai era un loc sigur?

Apoi, brusc, ajunseră la o răscruce de drumuri.

Şoferul se întoarse spre el.

— Încotro?

Trei kilometri la vest de Wilezkowice, aşa spusese Josef.

— Pe acolo, spuse Blum, arătând spre stânga.

Aici drumul părea să înainteze de-a lungul unui rând des de copaci.

— Cum o să aterizeze avionul? întrebă Leisa privind în jur. E numai pădure aici.

— Şşş! o avertiză Blum, văzând că şoferul întoarce capul.

— Eşti sigur că ştii unde eşti? întrebă Leo de pe scaunul din faţă.

— Eu nu am tocmai memoria ta, spuse încordat Blum, dar suntem pe-aproape.

Se ruga să fie aşa.

Continuară încă vreo doi-trei kilometri. Noaptea era atât de densă şi de întunecată, că nu vedeau decât lumina orbitoare a farurilor Daimler-ului şi gângăniile care se zdrobeau de parbriz. Maşina îi hurducăia pe drumul cu denivelări. Un iepure le tăie în goană calea. Şoferul opri şi îl lăsă să treacă, apoi dădură peste un gard din sârmă care împrejmuia un câmp; Blum avu impresia că îl mai văzuse înainte. Apoi o casă în depărtare, un câine lătrând. Un indicator scris de mână spunea: NIE WCHODZIC NA POLA. *Nu intraţi pe câmp.*

Inima începu să îi bată mai tare. Era convins că erau aproape de locul unde aterizase el.

— Trage aici.

Daimler-ul se opri.

— Aici e locul? Leo privi sceptic în jur. Nu era nimic, în afară de terenuri împrejmuite de garduri şi multă pădure.

— E destul de aproape. Toată lumea să coboare.

Nu era nicio lumină nicăieri sau vreun punct de referinţă după care să se ghideze. Blum estimă că parcurseseră cel puţin trei kilometri de la drumul principal. Cea mai apropiată locuinţă era la câteva sute de metri distanţă, dacă nu şi mai mult.

Şoferul îi privi agitat, ţinând mâinile ridicate.

— Şi-acum, ce? îl întrebă Leo pe Blum, întorcându-se spre el.

Blum se uită la şofer.

— Acum ne ocupăm de el.

71.

— Dă-mi ceasul tău, îi spuse Blum şoferului.

— A fost al tatălui meu, protestă neamţul.

— Atunci spune-i că-mi pare rău. Tatăl meu a fost împuşcat de nazişti, zise Blum, legănându-şi pistolul spre el. Haide, dă-mi-l.

Şoferul îşi scoase ceasul şi i-l dădu. Mai erau zece minute până la ora unu. Patruzeci de minute de-acum. *Dacă* avionul mai avea de gând să aterizeze. Atacul asupra turei de noapte trebuie să fi avut deja loc, iar asta însemna că partizanii aflaseră că nu mai vine nimeni să se întâlnească cu ei.

Lui Blum îi bătea inima cu putere şi era agitat. Nu se vedea nici picior de om în jur.

— Deci, ce facem cu el? întrebă Leo într-un final.

— Spune că este doar un mecanic, zise Nathan.

— Sunt, insistă şoferul, auzind cuvântul „mecanic”, care se asemăna foarte mult cu termenul în poloneză.

Era cu un an sau doi mai mare decât Blum, nu mai mult. Tocmai se însurase – dacă omul fusese sincer. Ochii îi tot fugeau încolo şi-ncoace, poate căutând o rută de scăpare pe unde să o ia la goană, în caz că era nevoie.

— Păi, a auzit nişte lucruri. Şi, mecanic sau nu, tot are vulturul ăla pe piept, spuse Leo, arătând spre insigna Abwehr de pe uniforma şoferului.

— E doar o uniformă, îl imploră şoferul pe Blum, neavând nevoie de traducere. Am fost recrutat.

— Voi doi luaţi-o înainte. Blum arătă spre un pâlc de copaci întunecat, la vreo 200 de metri distanţă. Aşteptaţi acolo. Mă ocup eu de el.

— Trebuie să îl omori, spuse Leo în poloneză. Altfel îi va alerta pe toţi.

— Poate că spune adevărul, zise Leisa, venind în apărarea şoferului.

Blum încuviinţă din cap.

— Voi mergeţi înainte, vă prind şi eu imediat din urmă.

Şoferul încerca să înţeleagă ce vorbeau ei şi nu părea prea încântat de ceea ce auzea.

Leo şi Leisa porniră spre copaci prin iarba deasă. Blum aşteptă până când ei nu se mai vedeau deloc.

— Vă rog, n-o să spun nimănui, îl imploră neamţul, intuind ce se întâmplă. Sunt doar un mecanic. Ei mi-au poruncit să fac drumul acesta. Uniforma nu înseamnă nimic pentru mine. Ei mă pun să o port. Eu nu cred în ce fac ei.

— Mergi. Blum gesticulă cu pistolul spre un loc cu iarbă înaltă, sub un copac. Acolo.

— Vă rog. Am făcut exact ce mi-aţi cerut. Aţi spus c-o să mă lăsaţi să plec. Nu o să spun nimănui, promit, îl imploră şoferul agitat.

— Ai auzit despre avion.

— Nu am auzit nimic. Care avion? Nu vorbesc o boabă de poloneză. Soţia mea va naşte în trei luni. Nu mă împuşcaţi. Vă rog...

— Îmi pare rău. În război se întâmplă lucruri rele, nu ţi-a spus nimeni? Treci acolo. Şoferul făcu un pas înapoi, iar Blum ştia ce trebuia să facă. Îşi aminti ce îl întrebaseră Strauss şi Kendry în Anglia.

Poţi să ucizi?

Sunt soldat. Sigur că pot să ucid.

În misiunea aceasta, poate însemna diferenţa dintre viaţă şi moarte. Va trebui să faci lucruri mult mai rele decât să ucizi o pisică.

Atunci, fă-o. Acum.

Şoferul stătea în faţa lui, cu lacrimi în ochi.

— Naziştii mi-au ucis părinţii doar pentru că ei locuiau aproape de locul unde unul de-ai lor a fost împuşcat, zise Blum, încordându-şi degetul pe trăgaci.

— N-am făcut-o eu, îl rugă caporalul, privindu-l în ochi pe Nathan. Vă rog.

— Fă un pas în spate.

Şoferul înghiţi în sec şi, speriat, făcu aşa cum i se spusese.

Blum voia să îl împuşte – de dragul părinţilor lui. Pentru toată durerea şi suferinţa îngrozitoare la care fusese martor în ultimele trei zile. Pentru toate acestea, i se părea corect să ridice pistolul şi să privească un neamţ nenorocit implorând, măcar pentru o clipă sau două înainte să îl execute, aşa cum mii de evrei probabil că imploraseră deja pentru viaţa lor.

Blum îndreptă Mauser-ul spre pieptul șoferului.

Acum.

Dar în clipa următoare coborî arma.

— Dă-i drumul. Pleacă naibii de aici.

Șoferul îl privea uluit.

— Pleacă! Și nu uita că un evreu ţi-a cruţat viaţa când ar fi putut să ţi-o ia. Fă ceva bun cu ea. Așa scrie în Talmud.

— Da. Caporalul afișă un zâmbet forţat și încuviinţă din cap, recunoscător pentru norocul neașteptat care îl lovise. Promit, așa voi face.

— Ascunde-te în pădure și rămâi acolo până plecăm noi. Altfel mă voi răzgândi, spuse Blum, fluturând pistolul spre el.

— Da, desigur. Nu vă faceţi griji, voi sta acolo.

Nathan calculă că bărbatul ar avea de mers cel puţin patru kilometri pe un drum de pământ cufundat în beznă, înapoi spre drumul principal, pentru a face semn vreunui vehicul. Iar dacă ar fugi la vreo casă din zonă, neînarmat... Cine putea să știe cu siguranţă de partea cui erau fermierii?

— Pleacă!

— Da. Mulţumesc, spuse tânărul caporal, încuviinţând din cap. Mulţumesc, repetă bărbatul.

Începu să își târșâie picioarele, privind înapoi o singură dată, apoi mări pasul și dispăru în desiș.

Blum trase un glonţ în pământ. Încă unul.

Apoi porni grăbit prin iarba înaltă, spre locul unde îl așteptau Leo și Leisa.

— Ai făcut-o? întrebă Leo.

Blum încuviinţă din cap supărat.

— Era lucrul logic. Și acum...? Leo îl privi neîncrezător.

Unu dimineaţa. Nathan nu era sigur că luase decizia corectă, eliberându-l pe șofer. Dar avionul va fi acolo într-o jumătate de oră. Era convins că bărbatul nu va putea să ajungă înapoi la drumul principal și să își alerteze compatrioţii înainte de aterizarea avionului.

400 de metri, la sud-est de locul de livrare.

Blum arătă spre sud-est.

— Acum mergem pe jos.

72.

Miezul nopţii, în Anglia
Ora 1:00, în Polonia

La Newcastle, Peter Strauss stătea aplecat asupra unui operator radio care ţinea legătura cu rezistenţa poloneză.

— Vânător de trufe unu spre Katya, îi spunea operatorul în poloneză contactului lor de la sol. Te rog, confirmă că ai pachetul nostru. Camioneta este în apropiere.

Bombardierul Mosquito decolase în urmă cu trei ore. Nu folosise radiotransmisiunea mai deloc în timpul călătoriei, dar acum, conform orarului, ar fi trebuit să fi pătruns adânc în spaţiul aerian polonez şi să se apropie de locul de aterizare.

Dacă totul mergea bine, Blum ar trebui să fie în avion cu Mendl într-o jumătate de oră.

Strauss nu era un om credincios. Facultatea de drept şi războiul acesta înverşunat îl vindecaseră de mult de luxul religiei. Tatăl lui abia îl mai recunoştea pe bărbatul cu doi copii mici, care alergau de colo-colo purtând şepci cu Yankees – nici măcar cu Dodgers! – care nici măcar nu ştia sensul zilelor sfinte de sărbătoare. Cu toate acestea, Strauss se rugase puţin astă-noapte. Un an se muncise la tentativa de a-l scoate pe acest om din Europa. Un an în care muriseră agenţi; în care fuseseră blocaţi la fiecare pas. În care speranţa se transformase în disperare de cel puţin zece ori.

Iar acum, în sfârşit, erau în ultimele minute ale misiunii. „La fel de aproape cum este şi Exodul de Geneză”, ar spune cantorul. Fiecare părticică din corpul lui era în alertă. Strauss fumase şase ţigări doar în ultima oră. Atacul asupra turei de noapte, în afara lagărului, trebuia să fi avut deja loc. Trebuia să primească veşti de la cei de la sol în orice clipă. Dacă îi aveau pe Blum şi pe Mendl, tot ce mai rămânea era aterizarea.

— Vreo veste...? îl presă el pe operator, căutând orice semnal de contact.

— Nimic încă, domnule.

— Mai încearcă.

— Vânător de trufe unu spre Katya. Camioneta este în zonă. Spune-ne dacă ai bunurile noastre.

— Aici Katya, răspunse într-un final în poloneză o voce hârşâită.

— Am contact, domnule! spuse operatorul. Katya, camionagiul vrea să ştie dacă ai livrarea noastră.

— *Negacia,* răspunse vocea. Negativ. Nicio trufă. Mă tem că am găsit doar sfeclă astăzi.

Nu era nevoie ca operatorul să traducă. Sfeclă. Acesta era răspunsul prestabilit în caz că evadarea nu decurgea conform planului.

Strauss simţi un gol în stomac. Totul ar fi trebuit să se petreacă în urmă cu aproximativ o oră. Se uită la ceas, deşi în ultimele zece minute făcuse acest lucru de cinci ori.

Sfeclă nenorocită.

Se aşeză pe marginea mesei de radiotelegrafie.

— Îmi pare rău domnule. Mai aterizăm? îl întrebă operatorul. Pilotul vrea să ştie.

Mai aterizează? Care era rostul să pună în pericol un avion şi echipajul lui în mijlocul Poloniei ocupate, dacă „încărcătura” lor nu era acolo pentru a fi ridicată? Poate pentru fărâma de speranţă că reuşiseră, cumva, să găsească o altă cale de scăpare din lagăr? Să fim realişti, nu exista nicio speranţă.

Un an – un an de pus la punct planuri, fiecare detaliu, fiecare posibilitate, toate irosite. Şi Blum... Strauss bâigui o rugăciune în ebraică. El avusese cele mai mari speranţe. Dumnezeu să îl binecuvânteze. Dumnezeu să ne binecuvânteze pe toţi, îşi spuse el. Oftă scârbit şi îşi frecă fruntea.

— Domnule, pilotul întreabă dacă mai aterizează, spuse operatorul, întorcându-se spre el.

Strauss ar fi vrut să spună „Da, la naiba, fă-o oricum. Aterizează”. Un licăr de speranţă încă ardea în el. Blum era un om inventiv şi plin de resurse.

— Anulează, spuse el, punând căştile de transmisie pe masă şi uitându-se la ceas. Spune-le să rămână în zonă până la ora extragerii şi apoi să se întoarcă.

Era sinucidere curată încă de când gândise planul, recunoscu Strauss în sinea lui. Donovan îi spusese acest lucru. Toţi îi spuseseră. O misiune cu sens unic din start. Se ruga ca Blum să fie bine, cumva, chiar dacă nu reuşise să evadeze. Chiar de-ar fi să petreacă războiul în lagărul acela. Strauss îl plăcea, pur şi simplu, pe nemernic şi îi admira curajul. Dar crudul adevăr era că nu, probabil, nu vor afla niciodată ce se alesese de el.

— Fă-mi legătura cu sediul OSS în D.C., îi spuse Strauss operatorului după ce livrase mesajul către avion. Donovan.

Preşedintele ceruse să fie informat despre misiune. Ar trebui să afle vestea proastă.

73.

Cei trei înaintau cu greu prin pădure şi tufişurile dese, în direcţia pe care Blum era convins că i-o indicase Josef ca punct de aterizare al avionului.

Era întuneric; doar luna le lumina calea. Leisa şi Leo erau desculţi. Rămaseră ascunşi vederii cât de bine putură. În timp ce mergeau, Blum se ruga ca speranţa pe care şi-o punea în aterizarea avionului să nu fie inutilă şi ca locul de aterizare să fie undeva în apropiere. Ştia că cineva îi dăduse în

vileag, asta era clar. Oare Josef? Sau şeful de echipă, Macak? Sau Anja? Şi cât anume din plan divulgase persoana respectivă? Blum îşi dădu brusc seama: dacă atacul partizanilor avusese loc conform planului, ce aveau să creadă ei acum, în afară de faptul că el şi Mendl nu reuşiseră să se infiltreze în tura de noapte? Că el fie era mort, fie capturat. Ce avea să se întâmple în cazul acesta? Cine ştie dacă nu cumva deja transmiseseră prin radio acea informaţie? Dacă avionul va mai veni sau nu... Dacă nu cumva făcuse cale întoarsă şi era în drum spre Anglia...

Dacă măcar îi mai aştepta cineva la locul de aterizare...

— Eşti sigur că mergem bine? Leo privi înapoi, exasperarea citindu-i-se pe chip, de parcă umblau după cai verzi pe pereţi.

— Da, locul este în câmpul următor, spuse Blum. Sunt convins.

Şi el însuşi trebuia să creadă asta.

Şi dacă avionul nu venea? Dacă nu era nimeni acolo să îi întâmpine? Blum îşi aminti de adăpostul din Brzezinka... Acea opţiune era complet pierdută acum, cel mai probabil. Era la kilometri depărtare. Fiecare punct de control din zonă căuta acum Daimler-ul lui Franke. În curând, pădurea avea să mişune de nemţi. Sub nicio formă nu aveau cum să ajungă pe jos în orăşel.

Blum ştia că fie găseau drumul, fie erau pierduţi.

— Continuaţi să mergeţi, îi îndemnă el, încercând parcă să se convingă şi pe sine să facă acelaşi lucru.

— Nathan, putem să ne odihnim puţin? întrebă Leisa, încercând să îşi tragă sufletul. Avea răni pe picioarele desculţe.

Blum se uită la ceas. Era 01:10 acum – încă douăzeci de minute până la aterizare. Nimic nu i se părea cunoscut în jur. Nici urmă de cineva prin preajmă, care să le iasă în întâmpinare. Singura lumină care îi ghida era luna plină.

Poate următorul câmp.

— Nu, nu trebuie să ne oprim. Lasă-mă să te ajut, Leisa, te duc eu.

— Nu. E în regulă, pot, zise ea, continuând să meargă.

— Mai ştii cum ne jucam de-a v-aţi ascunselea pe câmpurile din jurul casei noastre de la ţară?

Blum încerca să îi distragă atenţia de la situaţia lor.

— Da, dar mereu ne jucam în timpul zilei. Şi mai era şi verişorul nostru, Janusz, care mereu îmi spunea unde te ascunzi.

— Trebuia să îl mituieşti cu prăjituri ca să îl faci să tacă, altfel erai mâncat.

Leisa chicoti.

— Ce răsfăţat. Nu-i de mirare că a ajuns un bondoc.

— Da, cred că el şi pisica aia, Phoebe, erau în cârdăşie şi...

Auziră un sunet în spatele lor. Până şi Leo se întoarse.

Lui Blum îi stătu inima.

Erau câini, lătrau. Nu genul de câini care păzeau o fermă şi se agitau noaptea.

Câini mulţi. Sunetul se auzea de departe, dar era clar, venea din spatele lor.

— Stop! spuse Blum, apucând-o pe Leisa de braţ, apoi le făcu semn să stea pe loc.

În depărtare se auzeau şi voci. Strigăte.

— Rahat.

Sigur nemţii erau pe urmele lor.

— Cum de-au ajuns aici atât de repede? întrebă Leisa pe un ton oropsit, parcă vrând să spună „Ce speranţe mai avem acum?"

— Nu ştiu. Nu ştiu... Blum dădu din cap, nesigur.

Oare fusese şoferul? Atât de repede? Leo avusese dreptate, desigur. Ar fi trebuit să îl împuşte pe ticălosul ăla. Fusese o decizie greşită să îl lase să plece.

Sau poate că cine îi dăduse de gol le dezvăluise nemţilor şi locul de aterizare.

Ce mai conta? Acum erau pe urmele lor, poate la vreun kilometru în spate.

— Fugiţi! O luă pe Leisa de mână şi porni prin iarba înaltă. Este în faţă, sunt sigur, îi îndemnă Blum să continue.

400 de metri, la sud-est de locul de livrare. Pe-aici trebuia să fie. Dar nu el era cel care trebuia să îi ducă la punctul de extragere; se presupunea că partizanii trebuiau să facă acest lucru, astfel că totul îi era necunoscut.

Alergară până aproape rămaseră fără aer.

— Unde naiba mergem, Nathan? întrebă Leisa epuizată, într-un final. Nu îi vom întrece niciodată, nu putem scăpa de ei.

— Sunt la doar câteva minute în urma noastră, spuse Leo. Până ajungem noi...

Deodată se împiedică şi ţipă. La vreo trei metri în faţa lui Blum, băiatul se împiedicase de ceva şi căzuse.

— Ce naiba e asta? spuse el, ridicând obiectul de jos.

— E o lanternă, spuse Blum. Neaprinsă.

— Încă una, spuse Leo, târându-se câţiva metri. Şi încă una.

Apoi Blum dădu şi el peste una înaintea lui.

Erau zeci de lanterne. Aşezate în două linii paralele, la intervale de 10 metri.

— Cred că e un fel de drum, spuse Leo.

De pământ, desigur. Curăţat şi marcat în câmpul cu hârtoape. Părea să se întindă pe o distanţă destul de mare. Destul de spaţios pentru un camion sau un tractor. Sau un...

Îşi dădură seama că găsiseră locul şi se priviră bucuroşi unii pe alţii.

— Dumnezeule mare, este locul de aterizare! spuse Blum. Trebuia să fie. Se uită la ceas. Reuşiseră! Cincisprezece minute până la aterizare.

Blum se învârti în jur. Ar fi vrut să sară în sus de bucurie, dar nemţii erau la doar câteva minute în spatele lor.

— Acum trebuie să...

Ca de nicăieri, o mână îi acoperi gura, smucindu-i capul. Simţi un cuţit la gât.

— *Nie ruszaj sie,* îi şopti cineva în poloneză. Nu mişca.

Mai mulţi oameni ieşiră dintre copaci, ţinând pistoale în mâini.

Leo şi Leisa ridicară mâinile în aer.

— Cum dracu' de eşti aici? îi rosti la ureche bărbatul printre dinţii încleştaţi.

— Am evadat din lagăr. V-am adus trufe, spuse Nathan, folosind parola pe care i-o spusese şi lui Josef. Am venit de departe...

Omul îl eliberă, iar Blum se întoarse spre el. În faţa ochilor avea un bărbat cu barbă, îmbrăcat într-o haină de vânătoare şi chipiu. Îşi băgă cuţitul în teacă.

Anja, fata care îl preluase împreună cu Josef la venire, era şi ea acolo. Buclele ei blonde ieşeau de sub o căciulă tricotată. Ţinea în mâini mitraliera ei Blyskawica.

— Unde e Josef? întrebă Blum.

— Josef e mort.

— Mort?

— A fost săltat de nemţi. Am presupus că l-ai turnat tu.

— Eu? Nicio şansă, niciodată.

— Atunci, de ce nu erai în tura de noapte cu ceilalţi muncitori, conform planului? întrebă pe un ton poruncitor bărbosul. Noi am lansat atacul. Nu era nimeni acolo.

— Am încercat. Am fost prinşi la poartă, cineva ne-a turnat pe noi. Ne-au aruncat într-o celulă.

— A fost o capcană, spuse bărbatul cu barbă, care părea să fie liderul trupei. Alţi zece activişti îmbrăcaţi în haine închise la culoare ieşiră dintre copaci şi din tufişuri. Am pierdut şase luptători buni.

— O capcană...?

— Nemţii ne aşteptau. Ce s-a întâmplat cu bătrânul? Trebuia să fiţi doar doi.

— Nu a supravieţuit. Suntem doar noi, spuse Blum. Dar misiunea este încă în picioare.

Liderul îi privi bănuitor pe toţi trei, ura citindu-i-se în ochi. Se uită dispreţuitor la Leo.

— Sper, oricine dracu' aţi fi, că meritaţi sacrificiul vieţii lui Josef. El a ucis mulţi nemţi.

— Şi avionul? întrebă Blum. Nemţii sunt chiar în urma noastră.

— Ne ocupăm noi de nemţi de data asta. Le făcu semn oamenilor săi, care începură să se împrăştie printre copaci. Cât despre avion..., Lucian, adu-mi iar staţia radio. Adevărul este că nu credeam c-o să vedem pe nimeni aici. Trebuie să vă chem transportul înapoi.

•

Strauss nici nu apucă bine să iniţieze contactul cu Donovan, pentru a-i da vestea cea proastă, când operatorul radio îl prinse de braţ.

— Poate veţi dori să aşteptaţi o clipă, domnule. Mai vine o transmisiune.

— Vânător de trufe unu. Aici Katya... Operatorul traducea din poloneză. Vei fi încântat să afli că ţi-am găsit trufele, într-un final. Trei trufe mari, gata să fie livrate. Vino să le iei, conform planului. Şi repede, te rog; mai sunt şi alţi cumpărători în apropiere.

Am găsit trufele. Vino să le iei!

— Misiunea e în picioare! strigă Strauss, prinzându-l de umeri pe operator, aproape dându-i căştile de pe cap.

Luă microfonul şi contactă el însuşi avionul care se învârtea în aer.

— Water Dog unu, Water dog unu, am revenit! Repet, oamenii sunt acolo. Coboară şi ia-i cât se poate de repede. Şi atenţie, s-ar putea să ai parte de ceva acţiune la sol. Dar misiunea e în picioare, conform planului!

Copilotul bombardierului răspunse:

— Recepţionat. Cobor acum.

Strauss se lăsă pe spate. Euforia îi gonea prin vene. Era un om rezervat din fire, fiul unui cantor, dar nu făcu nicio încercare de a-şi reţine bucuria.

— Anulează apelul ăla către Donovan, îi spuse operatorului, apoi lovi masa cu palma, hârtiile zburând pe podea. Misiunea e în picioare! Sunt acolo!

Nu ştia cum naiba reuşise Blum, dar erau acolo!

Apoi se opri şi, pentru prima dată, se gândi la ceea ce tocmai îi spusese liderul partizanilor. Se aşeză pe marginea mesei şi bâigui gânditor, cu fruntea încruntată:

— Trei...?

74.

Se ascunseră în pădure, în timp ce partizanii dispărură, la rândul lor. Anja şi un alt luptător al rezistenţei alergară pe câmp şi aprinseră lanternele.

În câteva minute, pista de aterizare deveni evidentă.

Acum, tot ce mai avea Blum de făcut era să se roage ca partizanii să îi poată ţine la distanţă pe nemţi.

Cinci minute.

— Avionul este în zonă, spuse Janusz, liderul partizanilor. Din păcate, se pare că va exista şi un comitet de primire local.

Scheunatul câinilor de căutare se auzeau avansând pe câmpurile întunecate, mai aproape decât în urmă cu câteva minute. Strigăte în germană. Luminile unor lanterne plimbându-se peste tot.

Blum îşi verifică Mauser-ul. Sângele îi gonea prin vene. Era evident că nu aveau să scape fără luptă.

Deasupra lor, auziră deodată sunetul unui motor pe cerul nopţii.

— Auzi asta? îi spuse Blum Leisei triumfător şi arătă spre cer. Cine altcineva mai are un avion? În câteva ore vom fi în Anglia.

Pentru prima dată de când o găsise în orchestra lagărului, Nathan îi văzu zâmbetul luminos şi ochii plini de încredere pe care şi-i amintea din copilărie.

— Da, Nathan, aud.

— Vezi, Leo? Blum îl împinse pe băiat. Ţi-am spus eu că ăsta e locul.

— Nu m-am îndoit nicio clipă, răspunse Leo rânjind.

Apoi aruncă o privire neliniştită în direcţia de unde se auzeau strigătele nemţilor.

Mai trecu un minut, iar zgomotul de deasupra lor deveni mai intens. Avionul avea să aterizeze fără lumini aprinse, ghidat de lanterne – aşa îi explicase Janusz.

— Acolo! Leo arătă în sus.

Ca o umbră pe cer, singura lumină zărindu-se în carlingă, avionul cobora încet dinspre nord. În curând ajunse la câteva sute de metri de pământ, aripile legănându-i-se în vânt.

— Coboară destul de repede! spuse Blum.

— Pregătiţi-vă. O să aterizeze în treizeci de secunde, spuse Janusz. Când o să ajungă la sol, noi vom...

Brusc, auziră un foc de mitralieră. Un model cehesc, ZB-26. Partizanii îi surprinseseră pe nemţi şi încercau să îi ţină la distanţă de pista de aterizare. Era nevoie să îi mai reţină un minut sau două.

Blum vedea licărele focurilor de armă şi siluetele întunecate – soldaţii – avansând prin acelaşi câmp pe unde trecuseră el, Leisa şi Leo cu câteva minute înainte.

— La pământ! îi instrui Janusz. O să fie puţin cam încinsă treaba.

Nemţii răspundeau şi ei cu foc acum, în principal spre pădurea unde erau împrăştiaţi luptătorii rezistenţei. Focurile de armă la sol erau atât de asurzitoare, încât nu îţi dădeai seama dacă nemţii observaseră avionul sau nu.

— Sunt mulţi. Janusz reîncărcă Blyskawica. Odată ce aterizează avionul, trebuie să vă mişcaţi repede şi, orice aţi face, nu vă opriţi.

Blum încuviinţă din cap, luând-o de mână pe Leisa.

— Am înţeles. Tu?

— Da.

Leisa dădu şi ea aprobator din cap, îngrijorarea citindu-i-se în ochi.

— Atunci, pregăteşte-te. Ia-mă de mână.

Nerăbdarea şi speranţa goneau prin Blum asemenea unui râu care se revărsa din matcă, iar el urmări traiectoria avionului în timp ce acesta ajunse deasupra lor şi începu să coboare. Acum îi puteai vedea aripile legănându-se dintr-o parte într-alta, din ce în ce mai jos, şi lumina din carlingă coborând printre copaci. Apoi avionul ateriză şi roţile loviră pământul. Mosquito-ul se hurducăi o dată, apoi de două ori de-a lungul pistei improvizate, cu denivelări.

— Pregătiţi-vă, e la sol! spuse Janusz.

Cu elicele învârtindu-se, avionul se opri în capătul opus al câmpului şi întoarse imediat, apoi veni la vreo 200 de metri de ei, pregătindu-se pentru o decolare rapidă.

În fuzelaj se deschise o trapă, iar Janusz le dădu semnalul de OK, ridicând degetul mare.

— Plecaţi – acum! Duceţi-vă!

Lupta se ducea acum mult mai aproape.

— Noroc!

Încărcându-şi arma, Anja îi spuse lui Blum:

— M-am înşelat. Arăţi ca un luptător acum.

El îi zâmbi.

— La fel şi tu.

Încuviinţând din cap spre Leo şi luând-o de mână pe Leisa, Blum strigă:

— Fugiţi!

Porniră în fugă pe câmp, împingând în picioare cât de mult puteau. În spate auziră sunetul asurzitor al unei grenade explodând în apropiere. Apoi

o străfulgerare. Resimţindu-se în urma zgomotului, Leisa se opri şi ţipă. Blum o apucă din nou de mână şi o trase după el.

— Continuă!

Nemţii, conştienţi acum de prezenţa avionului, îşi întorseseră atenţia asupra celor trei fugari. În timp ce alergau, gloanţele şuierau în aer, lovind pământul în urma lor.

— Fugiţi! strigă din nou Blum.

Avionul era la vreo 100 de metri de ei. Unul dintre piloţi îi aştepta ghemuit în deschiderea trapei, făcându-le semn să continue. Leo alerga înaintea lor, iar Blum, trăgând-o pe Leisa după el, la vreo 10 metri în urmă.

— Nu vă opriţi! Fugiţi!

Auzi o explozie, nu departe în spate. O grenadă aterizase chiar în locul de unde trăgeau Janusz şi oamenii lui, trupurile zburând în aer în explozia gălbuie. Bubuitura aproape că le zdruncină urechile. Anja ieşi dintr-un tufiş şi rămase în câmp deschis, acoperindu-i pe ei, golindu-şi mitraliera asupra nemţilor. Apoi Blum auzi focurile de armă ale nemţilor şi pe Anja ţipând şi prăbuşindu-se la pământ.

— Anja! Ar fi vrut să meargă la ea, dar nu se puteau opri acum. Leisa, Leo, nu vă opriţi!

Brusc, un neamţ apăru din lateral. Blum îi dădu drumul Leisei şi trase patru focuri cu Mauser-ul lui Franke, golind încărcătorul. Soldatul căzu la pământ.

Pilotul continua să le facă semn. Douăzeci de metri. Gloanţele şuierau în jur, brăzdând pământul din spatele lor sau izbindu-se asurzitor de metalul fuzelajului. Ping, ping, ping.

— Leisa, continuă să fugi! Nu te opri!

Aveau să reuşească. Zece metri.

În cele din urmă, ajunseră la avion.

— Tu primul! îi spuse Blum lui Leo.

Pilotul întinse mâna.

— Cine naiba sunt ăştia? strigă el. Unde e bătrânul?

Blum îl împinse pe Leo la bord, apoi se întinse după Leisa.

— Mendl e mort, răspunse el. Leisa, urcă acum! Focurile de armă se înteţiseră. Gloanţele loveau fuzelajul asemenea unei perdele de grindină. Un glonţ trecu razant pe lângă umărul pilotului, zgâriindu-l.

— Rahat! înjură acesta, aplecându-se din nou pe vine.

Leisa ţipa isteric, gloanţele spulberând pământul din jurul ei.

— Leisa, trebuie să urci acum! Blum o împinse, iar pilotul se aplecă şi o prinse de braţ, apoi o trase înăuntru. Motoarele erau turate la maximum, iar elicele începură să se învârtă din nou.

— Nathan, vino! îi strigă ea.

Acum era rândul lui Blum. Pilotul îl prinse de mână în timp ce gloanţele zburau pe lângă trapă.

— Nathan, dă-mi mâna! Leisa se întoarse spre el, să îl ajute.

Leisa, nu...

Blum întinse mâna şi o atinse pe a ei, zărind în ochii săi fermi un licăr al iubirii pe care i-o purta.

În acel moment, Blum simţi ceva fierbinte şi mistuitor lovindu-l în spate. Ca pumnul unui boxer, doar că mai puternic, mult mai puternic. Parcă îi aprinsese măruntaiele.

— Nathan! ţipă sora lui.

Apoi încă un glonţ, îndreptându-i spatele lui Blum. Degetele îi alunecară din strânsoarea disperată a pilotului.

Poate încă unul, nu îşi mai dădea seama.

Următorul lucru pe care şi-l aminti e că era căzut pe pământ. Ridică privirea spre avion. Nu mai auzea niciun sunet – pilotul parcă îi striga în tăcere să se ridice. Leisa, cu chipul schimonosit de neputinţă şi groază, îi striga iar şi iar numele, doar că fără sunet, întinzând disperată mâna, luptându-se cu pilotul care încerca să o împiedice să coboare după el.

Nathan, ridică-te.

Blum încercă să se ridice în genunchi cu ultimele puteri pe care le mai avea, dar parcă cea mai masivă greutate pe care o simţise vreodată îl ţintuia la pământ.

Ridică-te.

Îşi odihni capul pe sol. Aşa era bine. Clipi o dată sau de două ori. Îşi privi mâna pe piept şi văzu că era murdară de sânge. Totul în jur începea să se înceţoşeze. *Trebuie să te ridici,* îşi spuse în sinea lui. Sus. Simţi o explozie la stânga, lângă avion. O grenadă, poate. Pământul se zgudui, aruncându-l în sus pentru o secundă.

Îi vedea pe pilot şi pe Leisa ferindu-se de explozie.

Pleacă, Leisa. Trebuie să pleci. Acum. Îşi puse din nou capul pe pământ.

Auzi elicele învârtindu-se. Singurul regret pe care îl simţi fu acela că nu făcuse ceea ce intenţionase să facă – să îl împuşte pe şoferul ăla blestemat.

75.

— Nathan! *striga Leisa, privindu-l îngrozită. Nathan*!

Încerca să coboare din avion ca să ajungă la el, dar pilotul o prinse de mijloc pentru a o împiedica, opunându-se încercărilor ei disperate de a se elibera din strânsoarea lui.

— Nathan, nu, nu, nu!

— Trebuie să plecăm! *strigă pilotul, încercând să ajungă la trapă.*

Gloanţele se ciocneau de fuzelaj, iar el se aruncă la podea. Focurile de armă era mult prea intense. Acum îi putea vedea pe nemţi avansând pe câmp – erau la doar 15 metri de avion. Pilotul se întinse spre mânerul trapei, pentru a o închide.

— Trebuie să plecăm acum!

— Nu! *Nu*! *continua să strige Leisa, împotrivindu-se cu toată puterea. Nathan*! *Nathan*! *Trebuie să îl luăm de acolo.*

Înainte ca pilotul să închidă trapa, Leisa îl privi, neputincioasă şi îngrozită, ignorând complet exploziile şi gloanţele din jur. L-am văzut şi eu. Ochii îi deveniseră încremeniţi şi înceţoşaţi. Nu ştiu, poate mai era puţină viaţă în el. Dar nu teamă, nici măcar o fărâmă. Regret, poate. Pentru că o vedea plecând. Dacă nu sună prea nebunesc, aproape că aş îndrăzni să spun că zâmbea.

— Nu putem! *Pilotul o trase înapoi. E mort.*

— Nu! *Leisa încerca să se desprindă din braţele lui. Nu e mort*! *Nu este*!

— E mort! *strigă pilotul şi închise trapa.*

— Nu...!

Leisa ţipa, plângea, dându-şi seama că îl lăsau în urmă.

— Nu, nu, repeta tot timpul, cu lacrimile curgându-i pe obraji. Eu trebuia să fiu în locul lui. Nu înţelegi, eu trebuia să mor. Nu el! *Eu*...!

Alergă la hubloul avionului, continuând să îi strige numele şi să-l privească, în timp ce gloanţele bombardau uşa exterioară.

— Nathan, ridică-te, te rog...

— Trebuie să plecăm acum! *strigă spre noi unul dintre piloţi. Ţineţi-vă bine*!

Elicele se învârteau mai repede şi mai repede, iar motorul începu să duduie. Începeam să ne mişcăm.

— Nu înţelegi? *Eu trebuia să mor, continua ea să plângă. Nu el, eu*! *Nathan*!

— Trebuie să vă puneţi centurile! *spuse pilotul. Vom decola acum, destul de brusc.*

— Nu, vă rog, nu plecaţi! *Leisa merse din nou la trapă, împleticindu-se. Nu*! *Nu, spunea ea în timp ce motorul se tura din ce în ce mai tare. Nu îl lăsaţi aici*...

Parcă ar fi vrut să îşi înfigă degetele în metalul uşii.

Am luat-o de lângă uşă şi am adus-o cu mine la scaunul improvizat. Nu era timp pentru centuri, avionul deja prinsese viteză. Am simţit forţa gravitaţională în timp ce Mosquito-ul gonea pe pista denivelată.

Aşa că am ţinut-o cât de strâns am putut. Ea plângea în braţele mele, rostindu-i numele iar şi iar.

Am ţinut-o strâns şi am jurat atunci că nu-i voi da drumul niciodată.

76.

Deci asta e senzaţia..., îşi spuse Blum în sinea lui.

Trapa avionului era închisă. Leisa era în siguranţă înăuntru. Nathan auzi motoarele turându-se şi gloanţele răsunând şi ricoşând din fuzelaj.

Nu e chiar atât de rău.

Pleacă, spuse el. *Acum. Trebuie să pleci.*

Zgomotul motoarelor crescu în intensitate din ce în ce mai mult.

Apoi se făcu tăcere deplină.

Lumina, câtă era, se făcu din ce în ce mai puternică. Era ca şi cum ar fi explodat o stea lângă el... Blum avu impresia că aude geamătul avionului care decola de pe câmpul denivelat. Îl văzu apoi făcând un ocol în aer, ca şi cum ar fi vrut să-şi ia rămas-bun.

Sau poate că doar îşi imagina aceste lucruri.

Oricum, se simţea mândru. Leo era în drum spre Anglia, cu toate informaţiile pe care le avea în cap. Strauss şi Donovan aveau să fie încântaţi. Nathan făcuse ceea ce promisese, îşi îndeplinise misiunea.

Şi Leisa... Şi ea era în siguranţă. Veghease asupra ei – exact aşa cum promisese. Îşi respectase jurământul.

Doleczki. Nathan zâmbi. Îi văzuse gropiţele pentru ultima dată atunci când ea îi zâmbise în pădure.

Nu fi supărată pe mine. Asta a fost misiunea mea, conform jurământului. Partitura noastră s-a unit pentru ultima dată. Nu uita asta. Păstreaz-o aşa. Împreună.

Nu, nu e rău deloc.

Blum auzi strigăte. Nu îşi dădea seama dacă erau aproape sau departe. Dacă avea ochii închişi sau deschişi. Ce mai conta acum? Aliyah. De ce, dintre toate cuvintele, tocmai acesta îi venise în minte? Prima dată când Nathan fusese chemat de rabin la *bimah,* să citească din Tora, făcuse promisiunea să se întoarcă într-o bună zi în Ţara Sfântă.

— Un om își poate convinge întreaga familie să meargă cu el în Israel, îi spusese rabinul Leitner, dar nu poate convinge pe nimeni să plece de acolo.

Blum își înfipse unghiile în pământul moale din jurul lui.

Papa, ți-am spus, nu voi pleca.

Fusese întuneric în noaptea în care plecase de acasă, cu stomacul agitat de emoții. Pe atunci era undeva între băiat și bărbat.

— Nu vreau să plec, își implora tatăl în timp ce se îmbrăca pentru a pleca în călătorie.

— Trebuie să pleci, spunea tatăl lui. Te eliberez de jurământ, Nathan. Nu o mai poți proteja acum.

— Dar pot, ripostă el sfidător.

— Nu, nu poți. Tatăl lui dădu din cap. Nu mai poți. Cu ce va urma, doar Dumnezeu o poate proteja acum. Dar tu ai ceva mult mai important de protejat. Vei duce Mișna într-o casă nouă. În felul acesta ne vei proteja pe toți, fiule. Istoria noastră, tradiția noastră. Nu doar pe Leisa, pe noi toți. Pentru asta trebuie să pleci.

— Dar, papa...

— Nu se poate ști pe termen scurt ce anume este bine, Nathan. Mai știi? spuse tatăl său. Este o mare onoare. Își puse mâinile pe umerii lui Nathan. Iar ei te-au ales pe tine, fiule. Poftim...

Tatăl lui își scoase pălăria – melonul din fetru și pene de gâscă – și i-o puse pe cap lui Nathan, ajustând-o astfel încât să stea perfect.

— Este a ta acum, o meriți. Acum ești cu adevărat bărbat. Și nu uita, o pălărie nu este doar un obiect de purtat; reprezintă principiile tale. Arată cine ești tu.

Pe Blum îl străbătu un sentiment de mândrie la fel de intens ca în ziua în care stătuse prima dată la *bimah* și citise din Tora. Barbișonul tatălui său se ondulă ușor, iar bărbatul zâmbi, punându-i mâna pe obraz.

— Înțelegi tot ce ți-am spus, fiule?

Un soldat alergă spre el și își îndreptă pușca spre pieptul lui, cu degetul pe trăgaci.

— Da, papa. Nathan își privi tatăl în ochi. Cred că înțeleg.

77.

Spitalul pentru veterani Edward Hines Jr.

— Deci acum ştii – bătrânul se foieşte pe scaun şi îşi priveşte fiica cu ochii goi şi injectaţi – că femeia pe care am ţinut-o în braţe în avion era mama ta.

Fiica lui încuviinţează din cap, ţinându-i strâns mâna într-a ei, cu ochii plini de lacrimi.

— Da.

— Am jurat că nu-i voi da drumul niciodată. Şi nu am făcut-o. Nu i-am dat drumul vreme de șaizeci de ani.

— O, tată, spune ea, ridicându-i cu blândeţe mâna pe obrazul ei.

— Când am venit în America a început să-şi folosească al doilea nume de botez, Ida. Şi presupun că a prins. După cum poate că înţelegi acum, s-au întâmplat multe lucruri pe care voiam să le lăsăm în urmă. Ne-am mutat la Chicago, aşa cum făcuse şi fratele ei. Singura familie pe care o aveam erau verii din Chicago.

Fata nu auzise niciodată aceste lucruri, adevărata poveste despre cum se cunoscuseră părinţii ei. Auzise doar că se întâmplase „în lagăr”, fără prea multe explicaţii.

— O, tati, spune ea acum, strângându-i mâna într-a ei.

E trecut de miezul nopţii, dar personalul o lăsase să stea. Asistenta de pe tura de noapte îi mai verificase din când în când, luându-i tava tatălui ei, aducându-i pastilele, dar îl lăsaseră să îşi termine povestea. Bătrânul stătuse în capul oaselor în tot acest timp, ani întregi revărsându-se din el, ani pe care îi ţinuse doar pentru sine, complet ascunşi, oprindu-se din când în doar cât să ia o gură de apă când i se usca gâtul.

Acum stă pe scaun. Nu mai are nimic de spus.

— Deci, vezi tu, nu sunt un erou. Nu am salvat pe nimeni, nici măcar pe singurul om care m-a salvat pe mine. Poza aceasta... O ia pe cea care îi înfăţişează pe ofiţerii militari prezentându-i Crucea pentru Distincţie în Serviciu. Crucea nu mi-a fost oferită mie. I-au înmânat-o surorii lui. Mamei tale. Singurul membru supravieţuitor al familiei lui. Probabil ai ratat-o, dar undeva în cutie este o mică plachetă, „Pentru Nathan Blum, Locotenent, Armata Statelor Unite ale Americii”. El a fost eroul. Bătrânul dă din cap. Unchiul tău... Nu eu.

— Nu ştiu ce să zic, tată. Fiica lui dă şi ea din cap. Din câte am auzit acum, cred că amândoi aţi fost eroi.

— Nu ştiu... Tatăl ei se lasă pe spate în scaun. Dar i-am oferit unchiului tău cea mai mare onoare la care m-am putut gândi... Ia mâinile fiicei într-ale sale. Aceea de a-ţi da numele lui, dovlecel. În sfârşit îţi pot spune de unde ţi-ai primit numele. Natalie.

Un fior de mândrie o străbate şi ochii îi sclipesc. Nu ştiuse până acum. Natalie. După Nathan, unchiul ei.

— Mulţumesc, tati.

— Îmi pare atât de rău...

Bătrânul dă din cap în timp ce o lacrimă i se prelinge pe obraz.

— Pentru ce? Ea îi strânge mâna şi i-o sărută.

— Pentru că în toţi aceşti ani nu am putut să îţi spun ce a fost în inima mea. Mereu, în fiecare zi. Bătrânul îşi bate uşor pieptul cu mâna. Aici, înăuntru.

— E în regulă. Ea ia un şerveţel pentru a-i şterge ochii. Ai făcut-o acum.

— Noi doi am făcut un pact, eu şi mama ta. Eu nu am mai pus niciodată mâna pe o piesă de şah. Iar ea... Păi, după cum ştii, a mai cântat puţin la pian de-a lungul anilor. Clarinetul... Bătrânul ridică din umeri. Îi amintea de toate faptele pentru care se simţea responsabilă şi pe care voia să le dea uitării. Dar a adus asta cu ea totuşi. Bătrânul caută în cutia pentru trabucuri şi scoate cele două jumătăţi ale concertului pentru clarinet al lui Mozart, care fuseseră lipite împreună. După cum vezi, acum sunt un întreg. A stat în cutie preţ de 70 de ani... Se uită la fiica lui şi zâmbeşte. Să ştii că el a fost adevărata iubire a vieţii ei, fratele ei, nu eu.

— Nu este adevărat. Te-a adorat, papa. Ştii asta.

— Păi, mama ta obişnuia să spună că şi eu am avut piatra mea pe inimă... Bătrânul ia piesa de şah albă şi o ţine în mână. Ştii, nu a trecut o zi în care să nu mă gândesc la ea. În care să nu îmi fie inima grea, în toţi aceşti ani. Acesta este motivul. Înţelegi ce spun, nu-i aşa?

Ea încuviinţează din cap şi ochii i se umplu de lacrimi.

— Da.

— Ea mi-a spus, „Binele învinge, Leo... Chiar şi aici". Chiar şi în iadul acela din care am ieşit. „Trăieşte-ţi viaţa", mi-a spus. „Măcar pentru mine". Şi am făcut-o. Îşi priveşte fiica. Am fost un tată bun, nu-i aşa, iubito?

— Desigur, tati. Cel mai bun.

— Şi un soţ bun?

— Da. Ea îi ia din nou mâna într-a ei. Vreme de 60 de ani.

— Şi v-am oferit un trai bun? Am construit o familie. Tu, Greg şi copiii...

— O familie frumoasă, tată, da.

— Acesta a fost jurământul pe care l-am făcut în avionul acela şi am încercat să îl respect în fiecare zi. Se uită la fotografia femeii blonde din barcă, cu pălăria de marinar şi zâmbetul acela frumos. Niciunul dintre noi nu ar fi fost aici dacă nu ar fi existat ea. Tu nu te-ai fi născut. Toate lucrurile bune din viaţa mea nu s-ar fi petrecut. Aş fi murit acolo. Deci presupun că a avut dreptate, într-un final, în privinţa binelui.

— Da. Natalie priveşte fotografia cu colţuri îndoite. A avut dreptate.

— Poftim, poţi să păstrezi toate astea. Bătrânul îi dă înapoi fotografia şi piesa de şah. Poate le vei spune copiilor povestea asta într-o zi, când eu n-o să mai fiu. Dar acum sunt puţin obosit. Cred că mi-am câştigat somnul acesta. Nu cred că am mai stat treaz atât de târziu de când am fost cu mama ta în croazieră în Caraibe şi am câştigat 2 800 de dolari la cazinoul vaporului.

— N-am auzit niciodată povestea asta. Natalie râde surprinsă.

— Mama ta a fost foarte supărată. Nu m-a mai lăsat să mă apropii de vreun cazinou de-atunci. Bătrânul zâmbeşte. Dar întotdeauna am putut să număr cărţile destul de bine.

El încearcă să se ridice, iar ea îl ia de braţ şi îl ajută, câte un pas pe rând, până la pat, unde tatăl ei se întinde pe spate şi oftează satisfăcut.

— Lasă-l puţin mai jos pentru mine, dovlecel. Telecomanda e acolo. Când o să ies de aici – îi face cu ochiul – ar trebui să luăm şi pentru acasă un pat ca ăsta.

— Sigur, tată, îl punem pe listă. Ea apasă butonul şi îi lasă uşor spătarul mai jos.

— Aşa e bine. Închide ochii pentru o secundă. Când îi deschide, o vede privindu-l lung. Ce este?

— Nimic, doar că te-am iubit în fiecare zi a vieţii mele, tati. Dar niciodată nu am fost mai mândră de tine decât sunt acum.

El încuviinţează din cap, un zâmbet satisfăcut strecurându-i-se pe buze.

— Mă bucur să aud asta, dovlecel. Dar acum o să-mi fac somnul de frumuseţe, dacă nu te superi.

— Sigur că nu mă supăr. Ea se apleacă şi îl sărută pe frunte. Mă întorc mâine.

Natalie îşi ia lucrurile şi pune totul înapoi în cutie, privind fotografia femeii din barcă, care acum căpătase şi un nume, pentru ultima dată.

— Mulţumesc, şopteşte ea.

Apoi pune fotografia în cutie şi o închide – închide povestea din care răsăriseră vieţile lor – şi merge spre uşă. Se opreşte înainte să stingă lumina.

— Trebuie să te mai întreb un lucru, tată. Era adevărat?

— Ce anume, dovlecel? întreabă el cu ochii închişi.

— Despre memoria ta. Am ştiut întotdeauna că ai o memorie bună. Adică, puteai recita pe de rost Codul Civil al statului Illinois.

— Dacă era adevărat? Păi, stai să văd... Din câte îmi amintesc, tu te-ai născut pe 22 ianuarie, 1955. Bătrânul îşi pune degetele pe frunte. Cred că a fost într-o sâmbătă.

— Desigur că a fost într-o sâmbătă, tată. Am auzit de un milion de ori cum, din cauza mea, nu ai mers la meciul echipei Cubs în ziua aceea. Aveai bilete în primul rând.

— A. Bine, bine... Presupun că am ruginit puţin la bătrâneţe.

Ea zâmbeşte şi se pregăteşte să stingă lumina.

— Şi nu mi-ai povestit despre toate formulele pe care le-ai adus înapoi, despre munca lui Mendl. Ce s-a întâmplat cu toate astea? Au avut impactul la care sperau ei?

— Dacă au avut impactul...? El ridică din umeri. Au spus că munca lui a schimbat cursul războiului. Al istoriei, de fapt. La început, nu prea ştiau ce să facă, având în vedere că Alfred şi Nathan nu erau acolo. M-au dus într-un loc în New Mexico şi am început să îndrug chestii... Aveau o echipă de oameni care scriau lucrurile la fel de repede pe cât le rosteam eu. Se pare că, în cele din urmă, nemţii nu erau atât de aproape de obţinerea unei bombe, aşa cum credea lumea. Totuşi, ştii ce, scumpo...?

— Ce, tată?

Bătrânul se întoarce spre ea.

— Nu am înţeles nici măcar o iotă din tot ce mi-a spus profesorul. Doar am scris toate informaţiile şi le-am reţinut, le-am păstrat aici. Îşi atinge fruntea. Difuzia gazoasă... N-a avut niciodată sens pentru mine. Legislaţia fiscală, da, pe-asta o înţeleg. Cuvintele încep să i se stingă. Fonduri, proprietăţi, testamente... Lucrurile astea au sens. Ştii ce spun, scumpo...?

Ea stă în pragul uşii pentru o vreme, iar el închide ochii. În câteva secunde, a adormit.

— Da, tată. Natalie stinge lumina. Cred că ştiu.

EPILOG

Pe un perete al Bradbury Science Museum din Los Alamos, New Mexico, există o placă mare, chiar în spatele statuilor în mărime naturală reprezentându-i pe Generalul Leslie Groves şi Robert Oppenheimer (cu pălăria lui emblematică, cu boruri largi). Placa îi comemorează pe savanţii care au făcut parte din Proiectul Manhattan, au contribuit la dezvoltarea bombei atomice şi au schimbat cursul istoriei moderne.

Sunt 247 de nume pe perete. Unele sunt nume pe care le ştiu toţi cei care au studiat acest capitol al istoriei. Einstein. Fermi. Bohr. Teller. Şi alţii precum Kistiakowsky, Morrison, Neddermeyer, Ulam. Fizicieni teoreticieni, chimişti, matematicieni. Oameni de o inteligenţă ieşită din comun, ale căror contribuţii au fost esenţiale, dar ale căror nume nu sunt foarte cunoscute.

Dintre toate numele, unul singur nu a lucrat niciodată la Proiectul Manhattan. A murit în Europa în timpul războiului, într-un lagăr de concentrare, departe de laboratoarele din Los Alamos sau Oak Ridge, Tennessee, iar circumstanţele morţii lui sunt neclare. Dar contribuţia lui la procesul difuziei gazoase, adusă din lagăr de câţiva oameni de un curaj extraordinar, a fost vitală pentru succesul proiectului. Cel puţin asta spun cei care au ridicat acest tribut.

Dacă te apleci, îl găseşti undeva între McKibben şi Morrison, aproape de capătul celui de-al treilea rând.

Alfred Mendl.

Nota autorului

Socrul meu, Nathan Zorman, a crescut în Varşovia, Polonia, şi, printr-un noroc al sorţii care, fără îndoială, i-a salvat viaţa, a plecat în Statele Unite ale Americii la începutul anului 1939, cu câteva luni înainte de izbucnirea războiului.

Nu a mai auzit niciodată de nimeni din familia lui.

În 1941, când America a intrat în război, el s-a înrolat în Armata Statelor Unite şi, datorită faptului că ştia limbi străine, a fost plasat în departamentul serviciilor secrete al armatei, în Millitary Intelligence Corps.

Din păcate, a murit cu câteva luni înainte de publicarea acestui roman, la 96 de ani. Asemeni multor supravieţuitori, nu a scos niciodată un cuvânt despre experienţele sale din timpul războiului sau despre copilăria în Polonia. Pur şi simplu, era prea dureros să îşi amintească de familia pe care nu a mai văzut-o niciodată. De-a lungul anilor, nici măcar nu a încercat să afle care a fost soarta familiei lui. Întotdeauna mi-am dorit să găsesc o cale prin care să îi redau tortura sufletească într-o carte – suferinţa şi durerea pierderii lor, sentimentul de vinovăţie care îl mistuia pentru că supravieţuise. Acest sentiment, în ciuda numeroaselor binecuvântări din viaţa lui, cred că l-a ţinut departe de fericirea şi liniştea interioară pe care le-ar fi meritat.

Mare parte din povestea pe care aţi citit-o se bazează pe adevăr. Alfred Wetzler şi Rudolf Vrba au fost persoane reale, iar descrierea pe care au făcut-o Auschwitzului după incredibila lor evadare a fost circulată pe cele mai importante canale ale guvernului american şi a scos la iveală ororile din lagăr, întâlnirile cu preşedintele Roosevelt şi cabinetul său de război cu privire la acest subiect au la bază adevărul, întrucât membrii cabinetului său au revizuit câteva propuneri de planuri pentru a opri genocidul. Printre acestea se numărau raidurile asupra lagărelor sau bombardarea şinelor care duceau la ele, dar au fost respinse toate în cele din urmă. Povestea captivantă a evreilor din Vittel, cu falsele documente de identitate latino-americane, este, de asemenea, adevărată, la fel ca soarta lor – după ce au fost trădaţi de un evreu din ghetoul din Varşovia, au fost cu toţii deportaţi la Auschwitz în ianuarie 1944, toţi cei 240, şi nu s-a mai ştiut nimic de ei de atunci.

În timp ce am documentat trecutul socrului meu, am descoperit masacrul care a avut loc în Lvov, Polonia (acum parte din Ucraina), în iunie-iulie 1941, sub ocupaţie germană. Pe atunci, Lvov avea o universitate înfloritoare şi cea de-a treia cea mai mare populaţie de evrei din Polonia. În ceea ce a fost

numit un act de „autopurificare”, universitatea de acolo a fost „curăţată” de către nazişti şi ucraineni deopotrivă, iar mii de evrei intelectuali – profesori, oameni de ştiinţă şi artişti – au fost adunaţi laolaltă şi împuşcaţi pe loc sau trimişi în lagărele morţii din Treblinka, Sobibor și Auschwitz. Din acest punct, scriitorul nu mai avea de făcut decât un pas, pentru a ajunge la întrebarea: Şi dacă unul dintre aceşti stimaţi gânditori purta cu el cunoştinţe vitale, care ar fi putut schimba soarta războiului său, mai presus de atât, cursul gândirii umane? Cunoştinţe care trebuiau să iasă la iveală sau, asemenea unui secret, să moară odată cu purtătorul lor.

Cu această idee în minte am dat peste figura remarcabilului fizician danez Niels Bohr. Considerat unul dintre fondatorii teoriei atomice, Bohr a fost răsplătit cu Premiul Nobel pentru Fizică în 1922 şi s-a numărat printre cele mai respectate personalităţi ştiinţifice ale vremii. În carte i-am descris fuga chinuitoare din Danemarca, cu o zi înainte să fie arestat şi, cel mai probabil, să fie trimis într-un lagăr al morţii, şi călătoria şi mai cruntă spre Londra, când a stat în compartimentul pentru bombe al unui Mosquito britanic. Un an mai târziu, era membru al delegaţiei britanice pentru Proiectul Manhattan la Los Alamos. Pe lângă faptul că a fost o figură paternă pentru mulţi dintre ceilalţi fizicieni de acolo, în 1945, Robert Oppenheimer l-a creditat pe Bohr cu o contribuţie importantă la iniţiatorii de neutroni modulari care erau cruciali pentru dispozitivul de declanşare al bombei. Cunoştinţele vaste ale lui Bohr nu i-au ajutat niciodată pe nazişti, dar nu ne-ar fi luat mult să ne închipuim cum s-ar fi schimbat, în mod decisiv, cursul războiului – sau măcar ar fi fost amânat rezultatul – dacă Bohr ar fi fost trimis într-un lagăr sau obligat să ajute efortul de război al nemţilor.

Din păcate, Alfred Mendl nu este o persoană reală (şi menţionarea lui în Los Alamos este fictivă, de asemenea). Dar ştiinţa pe care i-a predat-o lui Leo – procesul de difuzie gazoasă, în care uraniul U-235 îmbogăţit este separat de vărul lui mai comun și nefisionabil, U-238 – a devenit cea mai eficientă metodă de separare pentru primele bombe atomice. De asemenea, nu un fizician european a fost în prim-planul acestui proces în 1943 şi 1944, ci oameni de ştiinţă de la University of Minnesota şi University of California, din Berkeley. Pentru această cercetare sunt profund îndatorat câtorva cărţi (enumerate în bibliografie), dar în principal studiului riguros şi impresionant al lui Richard Rhodes, *The Making of the Atomic Bomb.* De asemenea, a fost foarte util să discut cu Robert Kupp, un inginer chimist care a lucrat la Proiectul Manhattan, în Oak Ridge.

În timp ce mă documentam pentru această carte, am dat peste adevărata povestea de viaţă a lui Denis Avey, un soldat englez capturat în Africa de Nord și trimis într-un lagăr pentru prizonieri de război în Polonia. El chiar s-

a strecurat pe furiş în Auschwitz pentru o noapte şi înapoi afară pentru a povesti din proprie experienţă ororile petrecute acolo. Povestea lui remarcabilă poate fi citită în biografia sa: *The Man Who Broke Into Auschwitz* (Da Capo Press, 2011). Astfel că nu a fost prea greu să îmi imaginez că Nathan chiar ar fi putut intra şi ieşi din lagăr.

Am încercat să rămân cât mai fidel istoriei reale a evenimentelor descrise în această carte. (Testamentul lui Filip Müller, *Eyewitness Auschwitz,* publicat de Ivan R. Dee, a fost una dintre istorisirile personale indispensabile.) Niciodată, nici măcar pentru o secundă, nu m-am gândit să scriu o carte completă sau definitorie despre Auschwitz – atrocităţile care s-au petrecut acolo au fost deja consemnate la un nivel mult mai grafic şi mai personal decât al meu. Cu toate acestea, subiectul este sacru, iar, ca evreu, respect această istorie enorm. Dar mi-am permis ceea ce sper să fie privite ca nişte mici libertăţi cu adevărul: Una dintre ele este că, după 1942, lagărul femeilor era situat în lagărul geamăn din Auschwitz, Birkenau, la aproape 2,5 kilometri spre nord-est. Şi deşi povestea mea se petrece în 1944, şinele de tren care duceau spre porţile lagărului Birkenau erau deja construite până atunci. În afară de aceste detalii, am încercat să rămân cât mai precis în descrierea locului şi a faptelor petrecute acolo. Câţiva oameni, în special Morris Pilberg, au relatat poveşti personale despre experienţele lor, care sunt incluse în naraţiune. De asemenea, am fost norocos că vecina mea, Joanna Powell, mi-a împărtăşit două memorii extraordinare ale membrilor familiilor ei despre Holocaust, despre viaţa evreilor în Polonia antebelică şi apoi sub ocupaţie germană. Poveştile lor m-au ajutat enorm. În ultimul rând, Serviciul de Informaţii Abwehr a fost întotdeauna un ghimpe în coasta lui Hitler, rangurile înalte din cadrul agenţiei fiind populate de membri non-nazişti. Se crede că Abwehr a fost implicat în câteva tentative de asasinare la adresa lui Hitler şi, posibil, în negocieri neautorizate cu ruşii. Într-un final, Hitler a închis Abwehrul în februarie 1944 (iar liderul său, Amiralul Wilheim Canaris, a fost arestat) – adică în timpul liniei cronologice a acestei cărţi, în lunile dintre deportarea evreilor din Vittel la Auschwitz şi a acţiunii care se desfăşoară în lagăr. Astfel, am decis să decalez data cu câteva luni, de dragul naraţiunii, şi sper că mă veţi ierta pentru această mică modificare.

După acum am spus, de îndată ce Statele Unite ale Americii au intrat în război, socrul meu s-a înrolat în armată şi, datorită abilităţii sale lingvistice, a fost plasat în departamentul serviciilor secrete. Așa cum am menţionat, nu a vorbit niciodată familiei despre ceea ce a făcut în timpul cât a fost în serviciu. Ceea ce ai citit este povestea mea, nu a lui. Dar dacă aş fi putut cumva să citesc dincolo de expresia lui îndurerată şi gânditoare atunci când era rugat să vorbească despre trecutul său, dincolo de inabilitatea sa de a da

glas sentimentelor împovărătoare de vinovăţie şi pierdere... Dacă el ar fi putut să își spună propria poveste, întreaga poveste, a trecutului său în Polonia şi a rolului pe care l-a jucat în timpul războiului, întotdeauna mi-am închipuit că ar fi sunat astfel.

ANDREW GROSS

SINGURUL OM

virtual-project.eu

virtual-project.eu

